

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

22

6
7-0
20

Handwritten mark resembling a stylized 'H' or 'K'.

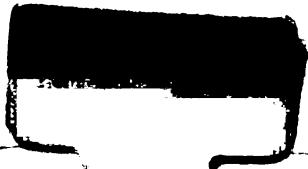
Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

~~C. I. 5~~

70.6.35.

by
B
41

~~C. 7. C. 20~~

DE
GYMNASIO
ROMANO
ET DE EIUS
PROFESSORIBUS

Ab Urbe condita usque ad hæc tempora

LIBRIDUO

Quibus accedunt Catalogus Advocatorum
Sacri Consistorii, & Bullæ ad ipsum
Gymnasium spectantes.

AUCTORE JOSEPHO CARAFA C. R.

IN EODEM GYMNASIO HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
PROFESSORE.

Biblioteca Sec. *Coll. Rom. Soc. Aafa*

ROMÆ CIO. DEC. LI.

TYPIS ANTONII FULGONII APUD S. EUSTACHIUM.
SUPERIORUM FACULTATE.

BENEDICTO XIV.

PONTIFICI OPTIMO MAXIMO

MIRUM non est, BEATISSI-
ME PATER, antiquissimi
Gymnasia Romani Historiam nunc pri-
mum sub Auspiciis Tuis in lucem ve-
nire. Quot enim, & quanta, Te Pon-
tifice

*tifice, Te Auctore, Te Auspice, nunc primum facta sunt ad Sedis Apostolicæ gloriam, & Reipublicæ utilitatem! In harum rerum numero profecto est Gymnasium Romanum a Te pristino splendori restitutum, & nova, longeque majori donatum luce ex sapientissimis legibus a Te editis, novis Cathedris a Te excitatis, claris Professoribus a Te constitutis, & ex hac ipsa Historia, quæ illius veterem dignitatem, pristina jura, ordinem nobilissimum, clarissimos Professores e tenebris revocat, & ante oculos ponit. Decebat sane Te Pontificem doctissimum nedum sacris Ecclesiæ rebus, nedum politicis Reipublicæ negotiis, verum etiam rei litterariæ, quammaxime consulere. Jam nihil gloriæ Tuæ deest, nihil deest publicis rebus. Sed abstineo a Tuis laudibus prosequendis, quia si dicerem
diu,*

diu, si dicerem multa, tamen pro di-
 gnitate Tua, & ingenio meo, dicerem
 parum, dicerem nihil. Vnum supplex
 addam, ut cæteris beneficiis a Te in
 Gymnasium collatis accedat hujus Hi-
 storie patrocinium. Quid a Pontifice
 plurimum librorum Scriptore clarissi-
 mo petendum, sperandumque magis
 est, quam libris, Scriptoribusque pa-
 trocinari? Diu salvus esto, BEATIS-
 SIME PATER, quia Te salvo, salva
 est Ecclesia, salva est Respublica.

CLE-

CLEMENTI ARGENVILLERIO

*Advocato Consistoriali, Rectori Gymnasiai,
Pontificis Auditori.*

JOSEPH CARAFA C. R.

CUM plurima a Te, Vir Sapientissime, ad Gymnasiai Romani gloriam instaurandam, augendamque fuerint ordinata, illud, neque Tu, neque tui simillimus Philippus Maria Pirellius, quem honoris causa nomino, omissum voluistis, ut illius Historiam hactenus tenebris involutam aliquis e Professorum numero in publica luce collocaret. Et id quidem scitissime a Te factum pro more tuo, uti affoles in omnibus publicis rebus, quas administras, nullus ibit inficias. At quod mihi potissimum hanc provinciam demandaveris, vereor ne id tibi vitio vertendum sit. Jussa tamen feci, votisque tuis feci satis, si non ex toto, & pro rei dignitate, pro viribus tamen meis, venia profecto dignus, cum primus in hanc arenam descenderim, vix elapso anno ab inchoato munere litterario, dum publicis in Gymnasio Romano, privatisque apud nostrates Scholis quotidie incumberem. Sed
jam

jam me facem præferente , alii fortasse auspiciatus in eadem vestigia ingredientur . Itaque ubi primum ad id animum applicui , statui rem ab ovo , ut ajunt , exordiri . Cum enim certum sit a prima Romani Imperii ætate , claruisse Romanam Academiam , ejusque in utroque Codice mentio fiat , jam id non poterat a me sine crimine præteriri . Nec inutile , vanumque existimavi originem , incrementum , interitum , renovationem , omnemque litterarum in Urbe fortunam ad hæc usque tempora prosequi . Id tamen agere decrevi , ea lege , ut summam dumtaxat rerum perstringerem . Neque enim mihi est otium , ingeniumque levissima quælibet confectandi , vel quælibet fusissime scribendi . Placet plurima paucis complecti . Et in tanta librorum mole , ac rerum discendarum copia optandum est , ut Auctores , Typographi , Lectoresque parcant labori . Hinc Professorum , & Advocatorum Consistorialium seriem paucis absolvi . Nam illorum plurium nomina ita nota sunt , ut satis fuerit ea indicasse . Aliorum vero elogia libris pluribus , quos indicavi , continentur . Quod si fortasse summos aliquos Viros jejune nominavi , vel editos ab aliis libros silentio præterii , id præter animi mei sententiam factum assero , quod illorum res mihi haud fuerint satis exploratæ , non quod

illo-

illorum gloriæ aliquid voluerim deperire. Huic malo, ut ex parte occurrerem, addidi Appendicem, qua Professores alios in medium profero, vel alia nonnulla de Professoribus jam recensitis subjungo. Quo quisque anno, stipendioque docuerit in Scholis Urbis, cum potui, adnotavi. Hæc enim de antiquis præsertim Professoribus comperta fatis mihi esse non potuere. Qui vero in vivis agunt, & nunc temporis vel in Scholis publicis, vel inter Advocatos Consistoriales præclarissime merent, hos etsi summis laudibus dignissimos, nolui tamen ea injuria afficere, ut viderentur ad eorum potius gratiam conciliandam, quam ad eorum merita extollenda a me commendari. Atque hinc ubi de Te, Vir amplissime, rebusque tuis inter Advocatos Consistoriales verba facio, fileo eximiam tuam in utroque Jure peritiam, magnam morum probitatem, & singulare studium justitiæ, & æquitatis, a qua nullo hominum favore, timore nullo, nulla spe umquam deflecti potes, & illum animi sermonisque tui candorem, quem apud omnes, & libere, & constanter, & graviter geris. Sed me tacente, plura præclarissima a Te gesta, plura doctissime a Te scripta, & Summi Pontificis de Te judicium, ac benevolentia, tui nominis gloriæ fatis commendant. Vale.

IM-

I M P R I M A T U R .

Si videbitur Reverendis. Patri Sacri Palatii
Apostolici Magistro .

F. M. de Rubeis Patriarcha Constantin. Vicefg.

P O T E R I T I M P R I M I ,

Si iis ad quos pertinet ita videbitur .

Clemens Argenvillieres Rector Dep.

I M P R I M A T U R .

Fr. Joseph Augustinus Orsi Ord. Prædic. Sacri
Palatii Apostolici Magister .

A P P R O B A T I O N E S .

Opus *De Gymnasio Romano* complectitur nedam
hujus Historiam, verum etiam illam Studio-
rum Romanorum ab Urbe condita ad hæc usque tem-
pora; quarum utramque diligenter acquisitis undi-
que testimoniis mira claritate, naturali ordine, &
perpolito sermone contexuit doctus Auctor Joseph
Carafa C. R. Professor Ecclesiasticæ Historiæ. Quare
cum illud laudem ei pariat, nostro Gymnasio sit de-
corum, & Romanæ juventuti ad litteras incitamento,
nec absolum appareat a sana morum, & Fidei doctri-
na,

b

na,

na, publica luce dignum censeo . Ita ex Coenobio
S. Eusebii de Urbe die 4. Jan. 1751.

*Ego D. Fridericus de Judice Abbas Cælestinorum
Ordinis S. Benedicti, & in laudato Gymnasio
Sacrorum Dogmatum Professor.*

Nobilissimam *Romani Archigymnasti Historiam* ar-
duam sane Provinciam, & a nemine hucusque
tentata summo cum labore, & eruditione concin-
ne prorsus, eleganterque perfecit Joseph Carafa C. R.
Professor Ecclesiasticæ Historiæ. Hanc ipsam in libros
duos distributam non sine magna cum animi voluptate
attente perlegi, accurateque perpensi. Cumque
nihil in ea offenderim, quod aut Christianis moribus
aut Orthodoxæ Fidei adversari posse videatur, volens
omnino, prudensque censeo Opus esse cum publica
luce, tum omnium commendatione dignissimum. Ro-
mæ ex Ædibus Augustinianis 111. Kal. Jan. anno 1751.

*Fr. Augustinus Antonius Georgi Ordin. Eremit.
S. Augustini in Rom. Archigymn. Professor
Sacra Scriptura, & Consultor Sacrorum
Rituum.*

Romani Gymnasti Historiam, ejusque Professores
primus omnium e tenebris revocavit P. D. Jo-
seph Carafa C. R. Histor. Eccl. Professor, editis duo-
bus libris, summa eruditione, optima methodo, ex-
quisita diligentia conscriptis; qui cum neque bonis
moribus, neque Catholicæ Fidei vel minima ob-
stent, digni sunt publica luce.

*Joseph Catalanus Presbyter Oratorii S. Hiero-
nymi Caritatis.*

JOAN-

JOANNES BAPTISTA MARI

Præpositus Generalis Clericorum Regularium .

HOc Opus inscriptum *De Gymnasio Romano &c.* a P. D. Josepho Carafa nostræ Congreg. Theologo compositum, & juxta assertionem Patrum, quibus id commisimus, approbatum, facultatem concedimus, quoad nos spectat, ut typis edatur. Ex Ædibus S. Silvestri in Quirinali. Non. Jan. 1751.

D. Paschalis Dentice C. R. Secret.

Quod unum ad Romanæ Academiæ gloriæ augendam pertinere videbatur, id maxime præstitisse puto V. Cl. Josephum Carafa eo libro, quo ejusdem Gymnasii Historiam litteris mandavit. Sane legenti mihi nihil in oculos incurrit, quod majorum nostrorum religionem, rectamque morum disciplinam offendat: quin Auctorem ipsum hominem omnibus ingenuis artibus eruditum probe perspexi. Quapropter dignissimum Opus censeo, quod litterariis formis excudendum tradatur. Kal. Jan. 1751.

Paulus M. Pacciaudius C. R.

Opus inscriptum *De Gymnasio Romano &c.* P. D. Josephi Carafa C. R. Th. & in Gymnasio Romano Hist. Eccles. Professoris, quum adtentis animis lustrarem, nil in illo observare potui, quod ad rectos vivendi mores, aut ad Sacras Christianæ Religionis leges offendat: quinimo, uti Liber ipse satis per se innuit, omnes ejus partes doctè juxta ac diserte pertractantur: & Status Romanæ Academiæ, atque scientiarum, ab
 b 2 ipso

ipſo Romani nominis exordio, temporum, rerum ordine ſervato, ita brevibus repræſentatur, ut copioſe ſimul, & dilucide in legentium oculis poſitus adpareat. Eapropter mea ſententia nil obſtat, quin typorum formis in publicum adferatur; atque adeo Reip. Litterariæ bonum illud poſtulare quammaxime videtur.
ex Ædibus S. Andreæ de Valle Kal. Janu. 1751.

Antonius Franciſcus Vezzof C. R.

IN-

INDEX CAPITUM

LIBRI PRIMI

CAPUT I.

DE GYMNASIO ROMANO AB URBE CONDITA

USQUE AD CAESARES.

Romani primum a Numa erudiri ceperunt . II. Diu tamen neglectæ apud ipsos Litteræ . III. Quo primum tempore in Urbe doceri ceperint Grammatica . IV. Poësis . V. Rhetorica . VI. Mathesis . VII. Philosophia . VIII. Medicina IX. Jurisprudentia . X. Publicæ Scholæ in Urbe , & Provinciis . XI. Quæ fuerit apud veteres Romanos ratio instituenti pueros liberalibus disciplinis . pag. 1

CAPUT II.

DE GYMNASIO ROMANO SUB ETHNICIS IMPERATORIBUS.

Qui Imperatores studuerint liberalibus disciplinis . II. Quique usi sint conubernio, familiaritate, & consilio Professorum bonarum artium . III. Ut ad Scholas publicas sæpe accesserint audiendi, vel dicendi causa . IV. Athenæum & Scholæ publicæ ab Imperatoribus constructæ in Urbe & Provinciis . V. Et salaria constituta Professoribus artium liberalium in Urbe, & Provinciis . VI. Tum privilegia eisdem concessa . VII. Clari illius ævi Professores recensentur . VIII. Adversa fata bonarum artium

tium sub Caligula, Nerone, Vitellio, Domitiano, Caracalla, & Heliogabalo. pag. 34

C A P U T III.

DE GYMNASIO ROMANO SUB IMPERATORIBUS CHRISTIANIS.

Leges Valentiniani . II. Et Theodosii de Studiis liberalibus Urbis Romæ . III. De Studio Jurisprudentiæ in Romano Gymnasio . IV. Quæ privilegia concefferint Professoribus Imperatores Christiani . V. Quæque stipendia . VI. Quam floruerit his temporibus Romanum Gymnasium . VII. Julianus Imperator Christianos a Scholis prohibuit . VIII. De Gymnasio Romano, imperantibus Gothis . pag. 65

C A P U T IV.

DE GYMNASIO ROMANO MEDIO AEVO .

Medio ævo extinctæ Litteræ in Oriente . II. Et Occidente . III. Gregorius M. ab hoc crimine vindicatur . IV. De Schola Palatii Pontificii . V. Professores bonarum artium ex Urbe in Galliam abducti a Carolo Magno . VI. Cura Romanorum Pontificum in excitandis Scholis, litterisque . VII. De Scholis publicis in Italia a Lothario erectis . VIII. An decimi sæculi ignorantia Urbem quoque involverit . pag. 94

C A P U T V.

DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOTERTIO.

Romanorum Pontificum cura de restaurandis Scholis.

II. Et Imperatorum . III. Qua fuerit his temporibus rei litterariae facies in Italia . IV. Studium utriusque Juris Innocentius Quartus in Urbe statuit . V. Honorius Tertius instituit Scholam , & Magistrum Sacri Palatii . VI. Albertus Magnus , & S. Thomas Aquinas docent in Schola Sacri Palatii . VII. Beatus Ambrosius Sansedonius restaurat in Urbe studia Theologica . VIII. De Litteribus Sacri Palatii . pag. 123

C A P U T VI.

DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOSEXTO .

Romana Academia a Bonifacio Octavo pluribus disciplinis . II. Et privilegiis aucta . III. Hujus Pontificis partes tuendas suscipit . IV. Ejusque famam vindicat . V. Clemens Quintus in Concilio Viennensi ei addidit studia linguarum Orientalium . VI. Joannes Vigefimus secundus confirmavit privilegia Romani Gymnasii , ac conditiones praescripsit ad Doctores in eo constituendos . VII. Eximii quidam illius aevi Professores . VIII. Calamitas Romanae Academiae , labente hoc saeculo . pag. 146

CA-

C A P U T VII.

DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOQUINTO.

Innocentius Septimus extinctam Romanam Academiam instaurare conatur . II. Quam floruerint in Urbe Litterae , Eugenio Quarto Pontifice . III. Eugenius aedes , & stipendia publicis Professoribus addicit . IV. Nicolaus Quintus magnus Litterarum , & Gymnasi patronus . V. Eximii Professores illius ævi . VI. De Aristotelis , & Platonis fortuna in Gymnasio Romano . VII. Status Gymnasi sub Pontificibus , qui successere . VIII. De constituendis Doctoribus in Theologia . IX. Et in utroque Jure . x. De Cancellariis Universitatum . pag. 167

C A P U T VIII.

DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOSEXTO.

Quid egerit Leo Decimus . II. Quidque decreverit ad Romani Gymnasi splendorem . III. Sacra Ædes extructa . IV. Calamitas Litterarum sub Clemente Septimo . v. Restituta Schola publica a successoribus Pontificibus . VI. De re litteraria Gymnasi , hoc saeculo . VII. Sixtus Quintus ejus patrocinium nonnullis Cardinalibus commendat . VIII. Ejusdem regimen Advocatis Consistorialibus committit . IX. De Advocatis Consistorialibus . x. De Rectore . XI. Jus creandi Doctores Legum huic Collegio confirmatum , & vindicatum . XII. De constituendis Doctoribus in Medicina , & Philosophia . pag. 195

CA-

C A P U T IX.

DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOSEPTIMO.

Gymnasia edificium sub Alexandro Septimo perficitur.

- II. De ejus Bibliotheca . III. de Sacra Aede .
 IV. De Horto Medico . v. De stipendiis Professorum . VI. Novae quarundam Disciplinarum Cathedra restituta, vel erecta . VII. Solemnis Dedicatio Gymnasia . VIII. Decreto Clementis Noni nullis in Urbe fas est publice docere, dissentiente Gymnasia Rectore . IX. Jus interpretandarum Legum uni Gymnasio Romano assertum, & vindicatum . x. De quibusdam Theologicis exercitationibus in Gymnasio Romano .

pag. 235

C A P U T X.

DE GYMNASIO ROMANO SAECULO DECIMOCTAVO.

BENEDICTUS XIV. restaurat Romanam Academiam.

- II. Ejus regimen Advocatis Consistorialibus, eorumque jura confirmat . III. Statuit ordinem constituendi publicos Professores . IV. Mathematicam, & Chemicam donat Cathedra & stipendio . v. Definit numerum, & stipendia Professorum utriusque Juris . VI. Et Medicinæ, ac Botanicae . VII. Theologia Moralis, Physica experimenta, & Liturgia docentur e Cathedra . VIII. Quotidianam operam jubet Professores prestare . IX. Conditiones decernit ad vacationem muneris obtinendam . x. De dignitate Professorum Urbis . XI. De Ordine, quem inter se servant . XII. Ordo totius rei litterariae in Gymnasio Romano .

pag. 266

I N

c

INDEX CAPITUM LIBRI SECUNDI

CAPUT I.

Professores Rhetoricæ & Humanitatis. 299

CAPUT II.

Professores Philosophiæ. 327

CAPUT III.

Professores Medicinæ. 353

CAPUT IV.

Professores Mathematicæ. 381

CAPUT V.

Professores Linguarum Orientalium. 391

CAPUT VI.

Professores Legum. 400

CAPUT VII.

Professores sacrarum Disciplinarum. 438

CA-

C A P U T VIII.

Advocati Consistoriales. 488.

A P P E N D I X

Professores addendi. 556

Professores dignitate illustres. 565

Advocati Consistoriales dignitate illustres. 569

Bulle Romanorum Pontificum ad Gymnasium Romanum spectantes. 573

Bonifacii VIII. 573

Eugenii IV. 576

Sixti IV. 579

Leonis X. 582 589

Sixti V. 595

Alexandri VII. 599

BENEDICTI XIV. 608.

CAPUT I

DE GYMNASIO ROMANO AB URBE CONDITA USQUE AD CÆSARES

Romani primum a Numa erudiri cœperunt, I. Dtu tamen neglecta apud ipsos Littera. III. Quo primum tempore in Urbe doceri cœperint Grammatica. IV. Poësis. V. Rhetorica. VI. Matheſis. VII. Philosophia. VIII. Medicina. IX. Jurisprudencia. X. Publicæ Scholæ in Urbe, & Provinciis. XI. Quæ fuerit apud veteres Romanos ratio instituendi pucros liberalibus disciplinis

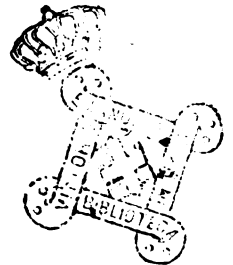
I.

Eterum Romanorum magnam fuisse gloriam in re militari simul ac litteraria compertum est; & sunt, qui putant, auctum eorum imperium armis, litterisque; cum ad illius magnitudinem satis non fuisset urbes capere, hostes superare, nisi sapientissimis legibus, ac institutis administrata fuisset Respublica. Novi equidem, & olim, & hisce temporibus, plurimarum gentium, quibus nullæ litteræ, longe lateque diffusum imperium. Illud tamen sexcentis incommodis pervium, firmitus hæreret, diutius perduraret, uberius effloresceret, si litteris expoliretur. Celebre est Platonis dictum, tunc Rempublicam beatam fore, si aut Principes fuerint Philosophia imbuti, aut Philosophi fuerint imperio potiti. Et Plutarchus in libro de instituendis liberis, quantum utilitatis afferat Reipublicæ Litterarum cognitio, his verbis ostendit: *Per hanc enim, atque hac adjutrice posse licet, quid honestum, quid turpe, quid justum, quid*

A

quid

quid iniquum , quid expetendum , quid fugiendum , quemadmodum erga Deos , quemadmodum erga parentes , qui erga majores natu , qui erga leges , qui adversus Magistratus , qui adversus alienos , qui adversus amicos , qui adversus conjuges , qui adversus servos nos gerere debeamus . At nisi cives hisce officiis omnibus recte sapienterque fungantur , nulla esse potest felicitas Reipublicæ . Ut igitur hæc officia cognoscantur , & mores hominum componantur , necessaria sunt studia artium liberalium . Quæ etiam magnum illud commodum procreant , ut dum iis toti homines incumbunt , capti litterarum amore , & studio hujus sibi gloriæ comparandæ , interea tranquillitatem Reipublicæ , cui magnam inferre solent perniciem ingenia curis omnibus , studiisque vacua , minime perturbant . Quapropter in omni florentissima Republica Ægyptiorum , Chaldæorum , Assyriorum , Hebræorum , ac Græcorum , florere insigniter Litteræ . A Græcis per Æneam ad Sabinos , & Aborigines , indeque ad Romanos translatas esse litteras , narrat Hornius in Historia Philosophiæ . Alii censent , ab Etruscis , quos Diodorus Siculus Lib. 5. Physiol. ait naturæ cognoscendæ diligenter studuisse , derivatam ad Romanos Philosophiam . Sed quæ de antiqua Etruscorum gente veteres scriptores tradidere , apud quos illi imprimis celebrantur propter inventa auguria , quæ se ad Romanos transmississe gloriabantur , ea , uti observat Brucherus Lib. 2. Cap. 10. Hist. Philos. suadent notitiam illam rerum naturalium , quæ Etruscis adscribitur , nonnisi in peritia divinandi ex rebus naturalibus constitisse , ut ab Arnobio Lib. 2. adv. Gentes dicta fuerit Etruria genitrix , & mater superstitionis . Alii a Numa Pompilio , altero post Romulum Rege , quem inter Pythagoræ discipulos recensent , deductam opinantur ad Romanos rerum naturalium , ac divinarum cognitionem . At Numam Pythagoricis Philosophis perpe-

peram addi, ipse Livius Lib. 1. Cap. 18. observavit, cum Pythagoras longo post Numam tempore vixerit, & in ultimis Italiae oris docuerit, quo non facile Sabini, ætate illa, cum Italia in tot diversissimos populos divisa esset, ivissent discendi cupiditate. Fortasse, uti conjicit Plutarchus, præceptori Numæ fuit Pythagoræ nomen, & inde hunc cum celebri Philosopho Samio, quem diu post habuit Italia, confuderunt. Vel potius, quod instituta Numæ cum disciplina Pythagoræ non levem habuerint similitudinem, causa fuit, cur ille Samii hujus Philosophi discipulus haberetur. Nam populum ferocem, bellicque cupidum religione, sacrificiis, pompisque delinivit, effingens cum Diis congressus, & prodigiosa geniorum spectra ad majorem auctoritatem sibi conciliandam; tum simulachra, & imagines Deorum Romanis interdicens, quod Deus aliter quam ingenio, attingi non posset. ~~Philosophiam quoque~~ moralem sobriam commendavit; utque cives nihil rerum sacrarum obiter, vel neglectim agerent, sed vacantes a rebus omnibus, cultui divino, tamquam maximo negotio animum intenderent. Quæ, & alia Numæ instituta Pythagoricis similia esse, Plutarchus in illius vita, aliique plures observarunt. Sed & arcana Numæ præcepta, cujusmodi sunt Diis non libandum ex vite non putata, neque litandum sine farina, adorantem circumagere se in orbem, & peractis precibus federe debere, Pythagoricis fuisse germana. Illum quoque, ad instar Pythagoræ, cælestia attigisse, temporum rationes emendasse, menses ad cursum Solis pariter & Lunæ correxisse. Denique, ut Pythagorici nihil scriptis mandarunt, sed doctrinam suam memoria, & institutione tradiderunt iis, quos dignos judicarunt; ita & Numa libros sacrorum, quorum usum Sacerdotibus tradiderat, secum jussit sepeliri, quod hæc arcana non essent litteris committenda. Hæc tamen omnia doctissimo Bruche-

ro Lib. 2. Cap. 10. §. 7. Hist. Philos. minime probare videntur, hauritam a Numa apud Sabinos disciplinam Pythagoræ, & ad Romanos deductam. Cujus sententia est, Numam quidem partem eorum, quæ de religione constituit, a Sabinis, inter quos vixerat, accepisse, eaque optimo ingenio usum ad ordinandam Rempublicam feliciter applicuisse; Pythagoram vero ad Sabinos penetrasse, non satis compertum esse; atque adeo conformitatem illam inter utriusque disciplinam, non ex eodem fonte hauriendam, sed quod ea optimo cuique, & sapientissimo Legislatori conveniret. Verum fuerit necne Pythagoræ discipulus Numa, quod potissimum ab illius Philosophi ætate, locisque, ubi docuit, definiendum videtur. Illud certum est, Numam fuisse divini humanique juris peritissimum, qui primus agrestem illam hominum turbam, ex qua Urbs coaluerat, religionem docuit, & civilis societatis officia; cui Cicero Lib. 3. de Orat. sapientiam constituendæ patriæ, & Plutarchus prudentiam civilem recte tribuunt. Atque id satis est, ut a Livio Lib. 1. Cap. 18. Plutarcho, aliisque tum veteribus, tum recentioribus Philosophis dicere-tur; utque ab eo Romanos accepisse primam sapientiæ notitiam dicamus, si non illius, quæ in rerum naturalium meditatione versatur, illius tamen, quæ divinum cultum, civilem societatem, mores, legesque complectitur. Quamvis libri Numæ duodecim de Philosophia Græco sermone conscripti, & a veteribus memorati, tum illius institutum de anni ordinatione, ut quo Lunaris annus cum Solari conveniret, alternis bienniis, nunc viginti duos, nunc viginti tres dies intercalaret, non obscure indicant, imbutum fuisse illum scientia Græcæ Philosophiæ. Atque eam Romanis tradere, ut feroces, & agrestes animi rerum sublimium contemplatione raperentur, & lenirentur, conveniebat sapienti Legislatori.

II. Dio

II. Diu tamen apud Romanos non vixit Numæ disciplina, quorum animi ad arma magis, ac bella proni erant, quam ad artes pacis, religionisque. Accedit, nascentem Rempublicam armis conservandam, & augendam fuisse, finitimosque populos subjugandos. Et nisi in bello adversus externos gerendo implicati essent, facile potuissent mutuis dissensionibus Rempublicam perturbare, nova moliri, jussa negligere, atque ita fundamenta convellere nascentis imperii. Itaque & sub Regibus, & longo post tempore, neglecta fuere a Romanis liberalium artium studia. Cujus rei non unum est argumentum. Quod nempe duodecim libri Numæ de caeremoniis, totidemque alii de Philosophia Græco sermone conscripti, quos ille secum jusserat sepeliri, quadragesimo post Numam elapsis annis reperti, tumulo vi inundationis aperto in Gn. Terentii agro, sub Patilio Prætoris combusti fuerint, ~~ne legerentur~~, quod Philosophiam arcanam complecterentur, quam nolebant multitudini innotescere. Id tradunt Livius Lib. 40. Cap. 29. Plinius Lib. 13. Cap. 13. Lactantius Lib. 1. Cap. 22. S. Augustinus Lib. 8. de Civ. Dei Cap. 5. Quod etiam C. Fannio Strabone, & M. Valerio Consulibus, narrat Gellius Lib. 15. Cap. 11. fuisse nempe M. Pomponio Prætori mandatum, curaret, Philosophi ut Romæ ne essent. Simili Senatusconsulto Rhetores quoque Urbe expulsos esse a Censoribus, referunt Gellius, & Suetonius: *Renuntiatum est nobis, esse homines, qui novum genus disciplinae instituerunt, ad quos juvenus in ludos conveniat; eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras; ibi homines adolescentulos totos dies desiderare. Majores nostri, qui liberos suos discere, & quos in ludos ire vellent, instituerunt. Hæc nova, quæ præter consuetudinem, ac morem majorum sunt, neque placent, neque recta videntur. Quapropter & iis, qui eos ludos habent, & iis, qui eo venire consueverunt,*
vi-

visum est faciendum, ut ostenderemus nostram sententiam, nobis non placere. Consulatum C. Fannii Strabonis, & M. Valerii Messalæ sexto cadente sæculo ab Urbe condita incidisse, colligitur ex fastis Capitolinis editis a Sylburgio inter Scriptores Historiæ Romanæ. Sequenti sæculo jam adulto, Consulibus C. Claudio Pulchro, & M. Perperna, simile edictum latum ferunt, quo ab addiscenda Rhetorica, & Philosophia, Romani adolescentes prohiberentur, ne fortasse a rei militaris studio avocarentur. Sed quæ causa fuerit Romanis Patribus amandandi procul Urbe artium liberalium studia, disertissime patet ex Catonis Censorii sententia, ubi Atheniensium Legati Romam venere. Cum enim Athenienses Oropum Bœtiæ civitatem vastassent, & ob eam rem multa quingentorum talentorum a Sicyoniis auctoritate Romanorum eis dicta esset, Romani Legatos misere tres Philosophos disertissimos, Diogenem Stoicum, Carneadem Academicum, & Critolaum Peripateticum, deprecatum, ut ex multa, quam ferre non poterant, aliquid remitteretur. Hanc legationem contigisse P. Scipione, & M. Marcello Consulibus, testatur Cicero Acad. Quæst. Lib. 4. Cap. 45. Hunc vero Consulatum incidisse in annum Urbis conditæ DXCVIII. probat Brucherus in Hist. Philos. Period. 2. Par. 1. Lib. 1. Cap. 1. Itaque tribus illis Philosophis Atheniensibus Romæ degentibus, statim, teste Plutarcho in vita Catonis, *adolescentum studiosissimi quique litterarum viros illos accesserunt, audientesque eos in admiratione habuerunt. Maxime autem Carneadis gratia in dicendo, qua valebat plurimum, & auctoritas eloquentiæ non minor magnos nata & humanos auditores ventî instar Urbem personabat: & fama tenebat Græcum virum ad stuporem usque ad percellendos hominum demulcendosque animos aptum vehementem apud juvenes amorem excitare, quo correpti, omissis voluptatibus, reliquisque*

que oblectationibus, quasi furore quodam ad Philosophiam ferrentur. Eundem de justitia copiose disputavisse in utramque partem, audiente Catone Censorio, Lactantius Lib. 5. Cap. 14. Instit. & Quintilianus Instit. Orat. Lib. 12. Cap. 1. testantur. At vero hujusmodi Romanæ juventutis in Græcorum Philosophiam studium, ægre tulit Cato, avitæ disciplinæ tenax, quæ militarem virtutem unice sectabatur: *veritus*, uti refert Plutarchus, *ne studio suo ad Philosophiam adjuncto adolescentes inde potius, quam agendis rebus, & militia decus sibi quærere intenderent. Ubi per Urbem gloria Philosophorum increbuit, primosque eorum sermones C. Acilius vir illustris in Senatu, a quo, id ut sibi liceret, magno studio impetraverat, est interpretatus, statuit Cato honeste Philosophos ab Urbe amandare. Quam ob rem in Senatum iit, & Magistratus incusavit, quod legationem eorum virorum, qui facile persuadere de quacumque re possent, tamdiu in Urbe, re infecta desidere passè essent; cognoscendum quamprimum, & decernendum de legatione, ut Legati ad scholas reversi apud Græcos pueros differant, Romani vero adolescentes Magistratus, ut ante, & leges audiant. Qua Cætonis sententia factum est, ut Legati quamprimum domum remitterentur. Atque inde patet, quo consilio veteres Romani ab inferenda in Urbem Eloquentia & Philosophia; ne scilicet gloriæ cupidi adolescentes a litteris potius, quam ab armis hanc sibi compararent; & ne disciplinam illam nossent, *quæ cum facile persuadere de quacumque re possent*, timendum erat, ne posthac morem, ut antea, gererent Magistratibus, legibusque. Aliam causam non admittendæ a Romanis Philosophiæ profert Christianus Falsterus Lib. 3. Quæst. Rom. quod nempe variæ Philosophorum de Diis sententiæ inter se vehementer dissentientes, facile potuissent cultum divinum a majoribus traditum,*

cu-

cujus erant tenacissimi, convellere. Et quidem fuit apud Romanos tempus, cum peregrinas religiones abhorruere, Philosophos quoque, ut in patrium Deorum cultum injurios ejecerunt. Sed id serius contigit, & circa tempora nascentis Monarchiæ. Illud vero ex his omnibus compertum est, pluribus sæculis ab Urbe condita, neglecta fuisse a Romanis artium liberalium studia, ita ut Cicero Tuscul. Quæst. Lib. 4. Cap. 2. non obscure indicet, hac Athenienium legatione, primum Sapientiæ professores inter Romanos innotuisse. Quod tamen non ita intelligendum est, ut nulli antea fuerint in Urbe viri doctissimi. Catonem namque, & philosophia, & eruditione plurimum valuisse, patet ex Plutarcho; librique de agricultura, & re rustica, ingenium ejus, ac eruditionem satis testantur; etsi, Plutarcho teste, universam Græcorum philosophiam invisam sibi habuerit, & ambitione quadam Græcas disciplinas omnes contempserit, vaticinatus, Romanos Græcis studiis imbutos rem suam perdituros. Sed Cato Censorius, cujus vitam Cornelius Nepos, Plutarchus, aliique scripsere, philosophiam a Nearco Pythagorico Tarenti audiverat, Græcas vero litteras ab Ennio in Sardinia, cum ibi Prætor esset, didicerat. Haud igitur Romæ in ludis litterariis. Notandus est Ciceronis locus Lib. 4. Tusculan. Quæst. Cap. 3. *Sapientiae studium vetus id quidem in nostris: sed tamen ante Lælii ætatem, & Scipionis, non reperio, quos appellare possim nominatim.* Et Lib. 1. Cap. 3. *Philosophia jacuit usque ad hanc ætatem, nec ullum habuit lumen litterarum latinarum.*

III. Et quidem Grammaticæ studium serius apud Romanos receptum, disertissime tradit Svetonius in libro de Grammaticis, cujus hæc sunt verba: *Grammatica olim Romæ ne in usu quidem, nedum in honore ullo erat: rudi scilicet, ac bellicosa etiam tum Civitate, nedum magnopere liberalibus disciplinis vacan-*

sante. Addit, primum omnium Grammaticam in Urbem intulisse inter secundum, ac tertium bellum Punicum Cratem Mellotem missum ad Senatum ab Atalo Rege; huncque assidue differendo auctorem Romanis fuisse, ut ad id studium incitarentur, quod deinde auxerunt L. Ælius Lanuvinus, & Servius Clodius, uterque Eques Romanus, aliique clarissimi viri, *ut temporibus quibusdam super viginti celebres scholæ fuisse in Urbe tradantur: pretia Grammaticorum tanta, mercedisque tam magnæ, ut constet, Lutantium Daphnidem ducentis millibus nummum a Quinto Catullo emptum, ac brevi manumissum: Lucium Appulejum ab Esio Calvino Equite Romano prædite quadringentis aureis conductum multos edocuisse*. Porro bellum Punicum secundum sexto ab Urbe condita sæculo; bellum Punicum tertium septimo sæculo contigisse, ex factis Consularibus apud Sylburgium colligitur. Igitur ad id usque tempus nulla Romanis fuere Grammaticæ studia. Atqui tamen Plutarchus in Rom. Quæst. narrat, post primum Punicum bellum, hoc est, fere quingentis post Urbem conditam annis, Spurium Carvilium libertum alterius Spurii Carvili, qui primus Romæ ab uxore divertit, ludum aperuisse, ac mercede Grammaticam docuisse. Cujus quidem nulla est apud Svetonium mentio, qui Cratem Mellotem, absoluto secundo bello Punico, facit primum Grammaticæ apud Romanos Professore. Ait vero, ita se opinari, ac significat, alios aliter tradidisse. Fortasse ludus Spurii Carvili paucos, obscurosque habuit auditores. Ut ut res se habuerit, certe aliquot post Urbem conditam seculis, Grammatica habuit in Urbe locum. Non ita tamen Grammaticæ, seu ars legendi, scribendique, quæ, monente Lipsio, ante id tempus Romæ docebatur. Idque colligit vir doctissimus ex Livio Lib. 3. ubi: *Virgini venienti in forum (ibi namque in tabernis litterarum ludi erant) mi-*

nister Decemviri manum injicit. In hisce ludis litterariis Grammatistæ pueros legendi, scribendique artem docuere. Tandem admissio apud Romanos Grammaticæ studio, mirum sane, quantum in pretio, & honore fuerit. Teste enim Svetonio, viginti fuere in Urbe scholæ, ubi magnis stipendiis Grammatica edocebatur. Ad-
dit, Grammaticos ita dictos Græco vocabulo, qui olim litterati dicebantur; veteres hujus instituti homines etiam Rhetoricam docuisse, ac exstare multorum de utraque arte commentarios; deinde discretis professionibus, adhuc Grammaticos retinuisse quædam ad eloquentiam spectantia, in quibus pueri instituerentur. Tum plures recenset publicos hujus disciplinæ in Urbe Professores. In horum numero sunt, Aurelius Opilius, qui Philosophiam primo, deinde Rhetoricam, novissime Grammaticam docuit, tandem dimissa schola abiit in Asiam cum Rutilo Rufo. Orbilius Puppillus Beneventanus docuit Romæ Grammaticam, Consule Cicerone, majore cum fama, quam emolumento, ac filium reliquit Orbilius, & ipsum Grammaticæ professorem. Attejus Philologus Atheniensis Grammaticus, & Rhetor plures, clarosque docuit discipulos, adjuvitque in conscribendis Historiis C. Sallustium, & Asinium Pollionem. Laberius Hiera præceptor Bruti, & Cassii, temporibus Syllanis, proscriptorum liberos gratis, & sine ulla mercede in disciplinam recepit. Verrius Flaccus, qui ad exercitanda ingenia æquales inter se committere solebat, proposita non solum materia, quam scriberent, sed & præmio, quod victor auferret; idque erat liber aliquis antiquus, pulcher, aut rarus. Is ab Augusto datus nepotibus suis præceptor transit in Palatium cum tota schola, ea lege, ut ne posthac aliquem discipulum reciperet; docuitque in atrio Catilinæ domus, quæ pars Palatii tunc erat, & sextertia centena in annum accepit. Alios plures nominat Svetonius in
li-

libro de Grammaticis, hos tamen fete omnes libertos, exterosque, fortasse, quod ætate illa Romanis mercede docere minime conveniret. Deinde sub Cæsaribus privilegia immunitatis a gerendis publicis muneribus concessa sunt Professoribus Grammaticæ, denegata autem Grammatistis, uti sequenti Capite dicendum erit.

IV. Poesin quoque nullo olim in honore fuisse apud Romanos, seriusque receptam tradit clarissimus Vossius in libro de natura, & constitutione artis Poeticæ. Gellius Lib. 11. Cap. 2. ex Catone Censorio refert: *Poeti: a artis honos non erat. Si qui in ea re studebat, aut se se ad convivia applicabat, grassator vocabatur.* Ubi, monente Vossio, grassator significat adulatorem, & parasitum. Hinc Cato probro vertit M. Fulvio, quod Consul secum duxerit in provinciam Ennium Poetam, uti refert Cicero Tuscul. Quæst. 1. his verbis: *Honorem huic generi non fuisse, declarat oratio Catonis, in qua objecit, ut probrum, quod his in provinciam Poetas duxisset: duxerat autem in Ætoliam Consul ille, ut scimus, Ennium.* Atqui tamen Cato ipse, teste in ejus vita Cornelio Nepote, Ennium ipsum e Sardinia Romam duxerat. Plura, ut hunc nodum solvat, profert Vossius. Non tamen primus omnium Ennius Poesin in Urbem intulerat. Primus fabulam docuit apud Romanos Livius Andronicus post primum bellum Punicum, anno Urbis conditæ DXIV. C. Claudio Centone, & M. Sempronio Tuditano Consulibus, uti colligitur ex Cicerone in Bruto, & Gellio Lib. 17. Cap. 21. Deinde Gn. Nevius Poeta, eodem Gellio teste, huic profitendæ arti operam dedit; tum Q. Ennius Romæ claruit, cui succedere alii plures, quos in libro de Poetis Latinis enumerat Vossius. Horum itaque studio plurimum honoris Poeticæ arti inter Romanos accessit. Id non obscure patet ex oratione Ciceronis pro Archia Poeta. Sed & Collegium Poetarum Romæ institutum

B 2

est,

est, quo aliquando summi viri accessere. Ita enim Valerius Maximus Lib. 3. Cap. 8. narrat de Attio Poeta: *Is Julio Casari amplissimo, & florentissimo viro in Collegium Poetarum venienti numquam ad surrexit, non majestatis ejus immemor, sed quod in comparatione communium studiorum aliquanto superiorem se esse consideraret.* Tantum sibi honorem tunc temporis Poetæ conciliaverant. Et Tacitus in Dial. de Orat. narrat populum Virgilio adsurgere solitum, ipsumque coluisse tamquam Augustum. Præterea in ludis Capitolinis e judicum sententia donabantur Poetis coronæ Scenicæ, nec tamen hisfolis, sed & Oratoribus, aliisque artificibus. Unde Svetonius in Domitiano Cap. 4. ait: *Instituit & quinquennale certamen, Capitolino Jovi iri-plex, musicum equestre, gymnicum, & aliquanto plurimum, quam nunc est coronarum.* Videndus Cassaubonus in annotationibus ad hunc locum. Erant Poetarum certamina, in quibus victor corona donabatur, & ad quæ Imperatores aliquando se contulere. Sed & statuæ Poetis a plebe collato ponebantur in suis municipiis, uti ex inscriptione quadam edita a Panvinio colligitur factum L. Valerio in Oppido Hisconio, nunc *il Guasto* in regione Ferentana Regni Neapolitani. Attamen nulla immunitatis prærogativa Poetas donatos esse edixit Philippus Imperator Lib. 10. Leg. 3. Cod. de Profefs. & Med. Poetas vero Romæ publice docuisse, & Homeri Commentarios juventuti ad discendum proposuisse, indicat Horatius Flaccus Lib. 2. Ep. 2.

Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri.

Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.

Qui idem testis est, quantum ætate sua Romani huic arti studerent. Ita enim ait:

Mutavit mentem populus levis, & calet uno

Scribendi studio, pueri, patresque severi

Fronde comas victi cœnant, & carmina dicant.

Scri-

Scribimus indocti doctique poemata passim.

V. Rhetoricam & serius Romanos accepisse, & difficilius, quod C. Fannio Strabone, & M. Valerio Messala Consulibus, Rhetores fuerint Roma ejecti Senatusconsulto; rursusque aliquot post annos a Censoribus Gn. Domitio Ænobarbo, & L. Crasso, Latini Rhetores prohibiti fuerint a ludis litterariis habendis, ait Svetonius in libro de Rhetoricis. Deinde vero paulatim honestam, utilemque Romanis visam esse multosque eam præsidii, & gloriæ causa appetivisse: *Quare magno studio, inquit, hominibus injecto, magna etiam Professorum, & Doctorum profuxit copia, adeoque floruit, ut nonnulli ex infima fortuna in Ordinem Senatorium, atque ad summos honores processerint.* Et quidem ab Urbe condita plurimi disertissimi viri Romæ extitisse leguntur. L. Brutus civitatem perpetuo dominatu liberatam Magistratus annuis legibus, & judiciis devinxit. M. Valerius sedavit plebem dissentientem. A. Claudius a pace cum Pyrro sancienda Romanos revocavit. Mene-nius Arrippa, & M. Popilius seditionem oratione extinxisse leguntur. Quod ad naturalem illorum eloquentiam, non ad artem ullam oratoriam referendum videtur, ut ait Cicero in Bruto Cap. 14. A Græcis Oratoribus incensos fuisse Romanos ad eloquentiæ studium, testatur Cicero Lib. 1. de Orat. *Post auditis Oratoribus Græcis, cognitisque eorum litteris, & adhibitis doctoribus, incredibili quodam nostri homines dicendi studio flagraverunt: excitabat enim eos magnitudo, varietas, multitudoque in omni genere causarum.* Primum Oratorem M. Cornelium Cathegum recenset Cicero in Bruto Cap. 15. Tum Cato Censorius, C. Lælius, Gracchus, Servius Galba, C. Carbo, alique ab eo laudantur in libro de Claris Oratoribus. Primus vero, qui apud Romanos Rhetoricam docuit, dicitur L. Plotius Gallus, Cicerone puero, ut ipsemet scribit ad Ti-

Titinnium, & ex eo Fabius Lib. 2. Cap. 4. Deinde plures alii eandem professi sunt artem, plerumque vero liberti, usque ad Blandum. Unde Seneca præfat. Lib. 11. Controv. ait: *Habuit Fabianus Blandum Rhetorem præceptorem, qui Eques Romanus Romæ docuit. Ante illum intra libertinos præceptores pulcherrimæ disciplinæ continebantur; & minime probabili more turpe erat docere, quod honestum erat discere.* Itaque constitutis scholis quamplurimis, huic tradendæ disciplinæ magno cum auditorum numero Rhetores incubuere, quorum celebriores nominant Svetonius, & Vossius. Epidium Rhetorem ludum docendi aperuisse, atque inter alios docuisse M. Antonium, & Augustum, narrat Svetonius. Qui idem testis est, M. Antonium Gniphonem docuisse Rhetoricam primum in domo Divi Julii adhuc pueri, tum domi suæ, quotidiam præcepta eloquentiæ tradidisse, quandoque vero declamasse, scholam ejus claros quoque viros adiiisse, in his M. Cicero- nem, etiam cum Prætura fungeretur. L. Otacilius Pilius præceptor Gn. Pompeii. Sextus Clodius Latinæ, Græcæque eloquentiæ professor claruit, cui M. Antonium mercedis loco duo millia jugerum campi Leontini adsignasse, scribit Cicero in Philippicis. De T. Castritio, qui & hac arte, & lectissimis moribus discipulos imbuebat, apud Aulum Gellium Lib. 13. Cap. 20. videre est. Sub Imperatoribus hujus artis dignitas insigniter crevit. Nam ejus professoribus salaria constituta sunt ex ærario Principis; primusque Quintilianus mercede Principis conductus Romæ docuit Rhetoricam. Tum S. Augustinus, aliique. Et non raro Imperatores ad Rhetorum scholas accessere, ut eosdem declamantes audirent. Sed de hac re Capite sequenti. Illud non omit- tendum est, præcipue apud Rhetores, & apud Roma- nos in usu fuisse declamationem, ita ut etiam summi Principes quandoque declamare consueverint, variaf- que

que fuisse declamationis species, uti fufe tradit Voffius Lib. de Rhetor. Cap. 16.

VI. Diu quoque neglectæ fuerunt a Romanis Mathematicæ disciplinæ. Quamvis Numæ Pompilio non levis fuerit coelestium motuum notitia, uti Plutarchus observavit, cum menses duos, Januarium, & Februarium adjecerit anno, huncque disposuerit ad Lunæ cursum; tamen post Numæ excessum, Romani per multa sæcula Astronomiam ignorarunt, uti ait Veidlerus in Historia Astronomiæ Cap. 6. adeo ut horologii solaris notitia, demum ante duodecim annos, quam cum Pyrrho bellatum est, teste Livio Lib. 7. Cap. 60. ad ipsos pervenerit. Et Romanorum in hac re imperitiam indicant Livius Lib. 44. & Valerius Lib. 8. ubi narrant, circa annum Urbis conditæ DXXC. defectum Lunæ exercitui Romano bellum adversus Persas gerenti magnum incussisse metum, & noluisse cum hoste congredi, nisi C. Sulpicius Gallus luculenta oratione ostendisset, id a natura ordinari statis temporibus, atque in prodigium trahi minime oportere. Pervenerant quidem ad Urbem Chaldæi astrorum scientiæ periti. Sed narrat Valerius Maximus Lib. 4. Cap. 3. *C. Cornelium Peregrinum, M. Pompeio Laenate, & Gn. Calpurnio Consulibus, edicto Chaldaeos intra decimum diem abire ex Urbe, atque Italia jussisse, levibus, & ineptis ingeniis fallaci siderum interpretatione questuosam mendaciis suis caliginem nutrientes, injicientes.* Hic Consulatus referendus est vel ad finem sexti, aut initium septimi sæculi Urbis conditæ. Atque hæc etiam causa esse potuit, cur Mathematicas disciplinas Romani neglexerint, quod nempe Mathematicorum nomine Chaldæi donarentur, qui vanissima futurorum prædictione injiciebant contemptum illius nobilissimæ disciplinæ. Accedit, Pythagoricam Philosophiam, quæ non exiguam complectebatur rerum Mathematicarum notitiam, serius ad Romanos per-

pervenisse, neque plures in Urbe nactam esse sectatores, cujus rei plurimas causas adducit Brucherus Period. 2. Part. 1. Lib. 1. Cap. 1. §. 12. Historiæ Philosophiæ. Itaque usque ad septimum ab Urbe condita sæculum nulli occurrunt inter Romanos insignes Mathematici, uti testantur Heilbronner in Historia Matheseos, & Veidlerus in Historia Astronomiæ. Primus Scipio Nasica aqua divisit horas æque noctium, atque dierum, cum antea Romanis indiscreta lux fuerit; idque horologium sub tecto dicavit, anno Urbis LXXCV. uti referunt Plinius Lib. 7. Cap. 60. Hist. Natur. & Censorinus de Die Natali Cap. 23. Circa eadem tempora Sulpitius Gallus Consul, quem Cicero in Catone plurimum celebrat ob studium dimetiendi Cœli, & terræ, ob Mathematicarum rerum peritiam floruit in Urbe. Non multo post M. Terrentius Varro, quo doctiorem neminem illa ætas tulit, ut, teste Gellio Lib. 3. Cap. 10. libros fere quingentos scripserit, primus inter Romanos de Arithmetica, Astronomia, Geometria scripsisse dicitur. Eadem ætate M. Tullius Cicero, Julius Cæsar, & præ cæteris P. Nigidius Figulus rerum Mathematicarum notitia excellere. De Nigidio ita ait Cicero Lib. de Univ. Cap. 1. *Fuit vir ille, cum cæteribus artibus, quæ quidem dignæ libero essent ornatus omnibus, tum acer investigator, & diligens earum rerum, quæ a natura involuta videntur.* Addit renovatam ab eo in Italia Pythagoricam Philosophiam. Et fidem superant, quæ de ejus prædictionibus Astrologicis referunt veteres, quod nempe Augusto imperium prædixerit, & triumviratus mala fuerit vaticinatus, & tanta usus fuerit certitudine in evolvendis futuris fati, ut in magiæ suspicionem adduceretur. Deinde Augusti ævo plures Romani in Mathematicis disciplinis versati celebrantur, M. Manilius, M. Vitruvius Pollio, C. Julius Hyginus, C. Plinius, aliique; ut jam indubium sit cœpisse Roma-

nos

nos hisce studiis incumbere circa tempora nascentis Monarchiæ . Unde Cicero in Lib. de Orat. Cap. 31. testatur neque ab hisce studiis Oratores abhorruisse : *Et Juris Civilis scientiam veteres Oratores comprehendebant , & Grammatica , Musica , & Geometria imbuebantur .* Deinde imperantibus Cæsaribus , præsertim Alexandro Severo , Scholas , & salaria Mathematici in Urbe habuerunt .

VII. Diximus ex Gellio Lib. 15. Cap. 11. C. Fanio Strabone , & M. Valerio Messala Consulibus , sexto Urbis conditæ sæculo , fuisse M. Pomponio Prætori mandatum , curaret , ut Philosophi Romæ ne essent . Diximus quoque , sæculo eodem , Athenienses Philosophos , Legatosque Romam venisse , ac de rebus Philosophicis disseruisse in frequentissimo adolescentum Romanorum conventu ; at Catonem Censurum auctorem fuisse , ut quamprimum domum remitterentur , ne a gloria rei militaris , vel a Magistratibus audiendis adolescentes avocarentur . Itaque ad eam usque ætatem procul Urbe fuit Philosophia . Et Cicero Lib. 1. Cap. 3. Tuscul. Quæst. ait *Philosophia jacuit usque ad hanc ætatem , nec ullum habuit lumen litterarum latinarum .* Verum , quod Athenienses Philosophi clarissimos quosdam habuerint auditores , imprimis Lælium , Furium , & Scipionem , hosque incenderint amore Philosophiæ , causa fuit , cur deinceps Græca eruditio Romæ invaluerit . Nam hi ad summa Reipublicæ munera promoti , exercitiis , ac Provinciis præfuerunt , & occasionem habuere cum Græcis conversandi , ac magis , magisque Philosophiæ incumbendi . Porro sub tantis patronis Græca Philosophia amplissimum debuit in Urbe locum occupare . De Scipione Africano , qui unus fuit e Carneadis discipulis , scribit Vellejus Paterculus : *Tam elegans liberalium studiorum , omnisque doctrinæ & auctor , & admirator fuit , ut Polybium , Panætiumque præcellentes ingenio viros , domi , militiæque secum habuerit .* Addit Scipionem

C

nem

nem inter arma, & studia semper versatum, aut corpus periculis, aut animum disciplinis exercuisse. Panætius Rhodius fuit magni nominis Philosophus e Stoicorum secta, a quo Scipio Africanus Philosophiam accepit. Lælium quoque, atque Furium olim Carneadis auditores, *cum Scipione secum eruditissimos homines ex Græcia semper habuisse* testatur Cicero Lib. 2. de Orat. Qui etiam Lib. 2. de Fin. scribit, *Lælium adolescentem audivisse Diogenem Stoicum, post autem Panætium, & sapientem fuisse appellatum, quia, quod esset suavissimum doceret.* Eodem Panætio præceptore, Q. Tubero, & Q. Mucius Scevola insignes Jurisconsulti Stoicam Philosophiam didicere. Plures laudat Cicero Lib. de Orat. hujus instituti, qui Philosophiæ studuerunt. Et Antistitibus Juris placuisse præ cæteris Stoicam Philosophiam, observat Clar. Brucherus Period. 2. Par. 1. Lib. 1. Cap. 1. Hist. Philos. quod illa potissimum ageret de officiis, quodque Ethica Stoica aptissima videretur præparandis animis ad Rempublicam capeflendam. Consulendus Everardus Otto de Stoica Jurisconsultorum Philosophia. Accedit, Panætium ex hac secta insignem professorem Romæ fuisse. Attamen Gaudentius de Philos. Rom. Cap. 43. contendit, veteres Jurisconsultos potius cum Peripateticis, & Platonis consensisse. Græcanicam Philosophiam altius evexit Lucullus, qui dum in Macedonia Quæstorem egerat, celebres Græcos Philosophos, præsertim Athenienses convenerat, eorum doctrinam hauserat, tantoque erga Philosophiam studio ferebatur, ut etiam in castris libros, ac Philosophos habuerit, præsertim Antiochum Philonis auditorem, uti Plutarchus in illius vita, & Cicero Libro 4. Acad. Quæst. testantur. Is itaque rem litterariam in Urbe maxime promovit, auxitque, instructa præstantissima Bibliotheca, & Xystis, & Scholis juxta eam ædificatis, quo Græci, qui ex patria armorum tumultibus plena, Romam venerant, conveniebant, ac de

de rebus Philosophicis differebant, ipso frequenter præfente, adeo ut Græcis Romam venientibus domus Luculli ad instar esset publici hospitii, teste Plutarcho. Tanti viri exemplum secuti alii, Græcos Philosophos receperunt, Græcasque litteras adjuvarunt. Itaque Luculli, & Ciceronis tempore, septimo ab Urbe condita sæculo, statuenda est prima ætas adolescentis Philosophiæ inter Romanos. Testatur tamen Cicero Tuscul. Quæst. Lib. 2. Cap. 2. ante istud tempus fuisse nonnullos, qui se Philosophos appellari voluerint, quique plures libros scripserant. Sed horum Philosophia obscurior fuit. Paulo tamen prius, quam Lucullus Urbem Philosophis repleverit, Peripatetica doctrina eo pervenerat. Nam Sylla missus in Græciam cum exercitu Athenas vastaverat sacra Philosophiæ loca violaverat, sibi que emerat Bibliothecam Apelliconis Teii, quæ communem stragem evaserat, Romanque transtulerat. In hac Bibliotheca plerique erant Aristotelis, & Theophrasti libri, quos Tyrannio Grammaticus descripsit, tum Andronico Rhodio communicavit, isque supplevit, illustravit, evulgavit. Hinc Philosophiæ Peripateticæ studium inducunt sub Sylla. Tyrannionem vero libertate donatum a Lucullo, insignem habuisse Romæ Bibliothecam, Scholamque, testatur Plutarchus in vita Luculli. Tum Philosophorum sectæ omnes suos habuere in Urbe sectatores. Stoicæ Philosophiæ adhæserunt Jurisconsulti, imprimis Q. Lucilius Balbus, quem Cicero Lib. 1. Cap. 4. de Nat. Deorum dicit, cum excellentibus in eo genere Græcis comparandum. Huic addendus Cato Uticensis, qui Stoicam virtutem moriendo expressit. Pythagoricam sectam Cato Censorius, & P. Nigidius Figulus commendarunt. Vetus Academia illustres habuit sectatores, Lucillum, M. Brutum, de quo Plutarchus ait, *nullum fere fuisse Græcorum Philosophorum, quem non audierit, nullam sectam, quam non cognoverit*, usumque contubernio

Aristonis Philosophi . In hac etiam secta fuit M. Terentius Varro omnium ætate sua clarissimus . Mediæ , seu novæ Academiæ nomen dedit inter alios , præceptore Philone , M. Tullius Cicero Romanæ eloquentiæ parens , & in omnibus disciplinis versatissimus . Nec defuere cultores Peripateticæ Philosophiæ , quam Andronicus Rhodius vulgaverat . Nam Cicero filium suum Cratippo insigni Peripatetico instituendum tradidit . Denique ad Epicuri hortos accedere L. Torquatus , C. Vellejus , C. Trebatius , L. Papirius , Verrius , L. Piso , M. Panfa , M. Fabius Gallus , aliique plures a Gassendo memorati . Omnium maximus claruit T. Pomponius Atticus , cujus vitam Cornelius Nepos litteris consignavit . Nec omittendus T. Lucretius Carus . Uterque Athenis huic Philosophiæ operam dederat . Jam ex dictis colligitur , quo in loco , & honore fuerint in Urbe res Philosophicæ ante Augusti imperium .

VIII. Quo primum tempore , quæ fortuna Medicina Romam pervenerit , Plinius Lib. 29. Cap. 1. Historiæ naturalis tradit , Romanos scilicet sexcentis annis Medicis caruisse , primumque hujus artis professorem Archagathum filium Lysaniæ ex Græcia Urbem appulisse , & primo quidem magno in honore habitum , deinde vero , quod igne , ferroque curaret vulnera , omnium invidiam in se concitasse : *Cassius Hemina* , ait Plinius , *ex antiquis auctor est , primum e Medicis venisse Romam Peloponnesem Archagatum Lysaniæ filium , L. Almilio , M. Livio Coss. anno Urbis DXXXV. eique jus Quiritium datum , & tabernam in compito Acilio emptam , ob id publice vulnerarium fuisse eum tradunt vocatum , mireque gratum adventum ejus initio , mox a sævitia secandi , urendique , transisse nomen in carnificem , & tedium artis , omnesque medicos .* Quod ait Plinius Romanos sexcentis annis caruisse Medicis , & Medicina , id Daniel Clericus in Historia Medicinæ Lib. 3. Cap. 1. censet intel-

telligendum de Medicis Græcis, exterisque. Nam Dionysius Halicarnassæus Lib. 10. refert, anno Urbis conditæ CCCI. magnam in Urbe luem irrepsisse, ut curandis agris Medici minime sufficerent. Nec verisimile est, tamdiu Romanos simplici saltem Medicina caruisse. Primus igitur Archagathus ad eos attulit Medicinam Græcorum; hancque ipsam Romani ob sævam illius curandi methodum odio habuere. Cui odio augendo plurimum contulit Cato, utpote qui filium hortabatur, ut eaveret a Medicis Græcis, qui conspiraverant in Romanorum cædem. Ita enim Catonem filium monuisse narrat Plinius: *Dicam, inquit, de istis Græcis M. fili, quid Athenis exquisitum habeam, & quod bonum sit eorum litteras inspicere, non perdiscere, vincam nequissimum, & indocile genus eorum, & hoc puto vatem dixisse, quando cumque ista gens suas litteras dabit, omnia corrumpet; tunc etiam magis si Medicos suos huc mittet, jurarunt enim inter se barbaros necare omnes medicina. Sed hoc ipsum mercede faciunt, ut fides iis sit, & facile disperdant. Nos quoque dicitant barbaros, & spurcius nos, quam alios opicos appellatione sædant. Et sunt qui putant, Medicos Roma pulsos a Catone Censorio. Quod sane, etsi non satis exploratum Clerico videatur, tamen verisimile facit Catonis odium in Græcos Philosophos Medicosque. Cæterum, uti ipse Plinius observat, Cato non damnabat rem, sed artem; hoc est, Græcam medendi artem rejiciebat, non ipsam Medicinam, utpote qui tradidit, qua Medicina usus, se, & conjugem ad longam senectam perduxerit, ac qua ratione esset ægrotis medendum. Hanc vero rationem, qua Cato, & veteres Romani utebantur, potissimum in herbarum usu positam fuisse, testantur Plinius Lib. 25. Cap. 2. & Plutarchus in vita Catonis. Nec abhorruere Romani ab incantationibus, ut patet ex Catone de Re Rustica Cap. 160. ubi quibusdam verbis, & incantationibus modum tradit*

cu-

curandi ossium fracturam . Tandem Asclepiades Prusensis Romam veniens atate Pompei , ac Mithridatis , & Medicinam faciens , postquam Rhetoricam docuisset , restituit , conciliavitque in Urbe honorem Medicinæ . Nam a sæva illa , & incommoda ratione medendi , quam Archagathus inierat , abstinuit , usus Medicina facili , suavique , ut vix ullum ægris afferret incommodum . Curabat quammaxime , teste Plinio Lib. 26. Cap. 3. sudorem pannis , igne , sole exprimere ; nec alia adhibebat medicamentorum genera , quam abstinentiam , fricationem corporis , ambulationem , gestationes , & balnea . Hæc blanda curandi methodus magnam illi auctoritatem conciliavit . Unde Plinius ait : *Faventibus cunctis esse vera , quæ facillima erant , universum prope humanum genus circumegit in se , non alio modo , quam si cælo emissus advenisset . Trabebat præterea mentes artificio mirabili , vinum promittendo ægris , dandoque tempestive tum frigidam aquam , excogitandoque multa dictu grata , atque jucunda , magna auctoritate , nec minore fama .* Accessit augenda Asclepiadis famæ , jam magicis vanitatibus in ægrotorum curatione , quibus olim plurimum data est opera , vix ullam fidem superuisse . Fuse de Asclepiadis Philosophia , Medicina , & Anatomia agit doctissimus Daniel Clericus in Historia Medicinæ . Is igitur , quem magnis laudibus extollunt Veteres , primus inter Romanos hanc artem statuit , propagavitque ; natus plures discipulos Julium Bassum , Petronium , Diodotum , Sextium Nigrum , & celebrem Antonium Musam , qui balneo aquæ frigida Augusto sanitatem restituit , a quo accepit privilegium gestandi anulum aureum . Tum plures in Urbe Medici , magnoque in honore habiti , quos Julius Cæsar civitate donavit . Sunt qui censent , ea atate Medicos omnes ex libertis fuisse . Certe quamplurimi memorantur a Scriptoribus illius ævi Medici e servorum , vel libertorum numero . Non om-

omnes tamen ex hoc genere fuisse suadet privilegium Civitatis a Cæsare eis concessum, quod ex exteris regionibus plures hujus artis professores Romam advocavit. Et Plinius fatetur, Romanos quosdam, etsi paucissimos, huic arti operam dedisse. Nam Lib. 29. Cap. 1. dicit: *solum hanc artium Græcarum, nondum exercet Romana gravitas, in tanto fructu paucissimi attigere Quiritium, & ipsi statim ad Græcos transfugæ. Imo vero auctoritas aliter quam Græci eam tractantibus etiam apud imperitos expertesque Linguae non est, ac minus credunt, quæ ad salutem suam pertinent, si intelligunt.* Hujus generis inter Romanos fuere Julius Bassus, Sextius Niger, C. Valgius. Et testatur Cicero Lib. 1. Offic. Cap. 42. hanc artem utpote magnæ utilitatis, quæque magnam rerum notitiam complecteretur, sine ulla infamia exerceri potuisse. Porro inter Medicos plures, qui Romæ fuere, primus Andromachus sub Nerone dicitur Archiater, hoc est vel Medicus primarius, vel Medicus Principis, vel Medicus Urbis: neque enim viri docti conveniunt de hujus vocis significatione. Censet Clericus, Archiatros fuisse Medicos Principis, primique ordinis, deinde distinctos in Archiatros Palatii, & reliquæ multitudinis. His stipendium, & plurima privilegia concessa leguntur Cod. Lib. 10. Tit. 52. de Professoribus, & Medicis. Et ex his postea conflatum est Collegium. Denique Medicorum in Urbe fuisse Scholas, patet ex Mercuriali Lib. 1. Cap. 7. de arte Gymnastica, qui loquens de locis, ubi viri docti Romæ conveniebant, dicit, Medicos convenisse in Templo Pacis, & eorum Scholam fuisse in regione Esquilina.

IX. Jurisprudentia non aliunde Romam advecta est, sed in ipsa Urbe hanc originem habuit. Primum Romani usi sunt legibus a Romulo, Numa, Servio Tullio, aliisque Regibus latis, quæ quia collectæ fuerunt a Papyrio, Juris Papiriani nomen acceperunt. Pulsis Regibus, Con-

Consules dederunt jura, quorum pro arbitrio jus dicentium immoderatam potestatem ægre ferens populus, petiit certam juris scripti formam, obtinuitque aliquando, postquam Consules, Patriciique diu restitissent. Itaque anno ab Urbe condita ccc. factum est Senatusconsultum, ut Legati per Italiam, & universam Græciam petitem leges mitterentur; creatique Sp. Posthumius, S. Sulpicius, & Manlius, qui utiliores Civitatum singularum, & Lacædemoniorum, atque Atheniensium leges describerent. Quæ Romam allatæ, reductæ fuerunt simul cum legibus aliquot Regiis in duodecim tabulas a decem viris ad id delectis cum summo imperio, silentibus cæteris Magistratibus. Has leges partim integras perscripserunt, partim emendarunt, partim ad populi mores, & consuetudinem Urbis inflexerunt, novasque aliquot ipsi pro temporum opportunitate, ut suspicari fas est, interseruerunt. Ex harum legum sensu, & potestate deductus est usus, sive ratio judicii exercendi, & negotiorum agitorum, certis adhibitis formulis, & solemnitatibus ab antiquis Jurisconsultis editis, quæ alteram partem Juris Civilis constituerunt, dictam a suis auctoribus Jus Flavianum, & Jus Ælianum. Verum senescente duodecim Tabularum jure, & novis in dies negotiis emergentibus, adjectum veteri Juri, immutatumque a novis Senatusconsultis, vel Plebiscitis. Et ut jus civibus promptius redderetur, quod Consules Urbe abesse sæpe cogerentur, constituti sunt Prætores Urbanus, & Peregrinus, qui jus civibus, ac peregrinis redderent; Prætores etiam Provinciales, seu Quæsitores, qui Judicii capitalibus præessent. Ex hujus Magistratus jurisdictione prodierunt Edicta, quæ singulas prope Juris Civilis partes, vel addendo, vel leniendo attigerunt; hocque Jus dictum fuit Honorarium, quod Magistratus ille summo in honore esset. Creati quoque Ædiles duo, qui lites aliquot privatas dijudicandas susciperent; sa-
 cra-

crarum ædium, locorum publicorum, & annonæ curam gererent; civium dicta, & facta observarent, & coererent, quorum Edicta partem quoque Juris constituerunt. Ex his omnibus fontibus Jus emanavit apud Romanos. Verum, ut interpretarentur leges, & accomodarentur ad sæculi mores, & pro re nata, necessaria fuit ars quædam, quæ esset moderatrix, & interpres legum. Et primo quidem legum interpretationes, tamquam oracula e Collegio Pontificum proferebantur; tum viri sapientissimi huic rei incubuere. Hi, cum ambiguitas aliqua Juris occurreret, occultam legum vim exprimebant; & hinc responsa Jurisconsultorum prodire, quibus plurimum in judiciis deferebatur. Cœpit autem Juris interpretatio litteris consignari post illata in Italiam Græcorum studia, ut patet ex Cicerone in Libro de Oratore. Primus autem Tiberius Coruncanus, qui vixit cadente sæculo quinto Urbis conditæ, & præcipua Reipublicæ officia gessit, se se publice ad respondendum dedit, & discipulos habuit, tanta auctoritate, ut ad eum teste Cicerone Lib. 3. de Orat. de humanis, & divinis referretur. De qua re Pomponius in Lege 2. §. *Juris Civilis*, ita scribit: *Ex omnibus, qui Juris scientiam nacti sunt, ante Tiberium Coruncanum publice professum neminem traditur. Cæteri autem adhuc, vel in latenti Jus Civile retinere cogitabant, solumque consultoribus vacare potius, quam discere volentibus se præstabant. Is igitur primus profiteri cœpit, hujus tamen scriptum nullum exstat, sed responsa, & memorabilia ejus fuerunt.* Hunc consecuti sunt alii plures Jurisconsulti, quos recenset doctissimus Vincentius Gravina in Libro *De origine Juris*; & præcipue Servius Sulpicius, qui primus Jurisprudentiam certis regulis distinxit, & C. Trebatius, ejusque discipulus Antistius Labeo, qui novis luminibus Jus Civile illustravit. Hi Jurisconsulti auditores ac discipulos habuere, duæque fuere celebres Scholæ, qua-

D.

qua-

quarum una derivata est ab Antistio Labeone, altera ab Atteo Capitone. Sed usque ad Augustum privata auctoritate Jurisconsulti munus suscipere respondendi de Jure. Primus Masurius Sabinus ab Augusto hanc auctoritatem accepit; duravitque hoc institutum usque ad Adrianum, qui non petendum id munus respondit, sed ex propriis doctrinæ meritis præstandum. Igitur ante conditam Monarchiam plures in Urbe fuere Jurisprudentiæ Scholæ, Professoresque. Et Jurisperiti primo docuere in ædibus, deinde in publicis stationibus, uti colligitur ex Gellio Lib. 13. Cap. 13. *Cum ex angulis secretisque librorum, ac magistrorum, in medium jam hominum, & in lucem fori prodisssem, quæsitum esse memini in ple-risque Romæ stationibus Jus publice docentium, aut respondentium, an Quæstor Populi Romani ad Prætorem in jus vocari posset.* Nullo tamen publico salario docuere, uti observat Pancirolus Lib. 1. de Claris Legum interpretibus: *Antiquitus jura interpretantes salarium ex publico habuisse non invenio, Pomponius enim scribit, Masurium Sabinum ab auditoribus sustentatum, qui illi honorarium solvebant.* At postea Professores Juris in Capitolio scholam, & salarium habuere.

X. Hactenus de origine artium liberalium in Urbe dictum fuit; nunc de scholis, in quibus illæ traderentur, dicendum est. Finitimos Romanis populos a vetustissimis temporibus Scholas habuisse pueris instituendis certum est. Quod Gabiis fuerint ludi litterarii vel Romuli tempore, indicat Plutarchus in Romulo. Tusculanos quoque hos ludos habuisse, idem Plutarchus in Camillo testatur. De Faliscis testis est Livius Lib. 5. Historiæ, agens de M. Furio Camillo bellum adversus Faliscos gerente: *Mos erat Faliscis eodem Magistro liberorum & comite uti; simulque plures pueri, quod hodie quoque in Græcia manet unius curæ demandabantur. Principum liberos, sicut fere fit, qui scientia videbatur præ-*

præcellere erudicbat. Et hunc Magistrum narrat in Romanorum Ducis potestatem pueros perduxisse, ut facilius civitate potiretur; Furium tamen prodicionem detestatum, illos ad patrios lares remisisse. Romanorum idem mos fuit. Nam Livius Lib. 3. differens de Virginia, quam Appius e Decemviris unus perditæ adamabat: *Virgini*, inquit, *venienti in forum (ibi namque in tabernis litterarum ludi erant) minister Decemviri manum injicit*. Unde colligitur & Romæ ludos litterarios fuisse, & puellas quoque eo a parentibus missas. De his ludis Dionysius Lib. 11. *Tunc autem puerorum ludi litterarii circa forum erant*. At nonnisi ars Grammatica, seu legendi, scribendique in his ludis litterariis tradita est; siquidem liberales artes serius in Urbem illatæ sunt. His vero Romæ receptis, uti dictum fuit, plurimi Professores, plurimæ Scholæ in Urbe extiterunt. Plutarchus Quæst. Rom. LIX. primum scholæ publicæ auctorem facit Spurium Garbiliū: *Sero*, ait, *captum est mercede doceri, primusque ludum litterarum aperuit Sp. Garbiliti libertus, ejus, qui primus uxorem dimisit*. Svetonius tamen in Lib. de Gram. ait Cratem Mellotem fuisse primum, qui in Urbe Grammaticam doceret. Quisquis ille fuerit, tot deinceps huic docendæ arti incubuere, ut eodem Svetonio teste, viginti Scholæ quandoque in Urbe fuerint, & mercedes Grammaticorum magnæ. Nam Lutatium Daphnidem ducentis millibus nummorum emptum narrat; & L. Appulejum quadringentis annis conductum Grammaticam docuisse. Quoad Rhetoricam, L. Plotius, teste Cicerone in Epistola ad Titinium, primus doceri coepit magno cum Auditorum concursu. Tum Rhetoribus, scholisque Urbs repleta est. Ait enim Svetonius Lib. de Rhetor. *Magno studio hominibus injecto, magna etiam professorum, & doctorum profuxit copia, adeoque floruit, ut nonnulli ex infima fortuna in Ordinem Senatorium, atque ad summos honores*

res processerint. Neque Philosophi siluere. Insignis enim in Urbe fuit Panetii Stoici Philosophi schola, ex qua Scipio Africanus, Lælius, Q. Tubero, Q. Mucius Scævola, L. Philippus, G. Gallus, aliique viri clarissimi, præsertim Juri sconsulti prodire. Nec silentio prætereunda est schola Tyrannionis Amaseni, quem Lucullus captivum Romam duxerat, & libertate donaverat, de quo plura habet Plutarchus in vita Luculli. Denique cum temporibus Syllæ, & Luculli Græcis Philosophis Urbs abundaverit; cumque jam Romani studio Philosophiæ incensi essent, exemplo clarissimorum virorum, quorum summa erat in Republica auctoritas; atque Lucullus, & Sylla Bibliothecam, Scholasque rebus Philosophicis tractandis extruxissent, perspicuum fit, & Peripateticorum Lyceum, & Platonis Academiam, & Epicuri hortos, & Zenonis Stoam, & Pythagoræ, & aliorum Philosophorum Scholam magna cum auditorum frequentia in Urbe extitisse. Hæ scholæ dicebantur Auditoria, Pergulæ, ludi litterarii: neque enim Gymnasia ad Athletarum exercitationem ante Neronem apud Romanos extructa fuere. Sed de loco, ubi artium liberalium Professores docuere dicendum erit Capite sequenti. Illud vero notandum, hisce Professoribus solutas quidem fuisse mercedes, non tamen ex ærario Principis: siquidem eis ex ære publico salaria nonnisi ab Imperatoribus concessa fuere. Cicero- nem quoque in ludo litterario docuisse pluribus testimoniis probat Alexander ab Alexandro Genialium Dierum Lib. 1. Cap. 23. Nam in Epist. ad Poetum, dicit se Dionysium imitari, qui cum Syracusis expulsus Athenas commigrasset, ludum inibi aperuit. Et in Epistola ad Volumnium Cassium, quæ est postrema Lib. 7. Ep. familiarium, scribit Cassium & Dolabellam suis auribus frui. Ad Poetum quoque Lib. 9. Ep. famil. scribit: *Veniunt, qui me audiunt quasi doctum hominem, quia paulo sum, quam illi doctior.* Et ad Papyrium Poetum eodem Lib. 9. Ep. fa-

famil. ait : *Hircium ego habeo, & Dolabellam dicendi discipulos, canandi magistros: puto te audisse, illos apud me declamitare.* Vatinius quoque ad Ciceronem scribens memorat Q. Volusium Ciceronis discipulum. Extat inter Epistolas familiares Ciceronis. Et Quintilianus lib. Oratoriarum Institutionum testatur, Coelium, & Panfam a primo ætatis gradu Ciceronem in disciplinis bonarum artium sectatos fuisse. Denique id colligitur ex Cicerone Lib. 1. de Divin. ubi: *Nuper cum essem cum Quinto fratre in Tusculano, disputatum est. Nam cum ambulandi causa in Lycium venissemus (id enim superiori Gymnasio nomen est) Perlegi, ille inquit, tuum paulo ante tertium librum de natura Decorum.* Ex quo colligitur, Lycium fuisse Gymnasium in Tusculano Ciceronis a nomine Aristotelicæ scholæ dictum. Addendus Plutarchus, qui in vita Ciceronis dicit, ipsum, mutata in Monarchiam Republica, missis publicis negotiis, operam præbuisse adolescentulis Philosophiæ studium adortis. Jam vero præter Grammaticorum, Rhetorum, Philosophorum scholas in Urbe plurimas; Poetæ quoque, post Livium Andronicum, qui primus hanc artem Romæ docuit, suos habuere ludos litterarios. Et plurimi in hac arte claruerunt apud Romanos Nævius, Ennius, Cæcilius, Pacuvius, Attius, Afranius, Lucilius, quos memorat Vellejus Paterculius. Tum Plautus, Terentius, C. Lælius, & Scipio. Pueros vero evolvendis Poetarum carminibus incubuisse testatur Plinius Lib. 1. Ep. 14. ubi dicit, *pueros auspiciari ab Homero in scholis.* Atque harum præcipue liberalium artium scholæ in Urbe floruerunt. Nam veterum Romanorum eruditio Grammatica, Poesi, Rhetorica, & Philosophia concludebatur; quibus pauci addebant Jurisprudentiam. Hæc quidem schola florentissima, quod a viris sapientissimis, ac gravissimis haberetur, qui consulentibus responsa dabant circa legum vim & interpretationem. Mathematicorum autem scholæ neque plures,

res.

res, neque insignes. Nec in Urbe solum, verum etiam in Provinciis, scholas publicas edocendis liberalibus disciplinis, quas ad utilitatem, gloriamque civium summo opere necessarias agnoverant, Romani constituerunt. Sertorius, ut Hispanorum felicitatum auget, eorumque benevolentiam sibi captaret, Oscæ celebrem Scholam, conductis ære suo Præceptoribus, aperuit. De qua re in ejus vita Plutarchus: *Maxime autem benevolentiam sibi comparavit ex his, quæ circa puerorum eruditionem machinatus est. Nobilissimis siquidem adolescentibus, in Oscam urbem convocatis, præceptores eis tradidit Græcarum, & Latinarum litterarum. . . . At patres eorum vehementer gaudebant cernentes filios prætextatos honestissime ad Magistratus euntes, & Sertorium pro eis salaria pendentem, ac sæpe ipsos examinantem, & præmia doctoribus tribuentem, bullasque aureas donantem.* Plinius insignem Scholam Comi in Italia curavit constitui, uti scribit Lib. 4. Ep. 13. eodemque teste, Mediolani tunc temporis ita florebat artium liberalium studia, ut novæ Athenæ dicerentur. In magna Grecia innumeræ erant Scholæ. Hinc Cicero pro Archia Poeta ait: *Erat Italia tunc plena Græcarum artium, ac disciplinarum, studiaque hæc in Latio vehementius colebantur.* Præsertim vero sub Imperatoribus Scholæ plurimæ constitutæ sunt in Provinciis Romani Imperii, & salaria ex ærario publico Professoribus concessa. De qua re alibi. Gallos etiam studiis liberalibus imbui Romani curarunt. Nam Svetonius in libro de Grammaticis ait: *Tradunt L. Apulejum ab Esicio Calvino Equite Romano prædite quadrigenis aureis conductum ad docendum. Nam in Provincias quoque Grammatica penetraverat, ac nonnulli de notissimis Doctoribus peregre docuerunt, maxime in Gallia Togata.* Omnium celeberrima fuit Massiliensis schola, ut Massilia a Tacito dicatur studiorum Magistra, & sæpe illuc Romani filios suos instituendos miserint.

XI. Su-

XI. Superest, ut quæ Romanis fuerit ratio instituen-
 di pueros liberalibus disciplinis, expendamus. Et pri-
 mo quidem Romanorum mos fuit (uti observat Cellarius
 in dissertatione de studiis liberalibus Romanorum, quæ
 extat Tom. 3. Thesaur. Antiq. Rom. Sallengre) pueros
 extra limen producere, ut liberales disciplinas addisce-
 rent. Nam in scholis, & multorum conventu malebant
 suos institui, quam privatim, ob æmulationem fortasse,
 de qua Vellejus Paterculus Lib. 1. Hist. ait: *Alit æmu-
 latio ingenia, & nunc invidia, nunc admiratio incita-
 tionem accendit.* Addi potest celebres artium liberalium
 Professores indignum existimasse, si ipsimet ad discipulos
 domi suæ instituendos accederent. Id insigni probatur
 testimonio Capitolini in vita Antonini Pii Imperatoris.
 Narrat enim Apollonium Philosophum ab Imperatore
 accersitum, ut Marcum Antonium erudiret, respondi-
 se, discipulum ad Magistri scholam, haud vero Magistrum
 ad discipuli domum se se conferre debere: *Quum Apollo-
 nium, quem Chalcide acciverat ad Tiberianam domum,
 in qua habitabat vocasset, ut ei Marcum Antoninum tra-
 deret, atque ille dixisset: Non Magister ad discipulum
 debet venire, sed discipulus ad Magistrum; risit cum di-
 cens, facilius fuit Apollonio a Chalcide Romam venire,
 quam a domo sua in Palatium; cujus avaritiam etiam
 mercedibus notavit.* Et ipsi Cæsares non raro ad Rhetor-
 um, Poetarum, & Philosophorum Scholas accedebant.
 Itaque non domi, sed in Scholis publicis, mos erat apud
 Romanos litteras addiscendi. Eo servi, & pædagogi pue-
 ros ducebant. Nonnulli tamen domi instituebantur. Ca-
 to Censorius ipse se filio præceptorem exhibuit, teste Plu-
 tarcho. Octavius Augustus Cajum, & Lucium, quos sibi
 filios adsciverat sua ipsius doctrina imbuat. De qua re Sve-
 tonius in ipsius vita: *Nepotes & litteras, & natate, &
 alia rudimenta per se plerumque docuit.* Princeps Ro-
 manorum studium fuit Eloquentia, quam Philosophiæ,
 & Ju-

& Jurisprudentiæ præferebant. Unde hanc vocabant secundam artem. Narrat Cicero de clar. Orat. Cap. 12. Servium Sulpicium se se ad Juris scientiam adplicuisse, quod desperasset eloquentia vincere ipsum, & Hortensium, & *in secunda arte primum esse maluisse, quam in prima secundum*. Itaque primo studebant litteris Græcis, & Homero. Unde Plinius Lib. 2. Ep. 14. dicit, *pueros auspicari ab Homero in Scholis*. Et Horatius ita scribit Lib. 2. Ep. 2.

Romæ nutriri mihi contigit atque doceri.

Iratu Graiis quantum nocuisset Achilles.

Tum se dabant Philosopho ad discendam artem differendi, & Rhetori ad discendam artem declamandi Græce, & Latine; sed Græce magis, uti testatur Cicero in Bruto Cap. 90. Maxime apud Romanos in more fuit Recitatio, cujus innumera sunt exempla apud Plinium. Ita Lib. 1. Ep. 13. ait: *Magnum proventum Poetarum hic annus attulit. Toto mense Aprili nullus fere dies, quo non recitaret aliquis*. Utilitatem Recitationis ostendit Lib. 5. Ep. 3. *Has recitandi causas sequor, primum, quod ipse, qui recitat, aliquanto acrius scriptis auditorum reverentia intendit; deinde, quod de quibusdam dubitat, quasi ex consilii sententia statuit: Multa etiam multis admonetur; & si non admoneatur quod quisque sentiat, perspicit ex vultu, oculis, nutu, manuum motu, murmure, silentio, quæ satis apertis notis judicium ab humanitate discernunt*. Erant Mœcenates, qui domos suas hisce litterariis exercitationibus præbebant. Ipsi Cæsares quandoque recitarunt, vel ad aliorum Recitationes se contulere. Tum se dabant Latino Oratori, a quo dicendi, & causas agendi artificium discebant, & in forum producebantur, ut causam aliquam patrocinentur, uti ex Plinio Lib. 2. Ep. 14. Lib. 6. Ep. 23. colligitur. Neque in castris stipendia merentes studia negligebant. Cato Censorius adolescens stipendium faciens
sub

sub Fabio Maximo apud Tarentinos bellum gerente, Philosophiam a Nearco Pythagorico, cujus utebatur hospitio, accepit, teste Plutarcho. De Scipione Africano narrat Vellejus Paterculus Polybium, Panoetiumque domi, & in castris secum habuisse, *semper inter arma, & studia versatum, aut corpus periculis, aut animum disciplinis exercuisse*. Alia plurima sunt hujus rei exempla. Neque omittendum, consueviffe Romanos in ipsis castris ludos litterarios habere, ubi obsides, quorum plurimi erant ephæbi, liberalibus disciplinis instituerentur. Nam Svetonius in vita Caligulæ nremorat obsides abductos e ludo litterario. Denique Romanis solemne fuit in Asiam, Græciamque, præsertim vero Athenas, Rhodum, Apolloniam, ubi tunc temporis liberales artes insigniter efflorebant, pergere, audiendi causa Oratores, ac Philosophos clarissimos. Ita Cicero, Pompejus, Brutus, Atticus, Horatius, aliique plures Athenas, Spartam, Rhodum, Apolloniam, & alia loca Philosophiæ studio clara, ad Philosophos audiendos adierunt. Videndi de hac re Falsterus in Quæst. Rom. & Nicolaus Kriegk in Diatr. de Romanorum peregrinationibus Academicis. Sed & filios suos vel ad Massilienses, vel ad Græcos discendi causa liberales artes ablegarunt. Ita Cicero filium suum Cratippo Peripatetico Athenis instituendum tradidit. Porro tabellas ad scribendum, pueros in scholis detulisse, & menstrua salaria Idibus mensis persolvissse Professoribus, indicat Horatius Sat. 6. Lib. 1.

Noluit in Flavi ludum me mittere magni.

Quo pueri magnis e centurionibus orti.

Lavo suspensi loculos, tabulamque lacerto.

Ibant octonis referentes Idibus æra.

Et præter mercedem menstruam dabant etiam mercedem quamdam, seu munusculum dictum Minerval in primo ad Magistrum ingressu.

E

CA-

CAPUT II.

DE GYMNASIO ROMANO
SUB ETHNICIS IMPERATORIBUS.

Qui Imperatores studuerint liberalibus disciplinis. II. Quique usi sint contubernio, familiaritate, & consilio Professorum bonarum artium. III. Ut ad Scholas publicas saepe accesserint audiendi, vel dicendi causa. IV. Athenæum, & Scholæ publicæ ab Imperatoribus constructæ in Urbe, & Provinciis. V. Et salariæ constituta Professoribus artium liberalium in Urbe, & Provinciis. VI. Tum præiulia eisdem concessa. VII. Clari illius ævi Professores recensentur. VIII. Adversa fata bonarum artium sub Caligula, Nerone, Vitellio, Domitiano, Caracalla, Heliogabulo.

I.

Romanorum res litteraria, quæ circa tempora nascentis Monarchiæ florere cœperat, mutata deinde Reipublicæ forma, plurimum incrementi accepit sub Cæsaribus, quorum gentem litteris, & eloquentia cultam fuisse affirmat Aurelius Victor. Julii Cæsaris doctrina, præsertim vero eloquentia laudatur a Svetonio, & Cicerone in Bruto, ac comprobatur libris ab eo conscriptis. Eiusdem studium in promovendis litteris disertissime patet, quod Svetonio teste, *Medicos, & liberalium artium Doctores, quo liberius & ipsi Urbem incolerent, & cæteri appeterent civitate donavit*; quod Jus civile ad certum modum redigere, atque ex immensa diffusaque legum copia, optima quæque & necessaria in paucissimos conferre libros cogitavit; *quodque Bibliothecas Græcas & Latinas, quas maximas posset publica-*
re,

re, data M. Varroni cura comparandarum, ac digerendarum studuit. Octavianus Augustus, eodem Svetonio teste, eloquentiam, studiaque liberalia ab ætate prima, & cupide, & laboriosissime exercuit. Mutinensi bello in tanta rerum mole, & legisse, & scripsisse, & declamasse quotidie, legitur. Addit plures composuisse orationes, librosque; Poesim, Græcæque disciplinas novisse, usum Magistro Apollodoro Pergameno; & ingenia sæculi sui omnibus modis fovisse. Sed & insignem Bibliothecam Græcam Latinamque construxit prope Templum Apollinis Palatini; etsi bis mille libros fatidicos Græcos, Latinosque combufferit, exceptis libris Sibyllinis. Tiberium artes liberales utriusque generis studiosissime coluisse, Græcæ linguæ, Grammaticæ, Poesis peritum fuisse, poemata edidisse, & Euphorionis, Rhiani, Partheni Poetarum tum scripta, tum imagines publicis Bibliothecis dedicasse, solitumque experiri quæstionibus Grammaticos, quod genus hominum præcipue appetebat, narrat in illius vita Svetonius. Et quamvis Mathematicos Urbe discedere jusserit, attamen id ad eos referendum est, qui hoc nomine abutebantur; siquidem Mathematicis disciplinis addictum patet ex hoc Svetonii testimonio: *Circa Deos negligentior, quippe addictus Mathematicæ, persuasionisque plenus cuncta fato agi.* A Svetonio etiam traditum est, C. Caligulam eruditioni parum, eloquentiæ plurimum studuisse; Claudium in disciplinis liberalibus ab ætate prima non mediocrem dedisse operam, ac sæpe experimenta cujusque etiam publicasse, historias scripsisse, & Græca secutum esse studia; tum statuisse, ut in Musæo Alexandrino, statutis diebus, quotannis recitarentur historiæ ab ipso conscriptæ; Neronem vero liberales disciplinas omnes fere puerum attigisse, quem tamen a Philosophia mater avertit, monens, imperaturo contrariam esse; & a cognitione veterum Oratorum avertit Seneca præceptor, ut eum diutius in sui admirationem

nem detineret. Verum his longe præstitit Vespasiani studium in liberales disciplinas, utpote qui primus salaria illarum Professoribus constituit, & a Svetonio ornatur hoc elogio: *Ingenia & artes maxime fovit*. Domitiano nulla fuit in rem litterariam cura; bene vero Trajano ejus post Nervam successor, etsi in bonis artibus leviter versato. Dicitur enim a Sexto Aurelio Victore in Historia Augusta: *Studiosus optimi cujusque, ac bellicosi: magisque simpliciora ingenia, aut eruditissimos, quamvis ipse parca esset scientiæ, moderateque eloquens diligebat*. Et a Xiphilino: *Bonarum artium expertus, & ignarus fuit, licet vire ea, quæ ad virum doctum pertinent, intelligere, ac facere videretur*. Ejus successor Ælius Adrianus dicitur a Spartiano in ejus vita, & ab Aurelio Victore in Historia Augusta, Græcis litteris, & Atheniensium studiis eruditus quammaxime, ut Græculus diceretur. Eundem Spartianus tradit fuisse poematum, & litterarum omnium studiosissimum, Arithmeticæ, Geometriæ, Picturæ quoque, & Musices peritissimum: *Et quamvis esset, inquit, oratione, & versu promptissimus, & in omnibus artibus peritissimus, tamen Professores omnium artium semper ut doctior risit, contempsit, obtulit*. *Cum his ipsis Professoribus, & Philosophis, libris vel carminibus invicem editis sæpe certavit* Amavit præterea genus dicendi venustum: *Controversias declamavit; Cicroni Catonem, Virgilio Ennium, Salustio Cæcilium prætulit. Eademque jactatione de Homero, & Platone judicavit. Mathesin sic scire sibi visus est, ut sero Calendis Januariis scripserit, quid ei toto anno posset evenire; ita ut eo anno, quo periit, usque ad illam horam, qua est mortuus, scripserit, quid acturus esset*. Addit, Professoribus bonarum artium Adrianum honores, opesque contulisse, etsi eos contemnere videretur, quod se se doctissimum omnium existimaret, imo eorum familiaritate summa usum esse. Atqui tamen in re
lit-

litteraria Adriani peritiam, studiumque superavit M. Antoninus Philosophus ad bonarum artium felicitatem natus imperium. Quam is bonis artibus studuerit, quot, & quantis usus sit præceptoribus, quantum eis detulerit, quantumque ab eis didicerit, ita narrat in illius vita Capitolinus: *Usus est Magistris ad prima elementa Euphorione Litteratore, & Gemino Comcedo, Musico Androne, eodemque Geometra, quibus omnibus, ut disciplinarum auctoribus plurimum detulit. Usus præterea Grammaticis Græco Alexandro, quotidianis Latinis Trofio Apro, & Pollione, & Eutychio Proculo Siccensi. Oratoribus usus est Græcis Annio Macro, Caninio Celere, & Herode Attico; Latino Frontone Cornelio. Sed multum ex his Frontoni detulit, cui & statuam in Senatu petiit; Proculum vero usque ad Proconsulatum evexit. Honoribus in se receptis Philosophiæ operam vehementer dedit, & quidem adhuc puer. . . Usus est etiam Commodo Magistro cui & affinitas fuerat destinata. Usus est & Apollonio Chalcedonio Stoico Philosopho. Tantum autem studium in eo Philosophiæ fuit, ut adscitus jam in Imperatoriam dignitatem, tamen ad domum Apollonii discendi causa veniret. Audivit & Sextum Chæronensem Plutarchi nepotem, Junium Rusticum, Claudium Maximum, & Cinnam Catullum Stoicos. . . . Studuit & Juri, audiens L. Volusum Metianum. Tantumque operis, & laboris studiis impendit, ut corpus afficeret, atque in hoc solo pueritia ejus reprehenderetur. Stoicæ Philosophiæ addictus, habitum Stoici sumpsit, & pallium indutus humi cubuit, vixque a matre eo perductus est, ut instrato pellibus lecto accubaret. Nam Philosophi in lectulis pelle instratis scribebant, charta super femore collocata. Hos lectulos memorant Seneca Epist. 72. & Ovidius Lib. 1. Trist. Eleg. 10.*

*Non hæc in nostris, ut quondam, scribimus hortis.
Nec consuecte meum lectule corpus habes.*

Ne-

Neque Pertinaci, aut Septimio Severo defuit litterarum scientia. Nam de Pertinace scribit Capitolinus, studuisse illum litteris, calculo, & Grammaticæ, imo & Grammaticæ Professore fuisse. Septimius Severus, teste Spartiano, ex Africa Romam venit studiorum causa; Athenas quoque eodem consilio adiit, Græcis, Latinisque litteris eruditissimus: *Philosophiæ, ac dicendi studiis satis deditus, doctrinæ quoque nimis cupidus*. Ab Antoino Caracalla, & Heliogabulo neglectæ litteræ pristino honori restitutæ sunt ab Alexandro Severo Principe sapientissimo, quem Lampridius dicit Grammaticæ, Rhetoricæ, Græcæ eloquentiæ, Matheos peritum; libros Græcos, præsertim Platonis de Republica, Oratores, Poetasque assidue legisse; doctos viros adamasse, eosque frequenter in mensa audivisse, *quibus se recreari dicebat, & pasci*. Denique Gordianum Junioem hoc nomine claruisse, indicat his verbis Capitolinus: *In studiis gravissimæ opinionis fuit; forma conspicuus, memoriæ singularis, bonitatis insignis, adeo ut semper in Scholis siquis puerorum verberaretur, ille lacrymas non teneret. Sereno Sammonico, qui patris ejus amicissimus, sibi autem præceptor fuit, nimis acceptus, & carus usque adeo ut omnes libros Sereni Sammonici patris sui, qui censebantur ad LX. & duo millia Gordiano minori moriens irrelinqueret: quodeum ad cælum tulit. Siquidem tantæ Bibliothecæ copia, & splendore donatus, in famam hominum litteratorum decore pervenit*. Atque hi potissimum Imperatores litterarum gloria claruerunt. Qui a nobis commemorandi fuerunt multiplici nomine, quod e Gymnasio Romano prodierint, quod Romanos Professores artium liberalium honoribus, & stipendiis donaverint, quod Scholas publicas in Urbe præsentia sua non raro honestaverint, quod denique rem litterariam Romæ modis omnibus auxerint.

II. Cum igitur hisce Imperatoribus liberales discipuli-

plina accepta fuerint, mirum non est, si illarum Professores in suum contubernium, familiaritatem, consiliumque adsciverint. Et ita rem se habuisse, merito affirmat Themistius in oratione ad Jovianum Imperatorem. Ita Augusto contubernalis fuit ejus præceptor Areus Philosophus, in cujus gratiam, superato Antonio, veniam Alexandrinis concessit. Quamvis enim, enarrante Dione Lib. 52. *Mœcenas Augustum monuerit observare eos, qui se Philosophiæ nomine populo venditarent, dicendo: Cavere te jubco Philosophos, neque enim quia Arcum, & Athenodorum, bonos & honestos viros expertus es, omnes alios idem studium præferentes, similes eorum judicare debes, quum hac specie nisi multi infinita mala populis privatisque hominibus afferant: id tamen ad eos spectat, qui abusi Philosophiæ nomine, ut Augusti gratiam venarentur, quales Chaldæi erant, incautos multis modis decipiebant. Cæterum Augustus fuit in Philosophos propensissimus, cum non solum fovit Athenodorum, & Nicolaum Damascenum, sed & hortationes ad Philosophiam scripserit, teste Svetonio. Tiberius habuit præceptorem, comitemque Thrasylum Mathematicum, Philosophumque. In Aula Neronis claruit L. Annæus Seneca Stoicus Philosophus. Apud Vespasianum C. Musonius Rufus plurimum valuit gratia. Nervæ, & Trajano carissimus fuit Dio Prusænsis, dictus inde Coccejanus, & ab eloquentia Chrysothomus, quem Imperator eximie diligere fatebatur, & in currum, quo triumphantes vehi solebant, assumebat, simulque cum eo vehebatur. At sub Caligula, Claudio, Nerone, Domitiano Professores bonarum artium nullo honore aucti, imo contumelia affecti. Hos vero Adrianus pluribus beneficiis, & familiaritate sua donavit. Ita enim de eo scribit Spartianus: *Non omnis tantum generis viros doctos in Aula fovit Grammaticos, Rhetores, Musicos, Geometras, Pictores, Astrologos, sed Philosophos quoque habuit. carissim.**

simos, & in his maxime Epictetum, Heliodorum, & Favorinum familiares. Gratia enim & beneficiis plerumque cumulatim Professores artium omnes, eosque honoravit, & divites fecit, licet eos quaestionibus semper agitaverit: Et cum ipse auctor esset, ut multi ab eo tristes recederent, dicebat se graviter ferre, si quem tristem videret. Cum præclarissime Adrianus de re litteraria meruerit, in eo tamen reprehendendus, quod nedum doctos viros, veluti doctior ipse contemserit, verum etiam necem eis intentaverit, uti in Favorinum, & Dionysium Milesium, egisse colligitur ex Spartiano, Dione, Xiphilino, agre ferens, aliquem ipso doctiorem videri. Imperante M. Aurelio Antonino Philosopho, Aulam omnem doctissimis artium liberalium Professoribus floruisse, certum est. Qui quidem præceptores suos magnis honoribus auxit. Nam Frontoni artis Oratoriæ magistro statuum a Senatu petiit; Proculum autem usque ad Proconsulatum evexit, præsertim vero coluit Junium Rusticum insignem Philosophum, quem, teste Capitolino, reveritus est, & sectatus, qui domi, militiaeque pollebat, Stoicæ disciplinae peritissimus, cum quo omnia communicavit, cui etiam ante Præfectos Prætorio semper osculum dedit, quem & Consulem iterum designavit, cui post obitum a Senatu statuas postulavit. Neque Junium Rusticum solum tanto Imperator prosecutus est honore, sed & alios suos Institutores: Tantum autem honorem, ait Capitolinus, Magistris suis detulit, ut imagines eorum aureas in Lalarario haberet, ac sepulchra eorum aditu, hostiis, floribus semper honoraret. Et Xiphilinus in ejusdem Imperatoris vita memorat quemdam Heliodorum, qui propter multam Rhetoricæ artis scientiam ad Præfecturam Ægypti pervenerat. Hujus vestigia secutus est Alexander Severus, utpote qui, teste Lampridio, amavit litteratos homines, vehementer eos etiam reformidans, nequid de se asperum scriberent; doctos itidem viros differentes

ac-

accumbens mensæ frequenter audiebat , quibus se recreari dicebat , & pasci .

III. Eodemque in liberales disciplinas studio ducti Imperatores , non raro ad Scholas publicas accesserunt , vel ut differentes illarum Professores audirent , vel ut ipsi de rebus litterariis agerent . De Octavio Augusto Svetonius : *Ingenia sæculi sui omnibus modis fovit . Recitantes & benigne & patienter audivit , nec tantum Carmina , & Historias , sed & Orationes , & Dialogos .* Eodem Svetonio teste , Tiberius Tribunum agens Auditoria Professorum frequentabat : *Unum hic tantummodo , inquit , neque præterea quidquam notatum est , in quo exercuisse jus Tribunicie potestatis visus sit . Cum circa Scholas , & Auditoria Professorum assiduus esset , moto inter antiphistas graviore jurgio , non defuit , qui eum intervenientem , & quasi studiosiorem partis alterius , convitio incessest . Sensim itaque regressus domum , repenter cum apparitoribus prodiit , citatumque pro Tribunali voce Præconis , convitiatorem rapi jussit in carcerem .* Narrat idem Svetonius , Tiberium experiri solitum quæstionibus Grammaticos , quod genus hominum maxime appetebat . De Claudio Cæsare insigne præbet testimonium Plinius Ep. 1. 13. *Memoria parentum Claudium Cæsarem ferunt , quum in Palatio spaciaretur , audissetque clamorem , causam requisivisse , quumque dictum esset recitare Nonianum , subitum recitanti , inopinatumque venisse .* Et consuevisse Imperatores in Athenæo declamantes audire , indicat Capitolinus agens de Gordiano : *Ubi adolevit , inquit , in Athenæo declamavit controversis , audientibus etiam Imperatoribus suis .* Pertinacem quoque aliquando se ad Athenæum contulisse , ad audiendos Poetas , idem Capitolinus testatur . Narrat , enim milites Prætorianos de castris ad obsequium Principis convenisse , eo die , quo Pertinax processionem , quam ad Athenæum paraverat , ut audiret Poetam , ob sacrificii præsagium distulit . Sed

F

Adria-

Adrianus bonarum artium studiosissimus, ac peritissimus cum Professoribus, & Philosophis, libris, vel carminibus invicem editis sæpe certavit; quæstionibus eos semper exagitavit; tum in Museo Alexandrino quæstiones plures Professoribus proposuit, & propositas ipse dissolvit, quamvis imperio præesset, uti narrat in illius vita Spartianus. Quæstiones hæc ab Adriano actas ad Philologiam duntaxat, & artem Grammaticam referendas censet Hermannus Conringius in Antiquitatibus Academicis. Sed ejus familiaritas cum magni nominis Philosophis Epicteto, Favorino, Heliodoro, Secundo evincit, non illis tantum limitibus conclusam Adriani eruditionem. Verisimile est cum Epicteto, quo familiariter utebatur, sæpissime disputasse. Cujus rei monumentum extat, nempe *Altercatio Adriani cum Epicteto*. Hanc genuinam esse Joannes Schefferus de Philos. Ital. Cap. 10. aliique censent. At Fabricio in Bibl. Græc. & Hermanno in Act. Philos. conficta videtur, ea occasione, quod consueverit Adrianus quæstionibus Philosophos vexare. Et observat Hermannus Dissertationes Epicteti editas ab Aniano auctore ejus vitæ, cum hac *Altercatione* minime convenire; hancque Platonicum potius, quam Stoicum Philosophum auctorem habere. Insigne est Lampridii de Alexandro Severo testimonium: *Ad Athenæum, inquit, audiendorum & Græcorum, & Latinorum Rhetorum, vel Poetarum causa frequenter processit*. Quis dubitet M. Antonino Philosopho idem fuisse studium? Et hunc quidem *frequentasse Declamatorum Scholas publicas* testatur Capitolinus. At non id solum. Imo, teste Suida in ejus vita, tabellis e zona suspensis ad instar puerorum properabat Imperator ad Sexti Chæronensis Stoici Philosophi Scholam cupiditate discendi: *Marcus, qui & Antoninus, inquit, laudatus ille per omnia Philosophus, cum alios audivit, tum Romæ Sextii Boetii Philosophi fores ipse frequentavit. Cum autem eum Lycius quidam Orator,*
He-

*Herodis Atheniensis Rhetoris discipulus prodeuntem rogaret, quo iret, quaque de causa: Marcus, etiam sent, inquit, discere honestum est. Eo igitur ad Sextum Philosophum, cogniturus quæ nondum scio. Ibi Lycius manu ad calum sublata: O sol, inquit, Romanorum Imperator, ingravescente etate libellum tractans, Magistrum adit: meus autem Rex Alexander annos xxxii. natus obiit. Eadem narrat Philostratus in vitis Sophistarum Lib. 2. Cap. 1. Hæc tamen narratio Bruchero in Hist. Philos. Period. 2. Par. 1. Lib. 1. Cap. 2. suspecta est, ac excogitata videtur ab iis, qui pædagogicos, & scholasticos mores Imperatori objecere, quod verisimile non sit, Romanorum Imperatorem, suspensis e lævo lacerto tabellis, uti pueri properantes ad ludum litterarium, ivisse ad Sexti Scholam. At ivisse quidem Imperatores ad Scholas publicas, certum est. Neque mirum, si Imperator Philosophus, quique summo in imperio Philosophicam vitam agebat, tantum ostentaverit studium Philosophiæ. Denique silentio prætereundum non est, tantum fuisse Principum, ac Romanorum studium artis Oratoriæ, & Poeticæ, ut non semel Principes inter alios ludos populo exhibitos, certamina Oratorum, & Poetarum imperaverint. Svetonius referens ludos a C. Caligula editos, addit: *Sed & certamen quoque Græcæ, Latinæque facundia, quo certamine ferunt victoribus præmia victos contulisse, eorumdem & laudes componere coactos.* Domitianum quoque edidisse hæc certamina Poetarum, & Oratorum Græcæ, & Latine, idem Svetonius testatur. In his ludis litterariis, qui elegantius disseruisset, præmio donabatur.*

IV. Neque his limitibus se se continuit Imperatorum erga liberales artes studium. Athenæum quoque, si ve Scholam publicam illarum Professoribus in Urbe construxerunt; ita dictum, quod Athenæ tunc temporis esset litterarum, & doctorum virorum diversorium omnium

florentissimum . Dicebatur quoque Templum Minervæ , uti patet ex Xiphilino, scribente de Didio Juliano, Consulem Silium Messalam convocasse Prætorianos in Athenæum , seu Templum Minervæ , *quod Templum nomen traxit ab exercitatione eorum , qui in ipso crudiuntur .* Nam studiis liberalibus Minervæ imminebat. Ante Adrianum variis in locis Urbis Professores edocebant , fortasse etiam in Scholis , xystisque , seu porticibus constructis a Lucullo prope Bibliothecam . Quandoque in Palatio , uti indicat Plinius Ep. 1. 13. *Memoria parentum Claudium Casarem ferunt , quum in Palatio spaciaretur , audissetque clamorem , causam requisivisse , quum dictum esset , recitare Nonianum , subitum recitanti , incipinatumque venisse .* Non autem in Gymnasiis , quæ nulla fuerunt in Urbe ante Neronem . Ea a Græcis primum instituta delectationis , & exercitationis gratia , ut ait Cicero de Orat. quæ postea Philosophi occuparunt . Plures in Gymnasiis distinguebantur partes , Porticus plenæ exhedris , in quibus Philosophi , aliique confidentes disputarent ; Ephebæum , ubi ephæbi corpus exercebant ; Coricium , ubi folle lusorio , aut pila lusitarent ; Elæothesium , ubi unguenta recondebantur ; Conisterium , ubi uncti adspergebantur pulvere ; Palæstra , ubi luctabantur ; Sphæristirium , ubi pila exercebantur , tandem Balnea . Videndi Vossius de arte Gymnastica , & Laurentius Joubertus , ac Dominicus Aulivius in Dissertationibus de Gymnasiis Veterum , quæ extant in Thesauro Antiquitatum Romanarum , auctore Sallengre . Sed antiquis Romanis inusitata fuere , etsi corporis exercitationes minime negligerent ; siquidem mos erat juventutem exercere currum , vel equorum decertatione in campo Martio , item pila , ac palæstra ; in Tiberi etiam natare . Primus Nero Gymnasium in Urbe construxit . Xiphilinus etiam in ejus vita refert , Neronem instituto quinquennali certamine ædificasse Gymnasium , in cujus dedicatione distribuit oleum

oleum Senatoribus, & Equitibus. Gymnasium hoc, ubi Neronis statua collocata erat, ictu fulminis conflagrasse, narrat Tacitus Lib. 15. Annalium. In hoc Gymnasio Demetrius Philosophus Cynicus, teste Philostrato, se cum Nerone commisit, atque orationem habuit adversus eos, qui balneis utuntur, quod illi magnam concitavit invidiam. Deinde alia fuerunt Gymnasia in Urbe extracta. Nam de Sura Licinio amico Trajani refert Xiphilinus in hujus Imperatoris vita: *Hic adeo dives fuerat, & potens, ut Gymnasium edificaverit populo Romano suis sumptibus*. Et in vita Adriani narrat, ab eo morte multatum Apollodorum Architectum, *qui Forum, Odeum, & Gymnasium opera Trajani Romæ fecerat*. Meliori consilio Adrianus Imperator ille sapientissimus Athenæum in Urbe construxit tradendis liberalibus disciplinis. Cujus rei testis est Aurelius Victor de Cæsaribus: *Aelius Hadrianus eloquio, togaque studiis accomodatior, pace ad Orientem composita Romam regreditur. Ibi Græcorum more, seu Pompilii Numæ, caeremonias, leges, Gymnasia, Doctoresque, curare occupit: adeo quidem, ut etiam ludum ingenuarum artium, quod Athenæum vocant, constitueret*. Quapropter duo primi Romanæ Academiæ, seu Universitatis auctores habendi sunt Vespasianus, & Adrianus Principes sapientissimi, eoque nomine perpetuo commendandi, quod ille primus salaria Professoribus publicis constituerit, hic primus Athenæum, seu Scholam eisdem construxerit. His adjungendus Alexander Severus, & ipse de re litteraria optime meritus, utpote qui salariis, simulque Scholis donavit Professores artium liberalium. Ita enim in ejus vita Lampridius: *Rhetoribus, Grammaticis, Medicis, Aruspibus, Mathematicis, Mechanicis, Architectis salaria instituit, & auditoria decrevit*. Hæ Scholæ, seu Auditoria dicebantur quoque *Pergulæ*, uti apud Vopiscum in vita Saturnini, qui regnante Probo imperium occupavit: *In Africa Rhetoricæ*
ope-

operam dederat, Romæ frequentaverat Pergulas magistras. Pergula erat locus ædium super tectum; & ibi nonnisi e trivio Magistros docuisse censet Casaubonus in Vopiscum. Cui refragatur Pitiscus in Lex. Antiqu. Rom. asserens, in Pergulis docuisse Professores artium liberalium, etiam qui de publico stipendium accipiebant, easdemque dici *publicas Magistraciones, & publicas cellulas.* Nam Leg. 3. Cod. Theodos. de stud. liber. dicitur: *Universos, qui usurpantes sibi nomina Magistrorum in publicis Magistracionibus, cellulisque collectos undecumque discipulos circumferre consueverunt, ab ostentatione vulgari præcipimus amoveri.* Negat Pitiscus, nonnisi pauperes Grammaticos, quibus in ædibus habendæ Scholæ potestas non erat, in Pergula docuisse, ut nonnullis visum est: imo Grammaticos, Mathematicos, cæterosque Professores artium omnium, affirmat in Pergulis publicis docuisse; Pictores quoque Leg. 4. de excus. artif. Cod. Theod. de Pict. Profefs. ibi: *Pergulas, & officinas in locis publicis sine pensione obtineant.* Quidni Pergularum nomen, quia olim in locis super ædium tecta constructis, Professores edocuerant, traductum deinde ad Scholas omnes; quemadmodum nomen Gymnasii, & Lycei communicatum est Scholis omnibus? Olim in Foro, uti diximus, erant ludi litterarii. Hinc P. Victor in libello de regionibus Urbis in octava regione, quæ Forum Romanum complectitur, collocat ludos litterarios. Gothofredus in Commentariis ad Codicem Theodosianum, & Sirmondus in notis ad Sidonium Apollinarem censent, Athenæum fuisse in octava Regione ad radices Montis Aventini, ubi Schola Græcorum olim dicta, nunc Ecclesia S. M. in Cosmedin. Sed Scholæ nomen aliquando Collegium denotavit. Alii putant, Athenæum, seu Scholam artium liberalium ab Adriano erectam fuisse in Capitolio, uti colligitur ex Cod. Justin. Lib. 11. Tit. 18. de Stud. liber. Urbis. Atque in eo Capitolii vertice, ubi

ubi nunc est Ecclesia dicta *Ara cæli*, ac prope extitisse Tabularium, & Bibliothecam, probant Pitiscus, Nardinus, aliique Romanarum antiquitatum periti. Memorat Romanum Athenæum Sidonius Apollinaris Lib. 2. Ep. 9. & Lib. 9. Ep. 14. Eadem fuit cura promovendi rem litterariam sapientissimis Imperatoribus in Provinciis Romani Imperii, præsertim Alexandria, & Athenis, ubi olim litteræ quammaxime floruerant. Alexandria Ptolomæus Rex Ægypti Museum extruxerat, seu locum alendis viris doctis ære Principis, atque tradendis liberalibus disciplinis destinatum. Is Ptolomæus non alius fane fuit, quam Philadelphus, de re litteraria optime meritus, de quo Atheneus scribit: *De librorum multitudine. & bibliothecarum constructione, & convocatione in Museum, quid attinet dicere, cum ea omnes memoria teneant.* Subacta Ægypto, Imperatores Romanos ibi viros doctos aluisse, testatur Strabo Lib. 17. *Pars Regiæ, & Museum, quod deambulationem habet, & exedram, magnamque insuper domum, in qua canaculum est eorum, qui Musæi consortes sunt, ac litteris humanioribus operam dant. Hoc Collegium publicam habet pecuniam, & sacerdotem, qui Musæo præest, olim a Regibus, nunc a Cæsare constitutam.* Huic veteri Claudius Imperator alterum addidit ipsius nomine Claudium vocatum, uti Svetonius testatur; & Atheneus memorat eos, qui in Claudio philosophantur. Videndus de Museo Alex. Gronovius Tom. 8. Antiqu. Romanarum. Pariter Athenis pristinam in re litteraria gloriam reviviscere Cæsares curarunt. Nam Adrianum Bibliothecam miri operis, & Gymnasium, ibi condidisse, testantur Pausanias in Atticis, & Aurelius Cassiodorus in Chronico. Et de Marco Antonino Philosopho scribit Xiphilinus: *Marcus postquam Athenas venit, initiatusque fuit, magnos honores tribuit Atheniensibus; quorum in Urbe Doctores omnis doctrinæ annua mercede conductos constituit ad*

om-

omnium gentium utilitatem. Denique cum ab Imperatoribus constituti fuerint Professores in Provinciis, consentaneum erat, ut ibidem etiam Scholæ excitarentur.

V. Attamen bonis artibus iuvandis, augendisque haud satis contulissent Romanorum Imperatores, nisi etiam magna illarum Professoribus salaria decrevissent. Nam hominum ingenia ita comparata sunt, ut hoc potissimum medio, quo sibi, suisque rebus consulant, excitentur. Quibus, si rei familiaris inopia premantur, negotium esset, neque commoditas studiis liberalibus vacandi. Et quidem doctos viros non exiguo beneficio Julius Cæsar affecerat, cum illos civibus Romanis addiderat, teste Svetonio: *Omnes Medicinam Romæ professos, & liberalium artium Doctores, quo libentius & ipsi Urbem incolerent, & ceteri appetere civitate donaverat, Qui idem Antonio Musæ Medico ob recuperatam ejus ope sanitatem, narrante Dione, magnam pecuniam contulerat, & jus aureorum annulorum, erat enim libertus; nec solum ei, sed etiam ceteris omnibus, qui eandem artem profiterentur, vel essent in posterum professuri*. Namque Medici plerumque ex servorum, vel libertorum genere erant. Major tamen fuit Vespasiani in Professores bonarum artium munificentia. De eo Svetonius: *Ingenia, & artes vel maxime fovit: primus e Fisco Latinis, Græcisque Rhetoribus annua centena constituit, Præstantes Poetas, nec non & Artifices coemit, item Colossi refectorem insigni congiario, magnaque mercede donavit; Mechanico quoque grandes columnas exigua impensa in Capitolium perducturum pollicenti præmium pro commento non mediocre obtulit*. Quod vero hæc Vespasiani munificentia solos complecteretur Rhetores, eosdemque in Urbe artem Oratoriam edocentes, Antoninus Pius Rhetoribus addidit Philosophos, nedum in Urbe, sed etiam in Provinciis. Ita in ejus vita Spartianus: *Rhetoribus, & Philosophis per omnes Provincias*
 & ho-

& honores, & salaria detulit. Id antea præstiterat quoque Adrianus, cujus beneficentia & ad cæteros artium Professores se extendit, & ad illos, quibus jam satis non esset virium ad litteras edocendas: *Sed quamvis*, narrat Spartianus, *esset in reprehendis Musicis, Tragicis, Comicis, Grammaticis, Rhetoribus, Oratoribus facilis: tamen omnes Professores & honoravit, & divites fecit, licet eos questionibus semper agitaverit Doctores, qui professioni suæ inhabiles videbantur, ditatos, honoratosque a professione dimisit. Eadem vestigia secutus est Alexander Severus, de quo scriptor ejus vitæ Lampridius: Rhetoribus, Grammaticis, Medicis, Aruspiciis, Mathematicis, Mechanicis, Architectis salaria instituit, & auditoria decrevit; & discipulos cum annonis, pauperum filios modo ingenuos dari jussit. Etiam in Provinciis Oratoribus Forensibus multum detulit, plebisque etiam annonas dedit, quos constitisset gratis agere. Itaque Imperatorum beneficio, & insigni erga bonas artes studio, Professores in Urbe, & Provinciis salaria acceperunt. Et Alexandria quidem solutam fuisse a Cæsare pecuniam alendis viris doctis in Museo, jam ex Strabone diximus. Athenienses Professores annua mercede donatos a M. Antonino Philosopho scribit Xiphilinus: *Marcus postquam Athenas venit, initiatusque fuit, magnos honores tribuit Atheniensibus, quorum in Urbe Doctores omnis doctrinæ annua mercede conductos constituit ad omnium gentium utilitatem. Fuitque Theodotus Sophista primus, qui decem mille drachmarum stipendium Imperatoris meruit, teste Philostrato in vitis Sophistarum. Eodem teste, Professores Politicæ, & Rhetoricæ sex mille drachmis fruebantur. Philosophis quoque cujusque sectæ datum stipendium testatur Lucianus in Eunuco scribens, salarium idque non exiguum ab Imperatore fuisse constitutum singulis Philosophorum generibus, Stoicis, Platonis, Epicureis, & Peripateticis: ita**

G

ut

*ut unicuique sectæ premium esset æquale: etiam demortuo, ex his quopiam, alium aliquem in ejus locum subrogandum fuisse, qui sit Optimatum calculo probatus; premiumque illud non leve fuisse, sed singulos in annos decies mille nummorum, quos acceperint, ut doceant juventutem: factumque inde esse, ut cum Peripateticus quidam Professor decessisset, hujus sectæ Philosophi ea de successione singulari certamine constiterent, propositis de questionibus Philosophicis concertationibus, & speciminibus; ac documentis datis, quod essent illi factioni addicti. Hinc colligitur Athenienses Professores, instituto certamine, quod nunc dicitur *Concorso*, & probatos Optimatum calculo obtinuisse munus publice docendi. Sed in aliis Civitatibus Curiales ipsi, quos morum probitate, & artis peritia spectatos cognovissent, eligebant, & quandoque immunitate promissa invitabant Leg. *Nec intra* & Leg. seq. Tit. *de Profess. & Medicis*. Professores Politicæ memoratos a Philostrato censet Hermannus Conringius in Qu. Acad. illos fuisse Rhetores, qui Scholas habuere in causis generis deliberativi. Sed Brucherus putat hanc professionem a Rhetoribus, & Philosophis prorsus distinctam, quia Apollonius, qui eam tenuit, dicitur a Philostrato legationibus, publicisque muneribus adhibitus, quod in civilibus rebus clarus haberetur. Aliarum quoque artium erectæ Cathedræ, & ab Imperatoribus designabantur, qui illis præficiendi essent. Plura de his habet Joannes Meursius de Fort. Attica. Videntur tamen hæc publica stipendia Professoribus Atheniensibus aut adempta, aut imminuta a sequentibus Imperatoribus. Narrat enim Marinus in vita Procli Cap. 16. *Proclum Platonicæ Philosophiæ Athenis Professore hac etiam ratione studia litterarum promovisse, quod eorum, qui litteras tractabant curam suscipiens Principis poposcerit stipendia, & ut cuique pro dignitate præmia decernerentur. Marinus quoque memorat Platonicam quam-**

quamdam hæreditatem, quæ Philosophis esset salarium; hancque ex privata nonnullorum liberalitate collectam censet Conringius. Attamen sub Juliano qui Scholas Gentilium erexit Athenis salaria persolvebantur Philosophis, siquidem hoc tempore Chrysantium docuisse auctoritate publica Athenis testatur Eunapius. Plura de Schola Atheniensi, in qua docuere Plutarchus, Syrianus, Proclus, Marinus, Isidorus, & ultimus omnium Damascius, habet Brucherus Hist. Philos. Period. 2. Part. 1. Lib. 1. Cap. 2. Sect. 4. Nec silentio prætereunda est Schola Augustodensis in Gallia, a Constantio patre Constantini Imperatoris restaurata, Eünomio, qui Rhetoricam edoceret, concessis sexcentis millibus nummorum pro mercede. Qua occasione habuit ille Orationem ad Præfectum Galliarum de instaurandis Scholis, ubi post laudatam Imperatorum in promovendis litteris curam, ait: *Salarium me liberalissimi Principes ex hujus Reipublicæ juribus in sexcentis millibus nummum accipere jusserunt. Hoc ego salarium quantum ad honorem pertinet, ad aratum accipio, & in accepti ratione perscribo: sed expensum referre patriæ cupio, & ad restitutionem hujus operis, quoad usus popos erit, destinare.* Sed redeundum est ad Romanos Professores, quibus annua centena Vespasianus constituit. Hæc summa bis mille, & quingentos nostros aureos efficit. Sunt qui putant, salaria in Urbe fuisse annua centena, in Provinciis vero sexagena. Et Tatianus quidem avaritiæ Philosophos increpans, illorum nonnullos sexcentorum aureorum mercede donatos indicat: *Tantum, ait, a contemptu opum absunt, ut a Romano Imperatore quidam illorum ad sexcentos annuos aureos accipiant.* Verisimilius tamen est, hæc salaria variasse, uti censet Lipsius, sive ex ingenio Principis, sive ex meritis Professorum. Hinc Eunomio tanta merces persoluta. Notandum vero est, paucos tunc temporis fuisse publicos Professores, uti ex legibus Theodosii, & Justinia-

ni compertum erit Capite sequenti. Minores Civitates nonnisi ternos docentes habebant, majores quatuor, hosque Rhetores, & Grammaticos L. *Si duas* §. 1. & *seq. De excus. Tut.* L. 1. *De decr. ab Ord. facien.* Cæterum in Civitatibus salarium constituebatur Professoribus artium liberalium, & Medicis, Decreto Ordinis, uti patet Digestorum Lib. 50. Tit. 9. *De Decretis ab Ordine faciendis*, ubi statutum est, Medicos non a Præside Provinciæ, sed ab Ordine cujusque Civitatis constituendos, *ut certi de probitate morum, & peritiâ artis eligant ipsi, quibus se, liberosque suos in ægritudine corporum committant*; ac Decuriones non posse sine jussu Principis constituere salaria, nisi Professoribus bonarum artium, & Medicis: *Sed etsi salarium alicui Decuriones decreverint, decretum id nonnumquam ullius erit momenti: ut puta si ob liberalem artem fuerit constitutum, vel ob medicinam, ob has enim causas licet constitui salaria.*

VI. Salaria Imperatores jura quædam, seu privilegia addiderunt, immunitatem nempe a tutela, & cura, & a muneribus civilibus. De qua re Modestinus Jurisconsultus Lib. 27. Digestorum Titulo 10. *De excusationibus*, ait ita: *Grammatici, Rhetores, Sophistæ, Medici, qui circulatores vocantur, quemadmodum a reliquis muneribus, ita & a tutela, & a cura requiem habent.* Ad dit, numerum Professorum in unaquaque Civitate, qui vacationem munerum habent, definitum ex epistola Antonini Pii Communitati Asiæ, quam sic recitat: *Minores quidam Civitates possunt quinque Medicos immunes habere, & tres Sophistas, & Grammaticos totidem: majores autem Civitates, septem, qui curent, quatuor, qui doceant utramque doctrinam: maxima autem Civitates decem Medicos, & Rhetores quinque, & Grammaticos totidem. Supra hunc autem numerum ne maxima quidem Civitas immunitatem præstat. Decet autem, maximo quidem numero uti Metropoles gentium, secundo au-*

autem, quæ habent vel forum causarum, vel loca iudiciorum; tertio autem reliquas. Additur, hac immunitate illos dumtaxat Professores donandos, qui fuerint decreto Senatus adsciti in statutum Professorum numerum, quique non negligentur suo munere functi sunt. Quoniam vero Antoninus Pius laudata epistola Philosophos haud complexus est, subdit Modestinus: *Et Philosophos quidem liberari a tutelis Paulus scribit ita: Philosophi, Oratores, Grammatici, qui publice juvenibus profunt excusantur a tutelis: nam & Ulpianus libro quarto de Officio Proconsulis ita scribit.... De Philosophis autem eadem Constitutio Divi Pii, ita dicit, Philosophorum autem non est constitutus numerus, quia rari sunt, qui philosophantur. Existimo autem quoniam, qui divitiis superabundant, voluntarie tribuent pecuniam in utilitates patriæ: si autem proprie loquantur de substantia, inde jam manifesti fient non philosophantes. Est autem Imperatoris Commodi Constitutionibus inscriptum Capitulum ex epistola Antonini Pii, in qua manifestatur, & Philosophos habere immunitatem tutelarum: sunt autem hæc verba: Consimiliter autem his omnibus Divus pater meus mox ingrediens principatum, Constitutione existentes honores, & immunitates firmavit, scribens, Philosophos, Rhetores, Grammaticos, Medicos, immunes esse gymnasiis sacerdotii stantes, & neque ad frumenti, & vini, & olei emptiones, & præpositiones, & neque judicare, & legatos esse, neque in militia numerari nolentes, neque ad alium famulatum eos cogi. Ex his patet, ante Adrianum Professores artium liberalium immunitatem habuisse a muneribus personalibus, & hanc illis ab Adriano confirmatam. Philosophos vero non fuisse immunes a muneribus patrimonialibus, quia verus Philosophus non videtur, qui de suis bonis sollicitus est: bene vero cæteros Professores Constitutione Antonini Pii. Additur, a Severo, & Antonino statutum, ut Profes-*

fessores fruantur hac immunitate in Patria, si ibi doceant: secus vero si doceant in aliena Patria, exceptis viris doctissimis, & Professoribus, qui Romæ docent: *Romæ philosophantem cum salario, vel sine salario, remissionem habere, promulgatum est a Divo Severo, & Antonino, ita ac si in propria patria doceret. Quibus promulgationibus potest quis illam rationem adducere, quoniam in Regia Urbe, quæ & habetur, & est communis patria, docentes, utique utilem seipsum præbens, non minus, quam in propria patria, immunitate fruatur. Legum vero Doctores in aliquo præsidatu docentes, remissionem non habebunt, Romæ autem docentes a tutela, & a cura remittuntur. Sapientissime dictum est, Romam haberi, & esse communem patriam. Quam enim universi tanquam matrem colunt, decet universos tanquam filios complecti, maxime, qui se ipsum utilem præbet. Quæ autem sint munera personalia, quæ patrimonialia, explicatur Digestorum Lib. 50. Tit. 4. de Muneribus & honoribus. Ibi alia immunitas memoratur Professoribus concessa a Vespasiano, & Adriano, præbendi nempe publica hospitia: Magistris, qui civilium munerum vacationem habent, item Grammaticis, & Oratoribus, & Medicis, & Philosophis, ne ospitem reciperent, a Principibus fuisse immunitatem indultam, & Divus Vespasianus, & Divus Adrianus rescripserunt. Et eodem Lib. 50. Digestorum Tit. 5. De vacatione, & excusatione munerum, Philosophi declarantur immunes a gerendis tutelis, & sordidis muneribus corporalibus, non ea, quæ sumptibus expediuntur; etenim vere philosophantes pecuniam contemnunt. Ibidem Professores Urbis a Paulo declarantur immunes, ac si in patria profiterentur: Eos qui Romæ profiterentur, proinde in patria sua excusari muneribus oportere, ac si in patria sua profiterentur. Hac tamen immunitate civilium munerum minime donantur, qui pueros primas litteras docent. Poetas quoque*

que nulla immunitatis prærogativa juvari, declaravit Philippus Imperator Cod. Lib. 10. Tit. 52. *de Professoribus, & Medicis*. Additur, nec Calculatores, qui numerandi artem docent, gaudere immunitate, quam Antoninus Pius Professoribus artium liberalium concessit. Porro sicut in Civitatibus decreto Decurionum Professores eligebantur, ita decreto eorum, illis hæc immunitas asserbatur, uti de Medicis declararunt Diocletianus & Maximianus Cod. Lib. 10. Tit. 52. *De Profess. & Med.* & uti dicitur Lib. 50. Digestorum Tit. 9. *De Decretis ab Ordine faciendis*. Hinc & liberum erat Decurionibus illos Professores dimittere, qui negligenter operam suam præstarent. Ita declaravit Gordianus Imperator Cod. Lib. 10. Tit. 52. *De Profess. & Medicis: Grammaticos seu Oratores Decreta Ordinis probatos, si non se utiles studentibus præbeant, denuo ab eodem Ordine reprobari posse incognitum non est.*

VII. Tantis Cæsarum beneficiis crevit, viguit, floruit in Urbe res litteraria. Et quidem ætate Augusti Roma plures viros doctos aluit. Inter hos Virgilius Poesis, Philosophiæ, Medicinæ, & Mathematicæ disciplinis imbutus; Horatius, Ovidius, Manilius, Lucanus, Persius, qui carminibus suis etiam Philosophiæ vestigia expresserunt. Et ex Historicis, Livius, Tacitus, & Strabo Geographus. Tum Anaxilaus Larisseus Philosophus Pythagoricus, quem ab magiæ crimen Urbe, & Italia cedere iussit Imperator. Q. Sextius novæ cujusdam sectæ auctor, cujus extant sententiæ, quas Rufinus latine vertit, & Xysto II. Papæ tribuit. Sotion Alexandrinus præceptor Senecæ. Areus præceptor Augusti. Imperante Adriano, qui viros doctos omnes fovit, ac salariis donavit, florere in Urbe Epictetus, Favorinus, Heliodorus, aliique plurimi. Et Favorinum magni nominis Philosophum, ac Rhetorem Romæ docuisse, magnosque viros, eorumque filios habuisse auditores, narrat Philostratus in
ejus

ejus vita . Galenus ab Imperatoribus Marco Aurelio , & L. Vero accersitus Romam venit , diuque ibi mansit , exagitatus tamen a Medicis Urbis , qui ejus gloriæ invidabant . Imperante Philippo , Romam adiit Plotinus insignis Philosophus , qui Ammonium præceptorem Alexandriae audiverat , atque Romæ Scholam instituit , ad quam plurimi auditores consuebant , uti narrat in ejus vita Porphyrius . Inter hos Gentilianus Amelius , Paulinus Scythopolites , Eustochius Alexandrinus , Zethus Medici . Sed & alii magni viri Plotino adhæserunt , Marcellus , Orontius , Sabinillus , & Rogatianus Senatores Romani ; quos in Philosophiam diligentissime incubuisse , Porphyrius testatur : Rogatianum vero ita Philosophia occupatum , ut bonorum suorum curam neglexerit , & servos omnes expulerit , respueritque dignitates , nec ullam habuerit Prætor constitutus publici muneris rationem , nec lares proprios habitaret , sed cum amicis quibusdam cibum , somnumque caperet . Audiebant etiam Plotinum mulieres nonnullæ inter quas Gemina in cujus ædibus habitabat ; præcipue vero ejus discipuli , familiaresque fuere Serapion Alexandrinus , ac Porphyrius . De hac Schola ait Augustinus Epist. 68. ad Diosc. *Tunc Plotini Schola Romæ floruit habuitque condiscipulos multos acutissimos , ac solertissimos viros . Sed aliqui eorum magicarum artium curiositate depravati sunt , aliqui Dominum Jesum Christum ipseus veritatis , atque sapientiæ incommutabilis , quam conabantur attingere , cognoscentes gestare personam , in ejus militiam transiverunt .* Atque ita annis viginti sex , magna auctoritate Romæ vixit Plotinus , Galieno Imperatori , & uxori Saloniæ charus , quorum functus benevolentia oravit , ut dirutam quendam in Campania Civitatem Philosophis aptam instauraret , permetteretque eam Platonis legibus gubernari , ac Platanopolim dici , quo ipse cum suis esset profecturus . In ea Schola res Philosophicæ , Theologicæ ,

cas, Astrologicas, Mathematicas, actas esse colligitur ex Porphyrio. Plotini Scholam tum alibi ejus discipuli, tum Romæ Porphyrius Christianorum hostis infensissimus propagarunt. Quanto autem plausu docuerit, testatur Eupapius in vitis Sophistarum. Ei successit Jamblicus discipulus, & ipse hostis Christianorum. Notat Brucherus Hist. Phil. Per. 2. p. 1. Lib. 1. Cap. 2. Sect. 4. post Jamblicli mortem adversis fati usam esse Scholam Plotini, quod, Constantino ad Christianam religionem converso, eversa fuerit superstitione Gentilis, quam tamen restituit Julianus apostata, qui ex hac Schola habuit præceptores, familiaresque Ædesium, Maximum, Chrysanthium, & Philosophiam Alexandrinam gratia, & salariis auxit. Quoad Peripateticam Philosophiam, quam Tyrannio, & Andronicus, editis Romæ Aristotelis, & Theophrasti libris, vulgaverant, ea illustres habuit sectatores Sosigenem Julio Cæsari charum, Nicolaum Damascenum Augusto, & Alexandrum Ægeum præceptorem Neronis. His adjungendus Alexander Aphrodisæus, qui ipse in libro de fato scribit, constitutum se a Septimio Severo, & Antonio Caracalla Professore Philosophiæ Aristotelis, & Magistrum publicum *præconio testimonii eorum*. Athenis tamen non Romæ hunc docuisse censet Brucherus, quia ipsemet scribit sibi non licuisse adire Imperatores. Ex hac quoque secta Themistius insignis Philosophus, postquam diu Constantinopoli docuisset, Romam venit, invitatusque lautissimis conditionibus, ut in Urbe doceret, maluit Constantinopolim redire, ubi ducta uxore, & genitis liberis sedem fixerat, quemadmodum colligitur ex epistola Constantii ad Senatam, & ex epistola prima Libanii ejus discipuli ad ipsum data. Plurimum ille valuit gratia apud Constantium, Julianum, Jovianum, Valentem, Valentinianum, Gratianum, Theodosium, a quibus evehctus est ad summos honores. Ex secta Cynica Romæ fuere, imperante Nerone, Musonius, & Demetrius,

H

de

de quo narrat Philostratus: *Demetrium se ipsum cum Nerone commisisse, maxime postquam Gymnasium Nero absolvisset, omnium, quæ Romæ essent, plurimum admirandum, festumque diem sacrificiis in eoperactis celebravit. Gymnasium enim ingressum Demetrium orationem habuisse adversus eos, qui balneis utebantur, tamquam imbelles, & seipsos inquinantes, inanesque esse istas impensas ostendisse. Quibus dictis, quo minus statim capite plecteretur, ei profuisse, quod cantus suavitate se ipsum eo die superasset Nero.* Addit, in exilium abiisse. Crescens Philosophus Cynicus Romæ Christianos, præsertim Justinum maxime vexavit. Secta Stoica plurimum in Urbe floruit, præsertim quia Athenodorus Tarsensis fuit Augusto præceptor, charusque, a quo accepit Claudium instituendum. Imo regnantibus Antoninis cæterarum sectarum fortunam superavit. Sub Antonino Pio locum in Cathedra publica, & stipendium habuit, uti Lucianus in Eunuchis, Capitolinus, & Xiphilinus in hujus Imperatoris vita testantur. Et Imperator, qui salariâ subtraxerat multis, quos otiosos, nullamque operam conferre reipublicâ putabat, stipendio tamen donavit Stoicos. Athenis, Alexandria, & Tarsi in Cilicia Stoicam Philosophiam fuisse publice traditam juventuti, certum est ex Strabone Lib. 14. An Romæ publice doceri cœpta sit, ambigit Paganinus Gaudentius Cap. 48. de Philos. Rom. Sed Brucherus Hist. Phil. Per. 2. p. 1. Lib. 1. Cap. 2. Sect. 7. affirmat, Stoicos aperuisse in ædibus suis ludos, annuente Imperatore, quia Capitolinus tradit, M. Antoninum Philosophum tanto Philosophiæ amore incensum, *ut ad domum Apollonii Stoici discendi causa veniret.* Certe ex hac secta sub Nerone docuerat Romæ Annæus Cornutus Leptitanus, quem in omni eruditionis genere fuisse versatissimum, Dio testatur, aluitque convictum philosophantium. Et narrat auctor vitæ Persii, hunc usum esse apud Cornutum *convictu duorum doctiss-*

ornamentum ipse fuit Imperator M. Aurelius Antoninus. Vigente deinde Christiana religione, multo illustrior facta est hæc secta, quod Stoici se Christianorum moribus & præceptis conformari curarunt. Videndus Brucherus in Dissertatione de Stoicis subdolis Christianorum imitatoribus. Secta Epicuræa, quæ teste Luciano in Eunuchō publice docebatur, soluto stipendio; Athenis, & alibi, habuit Romæ sectatores Plinium seniore, & Lucianum hostem Christianorum, quos calumniis vexavit, cum regnante M. Aurelio Antonino, Ægyptum administravit. Porro censet Brucherus, Augustum Stoicis, & Peripateticis favisse; Tiberium amasse Pythagoricos peritos divinandī; Claudium, Cajum, Neronem exiguum Philosophis omnibus pretium statuisse; Vespasiano, & Tito regnantibus Pythagoricos, Stoicosque in Aula floruisse; sub Trajano, & Adriano, Philosophos omnis generis; & Platonicos in aula Severi, Julia favente. E Græcis Rhetoribus, seu Sophistis, celeberrimus in Urbe fuit Adrianus Tyrius, quem ex Atheniensi cathedra Romam duxit M. Antoninus Imperator, & ubi tanta cum gloria thronum Sophisticum est moderatus, ut teste Philostrato, subito ac declamationem fore denunciaverat, Senatores, Equites, omnes magno studio ad Athenarum convolaverint, illumque audiverint, veluti suavissimam Philomenam. Idem Philostratus testis est, Philagram celebrem Sophistam ex Atheniensi Schola a Marco Imperatore ad amplissimæ Urbis suggestum accersitum esse. Ex eodem Philostrato in libro de vitis Sophistarum constat, sub Marco Imperatore Evodianum Smyrnum, Herodem Atheniensem, Hermogenem Tarsensem Græcos Sophistas Romæ professos esse. His adjungendi ex eodem Philostrato Ælianus Sophista Romanus, quem plurimum commendat Philostratus, quod Romanus homo eleganter Græce differuerit: & Aspasius Ravennas, qui Alexandro Severo fuit ab epistolis, & in Urbe præfuit annonæ.

E La-

E Latinis vero Rhetoribus Quintilianus dicitur in Cassiodori Chronico ex Hispania sub Domitiano Romam venisse, & primus publico salario Rhetoricam docuisse.

VIII. Tandem adversa bonarum artium fata sub Ethnicis Imperatoribus commemoranda sunt; illudque notandum Cæsares illos, qui virtutibus omnibus, etiam litteris bellum intulisse. Primo quidem Tiberium Mathematicos expellere voluisse, sed deprecantibus, ac artem desituros promittentibus veniam concessisse, scribit Svetonius. At Mathematicorum nomine Chaldæi potissimum indicantur, qui vanissimis præfagiis homines decipiebant. Cæterum Tiberio liberales artes acceptas fuisse Svetonius testatur; imo ipsas Mathematicas disciplinas: *Circa Deos, inquit, ac religiones negligentior, quippe addictus Mathematicæ, persuasionisque plenus cuncta fato agi.* A Caligula neglectas litteras indicat Svetonius, ubi refert contempsisse illum Homeri, Virgilii, & Livii libros, ac bibliothecis omnibus voluisse eos amovere; sæpe quoque jactasse se aboliturum omnem Jurisconsultorum usum. Neronem voluisse Philosophiæ studia prohibere, quod Philosophos malis artibus, magiæ, & divinationi deditos existimaret, factumque esse ex isto Imperatoris in Philosophiam odio, ut magni quidam viri in vincula conjicerentur, alii hac, illac dilaberentur, narrat Philostratus in vita Apollonii Tyanei. Sed ex parte saltem suspecta est doctis viris hæc Philostrati narratio. Silent enim hanc Philosophorum persecutionem Svetonius, & Dio, etsi accurati fuerint in describenda Neronis insania. Svetonius hoc unum refert: *Neronem, interfecta matre, cum furiis exagitaretur, & materna specie, facto per Magos sacro evocare manes, & exorare tentavisse.* Et Plinius Lib. 3. Cap. 2. tradit: *omnia, quæ Magi promittunt, Neronem vana falsaque comperisse, cum nemo umquam ulli arti validius fuisset.* At si deceptus hisce imposturis Nero occasionem arripisset Philosophos exagitan-

gitandi, id Scriptores illi minime præterissent . Imo Philostratus ipse refert Apollonium, & Demetrium Philosophos Cynicos Romæ tunc fuisse . Verosimilius est, illud Philosophorum genus, quod artes Chaldæas, magiam nempe, & vaticinandi peritiam jactabat, Neronem deceptum, Urbe excedere jussisse . Quibus, cum Pythagorici, & Platonici, qui ex Ægypto per omnes Romani imperii provincias se diffuderunt, ipsi se se aggregarent, fieri potuit, ut tamquam Chaldæarum artium studiosi Urbe rejicerentur . Cæterum hanc narrationem a Philostrato confictam ad Apollonii virtutem extollendam probat Gaudentius in libro de Philosophia Romanorum . Certe tamen a Vitellio Mathematici, & Urbe pulsi, & graviter exagitati, quos intra Kalendas Octobris, Urbe, Italiaque jussit abire . De eo Svetonius : *Nullis tamen insensor, quam vernaculis, & Mathematicis; ut quisque deferretur inauditum capite puniebat, exacerbatus, quod post editum suum, quo jubebat, intra Kalendas Octobris Urbe, Italiaque, Mathematici excederent, statim libellus est propositus, & Chaldæos dicere, Bonum factum, ne Vitellius Germanicus intra eundem Kalendarum diem usquam esset.* Vespasianum, qui Vitellio successit, ingenia, & artes, Professoresque eximie fovisse, dictum alibi fuit . Atqui tamen Stoicos Philosophos ejecit Urbe, uno excepto C. Musonio Rufo, qui ipsi erat addictissimus . Narrat enim Xiphilinus in illius vita, Stoicos Philosophos prætextu Philosophiæ multa ignominiosa in Principem differuisse; & hinc *Mucianus Vespasiano persuasit, ut omnes, qui essent ejus sectæ, ex Urbe expelleret, dixitque in eos multa, ira magis incitatus, quam studio doctrinæ.* Itaque *Vespasianus statim Philosophos Roma expulit præter Musonium; Demetrium vero, & Hostilium in insulas relegavit.* Narrat Svetonius, ut a Domitiano neglectæ fuerint litteræ: *Liberalia studia, in initio imperii neglexit, quamquam bibliothecas incendio absumptas*

ptas impensissime reparare curasset, exemplaribus undique peitis, missisque Alexandriam, qui describerent, emendarentque. Numquam tamen aut Historiæ, Carmi- nibusve cognoscendis operam ullam aut stylo vel necessario dedit. Præter Commentarios, & acta Tiberii Caesaris nihil lectitabat; epistolas, orationesque, & edicta alie- no formabat ingenio. Mirum proinde non est, si eodem Svetonio teste, Philosophos Urbe Italiaque submovit. At illatam bonis artibus contumeliam vindicarunt Adrianus, Antoninus Pius, & M. Antoninus Philosophus in omnes Philosophos propensissimi. A quorum tamen vestigiis longe recessit Antoninus Caracalla, de quo Xiphili- nus: Antoninus nihil cogitabat boni, neque enim didi- cerat; id quod ipse fatebatur, & ob eam causam, nos, quos noverat studiosos esse, negligebat. Severus quidem instituerat eum omnibus rebus, quæ ad virtutem perti- nent, & corpus animumque ejus ita exercuerat; ut cum jam esset Imperator, versaretur cum Doctõribus, & ma- gnam diei partem philosopharetur, ungereturque, & equitaret ad millia passuum XCIII. seque turbida tempe- state in natando exerceret. Quibus ex rebus quamquam valuit viribus corporis, tamen ipsum doctrinæ cepit obli- vio, non aliter quam si nomen ejus numquam audivisset. Cui simillimus filius Antoninus Heliogabalus Princeps foedissimus, quam averso fuerit animo a studiis liberalibus indicat Herodianus Lib. 5. Historiæ: Postea igitur quam Alexander Cesar est appellatus, volebat eum statim An- toninus suis illis institutis imbuere, ut scilicet choros agitans, saltansque, & sacerdotii particeps, vestitu eodem, atque artibus uteretur: quem tamen mater Mam- mæa ab omni illa fœditate vindicabat, summotis clam Doctõribus omnium disciplinarum, modestiamque edo- cens, ac palestra virilibusque gymnasiis insuefaciens: Græcisque eum pariter, & Latinis literis instituens. Quibus rebus magnopere Antoninus indignabatur, jam- que

que adoptionis, imperiique participati pœnitebat. Quapropter omnes illius Doctores Aula exegit, quosdamque illustriores partim morte, partim exilio affecit; ridiculas afferens causas, quod filium ipsius corrumperent, neque agitare eum choros, atque ebacchari sinerent, sed ad modestiam componerent, & virilia officia edocerent. His adjungendus Licinius, quem ajunt dicere solitum, pestem, ac venenum esse Reipublicæ litteras. Insanum caput! Porro de Licinio ita scribit Pomponius Lætus in Compendio Historiæ Romanæ: *Litterarum acerrimus hostis afferens venenum, ac pestem reipublicæ esse Philosophos, & Oratores, quos odio præcipue habuit, & insectabatur. Litterarum enim adeo expertus, ut nomen decretis vix subscribere possit.* Atque his imperantibus, tum Rempublicam, tum Romanum Gymnasium male se habuisse compertum est.

CAPUT III

DE GYMNASIO ROMANO SUB IMPERATORIBUS CHRISTIANIS

Leges Valentiniiani . II. Et Theodosii de Studiis liberalibus Urbis Romæ . III. De Studio Jurisprudentiæ in Romano Gymnasio . IV. Quæ privilegia concesserint Professoribus Imperatores Christiani . V. Quæque stipendia . VI. Quam floruerit his temporibus Romanum Gymnasium . VII. Julianus Imperator Christianos a Scholis prohibuit . VIII. De Gymnasio Romano , imperantibus Gothis .

I.

Ualis fuerit status Gymnasii Romani sub Imperatoribus Christianis , discretissime patet ex pluribus illorum legibus in utroque Codice relatis . Et primo quidem ex celebri Constitutione Valentiniiani I. quæ extat Lib. xiv. Tit. ix. Codicis Theodosiani , data

sub anno tertio ejus Consulatus , qui incidit in annum Christi ccllxx. & directâ Olybrio Urbis Præfecto . Etsi enim ea præferat nomina Imperatorum Valentiniiani , Valentis , & Gratiani , quod mos esset nomina onanium Principum , qui simul imperium administrabant , legibus inscribere , tamen soli Valentiniiano , cui hæc pars suberat Occidentalis imperii , est tribuenda . Plures hac Constitutione leges Imperator sapientissimus statuit ad optimam in Urbe Studiorum ordinationem , quæ totæ eo collimant , ut qui litteris addiscendis se tradunt , seriam , diligentemque huic rei operam præstent . Itaque primo jussit , dandas esse litteras a Judicibus Provincialibus , ut conditionem testarentur illorum , qui Urbem adirent

I

studiorum causa. Id vero, ne profugi, ne scelesti homines, ne ii etiam, quibus esset in patria manendum, prætextu studiorum se subducerent patria, & ad Urbem confugerent. Hinc etiam Ecclesiasticis legibus cautum fuit, ut nullus peregrinus ad communionem admitteretur, qui non afferret testimoniales litteras Episcopi sui. Has Judicum Provincialium litteras exhibendas statuit Magistro Censuum; & huic, cæterisque Censualibus curam injunxit recensendi in tabulas nomina, patriam, merita illorum, qui Romam venerant studiorum causa; atque explorandi, quibus studiis vellent incumbere, quo in loco degerent, quam vitæ rationem confectarentur. Nam Censualium munus in Urbe fuit referre in tabulas cives omnes, eorumque bona, tum ad tributa persolvenda, tum ad vim imperii dignoscendam. Igitur hac Valentiniani lege, Censuales debuerunt describere eos omnes, qui in Urbe Litteris addiscendis vacabant, & eorum vitam inspicere, ac curare, ne spectacula frequenter adirent, ne luxuosis conviviis totos se darent, ne turpes conventus inirent, data eis facultate verberibus afficiendi, vel Urbe ejiciendi, quos turpem, otiosamque vitam agere deprehendissent. Quemadmodum vero otiosos, ac inhonestos adolescentes voluit Imperator verberibus, aut exilio puniendos; ita diligentes, optimosque voluit præmiis afficiendos. Quapropter jussit, ut Censuales singulis annis conscium facerent Imperatorem illorum omnium, qui de litteris optime meruissent, & quorum opera uti posset in administratione imperii. Verba Constitutionis hæc sunt: *Quicumque ad Urbem discendi cupiditate veniunt, primitus ad Magistrum Censuum Provincialium Judicem, a quibus copia est danda veniendi, ejusmodi litteras proferant, ut optida hominum, & natales, & merita expressa teneantur. Deinde, ut in primo statim profiteantur introitu, quibus potissimum studiis operam navare proponant. Tertio, ut hospiti.*

eorum sollicitè Censualium norit Officium, quo ei rei impertiant curam, quam se adseruerint expetisse. Idem immineant Censuales, ut singuli eorum tales se in conventibus præbeant, quales esse debent, qui turpem, inhonestamque famam, & consociationes (quas proximas putamus esse criminibus) aestiment fugiendas, neve spectacula frequentius adeant, aut adpetant vulgo intempestiva convivia. Quin etiam tribuimus potestatem, ut si quis de his non ita in Urbe se gesserit, quemadmodum liberalium rerum dignitas poscat, publice verberibus adfectus, statimque navigio superpositus abjiciatur Urbe, domumque redeat. His sane, qui sedulam operam professionibus navant, usque ad viceesimum ætatis suæ annum Romæ liceat commorari. Post id vero tempus, qui neglexerit sponte remeare, sollicitudine Præfecturæ etiam impurius ad patriam revertatur. Verum ne hæc perfunctorie fortasse curentur, præcelsa sinceritas tuum officium Censuale commoneat, ut per singulos menses, qui, vel unde veniant, qui ve sint, pro ratione temporis ad Africam, vel ad cæteras Provincias remittendi brevibus comprehendat. His dumtaxat exceptis, qui Corporatorum sunt oneribus adjuncti. Similes autem breves etiam ad scrinia mansuetudinis nostræ annis singulis dirigantur: quo meritis singulorum institutionibusque compertis utrum quandoque nobis sunt necessarii judicemus. Dat. iij. Id. Mart. Triv. Valentiniano & Valente iij. A. A. Coss.

Plura de hac sapientissima lege differunt Gothofredus in Commentariis ad Codicem Theodosianum, & Hermannus Conringius in Dissertatione ad hanc rem, quæ extat Tomo tertio Antiquitatum Romanarum, auctore Sallengre. Illud perspectum est, voluisse Imperatorem, ut omnem, diligentemque operam Litteris addiscendis navarent, qui hanc ob causam venirent ad Urbem. Hinc illius cura, ne se voluptatibus darent, neve inutiles, otiosaque, magno cum Reipublicæ damno, in Urbe commora-

rentur . Quoniam verò periculum erat , ut adolescentes absolutis studiis , quorum causa Romam venerant , diuturniorem ibi moram traherent , qua se subducerent oneribus in patria sua subeundis , hinc voluit Imperator , ut illorum nulli fas esset , post expletum vigesimum ætatis suæ annum , diutius in Urbe morari , & a patriis laribus abesse . Ab hac vero recedendi necessitate illos exceptit , qui adscripti fuissent quibusdam Societatibus Artificum , quas *Corporatorum* vocabant . Pluribus autem modis poterat quis hisce Societatibus addici , tum etiam , si Corporatorum filiam sibi matrimonio copulasset . Nam ex Lege Codicis Theodosiani si quis ducebat filiam pistoris manebat pistrino obnoxius , & *familiæ pistoris adnexus oneribus etiam parere cogatur* . Jam vero ex hac Constitutione colligitur Imperatores in magna totius Imperii negotiorum mole , rectam studiorum Urbis ordinatorem , reique litterariæ incrementum minime neglexisse .

II. At Valentinianus iis consuluit , qui in Romano Gymnasio addiscendis Litteris incumbabant . Theodosius vero Junior anno CDXXV. ipsis bonarum artium Professoribus providit . Extat hujus Imperatoris Constitutio in Codice Theodosiano , quam tamen non ad Romanum , sed ad Constantinopolitanum Gymnasium spectare censet doctissimus Gothofredus , quod ex argumenti æqualitate , videatur conjungenda , cum lege ultima , *De operibus publicis* , & lege unica , *De Professoribus , qui in Urbe Constantinopolitana docentes ex lege meruerunt Comitiam* : quæ certe leges spectant ad Gymnasium Constantinopolitanum . Verum hæc ipsa Theodosii Constitutio a Triboniano relata est in Codice Justiniani Lib. XI. sub titulo , *De studiis liberalibus Urbis Romæ , & Constantinopolis* , quo patet , eam ad utrumque Gymnasium referendam esse . Nam curarunt Imperatores Scholam Urbis Constantinopolitanæ , ubi sedem Orientalis imperii stauerant , ad normam formamque Romanæ Scholæ compo-

ponere . Nec umquam Tribonianus hanc Legem Romano Gymnasio accomodasset, si ea solam Academiam Constantinopolitanam complexa esset . Adhæc leges fere omnes Imperatorum de Professoribus , deque studiis , studia , Professoresque Urbis Romæ minime omittunt . Verisimile autem non est, Theodosium neglecta Urbis Schola , solius Constantinopolitanæ Scholæ curam habuisse . Sed etiamsi Theodosius hanc Constitutionem tulerit pro una Constantinopolitana Schola , certum tamen est , Justinianum eandem pro Romano quoque Gymnasio renovasse . Ita vero ait : *Universos , qui usurpantes sibi nomina Magistrorum in publicis Magistracionibus , Cellulisque collectos undecumque discipulos circumferre consueverunt , ab ostentatione vulgari præcipimus amoveri , ita ut si quis eorum post emissos divinæ sanctionis affatus , quæ prohibemus , atque damnamus , iterum forte tentaverit , non solum ejus , quam meretur , infamiæ notam subeat , verum etiam pellendum se ex ipsa , ubi versatur illicite , certe cognoscat . Illos vero , qui intra plurimorum domos eadem exercere privatim studia consueverunt , si ipsis tantummodo discipulis vacare maluerint , quos intra parietes domesticos docent nulla hujusmodi interminatione prohibemus . Sin autem ex eorum numero fuerint , qui videntur intra Capitoli Auditorium constituti : hi omnibus modis privatarum ædium studia sibi interdicta esse cognoscant ; scituri , quod si adversus cælestia statuta fata facientes deprehensi fuerint , nil penitus ex illis privilegiis consequantur , quæ his , qui in Capitolio docere tantummodo præcepti sunt , merito deferuntur . Habeat igitur Auditorium specialiter nostrum , in his primum , quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat Oratores tres numero , decem vero Grammaticos , in his etiam , qui facundia Græcitatibus pollere noscuntur , quinque numero sint Sophistæ , & Grammatici æque decem . Et quoniam non in his artibus*
tan-

*tantum adolescentiam gloriosam optamus institui, profundioris quoque scientiæ, atque doctrinæ Magistris sociamus auctores. Unum igitur adjungi cæteris volumus, qui Philosophiæ arcana rimetur; duos quoque, qui Juris, ac legum voluntates pandant: ita ut unicuique loca specialiter deputata adsignari faciat tua sublimitas, ne discipuli sibi invicem possint obstrepere, vel Magistri, neve linguarum confusio permixta, vel vocum, aures quorundam aut mentes a studio litterarum avertat. Data est Theophylo Urbis Præfecto, atque inscripta nomine Theodosii, & Valentiniani junioris Imperatorum. Primum itaque cautum est hac lege, ne quis temere sibi usurparet munus publice docendi. Nam quemadmodum plurimum interest Reipublicæ, ut cives recte sapienterque liberalibus Disciplinis imbuantur; ita plurimum interest Reipublicæ, ut ab optimis, probatisque Magistris doceantur. Quapropter plurimis Imperatorum legibus Professores in singulis civitatibus, Decurionum suffragiis fuerunt constituendi. In Urbe vero ab ipsis Imperatoribus Professores eligebantur. In hanc rem Julianus Imperator legem edidit Cod. Lib. x. Tit. LII. de Professoribus, & Medicis, quæ sic habet: *Magistros studiorum, Doctoresque excellere oportet moribus primum, deinde facundia. Sed quia singulis Civitatibus adesse ipse non possum, jubeo, quisquis docere vult, non repente, nec temere profiliat ad hoc munus, sed judicio Ordinis probatus, decretum Curialium mereatur, optimorum conspirante consensu. Vetuit igitur Imperator, nulla Principis auctoritate, aliquos in Urbe publice docere, magnumque Auditorum numerum, qui mos fuit Sophistarum, sibi modis omnibus procurare. Privatam tamen disciplinam permisit, quod ea non multitudinem, sed paucos complectatur, neque præferat publicam auctoritatem. At publicos Professores a tradendis privatim disciplinis prohibuit, tum ne aliis curis occupati suo deessent muneri,**

ri, tum ne suo, & privatorum commodo deservire viderentur, qui toti servire debent Reipublicæ. Præterea numerum Professorum Romani, ac Constantinopolitani Gymnasii Imperator præscripsit, qui in Capitolio docerent distinctis in cellulis, ne studia perturbarentur. Latinam Grammaticam decem Professores, totidem alii Græcam docuere. Et solemne fuit Romanis peritia utriusque linguæ institui, ut qui Græce nesciret, indoctus haberetur. Romana Eloquentia, seu Ars Oratoria a tribus Oratoribus tradebatur. Hujus Romani studiosissimi fuere, maxime ii, qui se Foro, ac Jurisprudentiæ dabant. Græcam Facundiam quinque Sophistæ tractabant. Sophistæ dicti sunt Rhetores Græci, quorum ars in eo potissimum versabatur, ut causa inferior dicendo evadere posset superior, & ut in utramque partem de quavis re proposita disputarent. Horum summa fuit apud Veteres existimatio, ut salariis, honoribus, coronis, statuisque donati fuerint, in Legationibus, & Magistratibus adhibiti, victu publico sustentati, & omni honoris genere adfecti. Illorum vitas scripsere Philostratus, & Eunapius. Neque tunc primum in Urbe thronum docendi acceperere, cum jam antea ab Adriano, & Antonino Imperatoribus stipendia, auditoria, & privilegia obtinuissent. Unum Philosophia habebat Professore; quo patet Sophistas hac lege a Philosophis distingui, etsi non raro Philosophi dicti fuerint Sophistæ. Nec etiam, tunc primum Philosophia in publica Urbis pulpita ascendit; cum ex dictis Capite antecedenti constet, sub Cæsaribus plures Philosophos stipendio Principis in Urbe docuisse. Major fuit in Auditorio Romano numerus Sophistarum, quam Philosophorum, quia Veteres Eloquentiam majori in pretio habuerunt. Videndi Nicolaus Kriegk in Dissertatione de Eloquentia Sophistarum, & Ludovicus Cresollius in Theatro veterum Rhetorum, ubi magna eruditione tradit omnem Sophistarum disciplinam, mores, vitam, dicendi, do-

docendique rationem . Mathematicis nullam hæc Constitutio statuit in Capitolio sedem , etsi olim Alexander Severus ipsis salaria , & auditoria decrevisset . Sed hisce temporibus potissimum apud Alexandrinos , & Græcos Mathematicæ Disciplinæ vigeant .

III. Jurisprudentia nunc primum in Urbe publico stipendio , & auditorio donata est . Nam veteres Imperatores presertim Adrianus , & Alexander Severus , etsi cæteris liberalium artium Professoribus stipendia , & auditoria contulissent , omiserant tamen Jurisconsultos . Ita vero in publicis Cathedris locum nacta est , ut tamen non in omnibus Imperii Civitatibus , in quibus essent cæterarum artium Scholæ publicæ , sed in Regiis Urbibus dumtaxat Roma , & Constantinopoli , quibus Theodosius , & Valentinianus Berytum metropolim Phœniciaæ addiderunt , fas esset Jurisprudentiam edoceri . Quæ earum Urbium prærogativa jam ante Justiniani tempora obtinuit . Eam namque Justinianus confirmans in Constitutione de ratione , & methodo Juris docendi ad Antecessores , testatur , *jam a retro Principibus constitutum* , ut Jura nonnisi in Scholis Romana , Constantinopolitana , & Berytensi interpretarentur . Non is igitur primus hanc prærogativam Regiis illis Urbibus asseruit , sed a prædecessoribus Principibus assertam confirmavit citata Constitutione , quam promulgavit anno dxxxiii . edito novo Codice Juris ex libris Institutionum , libris Digestorum , librisque Constitutionum Imperialium conflato , ubi ait : *Hæc autem tria volumina a nobis composita tradi eis tam in Regiis Urbibus , quam in Berytensium pulcherrima Civitate , quam & legum nutricem bene quis appellat , tantum modo volumus , quod jam & a retro Principibus constitutum est , & non in aliis locis , quæ a majoribus tale non meruerint privilegium , quia audivimus etiam in Alexandrina Civitate , & in Cæsariensium , & in aliis quosdam imperitos devagare , & doctrinam disciplinis*
adul-

adulterinam tradere, quos sub hac interminatione ab hoc conamine repellimus, & si ausi fuerint in posterum in hoc perpetrare, & extra Urbes Regias, & Berytensium metropolim hoc facere, denarum librarum auri pœna plectantur, & reiiciantur ab ea Civitate, in qua non leges docent, sed in leges committunt. Jus itaque fuit Romani Gymnasii, quemadmodum & Constantinopolitani, ac Berytensis, a Theodosio, aliisque Imperatoribus concessum, & a Justiniano confirmatum, ut ibi solum Leges explicarentur. Indubium autem est, ex his tribus nobilissimis amplissimarum Urbium Gymnasiis, Romanum in hac re cæteris longe præstitisse, quod Jura Romæ nata essent, a Romanis Magistratibus, & a Romanis Jurisconsultis data, uti dicitur Leg. *Omnes dies. C. de Feriis*, unde Romam nuncuparunt legum matrem, ac domicilium. Hinc deficientibus legibus, consuetudo Romanæ Urbis vim legis obtinebat. Ita declaravit Justinianus in Constitutione de conceptione Digestorum ad Tribonianum, his verbis: *Sed si quæ leges in veteribus libris positæ, jam in desuetudinem abierunt, nullo modo vobis easdem ponere permittimus: cum hoc tantummodo obtinere volumus, quæ vel judiciorum frequentissimus ordo exercuit, vel longa consuetudo hujus Almæ Urbis comprobavit, secundum Salvii Juliani scripturam, quæ indicat, debere omnes Civitates consuetudinem Romæ sequi, quæ caput est Orbis terrarum, non ipsam alias Civitates. Romam autem intelligendum est non solum veterem, sed etiam regiam nostram, quæ Deo propitio cum melioribus condita est auguriis.* Patet igitur e Salvii Juliani sententia, consuetudines Romanæ Urbis loco legis fuisse. Quod & probavit Justinianus, etsi hanc Urbis dignitatem communem quoque fecerit Civitati Constantinopolitanæ, ubi Imperatores sedem suam collocaverant. Verum Romanarum consuetudinum major longe esse debuit auctoritas, quod Romæ primum Jura nata essent, &

K

infi-

insigniter crevissent . Itaque sicuti nobilissimis Jurisprudentiæ studiis tria hæc Gymnasia Romanum , Constantinopolitanum , Berytense , cæteris omnibus Imperii Scholis præstabant , ita eadem Jurisprudentiæ gloria , Romanum Gymnasium , tum omnes Imperii Academias , tum etiam Constantinopolitanam & Berytensem Scholas longe superabat . Fatendum tamen , Jus Romanum diutius in Schola Constantinopolitana , quam in Romana mansisse . Nam in Oriente Jus Civile Justiniani translatum in Græcam linguam viguit usque ad annum DCCCLXVI . quo Basilius Macedo novos libros Juris edidit nomine Basilicorum , quorum auctoritas mansit ad finem usque Græci imperii . At in Occidente , occupata a Longobardis Italia , Justiniani Jus exulavit , una excepta Ravenna , a qua etiam recessit , postquam octavo sæculo ab Imperio Romano per Aistulphum Longobardorum Regem fuit avulsa . Hinc in Italia Romanis legibus Visigothicæ , Longobardicæ , Francicæ , Burgundiones successere , & ita perit Jus Romanum , ut deletis Longobardis , frustra , etsi magno studio a Carolo Magno quæreretur , ac usque ad Lotharii tempora , sæculum scilicet duodecimum , delituerit .

IV. Ex adductis Principum Constitutionibus novimus , quot fuerit in Romano Gymnasio Professores , quæ Disciplinæ illic traderentur , quibus legibus adolescentes Litteris incumbentes adstringerentur . Progredimur ad privilegia , quæ Professoribus bonarum artium Christiani Imperatores concessere . Primus occurrit Constantinus , quem Victor testatur , *nutrisset artes bonas , præcipue studia Litterarum* , quemque laudat Porphyrius ep. vi . ob summam Litterarum curam in magna imperii mole . Hujus extat Lex prima in Codice Theodosiano Lib. xiiii . Tit. 111 . *De Professoribus , & Medicis* , qua eis confirmat immunitatem a subeundis muneribus personalibus , ita tamen , ut a consequendis Reipublicæ honoribus minime excluderentur : *Fungi eos honoribus volentes permittimus* ,

mus, *invitos non cogimus*, & eorum personas vindicat ab injuriis, sanctasque declarat. Quæ lex in Codice Justiniano Lib. x. Tit. lxxi. ita legitur inscripta Volufiano: *Medicos, & maxime Archiatros, Grammaticos, & Professores alios litterarum, & Doctores legum una cum uxoribus, & filiis, necnon & rebus, quas in Civitatibus suis possident, ab omni functione, & ab omnibus muneribus civilibus, vel publicis immunes esse præcipimus: & neque in Provinciis hospites recipere, nec ullo fungimur, nec ad judicium deduci, vel exhiberi, vel injuriam pati: ut si quis eos vexaverit, pena arbitrio judicis plectatur, mercedes etiam eorum, & salaria reddi jubemus, quo facilius liberalibus studiis, & memoratis artibus multos instituant.* Quæ verba indicant, hoc privilegium non omnes viros doctos complecti, sed eos tantum, qui alios instituebant. Certum est Professoribus etiam Romani Gymnasii hanc immunitatem collatam esse. Nihilo tamen minus Valentinianus, & Valens Constitutione data Principio Præfecto Urbis, quæ extat Lib. xliii. Tit. lxxi. Codicis Theodosiani, illos expresse hac eadem immunitate donarunt: *Medicis, & Magistris Urbis Romæ sciant omnes immunitatem esse concessam; ita ut etiam uxores eorum ab omni inquietudine tribuantur immunes, & a cæteris oneribus publicis vacent: eosdem ad militiam minime comprehendi placeat: Sed nec hospites militares recipiant.* Professores itaque a subeundis publicis muneribus, ab excipiendis hospitibus, & a dandis militibus, liberi, exemptique fuere. Honorius, & Theodosius vetera privilegia iisdem confirmarunt, ac addiderunt, ut immunes essent ab omni præstanda collatione. Legitur illorum Constitutio loco citato Codicis Theodosiani: *Grammaticos, Oratores, atque Philosophiæ præceptores, nec non etiam Medicos, præter hæc, quæ retrolatarum Sanctionum auctoritate consecuti sunt privilegia, immunitatesque, frui hac prærogativa præcipi-*

cipimus, ut universi, qui in Sacro Palatio inter Archia-
tos militarunt, cum Comitivam primi Ordinis vel secun-
di adepti fuerint, aut majoris gradum dignitatis ascen-
derint, nulla municipali, nulla Curialium conlatione,
nulla Senatoria vel glebali descriptione vexentur; seu
indepta administratione, seu accepta testimoniali me-
ruerint missionem, sint ab omni functione omnibusque mu-
neribus publicis immunes, nec eorum domus ubicumque
posita militem seu judicem suscipiant hospitandum. Quæ
omnia filiis etiam eorum, & conjugibus illibata præci-
pimus custodiri, ita ut nec admilitiam liberi memorato-
rum trabantur inviti. Hæc autem & Professoribus me-
moratis, eorumque liberis deferenda mandamus. Hæc
 Constitutio in Codice Justiniano nonnullis detractis legi-
 gitur, quæ, ut observat Cujacius, ipsum Constitutionis sen-
 sum corrumpunt. Quoniam vero aliqui, ut his immuni-
 tatibus fruere, sumpto Philosophi habitu, se se hu-
 jus Disciplinæ Professores jactabant, declararunt Valen-
 tinianus, & Valens, solos publicos Philosophiæ Professo-
 res ad id munus a Magistratu delectos immunitate uti
 posse, cæteros Philosophos gerendis Patriæ muneribus
 subesse: *Turpe enim est, ut patriæ functiones ferre non*
possit, qui etiam fortunæ vim se ferre profitetur. His patet,
 ampliorem immunitatem ab Imperatoribus Christianis
 Professores bonarum artium consecutos esse. Adhæc
 Professores Romani, & Constantipolitani Gymnasii, post-
 quam annis viginti in tradendis liberalibus Disciplinis
 meruissent, Lege Theodosii, & Valentiniani rude dona-
 ti, honorabantur Comitiva primi Ordinis, & Vicariis
 adæquabantur. Comitiva erat honoris titulus a Constanti-
 no Imperatore inventus, uti constat ex Eusebio Lib.
 iv. de vita Constantini; cujus Ordinis plures fuere, alii
 dicti Comites Consistoriani, alii Palatii, alii rei milita-
 ris, ut patet ex Libro I. Codicis, Titulo x. & sequen-
 tibus. Qui vero post administrationem Provinciæ evase-
rant

rant Comites primi Ordinis, adæquabantur Vicariis. Hujus quoque honoris participes fuere Professores Regiarum Urbium, qui annis viginti munus docendi gessissent. Extat hæc Constitutio inscripta Theophilo Præfeto Urbis, Lib. VI. Tit. XXI. Codicis Theodosiani, & refertur in Codice Justiniano Lib. XII. Tit. XV. his verbis: *Grammaticos tam Græcos, quam Latinos, Sophistas, & Jurisperitos in hac Regia Urbe professionem suam exercentes, & inter statutos connumeratos, si laudabilem in se probis moribus vitam esse monstraverint, si docendi peritiam, facundiamque dicendi, interpretandique subtilitatem, & copiam disserendi se habere patefecerint, & cætu amplissimo judicante digni fuerint æstimati, cum ad viginti annos observatione jugi, ac sedulo docendi labore pervenerint, placuit honorari, & his, qui sunt ex vicaria dignitate connumerari.* In Codice Theodosiano hæc addita sunt verba: *& cætu amplissimo judicante digni fuerint æstimati, qui in memorato Auditorio Professorum fungantur officio.* Ex his verbis colligit doctissimus Cujacius, hanc legem conjungendam esse cum alia Theodosii lege de studiis liberalibus Urbis Romæ, & Constantinopolis, quæ numerum statuit Professorum in Capitolii Auditorio; atque adeo hanc Comitum dignitatem conferri etiam Professoribus Gymnasii Romani: licet Lex ista Theodosii, & Valentiniani in utroque Codice inscripta sit *de Professoribus, qui in Urbe Constantinopolitana docentes ex lege meruerunt Comitum.* Certe hæc Constitutio illos eosdem Professores complectitur, quos in Auditorio Capitolii docere jusserat Theodosius. At hujus Constitutio studium nedum Constantinopolitanum, sed etiam Romanum complectitur. Et Regiæ Urbis dignitas utrique Civitati conveniebat. Cæterum ante hæc tempora Professores Romani post annos viginti rude donabantur. Ita Quintilianus de seipso ait: *Post impetratam studiis meis quietem, quæ per viginti annos erudicendi*

diendis juvenibus impenderam. Nam Codicis Lib.v. Tit. lv. qui viginti annis stipendia acceperant, veterani ab Antonino Imperatore dicuntur. Sed ad Comitatus dignitatem consequendam satis non erat annis viginti publice in Regia Urbe docuisse. Siquidem hoc beneficio erant illi afficiendi dumtaxat, qui optimis essent moribus instructi, qui officio suo minime defuissent, quique suffragio Patrum digni hoc honore habiti essent. Itaque doctis viris privilegia, & honores conferebantur. Valentinianum laudat Themistius oratione undecima, hoc quidem nomine: *Quis tanta præmia proposuit? quis eloquentiæ laude celebres, cum illustribus virtute bellica ducibus parem ad dignitatis gradum evexit?* Et de Mauricio refert Suidas: *Dicitur eloquentiam maximi fecisse, & in optimis quibusque disciplinis versatos maximis honoribus affecisse*. Denique a Theodosio juniore bonarum artium amantissimo confirmata sunt privilegia, & beneficia omnia Grammaticis, Oratoribus, Philosophis concessa prædecessorum Principum munificentia Legibus xvi. xvii. xviii. Libro xiii. Titulo iii. Codicis Theodosiani.

V. Neque ab Imperatoribus Christianis neglecta sunt Professorum stipendia, quæ ipsis Vespasianus, Antoninus, Alexander Severus constituerant. Ea enim Professoribus solvi jussit Constantinus citata Lege Codicis Justinian. Lib. x. Tit. lxi. *De Professoribus & Medicis*, scribens Volusiano: *mercedes etiam eorum, & salaria reddi jubemus, quo fatilius liberalibus studiis, & memoratis artibus multos instituant*. Imo, cum Alexander Severus annonas quibusdam dumtaxat Oratoribus Forensibus concessisset, easdem Valens, Gratianus, & Valentinianus omnibus Professoribus bonarum artium in præcipuis Imperii Civitatibus contulere. Horum Principum Constitutio inscripta Antonio Galliarum Præfecto, extat Lib. xiii. Tit. lxi. Codicis Theodosiani, atque: *Per omnem Diæcesim commissam magnificentia tua frequen-*

*quentissimis in Civitatibus, quæ pollent, & eminent claritudine præceptorum, optimi quique erudiendæ præsideant juventuti: Rhetores loquimur, & Grammaticos Atticæ Romanæque doctrinæ, quorum Oratoribus vigintiquatuor annonarum e fisco emolumenta donentur, Grammaticis Latino, vel Græco duodecim annonarum deductior paulo numerus ex more præstetur, ut singulis urbibus, quæ metropoles nuncupantur, nobilium Professorum electio celebretur. Nec vero indicemus, liberum ut sit cuique Civitatì suos Doctores, & Magistros placito sibi juvare compendio; Triverorum vel clarissimæ Civitatì uberius aliquid putavimus deferendum: Rhetori ut triginta, item viginti Grammatico Latino, Græco etiam, si qui dignus reperiri patuerit, duodecim præbeantur annona. Annona dicebatur stipendium in speciebus consistens in frumento, vino, oleo, pane, carne, fale, quod ad unius hominis victum sufficeret. Eæ solvebantur militibus, unde dictæ annonæ militares, de quibus extat Titulus xxxv i i. Libri x i i. Codicis Justiniani. Aliæ dictæ civiles, quæ aliis Officialibus præstabantur, deque his agit Titulus xxv. Libri x i. ejusdem Codicis. Porro annonas Professoribus quoque Romanis persolutas esse indicat Symmachus Lib. i. ep. 73. quæ est ad Hesperium: Priscianus frater meus, inquit, cum primis Philosophorum litteratura, & honestate censendus, Senatu auctore salarii emolumenta consequitur. Super ejus annonis dicitur orta dubitatio. Cui si nihil talis compendii Optimatiam voluntas ante tribuisset, eruditio sua fructum ferre debuisset. Scis enim bonas artes honore nutrirì, atque hoc esse specimen florentis Reipublicæ, ut Disciplinarum Professoribus præmia opulenta pendantur. Quæso igitur, ne hac inquietudine aut illius minuatur utilitas, aut amplissimo Ordini censendi auctoritas derogetur. Interest fama, & gloriæ tuæ, ut confirmandi magis, quam negandi commodi causa, de Phi-
loso-*

lofophi salario dubitare videatis. Illud quoque colligitur ex hac epistola, Professoribus nempe Urbis, salaria a Senatu decreta esse: *Priscianus Senatu auctore salarii emolumenta consequitur*. Hinc hortatur Hesperium, ne amplissimi Ordinis decretis deroget. Atque notanda est Symmachi sententia de stipendiis Professorum: *bonas artes honore nutriri, atque hoc esse specimen florentis Reipublicæ, ut Disciplinarum Professoribus præmia opulenta pendantur*. Quare Leo Imperator exoptabat, ut militum stipendia in Philosophos erogarentur, quod milites alantur turbata Republica, Philosophi vero Republica florente: *Cum aliquando Eulogio Philosopho, narrat de Leone Imperatore Suida, stipendium dari iussisset, quodam ex Eunuchis dicente pecuniam illam militibus esse impendendam, dixit: Utinam mea ætate fiat, ut stipendia militum in Philosophos convertantur*. Sed res minime cessit ex voto. Auctor est Zonaras, Justinianum Imperatorem, cum ei pecunia non suppeteret ad plurimum Templorum ædificia ab eo incepta, ademisse Professoribus bonarum artium statuta in singulis civitatibus stipendia. Dubiam tamen faciunt in hac re Zonaræ fidem leges plurimæ de Professorum salariis, quas in Codice Justinianus inseruit. Verisimile est hanc bonarum artium calamitatem, in barbararum gentium irruptiones, quæ Imperium occuparunt, referendam esse. Quoad Professores Urbis, labente quarto sæculo, cum Symmachus in vivis erat, amiserant stipendia. Is enim Lib. v. ep. xxxiii. scribit Efestioni plures illi hospites affuturos, *postquam Romanæ juventutis Magistris subsidia detracta sunt solemnem alimoniam*. Inchoato vix quinto sæculo, nempe anno cccc. Urbs ab Alarico Gothorum Rege direpta est, rursusque anno cccclv. a Genserico Rege Vandalorum. Ex hac publica clade, nasci potuit occasio auferendi Professoribus stipendia, quæ eis sequenti sæculo Athalaricus restituit.

VI. His

VI. His temporibus, summa fuit Romani Gymnasii gloria, quam Optimorum Principum cura, & beneficia illi conciliaverant. Et quidem ex allata Valentiniani Constitutione, celeberrimam tum fuisse toto Terrarum Orbe Scholam Romanam, ad quam ex Africa, & ex omnibus Imperii Romani Provinciis, ut ipsa verba Legis indicant, homines confluebant causa addiscendi liberales Disciplinas, præsertim Juris scientiam, merito colligit in Dissertatione ad hanc legem Hermannus Conringius. Tantoque in numero confluebant, ut jussisset Imperator, nomina eorum singulis mensibus referri ad Præfectum Urbis; simulque, ne post expletum annum vigesimum in Urbe remanerent. Quamvis tunc temporis in omnibus Romani Imperii Provinciis Scholæ publicæ essent, ac Professores ære publico conducti. In Galliis studia fuisse ætate sua florentissima, testatur Hieronymus in epistola ad Rusticum; & nihilo tamen minus e Gallia Romam studiorum causa plurimi adibant: *Audite habere matrem religiosam, multorum annorum viduam, quæ aluit, quæ erudit infantem, ac post studia Galliarum, quæ vel florentissima sunt, misit Romam, ut ubertatem Gallici, nitoremque sermonis gravitas Romana condiret.* Rutilius Numatianus Lib. 1. Itinerarii sui scribit, Palladium Gallum missum Romam ad discenda Jura. Sidonius Apollinaris Lib. 1. ep. 6. hortatur Eunapium, ut ad discendum Jus pergat Romam *domicilium Legum, Gymnasium Litterarum.* Carthagine tam vigeabant studiâ bonarum artium, ut Augustinus duas dixerit Urbes Latinarum Litterarum artifices, Romam, Carthaginemque; & Salvianus Lib. 7. de Gubern. ait, *illic liberalium artium Scholæ, illic Philosophorum officinæ, cuncta denique vel linguarum Gymnasia, vel morum.* Et tamen ex Africa, uti patet e laudata Valentiniani lege, adolescentes innumeri Romam studiis ut incumberent, petebant. Ita Septimius Severus Imperator

tor ex Africa Romam venerat studiorum causa. Eodem consilio Alypius, teste Augustino Lib. 6. Confes. Cap. 8. Urbem petiit. Ipse Augustinus bonis artibus Carthagine institutus, Romam petere constituit, ut ibi uteretur florentissimo Litterarum statu. De qua re ita scribit Lib. 5. Confes. Cap. 8. *Non idco Romam pergere volui, quod majores quæstus, majorque mihi dignitas ab amicis, qui hoc suadebant, promittebatur, quanquam & ista ducebant animum tunc meum, sed illa erat tunc causa maxima, & pene sola, quod audiebam quietius ibi studere adolescentes, & ordinatiore disciplina coercionem sedari, ne in ejus Scholam, quo Magistro non utuntur, passim, & proterve irruant, nec eos admitti omnino, nisi ille permiserit. Contra apud Carthaginem fæda est, & intemperans licentia Scholasticorum: irruunt impudenter, & prope furiosa fronte perturbant ordinem, quem quisque discipulis ad proficiendum instituerit . . . Ergo quos mores, cum studerem meos esse nolui, eos, cum docerem cogebam perpeti alienos, & ideo placebat ire, ubi talia non fieri, omnes, qui noverant, indicabant. Rursus in eodem Lib. 5. Confes. Cap. 11. testatur Augustinus adolescentum, qui Romæ tunc studiis vacabant, non eam fuisse audaciam, quam Carthagine improbaverat: *Sed ubi ergo agere cæperam, propter quod veneram, ut docerem artem Rhetoricam, & prius domi congregare aliquos, quibus, & per quos innotescere cæperam, & ecce cognosca alia Romæ fieri, quæ non patiebar in Africa. Nam revera illas everfiones a perditis adolescentibus ibi non fieri, manifestatum est mihi. Sed subito ne mercedem Magistro reddant, conspirant multi adolescentes, & transferunt se ad alium, desertores fidei, & quibus præ pecunia caritate, justitia vilis est. Inde plurimi affirmarunt, inter quos doctissimus Sirmondus in notis ad epistolas Sidonii Apollinaris, Augustinum in Romano Athenæo Rhetoricam docuisse. At difficultatem creat, quod**

quod mercedem a discipulis videatur accepisse, cum tamen in Athenæo publica mercede Professores alerentur. Verisimile tamen est, eo anno, quo Augustinus Romam venit, & quo Symmachus Præfecturam Urbis gerebat, *detracta esse Magistris Romanæ juventutis subsidia solemnibus alimonis*, ut ex eodem Symmacho diximus. Nam & eo anno Urbs magna penuria laboravit, quam describit Baronius. Certe non domi tantum, sed etiam in Athenæo videtur Augustinus docuisse. Nam ait, se in Urbe *prius domi congregare aliquos, quibus, & per quos innotesceret cœpisse*. Postea igitur locum in Scholis publicis obtinuit, tanta fama, ut Symmachus Urbis Præfectus illum ad publicum munus docendi, Mediolanum miserit. Et quod Augustinus refert de audacia Carthaginensium studiosorum, deque quiete, qua in Urbe Scholæ fruebantur, id spectat ad Scholas publicas, estque tribuendum Legi Valentiniani de studiis liberalibus Urbis Romæ. Contigit Augustini Romam adventus anno Domini cclxxxiii. sequenti vero anno a Symmacho Urbis Præfecto, quem Theodosius de hoc monuerat, missus est Mediolanum, impertita etiam evectioe publica, ut ibi Rhetoricam publice profiteretur. De qua re ita ipse scribit Lib. 5. Confess. Cap. 13. *Postquam missum est a Mediolano Romam ad Præfectum Urbis, ut illi Civitatis Rhetoricæ Magister provideretur, impertita etiam evectioe publica, ego ipse ambivi per eosdem ipsos Manichæis vanitatibus ebrios, quibus, ut carerem, ibam, sed utrique nesciebamus, ut dictione proposita, me probatum Præfectus tunc Symmachus mitteret*. Inde patet etiam, quam floruerit Urbs litteris, ut ex Urbe arcesferentur Professores bonarum artium, qui in præclarissima docerent Civitate Imperii. Et hæc cura tanti erat, ut ad ipsum Urbis Præfectum spectaret; nec is temere Professore constituebat, sed quem jam in publicis Scholis probasset. Hoc eodem quarto sæculo Roma habuit al-

terum præclarissimum Rhetoricæ Professore, eundemque Christianum, Marium Victorinum Afrum, quem publice docuisse Rhetoricam, regnante Constantino, Augustinus Lib. 8. Confes. Cap. 2. & Hieronymus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis testantur. Is dicitur ab Augustino: *Doctissimus senex, & omnium liberalium doctrinarum peritissimus, quique Philosophorum tam multa legerat, & dijudicaverat, & dilucidaverat, doctor tot nobilium Senatorum, qui etiam ob insigne præclari Magisterii, quod cives hujus Mundi eximium putant, statuam in Romano foro meruerat, & acceperat.* Plures Platoniorum libros hunc Latinitate donasse, ipse Augustinus testatur. Scripsit etiam contra Arianos, & Commentarios in epistolas Pauli, quorum meminit Hieronymus. Notandum vero, insignes Professores Urbis statua in foro Trajani ex Senatusconsulto donatos esse. Hujus Victorini discipulus Romæ fuit Hieronymus, qui eo se contulerat, ut Græcis, Latinisque litteris institueretur. Ita ipse in Chronico ad annum xx. Constantii: *Victorinus Rhetor, & Donatus Grammaticus Magistri, & præceptores mei Romæ insignes habebantur.* Et in Commentariis ad Ezechielem Cap. 40. affirmat, se puerum Romæ liberalibus studiis eruditum. Tum in Commentariis ad Epistolam ad Galatas Cap. 2. dicit, se adolescentulum Romæ controversias declamasse, & ad vera certamina fictis litibus se exercuisse, sæpe adiisse Tribunalia Judicum, ut disertissimos audiret Oratores. Imo in Regula Monacharum Cap. 11. diserte dicitur Hieronymus publicum Professore in Urbe egisse: *Ut meas misérias detegam, me antequam vicesimum annum ætatis attingerem Urbs Roma in summum præelegerat Magistrum in omnibus pene liberalibus artibus. Nondum Sancti Spiritus Scholas intraveram, nondum cæcutiens pervenire ad sanctæ veritatis poteram disciplinam.* Donatus insignis Grammaticus, cujus extant Commenarii in Terentium, & Vir-

& Virgilium, hac ætate in Urbe publice docebat. Hac quoque ætate, docuit Romæ Rhetoricam Proeresius præclarissimus Rhetor, cujus vitam scripsit Eunapius, qui e Schola Atheniensi sub Constantio Imperatore ad Urbem venerat, ibique tantam consecutus est gloriam, ut statua donatus sit, cum hac inscriptione, *Regina Rerum Roma Regi Eloquentiæ*. Proeresio Athenas redeunti successit Eusebius Alexandrinus illius discipulus, de quo Eunapius citato loco: *Romanis rogantibus uti proprium suum discipulum ad se mitteret, Eusebium patria Alexandrinum eo misit, qui cum Urbis Romæ moribus congruere videbatur; quippe is ad assentationem eruditus, Proceribus palpari norat, & Athenis seditiosus homo habebatur, aliosque præ se contemnere, se se maximi facere consueverat. Quapropter hominem urbanarum nequitiarum haud imperitum eo submitit: nam quod ad Oratoriam facultatem attinet, id dixisse sat est, quod Ægyptius fuerit, ea vero gens Poeticæ studio mirum in modum insanit, ita ut seria tractans Mercurius ab iis discesserit.* Inde colligitur, Romæ tunc temporis gratos potissimum fuisse Sophistas, qui se magni fecissent, & in Procerum laudes se se effudissent. Alterum insignem in Romano Athenæo Rhetoricæ Professore Palladium laudat Symmachus Lib. 3. ep. 50. & Lib. 1. ep. 9. ubi de eo ait: *Movit novus Athenæi hospes Latiare Concilium, divisionis arte, inventionum copia, sensuum gravitate, luce verborum.* Denique non omittendus Ennodius Ticinensis, quem sæculo quinto in Romano Gymnasio docuisse affirmat doctissimus Sirmondus in notis ad illius Dictiones, etsi Gattus in libello de Gymnasio Ticinensi, in hac Schola jam illum docuisse opinetur. Extat enim inter *Dictiones*, seu *Orationes* Ennodii una in *dedicatione Auditorii* quando ad forum translatio facta est, ubi de Romano Gymnasio sermonem esse indicant hæc verba: *Vincta hic ora tenet mens captiva, non agnoscit fororum*

rum Romanæ Populi, non liberalis eruditionis Gymnasium, qui adhuc quasi in secessibus conticescit. Ex quibus verbis colligitur, agi de Auditorio Romano, quod e pristinis sedibus translatum fuerat ad forum, atque hac occasione Ennodium Orationem habuisse. Quanta vero fuerit Romani Gymnasii gloria sexto sæculo, innox dicendum erit.

VII. Florentissimum hunc Gymnasii Romani, rei-que litterariæ statum Julianus Augustus haud leviter turbavit, qui, ut Christianæ religionis incremento, gloriæ-que obstaret, & Ethnicæ superstitioni consulere, quam Christiani validissimis ex ipsorum Philosophia, Theologiaque desumptis argumentis convellebant, Christianos prohibuit a docendis Litteris, addiscendisque. Ad hanc rem, primo decrevit, nullos esse in Imperii Civitatibus constituendos Professores, inscio Imperatore, uti legitur in Codice Theodosiano, Titulo de Professoribus, & Medicis: *Magistros studiorum, Doctoresque excellere oportet moribus primum, deinde facundia. Sed quia singulis Civitatibus adesse ipse non possum: Jubeo, quisquis docere vult, non repente, nec temere proficiat ad hoc munus, sed judicio Ordinis probatus decretum Curialium mereatur, Optimorum conspirante consensu. Hoc enim decretum ad me tractandum referetur, altiore quodam honore, nostro judicio studiis Civitatum accedant. Cum igitur decretum de eligendis Professoribus ad se jussit transmittendum, jam voluit arbitrio suo reservatum, quinam Professores essent Scholis præficiendi. Clarius tamen id statuit edicto, quod inter ejus epistolas editas a Petro Martinio Morentino legitur, ubi postquam dixerit: *Omnes, qui quidvis docere profitentur, bonis moribus esse debent, neque opiniones novas, & a sensu populari abhorrentes afferre: sed imprimis tales esse debent, qui adolescentes in veterum scriptis instituunt, sive sint Rhetores, sive Grammatici, & præcipue Sophistæ, qui non**

non solum verborum, sed etiam morum Magistros esse vo-
lunt, & ad se Philosophiam de administrandis rebus pu-
blicis pertinere contendunt. Addit, turpe esse, ut Chri-
stiani incumbant explicandis illorum Auctorum scriptis,
quos ob cultum Deorum accusant impietatis, & amentia;
quapropter illis vel abstinendum esse a Scholis, vel a
Deorum cultu reiiciendo. Quod Juliani edictum ipsi Am-
miano Marcellino Scriptori Ethnico iniquum visum est,
ajenti Lib. XXI. Illud autem inclemens obruendum pe-
renni silentio, quod arcebat docere Magistros Rhetoricos,
& Grammaticos ritus Christiani cultores. Rursum Lib.
xxv. dicit, Julianum se inclementer gessisse, quod docere
vetuit Magistros Rhetoricos & Grammaticos Christianos
ut transfrent a Numinum cultu. Quibus verbis Ammia-
nus Marcellinus veram indicat causam, cur Julianus Chri-
stianos a docendo prohibuerit, ne scilicet auditores suos
ab Ethnica superstitione dimoverent. Nam tunc tempo-
ris Christianorum erant Scholæ plurimæ, & celeberrimæ.
Hujusmodi erat Schola Alexandrina, in qua Pantæus,
Clemens Alexandrinus, Ammonius, Origenes insignes
Philosophi Christiani edocuerant res sacras, prophanas-
que. De Origene scribit Eusebius Lib. VI. Cap. XVII. I.
Discipulos acutioris ingenii ad Philosophiam introduce-
bat, Geometriam illis tradens, & Arithmeticam alias-
que prævias disciplinas, inde ad varias Philosophorum
sectas eos perducens. Celebris etiam fuit Schola Ædesse-
na, ubi Eusebium Episcopum Emesenum humanioribus
litteris imbutum tradunt Socrates, & Sozomenus. Et
testatur Sozomenus Lib. V. Cap. XVI. Julianum id ob in-
vidiam in Apollinarem, & alios celebres Christianos Pro-
fessores decrevisse: Nam non medicriter ejus animum
offendebat non solum Apollinaris Syrus, vir omni doctri-
nae genere, & orationis formis instructus, verum Basi-
lius, & Gregorius Cappadoces, qui omnibus illius ætatis
Rhetoribus laudem præcipiebant, atque alii eodem tem-
pore

*pore quamplurimi disertī virī , quorum alii sunt Nicenī Concilii decreta, alii h̄eresim Arianam amplexati . Hinc igitur solum quoniam magnam ad persuadendum facultatem posse parari censebat, vetuit ne Christiani Gentilium disciplinis instruerentur . Promulgato itaque hoc Imperatoris Ediōto, siluit , desitque a docendi munere Musonius insignis Philosophus Christianus , uti in Proeresii vita testatur Eunapius . Proeresium quoque magni nominis Philosophum Scholam deseruisse, scribit Hieronymus in Chronico . Siluit etiam celeberrimus in Romano Gymnasio Professor Rhetoricæ Marius Victorinus , de quo testatur Augustinus Lib. viii. Confes. Cap. v. delegisse potius Cathedram deserere , quam a Christiana fide deficere : *Loquacem Scholam deserere maluit , quam verbum tuum , quo linguas infantium facis disertas .* Contigit hæc rei litterariæ calamitas anno ccclxi . Quæ nova aucta est calamitate , cum etiam prohibuerit Imperator Christianos Litteras addiscere, *Vetuit, inquit Theodoretus Lib. iii. Cap. viii. ne Galilæorum filii (sic enim Christianos vocabat) Poeticæ , & Rhetoricæ , ad Philosophiæ studiis erudirentur .* Et Sozomenus scribit : *Vetuit ne Christianorum liberi Poetas , & alios Scriptores Gentiles perdiscerent , neque horum Doctores adirent .* Extat in hanc rem gravissima Oratio Gregorii Nazianzeni in Julianum . At paucos post annos restituti fuere Cathedris Professores Christiani , hac lege Valentiniani , & Valentis Imperatorum , quæ extat in Codice Theodosiane, Titulo de Professoribus , & Medicis : *Si qui erudiendis adolescentulis vita pariter , & facundia idoneus erit, vel novum instituat Auditorium , vel repetat intermissum .* Atque ita publicæ Scholæ Professoribus , ut Auditoribus Christianis iterum patuerunt . Hæc tamen Gentilibus Professoribus sexto sæculo Justinianus occlusisse videtur . Narrat quidem Procopius in Anecdosis , quem Zonaras excripit, Justinianum prohibuisse Philosophiam pu-*

publice doceri. Sed de Procopii in hac re fide merito dubitat Hermannus Conringius in Antiquitatibus Academicis, cum Codicis Justiniani Tituli de Professoribus, deque studiis liberalibus Urbis Romæ, & Constantinopolis aliud testentur. Nam in eo Codice Philosophi donantur Cathedra, stipendiis, ac immunitatibus. Verisimile est, solos Philosophos Gentiles Justinianum e Cathedris amovisse, quibus subtracta esse eo tempore salaria, alii quoque Scriptores testantur. Inde Isidorum Gazæum, Damascium Syrum, Simplicium Cilicem, Eulalium Phrygem, Priscianum Lydum, Hermianum, & Diogenem Phoenices Philosophos abiisse in Persiam, narrat Brucherus in Historia Philosophiæ. Immerito tamen vir doctissimus exinde Justiniano adscribit investam in Oriente Litterarum incertam. Nam Justinianus suis legibus in Codice descriptis rei litterariæ quammaxime consuluerat; tum ea tempestate, vigentē jam Christiana religione, tot, tantique erant ex hoc numero Professores, ut jam Gentiles amoveri possent a Scholis sine ullo rei litterariæ detrimento.

VIII. Hactenus Gymnasii Romani fortunam sub Imperatoribus Christianis prosecuti sumus; jam pergimus ad Gothorum Principum tempora. His regnantibus, maxime floruisse in Urbe studia artium liberalium colligitur ex Cassiodoro in præfatione Divinarum Lectionum: *Cum studia, inquit, secularium litterarum magno desiderio fervere cognoscerem, ita ut multa pars hominum per ipsa, se Mundi prudentiam crederet adipisci.* Hinc a Theodorico Rege apud Cassiodorum Lib. 5. ep. 22. Roma dicitur *Civitas Litterarum*. Confluebant ad Urbem ex remotissimis regionibus adolescentes studiorum causa, quos sapientissimi Reges nolebant ab Urbe recedere, nisi in bonis artibus satis essent versati. Id patet ex epistola Theodorici Regis Symmacho Patricio apud Cassiodorum Lib. 4. ep. 6. *Speſtabilis Valerianus in Syracuſana Civitate*

M

tate

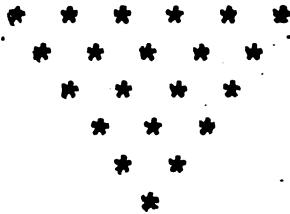
*tate consistens reverti se ad lares proprios supplicavit, qui studiorum causa liberos suos ad Romanam Civitatem deduxit. Quos illustris magnificentia tua ex nostra continens iussione in supradicta Urbe faciat commorari, nec illis liceat ante discedere, nisi hoc noster proloquatur affatus. Ita enim ex illis studiorum proventus acquiritur, & nostrae iussionis reverentia custoditur. Non ergo sibi putet impositum, quod debuit esse votivum. Nulli sit ingrata Roma, quae dici non potest aliena. Illa Eloquentiae fecunda mater, illa virtutum omnium latissimum templum. Sentiatur plane, quod clarum est, non sine gratia esse creditur, cui habitatio tanta praestatur. Eadem fere habet Theodoricus in epistola ad Festum Patricium apud eundem Cassiodorum Lib. 1. ep. 6. ubi occasione cujusdam Filagrii, qui fratris filios Romam duxerat studiorum causa, statuit, inconsulto Principe, minime concedendam esse facultatem discedendi ab Urbe iis, qui illic addiscendis litteris incumberent. Magna sane Gymnasii Romani gloria, quod tantam illius curam gererent Principes. Magna quoque Principum gloria, quod litterarum incremento tantum consulere. Cujus rei aliud suggerit argumentum insignis epistola Athalarici Regis Gothorum, qui circa annum dxxx. imperium tenuit Italiae, inscripta Senatui Romano, ut Professoribus artium consueta stipendia solverentur. Extat inter opera Cassiodori Lib. 9. ep. 21. atque ita ait: *Filiorum causas jure ad patrum cognoscimus remisisse personas; ut ipsi de illorum proventu debeant cogitare, quorum interest Studia Romana proficere. Neque enim credendum est, vos inde posse minus esse sollicitos, unde & generi vestro crescit ornatus, & cœtui provenit assidua lectione consilium. Nuper siquidem, ut est de vobis cura nostra sollicita quorundam susurratione cognovimus Doctores Eloquentiae Romanae laboris sui constituta prœmia non habere, & aliquorum nundinatione fieri, ut Scho-**

la-

larum Magistris deputata summa videatur imminui .
 Quapropter cum manifestum sit , premium artes nutrire
 nefas judicavimus Doctoribus adolescentium aliquid sub-
 trahi , qui sunt potius ad gloriosa studia commodorum
 augmento provocandi . Prima enim Grammaticorum
 Schola est fundamentum pulcherrimum litterarum , ma-
 ter gloriosa facundiæ , quæ cogitare novit ad laudem ,
 loqui sine vitio , hoc in cursu orationis , sic errorem co-
 gnoscit absonum , quemadmodum boni mores crimen de-
 testantur externum . Nam sicut Musicus consonantibus
 choris efficit dulcissimum melos , ita dispositis congruen-
 ter accentibus , metrum novit decantare Grammaticus .
 Est Grammatica magistra verborum , ornatrici humani
 generis , quæ per exercitationem pulcherrimæ lectionis
 antiquorum , nos cognoscitur juvare consiliis . Hac non
 utuntur barbari Reges : apud legales Dominos manere co-
 gnoscitur singularis . Arma enim & reliquæ gentes ha-
 bent : sola reperitur Eloquentia , quæ Romanorum Do-
 minis obsecundat . Hinc Oratorum pugna civilis juris
 classicum canit . Hinc cunctos Proceres nobilissima deser-
 titudo commendat , & ut reliqua taceamus , hoc quod
 loquimur , inde est . Qua de re P. C. hanc vobis curam ,
 hanc auctoritatem propria divinitate largimur , ut suc-
 cessor Scholæ liberalium litterarum , tam Grammaticus ,
 quam Orator , nec non Juris expositor , commoda sui de-
 cessoris ab eis , quorum interest , sine aliqua imminutione
 percipias : & semel primi Ordinis vestri , ac reliqui Sc-
 natus amplissimi auctoritate firmatus : donec suscepti
 operis idoneus reperitur , neque de transferendis , neque
 de imminuendis annonis a quolibet patiatur improbam
 questionem : sed vobis ordinantibus atque custodientibus
 emolumentorum suorum securitate potiatur , Præfecta
 Urbis nihilominus constituta fervante . Et ne aliquid pro
 voluntate præbentium relinquatur incertum , mox ut sex
 menses exempti fuerint , statuta summa consequantur

prædicti Magistri mediam portionem . Residua vero anni tempora cum annorum debita redhibitione claudantur . Ne cogantur de alieno pendere fastidio , cui placulum est vel horarum aliquo vacasse momento . In tantum enim , quæ sunt decreta , volumus firmissime custodiri , ut si quis cujus interest differendam putaverit hanc quasi debitam functionem procurato more usurarum dispendia ipse patiatur : quia justa commoda laudabiliter laborantibus , plectenda cupiditate subtraxit . Nam si opes nostræ scenicis pro populi oblectatione largimur , & ea studiosissime consequuntur , qui adeo necessarii non habentur , quanto magis illis sine dilatione præbenda sunt , per quos , & honesti mores proveniunt : & Palatio nostro facunda nutriuntur ingenia . Hæc autem præsentibus litterarum Magistris venerando cætui nostro præcipimus intimari . Ut sicut nos agnoscunt de suis commodis esse sollicitos , ita a se proventus adolescentium enixius noverint nos exigendas . Cesset nunc illa satyris Doctoribus querulis usurpata sententia : quia duabus curis ingenium non debet occupari . Ecce jam habere probantur tolerabile hospitium : unde nunc merito , uni sollicitudini jugiter in hærentes , toto vigore animi ad bonarum artium studia transferantur . Recte , sapienterque dictum est ab Athalarico , Senatui Romano ornamentum , consiliumque accedere e publicis Scholis . Nam quæ esset alicujus Civitatis facies , si nullus , vel vix ullus , esset bonis artibus locus . Deesset in arduis , ac difficillimis negotiis consilium ; & morum corruptela vix ullis legibus coerceretur . Hinc criminis loco habet Rex sapientissimus Professoribus bonarum artium , e quibus summa provenit Reipublicæ utilitas , stipendia detrahere . Quod artes nutriendæ sint præmiis ; quod præmiis Cives sint ad studia litterarum magis , magisque excitandi ; quod destituti stipendiis jam a re litteraria abstrahantur ; quod denique , si Scenicis ad populi voluptatem pingua conceduntur stipendia , ea de-

deneganda non sint Professoribus ad totius Reipublicæ utilitatem . Hæc vero stipendia singulis sex mensibus iussit persolvenda , ea lege , ut usuræ præstandæ essent , si stipendia differrentur . Et Præfecto Urbis , Senatuque Romano hæc incumbebat cura . Huic quoque incumberebat cura constituendi Professores , uti colligitur ex illis verbis : *Et semel Primi Ordinis nostri , ac reliqui Senatus amplissimi auctoritate firmatus , donec suscepti operis idoneus reperitur , neque de transferendis , neque de imminuendis annonis a quolibet patiatur improbam quaestionem .* Ut enim in aliis Imperii Civitatibus Decuriones , ita in Urbe , Senatus Professores constituerunt . Denique ex hac epistola colligitur , non alios tunc fuisse in Romano Gymnasio Professores , quam Grammaticos , Rhetores , Jurisconsultos . Nulla de Philosophis mentio est . Nihilotamen minus his temporibus fuere in Urbe insignes quidam Philosophi , ac Mathematici , Martianus Felix Capella Carthaginiensis , Severinus Boethius Senator Romanus , Dionysius Exiguus , & Aurelius Cassiodorus Cancellarius Theodorici Regis Gothorum , quorum libri de Philosophia , deque Mathematicis Disciplinis indicant cæteras liberales artes præter Eloquentiam , ac Jurisprudentiam , minime in sola Græcia hæuisse . Atque is fuit status Gymnasii Romani regnantibus Gothis .

CA

CAPUT IV.

DE GYMNASIO ROMANO MEDIO ÆVO.

Medio ævo extinctæ Litteræ in Oriente . II. Et Occidente . III. Gregorius Magnus ab hoc crimine vindicatur . IV. De Schola Palatii Pontificii . V. Professores bonarum artium ex Urbe in Galliam abducti a Carolo Magno . VI. Cura Romanorum Pontificum in excitandis Scholis , litterisque . VII. De Scholis publicis in Italia a Lothario erectis . VIII. An decimi sæculi ignorantia Urbem quoque involverit .

I.

Unesta bonis artibus ingredimur sæcula . In Oriente extincta Atheniensi Schola , imperantibus Principibus , neque pretium , nec honorem litteris staurantibus , crebrisque Arabum incursionibus , desiit fere universa res litteraria . Cui calamitati inferendæ plurimum contulit Leo Isaurus Imperator , quem a viris doctis , litterisque abhorruisse , ac eruditionum Scholas , que a Constantino Magno usque ad ea tempora floruerant , extinxisse , testantur Paulus Diaconus Lib. 21. Cap. 19. Anastasius Bibliothecarius , & Martyr Theophanes in Ecclesiastica Historia . Præcipue vero Bibliothecam Palatinam , & insigne Doctorum virorum Collegium immani crudelitate sustulit Princeps imperitissimus . Ut enim narrat Zonaras : *Domus erat basilica proxime forum ærarium , in qua multi Codices , & humana , & generosioris , & Divina sapientiæ asservabantur ab antiquis temporibus ei ad habitandum assignata , qui eruditione excelleret , quem Oecumenicum Doctorem appellabant . Is duodecim contubernales habebat excellen-*

*lenter ernditos: his publicus victus præbatur, hos eruditionis & cognitionis avidi accedebant, hos Imperatores ad rerum gerendarum consilia adhibebant. Eos Leo si cœpisset, & in suam sententiam pertraxisset, omnia sibi confecta putabat: Sed cum sæpe cum iis egisset frustra, eos domum dimisit in illas ædes regias, multamque materiam aridam circum eos collocatam noctu incendi iussit, atque ita ædes cum libris, & doctos illos, & venerabiles viros combussit. Quamvis Hermanno Conringio in Antiquitatibus Academicis suspectæ sit fidei hæc Zonaræ narratio, quod nec sceleris atrocitatem nec Collegium, Doctoremque Oecumenicum alii Scriptores memorent; ea tamen probatur Francisco Patricio in Discussionibus Peripateticis, Bruchero in Historia Philosophiæ, Christiano Lupo in Commentariis ad Can. xviii. Concilii v. Romani sub Gregorio VII. aliisque, utpote quam referunt etiam Cedrenus, Michael Glycas, & Codinus in libro de Originibus Constantinopolitanis. Sed & Magistri Oecumenici dignitatem, qui Palatio, ac Bibliothecæ præerat, esse antiquissimam, ac eam ante Anastasium Imperatorem gessisse Georgium Chæroboſcum, cujus plures extant in Bibliotheca Regia Parisiensi libri cum Titulo *Doctōris Oecumenici*, affirmat Leo Allatius in Diatriba de claris Georgiis. Præterea Leonem ad instar Juliani Imperatoris, & Abdelæ Saracenorum Principis prohibuisse Christianos a discendis litteris, narrat Anastasius Bibliothecarius in Historia. Perdendis quoque bonis artibus Imperator Michael Amoriensis contulit, de quo scribit Georgius Cedrenus: *Mīchael litteraturam est adeo averſatus, ut ne pueros quidem ea permiserit erudiri, ne vel vesania ipsius coarguendæ, atque refellendæ instrumenta alii inde pararent, vel disciplina adiuti, cum oculorum ac linguæ velocitate in legendo uterentur, ipsi palmam ejus rei præciperent. Adeo enim in litteris componendis, & conficiendis syllabis**

labis erat tardus, ut alius librum facillius perlegeret, quam ipse sui nominis elementa percenseret. Hinc omnem Orientem ignorantia occupavit. Rediit tamen literis lux quædam, medio sæculo nono, Michaelæ imperante, & Barda Cæsare, qui de resuscitandis literis, revocandaque Philosophia consilium cœpit, & pro illorum temporum conditione perfecit. De quo Cedrenus: *Bardas profanas quoque litteras, quæ Imperatorum barbarie, atque inscitia jam a multis annis prorsus aboleverant, & evanuerant, recreavit, singulis scientiis certo loco suas Scholas attribuens, suprema autem omnium Philosophiæ ad ipsam Regiam in Magnaura. Et infra: Bardas Sergium Leonis discipulum Geometrico Gymnasio, & Theodosium itidem ejus familiarem Arithmetico, ac Astronomico ludo præposuit. Large eis sumptus suppeditavit, utque erat studiosus bonarum artium, sæpe ipse quoque Scholas frequentavit, alacritatem discipulorum suo exemplo confirmans. Hoc pacto bonas litteras, prorsus ante extinctas, ita ut ne vestigium quidem earum, aut scintilla extaret, brevi temporis spatio ad magnam evexit amplitudinem. Eadem narrant Zonaras, & Curopolates. Laudatus a Cedreno Leo, quem Barda constituit Philosophiæ Professore, fuit summus Philosophus, Joannis Patriarchæ Constantinopolitani consobrinus, ac postea Archiepiscopus Thessalonicensis. Atque hæc omnia ad litterarum restorationem egisse Bardam consilio Photii viri doctissimi suspicatur Hermannus Conringius in Antiquitatibus Academicis. Diu tamen non viguit hæc rei literariæ reparatio; siquidem imperio a Tyrannis oppresso, rursus jacuere literæ usque ad sæculum decimum, cum Constantinus Porphyrogenitus illis restituendis incubuit. Audiendus Cedrenus: *Scientias Arithmeticam, Muscen, Astronomiam, Geometriam, & omnium principem Philosophiam, quæ jam longo tempore, ob incuriam, & inscitiam Imperatorum**

pe-

perierant, sua industria instauravit; conquistis qui in quovis genere excellerent, ac constitutis Doctoribus, studiosisque receptis, & conductis. Quo factum est, ut exigui temporis decursu, barbarie profligata, urbs litteris floruerit. Ex his postremis Cedreni verbis colligit doctissimus Thomassinus de Benef. Par. 2. Lib. 1. Cap. 100. nedum Professoribus, sed etiam Studiosis publicos sumptus concessos fuisse a munificentissimo Principe. Observat quoque, in notitiis Imperii, & Palatii recenseri *Summum Philosophorum*, eum nempe, qui præerat Scholæ Philosophiæ in Palatio, & hac dignitate Pfellum aliquando donatum. Attamen extinctum cum Constantino litterarum lumen, testatur Libro quinto Alexiadis Anna Comnena, usque ad imperium Alexis Comneni, qui eas rursus revocavit in lucem, privilegiis, & salariis constitutis illarum Professoribus, quæ memorantur a Balsamone in Commentariis ad Canonem XIX. Concilii Truliani. Atque exinde florere in Oriente litteræ, etsi cum antiquorum temporum elegantia minime comparandæ, usque ad captam sæculo decimoquinto a Turcis Constantinopolim, eversumque Græcorum imperium; qua calamitate, Græcorum doctissimi Italiam, Romamque adeuntes, bonarum artium studia non leviter adjuvarunt.

II. Deficientibus in Oriente litteris, dissoluta conjunctione inter utramque Imperii Romani partem, desiere in Occidente Græci sermonis usus, Græcorum librorum cognitio, & litterariæ peregrinationes, fontesque illi, e quibus derivata fuerant in Occidentales Terras flumina eruditionis, & præcipue Philosophiæ. Ad hæc Principes barbari imperium tenuerunt, armis potius, quam litteris incumbentes, neque favore, aut benevolentia viros doctos complexi sunt, nec eorum studia adjuvarunt. In Italia iis temporibus, cum eam Heruli sub Odoacre, Gothique sub Teodorico occuparunt, non potuit tam cito excidere litterarum amor; unde & plu-

N

res

res viri docti, Severinus Boethius, Ennodius Ticinensis, Cassiodorus, Dionysius Exiguus, Arator, Venantius Fortunatus ætate illa Italiam illustrarunt. At Longobardis, Alboino Duce, illius imperio potitis, scientia fere omnis exolevit, ac sæculo septimo summa litterarum incertitia Italiam omnem occupavit. Illius ævi Chartæ ab Episcopis, Principibus, & Judicibus signatæ, barbarismis, & solecismis undiquæ adpersæ, satis indicant, neque Grammaticæ studium inter Italos viguisse. Hinc Paulus Diaconus Lib. 7. Cap. 7. de Gestis Longobardorum veluti rem memoria dignam notat floruisse Ticini sub Cuniberto Rege, anno dcc. Felicem Grammaticum: *Eo tempore floruit in arte Grammatica Felix patruus Flaviani præceptoris mei, quem in tantum Rex dilexit, ut ei baculum argento, auroque decoratum inter reliqua sue largitatis munera condonaret.* Sed non leve argumentum litterariæ hujus in Italia calamitatis suggerit epistola Gregorii II. Romani Pontificis, anno dclxxx. cum Legatos suos misit ad Concilium vi. generale: *Pro obedientia, inquit, quam debuimus, non pro confidentia eorum scientiæ, illos dirigimus. Nam apud homines in medio Gentium positos, & labore corporis quotidianum victum conquirentes, quomodo ad plenum poterit inveniri Scripturarum scientia.* Subdit, se, suosque ea tantum tenere cum simplicitate cordis, quæ tradita sunt; ac studere, ne quid minuatur, mutetur, vel augeatur. Patres quoque Concilii Romani eadem occasione ita scripserunt Imperatori: *Si ad eloquentiam secularem (respicimus) non æstimamus quemquam temporibus nostris reperiri posse, qui de summitate scientiæ gloriatur, quandoquidem in nostris regionibus, diversarum gentium quotidie æstuat furor.* Nec octavo sæculo feliciora auspicia nactæ sunt litteræ. Imo summam in Occidente barbariem invaluisse, pluribus tradit Baluzius in notis ad Reginonem Prumiensem. Idque colligi etiam potest ex Ca-

Canone VIII. Concilii Toletani VIII. sæculo septimo, quo Clericus ordinari prohibetur, qui ignoraverit Psalterium, & Cantiones solennes, & Baptismi cæremonias; ut proinde ad ecclesiasticam eruditionem satis erat legere, & psallere. Quin etiam canendi ars sæculo octavo videtur litterarum, ac Philosophiæ locum obtinuisse. Unde, præfente Carolo Magno, de canendi arte graviter disceptatum fuisse, narrat in illius vita Monachus Engolismensis: *Ecco orta est contentio per dies festos Paschæ inter Cantores Romanorum, & Gallorum. Dicebant se Romani doctissime cantilenas ecclesiasticas proferre, sicut docti fuerant a S. Gregorio Papa, Gallos corrupte cantare, & cantilenam sanam destruendo lacerare, quæ contentio ante Dominum Regem Carolum pervenit. Galli vero propter securitatem Domini Regis Caroli valde exprobabant Cantoribus Romanis. Romani propter auctoritatem magnæ doctrinæ, eos stultos, rusticos, & indoctos veluti bruta animalia affirmabant, & doctrinam S. Gregorii præferrebant rusticitatæ eorum. Dignam sane Romanis, Gallis, Imperatore controversiam! Quapropter Carolus Magnus, accersitis ex Britannia, ubi tunc vigeant artium liberalium studia, viris doctis, ea tum in Italia, tum in Gallia restitui curavit. Et licet in Italia quædam tunc temporis Scholæ essent, ac in Castellis, vicisque Parochi docerent Grammaticam, uti ex quibusdam Chartis Episcoporum Mutinensium observat Clarissimus Muratorius Dissert. 43. Tomo 3. Antiquitatum Medii Ævi, tamen Scholæ nobiliorum disciplinarum nullæ. Itaque hoc ævo, tenebris ignorantia involuto, nonnisi in Monasteria Ordinis S. Benedicti, studia liberalium artium, misera tamen, veluti in asylum se receperunt. Sunt qui hanc gloriam S. Benedicto adscribunt qui cum in Regula sua decrevisset, ut qui initiari vellent sacro Ordine, prius docerentur, occasionem dederit erigendi in Monasteriis eas Scholas, in quas litteræ, tam-*

quam in latibulum quoddam secesserunt . Alii tamen receptæ huic opinioni refragantur , nihil illum ad litterarum culturam Regula sua contulisse , quem averso a literis fuisse animo , colligunt ex Dialogo secundo S. Gregorii Papæ , ubi Benedictus dicitur Romæ liberalibus studiis operam dedisse , hisque despectis , nescium , & sapienter indoctum recessisse . Quæ vero passim referunt Scriptores de Romanorum nobilium filiis sancto præceptori commissis , non ad institutionem litterariam , sed asceticam , ad evitanda sæculi vitia , ajunt referenda esse . Ipsam quoque S. Benedicti Regulam de Studiis liberalibus habere nihil , & lectionem , & meditationem asceticam solummodo injungere , opus quoque manuum suis commendare , ad instar veterum Ascetarum . Denique ita rem se habuisse in aliis Monasticis Ordinibus illius ætatis , uti colligitur ex illorum Regulis a Luca Holstenio editis , unumque Cassiodorum *Institutiones Divinas humanasque* sive *Lectiones* pro suis Monachis Vivariensibus edidisse . Hæc utrinque disputata legi possunt apud Conringium , Naudæum , Mabillonium . Illud tamen certum est , a sæculo nono in Monasteriis Benedictinorum viros doctissimos floruisse , ut proinde merito dici possit , illorum præsidio , quicquid litterarum quodammodo fuit , veluti a naufragio servatum fuisse . Ludovicus Pius , qui Carolo M. successit , & cujus eruditionem in Græca & Latina lingua laudat Theganus , editis Capitularibus , Episcopus excitavit ad Scholas instruendas . Vicissim ab eo petiere Episcopi in Concilio Parisiensi vi. anno Christi dcccxxix. ut publicas erigeret Scholas , ne excideret fructus tot laborum , quibus Carolus Magnus , & ipse , magnam sibi gloriam comparaverant . Easdem publicas Scholas a Carolo Calvo Imperatore restaurari petierunt Concilium Valentinum III. anno dcccclv. Can. 18. & Concilium Tullense apud Saponarias anno dcccclv. At frequentes Normannorum incursiones , & intestina Ca-

rolinorum Principum bella, incremento litterarum obtistere, donec eas jamdiu neglectas Hugo Capitius revocaverit. In Germania hanc litterarum restaurationem Ottones Imperatores præstitere. In Anglia debetur hæc gloria Alfredo Regi bonarum artium amantissimo, qui sæculo nono, usus opera Noeti Monachi, & aliorum doctorum virorum, quos e dissitis regionibus accerferat, litteras restauravit; quas deinde post Danorum incursiones pristino restituerunt splendori Henricus II. Richardusque. De litterarum in Italia, & Urbe fortuna dicendum mox erit.

III. Huic bonarum artium calamitati inducendæ causam, occasionemque dedisse Gregorium Magnum Pontificem gravissimum, atque sanctissimum, ut qui humaniores litteras, ac Philosophiam contempsit, ut illarum loco studia Scripturarum, artemque canendi substitueret, falso opinatur Jacobus Brucherus in Historia Philosophiæ. Observat is Period. 2. Par. 2. Lib. 2. Cap. 2. jam a sæculo primo obtinuisse, ut Astrologi, Genethliaci, Chaldæi, aliique hujus surfuris homines, abusi honesto Philosophiæ nomine, se se jactarent Philosophos, ac Mathematicos, & pro talibus quoque haberentur, uti constat ex pluribus Scriptoribus, præsertim Gellio Lib. 1. Cap. 9. Noctium Atticarum agente: *Vulgus, quos gentilitio vocabulo Chaldaeos dicere oportet, Mathematicos dicit.* Ea significatio etiam sæculo sexto obtinuit, ut patet ex Titulo xviii. Lib. x. Codicis Justiniani *De Maleficis & Mathematicis*; & ex Lib. ix. Codicis Theodosiani *de Mathematicis Urbe Roma, ac omnibus Civitatibus pellendis & eorum Codicibus cremandis.* Hujusmodi homines, etsi accepti vulgo, qui his studiis delectari solet, exosi tamen fuere Principibus, eorumque Ministris, quod sæpe in vitam Principis agerent, & vaticiniis alerent animos rebellium. Hinc Urbe, & Imperio Romano ejecti, gravibusque pœnis coerciti. Notatu digna-

gna sunt verba Julii Firmici Lib. 1. Cap. 7. Mathem. *Cave quando de statu Reipublicæ, vel de vita Romani Imperatoris aliquid interroganti respondeas. Non enim oportet, nec licet ut de statu Reipublicæ aliquid nefaria curiositate dicamus. Sed & sceleratus, atque omni animadversione dignus est, si quis interrogatus de fato dixerit Imperatoris, quia nihil nec dicere poterit, nec invenire Sed nec aliquis Mathematicus verum aliquid in fato Imperatoris definire poterit, solus enim Imperator stellarum non subjacet cursibus, & solus est, in cujus fato stellæ decernendi non habent potestatem. Cum enim fuerit totius Orbis Imperator, & dominus, fatum tum ejus Dei summi judicio gubernatur. Eisdem Ecclesia suis legibus perstrinxit, præsertim, quia eorum ars sexcentis esset superstitionibus involuta. Hinc doctissimus Gregorius, ait Joannes Sarisberiensis Policr. Lib. 2. Cap. 2. qui melleo prædicationis imbre totam rigavit, & inebriavit Ecclesiam, Mathesim jussit ab Aula recedere. Imo addit Sarisberiensis, ut traditur a majoribus incendio dedit probatæ lectionis scripta Palatinus quæcumque tenebat Apollo; in quibus erant præcipua, quæ cælestium mentem, & superiorum oracula videbantur hominibus revelare. Combussit nempe Bibliothecam ab Imperatoribus in Æde Apollinis juxta Palatium extructam, quæ cum ex parte, jam cœlesti igne tacta sub Commodò conflagraffet, tandem a Gregorio deleta est. Id vero fecisse Gregorium, eo consilio, ut Sacrarum Litterarum lectionem hominibus eo fortius commendaret, idem Sarisberiensis Lib. 8. Cap. 19. asserit: Fertur tamen Beatus Gregorius Bibliothecam combussisse gentilem, quo Divinæ Paginæ gratior esset locus, & major auctoritas, & diligentia studiosior. Hanc Sarisberiensis narrationem ex incerto rumore haustam Petrus Bayle in Dictionario, ac Joannes Barbeyracus in Tractatu de Morali Patrum, quamvis uterque ad contumelias propensissimus,*

mus, tamen dubiam, suspectæque fidei habent. Factum tam insigne Joannes Diaconus in illius vita minime siluisset. Attamen Bruchero probatur, quod Gregorium abhorruisse a prophanis litteris constet ex illius epistola scripta Viennensi Episcopo Lib. 9. Ep. 48. *Pervenit ad nos, quod siue verecandia memorare non possumus, fraternitatem tuam Grammaticam quibusdam exponere. Quam rem ita moleste suscepimus, ac sumus vehementius aspernati, ut ea, quæ prius dicta fuerunt, in gemitum, & tristitiam verteremus, quia in uno se ore Jovis laudibus, Christi laudes non capiunt. Et quam grave nefandumque sit Episcopis canere, quod nec laico religioso conveniat confidra. . . . Si posthac evidenter ea, quæ ad nos perlata sunt, falsa esse claruerint, nec vos nugis, & sæcularibus litteris studere constiterit, Deo nostro gratias agimus, qui cor vestrum maculari blasphemis nefandorum laudibus non permisit.* Ex his omnibus Brucherus affirmat, grave vulnus rei litterariæ Gregorium Pontificem inflixisse, quod exoso Mathematicorum nomine, omnem Philosophiam inusserit, quod optimos libros emedio tulerit, quodque sæculares litteras veluti nugas, & blasphemias habuerit. Atqui tamen hujus criminis Gregorius immeritissimus accusatur. Neque enim illi invisa fuit Philosophia, vel eodem habuit loco Philosophos, Chaldæosque, qui, teste Joanne Diacono in illius vita, in Pythagorica Philosophia fuerat ab ephæbis versatus. Neque optimos libros combussit, uti silente Joanne Diacono, Sarisberiensis narrat ex incerto rumore. Et licet combussisset, non alios tamen, quam eos, *in quibus erant præcipua, quæ caelestium mentem, & superiorum oracula videbantur hominibus revelare*, idest fatidicos, Astrologicis vaticiniis plenos; cujus generis bis mille libros Augustus Imperator, narrante Svetonio, jusserat igni tradi. Hinc & Mathesin jussit ab Aula recedere, quam etiam Imperatores Urbe, & Imperio ejecerant, pœnif-

nisque coercuerant . Neque averfatus est humanas litteras , veluti nugas , blasphemiasque , qui ipsis addiscendis vacaverat , teste Gregorio Turonensi illius ævi Scriptore : *Litteris Grammaticalibus , Dialecticis , atque Rhetoricis ita erat institutus , ut nulli in Urbe ipsa videretur esse secundus .* Quique liberales artes , & Latini sermonis elegant iam , una cum Sacrarum Scripturarum studiis in ipso Pontificio Palatio exceperit , coluitque , uti ex Joanne Diacono mox dicturi sumus . Ægre tamen tulit Episcopum , neglecto gravissimo munere suo , sæcularibus litteris delectari potius , quam sacris ; tantoque illarum amore rari , ut ipse Grammaticam edoceret . Crimen erat Episcopo , potius Deorum laudibus , quam Christi oblectari , quod & laico crimen fuisset . Id etiam egre tulit Hieronymus etsi humanarum litterarum peritissimus scribens Damaso : *Sacerdotes Dei omiffis Evangeliiis , & Prophetis videmus Comædias legere , amatoria bucolicorum versuum verba canere , tenere Virgilium , & id quod in pueris necessitatis est , crimen in se facere voluptatis .* Id etiam ægre tulit S. Augustinus Ep. 117. indignum existimans Episcopo Ecclesiasticis curis occupato explanare quæstiones de Dialogis Ciceronis : *() rem , ait , dignam vigiliis , & lucubrationibus Episcoporum .* Et in Ep. 118. Cap. 34. ait , res , quæ in Ciceronis libris leguntur , minime congruere Episcoporum professioni , non quidem per se ipsas , sed prout a Cicerone depromptæ . Et rursus Lib. 2. de Gen. ad litt. Cap. 34. scribit , disputationes de syderum magnitudine , & intervallis , Episcopo minime convenire . Itaque Gregorio , uti & cæteris Patribus , mens fuit hortandi Episcopos , ut toti vacarent Divinis Scripturis , avocandique illos ab earum rerum studio , quæ implendo muneri suo potuissent obfistere . Non quod sæculares litteras per se ipsas spectatas veluti nugas , blasphemiasque existimarent , sed quod tales essent comparate ad Divinas Scripturas . Hinc etiam Gre-

Gregorius, teste in illius vita Joanne Diacono, Episcopos prohibuit a Gentilium librorum lectione. Quod & a Concilio Carthaginensi IV. Can. 16. fuerat sancitum: *Ut Episcopus Gentilium libros non legat.* Cæterum doctissimi Ecclesiæ Patres in sæcularibus litteris non leviter fuerunt versati; & Basilius librum edidit *de libris Gentilium legendis*, ubi ait, disciplinas sæculares instar habere foliorum, quibus ornantur arbores, & fructus muniuntur, ac conservantur.

IV. Optaverat Cassiodorus, & auctor fuerat Agapeto Papæ, ut Scholæ Theologiæ in Urbe constituerentur. Narrat enim in præfatione Divinarum Lectionum, se vehementer doluisse, quod, cum in Urbe insigniter efflorescerent humanæ Litteræ, nulli tamen essent publici Magistri, qui sacras Litteras profiterentur; *gravissimo dolore permotus, quod Scripturis Divinis Magistri publici deessent*: Tum totis viribus apud Agapetum Papam egisse, ut ne Romæ deessent publicæ Scholæ sacrarum rerum, similes earum, quæ olim Alexandriæ, & quæ etiam tum Nisibi florebant: *Nisus sum cum Beatissimo Agapito Urbis Romæ, ut sicut apud Alexandriam multo tempore fuisse traditur institutum, nunc etiam in Nisibi Civitate Syrorum Hebrais sedulo fertur exponi, collatis expensis in Urbe Romana professos Doctores Scholæ potius acciperent Christianæ, unde anima susciperet æternam salutem, & casto, atque purissimo eloquio, fidelium lingua comeretur.* Ad eam igitur usque ætatem, nempe annum DXXXV. quo Agapetus Pontifex sedere cœpit, nullæ fuerunt in Urbe Theologicæ Scholæ publicæ, quamvis essent Scholæ, eæque insignes humanarum litterarum. Quod, uti observat Baronius, traditione potissimum a majoribus derivata, sacræ res inniterentur. Verum refellendis, & vincendis Hæreticis necesse fuit doctrinam sacrarum litterarum diligentius perscrutari, ac communiri. Hinc optabat Cassiodorus publicos Theo-

logicæ Disciplinæ Professores constitui; resque cessisset e voto, nisi ingruentia bella obstitissent: *Sed cum propter bella ferventia, & turbulenta nimis in Italico Regno certamina, desiderium meum nullatenus valisset impleri, quoniam non habet locum res pacis, temporibus inquietis: ad hoc divina charitate probor esse compulsus, ut ad vicem Magistrî introductorios vobis libros istos, Domino præstante confecerim, per quas, sicut aestimo, & Scripturarum Divinarum series, & secularium litterarum compendiosa notitia Domini munere panderetur.* His verbis patet, Cassiodorum non eas voluisse in Urbe Scholas sacrarum rerum, quæ studia excluderent humanarum litterarum, sed quæ cum ipsis consociarentur. Unde in Opere de Divinis Lectionibus, ubi palam facit, quibus clarere debeant studiis Christianæ Scholæ, minime prætermittit sæculares disciplinas; sed sacris institutionibus adjungit librum de septem disciplinis Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Arithmetica, Musica, Geometria, Astronomia, quibus omnibus Monachos suos Vivarienses jubet instituendos. Jam vero hanc ipsam Scholam sacrarum simul, & humanarum litterarum, cujus statuendæ auctor fuerat Cassiodorus Agapeto Papæ, & quam in Urbe constitui temporum injuria minime permiserat, Gregorius Magnus Summus Pontifex, labente sexto sæculo, in ipsis Ædibus Pontificiis collocavit. Narrat enim in ejus vita Joannes Diaconus, accersitos a Gregorio in Palatium doctissimos quosque a Clero, Monasteriisque, quorum plerique postea episcopalibus donati sunt sedibus, & quorum studio Divinæ, & humanæ litteræ insigniter in Urbe floruerunt. *Videbantur passim cum eruditissimis Clericis adbarere Pontifici religiosissimi Monachi... Tunc rerum sapientia Romæ sibi Templum visibiliter quodammodo fabricarat, & septemPLICIBUS artibus veluti columnis nobilissimorum totidem lapidum, Apostolicæ sedis atrium fulciebat: Nullus Pontifici famu-*

*mulantium barbarum quodlibet in sermone, vel habitu proferebat, sed togatu. Quiritium more, seu trabeata Latinitas suum Latium in ipso Latiali Palatio singulariter obtinebat. Resoruerant ibi diversarum artium studia. Quæ de Latini sermonis elegantia, quæ in Palatio vigeat, quæque de studiis diversarum artium ibi resurgentibus scribit Joannes Diaconus, ea apertissime indicant, non solis sacris Litteris, verum etiam humanis, suum fuisse locum in Schola Palatii Pontificii. Idque clarius indicatur illis *septemplex artibus*, quibus, veluti tot columnis, affirmat atrium Apostolicæ Sedis fulciri. Illarum quippe nomine designantur septem artes liberales, quas Cassiodorus sacris Institutionibus conjunxit, & quæ nomine trivii, & quadrivii expressæ sunt medio ævo, nempe Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Musica, Arithmetica, Geometria, Astronomia. Fatendum igitur est, Gregorium suam instruxisse Scholam ad instar cæterarum Scholarum Episcopaliæ, & Christianarum, in quibus sacræ litteræ, simul cum humanis conjungebantur. Hinc a doctissimo Thomassino de Benef. Part. II. Lib. I. Cap. 95. dicitur tunc temporis Roma *domicilium disciplinarum omnium sacrarum, & Schola litterarum florentissima, sicut & artium*. Hæc Palatina Schola diu vixit medio ævo, atque in ipso erat Palatio Lateranensi, ubi Summi Pontifices habitaverunt. Ibi, si quæ sacris erant Ordinibus initiandi, Divinis Scripturis, Ecclesiasticis Disciplinis, atque Cantu instituebantur. Nam hisce sæculis ignorantia, tota litteratura, eaque exigua, Clericis, Monachisque concludebatur. Sæpissime Anastasius Bibliothecarius in vitis Romanorum Pontificum meminit hujus Scholæ in Patriarchio Lateranensi, ubi Pontifices plarimi fuerunt sacris litteris instituti. De Leone III. scribit: *Qui a parva ætate in vestuario Patriarchii enutritus, & educatus, omnemque ecclesiasticam Disciplinam spiritualiter eruditus, tam in Psal-*
*te-**

terio, quam in sacris Scripturis pollens, Subdiaconus factus &c. Et in vita Paschalis I. ait: *Qui a primævo ætatis suæ Divino cultui mancipatus, atque in sacrosanctæ Ecclesiæ Patriarchio, studiis Divinis, salutiferæque Scripturæ imbutus, tam in Psalterio, quam in sacris paginis Novi ac Veteris Testamenti specialiter eruditus.* Eadem fere habet in vitis Pauli I. Stephani II. Stephani III. Stephani IV. Gregorii II. Valentini, Sergii II. Benedicti III, qui omnes e Schola Palatii Lateranensi prodire. Et si qui in Monasteriorum Scholis litteras didicissent, ad Lateranensem deinde Scholam accedebant sacris studiis operam daturi. Ita de Leone IV. refert Anastasius: *Hic primum a parentibus ob studia litterarum in Monasterium B. Martini Confessoris Christi, quod foris muros hujus Civitatis Romanæ juxta Ecclesiam B. Petri Apostoli institutum est, quo usque litteras sacras plenius disceret sponte concessit, indeque ad Lateranense Patriarchium se contulit.* Erat & in Patriarchio Lateranensi Bibliotheca, cujus curam habuisse Gregorium II. narrat in hujus Pontificis vita Anastasius; quæque illic permansit, donec ibi Pontifices habitarent, translataque Avenionem Sede, libri eo translati sunt, & nonnisi sub Martino V. Romam reducti, uti scribit Rasponus in libro de Basilica Lateranensi. Fortasse Bibliothecarius imminabat Scholæ, uti indicare videtur in vita Stephani VI. Anastasius: *Iste quidem Beatissimus Pontifex nobilium parentum Romanorum prosapia ortus, dum per Dei gratiam cresceret, sacris est edoctus dogmatibus studio & sollicitudine Zachariæ sanctissimi Episcopi consanguinei sui, & Sedis Apostolicæ Bibliothecarii. Quem scilicet cum inspiceret piæ memoriæ Hadrianus Junior Pontifex moribus bonis pollentem, & litterarum studiis ferventem a prædicto genitore suo eum auferens ad Subdiaconatus, Deo favente, gradum provexit.* In hac vero Lateranensi Schola nedum viguisse studia cantus, ministerii que eccle-

eleſtaſtici, ſed præcipue Divinarum Scripturarum, atque ſacrarum Traditionum, indicat Anaſtaſius ſexcentis locis. Nam Pontifices in Lateranenſi Patriarchio eruditos affirmat Diviniſ Litteris, ſacriſque doctrinis. Unde tunc temporis Romana Schola ſacrarum rerum, erat omnium celeberrima, ad quam e diſſitis regionibus Clerici, Monachique confluebant. Narrat enim Beda Lib. iv. Cap. xxiii. Monachum quendam Anglum in Monafterio Hildæ Abbatiffæ Sacris Scripturis diſcendis incubiſſe, tum eodem conſilio petiſſe Cantiam, ut Theodorum Archieſcopum audiret, *ubi poſtquam aliquamdiu lectionibus ſacris vacavit, etiam Romam adire curavit, quod eo tempore magnæ virtutis æſtimabatur.* Romam quoque ſe contulit ſtudiorum cauſa notiſſimus ille Vilfridus poſtea Eboracenſis Archiepiſcopus, uſus Bonifacio Archidiacono præceptore, a quo & Eccleſiaſticas diſciplinam, & methodum feſtos dies computandi accepit, narrat Beda Lib. v. Cap. xx. *Veniens Vilfridus Romam, & orationi, atque meditationi rerum Eccleſiaſticarum quotidiana mancipatus inſtantia pervenit ad amicitiam viri ſantiſſimi, ac doctiſſimi Bonifacii videlicet Archidiaconi, qui etiam erat Conſiliarius Apoſtolicus Papæ, cujus magiſterio quatuor Evangeliorum libros ex ordine didicit, & computum Paſchæ rationabile, & alia multa, quæ in patria nequiverat, Eccleſiaſticis diſciplinis accomoda, eodem Magiſtro tradente percepit.* Quam ſcientiam detulit in Angliam. Ex his omnibus compertum eſt, in magna illa litterarum clade, quæ medio ævo Occidentem omnem involvit, ſacra ſtudia in Urbe minime deſuiſſe, & Scholam Lateranenſem a Pontificibus excitatam, ſervatamque, antiquo Athenæo, & veteri Auditorio Capitolii, ſi non in humanarum litterarum gloria, in ſacrarum tamen rerum ſtudio ſucceſſiſſe. Hinc doctiſſimus Thomassinus citato loco aſſerit, Romanam Scholam omnium ea tempeſtate fuiſſe præclariffimam; & Clariffimus Muratorius Diſſert.

43. Antiquitatum mediæ ævi, enarrans calamitatem litterarum in Italia, fatetur in Urbe sacrarum rerum studia permanisse. At præter Palatinam Scholam, alias non defuisse Romanis pueris Scholas liberalibus artibus addiscendis, colligitur ex Anastasio Bibliothecario, qui in vita Hadriani I. narrat anno DCCLXXIV. Carolo Magno ad Urbem venienti obviam occurrisse ad primum lapidem Scholam militiæ, & *Scholas pucrorum, qui pergebant ad discendas litteras*, ramos olivarum gestantes in lætitiæ argumentum, uti olim mos fuit.

V. Præter ecclesiasticas disciplinas, studia artium liberalium pro illorum temporum conditione minime defuerunt in Urbe, cum ex ea Carolus Magnus abduxerit in Galliam ad restaurandas litteras Professores Grammaticæ, & Arithmeticæ. Testis est hujus rei Monachus Engolismensis in vita Caroli Magni ad annum DCCLXXXVII. ubi narrata contentione, quæ Romæ fuit de cantu inter Romanos, Gallosque Cantores, & ut Carolus secum in Galliam duxerit Romanos Cantores duos, subdit: *Similiter erudierunt Romani Cantores supradicti Cantores Francorum in arte organandi, & Dominus Rex Carolus iterum a Roma artis Grammaticæ, & Computatoriæ Magistros secum adduxit, & ubique studium litterarum expandere jussit. Et rursus infra: Reversus est in Franciam, adducens secum Cantores Romanorum, & Grammaticos peritissimos, & Calculatores. Ut proinde, quemadmodum in Ecclesiastico Cantu Professores Romani ætate illa excellabant, ita Professores Grammaticæ, & Arithmeticæ; cum Carolus Magnus selectissimos quosque ad studia in Galliis renovanda adhibuerit, præsertim Alcuinum Anglum doctissimum, & Clementem Monachum Scotum. Jam vere duos illos Romanos Professores Grammaticæ, & Arithmeticæ, a Monacho Engolismensi memoratos, Petrum, Joannemque appellatos fuisse, atque abunde instructos septem liberalibus disciplinis*

plinis testatur Enkecardus junior Monachus Sangallensis in libro de Casibus S. Galli Capite quarto. Medio ævo cursus omnis studiorum septem liberalibus disciplinis assolvebatur, & harum nomine indicabantur Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Musica, Arithmetica, Geometria, Astronomia. Quapropter Romanorum Professorum peritia, non in Grammatica solum, & Arithmetica, verum etiam in aliis illis disciplinis, uti asserit Monachus Sangallensis, versabatur. Cum autem illos, jussu Caroli Magni *ubique studia litterarum expandisse*, scribat Monachus Engolismensis, perspectum fit, Romanos Professores septem illis disciplinis tradendis in Gallia incubuisse. Hinc Romanum Gymnasium a Carolo in Galliam translatum scribit Joannes Balæus in libro de Scriptoribus Anglis: *Gymnasium ex Roma circiter annum salutis DCCXCI. Lutetiam Parisiorum transtulit, quod & illuc Athenis persimili prius cura venerat, & conjectis primum studii fundamentis per Joannem, & Claudium mirifice illud lecturis collustrabat publicis.* Huic consonat Martinus Polonus in Hadriano Pontifice ad annum Christi DCCCLXXXVII. *Hoc tempore, inquit, floret Albinus, qui & Alcuinus Caroli eruditor: hic genere Anglicus fuit, ingenio clarus, & Philosophia excellentissimus, non tantum scientia, sed etiam morum honestate præclarus. Ab eo Carolus didicit omnes artes liberales, qui etiam studium de Urbe Roma Parisios transtulit, quod de Græcia illuc translatum fuerat a Romanis.* Non Professores solum, sed etiam libros ex Urbe in Galliam detulit Carolus Magnus. Legitur enim apud Duchesnium in Historia Francorum epistola Hadriani Pontificis ad Carolum, qua dicitur: *Direximus etiam Excellentissimæ Præcellentiæ vestræ & libros quantum reperire potuimus, idest Antiphonale, Responsale, insimul Artem Grammaticam, Aristotelis, Dionysii Arcopagitæ libros, Geometricam, Orthographicam, Grammaticam, omnes Græco eloquio Scri-*

Scriptores, nec non & Horologium nocturnum. Unde patet, quanta tunc temporis fuerit in Urbe, & omni Occidente inopia librorum. Itaque Carolus acceptis ex Urbe libris, ac Professoribus artium liberalium, usus consilio, & opera Alcuini viri doctissimi, extinctas in Gallia litteras conatu omni studuit revocare. Et primo quidem ad instar Scholæ Palatii Pontificii, Scholam Palatinam excitavit, cui ipsum Alcuinum præfecit. Qui etiam in Turonensi Civitate erexerat Scholam, & ipsemet docuerat Grammaticam, Philosophiam, Astronomiam, sacrasque Scripturas. Nam Divinarum rerum studia cum studiis artium liberalium copulanda esse, pluribus probabat Alcuinus. Tum aliæ plures erectæ Scholæ publicæ in Gallia, & Germania, quas recenset Launojus in libello de Scholis celebrioribus a Carolo Magno vel institutis, vel restauratis. Et observat Thomassinus de veteri, & nova Ecclesiæ disciplina Part. 2. Lib. 1. Cap. 96. cura Caroli Magni, quadruplices tunc fuisse Scholas Presbyterales, Episcopales, Monasteriales, & Palatinas; atque in iis studia efferbuisse humanarum litterarum, Philosophiæ, Arithmeticæ, Dialecticæ, Astronomiæ, Theologiæ, Canonum, & Scripturarum. Italiam quoque suis beneficiis complexus est. Nam Joannem Albinum Monachum Scotum misit Papiam, teste Monacho Sangallensi, ut nobiliores edoceret scientias. Cum enim Scoti duo in sæcularibus, & sacris litteris versatissimi, ex Hibernia in Galliam venissent, atque paratos se ad docendas mercede litteras testati essent; Carolus, his accersitis, horum unum nomine Clementem in Galliam manere iussit, puerisque erudiendis præfecit; alterum in Italiam, Ticinumque ablegavit, *ut qui illic ad eum voluissent ad discendum congregari potuissent.* Hinc Papiense Gymnasium a Carolo Magno institutum asserunt Middendorpius in libello Academiarum universi Orbis, aliique. Plura de hac re habet Antonius Gattus in libello de Gymnasio Ti-

Ti-

Ticinensi, ubi tradit Scholas publicas Papienses ante Carolum floruisse, restauratas tamen a Carolo circa annum DCCLXXX. misso Papiam Joanne Albino Scoto, cujus in Italiam, & Galliam adventum vindicat a censura Joannis Launoji. Reviviscere igitur visæ sunt litteræ ætate Caroli Magni, pluresque fuere in Gallia insignes Scholæ, Turonensis, Lugdunensis, Remensis, & aliæ a Launojo recensitæ; omnium vero celeberrima fuit Palatina quam ad instar Scholæ Palatii Pontificii excitaverat Carolus Magnus, & ubi tum alii, tum Rabdodus Episcopus Ultrajectensis eruditus est liberalibus disciplinis. De quo in ejus vita Surius, die 29. Novembris: *Primo ad Caroli Regis Francorum, inde ad Ludovici ejus Filii Aulam se contulit, non quod Palatinos ambiret honores: sed quod intra Regis Palatium liberalium disciplinarum studia præclara colerentur. Præerat illi Gymnasio Manno Philosophus.* Et Regis Palatium dicebatur Schola, ut patet ex Can. 12. Concilii Carisiacensis anno DCCCLVIII. Quemadmodum igitur in Palatina Schola Regum Francorum, studia tum sacra, tum prophana excolebantur, ita & in Schola Palatina Lateranensi, ad cujus exemplar illam Carolus composuerat. Proinde ambigendum non est, quin medio ævo fuerit in Urbe Schola publica sacram, & humanarum litterarum; e qua Carolus Magnus Professores bonarum artium abduxit in Galliam, ut extinctas litteras restitueret.

VI. Cujus quidem rei aliud est non leve argumentum, quod nempe curaverint Romani Pontifices in illa litterarum calamitate, Scholas ubique excitari publicas artium liberalium. Neque enim ipsi in Urbe principe eas permisisissent Scholas deesse, quas alibi ne deessent, summo studio curarunt. Hæc semper fuit Romanorum Pontificum cura, ut vel procul dissitæ gentes tenebris ignorantia involutæ, humanis, sacrisque litteris erudirentur. Auctor est Beda Lib. 4. Cap. 12. a Vitaliano Pa-

P

pa,

pa, qui sedere coepit anno DCLVII. missos in Angliam
 Theodorum origine Græcum, & Adrianum Abbatem, a
 quibus Angli sacram, humanamque scientiam accepere:
*Et quia litteris simul Ecclesiasticis, & secularibus, ut
 diximus, abundanter ambo erant instructi, congregata
 discipulorum caterva, scientiæ salutaris quotidie flumina
 in rigandis eorum cordibus emanabant, ita ut etiam
 Metricæ artis, Astronomiæ, & Arithmeticæ Ecclesia-
 sticæ disciplinam inter sacrorum apicum volumina suis
 auditoribus contradere. Indicium est, quod usque hodie
 supersunt de eorum discipulis, qui Latinam Græcamque
 eque ut propriam in qua nati sunt, norunt. Artes illæ
 liberales vocantur Ecclesiasticæ a Beda, quod Ecclesiasti-
 cis disciplinis consociarentur, & deseruirent. Illæ igitur
 in Urbe colebantur, & ex Urbe ad Angliam, Galliam-
 que transmittabantur. Eisdem in Scholis publicis Epi-
 scopalibus tradi, Summi Pontifices decreverunt. Conci-
 lium Romanum sub Eugenio II. celebratum anno Chri-
 sti DCCCXXVI. Can. 34. statuit: *De quibusdam locis ad nos
 refertur, non Magistros, neque curam inveniri pro stu-
 dio litterarum. Idcirco universis Episcopis, subjectis-
 que plebibus, & aliis locis, in quibus necessitas occur-
 rerit, omnino cura & diligentia habeatur, ut Magistri,
 & Doctores constituantur, qui studia litterarum, libera-
 liumque artium, ac sancta habentes dogmata assidue do-
 ceant; quia in his maxime Divina manifestantur, atque
 declarantur mandata. Confirmatum est idem Decretum
 a Leone IV. in Concilio Romano anno DCCCLIII. addi-
 tumque, ut si quando deessent in Scholis hisce, artium
 liberalium Professores, ne Catechistæ certe deessent, &
 Theologi, qui sacra docerent: *Et si liberalium artium
 Præceptores in plebibus, ut assolet, raro inveniuntur,
 tamen Divina Scripturæ Magistri, & Institutores Eccle-
 siastici Officii nullatenus desint, qui & annualiter pro-
 prio Episcopo de ejusdem actionis opere solliciti inquisiti*
 de-**

debeant respondere. Tanta tunc erat litterarum calamitas. In his igitur Scholis Episcopalibus conjungendæ erant humanæ litteræ simul cum Divinis. Atque ita rem se habuisse constat ex testimoniis Scriptorum illius ævi a Lannojo congestis. Præsertim ex Trithemio in Chronico Hirsaugiensi ad annum dccclii. scribente, in Scholis Episcopalibus, & Monasteriorum præeunte Scholastico, sive Professore, præter sacras litteras, cursum trivii, & quadrivii absolutum fuisse. Nam medio ævo omnes artes in duas classes dividebantur, quarum inferior complectens Grammaticam, Rhetoricam, Dialecticam dicebatur cursus trivii, classis vero superior complectens Musicam, Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam dicebatur cursus quadrivii, uti constat ex Joanne Sarisberienfi. In Schola Ecclesiæ Paderbonensis hæc viguisse studia, tradit auctor vitæ S. Meinueri Episcopi apud Surium, die 5. Junii: *In Paderbonensi Ecclesia publica floruerunt studia, quando ibi Musici fuerunt, & Dialectici enituerunt, Rhetorici, clarique Grammatici. Ubi Mathematici claruerunt, & Astronomi habebantur, Physici atque Geometrici. Viguit Horatius, magnusque Virgilius, Sallustius, & Scatius*. Atque alias quoque Scholas Ecclesiarum, & Monasteriorum, hæc fere studia complexas esse, probat doctissimus Thomassinus.

VII. Eodem hoc nono sæculo, revocandis in Italia litteris, & publicis Scholis constituendis, præter Romanos Pontifices, Lotharius Imperator, quem Ludovicus Pius ejus parens anno dcccxiii. in consortium imperii adsciverat, & Italiæ regno præfecerat, suam operam contulit. Nam edito Capitulari, quod evulgavit Muratorius Tom. 1. Part. 2. Script. Ital. & Tom. 3. Antiqu. medii ævi, Dissert. 43. statuit, ut in omni Italia essent Scholæ quædam publicæ, ad quas e vicinis Oppidis adolescentes convenirent: *De doctrina vero, quæ ob nimiam incuriam atque ignaviam quorumque Præpositorum*

rum cunctis in locis est funditus extincta, placuit, ut sicut a nobis constitutum est, ita ab omnibus observetur. Videlicet ut ab his, qui nostra dispositione Artem docentes alios, per loca denominata sunt constituti, maximum dent studium, qualiter sibi commissi Scholastici ita proficiant, atque doctrinæ insistant, sicut præsens exposcit necessitas. Propter opportunitatem tamen omnium apta loca distincte ad hoc exercitium providimus, ut difficultas locorum longe positorum, ac paupertas nulli fieret excusatio. Primum in Pavia convenient ad Dungalium de Mediolano, de Brinxia, de Laudo, de Bergamo, de Novaria, de Vercellis, de Derthona, de Aquis, de Genua, de Aste, de Cuma. In Eboræja ipse Episcopus hoc per se faciat. In Taurinis convenient de Vighintimilio, de Albegano, de Vadis, de Alba. In Cremona discant de Regia, de Placentia, de Parma, de Mutino. In Florentia de Tuscia respiscant. In Firmo de Spoletinis Civitatibus convenient. In Verona de Mantua, de Tridento. In Vicentia de Patavi, de Tarvisio, de Feltris, de Cenetæ, de Astilo. Reliquæ Civitates forum Julii ad Scholam concurrant. Magnam litterarum calamitatem, ut in tanta Italiæ parte, nonnisi essent novem Scholæ publicæ, ad quas e diffitis Civitatibus debuerunt se se adolescentes conferre. Atque in his Scholis Ars docebatur. Hujus autem nomine censet Muratorius Grammaticam indicari, quod atate illa vix ullus esset in Italia usus Rethoricæ; quod ordinatus Philosophiæ, ac Theologiæ cursus in Scholis tradi cœperit nonnisi post annum millesimum; quodque Divinarum Scripturarum studia haud dici potuissent Artes. Sola igitur Grammatica in his Scholis a Lothario constitutis tradebatur. Verum tunc temporis Ars Grammatica humaniores quoque litteras, Poësin, Oratoriam, & Historiam explicando veterum libros complectebatur. Quapropter Joannes Monachus in vita S. Odonis Cluniacensis Abbatis circa annum dccccl. dicit hunc *Grammatica*

tice artis liberalibus studiis educatum. Nobat quoque Muratorius singulis Scholis unum præfuisse Magistrum, & Ticinensi quidem Gymnasio Dungallum Monachum Hibernum, qui e Britannia, ubi tunc vigeat res litteraria, venit in Italiam, & Bobiense Cænobium pluribus Libris ditavit, quique pro cultu SS. Imaginum contra Claudium Taurinensem Episcopum disputavit. At neque Romanorum Pontificum, neque Lotharii studio aucta est in Italia res litteraria. Imo Claudius Taurinensis Episcopus minime dubitavit Concilium quoddam Episcoporum Italiæ vocare Congregationem indoctorum virorum. Et cum sæculo nono Carolus Calvus, uti scribit Hericus Monachus Antissiodorensis in præfatione ad vitam S. Germani, doctos viros in Galliam acciret ad litteras promovendas, in Græcia quidem, & Hibernia eos perquisisse dicitur, non autem in Italia. Tum ex Concilio Romano anno DCCCXXVI. colligitur abundasse Italiam Clericis indoctis, quos Concilium prohibet ministerio, *ut docti valeant ad debitum ministerium pervenire*. Et Episcopus ipsos inde monendos a Metropolitano, *ut doceri possint*. Romæ tamen haud extinctas fuisse litteras colligitur ex aliquibus doctis viris, qui tunc in Urbe florere, Anastasio, & Guillelmo Bibliothecariis, Joanne Diacono, aliisque; & e Schola Lateranensi, quæ adhuc perdurabat, & ubi instituti fuere Sergius II. Stephanus VI. alique hujus ævi Pontifices. Beneventi quoque nec defuere litteræ. Nam Anonymus Salernitanus, quem edidit Muratorius Tomo 2. Part. 2. Scriptorum rerum Italicarum, scribit, quo tempore Ludovicus II. Beneventi erat circa annum DCCCLXXX. *triginta duos Philosophos eam Urbem habuisse, ex quibus unus insignis Udericus nomine inter illos debebat, non solum liberalibus disciplinis apprime imbutus, sed etiam probæ virtutis deditus*. Opinatur Muratorius, ex commercio Græcorum, apud quos Barda Cæsar anno DCCCLIX. liberales artes

artes revocaverat, tantam scientiæ copiam ad illos derivasse.

VIII. Sæculum decimum plane funestissimum nactæ sunt litteræ. De hoc sæculo Baronius: *Novum nunc inchoatur sæculum, quod sui asperitate, ac boni sterilitate ferreum, malique exundantis deformitate plumbeum, atque inopia Scriptorum appellari consuevit obscurum.* Et Bellarminus Lib. 4. de Rom. Pontif. Cap. 12. ait hoc sæculo nullum fuisse indoctius, infeliciusque. Scribit quoque Carolus Sigonius de Regno Italiæ Lib. 7. Cap. 178. hoc sæculo, *litterarum studia fuisse ferre nulla, nisi Philosophiæ, & Theologiæ; nam Jus Civile Romanum usque ad Lotharium Imperatorem prope Italiæ fuit incognitum, & Medicorum usus semper fuit major, quam dignitas, Poetæ, & Oratores, si qui hoc nomine digni erant, sibi potius, quam populo canebant. Qui vero cæteris antecedere eloquentiæ laude, ac varii litterarum doctrina putabantur, ii plerique Monachi erant.* At neque Philosophiæ honorem ullum fuisse, probat Brucherus, tum quia totus eruditionis ambitus absolvebatur circulo trivii, & quadrivii, omissa Philosophia, tum quia plerique etiam quadrivium non attingebant. Pluresque adducit causas Brucherus neglectæ in cursu artium Philosophiæ, quod nempe artes liberales, cum in Monasteriis, & Cathedralibus traderentur, hinc ad sacra studia ordinabantur; quodque libri Philosophici exposcerent notitiam Græcæ Philosophiæ, cum tamen in illis ignorantia sæculis nullus Græce doctus esset. Aliam causam subdit ex Christiano Thomasio cur Mathematicæ, & Philosophiæ cura paucissimos tangeret, nempe *parum utile visum fuisse Clero, & Monachis, ut laici in talibus scientiis profundius informarentur, aut exercerentur, quæ omnem auctoritatem humanam respuunt, & vel rationes palpabiles, vel assensum sensus communis desiderant, quales præ cæteris sunt scientiæ mathematica.* Accedit,
ma-

magnam tunc temporis fuisse in Clericis, laicisque morum corruptelam. Clericorum tanta fuerunt vitia, ut Ratherius Veronensis Part. 2. de contemptu Canonum dixerit, Italicos præ ceteris contemnere Clericos, & Canones, quia præ ceteris Clerici Itali luxuriæ, & gulæ defervirent, & non nisi barba, ac veste a laicis distinguerentur. De Romanis scribit Luitprandus Episcopus Cremonensis, & Legatus Ottonis Magni ad Græcorum Imperatorem: *Eos nos Longobardi tanto dedignamur, ut inimicos nostros, commoti, nil aliud contumeliarum, nisi, Romane, dicamus*. Censet Muratorius ad litterarum perniciem non mediocriter etiam contulisse penuriam Chartæ, & librorum. Nam Ægyptiacæ Papyri jam tunc rariores erant in Occidente, occupata a Saracenis Agypto, & abrupto commercio inter Orientem, ac Occidentem. Solæ itaque ad scripturam supererant Chartæ Pergamenæ, seu Membranæ, quarum usus fuerat antiquissimus, quæque carius emebantur, ut sæpe in eadem membrana, oblitteratis antiquis characteribus, novi scribebantur. Libri quoque rari, & magno in pretio, ac ex barbarorum incursione rariores facti. Jam diximus Carolum Magnum ab Adriano Pontifice petiisse, ac obtinuisse libros, eosque paucos, *quantum reperire potuit*. Id ipsum colligitur ex epistola Lupi Ferrariensis ad Benedictum III. circa annum DCCCLV. a quo petiit in Galliam mitti *Commentarios B. Hieronymi in Hieremiam, Tullium de Oratore, duodecim libros Institutionum Oratoriarum Quintiliani, Donati Commentarium in Terentium*, quos libros promittit se reddituros. Hinc vel librum donare tunc temporis, plurimi erat. De Stephano V. tamquam magnum aliquid dicitur in ejus vita apud Muratorium Tom. 3. Script. Ital. donasse Ecclesiæ S. Pauli *librum Commentariorum Prophetarum, librum gestarum rerum, librum Comitum*, idest Ritualement. Et idem Muratorius exhibet epitaphium insculptum tumulo Gregorii

gorii Cardinalis Tituli S. Clementis, in hac Ecclesia in Urbe inventum, ubi tamquam magnum donum notatur, Ecclesiæ suæ ad usum Clericorum dedisse libros Veteris, ac Novi Testamenti. Vixit is circa annum DCCXLI I I. Et Turrigius in Crypt. Vatican. Par. 2. Cap. 8. duas antiquas donationes exhibet marmore inscriptas in Urbe, in quarum una Theubaldus quidam dono dedit Ecclesiæ S. Valentini sub Joanne IX. *Missalem unum, Antiphonaria duo, unum Diurni, aliumque Nocturni Officii, Ferialia duos, Librum Geneseos, cum Historiis Canonicis, Passionarium, Dialogum cum Scintillario, Innaria duo, librum ex Moralibus.* In alia vero inscriptione Romanus Presbyter se donasse ait Ecclesiæ S. Nicolai in Carcere *quinque libros Deptatico, Moralia Job, Bedam super Psalterium, Librum Prophetiarum, Librum sermonum, unum librum Concordiæ, librum Manualem.* Ex hac librorum inopia, magnam cladem litteris inferri debuisse, perspectum est. In tanta autem clade, aliquas fuisse in Italia Scholas publicas, tradit Ratherius Episcopus Veronensis in Spicilegio Dacheriano, his verbis: *Pone quemlibet Nobilium Scholis tradi, quod utique hodie magis ambitu fieri videtur Episcopandi, quam cupiditate Domino militandi:* Et Atto Episcopus Vercellensis circa annum DCDL. in suo Capitulari Cap. 61. in Spicilegio Dacheriano statuit: *Presbyteri etiam per Villas, & Vicos Scholas habeant & si quislibet fidelium suos parvulos ad discendas litteras eis committere vult, eos suscipere, & docere non renuant, sed cum summa eos caritate doceant.* Unde patet, Parochorum munus fuisse Scholas habere publicas, in quibus non Clerici soli, sed pueri quilibet, litteris erudirentur. Et notat Muratorius, inter alia munia Parochialia medio ævo recenseri *Scholas habere, Pueros edocere.* Sed quænam esset tunc temporis Italorum litteratura, edicit Glaber Rodolphus qui circa annum MXLV. suas scripsit Historias a Duches-

nio

nio editas : *Ipso quoque tempore (anno nempe M.) apud
 Ravennam quidam Vilgardus dictus studio Artis Gram-
 maticæ magis assiduus , quam frequens , sicut Italis sem-
 per mos fuit Artes negligere cæteras , illam sectari .*
 Hinc paucos Italos doctos tulit hæc ætas , Attonem Ver-
 cellensem , Luitprandum Ticinensem , aliosque nonnul-
 los . Romæ quidem hoc sæculo jacuisse litteras , & libro-
 rum raritas , & morum corruptela , & frequentes in eli-
 gendis Pontificibus dissensiones satis ostendunt . At non
 tanta invaluit ignorantia , quantam effingit Arnoldus
 Episcopus Aurelianensis in Conciliabulo Remensi ajens,
 uti apud Baronium legitur ad annum DCCCXCII. *Quum
 Romæ hoc tempore nullus pene sit (ut fama est) qui lit-
 teras didicerit , sine quibus , ut scriptum est , vix Ostia-
 rius efficitur , qua fronte aliquis docebit , qui minime di-
 dicit : Quæ ex maledicentia prolata esse probat Baronius ,*
 cum in altero Concilio Remensi paulo post celebrato ,
 Leo Apostolicæ Sedis Legatus tanta valuerit doctrina ,
 ut ipsum Arnoldum confutaverit , atque Patres Concilii
 a priori sententia discedere impulerit . Addi potest Ra-
 therii Veronensis Episcopi testimonium in suo Itinera-
 rio , ubi ait : *Qua ignorantia , quo melius exui , quo ap-
 tius possum , quam Romæ doceri ? Quid enim de Ecclesia-
 sticis dogmatibus alicubi scitur , quod Romæ ignoratur ?
 Illic summi , illic totius Orbis Doctores &c.* Certe reviv-
 viscere quodammodo cœperunt in Urbe litteræ , anno
 DCCCXCIX. cum Gerbertus , quem alii Aurelianensem ,
 alii Italum faciunt , insignis Philosophus , & Mathemati-
 cus , præceptor Roberti Gallix Regis , & Ottonis III.
 Imperatoris , Abbas primum Bobiensis , deinde Rhemen-
 sis , & Ravennæ Archiepiscopus supremum Pontificatum
 iniit sub nomine Silvestri II. Qui cum in Italia , & Ger-
 mania moraretur , Codices omnium disciplinarum col-
 legerat , tum ad sua studia , tum ad Monachorum usum ,
 uti patet ex ejus epistolis a Duchesnio , & in Bibliotheca

Q

Pa-

Patrum editis . Nam in epistola 44. ad Ecbertum Abbatem Turonensem scribit : *Bibliothecam assidue comparo, & sicut Romæ dudum, ac in aliis partibus Italiae, in Germania quoque, & Belgio Scriptorum, Auctorumque exemplaria multitudine nummorum redemi.* Et in epistola 130. ad Raymundum Monachum : *Nosti quanto studio librorum exemplaria undique conquiram . Nosti, quot Scriptores in Urbibus aut agris Italiae passim habeantur : Age ergo fac, ut mihi scribantur Manilius de Astrologia, de Rhetorica.* Eundem curasse, ut a Gallia in Italiam mitterentur Scholastici, constat ex ipsius epistola ad Ecbertum Archiepiscopum Trevirenseni : *Si deliberatis an Scholasticos in Italiam ad nos usque dirigatis, consilium nostrum in aperto est, quod laudabiliter laudabimus, quod feretis, feremus.* Nomine Scholasticorum intelligendi sunt Scholarum Magistri, quo nomine ipse Gerbertus vocatur in quadam ipsius epistola edita a Mabillonio inter vetera Analœta; tum in aliis suis epistolis se Scholasticum inscribit . Gerberti doctrinam præfertim in Philosophia, & Mathematica Trithemius, aliique Scriptores commendant, adeo ut meruerit Philosophus appellari . Cum vero Mathematicarum rerum esset peritissimus, & machinarum hydraulicarum artificiis stuporem iniiceret, contigit ex illius sæculi inscitia, ut magiæ criminis accusaretur . Cujus quidem calumniæ a Bennone Cardinali sæculo undecimo in scenam productæ, in Henrici IV. Imperatoris gratiam contra Gregorium VII. & a Sigeberto Gemblacensi, ac Martino Polono arreptæ, falsitatem demonstrarunt viri docti variis argumentis, præsertim ex silentio Scriptorum cœvorum, & laudibus, quibus Gerbertum extulerunt . Is igitur in Italia, & Urbe, quemadmodum Otto Imperator in Germania, pro illorum temporum conditione, aliquem bonis artibus honorem conservavit .

C A-

CAPUT V.

DE GYMNASIO ROMANO
SÆCULO DECIMO TERTIO

Romanorum Pontificum cura de restaurandis Scholis II. Et Imperatorum . III. Quæ fuerit his temporibus rei litterariæ facies in Italia . IV. Studium utriusque Juris Innocentius Quartus in Urbe statuit . V. Honorius Tertius instituit Scholam , & Magistrum Sacri Palatii . VI. Albertus Magnus , & Sanctus Thomas Aquinas docent in Schola Sacri Palatii . VII. Beatus Ambrosius Sanfedonius restaurat in Urbe studia Theologica . VIII. De Lectoribus Sacri Palatii .

I.

Onarum artium studiis, quæ Silvester II. Romanus Pontifex, & Otto Imperator excitaverant, obstitisse videntur sæculis undecimo, & duodecimo, barbararum gentium irruptiones, & frequentes in Palæstinam expeditiones, quæ Episcopos, Principes, Clericos, Laicos occuparunt. Non defuit tamen litteris Romanorum Pontificum patrocinium, quorum decretis sæpissime cautum erat, ne deessent publicæ Scholæ in Ecclesiis Cathedralibus. Gregorius VII. in Concilio Romano, anno MXXXIII. jussit, ut *omnes Episcopi artes litterarum in suis Ecclesiis doceri facerent*. Mediolanensem hujusmodi Scholam prope S. Ambrosii Ecclesiam, ubi Clerici vacabant Philosophiæ, memorat Landolphus in Historia Mediolanensi edita a Muratorio inter Scriptores rerum Italicarum. Jussit & Lateranense Concilium sub Alexandro III. celebratum anno MCLXXX. Cap. 18. ut in Ecclesiis omnibus Cathedralibus Magister con-

Q 2

sti-

stitueretur, qui Clericos ejusdem Ecclesiæ, & Scholares pauperes gratis doceat, cui Beneficium aliquod Ecclesiasticum esset concedendum, ne a suis discipulis mercedem accipere cogeretur. Additum, ut in Ecclesiis, ac Monasteriis illis, Scholæ restaurarentur, quæ forte temporum injuriâ desissent. Decreta hæc confirmavit Alexander III. Cap. *Quia nonnullis*. Titulo *De Magistris*, statuitque, ut nedum in Cathedralibus Ecclesiis, verum etiam in aliis, Magister esset, qui Clericos ipsarum Ecclesiarum, & aliarum gratis in Grammatica facultate, ac aliis instruat juxta posse; utque in Metropolitana Ecclesia docendis Sacris Litteris Theologus præficeretur. Ab eodem Pontifice pluribus epistolis Decretalibus cautum est, ne aliquid pretii exigeretur pro concedenda facultate docendi, & ut hæc facultas idoneis viris minime denegaretur, ut in Cap. *Quanto*, Titulo *De Magistris: Eis districte præcipiatis*, ut quicumque viri idonei & litterati volunt regere studia litterarum, eos sine molestia, & exactione qualicumque scholas regere patiantur. Quæ omnia ad majus faciliusque litterarum incrementum spectabant. Neque hæ Scholæ, quas in Ecclesiis esse Romani Pontifices imperabant, solis patebant Clericis, patebant enim & laicis, uti indicant illa Concilii Lateranensis verba: *qui Clericos ejusdem Ecclesiæ, & Scholares pauperes gratis doceat*. Præterea Lateranenses Patres se eo Consilio ad hæc Scholas promovendas adduci affirmant, quo perspectum fit, eos tum Clericis, tum laicis consulere voluisse: *Quoniam Ecclesia Dei*, inquit, *& iis, quæ spectant ad subsidium corporis, & in iis, quæ ad profectum animarum proveniunt, indigentibus, sicut pia mater providere tenetur, ne pauperibus, qui parentum opibus juvari non possunt, legendi, & proficiendi oportunitas subtrahatur*. Quæ Episcoporum cura certe universos complectitur. Cæterum raros fuisse per hæc tempora Magistros Theologiæ, indicat Honorius III. Cap.

Cap. *Super specula Tit. De Magistris*, ubi renovans Concilii Lateranensis decretum, ait : *quia super hoc propter raritatem Magistrorum se possent forsan aliqui excusare, ab Ecclesiarum Prælatiſ, & Capituliſ ad Theologiæ profeſſionis ſtudium aliqui docibiles deſtinentur, qui cum docti fuerint, in Dei Eccleſia velut ſplendor fulgeant firmamenti, ex quibus poſtmodum copia poſſit haberi Doctorum.*

II. Huic Romanorum Pontificum ſtudio de Scholiſ, litteriſque reſtaurandiſ acceſſit ſimile ſtudium nonnullorum Imperatorum, quorum auctoritate excitatæ ſunt hoc ævo plurimæ Academiæ, ſive Univerſitateſ. Nam Scholæ illæ publicæ olim a Lothario I. in Italia erectæ, uti obſervat Clariffimus Muratorius *Differt. 44. Tom. 3. Antiqu. mediæ ævi*, nec Univerſitateſ, nec Academiæ dici proprie potuere ; quod unus in illiſ Magiſter incumberet litteriſ edocendiſ, quemadmodum Ticini unus *Dungalluſ*, Eporediæ unus *Epicoſuſ* ; atque adeo Academiarum in Italia reſtauratio, poſt extinctum Romanum Imperium, ad hæc tempora eſt referenda. Sæculo duodecimo, *Juriſ Romani* ſtudium ubique coepit invaleſcere. Cum enim *Piſani*, qui claſſe adiuverant *Lotharium Imperatorem* contra *Rogeriũ Ducem Apuliæ* bellum gerentem, inopinato reperiiffent *Amalphiſ Digeflorum Libroſ*, ac *Piſaſ* adſportaffent, quos deinde initio ſæculi decimiſquinti, *Florentini* in patriam detulere ; cumque iifdem temporibuſ, repertuſ fuerit *Ravennæ*, quæ Civitateſ longo tempore Romanis legibuſ vixerat, *Conſtitutionum Imperialium liber*, & inde cæteri libri *Juriſ*, imo & *Digeflorum aliud exemplar* in lucem venerit ; hinc *Juſ Romanum* poſt diuturnum exilium, oblivionemque rediit in Italiam, revixitque. Sunt tamen viri clariffimi, qui, affirmantibuſ aliis, negant *Pandectarum Codicem a Piſaniſ apud Amalphiſ* repertum. Et *Muratoriuſ* teſtiſ eſt, ante annum *mcxxxv.* quo inventuſ eſt *Codex Amalphiſ*

phitanus, libros Digestorum notos aliquibus in Italia fuisse, ac adductos in Charta quadam anni DCCLII. pro Episcopo Aretino contra Episcopum Senensem. Ut ut res istæ se habuerit, certum est duodecimo sæculo Jus Romanum in Italia e tenebris emeruisse, & Itolorum studia ad illius interpretationem, ac usum continuo exarsisse. Nam Lotharius Imperator publico edicto in omnes Imperii regiones emisso decrevit Jus Romanum in Scholas publicas, inque omnia Tribunalia admitti, ex eoque imposterum causas judicari, deletis legibus Longobardorum, & vestigiis pristinae servitutis. Primam autem Juris Civilis Scholam aperuit Bononiæ, statuitque Professore Irnerium, qui tam egregii facinoris auctor fuerat Imperatori. Qui cum Græcam linguam didicisset, Juris quoque scientiam ex Urbe Constantinopolis secum in Italiam aduexisse creditur; ibi namque adhuc patebant tum cæterarum artium Scholæ, tum præcipue Juris Civilis, quod suppressis Latinis Justiniani libris e Græcis Basilicorum Codicibus promebatur. Itaque duodecimo sæculo, Italia, & præcipue Bononiensis Schola excelluit studio Juris Romani, ut ab Anonymo quodam, quem vulgavit Muratorius Tom. 5. Script. Ital. in libro de bello & excidio Comensis Civitatis ad annum MCCCXVII. Bononia jam docta vocetur. Unde coniicit Muratorius, jam ante inventum Codicem Pandectarum, & sub finem undecimi sæculi Irnerium Bononiæ docuisse. An aliæ quoque disciplinæ in Schola Bononiensi tum traderentur, satis non constat. Censet doctissimus Muratorius anno MCCCVIII. Boncompagnum Florentinum fuisse primum Grammaticæ, & humaniorum Litterarum Professore. Sigonius in Historia Bononiensi ad annum MCCCIX. memorat Honorii III. epistolam ad Episcopum Bononiensem, *ut Theologia studium in Urbe aleret, neque Religiosos, aut Juri Civili, aut Physicæ operam dare permitteret.* Tantaque fama claruit Bononiensis Schola, ut Odol-
fre-

fredus, qui anno mclxii. ibi Leges docebat, scripserit: *Vidi ego Bononiæ, ætate Domini Azonis, quum Scholares poterant vitare forum in causa criminali, & aderant eo tempore ferme decem millia Scholarium.* Quod quidem cum Bononiensis Civitatis potentiam quamaxime augetet, hinc Professores adigebantur sacramento, nullibi nisi Bononiæ Jurisprudentiæ Scholam habituros, neque ullo modo auctores futuros, ut Bononiensis Scholæ gloria minueretur. Hujus juramenti exempla quædam ex Archivo Bononiensi depromta exhibet Muratorius. Id tamen impedire non potuit, quin plures viri docti alibi docuerint. Seculo decimo tertio iusignis fuit Schola Legum Mutinæ, Professore Guidone de Luzaria, quem deinde Carolus I. Andegavensis Neapolim accersivit. Celebre etiam fuit Gymnasium Patavinum in odium Bononiensium a Friderico II. erectum anno mcccxi. edito Diplomate, quo revocavit Constitutionem latam de Studio & Studentibus Bononiæ. Ab eodem Imperatore restaurata est Neapolitana Academia ad hæc usque terra celeberrima. Aliæ quoque publicæ Scholæ in Neapolitano Regno erectæ, uti testatur Nicolaus de Jamsilla Tom. 8. Script. rerum Ital. *Ipsæ vero Imperator liberalium artium, & omnis approbatæ scientiæ Scholas in Regno ipso constituit, Doctoribus ex diversis Mundi partibus per præmiorum liberalitatem accitis.* Celebres etiam fuere his temporibus in Italia Academiæ Florentina, Pisana, Perusina, Ferrariensis, & aliæ, de quibus agit Middendorpius in libello Academiarum totius Orbis. Quo autem ritu Doctores ad publicum docendû munus accerferentur, habetur ex Charta quadam an. mcccxx. edita a Muratorio, qua Jacopinum de Ruffinis Parmensem ad publicam Juris Civilis in Gymnasio Patavino professionem Prætor Patavinus invitavit. Denique Academiarum in Italia splendori non parum contulit Fridericus Ænobardus Imperator, lata anno mclvi. Authentica

ca *Habita*, quæ extat in Codice *Ne filius pro patre*. Ea enim libera permisit itinera, causa studiorum: omnibus, qui causa studiorum peregrinantur Scholaribus, & maxime Divinarum atque sacrarum Legum Professoribus hoc nostræ pietatis beneficium indulgemus, ut ad loca, in quibus exercentur studia litterarum, tam ipsi, quam eorum nuncii veniant, & in eis secure habitent: vetuit illis aliquam injuriam irrogari, illorumque negotia permisit, vel ab Episcopo, vel a Rectore Gymnasii definiri. Sunt qui putant latam hanc sanctionem a Friderico II. Imperatore, sed anno MCLVI I. is imperio minime præerat.

III. Cæteris liberalibus Disciplinis haud tanta fuit in Italia fortuna, quanta fuerat Juri Romano. Narratur a Leone Ostiensi in Chronico Cassinensi Lib. 2. cap. 33. *In Synodo Romana neminem Berengario valuisse obstetere, ideoque Albericum evocatum fuisse ad Synodum, eumque post multos verborum confictus, cum neuter cederet, anius hebdomadæ acceptis induciis, librum adversus Diaconum edidisse, & omnes ejus assertiones destruxisse.* Et Sigebertus scribit, Albericum præstantis doctrinæ virum, quod Berengarii facundiæ in dicendo resistere non potuisset, spatium dierum septem ad respondendum petiisse. Hunc Albericum postea Cardinalem Petrus Diaconus in libro de viris illustribus Cassinensibus vocat singularem illis temporibus virum, & Philosophum insignem. A Baronio tamen ad annum MLIX. hæc narratio exploditur. Certe tamen ætate illa Dialectica inter artes liberales præcipuum habebat locum, atque in hac palæstra Berengarius cum asseclis suis præcipue fuit versatus. Hinc ex innumeris quæstionibus ope Dialecticæ excogitatis, enatum novum genus philosophandi, quod vocatur Philosophia Scholastica, quia e Scholis Monasterioarum, in quibus Dialecticæ argutiæ vigeant, prodiit. Præsertim in Schola Parisiensi duodecimo sæculo obtinuit

nuit Dialecticæ studium, teste Abaelardo in Historia calamitatum suarum, qui in hac disciplina fuit omnium verfatissimus. Et ad audiendum Abaelardum ex Urbe quoque confluebant Parisios adolescentes, uti Fulco in epistola ad ipsum data testatur: *Roma tibi suos docendos trans mittebat alumnos; & quæ olim omnium artium scientiam auditoribus solebat infundere, sapientio rem te se sapiente, transmissis Scholaribus monstrabat.* Ad dit ex Anglia, aliisque diffitis regionibus adolescentes, ut erudirentur in Dialecticis Abaelardum ad iisse. Quamvis tamen per hæc tempora paucos Litteræ habuerint in Italia cultores; habuere tamen aliquos, præsertim Lanfrancum, & Anselmum, quorum opera, uti olim, ita etiam hac ætate, ex Italia in Galliam, Britanniamque transmigrarunt Litteræ. Testis est Guilelmus Malmesburiensis libro 1. de Gestis Anglorum, Lanfrancum liberales artes, quæ jam dudum sorduerant e Latio in Gallias vocasse, & acuminè suo expolivisse. Et Guitmundus Episcopus Averfanus in libro de veritate Corporis, & Sanguinis Christi ait: *Per Domnum Lanfrancum, virum æque doctissimum liberales artes Deus recalescere, atque optime reviviscere fecit.* Eadem fere habet Guillelmus Gemmeticensis lib. 6. Historiæ Normannorum. Tunc Parisiensis Schola assurgere cœpit, Italis quoque ad eam confluentibus, causa addiscendi Disciplinas illuc a Lanfranco aduectas. Et hujus quidem discipuli fuere Alexander II. & Gregorius VII. Pontifices Summi. Tantaque doctrinæ fama celebris erat Parisiensis Schola, ut teste Ottone Frisingensi Lib. 1. Cap. 45. de gestis Friderici I. quum suspectæ quædam propositiones Giberti Porretani Pictaviensis Episcopi delatæ essent ad Eugenium III. Papam anno MCXLVI. is responderit: *Se Gallias introire, ibique de hoc verbo, eo quod propter litteratorum virorum copiam ibidem manentium opportuniorem examinandi facultatem haberet, plenius velle cognoscere.* Sed

R

ad

ad Italiam ut redeamus, ibi a sæculo duodecimo viguit Studium Juris Romani. Patet ex Pancirolo in libro de Claris Legum Interpretibus, plures tunc temporis floruisse Jurisconsultos, variisque in Italiae Gymnasiis docuisse. Dialectica suum habuit locum. Huic accessit studium librorum Aristotelis, qui in Arabicum versi pervernerant in Occidentem; & aliorum Orientalium librorum, quos Constantinus Monachus Cassinensis peritissimus Orientalis scientiæ aduexit in Italiam. Hinc errores illi erupere, quos enumerat Joannes Franciscus Buddeus in libro de Hæresibus ex Philosophia Aristotelica ortis. Hinc etiam in Academia Parisiensi proscripti Aristotelis libri physici, ac metaphysici, cum a Cardinali Roberto de Corceone, cui demandata fuerat cura reformandæ Academiæ, tum a Simone Cardinali Legato Gregorii IX. de qua re videndus Launojus in libro de varia Aristotelis fortuna. At in Italia, & alibi non eadem fuit Aristotelis fortuna. Nam in Germania, & Italia eos vulgari curavit Fridericus II. Imperator magnus Litterarum patronus, qui Galeni, Aristotelis, & aliorum Philosophorum Opera e Græco, & Arabico verti imperaverat. Extat apud Petrum de Vineis Lib. 3. ep. 69. hujus Imperatoris epistola ad Bononienses Professores, qua eis libros plures Philosophicos transmittit. Tum in Academiis Bononiensi, Patavina, Ferrariensi, Neapolitana lectus Aristoteles, inualuitque Philosophia Peripatetica Saracenicæ. quam in Germania Albertus Magnus, & in Gallia, ac Italia Thomas Aquinas propagarunt; adeo ut annis Christi MCCCLXVI. & MCCCLII. Cardinales, quibus commissa fuit cura reformandæ Parisiensis Academiæ, Aristotelis libros publice legendos permiserint. Denique præter Legum, & Peripateticæ Philosophiæ studia censet Muratorius, tum temporis Italos in publicis Academiis operam dedisse *Trivio & Quadrivio* nempe Grammaticæ, Rhetoricæ, Dialecticæ, Geometriæ, Arithmeticæ, Mu-

sicæ , Astronomiæ . Sed politiores Litteræ nonnisi sæculo decimo tertio reviviscere cœperunt opera Dantis Algerii , ejusque discipuli Francisci Petrarchæ , quorum conatum imitati sunt innumeri viri eruditi , qui ex horum disciplina prodierunt .

IV. Perlustratis Scholis , statuque rei litterariæ in Italia , adeundum jam nobis est Romanum Gymnasium , quod ab Innocentio IV. Pontifice anno MCCXLIII. Studia accepit Juris utriusque . Diximus , duodecimo sæculo auctoritate Lotharii Imperatoris , & opera Irnerii Jurisconsulti , tum Bononiæ , tum in aliis Academiis Jus Romanum publice doceri cœpisse . Eadem ætate , auctore Gratiano , prodiit Juris Canonici Collectio , quæ summo plausu excepta , pluresque nacta Commentatores cœpit etiam e publicis Cathedris doceri . Igitur Innocentius Pontificii non minus ac Cæsarii Juris consultissimus , uti ejus testantur Commentarii in quinque Libros Decretalium , & Liber apologeticus de jurisdictione Imperii , & auctoritate Pontificis contra Petrum de Vineis editus , qui pro Friderico Imperatore scripserat , unde *Canonistarum splendor , atque Organum veritatis* dicitur a nonnullis , sapientissimo consilio decrevit , ut in Urbe vigerent studia Juris Ecclesiastici , & Civilis . Addidit huic studio privilegia , illa nempe omnia , quæ aliis Studiis generalibus collata essent , illudque peculiare , ut iis , qui in Romano Gymnasio Juribus operam darent , fas esset suorum Beneficiorum fructus percipere , ac si in Ecclesiis suis residerent . Namque de Jure communi Cap. *Super specula* . Tit. *De Magistris* , hoc privilegium solos complectitur , qui incumbunt Theologicis rebus . Extat Innocentii IV. Constitutio in Libro Sexto Decretalium Cap. *Cum de diversis* . Tit. *De privilegiis* , atque ita se habet : *Cum de diversis Mundi partibus multi confluant ad Sedem Apostolicam quasi matrem , nos ad communem tam ipsorum , quam aliorum omnium Commodum ,*

& profectum paterna sollicitudine intendentes, ut sit
 iis mora hujusmodi fructuosa, providimus, quod ibidem
 de cætero regatur & vigeat studium Juris Divini, &
 humani, Canonici videlicet & Civilis. Unde volumus,
 & statuimus, ut studentes in Scholis ipsis penes Sedem
 eandem talibus omnino privilegiis, libertatibus, & im-
 munitatibus gaudeant, quibus gaudent Studentes in Scho-
 lis ubi generale regitur Studium, ac recipiant integre
 proventus suos Ecclesiasticos, sicut illi. Hinc plurimi In-
 nocentium IV. faciunt Romani Gymnasii primum aucto-
 rem. Unde & Joannes Andreas in Clementina prima
De Magistris asserit Bononiensem Academiam Romana
 esse antiquiorem. Et Passerinus in Commentario ad hanc
 Decretalem faretur quidem Romanum Gymnasium anti-
 quissimum, & a priscis Imperatoribus exstructum; attamen
 Innocentium IV. censet primum e Romanis Pontificibus
 illud restaurasse. Id vero de solis Legum studiis
 intelligendum est, quæ primus Innocentius Romano resti-
 tuit Gymnasio. Cum enim sæculo duodecimo post longam
 oblivionem Jus Romanum prodierit in lucem, ac publice
 doceri cœperit; cumque etiam Jus Pontificium tunc
 temporis sedem in Scholis publicis habuerit, hinc
 consentaneum erat, ut hæc præclarissima studia in Urbe
 quoque vigerent. Quod quidem præstitit Innocentius.
 Cæterum ante Innocentium erat in Urbe Schola publica
 Theologicarum rerum, Schola Sacri Palatii, quæ nec
 defuit medio ævo; & hanc Honorius III. restauraverat.
 Quapropter, Innocentio auctore, nonnisi Jura Ecclesia-
 stica, & Civilia in Urbe publice interpretari cœperunt;
 & id indicant ipsius Pontificis verba: *providimus quod
 ibidem de cætero regatur & vigeat studium Juris Di-
 vini & humani, Canonici videlicet & Civilis.* Preterea
 Innocentius Scholis publicis Urbis contulit privilegia
 omnia, quæ aliis Universitatibus collata essent. Nam fami-
 liare erat tunc temporis privilegia erectis Universitati-
 bus

bus expetere, ac obtinere a Romanis Pontificibus. Ipse Innocentius, teste Ciacconio *Auditores Academiae Parisiensis vestigalibus exemit, & ne extra Lutetiam per litteras Apostolicas super litibus inter eos exortis trahantur, primus omnium vetuit*. Academias quoque Tolosanam, Valentinam, & Placentinam pluribus ab Innocentio auctas prærogativis, testatur Raynaldus in Annalibus. Itaque sub tanti Pontificis patrocinio floruit in Urbe pro conditione illorum temporum res litteraria. Nam etiam familiaritate sua, & honoribus viros doctos prosequabatur; unde ait Ciacconius. *Doctorem virorum familiaritate, eum mirifice delectatum fuisse testimonio sunt quatuor ipsius Cardinalium creationes, quibus Carnalium sedes jampridem vacuas optimo quoque & doctissimo in Collegium cooptato replevit*. In eorum numero fuit Petrus Capoccius Romanus, qui ex suis paternis bonis Collegium dictum Sapientiae, Perusiae excitavit, ubi quadraginta juvenes alerentur, qui Litteris addiscendis operam darent. Iisdem temporibus eximii quidam Jurisconsulti Romae fuerunt. Goffredus Tranensis Gregorii IX. Cappellanus, qui Juris disciplinam, servato Decretalium ordine, in compendium redegit: Bernardus Compostellanus Innocentii IV. Cappellanus, cujus jussu *Casus Decretalium* confecit, & eruditos in eas Commentarios composuit, quos *Apparatus* vocant: Durandus Speculator Causarum Auditor in Curia Romana, pluribus libris, & operibus clarus, & Episcopatu Mimatensi celeberrimus: Bernardus Bottonus Parmensis Sacri Palatii Auditor, Glossarum collector præstantissimus: Henricus Hostiensis, quem Innocentius Ebrodunensi Ecclesiae præfecit, aliique, quorum opera maximum in Urbe, & Academia splendorem Legibus sive Ecclesiasticis, sive Civilibus conciliavit. Denique ex hac Innocentii IV. Sanctione colligitur, tunc primum Romanam Academiam ad cæterarum Academicarum normam

mam compositam esse; cum illi communia fecerit privilegia omnia, quibus utebantur *studentes in Scholis ubi generale regitur Studium*. Jam vero ceteræ Universitates suum habebant Rectorem, quem ipsi Professores, Discipulique eligebant; & is ex Constitutione *Habita* Friderici Imperatoris in illorum negotiis definiendis ordinariam exercebat jurisdictionem. Nam Fridericus aut Episcopum, aut Dominum, aut Magistrum suum permiserat a Studentibus adeundum, ut in eorum negotiis jus diceret. Ubi nomine *Domini*, non quidem Magistratus loci, aut Præses Provinciæ indigitatur, uti nonnullis visum est; cum certum sit, Fridericum exemptos voluisse Scholares a foro Præsidis, vel Magistratus; nec is *Dominus* dici consueverit, uti observat Cujacius. Alii eundem *Dominum* ac Magistrum faciunt. Alii *Dominum* censent intelligendum Rectorem Academiæ, *Magistrum* vero peculiarem cujusque Præceptorem. Atque hæc est sententia Petri Rebuffi Lib. 3. de privilegiis Scholasticorum. Certe Bonifacius VIII. in sua Constitutione de Studio Urbis, nomine *Domini*, cui Fridericus hanc jurisdictionem concesserat, intellexit Rectorem. Nam Rectori Academiæ Romanæ adscripsit jurisdictionem definiendi causas civiles, & criminales Professorum, & Discipulorum, innovata Friderici Imperatoris Sanctione. Ex his vero patet Romanam Academiam ab ætate Innocentii IV. suum habuisse Rectorem donatum hac præclarissima jurisdictione.

V. Diximus, publicas Theologicarum rerum Scholas ante Innocentii Quarti tempora in Urbe extitisse. Nec Scholæ illæ Urbi deesse poterant, quas Concilium Lateranense, Alexander III. aliique Pontifices, ut in omnibus essent Ecclesiis Cathedralibus imperarunt. Diximus quoque, medio ævo in ipso Palatio Pontificio insignem viguisse Scholam sacrarum rerum. Hanc temporum injuria extinctam restaurare cœpit Honorius III. anno

no MCCXVIII. cum instituit Scholam, Magistrumque Sacri Palatii, suadente S. Dominico Fundatore amplissimi Ordinis Prædicatorum, quem virum sanctissimum, atque doctissimum, primum huic Scholæ præfecit. Rem ita narrat Malvenda in Annalibus Ordinis Prædicatorum: *Sanctæ Sabinae Monasterium vicinum erat Pontificis Maximi ædibus. Quare cum B. Dominicus cerneret quotidie, occupatis cum Pontifice Cardinalibus, eorum ministros in Aula variis deambulationibus, ac nugis tempus tere-re, indoluit, & Pontificem adiit, ac dixit turpe, & damnosum esse, tempus a tanta multitudine in cassum teri, sibi que videri utile futurum, si tantisper dum Cardinales cum eo in negotiis occupantur Ecclesiæ, quispiam doctus utile aliquod publice interpretaretur. Placuit admodum Honorio consilium, & ipsi, qui consulverat (nam magnus in sacris Litteris vir erat) id negotium dedit, quod libenter suscepit ille, & quotidie Pauli Apostoli, magno auditorum confesso, & attentione interpretari epistolas cepit. Atque adeo res placuit, ut deinceps institutum sit, ut ex Ordine Prædicatorum ad ejusmodi munus aliquis semper eligeretur, & dignitatis ille titulo, qui delectus fuisset, insigniretur, Sacri Magister Palatii diceretur. Eadem in vita Honorii narrat Oldoinus. Hæc igitur fuit occasio instituendæ Scholæ, & Magistri Sacri Palatii. Quæ deinde Schola non solos Cardinalium ministros complectebatur, sed universos, qui voluissent edoceri. Ne vero quis putet Sanctum Dominicum in Palatio Pontificio egisse potius Concionatorem, quam publicum Sacræ Scripturæ Professore, audiendus Sanctus Antoninus, qui in Hist. Part. 3. Tit. 22. Cap. 2. ita refert: *Ad sapientiam Scripturarum, & Sacræ Theologiæ totum se applicans B. Dominicus, amore ejus noctes ducebat insomnes, ut sacra ejus testatur Historia; indeque hausit avide, quod postea effudit abunde: Magisterque factus in sacra Theologia, primusque Magister Sacri Palatii,**

latii, quæ postea dignitas Ordini Prædicatorum fuit indulta, legit in Curia Romana, & aliis locis plures libros *Pagine sacræ*, disputans frequenter contra hæreticos, & prædicans, & exhortans cunctos fideles; & maxime per Ordinem suum, cui soli collatus est titulus *Ordinis Prædicatorum*. Audiendus etiam auctor coævus, Joannes de Columna, Ordinis Prædicatorum, quem Alexander IV. præfecit Ecclesiæ Messanenſi, in libro de viris illustribus, inquit de S. Dominico: *Cum autem esset Vir Dei Romæ multi ad ejus sanam doctrinam convolabant. Legebat enim tunc in publicis Scholis Paulum, ad cujus Scholas confluebat non modica turba Scholarium, & etiam Prælatorum, & Magister ab omnibus vocabatur*. Addit, scripsisse illum Commentarios in epistolas Pauli. Indubium itaque est, S. Dominicum egisse in Schola Palatii Pontificii publicum Sacrarum Scripturarum Professore, primumque huic Scholæ præfuisse. Hinc ipsi, & ejus successoribus, adscriptus *Magistri* titulus, quo donabantur, qui e Cathedra docerent, vel docuissent. Hinc dicti *Magistri Sacri Palatii*, quod Scholis Sacri Palatii præessent. Certe S. Dominici successores, in hoc præstantissimo officio, diu hoc docendi munere functi sunt. Fatetur doctissimus Jacobus Echard Tomo 1. *Scriptorum Ordinis Prædicatorum*, pag. 21. quod sæculo decimo tertio, *Magistri Sacri Palatii munus in Scholæ Romanæ, & Pontificiæ regimine, & in publica Sacræ Scripturæ expositione potissimum contineretur, quos duplici hoc officio functos certo nobis constat*. Id etiam fatetur Fontana in libello de Magistro Sacri Palatii. Et quidem B. Bartholomæus de Bragantiis, Ordinis Prædicatorum, quem Fontana proximum facit in hoc munere S. Dominici successorem, deinde Episcopus Vicentinus, libros Dionysii Areopagitæ in Palatio explicavit, ac Commentariis illustravit. Durandus a S. Portiano vir doctissimus, Magister Sacri Palatii sub Joanne XXII. tum Episco-

scopus Meldensis, ipsemet in suis ad libros Sententiarum Commentariis fatetur se in Palatio Pontificio Sacras Scripturas docuisse. Nam etiam Pontifices, qui Avenione confederunt, ibi Magistrum, Lectores, Scholanque habuerunt Sacri Palatii. Sed & jus constituendi Doctores Theologiæ, quod Magistro Sacri Palatii incumberebat, quodque ei confirmavit Eugenius IV. uti dicendum erit suo loco, ostendit illum præfuisse Scholæ Palatinæ Theologicarum rerum. Et hujus illius muneris intuitu Pius V. Constitutione edita anno MDLXX. declaravit Magistrum Sacri Palatii Canonicum Vaticanæ Basilicæ, concessa illi Præbenda Theologica, juxta Concilii Tridentini decreta: *Basilicæ prædictæ, ait, illiusque personis per commodius, valdeque utile, & necessarium esse censentes, ut unam Theologalem Præbendam in dicta Basilica instituamus, illamque officio Magistri Palatii hujusmodi adscribamus, quo facilius Magister dicti Palatii pro tempore existens personis Basilicæ, & Palatii hujusmodi doctrina, & opera sua, & sacrarum Litterarum, & doctrinæ ejusdem D. Thomæ interpretatione, & lectura prodesse, ac onera officii hujusmodi sibi pro tempore incumbentia facilius perferre, commodiusque sustentari possit.* Quam Pii V. sanctionem deinde Gregorius XIII. revocavit. Quæ omnia evincunt, primam hujus muneris institutionem fuisse, ut in Pontificio Palatio Theologicas res, & sacras Litteras edoceret, Scholisque præset, quæ in Palatio habebantur. Postea ab hoc docendi munere cessarunt Sacri Palatii Magistri, quod illorum opera sæpissime uterentur Pontifices in gravissimis Ecclesiæ negotiis, quod eis non raro Legationes committerent, quod in Conciliis illos adesse vellent, quodque sacris rebus in Palatio edocendis incumberebat Lectores Sacri Palatii. Nihilotamen minus novis privilegiis, ac juribus aucta est dignitas Magistri Sacri Palatii, quæ non nisi viris selectissimis consuevit committi. Leo X. in Concilio

Lateranensi v. Paulus V. Urbanus VIII. decreverunt, ne ulli in Urbe typis ederentur libri, inconsulto Palatii Apostolici Magistro. Sed hæc, aliaque illius jura, & officia in eximio libro ad hanc rem mox edendo complectitur eruditissimus Joseph Catalanus pluribus jam evulgatis libris præclarissimus.

VI. In hac Schola Sacri Palatii, quam Honorius Papa III. instituerat, seu potius restauraverat, & ubi S. Dominicus, tum alii doctissimi ex Ordine Prædicatorum, sacras res pertractaverant, docuerunt quoque hoc sæculo decimo tertio Albertus Magnus, ejusque discipulus S. Thomas Aquinas. Ille quidem Romam venit anno MCLV. Alexandro IV. Pontifice, ut ibi Dominicanis suis, ac Minoritis apud Pontificem patrocigaretur, quos ab Universitate Parisiensi amovere conabantur Parisienses Professores. Hac occasione, petente Pontifice, vir doctissimus e cathedra disseruit de Evangelio S. Joannis, deque epistolis Canonicis, uti narrat Cantipratanus Lib. 2. Cap. 10. *Sed post præfatas disputationes cum ad petitionem D. Papæ, & omnium Cardinalium ipse Magister Albertus Evangelium Joannis, & Epistolas Canonicas viro, & inaudito modo super omnem hominem exponendo legisset.* Non alibi sane, quam in Schola Sacri Palatii. Eccur enim Pontifex, Cardinalesque optassent, ut in Scholis sui Ordinis, vel quæ ad Palatium Pontificium minime spectabant, ille dissereret? Sed ipsemet Albertus Magnus Par. 2. Summæ indicat, se in Palatio Pontificio lectiones habuisse de unitate intellectus contra Averroem. *Hæc omnia, ait, aliquando in Curia collegi existens ad præceptum D. Alexandri Papæ, & factus fuit ibidem libellus, quem multi habent, & intitulatur contra Averrois.* Verisimile est, hanc quæstionem de unitate intellectus, non ad Philosophiam, sed ad Scholasticam Theologiam, quam ille tractabat, spectasse. Quod igitur Albertus Magnus in Pontificiis Ædibus docue-

cuerit, hinc illum Petrus de Prussia in ipsius vita Cap. 32. affirmat, fuisse Lectorem Sacri Palatii, & Jacobus Echard Tom. 1. Script. Ordin. Prædic. recenset eundem inter Magistros Sacri Palatii. Huic viro tam insigni præclarissimum illud Ecclesiæ lumen Thomas Aquinas in eodem munere successit. Eum namque e Schola Parisiensi, ubi magna eminebat doctrinæ fama, accersitum anno MCLXI. iussit in Urbe res Theologicas pertractare Urbanus IV. Pontifex, Theologiæ, cui in Academia Parisiensi vacaverat, amantissimus. Ita quidem testantur in Urbani IV. vita Nauclerus, Platina, & Ciacconius, quorum postremus hæc scribit de S. Thoma: *Romam ab Urbano accersitus, spretis dignitatibus, quæ ultro ei offerebantur, totam lectioni, & scriptioni dedit. Nam & Scholam Romæ instauravit, & rogatu Urbani multa conscripsit, & totam fere naturalem Philosophiam, ac moralem commentationibus exposuit; & contra Gentiles libros aureos edidit; explicuit Job, Cantica Salomonis, Joannem, & plurima alia tanto ingenio, & doctrine digna; Catenam auream ex omnibus Catholicis Scriptoribus in Evangelia collegit. Quæ res indigitatur quoque a Ptolomæo Lucensi ejus discipulo his verbis: Tunc Frater Thomas rediit de Parisiis, ex certis causis, & ad petitionem Urbani multa fecit, & scripsit præcipue duo. Unum fuit, quod exposuit Evangelia sub viro contextu diversorum Doctorum, ut unus auctor videretur, quod non fuit sine magna auctoritate tradentis... Ibo autem tempore Frater Thomas tenens studium Romæ, quasi totam Philosophiam Aristotelis sive naturalem, sive moralem composuit, & in scriptum, sive compendium redegit, sed præcipue singulari, & nono Ethicam, & Metaphysicam quodam modo tradendi. Hoc Ptolomæi Lucensis testimonium adducitur quoque a Jacobo Echard in suo Opere de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum, ubi agit de S. Thoma, additque: Deinceps autem in illis, in*

quibus Summi Pontifices pro libito agebant Civitatibus, Urbeveteri, Anagnina, Viterbii, Perusii, & ipse eos sequutus, commoratus est, Scholam Theologicam ubique regens apud nostros ubique nova in rem Ecclesie condens, ac edens Opera. Atqui non in sui Ordinis Scholis, sed in Palatii Pontificii Schola S. Thomam docuisse plurima probant, quod nempe ab Urbano IV. Romam accersitus sit ad docendum, quod illius jussu docuerit, quod varias per Civitates sequutus fuerit itinera Pontificum, quodque in locis, ubi Pontifices habebant domicilium, in cathedram ascenderit. Nam Magister, & Schola Sacri Palatii, ubique Pontificem sequebantur. Ecceur ille tot domicilia, Scholasque mutasset, cur adhæsisset Pontificibus alio migrantibus, si dumtaxat apud suos docuisset? Quo tempore, dum in Urbe Theologiam publice legeret, instituta a Pontifice Festivitate Sanctissimi Corporis Christi, Ordinem Divini Officii in hac solemnitate recitandum composuit. Rem narrat in vita Urbani IV. Ciacconius: *Anno Domini MCCLXIV. Pontificatus III. Sanctissimi Corporis Christi solemnitas, quinta feria post octavam Pentecostes ab eodem Pontifice perpetuis temporibus cum solemnibus supplicatione, quæ nunc etiam celebratur, instituta est* Cap. 1. De Reliqu. & Vener. Sanctor. in Clementinis, cum ejus solemnitatis Officium Sanctus Thomas Aquinas, qui eo tempore Theologiam publice in ea Civitate profitebatur composuisset, Hymnos, inquam, & preces solennes, in quibus figura Veteris Testamenti cum rebus Novi conferuntur. Rediit deinde Parisios Doctor Angelicus, rursusque Romam adiit anno MCCLXXI. ac iterum in Urbe docuit, uti scribit laudatus Jacobus Echard, demum Neapolitanam Academiam suis lectionibus illustravit.

VII. Circa eadem tempora, Schola Theologicarum rerum Sacri Palatii alterum habuit insignem doctrina, & sanctitate Professore ex Ordine Prædicatorum
B. Am-

B. Ambrosium Sanfedonium Senensem, versatissimum in studiis Philosophicis, ac Theologicis, quibus Coloniae, & Parisiis operam dederat. Ut enim narrat Julius Sanfedonius Episcopus Grossetanus in vita Beati Ambrosii, quam Romae edidit anno MDCXI. Urbanus IV. jussit illum in Urbe Theologiam publice docere, atque Scholam injuria temporum collapsam restaurare. Eadem narrat Fontana in Theatro Dominicano. Eadem quoque narrant Scriptores illius vitae apud Bollandum die 10. Martii. Cap. 15. his verbis: *Dominus Innocentius IV. Pontifex Maximus, qui in scientia magnus fuit, audita Servi Dei Ambrosii fama, ad Episcopales dignitates eum promovere tentavit: sed vir sanctus sancta quadam resistentia omnino eas acceptare recusavit: & quia jam Theologorum Scholae in Italia, & praecipue Romana Urbe ab proximas belli perturbationes defecissent, cupiens dictus Pontifex Theologiae studium in melius reformare jussit Beatum virum in Urbe commorari, ut Theologiam legeret. Per triennium itaque Theologiam Romae legit, & vacationum tempore, populo cum magno Praelatorum, & Cardinalium concursu praedicavit. . . . Tantus namque erat concursus, & devotio populorum ad illum, quod vanam gloriam metuens tale officium exequi posse vitabat, & maxime in Urbe: unde apud Praelatos Ordinis pro posse procuravit, ut quietis locus, & contemplationis in Monasterio aliquo sibi daretur: quod utique obtinuit, sicque a Summo Pontifice licentia obtenta ab Urbe discedens in variis Italiae Conventibus contemplationi, & orationi vacans annis quindecim moras traxit. Quod Innocentio IV. hic adscribitur, id Urbano IV. vel Clementi IV. adscribunt Fontana, Julius Sanfedonius, & Jacobus Echard. Is sane observat, Innocentium IV. electum Pontificem anno MCCXLIII. sequenti anno Lugdunum petiisse, nec in Italiam rediisse, nisi anno MCCLII., & se se Urbi hucusque a Friderici Imperatoris sectatoribus*

bus oppressa reddidisse, anno mclm. ibique brevem egisse moram, Neapolimque profectum vivis excessisse, adeoque in tanta temporum calamitate, Scholam Theologicam restaurare minime potuisse. Accedit, quod cum Sansedonius in lucem venerit anno mccxx. jam circa trigésimum ætatis annum in Scholis Romanis, sub Innocentio IV. Pontifice, claruisset. Censet igitur Echard Sansedonium sub Urbano IV. vel potius Clemente IV. post annum mcllx. in Urbe docuisse; a quo etiam Pontifice plures gravissimas legationes accepit. Indubium autem est, hæc intelligenda esse de Schola Sacri Palatii, ea scilicet, cujus Professores a Pontifice constituebantur, & peregre accersebantur, & nonnisi impetrata Pontificis venia dimittebantur, & ea, quæ omnibus in Urbe patebat. Cur vero S. Thomas Aquinas, & B. Ambrosius Sansedonius dicantur a Scriptoribus restauratores Romanæ Theologicæ Scholæ, causa est, quod etsi Honorius III. jam antea in Pontificio Palatio Scholam sacrarum rerum constituisset, tamen sequentium temporum injuria, turbisque a Friderico II. in Sedem Apostolicam excitatis, crebraque Pontificum ab Urbe absentia, ea fere defecerat, donec Aquinas, & Sansedonius, duo doctissimi Professores, pristinum splendorem Scholæ, ac Theologiæ in Urbe reddiderunt.

VIII. Neque unus Sacri Palatii Magister in hac Schola edocebat, verum etiam alii viri selectissimi, quibus ipse præerat, quique dicebantur Lectores Sacri Palatii. Hinc Schola illa in monumentis hujus, & sequentis ævi, & præsertim antiquis Regestis Ordinis Prædicatorum, uti testatur Fontana, dici consuevit *Universitas Sacri Palatii*. Nam plures in ea aderant Professores, quorum alii Sacris Scripturis explicandis, alii rebus Theologicis tractandis, vel Hæreticis refellendis in-
eumbant. Et non nisi viri doctissimi ad hæc cathedras accersebantur, quos sepe Pontifices summis Eccle-
siæ

siæ hon oribus donabant . Ex hoc numero plures occur-
 runt in Annalibus Minorum Vvadingi . Joannes Pecca-
 mus Anglus discipulus S. Bonaventuræ , postquam in
 Oxoniensi , & Parisiensi Academiis docuisset , a Nico-
 lao III. donatus est cathedra in Schola Sacri Palatii circa
 annum mCCLXXVII. deinde Archiepiscopatu Cantua-
 riensi . Huic Martinus IV. anno mCCLXXXI. substituit in
 eodem munere Matthæum Acquaspartanum virum do-
 ctissimum , quem postea Nicolaus IV. anno mCCLXXXVIII.
 Cardinalem creavit . Mattheo Aquaspartano ad supre-
 mum Ordinis regimen evecto successerat in munere Le-
 ctoris Sacri Palatii Guilielmus de Falgario Tolofanus ,
 qui defuncti Ministri generalis Ordinis Minorum vices
 obierat . Falgarium electum Episcopum Vivariensem in
 Gallia exceptit in eadem cathedra Joannes de Muro Pi-
 cenus , tum sui Ordinis supremus Moderator , tandem-
 que sub Bonifacio VIII. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis . Is
 successorem habuit Gentilem Monteflorium Picenum ,
 quem idem Pontifex Bonifacius , cadente hoc sæculo de-
 cimo tertio , inter Cardinales adscivit . Hujus sedem ob-
 tenuit Reginaldus etiam ex Ordine Minorum , quem non-
 nulli asserunt Cardinalem fuisse , & Archiepiscopum Ro-
 tomagensem . Alium quoque Lectorem Sacri Palatii ,
 virum doctissimum ex Ordine Minorum memorat Vva-
 dingus de Scriptoribus Franciscanis Gulielmum Gainef-
 burgum Professore Theologiæ in Academia Oxoniensi ,
 gravissimis functum legationibus sub Eduardo I. Angliæ
 Rege , quem Bonifacius VIII. præfecit Ecclesiæ Vvigor-
 niensi . Hos Lectores sæpe ex Ordine Prædicatorum ad-
 lectos fuisse testatur Fontana in Theatro Dominicano :
Notandum est , quod non solum Magistri Sacri Palatii as-
sumebantur semper ex Ordine Prædicatorum , sed etiam
Lectores sententiarum , & sacra Scriptura , & isti eli-
gebantur semper in Capitulis generalibus , ut in Capitu-
la generali anni mCCCCXLII. Avenione celebrata electus
est

est Fr. Mattheus de Finario Ligur Lector Sacri Palatii, & in Capitulo generali apud Divionem MCCCXLIV. Fr. Bartholomæus Pennades Hispanus: & in Capitulo generali apud Montem Pessulanum anno MCCCCLVI. Fr. Ludovicus Vincentius Hispanus. Et erant distincta officia. Nam Lectores non tantum e nostra familia assumebantur, & legabant sicut modo in Academia Romana, quæ dicitur Sapientia. Addit, quandoque Sacri Palatii Lectores, an-
 nentibus Pontificibus, fuisse ad hoc munus delectos ab ip-
 sis Ordinis supremis Moderatoribus. Ita in Regestis Leo-
 nardi de Mansuetis Magistri Generalis Ordinis Prædica-
 torum sub Sisto IV. legitur Fr. Joannes de Candido Bac-
 calaureus deputatus ad legendum sententias in Sacro Pa-
 latio pro primo anno, pro gradu, & forma, & comple-
 ta lectura habuit licentiam accipiendi insignia Magistrat-
 uræ ubicumque: Fr. Joannes Augustini de S. Miniato fuit
 institutus, & assignatus in Baccalauream pro forma,
 & gradu Magistræ pro secundo anno in Schola Sacri Pa-
 latii, cum gratiis, & libertatibus consuetis. Erant &
 Lectores extraordinarii in eadem Schola, uti ex iisdem
 Regestis colligitur: Fr. Joannes Clerici Conventus Bru-
 gellensis fuit institutus Baccalaureus extraordinarius
 Universitatis dicti Sacri Palatii pro gradu, & forma
 Magistræ. Erant & Lectores Biblici, præter Lectores
 Theologicarum rerum, quemadmodum eadem indicant
 Regesta: Fr. Geminianus Laurentii de Florentia fuit assi-
 gnatus in Biblicum Sacri Palatii pro gradu & forma
 Magistræ. Quamvis permitterent Papæ, eligi Lectores a
 suis Ordinis Moderatoribus, tamen sæpe, & ut plurimum
 ipsi eos huic muneri præficiabant. Qua autem formula,
 constat ex litteris datis ab Eugenio IV. anno MCDXXXI I.
 F. Bartholomæo de Florentia Ordinis Prædicatorum, quas
 exhibet Tomo 3. Bullarii ejusdem Ordinis amplissimus,
 & doctissimus Magister Generalis Antoninus Bremond:
Virtutibus pollens, & meritis, ac sacræ Theologiæ præ-
ditus

ditus scientia singulari, prout famæ laudabilis testimonio commendaris, illam in nostro, & Apostolica Sedis conspectu gratiam meruisti, quod personam tuam paternam benevolentiam prosequamur. Ut igitur percipias, quod suggerit nostræ mentis affectus, te, qui Sacræ Theologiæ Professor existis, in Lectorem Sacri Palatii nostri, necnon familiarem, continuum commensalem gratiose recipimus, ac familiarium nostrorum continuorum commensalium consortio favorabiliter aggregamus. Intendentes ergo, quod per hoc, favoris Apostolici præsidia plenius sortiaris, te omnibus, & singulis privilegiis, indulgentiis, prærogativis, honoribus, & aliis gratiis, quibuscumque Lectoribus & familiaribus hujusmodi domesticis, continuis commensalibus competentibus, de cætero effectualiter uti volumus, & gaudere. Age igitur, & sic demum circa præfatum officium proficere satage, quod a nobis, & dicta Sede digne honorem, & gratiam consequi merearis. Lectores igitur Sacri Palatii ut familiares, & commensales Pontificis habebantur. Jam vero ex his omnibus perspicuum sit, sæculo decimo tertio, præter Scholam publicam utriusque Juris, quam Innocentius IV. constituerat, fuisse etiam in Urbe, auctore Honorio III. Scholam Scripturæ Sacræ, & Theologiæ in ipso Palatio Pontificio, eamque ibi permansisse sæculis decimo quarto, & decimo quinto, donec Leo X. omnes Scholas Urbis in uno, eodemque loco collocaverit. Nam antequam Scholis omnibus is addiceretur locus, illæ variis in regionibus Urbis stationes habuere. Hinc Sixtus IV. Constitutione *Sollicitudo Pastoralis Officii* anno MCDLXXIII. Romanam Academiam vocavit *Universitatem Studii Curie, & Urbis*.

CAPUT VI.

DE GYMNASIO ROMANO
SÆCULO DECIMO QUARTO

Romana Academia a Bonifacio Octavo pluribus Disciplinis . II. Et Privilegiis aucta . III. Hujus Pontificis partes tuendas suscipit . IV. Ejusque famam vindicat . V. Clemens Quintus in Concilio Viennensi ei addidit studia linguarum Orientalium . VI. Joannes Vigemus secundus confirmavit privilegia Romani Gymnasii, ac conditiones præscripsit ad Doctores in eo constituendos : VII. Eximii quidam illius ævi Professores . VIII. Calamitas Romanæ Academiæ, labente hoc sæculo .

I.

Ux, sedente Bonifacio VIII. excitatæ sunt in Urbe, & in Ecclesia turbæ gravissimæ, haud levem Romano Gymnasio prædecessorum Pontificum cura restituto, perniciem intulissent, nisi doctus, magnique consilii Pontifex, inter graviora Reipublicæ negotia, illius incolunitati, & incremento consulisset. Nec ille qui Firmanam, Appameensem, & Avenionensem Academiæ instituit, ac privilegiis donavit omnibus, quibus donati essent Professores, Scholaresque Bononiensis Academiæ, data facultate Episcopo Magisteria, Laureamque concedendi, iis, qui Professorum suffragiis probati essent, Romanam Academiam omnium antiquissimam, & nobilissimam neglexisset. Imo cum Anagninæ moraretur, anno millesimo tercentesimo tertio, Pontificatus sui nono, & ultimo, quamvis magna oppressus calamitate, bonis artibus in Urbe alendis, perenandisque studuit, edita Con-

Constitutione *In Suprema*, qua decrevit, ut numquam deesset Urbi publica omnium disciplinarum Schola, cujus Professores, Auditoresque iis fruerentur privilegiis omnibus, quibus aliarum Academiarum fruuntur Professores, Auditoresque: *Ad hunc igitur universalem profectum*, ait, *non solum incolarum Urbis ipsius, & circumpositae regionis, sed & aliorum, qui propter hoc quasi continuo de diversis Mundi partibus confluunt ad eandem, studio paternae sollicitudinis intendentes, diligenti super hoc cum fratribus nostris deliberatione praehabita, de ipsorum consilio, auctoritate Apostolica duximas statuendum, quod in Urbe praedicta perpetuis futuris temporibus vigeret studium in qualibet facultate, ac Docentes, & Studentes ibidem omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus concessis Doctoribus, & Scholaribus in studiis generalibus commorantibus gaudeant, & utantur*. Hinc patet Romanam Academiam a Bonifacio VIII. novis decretis restauratam, non tamen primo institutam, utpote quam Innocentius IV. jam antea in Urbe esse imperaverat, cujus Sanctionem Bonifacius retulit in Libro Sexto Decretalium. Et Bonifacius ipse in citata sua Constitutione indicat, aetate sua, Romanum Gymnasium tanta gloria effulxisse, ut ad illud confluerent undique plurimi causa addiscendi liberales disciplinas: *non solum*, inquit, *incolarum Urbis ipsius, & circumpositae regionis, sed & aliorum, qui propter hoc quasi continuo de diversis Mundi partibus confluunt ad eandem*. Sed cum Innocentius Studium publicum *Juris Divini, & Humani* in Urbe constituisset; cum Honorius III. & Urbanus IV. Scholam sacrarum rerum instaurassent; Bonifacius jussit in Urbe Studium florescere, non Juris tantum Divini, humanique, neque duntaxat sacrarum rerum, sed *in qualibet Facultate*. Quas autem facultates in publicis Scholis Urbis stationem habere Bonifacius voluerit, conicere licet ex illius Constitutionibus de Fir-

mana, & Avenionensi Academia constituendis . Neque enim verisimile est, voluisse illum Romano Gymnasio deesse Facultatem ullam pæclarissimam,quam in aliis Gymnasiis edocendam imperabat. In Constitutione *In suprema* data eodem anno millesimo tercentesimo tertio, de Firmana Universitate, ait : *ut in eadem Civitate de cæterost Studium generale ad instar Studii Bononiensis illudque perpetuis temporibus inibi vigeat tam in Theologia, Jure Canonico, ac Civili, & Artibus, quam alia qualibet licita facultate* . In Constitutione de Studio generali Avenionensi, data eodem anno, quæ incipit *Conditoris omnium* differens de scientiarum necessitate, inquit has omnes Disciplinas, Grammaticam, Rhetoricam, Dialecticam, Musicam, Geometriam, Astronomiam, urriusque Juris, & sacrarum Litterarum scientiam . Tum de concedendis Magisteriis verba faciens, ait : *Sancimus, ut in Jure Canonico, & Civili, ac in Medicina, & liberalibus artibus examinari possint ibidem, & in facultatibus ipsis dumtaxat Magisterii titulo decorari* . Quapropter pro comperto habendum est, has omnes Disciplinas, quas in aliis Universitatibus edoceri Bonifacius urgebat, in Romanum Gymnasium intulisse, cum decrevit, Studia ne ibi deessent *in qualibet Facultate* . Cæterum Græca litteratura, & Philosophia, adhuc ætate illa in tenebris jacebat, donec cadente hoc decimo quarto sæculo, opera Manuelis Chrysoloræ cœperit reviviscere . Hanc Bonifacii de Romana Academia curam memorant Dantes, & Oldradus Jurisconsultus, qui eo sæculo floruerunt . Neque eam silentio obvolvit Joannes Rubens in vita Bonifacii VIII. scribens Cap. XIII. *Instituit Academiæ Apameensem, Firmanam, & Avenionensem; Romanam ornavit, indulgens frequentantibus eam, ut fructus suorum, quæ vocant Beneficiorum percipere possent* .

II. Pluribus præterea privilegiis nec levis momenti Bonifacius Romanam Academiam donatam voluit, qui-

quibus homines ad studia magis incitarentur, & magis in Urbe vigerent Litteræ. Nam primo, Professoribus, & Discipulis, qui in Romano Gymnasio bonis artibus operam darent, communia fecit privilegia omnia, quibus uterentur in cæteris aliis Universitatibus Professores, eorumque Discipuli. *Docentes, & Studentes ibidem, omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus concessis Doctõribus, & Scholaribus in Studiis generalibus commorantibus gaudeant & utantur.* Hoc idem privilegium Romano Gymnasio asseruerat Innocentius IV. Cap. *Cum de diversis.* Titulo *De privilegiis* in sexto. Tum exemptos declaravit, immunesque Professores, & Auditores Romani Gymnasii, tam in negotiis civilibus, quam in negotiis criminalibus a foro Curia Capitoliæ: *ut Doctõres, vel Scholares in hujusmodi Romano Studio commorantes non possint inviti in Curia Capitoli, occasione qualibet civiliter, vel criminaliter conveniri,* excepto tamen hoc crimine, si quis eorum alicui Professore, vel Discipulo necem intulerit, cum non debeat Romanum Gymnasium illi, a quo accepit injuriam, immunitatem præbere. Tertio jurisdictionem in illos, qui in Romano Gymnasio, liberales Disciplinas vel edocerent, vel addicerent, adscribit ipsius Gymnasii Rectori, quem Professores, & eorum Discipuli eligerent: *Rectores quoque, quos Doctõres, & Scholares, pro tempore duxerint eligendos, in ipsos Doctõres, & Scholares ac familiares ipsorum, tam circa cognitionem, ac decisionem causarum civilium, & criminalium civiliter motarum, & etiam criminaliter in criminibus levioribus, quam ipsorum corrigendos excessus leves, ordinariam obtineant potestatem.* Qua in re Bonifacius Constitutionem Friderici Imperatoris innovavit, & pro Romana Academia ampliavit. Cum enim Fridericus liberum fecisset Scholaribus, ut ad sua definienda negotia adirent vel Episcopum, vel Rectorem; Bonifacius addidit crimina illo-

rum

rum a Rectore punienda, & hujus jurisdictionem familiares etiam illorum voluit complecti: *Et licet Roma, ait, communis sit patria, si tamen quispiam litem contra Scholares peregrinantes causa studiorum in illa super aliquo negotio movere voluerit, hujus rei optione data Scholaribus ipsis eos coram Domino, aut Magistro suo, vel prædicto Vicario conveniat, juxta legitimam super hoc editam Sanctionem.* Quarto immunes dixit, ac decrevit Professores, & Discipulos Gymnasii Romani a novis tributis, vestigalibus, aliisque oneribus præstandis: *Nec ad aliquas contributiones in taliis, aut collectis, quæ imponerentur pro tempore habitatoribus dictæ Urbis, seu aliqua obsequia communi Urbis ipsius præstanda prætextu moræ, quam in eadem Urbe contraberent, vel aliqua pædagia ratione rerum suarum, quas ad dictum Romanum Studium deferri, vel exinde reportari facerent Doctores aut Scholares ejusdem Romani studii teneantur.* Quinto, pretium locationis ædium, quas Professores, eorumque Discipuli habitarent, jussit a duobus definiri, quorum unus illorum suffragio eligendus esset, atque standum eorum judicio: *Pensiones domorum, quas Doctores vel Scholares in eadem Urbe Studiorum causa morantes inhabitarent taxari deberent per duos taxatores, quorum unum ipsi Doctores, & Scholares & alterum Commune ipsius Urbis eligant, & si hi duo concordare nequirent; stetur taxationi tertii taxatoris ab eisdem Doctoribus, & Scholaribus eligendi, ac ultra taxationem hujusmodi nihil ab eis possit exigi nomine pensionis pro domibus supradictis.* Denique iis, qui in Gymnasio Romano edocendis, vel addiscendis liberalibus Disciplinis incumbunt, permittit suorum Beneficiorum redditus percipere, quamvis in Ecclesiis sibi commissis minime maneant. De jure namque cum communi hoc privilegium iis solis competit, qui vacant Theologicis Studiis. Plures tamen Doctores sentiunt eodem frui privilegio, qui

qui in addiscendo, vel edocendo Jure Canonico versantur, quod hoc etiam studium sit utile Ecclesiæ. Negant tamen alii, nisi adsit speciale privilegium. At in Gymnasio Romano, ex hac Bonifacii Constitutione, quasque Disciplinas Clerici legibus residentiae addicti doceant, vel discant, suorum Beneficiorum redditibus minime privantur: *Dum hujusmodi Studio docendo, vel audiendo insisterent, fructus, redditus & proventus omnium Beneficiorum suorum cum cura, & sine cura etiamsi aliqua eorum Personatus, vel Dignitates existèrent, cum ea possint integritate percipere, quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis, cum qua illos perciperent, si in Ecclesiis, in quibus illa obtinent, personaliter residerent, & ad residendum in iis interim minime teneantur, neque ad id a quoquam valeant coartari.*

III. Noverat Bonifacius quantum utilitatis, & præfidii, ex florentissimo Romanæ Academiae statu, sperandum esset Romanis Pontificibus. Ipsi quidem gravissimum fuit cum Philippo Pulcro Gallorum Rege dissidium; quod Pontifex Constitutione jusserit, ne Clerici aliquid Laicis solverent sive auctoritate Sedis Apostolicæ; quod Rex, monente Pontifice, Hierosolymitanam expeditionem neglexerit; Legatum Pontificis Episcopum Appameensem in carcerem conjecerit; Columnenses acerbos ipsius hostes foverit; Episcopos, & Abbates Regni jussos a Pontifice Romam venire ad celebrandum Concilium prohibuerit; Legatum Apostolicum Parisiis expulerit; & plenas conviciis litteras ipsi Pontifici rescripserit. Extant Pontificis, Regisque alternæ epistolæ utrinque missæ, plenæ mutuis contumeliis, si modo veræ & ab ipsis compositæ, & non confictæ ab aliis sint, uti plurimi viri docti opinantur. Demum utrinque devotum est ad extrema. Pontifex Regem Galliarum in publico Consistorio, maxima hominum frequentia Communionem privat, Regnoque deicit, illudque Alberto Cæsari addit,

cit, insigni habita Oratione, quæ adhuc extat, ejus initium est *Refulfit Sol, qui erat sub nubibus*, ubi illud Geneseos: *Creavit Deus duo luminaria in Firmamento Cali*, explicat de Pontifice, & Imperatore. E contra Rex percitus in Bonifacium ira indicit Parisiis Conventum Procerum, & Episcoporum Regni, commemoratisque injuriis a Bonifacio VIII. acceptis, ejusque ambitione, ac malis artibus ad occupandum Pontificatum, quem injuste tenet, adhibitis, ab ejus sententia ad Sedem Apostolicam, quam tunc vacantem asserebat, & ad futurum Concilium generale provocat; & capita quædam criminum, quibus Bonifacius Hæreticus, blasphemus, periurus simoniacus, homicida, & sceleratus accusabatur, in medium profert, cogitque Doctores Parisienses dicta capita suscipere, examinare, tueri. Testatur Petrus de Marca Lib. 4. c. 16. de Concordia Sacerdotii & Imperii, Universitates Regni placitis Regiis contra Bonifacium consensisse. Quibus auditis Pontifex, maximo Sacerdotum Conventu, Kal. Novembris, anno millesimo tercentesimo secundo coacto coram Clero, & Populo Romano, jurejurando de obiectis sibi criminibus purgavit, infontemque probavit. Fuse totum hoc celebre dissidium narratur a Joanne Rubeo in vita Bonifacii VIII. & Henrico Spondano in Annalibus Ecclesiasticis. In re tanta, non defuit Pontifici, Academia Romanæ præsidium. Sed quemadmodum Parisiensis Academia probaverat, quæ in Bonifacium Philippus congesserat; ita Romana Academia improbavit, diluitque crimina Pontifici obiecta, atque ipse jura, tum in assequendo Pontificatu, tum in iis, quæ a Rege expugnare contenderat, accerrime defendit. Imprimis Joannes Minius Franciscanus, quem ex Publico Professore, seu Lectore Sacri Palatii Bonifacius Cardinalem creaverat, & Episcopum Portuensem, magnam in hac re operam præstitit Pontifici. Tum universa Academia suffragio suo Bonifacium vindicavit.

Me-

Memorat hanc rem Joannes Rubeus in Vita Bonifacii Papæ VIII. Lib. 1. Cap. 20. *Academia Romana pro dignitate Pontificia contra Philippum constantissime steterat, Parisina pro Philippo in Bonifacium; pro variis igitur utriusque meritis, illam multis ornavit privilegiis, huic docendi, & conferendi magistralis laureæ potestatem ademit, strinxitque anathema in eos, qui vel docere, vel docentes audire, vel Academiam ipsam adire præsumerent*: Supra cæteros, Bonifacii causam defendit Ægidius Columna Romanus, quem Bonifacius creaverat Archiepiscopum Bituricensem, edito libro *De Renunciatione Papæ*, qui extat in Bibliotheca Pontificia Roccaberti, ubi illum vindicat ea calumnia, quasi ejus fraude Celestinus se abdicasset Pontificatu. Hunc autem virum doctissimum aliquando e publica Cathedra Romæ docuisse verisimile est. Ex Jurisconsultis Petrus Paludanus in Tractatu *De Causa immediata Ecclesiasticæ Potestatis*, & Joannes Andreas *Lectura in Regulas Libri Sexti Decretalium*, pariter Bonifacium vindicarunt.

IV. Neque hoc solum nomine Romana Academia de Bonifacio Pontifice præclarissime meruit. Addi enim potest vindicatam Bonifacii famam in Viennensi Concilio ab illius Professoribus Joanne Minio, & Gentili de Monteflore, quos e Lectoribus Sacri Palatii Bonifacius Cardinalatu auxerat. Rem ita narrat Joannes Rubeus in Vita Pontificis Bonifacii VIII. Cap. 22. *Viennæ habitum Concilium fuit, præsentem Philippo, æmulis Bonifacii urgentibus quicquid ad eum damnandum facere videretur: Sed non est sapientia, non est prudentia contra Dominum: Quem ille justificat, quis condemnabit? Voluerunt Bonifacii hostes sempiternam illius nomini notam inurere, perpetua hærescos macula eum reddere infamem; sed qui vocat e tenebris lumen Deus, hoc ipsum Concilium, quo illum infami criminum nefandorum macula damnandum hostes sperabant, ejus non interitura glo-*

gloria operari voluit. Nequicquam enim opponente invidia, accusante impietate, ab universis Patribus, Catholicis nullaque infectus hæreseos labe pronuntiatur. Idque argumentis petitis e jure Cæsareo Richardus Senensis, e Pontificio, & Decretalibus, quas vocant, Gentilis Monteflorius, e Theologia Joannes Murrensis solidissime demonstrarunt; Caroccio, & Gulielmo cognomento Debola Catalanis ad singulare certamen provocantibus eos, qui Bonifacium lacefferent. Atque ita patrocinate Numine, Synoda decernente, applaudentibus universis, vicerunt innocentia, & veritas, vicit Bonifacius, illudque inimici ejus consecuti sunt, ut cum æternæ memoriæ Concilio, æternum maneret integritatis Bonifacii, & malitiæ hostiæ illius monumentum. Eandem testatur rem Ciacconius in vita Cardinalis Gentilis de Montefloro: In Concilio Viennensi Bonifacium VIII. Catholicum Pontificem fuisse constantissime asseruit, eumque Theologica facultate contra illos defendit, qui ipsius memoriam tamquam Heretici a Clemente damnari contendebant. Coram Philippa Galliarum Rege, petitis ex Jure Canonico argumentis, Bonifacium fuisse Pontificem, & infontem ab impositis calumniis demonstravit, quia & litteris scriptis testatus est Orbi Bonifacium pie vitam clausisse. Rursumque in vita Joannis Minii, seu de Murro ait: Bonifacium VIII. quem Philippus Francorum Rex, tamquam Hereticum damnari petebat, Theologica facultate defendit in Concilio Viennensi, & impiam Adversariorum temeritatem repressit. Idipsum Vvadingus in Annalibus Fratrum Minorum, & de Scriptoribus Franciscanis narrat. Uterque vero fuerat Lector Sacri Palatii, uterque ex illa Romana Academia prodierat, quant Bonifacius pluribus disciplinis, & privilegiis pluribus auxerat, & in qua litterarum studia efflorescere curaverat. Adeo verum est, ex optimo Academix Romanæ statu, subsidium, præsidiumque, ad contemnendos Sedis

Apo-

Apostolicæ hostes, ad vindicanda Romanæ Ecclesiæ jura, Romanis Pontificibus nunquam defuturum.

V. Bonifacio successit Benedictus XI. & huic Clemens V. anno millesimo tercentesimo quinto, a quo Pontifice in generali Viennensi Concilio post sex annos celebrato novum ornamentum accepit Gymnasium Romanum. Statuit namque Constitutione, quæ extat inter Clementinas, Titulo *De Magistris*, ut in Gymnasiis Romano, Parisiensi, Oxoniensi, Salamantino, Bononiensi studia vigerent Orientalium Linguarum Hebraicæ, Arabicæ, & Chaldaicæ; *Inter sollicitudines nostris humeris incumbentes perpeti cura revolvimus, ut errantes in viam veritatis inducere, ipsosque lucrifacere Deo sua nobis cooperante gratia, valeamus: hoc est, quod profecto desideranter exquirimus, ad id nostræ mentis sedulo destinamus affectum, ac circa illud diligenti studio, & studiosa diligentia vigilamus: Non ambigimus autem, quin ad hujusmodi nostrum desiderium assequendum Divinorum Eloquiorum sit expositio congrua, ipsorumque fidelis prædicatio admodum opportuna. Sed nec ignoramus, quin & hæc promi noscantur inaniter, vacuaque redire, si auribus linguam loquentis ignorantium proferantur: Ideoque illius, cujus vicem in terris (licet immeriti) gerimus, imitantes exemplum, qui ituros per universum Mundum ad Evangelizandum Apostolos in omni linguarum genere fore voluit eruditos, viris Catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus utuntur Infideles præcipue abundare sanctam affectamus Ecclesiam, qui Infideles ipsos sciant, & valeant sacris institutis instruere, Christicolarumque Collegio per doctrinam Christianæ Fidei, ac susceptionem sacri Baptismatis aggregare. Ut igitur peritia linguarum hujusmodi possit habiliter per instructionis efficaciam obtineri: hoc Sacro approbante Concilio Scholas in subscriptarum linguarum generibus ubicumque Romanam Curiam residere contigerit,*

nec non in Parisiensi, & Oxoniensi, Bononiensi, & Salamantino Studiis providimus erigendas: Statuentes, ut in quolibet locorum ipsorum teneantur viri Catholici sufficientem habentes Hebraicæ, Arabicæ, & Chaldaicæ Linguarum notitiam: duo videlicet uniuscujusque Linguae periti, qui Scholas regant inibi, & libros de Linguis ipsis in Latinum fideliter transferentes, alios Linguas ipsas sollicitè doceant, earumque peritiam studiosa in illos instructione transfundant: ut instructi, & edocti sufficienter in Linguis hujusmodi, fructum speratum possint (Deo auctore) producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles. Quibus equidem in Romana Curia legentibus per Sedem Apostolicam, in studiis vero Parisiensi per Regem Franciæ, in Oxoniensi Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, ac Valliæ, in Bononiensi per Italiæ, in Salamantino per Hispaniæ Prælatos, Monasteria, Capitula, Conventus, Collegia exempta, & non exempta, Ecclesiarum Rectores in stipendiis competentibus, & sumptibus volumus providere: contributionis onere singulis juxta facultatum exigentiam imponendo: Privilegiis, & exemptionibus quibuscumque contrariis nequaquam obstantibus, quibus tamen volumus, quo ad alia præjudicium generari. Ita Clemens Papa V. In antiquioribus Codicibus Græca Lingua additur Hebraicæ, Chaldaicæ, & quidem congruenter ad optimum Pontificis consilium de hisce studiis instituendis. Duo enim Clementem, Patresque Viennenses ad hanc Orientalium Linguarum notitiam commendandam potissimum impulere. Quorum unum est, ut Divinæ Litteræ, quæ Hebræo, Græcove scriptæ fuerunt sermone, & in Arabicum, Syriacum, Chaldaicum translata, melius, faciliusque intelligerentur, ac explanarentur; alterum, ut Orientales a Catholicis dissidentes facilius, commodiusque ad unitatem perducerentur. Fuse de necessitate, ac utilitate studii harum Linguarum agunt Mabillonius, Du-

Dupinius, aliique differentes de sacris studiis recte instituendis. Notumque est quantum lucis, & utilitatis, postremis hisce temporibus accesserit Catholicæ doctrinæ ex Orientalium libris, præsertim Liturgiis a Renaudotio, Vanslebio, Assemanno translatis. Ipse Vanslebius, qui Orientem adierat, ut ex iis libris quidquam Lutheranis rebus consentaneum caperet, agnita veritate, transit ad Catholicorum castra. Hinc igitur Clementi Pontifici, & Patribus Viennensibus consilium de Orientalium Linguis edocendis. Et jam antea Raimundus Lullus in hisce studiis, ac Philosophia versatissimus, cum Romam venisset anno millesimo ducentesimo octuagesimo septimo, Honorio IV. Pontifice, auctor fuerat, ut in Cœnobiis ad Infideles convertendos excitarentur Scholæ Linguarum Orientalium. Sed quod novam artem communem, universalemque scientiarum omnium commendaret, eamque publice legendi veniam peteret, neglectus abiit in Asiam, Africamque, tum Neapoli docuit, deinde Genuæ pedem fixit. Has deinde Scholas Orientalium Linguarum in Cœnobiis esse Paulus V. Constitutione *Apostolica* imperavit. Itaque Clemens V. & Concilium Viennense decreverunt in Academiis Romana, Bononiensi, Parisiensi, Oxoniensi, Salamantina, Orientalium Linguas publice edoceri. Atque id indicat, ea tempestate, in omni Europa, summam fuisse existimationem, famamque harum Academiarum, ut omnium nobilissimæ haberentur. Et de Parisiensi quidem, patet ex ipsius Historia a Bulæo conscripta, quam, & quot titulis, pluribus ab hinc sæculis splendidissime effulserit. Bononiensis Academiæ summa semper dignitas fuit, ut eam Innocentius IV. in Constitutione *Quasi*, addens Theologica studia dixerit uti *stellam perfulgidam emicuisse, & diffusa claritate longe lateque refulsisse in Jure Canonica, & Civili, & liberalibus artibus*. Eandem Pius IV. Constitutione *Sacri* vocat *Studiorum matrem*. Falso tamen

men Joannes Andreas eam facit Romana antiquiorem, utpote quam censet a Innocentio IV. excitatam. Oxoniensem Scholam ab Alfredo Rege sapientissimo erectam nono seculo, celeberrimam fuisse, & initio sæculi decimi tertii tria habuisse Studiosorum millia, qui pro suis tuendis privilegiis contendebant, patet ex illius Historia a Vootdio descripta, & ex Middendorpio in libro Academicarum universi Orbis. Nec exigua fuit Academiæ Salmaticensis gloria, cujus testes sunt Mendo, Gonzalez, Middendorpius. Iis vero Romana Academia, antiquitate temporis, nobilitate Urbis, peritia Professorum, frequentia Auditorum, privilegiis Principum, minime concedebat. Hinc igitur ab hisce tote Orbe Scholis præclarissimis, Clemens Pontifex, & Viennense Concilium ad universos defluere studia Orientalium Linguarum voluere; ut olim Imperatorum Legibus, ex Scholis Romana, Constantinopolitana, ac Berytensi derivabat ad universos scientia Juris.

VI. Itaque Romana Academia tunc temporis inter celebriores habebatur. Cujus proinde splendori conservando studuit etiam Joannes Vigésimus secundus, etsi procul ab Urbe domicilium haberet. Nam edita Constitutione *Dignum duximus*, anno millesimo, tercentesimo, decimo octavo, Pontificatus sui anno secundo probavit, confirmavitque Bonifacii Octavi Sanctionem de Studio Urbis, & privilegia ei collata, testatus plurimos ad Urbem studiorum causa confluere. Tum Vicario Urbis demandavit curam constituendi, certis quibusdam servatis conditionibus, Professores, Doctoresque Romani Gymnasii: *Nos Urbem eandem propter præmissæ suæ devotionis insignia uberius dono gratiæ prosequi cupientes, auctoritate Apostolica de Fratrum nostrorum consilio, Vicario nostro in dicta Urbe in spiritualibus, qui nunc est, & pro tempore erit, impertiendi personis ad hoc idoneis docendi licentiam juxta infra scriptum modum libe-*

beram concedimus facultatem, auctoritate prædictæ, tenore præsentium statuimus, ut si qui processu temporis fuerint, qui sibi in eodem studio docendi licentiam, ut alios luculentius erudire valeant petierint, impertiri, in Canonico & Civili examinari possint ibidem, in iisdem facultatibus dumtaxat titulo Magistræi decorari: & ut quoties aliqui fuerint promovendi, præsentantur eidem Vicario, qui pro tempore fuerit, vel ei, quem ad hoc Vicarius duxerit deputandum: qui Magistris facultatis illius, in qua examinatio fuerit facienda, tam Regentibus, quam non Regentibus quinque vel quatuor ad minus in eodem studio præsentibus convocatis, eos gratis, & difficultate quacumque sublata in dictorum Magistrorum præsentiam de scientia, facundia, modo legendi, & aliis, quæ in promovendis ad Doctoratus seu Magistratus officium requiruntur examinare studeant diligenter: nullum tamen, qui doctorari petierit in Jure Civili ad hujusmodi examinationem admittat nisi qui ad minus sex annis Civilia Jura audierit, & duobus saltem ex eis illa in aliquo studio generali, ac Institutionem, vel duos Digestorum, vel Codicis libros publice legerit in eodem: uno saltem eorum perlecto in Romano studio, quo fuerit doctorandus. Nullum etiam, qui doctorari petierit in Jure Canonico ad hujusmodi examinationem recipiat, nisi quinque annis Canonica Jura audierit, ex quibus saltem duobus illa similiter in aliquo studio generali, ac duos vel unum Decretalium librorum publice legerit in Romano, in quo fuerit magistrandus. Additur, computandos esse annos illos duos, in quibus Jura legerint, cum aliis annis, in quibus Jura audiverunt. Hac igitur Constitutione, nulli poterant in Romano Gymnasio assequi Doctoris munus, honoremque, nisi illorum scientia comprobata fuisset suffragiis Professorum illius facultatis, in qua illi exoptarent Doctores constitui. Atque examen hoc peragendum erat, præsentem Urbis:

bis Vicario . Jam vero ad hoc examen subeundum non quidem universi admittebantur ; sed ii dumtaxat , qui vel annis quatuor Juri Civili , vel annis tribus Juri Canonico addiscendo operam dedissent ; tum annis duobus Jura edocuisissent , & eorum uno in Gynnasio Romano . Si his conditionibus præditi essent , ad examen accedere fas eis erat , atque publici Professores illorum scientiam , facundiam , elegantiam , diligentiam explorabant , tum illos Magisterio dignos pronuntiabant . His vero hac lege probatis fas erat , ubique e cathedra docere . *Illi autem , qui in Civitate præfata examinati & approbati fuerint , ac docendi licentiam obtinuerint , ut est dictum ex tunc absque examinatione , vel approbatione alia regendi , & docendi ubique plenam habeant facultatem , nec a quoquam valeant prohiberi .* Plura deinde Pontifex addit , ut examen illud rite perficeretur . Vicarium nempe huic examini adesse debere , atque propositis tantum , non tactis Evangeliiis jurare , se iis dumtaxat , qui re ipsa probati fuerint , docendi facultatem concessurum : sique legitime impeditus adesse nequiverit , aliumque delegaverit , hunc tactis Evangeliiis , simile juramentum daturum : nemini concedendam facultatem docendi , nisi ei , *quem omnes , vel major pars Doctorum , qui hujusmodi examinationi intererunt , approbabit* : Professoribus quoque ad examinandum accersitis jurandum esse simili ratione . Hanc vero examinis formam Pontifex præscribit : *Licentiando in Jure Canonico assignetur puncta de mane , videlicet unum Decretum , & una Decretalis : Licentiando etiam in Jure Civili puncta hora prædicta similiter assignantur , una Lex videlicet in Digesto veteri , & altera in Codice per Doctores super quibus dicti Licentiandi examen fuerint subituri : iidem vero Doctores ad mandatum ejusdem Vicarii hora competenti post nonam ejusdem diei super prædictis punctis subjicient licentiandum examini , & tam circa examen hujusmodi , quod sit*
in

in secreto, quam circa examinationem publicam cetera observent, quae in similibus consueverint in Bononiensi studio observari. Perspectum est, hac Constitutione agi de iis Doctoribus, qui simul Professores essent constituendi. Ita enim indicant illa Pontificis verba: *Si qui processu temporis fuerint, qui sibi in eodem studio docendi licentiam, ut alios luculentius erudire valeant, petierint impertiri.* Quapropter is ordo ad illos spectabat, qui deinde aucti honore Doctoris seu Magistri in publicis Gymnasiis docebant. Hinc illud patet, quanta olim cura, & diligentia in Romano Gymnasio Doctores declararentur. Praeclara quoque ab eodem Pontifice sancita sunt Constitutione, *Inter ceteras*, de studio Perusino erecto a Clemente V. & Constitutione, *Dum sollicita*, jussit in eodem studio esse Cathedras Artium, & Medicinae, utque Episcopus Lauream concederet, iis, qui, praevio examine, hoc honore digni haberentur.

VII. Ex hac Joannis XXII. Constitutione colligitur Romanum Gymnasium, ubi Jura Ecclesiastica, & Civilia explicabantur, Pontificibus Avenione commorantibus, minime desuisse, imo potius viguisse. Verisimile est eximios illos Jurisconsultos Ricardum de Senis, Dinum Mugellanum, Gulielmum de Mandagotto postea Archiepiscopum Ebrodunensem, & Berengarium Fredoni deinde Episcopum Biterrensem, quorum opera usus est Bonifacius VIII. in concinando libro sexto Decretalium, aliquando in Gymnasio Romano Jura docuisse. Neque enim illorum in hac re operam neglexisset Bonifacius, qui nihil sibi reliquum fecit, ut Romanam Academiam summo in honore collocaret. Certe tamen docuit hoc saeculo in Gymnasio Romano insignis ille Jurisconsultus Oldradus de Ponte discipulus Dini, postquam Bononiae, & Patavii tanta gloria professus esset, ut pater legum diceretur. Is igitur Roman ad docendum conductus praecleara ibi edidit in Jus Civile Commentaria, adlectusque inter Ad-

vocatos Consistoriales , magna claruit fama , & luculenta Responſa in Vulgus emiſit , & alia plurima Opera , quæ periere ; ſolumque extat volumen Reſponſorum , ex quo non pauca ſibi Joannes Andreas adſcripſit . Tum Avenionem petiit , & apud Joannem XXII. in magna fuit auctoritate , utpote qui illius opera utebatur in difficilimis Eccleſiæ negotiis , illumque conſuluit , quid eſſet faciendum in ſchiſmate a Ludovico Bavaro , & Petro Corbario Pſeudopontifice excitato, extatque in hac re Olradi Conſilium, quod in ſuis Annalibus retulit Bzovius . Ibi etiam coram Roberto Siciliæ Rege cauſam defendit Thomæ Sanſeverini , pro quo Comitatum Sancti Severini evicit . Sed accuſatus apud Pontificem , quod Clientes prodidiſſet , graviterque reprehenuſus , concepto ex animi mœrore morbo e vivis exceſſit, circa annum MCCCXXXV . Huic addendus alter eximius Jurisconſultus Angelus Ubalduſ Peruſinus celeberrimi Baldi Ubaldi germanus frater , qui prius in patria , deinde Romæ interpretatus eſt Jura, ut ipſemet ſcribit in Commentario ad Leg. i. §. *Pueritiam* Digestis *De poſtulando* . Poſtea Florentiæ functus eſt eodem munere , tandemque Patavii , circa annum MCCCCLXXXVI. ſcripſitque Commentaria in Jus Civile , volumen Reſponſorum , & alia Opera . Verum celebrem Scholam Theologicarum rerum Sacri Palatii, ſecum Pontifices Avenionem tranſtulerant . Nam Magiſter , Lectores , & Schola Sacri Palatii , quemadmodum cætera Palatii Pontificii officia , & miniſteria , ſequebantur ubique Pontificem . Et Avenione quoque in magna erat dignitate , virique ſelectiſſimi ad hæc cathedras accerſebantur . Memorat Lezana in Annalibus Carmelitarum Petrum de Berreto Narbonenſem Carmelitam , Confeſſarium Clementis VI. ſimulque Lectorem Sacri Palatii , poſtea Episcopum Graſſenſem , & tandem anno Chriſti MCCCXLV I I I. Episcopum Vaſionenſem , qui plura ſcripſit Theologica Opera , uti conſtat ex Ludovico Jacobo in Biblio-

bliotheca Carmelitarum . Hunc tamen Ludovicus Jacobus, & Sammarthani in Gallia Christiana agentes de Episcopis Vasionensibus scribunt Magistrum Sacri Palatii, vel ex errore, vel quod nomine Magistri intellexerint Lectorem. Alterum ejusdem Instituti virum doctissimum, Lectoremque Sacri Palatii sub Joanne XXII. laudat Lezana in Annalibus Carmelitarum, nempe Guidonem de Perpignano, cujus etiam meminit Thomas Valdensis Tom. 2. de Sacram. Cap. 64. ubi ait: *Credi potest similiter deliquisse Joannem Paris in verbo quando scripsit in Tractatu suo determinato, hanc viam impanationis ad tantum placuisse Doctori Guidoni nostri Ordinis Fratrum Carmelitarum, tunc quidem Lectori Sacri Palatii, ut si foret Papa ipsam decerneret eligendam.* Fuit Guido supremus sui Ordinis Præses, tum Episcopus Majoricensis, ac tandem Elnensis, plures nomine Pontificis obiit legationes, plurimumque tuendis Ecclesiæ, & Pontificis partibus contra Bavarum, Corbarium, Okamum contulit. Multos edidit libros Theologicos, ac Philosophicos, quos inter recensentur Opus tripartitum de perfectione vitæ Catholicæ, liber Quæstionum variarum, Opus de concordia Evangelistarum, Correctorium Juris, Summa de hæresibus, & alia Opera, uti videre est apud Sixtum Senensem, Trithemium, Bellarminum de Scriptoribus Ecclesiasticis, & Lucium Belgam in Bibliotheca Carmelitarum. Sub eodem Pontifice Joanne XXII. in Avenionensi Schola Sacri Palatii, Sacras Scripturas interpretabatur Durandus a S. Portiano ex Ordine Prædicatorum Magister Sacri Palatii, ut ipsemet scribit in Commentariis ad libros Sententiarum, & alibi dictum jam fuit. Unde patet, hanc Scholam, ejusque Professores apud Romanos Pontifices semper in magno honore fuisse.

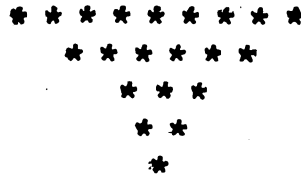
VIII. At diuturna Romanorum Pontificum ab Urbe absentia perdidit tandem Gymnasium Romanum, quod sedentibus Avenione Clemente V. & Joanne XXII. nondum

dum defecerat . Tum gravissimæ calamitates , quas Urbs passa est , iis quoque temporibus , cum Pontifices ad eam redire , præsertim sub Urbano VI. & Bonifacio IX. impedimento fuere , quominus Scholæ publicæ restituerentur . Nam & schisma gravissimum , & molesta exterorum Principum arma , hostium irruptiones , frequentesque Civium dissensiones , Urbem , resque publicas diu multumque perturbaverunt . Certe Innocentius VII. cum anno mccccvi. cœpit consilium de restituenda Romana Academia , testatus est , eam diu antea desiisse : *Hujusmodi studia , ait , per longissima spatia hætenus intermissa .* Desiit igitur Romana Academia , & magno quidem cum Sedis Apostolicæ detrimento . Cum enim anno mcccclxxviii. mortuo Gregorio XI. qui Sedem Pontificiam restituerat Urbi , clamoribus , minisque Romani petissent Italum Pontificem , electusque fuerit Urbanus VI. enatumque inde difficillimum illud schisma Avenionense , quod Cardinales caufati nullam Urbani electionem , ob vim sibi a populo illatam , alium Pontificem Clementem VII. Fundis constituerent ; diu , multumque disputatum utrinque est , quis rite , meritoque in Petri Cathedra sederet . *Multæ disputationes , ait S. Antoninus Chron. Par. 3. Tit. 22. Cap. 2. multi libelli editi pro utriusque partis defensione . Peritissimos viros in Sacra Pagina , & Jure Canonico habuit toto tempore illo , quo duravit id schisma utraque pars , ac etiam religiosissimos viros , & quod majus est etiam miraculis fulgentes ; nec unquam sic potuit quæstio illa decidi , quin semper remaneret apud plurimos dubia .* Viros doctos , Academiaeque in suas partes trahere studuit uterque Pontifex . Urbanus , ejusque fautores Baldum insignem illum Perusinum Jurisconsultum consulere , extatque Baldi Consilium pro tuenda Urbani electione , quod in suis Annalibus retulit Raynaldus . Consultus quoque de eadem re Joannes de Lignano celebris Professor Bozonienfis suffragatus est electio-

tionis Urbani VI. diffusa Allegatione, quam etiam Raynaldus in calce Tomi xvii. Annalium protulit. Eandem Urbani electionem, tum alii Jurisconsulti, tum Richardus de Senis Professor Bononiensis scriptis comprobaverunt, hujusque in hac re sententiam exhibet Cæsar Bulæus Egassius in Historia Universitatis Parisiensis. Quod si tunc temporis Romana Academia insigniter floruisset, magnum sane, firmum, certumque præsidium juribus Pontifici attulisset, quo eorum, qui Clementi favebant, auctoritatem submovisset. In hujusmodi enim controversiis, ad populos in officio continendos, magni sunt momenti suffragia doctorum virorum, præsertim vero celeberrimæ alicujus Academiæ. Hinc tum Urbanus Pontifex, tum Cardinales, qui schisma fecerant, aliique Clementis fautores, nil sibi reliquum fecerunt, ut præclarissimam Academiam Parisiensem, cujus magna semper dignitas fuit, suis partibus adderent. Extant plures in hanc rem litteræ Urbani, & Cardinalium ad Universitatem Parisiensem datæ, quas in hujus Historia refert Cæsar Bulæus Egassius. Et primo quidem Parisiensis Academia anceps hæsit, imo Urbano adhæsisset, nisi Rex, & conventus Episcoporum, ac Theologorum ad hanc rem habitus, qui pro Clemente pugnabant, illam suas in partes pertraxissent. Egregie tamen studuit pro concilianda Ecclesiæ pace. Nam & apud Regem, & apud Clementem graviter institit, ut schismati finis imponeretur; jamque Cardinales illarum partium commoverat, nisi Clementis obitus inita mutandi consilia occasionem præbuisset. Quæ omnia fuse narrantur a Spondano in Annalibus Ecclesiasticis, & a Bulæo Egassio in Historia illius Universitatis. Præter exteros, non deerant Urbano domestici hostes. Narrat enim Theodoricus de Niem in hujus schismatis Historia quemdam Bartholinum de Placentia Procuratorem in Romana Curia, suffragantibus ei nonnullis Theologis, ac Jurisconsultis propositiones ali-

quas

quas in medium protulisse, quæ Pontificiæ dignitati graviter derogabant. Tuendis igitur juribus Pontificiis, conservandæ ejus dignitati, refellendisque ejus hostibus, necesse est præsto semper adesse Romanam Academiam viris undequaque doctissimis conflata, ut, pro re nata, necesse non sit exterorum opem implorare, ac peregre nostris rebus præsidium arcescere. Accedit, Romanam Ecclesiam esse omnium Ecclesiarum magistram in Theologicis rebus, Ecclesiastica disciplina, sacrisque cæremoniis, iisque omnibus, quæ ad religionem spectant. Ad ipsius Judicium cæteræ Ecclesiæ, Catholiceque omnes confugiunt, ubi de religione agitur, de libris, de propositionibus, vel probandis, vel proscribendis, deque omni Ecclesiastica controversia definienda, juxta pervetustam variarum Ecclesiarum consuetudinem, de qua fuscè loquitur scriptor eximius Christianus Lupus ubi agit de appellationibus ad Romanam Apostolicam Sedem. Porro convenit, ut Summo Pontifici in tantis rebus, quas recensui, Romana Academia suam operam præstet.

CAPUT VII.

DE GYMNASIO ROMANO
SÆCULO DECIMO QUINTO

Innocentius Septimus extinctam Romanam Academiam instaurare conatur . II. Quam floruerint in Urbe Litteræ , Eugenio Quarto Pontifice . III. Eugenius ædes , & stipendia publicis Professoribus addicit . IV. Nicolaus Quintus magnus Litterarum , & Gymnasii patronus . V. Eximii Professores illius ævi . VI. De Aristotelis , & Platonis fortuna in Gymnasio Romano . VII. Status Gymnasii sub Pontificibus , qui successere . VIII. De constituendis Doctoribus in Theologia . IX. Et in utroque Jure . X. De Cancellariis Universitatum .

I.

Iluerat diu Romanum Gymnasiunt , rebus publicis quammaxime turbatis , cum Innocentius VII. multarum , magnarumque rerum peritissimus , inchoante sæculo decimoquinto , supremum Pontificatum adeptus est . Qui , ubi primum , pacata Romanorum seditione , cujus causa Viterbium secesserat , rediit ad Urbem , statim de instauranda Academia cogitavit , viris doctissimis in eam accitis . Memorat hanc rem Theodoricus de Niem , auctor illius ævi , in Historia de Schismate , Lib. 2. Cap. 39. ubi postquam retulerit Innocentium Romam reversum , magna civium lætitia exceptum , addit : *nec non generale studium in ipsa Urbe renovavit , quod eo defuncto statim evanuit .* At Odoricus Raynaldus Tomo xvii. Annal. Eccles. ad annum mccccvi. exhibet ipsum Innocentij Diploma ad hanc rem editum , quod

quod est hujusmodi: *Ad exaltationem Romanæ Urbis, & Curia nostræ decorem pervigili animo, & assidua meditatione intendentes omnia quærimus, & disponimus, unde illis queat honor, & utilitas laudabiliter provenire. Cum itaque litterarum studia, & bonarum artium doctrinæ præter summam, ac manifestissimam utilitatem, quam privatim atque publice afferunt, maximum ornamentum, ac dignitatem illis Civitatibus, & locis, in quibus ipsa vigent præbere videantur, & cum pace, ac tranquillitate cujus nos esse cupidissimos profitemur maxime sint conjuncta, decrevimus, Deo auctore, hujusmodi studia per longissima spatia hæctenus intermissu in hoc tempore Pontificatus nostri ad hanc Urbem reducere, & omni fomento, ea rursus excitare, ut homines per eruditionem, veritatem rerum agnoscant, & Deo, atque legibus parere addiscant. Facultatibus itaque omnibus singillatim divisis, singulis eorum, ut moris est, suos præfecimus Magistros, viros peritissimos, & longo studio, longisque vigiliis instructos, data a nobis opera diligenti, ut nemini studioso in quacumque Disciplina, bonus, atque laudabilis desit Præceptor. Primum enim in Theologia subtilissimi Magistri, deinde tam Jure Canonico, quam Civili prudentissimi Doctores, & omnem judiciorum usum per exercitationem callentes, in hac Urbe docebunt. Erunt & Medicinæ Professores famosissimi ad eam ipsam artem ostendendam deputati, nec Philosophiæ, rerumque naturalium, & præterea Logicæ, atque Rhetoricæ artis deerunt Præceptores; erit denique, sic enim providimus, ut nihil huic nostro desit studio, qui litteras Græcas, omnesque ejus Linguae auctores perfectissime doceat. Ab hujusmodi igitur Doctores ad legendum in hac Alma Urbe deputatis, omnes, qui discendi flagrant cupiditate solertissimi instrui poterunt. Quod si quis est, qui putet ipsum locum, in quo studetur, atque proficitur, auctoritatem quamdam hominibus afferre,*

re, is considerare debet hujus inclytæ Urbis incomparabilem excellentiam, nulla enim est Urbs in toto Orbe terrarum, quæ magis illustris, magisque magnifica sit, & in qua hæc ipsa studia, quæ nos reducere intendimus, diutius floruerint: in hac enim Latine Litteræ a principio inventæ, in hac Jura Civilia ab incunabulis scripta atque populis tradita; hæc sacrorum sedes est Canonum: in hac omnis sapientiæ ratio, omnisque doctrina, vel a principio inventa, vel a Græcis transumpta, ceteræ igitur Civitates aliena studia docent, hæc sua propria, & vernacula proficitur. Quamobrem accelarent homines hanc Urbem studiorum gratia adire, ut in nostris, atque Curia nostræ oculis per virtutem cogniti, præmia laborum amplissima consequantur. Datum Romæ apud S. Petrum Kal. Septembris, Pontificatus nostri anno secundo. Is fuit annus Christi mcccvi. In horum numero Professorum, quos Innocentius in Romanum Gymnasium vocavit, videtur recensendus Theodorus Beneventanus, cujus mentionem faciunt Toppius in Bibliotheca Neapolitana, & Gianus in Annalibus Servorum B. Mariæ Virginis. Qui prius in Salernitana Academia docuerat, tum Ordini Servorum nomen dederat, atque Perusiæ Scholis præerat, tandemque circa hæc tempora in Romano Gymnasio sedem habuisse dicitur a Giano. Nil igitur omisit Innocentius ad instaurandum Gymnasium Romanum. Nam & viros doctissimos eo accersivit, & illic Disciplinas omnes tradi jussit, Theologiam, Medicinam, Philosophiam, Logicam, Jus Civile, Jus Canonicum, Rhetoricam, Græcæque litteras. Atque singulæ hæc disciplinæ singulos habuere Professores. Neque tunc primum institutum, sed jam antea in usu fuerat, uti indicant hæc Innocentii verba: *Facultatibus itaque omnibus singillatim divisis, singulis eorum, ut moris est, suos præfecimus Magistros.* Quanta fuisset Romanæ Academiæ gloria, si diuturnior huic Pontifici vita fuisset! At magno cum

cum litterarum detrimento , paulo post vivis ereptus est, eoque extincto , cum nondum res Gymnasii Romani firmæ essent , rursus Litteræ pristinam calamitatem subire . Id vero indicatur a Theodorico Niemio citato loco , his verbis : *quod ea defuncto statim evanuit* . Hinc Academia Romanæ renovatio, sæculo decimo quinto, Eugenio IV. Pontifici est adscribenda .

II. Hactenus rerum Theologicarum , ac utriusque Juris , Linguarum etiam Orientalium studia in Gymnasio Romano potissimum viguere . Non quod cæteris liberalibus Disciplinis nullus in eo esset locus ; cum Bonifacius VIII. decrevisset , Studia ibi ne deessent *cujuslibet facultatis* ; & Innocentius VII. omnes in illud ex antiquo more intulisset Disciplinas . Sed nondum illæ pristinum splendorem diu in Italia , & toto Occidente neglectum , tandem receperant . Et huic quidem bonis artibus restituendo, præclarissima illa duo ingenia Dantes, & Petrarca non mediocriter contulerunt . Demum id contigit cadente sæculo XIV. cum clarissimus ille Emmanuel Chrisoloras Byzantinus , domi optimis artibus nutritus , bono litterarum fato , e Græcia in Italiam apulit , Legatus Joannis Paleologi Græcorum Imperatoris , causa implorandi auxilii ad reprimendum Bajazethum Turcarum Imperatorem . Ille enim , Græcia præfenti metu liberata , quod Bajazethum cepisset Tanerlanus Tartarorum Imperator , pedem in Italia fixit , ac Venetiis primum , mox Florentiæ , deinde Romæ , tandem Ticini Græcas Disciplinas docuit , easque septingentis plusquam annis hætenus in Occidente neglectas suscitavit , discipulos nactus magni ingenii , & eximia postea doctrinæ Franciscum Barbarum , Franciscum Philelphum , Poggium , Aretinum , Strozium , Guarinum , Vergerium , Ugolinum , Ambrosium Camalduensem , Antonium Corbinellum , Jannotium Mannetum , aliosque , a quibus Græci libri e pulvere tracti , Græcaque litteratura

e te-

e tenebris eruta, per Italiam diffusa est. Quapropter Chrisoloram hoc decimoquinto sæculo vivis ereptum Constantiæ, quo venerat causa visendi Concilii, memorant extolluntque Scriptores, ut qui primus in Occidente auctor fuerit revocandi Græcas Disciplinas. In hac vero Litterarum restauratione, Urbs cæteris Italiæ Civitatibus longe præstitit, tum quod ibi Chrisoloras docuerit, & plures hujus clarissimi Discipuli, aut ibi vixerint, aut e publicis pulpitis docuerint; tum quia hoc sæculo Eugenius IV. Pontifex rei litterariæ amantissimus imperio præfuerit. Ita enim Eugenium describit Ciacconius: *Vir aspectu insignis, & veneratione dignus, gravis in dicendo potius, quam eloquens, modicæ litteraturæ, multa cognitionis, Historiæ præsertim, liberalis in cænes, tum vel maxime in litteratos, quorum familiaritate delectatus est. Nam Leonardum Aretinum, Carolum Poggium, Aurisperm, Trapezuntium, & Blondum viros doctissimos secretis suis admisit. Gymnasia ante omnia, quam diligentissima fovit, maxime vero Romanum, ad quod genus omne litteraturæ adhibuit. Accessit litteris favor, ac patrocinium Cardinalis Bessarionis, viri a rebus gestis, & a doctrinæ præstantia amplissimi. Qui præclarissima illius sæculi ingenia in famulatu suo habuit Theodorum Gazam, Plethonem, Andronicum Thessalonicensem, Domitium Calderinum, Nicolaum Perottum, Valerium Viterbiensem; usus quoque familiaritate insignium plurium virorum, Trapezuntii, Argyropili, Philelphi, Blondi, Leonii, Aretini, Poggii, Vallæ, Campani, adeo ut communi suffragio *Litterarum Patronus* diceretur. Tanto igitur patrocinio Eugenii Pontificis, & Bessarionis Cardinalis, tot viri doctissimi in Urbe fuerunt, horum plures in Gymnasio publice docuerunt; & Liberales Disciplinæ in Urbe præ aliis Italiæ Civitatibus, Gymnasticisque, insigniter floruerunt.*

III. Ut vero tanta Litterarum gloria perpetuo in

Urbe vigeret, nec temporum injuria unquam deesset, pristinamque Literæ subirent calamitatem, publicis Scholis consulendum esse Eugenius decrevit. Et primo quidem illis habendis Ædes media fere in Urbe jussit a Senatu Romano addici; tum aucto vectigali vini, quod ab exteris regionibus Romam advehunt, hæc pretia alendis Professoribus jussit erogari. Quare Eugenio excitati, ditatique Romani Gymnasii gloriam adscribunt Andreas Fulvius in Carmine de antiquitate Urbis ad Leonem X. Fensonus lib. 3. Statutorum Urbis, aliique. Et hanc rem quoque memorat Ciacconius in vita Cardinalis Joannis Baptistæ Mellini, his verbis: *Mortuo deinde Martino, & in ejus locum Eugenio suscepto, cum de instituendo Gymnasio Romano cum publico salario mentio haberetur, ortaque esset ob hanc rem inter Civitatem, & Pontificem dissensio quædam, tandem Cives ipsi domum emere non longe a Circo Flaminio, ubi Præceptores liberalium artium publice legerent, ac novum vectigal imponere, unde salarium legendibus præberetur, vini alium de Romam advecti id vectigal est.* Addit, Joannem Baptistam Mellinum in nova hac Sapientiæ domo post crebras, & graves disputationes publice habitas in conventu doctissimorum hominum insignia Doctoratus accepisse; ejusque disputationibus interfuisse plures viros clarissimos, Abbatem Siculum, Ludovicum Pontanum, Antonium Rosellum, Gaspares duos, aliosque. Porro ut Gymnasii administratio recte se haberet, duas in hanc rem Pontifex edidit Constitutiones. Harum prima lata est, anno MCCCXXXI. quæ confirmavit Rectori jurisdictionem civilem, criminalemque ei a Bonifacio VIII. concessam: *Rectores quoque, quos Doctores, & Scholares ejusmodi Romani Studii pro tempore duxerint eligendos, in ipsos Doctores, & Scholares, & familiares ipsorum tam circa cognitionem, & decisionem Causarum civilium, & criminalium civiliter motarum, & criminaliter in crimi-*

nibus levioribus, quam ipsorum corrigendas excessus leves, ordinariam obtineant potestatem. Tum statuit, ut in Gabellam vini forensis addantur etiam pro libra tres solidi cum dimidio, quæ additio exigi & conservari debeat, & pecuniæ exinde exactæ exponi juxta ordinationem Rectoris & Reformatorum pro tempore existentium pro salario Doctorum per eos ad legendum in Studio conductorum, & omnium aliarum expensarum in Studio hujusmodi occurrentium. Hactenus constitutio Pontificis Eugenii IV. Unde patet solius Rectoris jurisdictionem fuisse; in administratione vero publicæ pecuniæ, atque in accersendis Professoribus, suas habuisse partes Reformatores. Altera edita est sequenti anno, eaque incipit *A supremo Patrefamilias*, quam exhibet Galganettus inter Statuta Urbis. Ibi memorat, confirmatque Eugenius primam illam Constitutionem, aitque decrevisse se, ut generale studium perpetuo in Urbe esset in qualibet facultate, utque Professores, Auditoresque iis omnibus donati essent privilegiis, quæ aliis Universitatibus collata sunt, & ut stipendia solverentur Professoribus ex vectigali vini ab exteris regionibus Romam advecti, rem hanc moderantibus Rectore, & Reformatore; ita tamen, ut si quid, solutis stipendiis, ex illa pecuniæ summa superesset, id vel ædificandis Scholis, vel excitandis Ædibus, quas Auditores illi habitarent, quibus ob inopiam nullæ essent, vel aliis Gymnasii usibus impenderetur. Præterea Constitutione hac præscripsit Pontifex ordinem eligendi posthac quatuor Gymnasii Reformatores. Nam jus sit annis singulis a Conservatoribus Urbis seligendos esse duodecim Cives Romanos, quorum aliqui ad rei literariæ utilitatem esse omnino deberent in utroque Jure Doctores, horum omnium nomina exhibenda esse Camerario Romanæ Ecclesiæ, in cujus esset potestate quatuor ex illis duodecim constituere Reformatores Studii, ita tamen, ut ex his quatuor, unus Doctoris honore

re frueretur . Et e Tabellionibus Urbis , tres a Conservatoribus nominandos , unum a Camerario seligendum , qui hoc munere in Gymnasio fungeretur . Reformatores absoluto sui officii anno , reddere jussit administrationis suæ rationem Conservatoribus ipsis , & Cardinali Camerario , vel alicui , qui hujus vices gereret . Reformatorem Officium obtinuit fortasse a Bonifacii VIII. ætate . Neque enim Eugenius hos memorat tamquam recenter institutos , etsi novam illorum eligendorum formam tradidisset . Cumque in publicis Scholis excitandis , alendisque Senatus Romanus suas habuisset partes , hinc enati Reformatores , qui Senatus nomine illarum gererent curam . Atque hoc erat inter Rectorem , ac Reformatores discrimen , quod Rector Summi Principis , & Coetus Academici partès obiret , Reformatores vero Senatus , Populique Romani .

IV. Eximia fuere Nicolai Quinti Pontificis , qui Eugenio successit , de re litteraria merita , omnium doctorum virorum laudibus perpetuo commendanda . Quod , capta a Turcis Constantinopoli , profugas Græcos litteratos liberaliter exceperit , & in Gymnasio docere jussit . Libros e tota Græcia perquisitos ad se jussit afferri , & in Latinam Linguam converti ; Bibliothecam veteribus , ac novis Codicibus pretiosissimis instruxerit , in qua circiter tria millia librorum volumina posuit ; doctos viros in cognatorum , & amicorum loco habuerit . Quamobrem , quotquot fuere ea etate Scriptores , Antoninus , Cardinalis Bessarion , Cardinalis Ægidius , Franciscus Philelphus , aliique bene multi Nicolaum summis laudibus celebrarunt . Audiendus de eo Cardinalis Ægidius : *Hic viros doctos sui temporis quot invenit , toto Pontificatus sui tempore in libris conquirendis , exscribendis , interpretandis exercuit , neminemque , qui aliquid librorum , aut invenisset , solertia , aut ingenio elaboratum edidisset , in donatum abire passus est : quem obrem tantum bo-*

norum ingeniorum numerum excitavit, & in litterarum
 certamen adduxit, ut primus auctor fuerit his temporibus
 eloquii, & eruditionis. Et Franciscus Philadelphus
 in epistola ad Callixtum III. scribit: Quantum sibi glo-
 riam comparavit Nicolaus V. cum ad ceteras virtutes
 suas, vitæque sanctimoniam, tanta eruditione, tanta sa-
 pientia polluit, ut omnibus beneficeret, omnes ad se ac-
 cerferet, quos ulla vel ingenii, vel doctrinæ præstantia
 insignes esse audiret! Vidimus unius ejus Optimi Sapien-
 tissimique Pontificis vel diligentia, vel munificentia id
 esse factum, infinita pene Græca volumina, quæ nostris
 hominibus erant ignota, de rebus maximis, atque clarif-
 simis a Græcis Philosophis, Historicis, Oratoribus, ele-
 ganter scripta in Latinum esse traducta sermonem, idem-
 que factum de libris Theologicis atque Mathematicis
 Qui post Urbis Constantinopolitanæ captivitatem Nun-
 cios suos, & negociatores clam misit per universam il-
 lam, & Europam, & Asiam, quæ Turcis parerent ad cou-
 quirendos, emendosque Græcos Codices, nulli neque la-
 bori parceret, neque impensa, innumerabilia prope vo-
 lumina ingenti etiam pretio aduecta sunt in Italiam:
 itaque tunc optimo dici potest, non periisse Græciam, sed
 Italiam, quæ olim Magna Græcia dicta est, unius ejus
 ejus Pontificis clementia commigrasse. Misit etiam quam-
 plurimos cum grandi pecunia per Europam universam,
 qui ubique diligenter odorarent, si quid Latine gravi-
 tatis, & elegantia usquam lateret, idque nullius pre-
 tii rationem habentes ad se debeendum curarent.
 Tot, & tantos doctos viros, hujus Pontificis beneficiis
 allectos, pluribus abhinc sæculis Roma non viderat. Ho-
 rum alii versabantur in Aula, alii in Gymnasio. Alii
 edendis, alii vertendis e Græco in Latinam linguam li-
 bris operam dabant. Tunc Dionysii Areopagitæ, Basi-
 llii, Gregorii Nazianzeni, Joannis Chrysostomi, Cyrilli
 Opera in Latinum sermonem translata. Poggius Quinti-
 lia-

lianum tunc invenit , & Enoch Asculanus Marcum Cælium Apicium , & Porphyriionem in Opera Horatii egregium Scriptorem; Laurentius Valla vertit Latine e Græco insignes Historicos Herodotum , & Thucididem . Nicolaus Perottus vertit Polybium , Publius Candidus Historiam Appiani Alexandrini, Poggius Florentinus Diodorum Siculum ; Theodorus Gaza vertit Theophrastum de Plantis ; Guarinus Veronensis Geographiam Strabonis . Et jam Litterarum splendori nil deesse videbatur . Quamvis etiam huic illarum splendori restituendo in Italia , suam operam contulerint Alphonsus Rex Neapolitanorum , & Laurentius Mediceus . Ille enim doctorum virorum studiosissimus , plures in Aula sua excepit , Panormitam , Facium , ipsunque Vallam Roma excedere coactum , & eorum studia insigniter fovit , quo nomine laudatur a Bessarione in præfatione ad versionem Metaphysicorum Aristotelis . Is vero Græcos extorres benigne excepit ; Joannem Lascares in Græciam ablegavit , ut optimos , & antiquos Scriptores magno ære redimeret ; muneribus , & stipendiis doctos viros excitavit Marfilium Ficinum , Angelum Politianum , Demetrium Chalcondylam , aliosque , ut proinde *pater eruditionis* diceretur . Attamen Nicolaus V. Pontifex de re litteraria præclarissime meruit . De hujus Pontificis erga litteras , & litteratos viros patrocinio edidit *Disquisitionem* Vir Clarissimus Dominicus Georgius in calce Vitæ ejusdem Pontificis . Ex qua patet aurea sane sæcula Nicolaum Urbi reddidisse . In tanto Litterarum studio , non potuit Nicolaus Romanum Gymnasium negligere . Imo Constitutionem edidit , quæ extat in Collectione Bullarum Romanorum Pontificum ex Bibliotheca Petri Gomefii excerpta , & edita Romæ anno MDXIV. in qua confirmat , innovatque Constitutionem Bonifacii VIII. de Studio Urbis latam anno MCCCIII. ac ait , in melius Studiorum rationem ejusdem Gymnasii Urbis a se fuisse restitutam .

Han-

Hanc Sanctionem, quæ editoris vitio caret nota temporis, censet Dominicus Georgius in hujus Pontificis vita referendam esse ad annum MCCCCL. Quæ fuerit hæc Studiorum ratio a Nicolao in Gymnasium illata, temporum injuria certo definiri nequit. Verisimile tamen est, nitidiorum Græcorum Philosophiam, Græcas litteras, Latini sermonis elegantiam, veteremque eloquentiam Gymnasio Romano restitutas.

V. Ea quidem ætate, Eugenio IV. & Nicolao V. imperantibus, præclarissimi totius Italiæ viri in Gymnasio docuerunt. Neque enim solis legibus, ac privilegiis, sed etiam constitutis eximiis Professoribus Eugenius, & Nicolaus Gymnasii Romani gloriæ consuluerunt. In illorum numero Ludovicus Pontanus insignis Jurisconsultus, quem Eugenius Protonotarium Apostolicum, Advocatum Consistorialem, & Romanæ Rotæ Auditorem constituit; quemque Alphonso Rex Neapolitanorum misit ad Concilium Basileense. Et Juo Coppulus Perusinus, qui in libros Digestorum, Codicemque scripsit, Advocatus Consistorialis, pariter sub Eugenio Pontifice Jura in Romano Gymnasio interpretabatur. Franciscus Philephus Tolentinas Græcæ & Latinæ litteraturæ peritissimus, Eugenio Pontifici, & Alphonso Regi charus docuit in Romano Gymnasio humaniores litteras, magna cum sui nominis gloria, uti testatur doctissimus ille Alexander ab Alexandro Lib. 1. Cap. 23. qui sæpe Philephum docentem audire consuevit: *Ad eum, inquit, quotidie concursus Studiosorum juvenum, & clari nominis Professorum frequens fiebat. Ipseque inter legendum firma etiam tunc voce, & latere, novis, & exquisitis eloquentiæ generibus præceptisque Discipulos imbuibat, exploratoque judicio, singula dicendi genera, & Philosophorum scita multo cum nitore, & cultu pensitabat, & rimabatur.* Cumque aliquando e Cathedra dixisset ludum litterarium Ciceronem aperuisse; & Gram-

Z

ma-

maticus quidam , qui illius gloria invidabat , id perfracte denegasset ; Philelphus pluribus congestis Ciceronis testimoniis Scholam aliquando Ciceronem habuisse probavit . Et Philelphi partes ipse Alexander , pluribus etiam allatis testimoniis de ludo litterario Ciceronis , tuendas suscepit , uti patet ex citato Genialium Dierum loco , ubi narrat hanc litterariam concertationem . Qui etiam , dum Romæ degeret , audire in Gymnasio consuevit duos clarissimos Professores , quorum familiaritate utebatur Nicolaum Perottum , & Domitium Calderinum . Horum Perottus Latini , Græcique sermonis peritissimus , postquam in publicis pulpitis meruisset , & Polybium insignem Historicum Latinitati donasset , præfuit Ecclesiæ Sipontinæ Archiepiscopus . Alter tanta gloria humaniores litteras est professus , ut litterarii splendoris assertor , ac omnis obscuritatis illustrator haberetur . Uterque summis laudibus a Jovio in Elogiis doctorum virorum extollitur . Enoch Asculanus Rhetor eloquentissimus , utriusque linguæ Professor eximius , a Nicolao V. Romanam accersitus est , ut Poeticam , & Rhetoricam e Cathedra doceret , multasque Orationes , & Epistolas edidit , uti testatur Petrus Angelus Spera lib. 4. de Nobil. Profes. Gram. Neque omittendus est celeberrimus ille Laurentius Valla , quem etiam publice docentem Urbs audivit ; ac diutius fortasse audivisset , nisi plurimum , quos linguæ suæ licentia offenderat , invidiam in se concitasset ; qua excedere coactus est , & ad Alphonsi Regis patrocinium confugere , in cuius Aula liberalissime exceptus , magnam Regis patrocinio calamitatem evasit , reus heterodoxiæ postulatus . Addendi sunt Græci doctissimi , quos patria exules , Græcia a Turcis subacta , Nicolaus Pontifex in Gymnasio Cathedra & stipendio donavit . Georgius Trapezuntius ob versos Aristotelis , Eusebii Cæsariensis , & Hermogenis libros , & ob summam Aristotelicæ Philosophiæ peritiam clarissimus , qui tempore Con-

cillii

cilii Florentini in Italiam venerat, sub Eugenio Rhetoricam, & Philosophiam in Urbe publice docuit, eundemque Nicolaus V. sibi ab epistolis esse voluit. Universitatis quoque Rectorem egisse Vossius testatur. Docuit etiam in Romano Gymnasio Theodorus Gaza Philosophiæ, Medicinæ, Theologiæ, & elegantiorum litterarum doctissimus. Huic addendus Andronicus Theffalonicensis in Græca litteratura, & Aristotelica Philosophia versatissimus, usus patrocinio Cardinalis Bessarionis primum Romæ, deinde Florentiæ publice docuit. Et Joannes Argyropilus Constantinopolitanus Græcarum Litterarum, ac Aristotelicæ Philosophiæ peritissimus pariter publico stipendio Philosophiam in Urbe docuit. Ut jam nulli fere fuerint doctissimi illius ævi Professores, quos Gymnasium Romanum minime aluerit.

VI. Horum itaque insignium virorum opera, tum elegantiones litterarum Græcæ, & Latinæ, tum Philosophia Aristotelis, quam ob temporum barbariam, & Græci sermonis imperitiam sædissime conspurcaverant, magnam in Romanis Scholis lucem accepere. Præcipue vero Philosophia Aristotelis pristino splendori vindicata, & restituta est in Urbe, & Gymnasio, ut ibi videretur sedem suam e Græcia translata collocasse; quemadmodum Platonica Philosophia apud Florentinos. Nam extorres Græci, qui in Italiam appulerant, restituendæ potissimum Philosophiæ incubuerunt; cum tamen illi, qui Galliam adierant, in solis tradendis Græcis litteris hæserint, neglectis Philosophicis rebus, fortasse ex invidia Professorum Parisiensium, uti observat Brucherus in sua Historia Philosophiæ. Itaque Græcorum Philosophiam Italia excepit; & Platonica quidem patrocinio Medicæ Gentis viguit apud Florentinos, nacta ibi eximios sectatores Georgium Gemistum, ejusque discipulum Bessarionem, Marsilium Ficinum, Joannem Picum Mirandulanum; Aristotelicam vero Professores Romani Georgius Trape-

zuntius, Theodorus Gaza, Andronicus Theſſalonicenſis, Joannes Argyropilus in Urbem ac Gymnaſium intulerunt, & magna luce donarunt. Cui ſane rei Nicolaus V. non mediocriter contulit, imperata nova Ariſtotelis verſione. Rem narrat Cardinalis Beſſario in dedicatione Verſionis Metaphyſicorum Ariſtotelis: *Ita in Latinum verterunt Veteres Ariſtotelem, ut opus fuerit Sanctiſſimum, & Clementiſſimum Dominum Nicolaum V. Pontificem Maximum, qui omnis ſcientiæ, omnis Divinæ, humanæque ſapientiæ doctiſſimus in Apoſtolica Sede conſcendit, quique ut loco, & dignitate, ita Philoſophia & Theologia, & omni optimarum ſcientiarum genere principatum obtinet, viros eligere utriuſque linguæ peritos, qui omnes fere Ariſtotelis libros in Latinam traducerent orationem.* Auctore igitur Nicolao Pontifice, Georgius Trapezuntius, Theodorus Gaza, Joannes Argyropilus, Beſſario Cardinalis, Laurentius Valla, aliique vertendo Ariſtoteli ſe ſe dedere. Et Janoutius Manettus Florentinus charus Nicolao V. cujus vitam ſcripſit, libros Categoriarum Ariſtotelis, & Iſagogen Porphyrianam vertit in Latinum; ſcripſitque Socratis, ac Senecæ vitam. Alphonſum quoque Regem optaſſe, ut Metaphyſica Ariſtotelis Latinitate donaretur teſtatur Beſſario Cardinalis. Theodorus Gaza Ariſtotelis Hiftoriam Animalium vertendam ſuſcepit, quam deinde Sixto IV. dicavit. Argyropilus præter verſionem Ariſtotelis ſcripſit Commentaria in hujus Ethicam. Denique, favente Pontifice, Urbem omnem, excepto Beſſarione, Ariſtoteles occupabat. Quapropter Joannes Launojus in libello de varia Ariſtotelis fortuna in Academia Pariſienſi opponit Nicolaum Gregorio IX. qui libros Ariſtotelis corrigendos eſſe decreverat. Certe olim hujus Philoſophi libri pluribus nævis adſpergebantur, quibus diluendis, Thomas Aquinas, aliique Interpretes operam contulerant. Porro tanta Ariſtotelis in Urbe fortuna, Platoniorum invidiam

con-

concitavit. Enatum inde bellum illud Philosophicum a Leone Allatio in libro de claris Georgiis memoratum, fufe a Boivinio descriptum in peculiari de hac lite Dissertatione, & a Bruchero in Historia Philosophiæ. Clafsicum cecinit, bellique hujus Philosophici signum sustulit Georgius Gemistus Pletho, celeberrimus Philosophus, & acerrimus Platonis sectator, edito libro, *de Platonica, & Aristotelica Philosophiæ differentia*, in quo plura convicia in Aristotelicæ Philosophiæ cultores cumulavit. Cui primum se opposuit Georgius Scholarius, notus sub Gennadii nomine, quem postea Turæ in Constantinopolitana Sede collocarunt, editis contra Plethonem libris, non minori vehementia scribendi. Et hunc nova responsione conviciis plena refutavit Pletho, ut exulceratus Scholarius jam Patriarcha libros Plethonis *de Legibus, & Commentarios in oracula magica Zoroastris* accusaverit Ethnicæ superstitionis, & comburendos jufferit. Quæ deinde controversia Romanos Professores occupavit. Cum enim Pletho sibi refutandum sumpsisset hoc Aristotelis dogma: *naturam quidem statuisse omnia alicujus rei gratia facere, verumtamen nihil consulto agere, quemadmodum ars quoque, licet sine consilio agat, omnia tamen alicujus rei gratia faciat*, Aristotelicos, præsertim Gazam, & Trapezuntium in se concitavit. Magna acerbitate utrinque disputatum, scriptumque est. Trapezuntius acerrime Platonicos aggressus est; & hunc sævientem repressit Cardinalis Bessarion, qui a Gemisto hauserat Platoniam Philosophiam, editis libris quatuor contra calumniatorem Platonis, & librum *de Natura & Arte adversus Trapezuntium*. Tum e Platonis castris Michael Apostolius Constantinopolitanus Plethonis, & Bessarionis partes suscipiens prodiit in medium. Huic vehementius, quam par erat, scribenti respondit Andronicus Callisti Thessalonicensis, & ipse in Romano Gymnasio Professor, qui tamen, ne amplissimum Cardina-

lem,

lem, cujus patrocínio utebatur, offenderet, tum Apostolii libellum, tum Responſionem ſuam illius ſententiæ ſubiecit. Cui placuit Andronici modeſtia, dataque ad Apoſtolium epiſtola, hunc monuit, non conviciis cum adverſario pugnandum, ſed demonſtrationibus, & rationibus. Nam eſſi in Platoniciſ partibus eſſet Beſſarion, non inde tamen nec ullum Ariſtoteli pretium ſtatuebat, nec huius deſenſione offendebatur; e contra Trapezuntius, & Gaza nimio partium Ariſtoteliſ ſtudio abrepti, nullius fere pretii Platonem faciebant. Tandem a litteraria hac pugna ceſſatum eſt. Trapezuntius Beſſarioni inſenſus Neapolim ad Alphonſi Regiſ patrocínium confugit, a quo ſtipendio donatus eſt, nec Romam rediit, niſi ſub Sixto IV. ubi ſenex, amiſſa memoria, obiit. Gaza oppreſſus inopia rei familiaris ſe ſe ad Brutios recepit, ibique e vivis exceſſit. Andronicus, relicta Romana Cathedra, docuit in Florentino Gymnaſio, tum in Galliam abiit. Pletho, & Apoſtolius redierant in Græciam, ibique ſupremo facto functi ſunt. Nihilo tamen minus Ariſtoteliæ Philoſophiæ diu in Italia eximii ſe ſe dedere viri Pomponatius, Majoragiſ, Barbarus, Zabarella, Maſonius, Cæſalpinus, Niphus, Cremoninus, aliique. Præcipue vero in Gymnaſio Romano diu multumque vigit, magnaſque cum gloria a viriſ præclariffimiſ tradita eſt. Nam eam Joannes Argyropilus, poſtquam diu Florentiæ egiffet, & inſtitutioni litterariæ Petri, & Laurentii Mediceorum præſuiſſet, vaſtante Etruriam peſte Romam veniens MCDLXXX docuit e publicis pulpitiſ. Hunc in Gymnaſio differentem aliquando audivit doctiffimus ille Joannes Reuchlinuſ, dictuſ Capnio, qui tunc Romæ aderat Legatuſ Electoriſ Palatini. Cumque, Argyropilo interrogante, an attigiffet Græcaſ litteraſ, ſe illarum peritum profeſſuſ eſſet, ei Thucydidem legendum, ac interpretandum obtulit Argyropuluſ. Quod cum utrumque eleganter faceret Capnio, miratuſ homo Græcuſ ad

Au-

Auditores conversus exclamavit , ecce Græcia nostro exilio transvolavit Alpes . Sequenti sæculo Aristotelica Philosophia habuit in Scholis Urbis insignes cultores Niphum , Mazonium , Muretum , Cæsalpinum . At Franciscus Patricius sub Clemente VIII. Platoniam illuc attulit Philosophiam .

VII. Extincto Nicolao Quinto , magnum desit bonis artibus patrocinium . Attamen Paulum II. laudat Philadelphus ob litterarum curam . Ita quidem in epistola ad Leonardum Grippum : *Jam omnis bonarum artium , & eloquentiæ dignitas post unius Nicolai V. Pontificis Maximi vitam , tamquam obsoleta interierat , quæ nunc felicioribus auspiciis reviviscens , germinat , ac floret , & in uberrimam , optimamque frugem coalescit .* Alia epistola Theodoro Gazæ gratulatur , quod Romam a Papa Paulo II. accersitus esset opera Philippi Cardinalis Bononiensis , ac propterea immortales gratias ait Pontifici agendas , *quod ab exilio Musas , veluti longo postliminio in Romanam Curiam revocaverit .* Invisus huic Pontifici Platina illum accusat neglectæ , perditæque litteraturæ . Gymnasio tamen Romano non defuere his temporibus illustres Professores , Joannes Turrecremata Cardinalis , Franciscus a Brevio Venetus , postea Romanæ Rotæ Auditor , & Episcopus Cenetensis , quorum meminit Pancirolus lib. 3. de Claris Legum interpretibus . Marcus Vigerius Sixto IV. affinis , deinde Episcopus Senogalliensis , & Cardinalis . Andreas Brenta clarus Rhetoricæ , & Humanitatis Professor , cujus meminit Spera Lib. 3. de Nobilitate Professorum Grammaticæ . Et Bartholomæus Partenius Brixienis , quem pluribus laudat Ghilinus in Theatro Litteratorum . His longe præstitit summæ eruditionis gloria Julius Pomponius Lætus Laurentii Vallæ discipulus , quem quidem Paulus II. cum Platina , & Callimacho exagitavit , at Sixtus IV. & Innocentius VIII. beneficiis affecerunt , & Ca-

thetra donarunt in Gymnasio Romano, ubi docuit tanta sui nominis fama, ut, teste Jovio in elogiis doctorum virorum, Romana juvenus a media statim nocte preoccupatis subfelliis, profitentem ante auroram praveniret. Antonius Flaminius Sículus, Græcis, Latinisque litteris, eruditione, Poesi instruktissimus docuit politiores litteras in Gymnasio Romano, vergente ad finem hoc sæculo decimo quinto, cujus prælectionibus Romam longa annorum serie, nil habuisse eruditius, ait Joannes Pierius Valerianus Lib. 1. de infelicitate litteratorum. Addendi Antonius Faber Amiternus insignis Professor humanarum litterarum, cujus magna cum laude mentionem faciunt Spera in libro de Nobilitate Professorum Grammaticæ, & Toppius in Bibliotheca Neapolitana. Antonii Tulesii Cosentini peritissimi artis Oratoriæ, & Poeticæ doctrina illustravit quoque hoc tempore Scholas Romanas. Addendi ejusdem professionis homines doctissimi, ac notissimi, Joannes Regius Venetus, Thomas Phædrus, ac Philippus Beroaldus, qui usque ad Leonis X. tempora, stationem docendi in Scholis Romanis occuparunt. Nec defuere Theologi præclarissimi, Thomas de Vio dictus Cardinalis Cajetanus, & Silvester Prierius, Dominicanus, uterque doctissimus. Notandum, Scholam publicam Theologicarum rerum, & Sacrarum Scripturarum, adhuc hoc sæculo decimo quinto perstitisse in Sacro Palatio, ut patet ex pluribus monumentis sub Eugenio IV. & Sixto IV. jam relatis alibi, cum de Lectoribus Sacri Palatii egimus. Et hinc hoc sæculo, Eugenus IV. confirmavit Magistro Sacri Palatii facultatem constituendi Doctores in Sacra Theologia.

VIII. Nam erectis Academiis, restitutisque Litteris, mos ubique invaluit, cujus originem nonnulli adscribunt Lothario, ut qui de studiis liberalibus optime meruissent, honore aliquo litterario donarentur. Quemadmodum in rebus politicis, vel militaribus, qui se bene

gessissent, ornabantur titulo, graduque Equitis, aut Militis, & magna solemnitate, pluribus cæremoniis, adhibitis quibusdam insignibus, inaugurari consueverunt. Ita quoque in re litteraria, viri docti, multiplici ritu, ac traditis nonnullis acceptæ dignitatis signis, constitui cœperunt Doctores, Baccalaurei, Licentiati. Atque hunc morem Academia omnes servarunt. Quoad Urbem attinet, cum ibi Schola Theologicarum rerum in Sacro Palatio locum haberet, eique præesset Magister Sacri Palatii, hinc obtinuit, ex antiquo instituto, ut illius auctoritate conferrentur hujusmodi honores in Theologicis Disciplinis. Id colligitur ex litteris Innocentii VII. datis anno MCDVI. & relatis Tomo II. Bullarii Ordinis Prædicatorum pag. 478. quibus Pontifex ratum habet Magisterii gradum concessum Fr. Melchiori Augustiniano ab Hugolino Magistro Sacri Palatii. Id ipsum patet ex Bulla Eugenii IV. data anno MCDXXXVI. in gratiam Joannis de Turrecremata Magistri Sacri Palatii, qua hanc facultatem Magistro Sacri Palatii confirmavit. Exhibet hanc Bullam Fontana in Theatro Dominicano, atque in Syllabo Magistrorum Sacri Palatii, ubi: *Cum juxta antiquam laudabilem consuetudinem omnes in Theologia Doctorandi in Romana Curia, non nisi ab hujusmodi Magistro Sacri Palatii licentiam pro forma Magisterii, & insignia ejusdem suscipere consueverint, quod nullus imposterum, Universitate Civitatis, in qua Curiam esse contigerit, dumtaxat excepta, possit legere, vel in Theologia in prædicta Romana Curia per aliquem Doctorari, sed vos viros, seculares considerata peritia, & vitæ honestate, aliisque ad id requisitis, Religiosos vero de ipsorum Generalium licentia, si erunt digni, & idonei, ad lecturam scientiarum, & Bibliæ promoveri, & Baccalaureos instituere possitis, & lectura completa, habito proborum Magistrorum, quos decreveritis assumendos, privato examine, prædicta Magisterii insignia eis dare,*

A a

 con-

& concedere, ut sic Magistrati gratiis, & privilegiis, quibus alii Theologiae Professores gaudent, ipsi etiam uti, & gaudere possint, & valeant, auctoritate Apostolica concedimus per praesentes. Veterem itaque consuetudinem probat, confirmatque Pontifex, ut nulli in Urbe Magistri, Doctoresque in Theologia declararentur, sive Sæculares, sive Regulares, nisi auctoritate Magistri Sacri Palatii. Cujus rei plurima exempla profert Fontana ex antiquis Regestis Ordinis Prædicatorum desumpta, eaque sunt: *Magister Daniel Egber Conventus Vvessaliensis habuit approbationem Lecturæ suæ, & Magisterii suscepti in Universitate Sacri Palatii, & gaudere potest privilegiis Magistrorum, ut verus Magister. Nullis obstantibus in contrarium xii. Martii MCDXXL. Romæ.* Pariter in Regestis Joachimi Turriani Magistri generalis legitur: *Fr. Gregorius Baccalaureus Conventus Garensis habet licentiam suscipiendi insignia Magistralia in Universitate Sacri Palatii, dummodo sibi de juramento &c. Romæ vi. Februarii MCDXC: Fr. Petrus Conzarenensis potest suscipere Magisterium in Universitate Sacri Palatii.* Rursus ex his patet, hoc quoque sæculo, Scholam Theologicam in Palatio perstitisse, atque nuncupatam esse *Universitatem*. Quoniam vero Magister Sacri Palatii eam moderabatur, idcirco is Theologicos gradus conferebat. Id tamen, non nisi prævio examine, ut patet ex citata Bulla Eugenii IV. ubi: *habito proborum Magistrorum, quos decreveritis assumendos, privato examine: & ex litteris Sixti IV. relatis Tom. II. Bullarii Ordinis Prædicatorum pag. 584. quibus conceditur Fr. Salvo de Panormo Magistro Sacri Palatii facultas creandi Magistrum in Theologia Fr. Petrum de Hanturlibus: adhibitis tribus, aut quatuor in Theologia Magistris, si præmisso riguroso examine, ad id idoneus repertus fuerit, & aliud Canonicum non obstat impedimentum, super quo tuam, & ipsorum Magistrorum conscientiam oneramus,*
gra-

gradum, & insignia doctoratus in dicta Theologia prædicto Petro, auctoritate nostra conferas, & assignes, ita ut deinceps omnibus, & singulis exemptionibus immunitatibus, & præ eminentiis, prærogativis, gratiis, & indultis, quibus alii in Theologia Magistri in quacumque Universitate solemniter assumpti potiuntur, & gaudent, seu potiri, & gaudere poterunt, quomodolibet in futurum ipse quoque uti, & gaudere libere, ac licite valeat. Hinc enatum videtur Collegium illud Theologorum in Urbe, cui usque ad hæc tempora competit ibidem facultas creandi Doctores in Theologia. Hoc Collegium conflatum est ex Magistro Sacri Palatii, qui principem locum obtinet, Sacrista Papæ, Commissario Sancti Officii, quinque Procuratoribus Generalibus Ordinum Mendicantium, Dominicano, Conventuali, Augustiniano, Carmelita, Servita, & duobus Professoribus Universitatis, nempe Lectore Theologiæ, & Lectore Sacræ Scripturæ, & Secretario. Cum enim Magistri Sacri Palatii debuerint prævio examine conferre Doctoratus honorem, jam ad hujusmodi examen instituendum consueverunt ipsos publicos Theologicarum rerum Professores accersere. Porro, fuit aliquando in more, ut in publicis Cathedris Theologicarum Disciplinarum in Romana Universitate docerent Procuratores generales Ordinum Mendicantium. Id colligitur ex nonnullis antiquis Catalogis Professorum sub Paulo III. Pio V. Gregorio XIII. ubi sacris Disciplinis tradendis leguntur incubuisse Procuratores Generales, Dominicanus, Augustinianus, Carmelita, Franciscanus, Servita. Et in aliis Catalogis ut plurimum Professores sacrarum rerum ex his Ordinibus accersiti observantur. Igitur, cum Magister Sacri Palatii uteretur opera publicorum Professorum ad examen agendum illorum, qui essent honore Theologico afficiendi, cumque Professores illi sæpe essent Procuratores Generalis Ordinum Mendicantium, factum inde est, ut hujusmo-

jusmodi coetui gravissimo competat facultas doctorandi in Theologia. Ita tamen, ut Magister Sacri Palatii duos ex illorum numero deligat, qui Candidati doctrinam ad trutinam revocant, & Promotorem, qui eidem præbet Doctoratus insignia, ipso Magistro Sacri Palatii formulam pronunciante. Indubium autem est, hoc Theologorum Collegium esse partem Romanæ Universitatis, & hujus nomine hoc officio fungi. Nam hujusmodi gradus literarios conferre spectat ad publicam Universitatem. Et constat hanc facultatem fuisse *Universitatis Sacri Palatii*, quæ eadem est, ac Universitas Urbis. Neque alio nomine, Magistri Sacri Palatii hac facultate usi sunt, neque alio nomine eandem ipsis Pontifices concessere, nisi quia præerant Scholæ, seu *Universitati Sacri Palatii*. Adhæc Procuratores generales Ordinum Mendicantium, eo titulo, in hoc Collegium adsciti sunt, quia olim iidem erant & publici Sacrarum rerum Professores. Igitur hoc Collegium in hac re ipsam Romanam Universitatem, cujus est pars, repræsentat.

IX. Quoad Doctores in Jure Canonico, vel Civili, jam diximus Capite præcedenti, ex Constitutione Joannis XXII. quæ incipit *Dignum duximus*, Doctores in utroque Jure constitutos fuisse auctoritate Cardinalis Pontificis in Urbe Vicarii, hac conditione, ut qui eo honore affiendi essent, prius examinarentur, & adprobarentur a publicis Professoribus. Igitur ad hos spectabat experiri, ac comprobare, an aliqui hoc honore digni essent. Jam vero, iis temporibus, sæpissime Advocati Consistoriales, tanquam Juris peritissimi, fuerunt & publici Professores, ut patet exemplis Oldradi de Ponte, Joannis Coppoli, Ludovici Pontani, & aliorum plurium. Hinc fieri potuit, ut nonnisi ipsis hoc munus adscriberetur. Certe, sæculo decimoquinto, jam Advocati Consistoriales hoc jure examinandi, probandique Doctores Legum Ecclesiasticarum, vel Civilium utebantur. Nam Six-

Sixtus IV. edita Constitutione, *Sollicitudo Pastoralis officii*, anno MCDLXXXIII. jus illud Advocatis Consistorialibus confirmavit, declaravitque ipsis solis in Urbe competere, ita ut Doctores ab aliis constituti nullius essent pretii, imo excommunicationem incurrerent, nec eis fas esset in Foro patrocinari; sique Romanus Pontifex munus promovendi Doctorem committeret alicui, is in instituendo examine, uti deberet Opera Advocatorum Consistorialium. Idque decrevit, ut nonnullos coereret, qui hac facultate temere utebantur, *in præjudicium, & gravamen Cardinalis Camerarii, qui Universitatis Studii Curia, & Urbis earumdem Cancellarius generalis existit, ac Collegii Advocatorum prædictorum, sub quorum promotione, examine, & approbatione in Universitate prædicta promovendi ad gradus prædictos hæctenus promoveri consueverunt*. Perspectum fit ex his verbis, jam ante hæc tempora incubuisse Advocatis Consistorialibus examen instituere, & probare, si qui Doctores in Jure Canonico, aut Civili declarari voluissent. De hujus amplissimi Collegii origine, officio, ac privilegiis dicemus Capite sequenti, capta occasione, quod eisdem Sixtus V. regimen Gymnasii Romani commiserit. Porro laudatam Sixti IV. Constitutionem, prædictamque jus Advocatorum Consistorialium, plures Summi Pontifices sequenti sæculo, & deinceps confirmarunt, ac vindicarunt, uti dicendum erit alibi. Igitur ex antiquissimo instituto, & ex pluribus Romanorum Pontificum Constitutionibus, a solo Advocatorum Consistorialium Collegio constitui possunt in Urbe Doctores Juris Canonici, vel Civilis; atque proinde in hac re Collegium hoc amplissimum est pars nobilissima Romanæ Universitatis, atque hujus vices exhibet. Is vero est ordo totius rei agendæ jam olim ad hæc usque tempora usitatus. Ex Advocatis Consistorialibus ille, quem Camerarium nuncupant, inquit, exploratque, an polleat Candidatus

tanta

tanta Juris scientia, quanta requiritur ad consequendum Doctoris gradum. Hujus vero rei Camerarium, certum, consciumque facit aliquis e Professorum numero, quem docentem Jura Candidatus audierit. Is igitur testatur Candidato vires esse pares huic muneri agendo. Eam ob rem, singulis Advocatis Consistorialibus, & Delegato Cardinalis Camerarii, Monitores seu Bidelli annunciant Doctorem stata die creandum esse. Conveniunt in aula magna Gymnasii. His Candidatus præsens sistitur a publico aliquo Jurium Professore. Tum Catholicæ Fidei Professionem recitat, juxta Pii IV. Sanctionem. Deinde verba facit, disseritque de nonnullis Propositionibus ex Jure sive Canonico, sive Civili decerptis, quæ antea ei fuerant communicatæ. Ubi finem dicendi fecerit, ultimus ex Advocatis Consistorialibus opponit aliqua, quæ Candidatus explicet, diluatque. Quod cum is præstiterit, egreditur aula, dum interim Advocati Consistoriales ferunt suffragia, an sit Doctor promovendus. Si ei faverint suffragia, tunc Secretarius Collegii Advocatorum Consistorialium, jubente Decano, pergens ad ipsius Aulæ fores, edicit illum probari decreto Collegii. Quapropter rursus aulam ingreditur, tuncque ille, qui vices agit Cardinalis Camerarii, declarat certa verborum formula Doctorem. Mox ab uno ex Advocatis Consistorialibus, quem vocant Promotorem, accipit Doctoratus insignia, Librum, Biretum, Annulum, & in sede collocatur. Tandem Delegatus Cardinalis Camerarii, Advocatique Consistoriales amplexu Doctorem excipiunt.

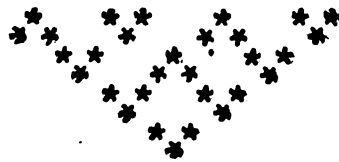
X. In constituendis Doctoribus Legum Ecclesiasticarum, sive Civilium, etiam Cancellarii Academicarum suas ubique habent partes. Hujus instituti pervetusta indicari potest origo. Cum nempe primus omnium Masurius Sabinus novum hunc honorem conciliavit Jurisprudentiæ accipiens ab Augusto, deinde a Tiberio publicam auctoritatem respondendi de Jure, quod munus antea dependebat

debat a privatorum arbitrio , & populari opinione . Exinde invaluit , ut nullis fas esset Jura publice interpretari , nisi iis , quibus a Principe concederetur . Nec temere obtinuit hoc institutum . Nam cum Leges completantur Principis mentem , & voluntatem , consentaneum videtur , ut illarum interpretandarum facultas , non cujuslibet hominis arbitrio , sed certis Jurisconsultis a Principe constitutis , permittatur . Ad hanc vero gerendam Provinciam necesse fuit , a summis Principibus nominari Ministrum aliquem , qui ipsorum vices gereret , hancque facultatem doctis viris , servatis quibusdam conditionibus , ipsorum nomine concederet . Romani quidem Pontifices in excitandis Universitatibus consueverunt hoc munus Episcopis demandare , ut patet ex pluribus illorum Constitutionibus , quæ passim occurrunt in Bullario . Nam in hac re Ecclesiasticam potestatem interpellandam esse putarunt . Hinc Mendo in libro de Jure Academico , & Escobarius in quæstionibus de Pontificia , & Regia jurisdictione disputant , an ad Ecclesiasticam , vel ad Civilem potestatem spectat Universitates , & Doctores constituere . Certe in Bullario plurimæ leguntur Romanorum Pontificum Constitutiones ad tempora usque nobis proxima , quibus variæ in diversis Europæ Civitatibus excitantur Universitates , & donantur privilegiis , concessa ut plurimum Episcopo facultate Doctores promovendi . Quandoque etiam Imperatores munus hoc Episcopis commiserunt . Refert enim Gattus in libello de Gymnasio Ticinensi Diploma Caroli IV. Imperatoris , quo Episcopus Ticinensis hanc facultatem accepit . Quandoque vero Principes munus hoc obeundum luere a summo Regni Cancellario . Nam cum Cancellarius præesset Juribus , & Rescriptis Principum , ipseque se continens intra cancellos , a quibus nomen hausit , redderet Jura ; videbatur consentaneum , æquumque , ut is etiam vices Principis ageret in iis constituendis , quibus

bus fas esset Jura interpretari . Ita in Neapolitano Regno summus Cancellarius præst Doctoribus promovendis . At neque necesse erat hanc provinciam summo Cancellario delegare , neque is adesse poterat in omnibus Civitatibus , & Universitatibus Regni , ubi Doctoratus honores conferuntur . Quapropter vel ipsi Civitatum Episcopi , vel alii auctoritate accepta a Principe , hoc officio fungi debuerunt . Et hi dicti sunt Cancellarii Universitatum , quod eorum munus videretur muneri Summi Cancellarii respondere , & convenire . Unde a nonnullis Scriptoribus , præsertim Escobario in quæstionibus de jurisdictione Pontificia , & Regia in Studiis generalibus , Cancellarii Universitatum dicuntur Vicarii Summi Cancellarii . Distincta tamen sunt officia . Nam in omnibus fere Universitatibus Cancellarius Universitatis distinguitur a supremo Cancellario Regni . Hæc itaque causa fuit constituendi in Academiis omnibus Cancellarios . Hanc hujus muneris originem statuit Cothmannus in Responsionibus Academicis , ubi ait : *Divus Augustus , quo major , & augustior Juris auctoritas haberetur , & esset , primus constituit , ut ex voluntate ejus responderetur Leg. 2. §. penult. Digest. De Orig. Juris , & res tam augusta , non nisi Augusto auctore celebraretur , & conficeretur , ex quo factum est , quod Academiis , & Scholis publicis solemniter institutis peculiare Academiarum Cancellarii sint constituti , qui Majestatis principalis , quam eo nomine semper adire incommodum erat , vices subirent , & de Jure respondendi licentiam concederent .* Hanc etiam statuit Pereira , Acad. Quæst. Lib.6. Disp.1. ubi inquit : *Cancellarii Academiae munus præcipue consistere in conferendis gradibus Doctoratus Magisterii , ac similibus . Cum enim potestas doctorandi supremo Principi de Jure competat , expeditio graduum consequenter spectabit ad Vicarium Principis , qui est Cancellarius ; sicut enim Cancellarius Regni apud ali-*
quas

quas nationes est Vicarius Principis pro toto Regno, & absolutus expeditor privilegiorum, ita Cancellarius Principis pro Academia, atque adeo expeditor, seu in executione collator privilegiorum, quæ sunt in Academia præcipua, qualia Doctoratum, & Magisteriorum gradus. Consentiant Mendo in libro de Jure Academico, & Escobarius loco citato, aliique. In Urbe, decimo quarto sæculo auctoritate Cardinalis Pontificis Vicarii, *in spiritualibus pro tempore existentis*, conferebantur honores Doctoratus in utroque Jure, uti patet ex citata Constitutione Joannis XXII. quæ incipit, *Dignum duximus.* At sæculo decimo quinto, jam id munus erat Cardinalis Camerarii, cum Sixtus IV. Constitutione *Sollicitudo Pastoralis officii*, id confirmavit, inquit, temere ante hac promotos Doctores *in Apostolica Sedis, & dilecti filii Raphaelis S. Georgii ad Velum aureum Diaconi Cardinalis, nostri, & pro tempore existentis Romani Pontificis Camerarii, qui Universitatis Studii Curia, & Urbis earumdem Cancellarius generalis existit, & in hoc Apostolica, & Imperiali fungitur potestate.* Cui instituto occasionem dare potuit, quod Camerarius esset Cancellarius Aulae Pontificiæ, & in Aula stationem habebat Universitas Sacri Palatii; quodque Eugenius IV. in Constitutione *A Supremo Patrefamilias* anno MCDXLII. jusserat Cardinalem Camerarium imminere electioni Reformatorum, ac Notarii Gymnasii, tum rationibus eorum administrationis, quas, expleto suo munere, reddidissent. Nondum tamen, Pontifice Eugenio, officium Cancellarii addictum fuisse Cardinali Camerario, indicat Pontificis in laudata Constitutione silentium. At Sixto IV. sedente, id jam receptum erat. Deinceps usque ad hæc tempora Cardinalis Camerarius S. R. E. est simul Cancellarius Romanæ Universitatis. Porro amplissima est Cardinalis Camerarii dignitas in Aula Pontificiæ, utpote qui successisse videtur veteri Cardinali

Archidiacono, qui primus erat Pontificis Minister; qui junioribus Clericis imminerebat; negotia, & bona Ecclesiæ temporalia administrabat; curam gerebat viduarum, & pauperum; denique jurisdictionem Episcopi exercebat. Fulse de Archidiaconis agit doctissimus Thomassinus Par. 1. Lib. 2. Cap. 18. Veteris & novæ Ecclesiæ Disciplinæ. Refert Ciacconius, Gregorium VII. ante Pontificatum, hanc dignitatem obtinuisse, atque eam contulisse cuidam Joanni, qui cum postea in Clementis III. Pseudopontificis partes defecisset, causam dedit, ut deinceps extincta fuerit in Romana Ecclesia dignitas Archidiaconi. Attamen, teste Vvilelmo Malmelsburiensi, in Concilio Bariensi sedit Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis, *juxta Romanum Archidiaconum*. Quapropter censet Thomassinus, desuisse in Ecclesia Romana munus Archidiaconi, quod Cardinales proveci ad majoris dignitatis fastigium, sibi Archidiaconum imminere noluerint. Ei successit Camerarius, cujus officium notum jam erat sæculo duodecimo, quo tempore, occurrit Cencius Sabellus Camerarius, & Cancellarius, tum Cardinalis, denique Summus Pontifex Honorius III.

CAPUT VIII

DE GYMNASIO ROMANO
SÆCULO DECIMO SEXTO

Quid egerit Leo Decimus. II. Quidque decreverit ad Romani Gymnasii splendorem. III. Sacra Ædes extracta. IV. Calamitas Litterarum sub Clemente Septimo. V. Restitutæ Scholæ publicæ a successoribus Pontificibus. VI. De re litteraria Gymnasii, hoc sæculo. VII. Sixtus Quintus ejus patrocinium nonnullis Cardinalibus commendat. VIII. Ejusdem regimen Advocatis Consistorialibus committit. IX. De Advocatis Consistorialibus. X. De Rectore. XI. Jus creandi Doctores Legum huic Collegio confirmatum, & vindicatum. XII. De constituendis Doctores in Medicina, & Philosophia.

I.

Romani Gymnasii felicissima tempora, quæ Eugenius Quartus, & Nicolaus Quintus bonis artibus procuraverant, nonnisi sub Leone Decimo litterarum Pontifice amantissimo rediere. Nam prædecessores Pontifices gravissimis curis bellisque impliciti, augendæ rei litterariæ incumbere non potuerunt. Hinc, ubi Leo Decimus supremum Pontificatum conscendit, id carmen a doctis viris inscriptum est in arcu triumphali ad Hadriani pontem, quo significabatur, illuxisse demum litteris, ac litteratis tempora auspiciatissima.

Olim habuit Cypris sua tempora, tempora Mavors

Olim habuit, sua nunc temporas Palla habet.

Et sane Pio II. in liberalibus disciplinis summe versato, datum est probro a Francisco Philelpho, doctos viros neglexisse, uti colligitur ex epistolis Papiensis, quibus hæc calumnia diluitur. Nam illum doctis viris defuisse ino-

Bb 2

pia

pia ærarii gravissimis bellis exhausti, testantur Platina, & Ciacconius: *Fovere ingenia suorum temporum non visus, quod tria gravissima bella ab eo suscepta ærariiur. Pontificium exhauserant, ut ære alieno, ac magno quidem saepe premeretur. Multos tamen litteratos, muneribus aulicis, & beneficiis ecclesiasticis juvit: orantes, & poemata recitantes libenter audivit; eorumque iudicio, qui aliquid sapere viderentur sua scripta commisit.* Eadem fortasse causa Sixtus IV. quamvis & ipse doctissimus, & olim in pluribus Academiis publicus Professor Theodoro Gazæ libros Aristotelis de animalibus in Latinum translatos ipsi offerenti, exiguum quidem centum aureorum munus concessit, quod ille ægerrime ferens projecit in Tiberim. Nam tantam subiit pecuniæ calamitatem, ut primus nova Collegia venalia instituerit, nova vectigalia decreverit, plurima officia vendiderit, & in horum numero Notariatum Gymnasii. Cæterum præclarissime meruit de re litteraria ob extractam Vaticanam Bibliothecam, advectis ex omni Europa libris, constitutisque annuis proventibus, ad emendos libros, alendosque illius ministros. De Alexandro VI. scribit Ciacconius: *Artes liberales, si non colebat, admirabatur, & Juris præsertim scientiam, salaria Doctoribus, stipendia militibus, mercedem operariis numquam est differre, nedum auferre visus.* Imo ab Alexandro VI. Pontifice auctum est Gymnasii ædificium, quod sub Eugenio IV. coeperat excitari. Unde Andreas Fulvius in Carmine de antiquitate Urbis ad Leonem X. lib. 2. ait:

*Nec vos Pieridum reboantia tecta silebo.
Hic ubi Gymnasium media spectatur in Urbe.
Musarum, Phæbique, ac Palladis artibus ingens.
Eugenii Quarti auspiciis, & munere primum.
Fundatum, cui Roma stipis dedit annua dona.
Collecto magnis ex vectigalibus auro.
Persolvenda sacras illic profitentibus artes.*

Hæc

*Hæc loca Alexander Sextus renovavit, & auxit.
Adjungens ædes spatio majore propinquas.
Amplaque porticibus designans atria magnis.*

At his omnibus longe quidem præstitit Summus Pontifex Leo X. cujus insigne fuit erga liberales artes studium haustum ab atavis, Cosmo proavo, & Laurentio patre, eximiis litterarum patronis; & ab optimis Inſtitutoribus Angelo Politiano, Demetrio Chalcondila, & Urbano Bolzanio; tum a doctis viris, quorum familiaritate usus est, Marſilio Ficino, Joanne Pico Mirandulano, Christophoro Landino, celebri Joanne Laſcare, & Marullo Tarcaniota. Quapropter ſtatim ab adepto Pontificatu litteris, litteratiſque conſuluit; ac primo quidem ſibi ab epistoſis eſſe voluit Petrum Bembur, & Jacobum Sadoletum, qui cæteros omnes eloquentiæ laudibus antebant; Vaticanæ Bibliothecæ Beroaldum juniorem in arte Poetica excellentem præfecit; & in Gymnaſio Romano præclariffimos Profefſores collocavit. De qua re ita ſcribit Jovius in hujus Pontificis vita. *Gymnaſium vero acicis undique graviffimarum artium Profefſoribus ita inſtauravit, ut neque Bononiensî, neque Patavino, vel doctorum præſtantia, vel auditorum concuſſu cedere videretur. Auguſtinus Sueſſanus Philoſophiam, & Chriſtophorus Aretinus Medicinam profitebatur, Hieronymus Butigella Juris ſcientiam docebat. In humanioribus ſtudiis, eruditione, ſtylo, & eloquentia Parrhaſius Coſentinus erat inſignis: In Græcis litteris eminebat Baſiltus Chalcondylas, ejus Demetrii filius, qui ipſus Pontificis in adoleſcentia fuerat præceptor. Singulos vero vel mediocriſ etiam nominis Poetas, & exquisitiſ, nobilioribus artibus inſtructos tanta benignitate ſuſcipiebat, ut omnes jam excitatiſ animis ad excolenda litterarum ſtudiu vehementer accenderentur, quum à tanto armorum ſtrepitu, quo neglectiſ litteriſ, Julii aures magnopere gaudebant, tandem virtuti locus patefactuſ eſſe videretur.*

tur. Egregiam sane Pontificis gloriam, quod in Urbem, Aulam, Gymnasium viros doctos intulerit. Quid enim ad Reipublicæ, & Ecclesiæ utilitatem præstantius fieri potest, quam rei litterariæ consulere? Nec deerat Gymnasio aliarum disciplinarum, præsertim sacrarum Professores. Sed illi dumtaxat a Jovio nominantur, quod præclarissima essent sui sæculi ingenia. Sunt qui Leonem carpunt, quod neglectis Theologicis rebus, humanis litteris nimium indulserit. At optimos quoque Theologiæ Professores ab eo in Gymnasium accersitos testatur Middendorpius in libro *Academiarum Orbis Christiani*: *Leo X. ait; bonarum litterarum patronus, & fautor maximus, egregiis impendiis in Urbem accersivit, qui linguas, & politioem litteraturam, sacramque Theologiam interpretarentur: quorum patrocinio Orthodoxa religio, & vera sapientia contra hæreses, quæ tunc exoriebantur a viris doctissimis defenderetur*. Scripsit Middendorpius sub Pio V. cum adhuc vigeat memoria earum rerum, quas Leo gesserat. Ibidem exhibet Middendorpius litteras Leonis datas Marco Masuro Cretenfi, ut e Græcia Romam adduceret nonnullos liberalis ingenii indolisque adolescentes, unde Latinis hominibus verus, germanusque usus, & recta cognitio Græcæ Linguæ comparari posset. Sed hoc Pontificis studium in excitando, promovendoque in Urbe Græci sermonis usu, egregie sacrarum rerum studia adjuvabat. Indubium enim est, ad optimam Sacræ Scripturæ, & Græcorum Patrum interpretationem, præsertim cum contra Hæreticos res est, scientiam Græcæ linguæ plurimum conferre.

II. Consuluit etiam Gymnasio legibus sapientissimis. Nam ipso primo sui Pontificatus anno MDXIII. Constitutionem ad hanc rem edidit, quæ incipit, *Dum suavissimos*, qua novum addit robur Constitutioni Bonifacii Papæ VIII. de Studio Urbis, quæ incipit, *In supremæ*, ratæque declaravit privilegia omnia Professoribus, & Audito-

ditoribus Gymnasii Romani concessa. Tum statuit, ne Gymnasio deessent, cujuslibet facultatis Professores, præsertim vero Juris Canonici, Juris Civilis, Philosophiæ, ac Medicinæ, iique viri præstantissimi, undique a Rectore, & Reformatoribus accersendi, quibus stipendia, pensitatis eorum meritis, concederentur: *Ut ex nunc de cætero præter illos, qui neccssarii fuerint in qualibet facultate Lectores, unus saltem in Jure Canonico, & unus in Jure Civili Doctores, & unus in Philosophia, seu Medicina Magistri eminentis litteraturæ viri undecumque ad legendum in Scholis publicis dictæ Urbis solitis temporibus, & diebus, justis, & honestis salariis, arbitrio pro tempore existentium Rectoris, & Reformatorum dicti Studii juxta ipsorum Doctorum, & Magistrorum qualitates, de Romani Pontificis licentia, moderandis, & assignandis per eosdem Rectorem, & Reformatores communi opportuna in hoc per eos adhibenda diligentia annuatim conducantur.* Igitur Rectori, ac Reformatoribus incumberebat, Professores, & eorum stipendia constituere, interpellato tamen Pontificis consensu. Ut vero omnem, diligentemque operam suam Professores in Juribus explanandis impenderent, vetita illis sunt a Pontifice negotia omnia forensia, & officia, ne aliis curis distracti, publico muneri vel minimum deessent. Tum statutum est, ut Professores, absolutis suis lectionibus, adhuc tamen in Scholis aliquamdiu consisterent, causa disputandi, clariusque discipulos instruendi, si quid eis circa rem litterariam obscurum, ac difficile esset. Negligentibus Professoribus pœna indicitur, ut qui temere a docendo abstinuerit, pars ei detrahatur stipendii, quæ fartis tectis Gymnasii, ac Scholæ Monitori, seu Biddello sit impendenda. Huic vero datum est in mandatis, ut Professorum nomina, horasque, quibus esset illis docendum recenseat in tabulis, sique aliquando officio suo defuerint; atque ut annunciet dies, quibus est feriandum.

Ne-

Neque id solum ad rectam studiorum ordinationem Pontifex decrevit. Sed Reformatoꝝ inunxit curam ad eundi bis in hebdomada Scholas ipsas, Rectorique semel in mense, vel pluries, si expediret, idque incertis diebus, & horis pariter incertis, ut ipsimet noscant, si quid emendandum, perficiendumque est, sique res literaria bene se habeat. Omnia vero, quæ ad Gymnasii privilegia, administrationemque spectant, quæque Pontifex decrevit, ita voluit ab universis custodiri, ut excommunicatos dixerit ipso jure, tenerique ad resarciendum duplum illati damni, Magistratus omnes, Auditorem Camerae, Urbis Governatorem, Senatorem, ceterosque, qui aliquo modo Gymnasii juribus detraherent; concessa Rectori, ac Reformatoꝝ facultate vindicandi Gymnasii jura, etiam Censurarum Ecclesiasticarum præsidio. Et antiquis privilegiis, quæ prædecessores Pontifices Professoribus, ac Auditoribus Romani Gymnasii contulerant, illud addidit, ut fas esset Clericis cujusque Ordinis, in eo Gymnasio, addiscendo Juri Civili operam dare, etsi Ecclesiasticæ Leges eos ab hisce Studiis prohiberent. Tandem, ut dignitati, & majestati Romani Gymnasii nihil omnino deesset, tres jussit Cardinales, primum ex Ordine Episcoporum, primumque ex Ordine Presbyterorum, atque primum ex Ordine Diaconorum, illius gerere patrocinium. Jam vero exinde colligitur, quæ fuerit Gymnasii Romani facies sub Leone X. Quælibet Disciplina suum habebat Professorem. Tota potestas administrandi Gymnasii penes Rectorem erat, suffragantibus Reformatoꝝ. Hi, consulto Pontifice, accersebant Professores, illisque salaria, & dies, horasque docendi constituebant. Si qui Professores, vel Bidelli defuissent officio suo a Rectore puniebantur; & ab eodem vel levia crimina Professorum, aut Discipulorum discutebantur. Is etiam sæpe adibat Scholas, ut Professores, Auditoresque in officio contineret. Denique tres Cardinales

nales amplissimi conservandis juribus Gymnasii imminabant, si ad eorum præsidium confugere contigisset. Quibus omnibus nihil excogitari potest sapientius, præstantiusque ad Gymnasii Romani gloriam servandam, augendamque. Quapropter, mirum non est, si Leone imperante, tanta illius fuerit dignitas, ut inter primas Italiae Academias principem locum haberet, ut ipsemet asserit in Constitutione, *Quam omnibus*, data anno MDXIV. his verbis: *Sane nuper ad Summum Pontificatum Divina Providentia cum assumpti fuisset, & restitutus in pristinis juribus dilectis filiis Populo Romano, inter alia Vestigal Gymnasii Romani multis antea annis ad alios usus distractum, eisdem restituissemus, ut Urbs Roma ita in re litteraria, sicut in cæteris rebus totius Orbis caput esset procuravimus, accersitis ex diversis locis ad profitendum in Gymnasio prædicto viris in omni doctrinarum genere præclarissimis, quo factum est, ut præcedenti anno, Pontificatus nostri primo, talis studentium numerus ad Urbem eandem confluerit, ut jam Gymnasium Romanum inter omnia alia totius Italiae principatum facile obtenturum videatur.*

III. In votis etiam habuit Optimus Princeps, magnis sumptibus, amplum, & nobile ædificium construere publicis Scholis habendis. Sed quod in votis hæserit Pontificis animus, tribuendum est temporum calamitati. Ne tamen irrita omnino caderent vota, Sacram Ædiculam in honorem Sanctorum Leonis Papæ, & Fortunati Martyris iussit esse in Gymnasio, cui Præpositus, duoque Presbyteri in sacro ministerio deseruirent. Ita quidem lata Constitutione, *Quam nobis*, anno MDXIV. ubi: *Ad Omnipotentis igitur Dei laudem, motu proprio, & ex nostra certa scientia, non ad alicujus super hoc nobis porrectæ supplicationis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, liberalitate, decreto, & voluntate intra dictum Gymnasium pro nunc in Schola, seu loco prædicto,*

C c

di-

dictam Capellam sub invocatione Sanctorum Leonis Pape, & Fortunati Martyris, convenienti edificio construui, & edificari mandamus, in eaque, ex nunc, prout ex tunc, cum constructa, & edificata fuerit, ut premititur, unam Præposituram, quæ pro Clero Romano dignitas sit, pro uno Præposito Academiæ nuncupando, & duas perpetuas Capellanas pro duobus perpetuis Capellanis, Capellanis ejusdem Academiæ Romanæ nuncupandis, qui Capellani, quatenus Sacerdotes sint, & ad id commode vacare possint per se ipsos, alias per Sacerdotes idoneos qualibet die in dicto Gymnasio ordinariæ, vel extraordinariæ legitur, in Capella prædicta Missam in primo crepusculo alternatim celebrare, & observato die, quo Altissimo quandocumque placuerit nos a terrenis ad Cælestia transferre solemne anniversarium tam pro nostra, quam aliorum ex familia nostra de Medicis, qui Romæ obierint, animarum salute, dictæ die, annuatim facere teneantur, auctoritate Apostolica, tenore præsentium erigimus, & instituimus. Tum sacris hisce Ministris stipendium constituit: illorum vero nominandorum potestatem ipsis Gymnasii Reformatoribus concessit, hac tamen lege, ut Præpositus non nisi ex Professoribus, Capellani vero, vel ex Professoribus, vel non nisi ex Civibus Romanis seligerentur. Hos a Reformatoribus selectos jussit a Rectore Gymnasii probandos, ac in accepto munere instituendos. Præpositum Romanæ Academiæ iis prærogativis ornavit omnibus, quibus cæteri Clerici in Dignitate Ecclesiastica constituti, atque inter Canonicos Basilicæ Vaticanæ, tamquam illorum unum, jussit recenseri, sacrisque indutum vestibus in illorum numero Sacra ministrare. Qua dignitate primum omnium donavit Philippum Beroaldum, qui Pontifici erat a secretis, & humanas litteras in Gymnasio profitebatur. Capellanorum vero munus contulit Camillo Portio Canonico Basilicæ Vaticanæ & Professore, & Joanni Ga-

Gasoldo, qui erat Pontifici a cubiculo, ita tamen, ut illorum Institutio a Rectore Gymnasii Episcopo Comensi, & Reformatoribus Maffeo Volaterrano Canonico Basilicæ Vaticanæ, & Baptista Casalio Canonico Basilicæ Lateranensis perageretur. Præterea in hac Æde Sacra Gymnasii decrevit litterarias omnes functiones agendas, quæ olim in Ecclesia S. Eustachio sacra peragebantur: ut nempe Doctores in quavis disciplina lauream consequerentur: ut ibi disputationes agerentur litterariæ, illæ etiam, quas agunt Auditores Sacri Palatii, & Advocati Consistoriales, cum primum suum munus aggrediuntur: utque ibidem Professorum nomina, quovis anno, e Tabulis recitentur, in die festo S. Lucæ, & Oratio pro Studiorum instauratione haberetur. Quamvis deinceps ob Sacelli angustiam, adhuc in Ecclesia S. Eustachii, hujusmodi litterariæ functiones sæpe peractæ fuerint, donec sub Innocentio X. & Alexandro VII. amplam sacram Ædem Gymnasium habuerit. At Præpositum, Capellanosque Romanæ Academix e medio abstulit Alexander Papa VII. Adhuc tamen, eodem jubente Pontifice, singulis annis, stata die, Sacro solemnibus, & Oratione a Professorum aliquo habenda, Leoni X. Principi beneficentissimo, ob tot, ac tanta in Gymnasium merita, præsentibus Advocatis Consistorialibus, & Professoribus, justa solvuntur.

IV. Leone extincto, quæ successere tempora, ut Urbi, ita & Gymnasio infelicia fuere. Direpta enim sævissime Urbe, & rebus publicis turbatis quamaxime, siluit aliquando Gymnasium. Quapropter Clemens VII. anno MDXXVIII. Constitutionem, *Cum nos affectione*, edidit, ut pretia, quæ ex vino ab exteris regionibus Romam advecto solvebantur, quæque Professoribus debebantur, silente Gymnasio, interea cederent alendis Conservatoribus Urbis, & reficiendis mœniis, ita tamen ut Professorum essent, cum primum Scholæ publicæ restituerentur:

tur : Cum sicut accepimus Gabella sive Dobuna vinorum Urbis, Terra nuncupata, ab ipsis Senatu, Populoque Romano pro salario, tam ordinarias, quam extraordinarias lectiones in ipsius Urbis Studio legentibus imposita, & instituta fuerit, & specialiter primo Decretum, quod fructus, ac emolumenta quaecumque ex illa provenientia in salariis praefatis, postea vero felicitis recordationis Leonem Papam X. etiam praedecessorem nostrum, quod etiam in augmento salarii Conservatorum ejusdem Almae Urbis, & aliorum illius Officialium pro certa summa aucti, & si quid ultra ex supradictis salariis superesset, illud plus in refectioe, sive reparatione manium, sive murorum Urbis exponeretur, & in praesenti anno MDXXVIII. non fuerint, aut futuri ab qualitate temporum sint Legentes, quibus salaria persolvi debeant : propterea eisdem, praesentis anni, & aliorum, quibus, futuris temporibus forte non legetur, omnes, & singulos fructus ex dicta Gabella provenientes etiam Legentium salariis destinatos, augmento tamen salariorum Conservatorum, & aliorum Officialium praedictorum, & quando in Gymnasio dictae Urbis legatur, etiam, dictis actualiter Legentium salariis dumtaxat exceptis, in reedificationem murorum praedictorum & non alios usus exponi, & converti debere statuimus, & ordinamus. Quodque dum, & quoties in Gymnasio dictae Urbis legi contingerit, actu tamen legentibus, & non aliis salaria huiusmodi assignari, & solvi debeant : & alias assignari contingat, ut hactenus per Pontifices praedecessores, & etiam per Nos assignata reperiuntur, tales assignationes, & mandata de dictis salariis solvendis, & inde secuta quaecumque irritamus, & annullamus, & solvere habentibus, ne solvant inhibemus. Ob hanc rem Jovius in vita Cardinalis Pompeii Columnae carpit Clementem Pontificem, aitque magnam sibi concitasse populi invidiam. Dandum tamen est aliquid temporum calamitati. Hinc

& a

& a Julio II. anno MDXI. Constitutione, *Ex debito pastorali officii*, simile quidquam decretum fuerat. Cum enim Eugenius IV. Pontifex sapientissimus jussisset, ut quæ ex vectigali vini superesset pecunia, ea, extruendis ædibus ad illorum usum, qui scientiis addiscendis incumbunt, quique summa premuntur inopia rei familiaris, seu fabricando Collegio pauperum Scholarium, impenderetur; cumque optimis illius Pontificis votis factum satis minime fuisset, erogata in alios, variosque usus pecunia; hinc statuit Julius II. Pontifex, ut non nisi reficiendis mœniis Urbis, aliisque publicis usibus, quæ ex salariis Professorum superesset pecunia, erogaretur; ita tamen, ut cum nullæ urgerent publicæ necessitates, danda esset opera huic Collegio pauperum Scholarium ædificando. Cæterum tum Julius II. tum Clemens VII. sua servanda voluere Professoribus stipendia.

V. Attamen diuturna non fuit in Urbe hæc rei literariæ calamitas; utpote quia a successoribus Pontificibus restitutæ sunt Scholæ publicæ. Et in his Paulus III. duos insignes pietate, & doctrina viros e Societate Jesu Lainez, & Fabrum, socios S. Ignatii Lojolæ, stationem habere jussit. Narrat enim Maffeus in vita Sancti Ignatii Lib. 2. Cap. 6. Ignatium suam, & sociorum operam in sacris ministeriis Pontifici obtulisse, quam in publicis Scholis Pontifex adhibuit: *Neque, ait, aspernatus est patrum studia Christi Vicarius, atque in præsentia donec ejusmodi aliqua se se offerret occasio, jussi, Faber, & Lainez in Almo Sapientiæ Gymnasio Sacras Litteras profiteri, quo munere dum alter in Bibliis, alter in Scholastica Theologia, ut appellant, pari cum eruditione & pietatis laude perfunguntur, atque etiam sæpe coram ipso Pontifice de gravissimis rerum Divinarum questionibus disputant.* Et ex Elenchis Professorum sub Paulo III. constat, nullam fere Facultatem tunc Gymnasio defuisse. Plures enim res Theologicas tractarunt: plures Jura sive

Ca-

Canonica, sive Civilia, & horum aliqui Institutiones Juris tradiderunt. Medicina tum Theorica, tum Practica suos habuit distinctos Professores. Aderat, qui Anatomem exercebat. Metaphysica, Philosophia, & Logica a distinctis Professoribus edocebantur. Duo vacabant Rhetoricis rebus. Nec deerant Professores Hebraici, & Græci sermonis. Erant & Professores extra ordinem; erant & ii, qui, silentibus cæteris, cathedras ascendebant, atque hos inter Joseph Cincius agens diebus festivis, de simplicibus Medicamentis. Pariter res se habuit sub Pontificibus successoribus Julio III. Pio IV. Pio V. & Gregorio XIII. Atque tanta tunc temporis erat Romani Gymnasii fama, ut Iacobus Middendorpius, qui sub Pio V. edidit libros duos *Academiæ Orbis Christiani*, scripserit de Romano Gymnasio: *In quo omne disciplinarum genus, variæque linguæ a viris sapientissimis publice traduntur: ac tam in sacra Theologia, quam utroque Jure, & Medicina, atque humanioribus litteris honores scholastici conferuntur. Ante, & post prælectiones Studiosi in porticu invicem acute disputant, sæpe etiam in ipsos Professores, ut & in reliquis fere Italiae Academiis observatur. Id Pius V. ad Ecclesiæ Catholicæ, & bonarum litterarum instaurationem natus, atque a Domino Deo singulariter electus Pontifex Optimus, & doctissimus, hætenus augere, & exornare laborat. His temporibus confluebant studiorum causa undique adolescentibus. Hinc Philippus II. Rex Catholicus, narrante eodem Middendorpio, cum anno superioris, severissimo edicto prohiberet, ne quis ex Provinciis suis Belgicis ad alias Academiæ atque Scholas studiorum gratia, quam imperio suo subiectas, proficisceretur, Romanam, communem omnium patriam, bonorumque studiorum matrem solummodo exceperit. Porro Gregorius XIII. tum ut Romanæ Universitatis splendorem augeret, tum ut Romanos Jurisconsultos ad bonarum artium studia magis*
ex-

excitaret, ipsis dedit facultatem interpretandi Jura, vel alias Disciplinas edocendi in Romano Gymnasio, dummodo a Rectore, & Reformatoribus essent probati, edita Constitutione, quæ incipit, *Supientes*, anno MDLXXIV. Omnes, inquit, & singuli adolescentes, & juvenes Doctores ex patre, & avo Romæ natis, Romani, & excedentes vigesimum secundum ætatis suæ annum, qui in Studio, seu Gymnasio publico dictæ Urbis in quacumque Facultate pro tempore legere voluerint, ad Lecturam hujusmodi, facta tamen prius per eos coram dilectis filiis nostris S.R.E. Cardinalibus super eodem Studio, seu Gymnasio deputatis, ac illius Rectore, & Reformatoribus pro tempore existentibus, una Lectione, admitti debeant, cum salario viginti quinque scutorum quolibet anno pro unoquoque, qui, ut præfertur legere voluerit, Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuo concedimus, & elargimur. Necnon ejisdem Doctoribus, ut præfertur, qui in eodem Gymnasio munus legendi subibunt, dictum salariam annum viginti quinque scutorum ipsis, & eorum cuilibet, debitum, & consuetum in eodem Studio, seu Gymnasii redditibus, proventibus, vectigalibus, & aliis emolumentis universis per eos ad quos spectat, & pro tempore spectabit persolvendum, motu, & auctoritate similibus, constituimus, & assignamus, ipsosque ad Lecturam hujusmodi recipi, & admitti, & salariam eis, & eorum singulis persolvi debere, ut præfertur, decernimus. Hinc fortasse in Albo Professorum anni MDLXXV I. sub eodem Gregorio Pontifice occurrit Hieronymus Pandonus Professor Institutionum extra ordinem, stipendio viginti quinque aureorum. Sed hoc institutum haud diu perduravit; neque successores Pontifices in suis de Studio Urbis Constitutionibus, ullam illius mentionem fecere. Notandum hoc loco est, in adducta Gregorii XIII. Constitutione, Scholas publicas *Sapientiæ* dici *Gymnasium Urbis*. Quamvis Pontifex insigne Societatis Jesu Col-

Collegium edocendis litteris excitaverit, atque pluribus beneficiis cumulaverit, tamen nil detractum voluit Romanæ Universitati, seu Gymnasio *Sapientia*. Quapropter erravit Andreas Victorellus, cum in additionibus ad Ciacconium, agens de Gregorio Pontifice, scripsit: *Urbis Gymnasium, sive Collegium Romanum fundavit hoc eodem anno idem Sanctus Pontifex, illudque Patribus Societatis Jesu regendum dedit*. Nam illud est, ac dici debet Urbis Gymnasium, ubi res litteraria auctoritate Principis, vel Magistratus ordinatur; Professores publica auctoritate constituuntur, & publico stipendio aluntur; ubi custodiuntur leges a Principe latae; ubi Jura, & Medicina edocentur; ubi Rector utitur jurisdictione a Principe concessa. Hoc Gymnasium, & olim ab Innocentio IV. & Bonifacio VIII. & Clemente V. & deinceps a Gregorio XIII. Sixto V. Alexandro VII. dictum est *Studium Urbis*. Cæteræ Scholæ publicæ, quas tum Patres Societatis, tum Scholarum Piarum, magno cum Civium commodo, & utilitate, in omnibus fere Civitatibus habent, nisi illæ accedant conditiones, minime dici possunt veræ *Universitates*. Gravioris erroris rei sunt Mendo in libro de Jure Academico, & Cardinalis de Luca Discursu 44. Relationis Curia Romanæ, qui dignitati Romanæ Universitatis plurimum detrahunt. Nam Romana Academia antiquitate temporis, beneficiis Pontificum, peritia Professorum, numero Disciplinarum, ordinatione rei litterariæ, nullis aliis Scholis publicis Urbis primas concedit. Atque hinc Universitas Urbis dici cœpit *Archigymnasium*.

VI. Hoc quoque sæculo in Cathedris Romanis præclarissimi Professores docuere. Nam Rhetoricam, litterasque humanas pertractarunt Janus Parrhasius sub Leone X. Romulus Amaseus sub Paulo III. Sylvius Antonianus sub Pio IV. Thomas Correa, & Marcus Antonius Muretus sub Gregorio XIII. Aldus Manutius sub Cle-

Clemente VIII. notissima ingenia . Mathematicæ Disci-
 plinæ , ineunte hoc sæculo , Professorem habuere Nico-
 laum Copernicum , quem in Urbe aliquas observationes
 fecisse testatur Veidlerus Cap. 15. §. 19. Historiæ Astro-
 nomix . Huic addendus Joannes Taisnerus Hannonius
 Mathematicus celeberrimus , auctor libri *de usu spheræ
 materialis hætenus ab omnibus Philosophis & Mathe-
 maticis magno studiosorum incommodo neglecto*, nec non
Operis Mathematici , ubi Chiromantia , & Astrologia
 prolixè exponuntur , quem in Urbe docuisse tanta fortuna
 , ut tercentos Auditores haberet , testatur Ghilinus in
 Theatro Litteratorum . Nec omittendus Lucas Valerius
 Romanus , cujus magna cum laude meminit in Pynacotheca
 Janus Nicius Erithræus . In Philosophia excelluit
 Augustinus Niphus Sveslanus clarissimi nominis Philoso-
 phus Peripateticus , cujus operam magnis stipendiis Aca-
 demix omnes Italiæ exoptarunt . Qui dum in Urbe do-
 ceret , jubente Leone X. Pomponatii Librum *de immor-
 talitate animorum* confutandum accepit , demonstrans
 magno eruditionis apparatu ex principiis Aristotelicæ
 Philosophix , animas esse immortales , quod Pompona-
 tius negaverat . Nec siluit Pomponatius , sed edito *De-
 fensorio* , se adversus Niphum defendit . Tum alii in Ni-
 phum prodire adversarii , Franciscus Lychittus Fran-
 ciscanus , qui *Theoremata philosophica* Nipho opposuit ,
 & Lucas Præficius Anversanus , qui edidit *Confutationes
 in quasdam Niphi commentationes pro defensione Catho-
 licæ & Peripateticæ veritatis* . Sed Niphi partes contra
 Pomponatium defendit Chrysofostomus Casalenes Domi-
 nicanus edito contra illius *Defensorium* libro *de immor-
 talitate animorum* . Fuscè de Philosophico hoc certamine
 agit Jacobus Brucherus in Historia Philosophix . Sub
 Clemente VIII. celeberrimi duo Philosophi in Gymnasio
 Romano sedem habuere , Franciscus Patricius Platoni-
 cis castris addictissimus , & Jacobus Mazonius sectator

D d

Ari-

Aristotelis . Quæ causa fuit , ut armis litterariis inter se congrederentur , uti narratur a Bruchero in Historia Philosophiæ . Ediderat Mazonius librum *de consensu Aristotelis, & Platonis*, hocque illius studium conciliandi utrumque Philosophum Patricio minime placuerat . Enata deinde est occasio congregiendi . Cum enim Mazonius suscepisset patrocinium Dantis Poetæ contra Castravillam, editis duobus libris, in quibus, data occasione, Patricium carpebat, quod Aristotelem acerbe ageret ; Patricius, edito libro, se adversus Mazonium defendit . Quod ita hunc exasperavit, ut novo scripto reum plurimorum errorum Patricium postularet . Rursus edita responsione se defendit Patricius, rursusque Patricium impugnavit Mazonius ; nec desisset, nisi ille finem scribendi fecisset . Neque cum Jacobo Mazonio solum Patricius graves habuit controversias, sed etiam cum Theodoro Angelutio Philosopho, ac Medico Patavino de Philosophia naturali . Tantum autem propriarum hypothesium assertione odium incurrit, ut coactus fuerit paulo ante mortem nonnullas retractare . Et studuit quidem in suis *Discussionibus Peripateticis* Aristotelem cum Platone conciliare, ita tamen ut Aristotelem pessime egerit, ac veluti confarcinatorem, & plagiarium traduxerit . Quem tanto odio prosequabatur, ut cum novam suam de Universis Philosophiam Gregorio XIII. dedicaret, Pontificem hortaretur, ut proscripta ex Urbe, atque omnibus Gymnasiis Pontificiæ Ditionis, Aristotelica Philosophia, tamquam impia ; & prophana, Platonicam doceri juberet . Et hanc Christianæ Religioni consentientem, illam vero Ethnicæ superstitioni, edito libro, cui titulus *Aristoteles exotericus*, pluribus argumentis probavit . Quoad Medicinam, ea, hoc sæculo a Romani Gymnasii Professoribus magnam lucem accepit . Bartholomæus Eustachius sub Pio IV. Anatomem, Medicinamque tractans in publicis Scholis, plurima, eaque præstantissima

ma in re Anatomica primus observavit . Quod ipse premiserat in versione Erotiani , ubi ait : *Illud velim scias , quasdam a me tibi observationes , & inventiones anatomicas paratas esse , quas modo equum , ut spero , ut mihi judicem praebeas velis , legisse unquam poeniteat .* Cebres sunt ejus Tabulae Anatomicae , quas e tenebris primus omnium eruit clarissimus Medicus Clementis XI. Joannes Baptista Lancisius . Ex his Tabulis has inventiones Anatomicas tribuit Eustachio Hiacynthus Gimma Tom. 2. Hist. Litter. pag. 706. in epist. ad Lancisium : *Quod primus Strapedem detexit musculum nempe in movendis ossibus necessarium , & alia , quae Vestlingius , Blancardus , Verbeien , aliique non retulerunt . Quod capsulas succenturiatas Babuini , & Capserii , & atrabiles Bartholini primum aliis nominibus descripsit . Quod Suammerdamium superavit , ac praevenit in describendis uteri ligamentis , & Graaffium in musculis labiorum vulvae . Quod os uteri internum , & folliculorum oscula agnovit , quae Malpighius appellavit stygmata . Quod vidit ante Fallopiam tubas Fallopianas dictas , & indicavit ante Pecquetum , canalem lymphae , & chyli in thorace , & plura etiam circa cerebellum . Quod item varios pecudum foetus cum membranis , & cotyledonibus primum observavit .* Constantius Varolus Bononiensis , Medicinae , & Anatomiae peritissimus , Archiater Gregorii XIII. & publicus Anatomiae Professor primus reperit originem nervorum opticorum , de qua re librum scripsit . Sallustius Salvianus Romanus pluribus editis libris clarissimus , publicus Professor sub Gregorio XIII. novas excogitavit , defenditque sententias in libris *de urinarum differentiis , causis , & judiciis* , quas tum privatis , tum publicis disputationibus , ab aliorum Medicorum invidia vindicavit . Andreas Baccius , & Marsilius Cagnatus , publici Medicinae Professores sub Clemente VIII. magnum sibi nomen in re Medica compararunt . Quo etiam

tempore celeberrimus ille Medicus, ac Philosophus Andreas Cæsalpinus docuit e Cathedris Romanis, qui circulationem sanguinis in humano corpore ante Haruæum observavit. Ita enim ait in suis *Quæstionibus Peripateticis* Lib. 5. Cap. 4. *Idcirco pulmo per venam arteriis similem ex dextro cordis ventriculo fervidum hauriens sanguinem, eumque per anastomosis arteriæ venati rediens, quæ in sinistrum cordis ventriculum tendit, transmissa interim aere per asperæ arteriæ canales, qui juxta arteriam venalem protenduntur, non tamen osculis communicantes, ut putavit Galenus, sola tactu temperat. Huic sanguinis circulationi ex dextro cordis ventriculo per pulmones in sinistrum ejusdem ventriculum optime respondent ea, quæ ex dissectione apparent. Nam duo sunt vasa in dextrum ventriculum desinentia, duo etiam in sinistrum, duorum autem unum intromittit tantum, alterum educit membranæ eo ingenio constitutis. Tanti viri famam non leviter obscuravit Nicolaus Taurellus, editis contra Cæsalpinum *Alpibus cæsis*, ubi eum Atheismi accusat. Nam in suis doctis *Quæstionibus Peripateticis* visus est adhæsisse Aristotelis de Deo, deque humano intellectu sententiæ, unamque animam statuere pro corporum animatorum numero multiplicatam, cujus participatione corpora sint animata omnia, hancque universalem animam esse Deum. Et fatetur Brucherus in *Historia Philosophiæ Cæsalpinum abreptum studio Aristotelis, unam voluisse animatorum communem animam, quæ pro varia subjectorum materia, varias efficeret animatorum species. Sed raritate hujus libri Cæsalpini, factum est, ut nec illius sententiæ satis perspecta sit, neque ab hac nota vindicari possit. Denique, hoc eodem sæculo, Romanum Gymnasium habuit Jurisconsultos eximia doctrinæ Benedictum Lomellinum postea Cardinalem, Bonfignorum Finettum, Flaminium Parisium, Cinum Campanum, Hieronymum Parisettum, & Petrum Paulum Parisium**

rifium poſtea Cardinalem . Quapropter ubi Summi Pontifices Pius IV. Pius V. & Gregorius XIII. emendando Decreto Gratiani nonnullos inſignes Jurifconfultos , ac Theologos incumbere decreverunt , Romani Gymnaſii Profeſſores minime omiferunt . Nam Hieronymus Pariſettus Regienſis , publicus Juris interpres , & Chriſtophorus Patavinus Auguſtinianus , Profeſſor Theologiæ , operam in hac re ſuam præſtitere ; uti conſtat ex Antonio Auguſtino , & Doviatio in Prænotionibus Canonicis .

VII. Ad Gymnaſii Romani gloriam , & utilitatem , hoc ſæculo , Sixtus V. Pontifex inauguratus eſt , qui ſacrarum rerum Profeſſorem in eo egerat . Ita enim teſtatur Lelius Peregrinus in oratione funebri , quam Sixto e vivis ſublato , habuit in Baſilica Liberiana , quamque in hujus Pontificis vita inferuit Ciæconius : *In omnibus fere ſcientiis , ait , miraculum eruditus , a Muſis minime alienus , ſolida eloquentia , & incredibili Philoſophiæ cognitione inſtructus , ſacris litteris , ac Theologicis difficultatibus enucleandis ſui Ordinis Scholas mire extulit . Romanum Gymnaſium , in quo publice Theologiam profitebatur , exornavit .* Qui autem fieri potuiſſet , ut nullam de Romana Univerſitate tantus Pontifex gereret curam ? Imo nullus eo liberalior , & munificentior , Gymnaſium oppreſſum ære alieno liberavit , collata pecunia viginti millium aureorum . Et ut illius utilitati proſpiceret , Congregationem ampliffimorum Cardinalium ſtatuit , quorum munus eſſet tuendi , vindicandi , augendi gloriam , & jura Romanæ Academiae . Itaque in ſua Conſtitutione , quæ incipit , *Immensa æterni Dei* , data anno MDLXXXVII. qua plures Cardinalium Congregationes ad Eccleſiæ , & Reipublicæ negotia pertractanda conſtituit , quinque Cardinales patrocinium Univerſitatis gerere decrevit : *Illud etiam cogitantes , ait , quod litterarum cognitio , liberalesque doctrinæ , & diſciplinæ , quibus juventus in publicis Gymnaſiis inſtruitur ,*
ac

ac eruditur, magnam Christianæ Reipublicæ, si cum pietate conjungantur afferunt utilitatem: tunc enim Civitates, & Regna optime administrantur, cum sapientes, atque intelligentes gubernacula possident; ob eam sane causam, Romani Gymnasii, ejusque Universitatis ornanda, & amplificanda curam merito gerimus, unde, & ipsam Universitatem ab ære alieno viginti duorum millium scutorum, & aliis pluribus oneribus sublevavimus, & plane liberavimus. Itaque, ut illius rationibus, quam optime prospiciamus, Cardinales quinque eidem Gymnasio, & Universitati illiusque reformationi præficimus, quibus facultatem concedimus, ut cum opus fuerit præclaros Theologiæ Magistros, & liberalium artium Professores, egregios Jurisconsultos, undecumque ad juventutem erudiendam evocent, qui morum integritate, eruditione, atque elegantia litterarum non minus præstent, quam peritia, usuque docendi, assiduisque prælectionibus juvenes instruant, utque singulis scientiarum Magistris pro meritorum ratione, re tamen Nobiscum, aut cum successoribus nostris participata, stipendium constituent. Primus Leo X. Pontifex Maximus addixerat quosdam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales gerendo patrocínio Romanæ Universitatis, nempe primum Cardinalem ex Episcoporum numero, itemque primum Presbyterum, atque primum Diaconum. Nam Bonifacius VIII. commiserat tuenda jura Romanæ Academiæ Abbati S. Laurentii extra muros, Priori Basilicæ Sancta Sanctorum, & Præposito Ecclesiæ S. Eustachii. Eugenius IV. jusserat Cardinalem Camerarium imminere, cum Reformatores, expleto suo munere, rationem reddidissent administrationis publicæ pecuniæ. Igitur primus Leo Pontifex nonnullos Cardinales nominavit ad Romani Gymnasii præsidium. At Sixtus V. novam ad hanc rem Cardinalium Congregationem statuit, cui facultatem quoque concessit accersendi, si ampliori auctoritate

ritate opus esset, ad Romanas Cathedras clarissimos Professores. Huic etiam Congregationi patrocinium commendavit Collegiorum quorundam Urbis, nempe Maronitarum, Græcorum, ac Neophytorum, imo & nonnullarum Europæ Universitatum, quæ singulari jure suberant Apostolicæ Sedi, Parisiensis, Bononiensis, & Salamantinæ: *Eidem Congregationi imponimus, ut earumdem Universitatum, atque ad eas pertinentium negotiorum apud Sedem Apostolicam curam gerat, illarumque necessitates Nobis, successoribusque Nostris ordine exponat, ut eis ex paterna charitate, opem, & auxilium afferre valcamus, easque interdum per litteras visitet, nostroque nomine Catholicis viris Apostolicam Benedictionem imperiatur, illisque, ut prospere cuncta eveniant, aliis vero spiritum consilii sanioris a Deo Optimo Maximo deprecetur*: quibus verbis indicatur Oxoniensis Academia, quæ etiam in tutelam fuerat Sedis Apostolicæ. In hac Congregatione, ut plurimum locum habuit Cardinalis ille, qui Pontificis esset fratris filius, uti Cardinales, Petrus Aldobrandinus, & Antonius Barberinus, cujus proinde summa erat dignitas, & auctoritas. Desiit deinde hæc Congregatio, uti etiam Cardinalis de Luca in Relationæ Curia Romanæ testatur; nullamque illius successores Pontifices in suis Constitutionibus mentionem fecere.

VIII. Ab eodem sapientissimo Pontifice, regimen, & administrationem Romanæ Universitatis insigne Advocatorum Consistorialium Collegium accepit, ita ut Rector Universitatis semper ex illorum coetu, & illorum suffragiis eligeretur. Refert Cartharius in Syllabo Advocatorum Consistorialium Sixti Papæ V. Constitutionem ad hanc rem datam anno MDLXXXVII. quæ incipit *Sacri Apostolatus ministerio*. Ibi Pontifex ait, tum ob amplissimi Collegii merita, quod aureorum sex millia sublevandis Romanæ Universitatis necessitatibus contulisset, tum

tum quia in illum Coetum viri doctissimi cooptarentur, se eidem Collegio regimen Gymnasii perpetuo committere: *Attendentes, quod si dictum officium Collegio dilectorum filiorum sacrae Aulae nostrae Consistorialis Advocatorum perpetuo uniretur, & incorporaretur, idem officium feliciter gubernaretur, ac utilitati publicae, & ipse Gymnasii plenius consuleretur, cum in dicto Collegio, semper adsint viri litterarum scientia, rerum experientia, ac usu & prudentia praestantes.* Cum enim in hoc Collegium praclarissimi totius Italiae Jurisconsulti consueverint admitti; cum iisdem consueverint Pontifices gravissima negotia committere; cumque Advocati Consistoriales magnum honoris locum obtinerent; recte sapienterque Pontifex, illorum administrationi Gymnasium perpetuo committendum esse existimavit. Et ita quidem, ut nil detractum voluerit ex juribus omnibus, omnique auctoritate, quibus antea, sive ex Constitutionibus Pontificum, sive ex consuetudine, usuque, sive jure, sive quovis alio nomine Rectores utebantur; *Officium Rectoratus Gymnasii Urbis hujusmodi, ait, per ipsum Collegium regendum, ac gubernandum juxta providam dispositionem, & ordinationem per eos, vel majorem eorum partem faciendam, & toties, quoties eis, vel eorum majori parti expedire videbitur, mutandam, cum omnibus, & singulis illius fructibus, juribus, conventionibus, & emolumentis universis, & quibuscumque tam ordinariis, quam extraordinariis, & quae alii, qui pro tempore fuerunt Rectores dicti Gymnasii, quovis modo habuerunt, seu habere potuerunt, ac quibusvis causis, & rationibus, necnon quibusvis honoribus, oneribus, praeceminentiis, auctoritatibus, prerogativis, jurisdictionibus, auctoritatibus, facultatibus, libertatibus, immunitatibus, & exemptionibus, privilegiis, & indulgentiis, solitis, & consuetis, & quibusvis aliis concessionibus, & gratiis, quibus tam ultimus, quam alii*

Re-

*Rectores dicti Gymnasii, quavis ratione, vel causa usi, gavisique potiti fuerunt, ac uti, gaudere, & potiri potuerunt, Collegio Advocatorum hujusmodi, ita quod liceat ipsi Collegio per se, vel alium, seu alios eorum, & Collegii hujusmodi nominibus corporalem, realem, & actualem possessionem dicti Officii apprehendere, ac perpetuo retinere, illiusque fructus, redditus, provenzus, jura, obventiones, & emolumenta percipere, exigere, & levare, & in suos, ac Collegii, & officii hujusmodi usus, & utilitatem convertere; ipsumque officium per se, & quemlibet eorum exercere, regere, & gubernare, ac omnia, & singula, quæ ad hujusmodi officium, ejusque liberum exercitium spectant, & pertinent, gerere, & facere, cujusvis licentia desuper minime requisita, auctoritate Apostolica, tenore præsentium perpetuo unimus, & incorporamus. Quapropter Pontifex nil derogatum voluit iis, quæ circa regimen Gymnasii, officiumque Rectoris Bonifacius VIII. Eugenius IV. & Leo X. in suis Constitutionibus decreverant. Itaque, eodem anno, die quarta Septembris, Advocati Consistoriales, ritibus consuetis, Gymnasii possessionem inivere, primumque ei præfecerunt Rectorem Horatium Burgesium ornatissimum virum. Interfuere huic rei Vincentius Parensius, Cæsar Marsilius, Pompejus Arigonius, Hieronymus Gabriellus, Cinus Campanus, Alexander Litta, Joannes Garzias Mellinus, Coronatus de Coronatis, Mutius Vellius Advocati Consistoriales. Ratam vero habuit Clemens VIII. anno MDXCIX. Constitutione, *Decet Romanum Pontificem*, hanc administrationem Romanæ Universitatis Advocatis Consistorialibus demandatam, cum probavit, confirmavitque quidquid ab ipsis ad illius regimen sancitum fuisset: *Præterea, inquit, omnia, & singula Statuta, Constitutiones, Ordinationes, & Capitula per Collegium Advocatorum hujusmodi, pro ejus, & negotiorum illius, nec non Gymnasio prædicto, tujus Re-**

Et oratus eidem Collegio Advocatorum Apostolica auctoritate, unicus, & annexus reperitur incumbentium, personarumque eis subiectarum felici regimine, & gubernio facta, & condita tenore presentium perpetuo confirmamus, & approbamus: concessa insuper eidem Collegio potestate mutandi, innovandi, augendi eadem Statuta, si ita eis expedire videretur. In hisce Constitutionibus Sixti V. & Clementis VIII. altum est de Reformatioribus Studii silentium. Hos proinde, quorum officium ob demandatam Advocatis Consistorialibus curam Gymnasii, inutile, & superfluum evaserat, jam tum extingui cœpisse opinamur.

IX. Hujus amplissimi Collegii a pristinis sæculis accersenda est origo. Compertum est, a quinto sæculo Occidentis Ecclesias habuisse *Scholasticos Defensores*, & *Regionarios Defensores*, quos ad instar *Defensorum Civitatis*, quorum crebra est in Codice mentio, sibi procurarunt Episcopi, & Ecclesiæ, ut sua, & pauperum negotia tuerentur. Fusc de his agit doctissimus Thomassinus Par. 1. Lib. 2. Cap. 97. de nova, & veteri Ecclesiæ disciplina, ubi tradit primum ex laicis, deinde ex Clericis Defensores Ecclesiarum eligi consuevisse. Frequens horum mentio est in epistolis S. Gregorii Magni, cujus ætate magno in honore erant, ut illis commissa esset cura patrimonii Romanæ Ecclesiæ, cura etiam aliarum Ecclesiarum, & patrocinium pauperum; sæpe quoque ipsis demandarentur gravissima Ecclesiæ negotia; ut proinde Gregorius Lib. 7. ep. 17. dixerit: *quia Defensorum officium in causis Ecclesiæ, & obsequiis noscitur laborare Pontificum*. Nec desit medio ævo illorum officium. Nam mentionem faciunt Defensorum Stefanus Papa III. in epistola ad Carolum, & Carlomanum Reges, & Capitularia Caroli Magni. At recentiori ævo dici cœperunt Advocati Consistoriales, quod ipsis solis fas esset, in Consistorio Pontificis, negotiis Episcoporum, Ecclesiarum,

rum, & pauperum patrocinari. Hinc eadem fuere Advocatis Consistorialibus officia, quæ olim Defensoribus incumbabant. Atque hanc illorum originem statuunt tum plures Auctores, tum omnium Doctissimus BENEDICTUS XIV. in Brevi quodam edito die 5. Martii, anno MDCCXLI I. Jam vero magna fuit hujus Collegii dignitas. Nam primo Jurisconsulti doctissimi, postquam in præcipuis Italiæ Academiis docuissent, honoris causa in hunc Coetum adsciscabantur. Tum ex hoc Ordine prodire plurimi viri a doctrina, a rebus gestis, ab amplissimis dignitatibus clarissimi, Episcopi, Cardinalesque magno in numero, Pontifices, præsertim BENEDICTUS XIV. qui unus satis est ad hujus Collegii dignitatem comprobendam. Sæpe illorum peritiæ gravissima commissa sunt a Pontificibus negotia Ecclesiæ, & Sedis Apostolicæ; ejus rei plurima exempla dat Cartharius in Syllabo Advocatorum Consistorialium. Aderant in Conciliis, ut rebus obscuris doctrina sua lucem afferrent. Pontificum itinera comitabantur, ne deesset Aula tantorum virorum obsequium. Quæ omnia perspecta sunt ex Syllabo Advocatorum Consistorialium, auctore Carthario, & ex eorumdem Albo in calce hujus Operis edendo. Eorum autem munus in eo potissimum versabatur, ut cum olim Pontifex nonnisi in Consistorio tractaret negotia Ecclesiarum, Episcoporum, & Reipublicæ; ipsi in tanto conventu, de iis, quæ agebantur, verba facerent. Neque enim decet, nisi Viros gravissimos, selectosque, Pontificem in tanta majestate jus dicentem, alloqui. Atque hoc esse illorum officium, Martinus V. Constitutione, *In Apostolica*, lata anno MCDXXV I I. disertis verbis testatur. Quoniam vero antiquis Defensoribus incumberat cura patrimonii Ecclesiæ, & pauperum hinc jam diu invaluit, ut Patronus Ararii Pontificii, ac pauperum ex memorato Coetu semper accerseretur. Videndus de hujus Collegii præstantia Rubeus in libro, cui titulus: *Defen-*

for redivivus. Olim Collegium hoc decem Jurisconsultis constabat; tum jubente Sixto IV. auctus illorum numerus ad duodecim. Ex hisce unus, antiquissimo jure, Bononiensis, alter decreto Urbani VIII. anno MDCXXV. Ferrariensis, unus Pii IV. jussu MDLX. Mediolanensis, alter beneficio Innocentii XII. anno MDXCV. Neapolitanus, cæteri ex Ditione Pontificia. Universi antequam in hunc Coetum admittantur, præditi esse debent Juris scientia, & hujus rei periculum faciunt in publico conventu. Et Clemens XII. Brevi dato die XXII. Januarii MDCCXXXI. decrevit, non nisi optimos Jurisconsultos in hunc Ordinem cooptandos, ne impares deinde sint officiis *Advocati Fisci, & Camera Apostolica, Advocati pauperum, & Promotoris Fidei, quæ eis conferri consueverunt*. Inter eos primas tenet Decanus, seu is, qui in hoc Collegio est antiquissimus eorum, qui Romæ sunt, quique inter Prælatos Aulæ Romanæ non recensentur. Quoniam vero jam diu mos desit, ut Pontifex in Consistorio, auditis Advocatis, jus redderet; hinc nunc temporis verba faciunt in Consistorio, cum a Pontifice petenda sunt Pallia Archiepiscopis conferenda; cum agitur de iis, qui in Sanctorum numero sunt referendi; & si qui Cardinales sedignitate sua abdicarent; sique aliquibus Oratoribus Principum permetteretur adire in Consistorio Pontificem; horum nomine Advocati Consistoriales verba facerent. Nuper vero omnia illorum munia, & privilegia, novis quoque additis beneficiis, confirmavit Sanctissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. qui diu in hoc Collegio meruerat, Constitutione, *Inter conspicuos Ordines*, de qua re alibi dicemus.

X. Itaque huic Ordini amplissimo commissum est regimen Gymnasii Romani. Ad hanc rem, singulis annis, collatis suffragiis, unum e coetu suo Rectorem Gymnasii constituunt; sæpe eundem diutius hoc fungi munere permittunt. Is dicitur, *Rector Deputatus*, duosque socios

cios sibi adjungit ad hoc munus obeundum. Olim Rectores Gymnasii Romani ab ipsis Professoribus, eorumque discipulis eligebantur, ut patet ex Bulla Bonifacii VIII. *Rectores quoque quos Doctores & Scholares ejusdem Romani Studii pro tempore duxerint eligendos*. Nam excitationis ubique Academiis, cum necesse esset eis aliquem imminere, & rei litterariæ curam gerere; visum est, nemini aptius id munus convenire, quam alicui e Professorum numero, quem ipsi Professores, discipulique communi suffragio elegerint. Ita fere res se habuit in omnibus Academiis, præsertim Parisiensi, uti constat ex Bulzæ; Patavina, uti constat ex Thomassino; Salmaticensi, uti Mendæ testatur; Neapolitana, Coloniensi, aliisque. Perduravit hoc institutum in Romana Academia, sedente Eugenio Quarto. Nam in hujus Pontificis Constitutione, Capite antecedenti adducta, leguntur eadem verba Constitutionis Bonifacii VIII. de Rectoribus, quos Professores, eorumque Discipuli constituerint. Hinc cum plurima Eugenijs decreverit quoad modum eligendi Reformatores Gymnasii, siluit tamen de electione Rectoris, utpote quæ suffragiis totius Academiae esset permisa. Quapropter Joannem illum Mafisonensem Episcopum, qui sub Eugenio Pontifice agebat Rectorem, & quem Sanmarthani in Gallia Christiana vocant Decretorum Magistrum, opinamur e numero Professorum fuisse. Georgium quoque Trapezuntium Rectorem, Professoreque fuisse, tradunt Vossius, & alii. Jam vero in omnibus Academiis amplissima fuit dignitas Rectoris. Cum enim Coetus ipse Professorum, & Auditorum ob præstantiam doctrinæ, ob beneficia Principum, ob præclara in Rempublicam merita, ob defensionem Fidei, ac Religionis, magnum honoris, ac dignitatis locum in qualibet Civitate, Provincia, & Regno obtineret; hinc consequeretur, ut qui Coetui huic amplissimo præset, illumque repræsentaret, is in sum-

mo.

mo honore, dignitate, & exultatione esset. Hinc Rectoribus scepra argentea præferebantur. Ita de Rectore Papiensis Academiæ constat ex Arnaldo Ferrono Lib. 7. Hist. Gall. ubi narrat Antonium Levam Cæsaris Ducem, ut militibus stipendia solveret, etiam argentea scepra, quæ instar fascium præferebantur Rectori Universitatis, in suos usus convertisse. De Rectore Academiæ Montispessulanæ scribit Middendorpius: *Rectoris tanta auctoritas est, ut Studiosi quacumque etiam de causa egredientem comitari honoris gratia cogantur, quod se non sine maxima studiorum suorum, multarumque horarum jactura nimis frequenter fecisse queritur Rebuffus. Ac quorundam Rectorum inhumanitatem reprehendit, qui de Studiis parum solliciti, ambulando per plateas, cundo ad nuptias, sæpe etiam ad amicas, mortuorumque sepulturas, prælectiones interturbabant.* Idemque Middendorpius testatur, Rectorem Academiæ Viennensis in omnibus actibus publicis alterum a Principe, vel ejus Vicario locum obtinuisse. Augebat Rectorum dignitatem jurisdictio in negotiis definiendis Professorum, ac discipulorum illis a Friderico Imperatore concessa. Nam vi hujus Sanctionis in omnibus fere Academiis Rectores hac usi sunt potestate. De Coloniensi scribit Middendorpius: *In omnibus quoque causis criminalibus & civilibus jurisditionem exercet: quare gravissima semper inter Coloniensem Archiepiscopum, & Rectorem controversa fuit exorta: solius hærcsis cognitionem non usurpat: & quamquam pro electione Rectoris quatuor istis anni temporibus Universitas cogitur, fere tamen nunc integrum annum retinetur: & de jure responsurus Rector Theologus, Medicus, & Philosophus perpetuo Jurisconsultum Assessorem, & Consiliarium habet.* Deque Rectore Academiæ Viennensis, scribit: *Universitatis Rector in actibus publicis alterum a Principe, vel ejus Vicario locum obtinet, atque omnibus Academiæ membris*

bris ex æquo, & bono jus dicit, non modo in civilibus, sed in criminalibus etiam controversis. Pariter Rectoribus Academiarum Complutensis, Salamantniæ, Parisiensis, Oxoniensis, Bononiensis, & aliarum plurium, fuisse ordinariam jurisdictionem in Professores, Scholaresque, probat Cothmannus in suis Responsionibus Academicis. In Academia Neapolitana olim fuit ad hanc rem *Justitiarius Scholarium*, quo abrogato, jurisdictio hæc rediit ad Rectorem. Hinc Rectoribus ordinariam jurisdictionem abscribunt Mendo in libro de Jure Academico, Escobarius de jurisdictione in Studiis generalibus, Pereira in Republica litteraria, aliique quamplures. Denique privilegia plurima a Principibus collata Academiis, non parum dignitatem illarum Rectorum extulerunt. Cum igitur Rectores tanto honore aucti essent, causa fuit, cur, demta Professoribus, ac Scholaribus electione, cœperint ipsi Summi Principes Academiis sibi subjectis Rectores præficere. Plurimum enim sua, & Republicæ interesse existimarunt, si in tanto munere virum suis rebus addictissimum collocarent. Ita in Gymnasio Patavino Rector a Senatu Veneto constitui cœpit. In Gymnasio Neapolitano munus Rectoris perpetuo addictum fuit Magno Regni Capellano. Pariter in Gymnasio Romano mos desiit, ut a Professoribus, Scholaribusque Rector nominaretur. Sed ipsi Summi Pontifices aliquem e gravissimis Aulæ Romanæ Præsulibus huic muneri præficere consueverunt. Ita testatur Sixtus V. in laudata Constitutione, his verbis: *Sane licet alias Officium Rectoratus Gymnastii Almæ Urbis uni ex Prælatibus Romanæ Curie ad ejus vitam concedi, & assignari solitum fuerit.* Cumque antea, etiam laicis Professoribus potuerit hoc munus committi, hinc ubi Romani Pontifices sibi Rectoris electionem vindicarunt, nulla lege adigebantur, ut e Clericorum duntaxat numero Rectores seligerent. Quod indicatur a Leone in Bulla, *Quam omni-*

omnibus, ubi agens de Capellanis Romanæ Academiae a Rectore instituendis, ait: *Quæ Rectoris pro tempore institutio, seu confirmatio, etiamsi in futurum contingat, dictum Rectorem Prælatum non esse (ut nunc est) sed simplicem Clericum, aut merum laicum esse, easdem vires, & eundem effectum habeat, proinde si esset institutio per Nos, seu per alios Pontifices successores nostros Romanos pro tempore in dictis Præpositis, & Capellanis respective facta.* In aliis quoque Academiis laici nonnunquam hoc munere donabantur, uti de Viennensi testatur Middendorpius, ita tamen, ut laicus Rector Clericum aliquem sibi adsciverit ad jurisdictionem in ecclesiasticas personas exercendam. At Romani Pontifices ut plurimum consueverunt Prælatos amplissimos Aulae Romanæ præficere Gymnasio. Nam sub Leone X. anno MDXIII. uti constat ex Constitutione, *Dum suavissimos,* administrabat hanc provinciam Dominicus Jacobatius de Faceschis Romanus, Episcopus Lucerinus, Pontificis in Urbe in rebus spiritualibus Vicarius, olim Advocatus Consistorialis, & Auditor Rotæ Romanæ. Cujus quidem quanta fuerit in utroque Jure, & Theologia peritia, plurimi ab eo editi libri, quos recenset Ciacconius, testantur; ut merito illum Leo X. anno MDXVII. inter Cardinales cooptaverit, & Urbe discedens suum in ea Legatum nominaverit. Anno MDXIV. præerat Academiae Romanæ Episcopus Comensis, cujus meminit Leo X. in Bulla *Quam omnibus.* Is autem fuit Scaramutia Trivultius nobilissimus Mediolanensis, ac doctissimus Jurisconsultus, qui in Scholis publicis Ticinensibus Jura docuerat, & a Ludovico XII. Galliarum Rege in Consiliarium Regni fuerat adlectus, quem idem Pontifex Leo X. anno MDXVII. Cardinalium Ordini addidit. Vir quidem de publicis rebus, deque re litteraria optime meritus, uti Ughellus narrat in Episcopis Comensibus. Andreas Jacobatius, Dominici frater, vir doctus, & Orientalium lingua-

guarum peritissimus , sub eodem Leone Pontifice , teste Ciacconio , fuit Rector Gymnasii , Vicarius Pontificis in Urbe , & Episcopus Lucerinus . Verisimile , est utrumque Jacobatum in Gymnasio aliquamdiu docuisse . Sub Paulo III. Julio III. Pio IV. & Pio V. gessit Rectoris munus Camillus Peruscius Episcopus Alatrinus , vir ornatissimus . Huic ætate gravi , & residentia legibus adstricto , Pius IV. anno MDLXIV. Coadiutorem dedit cum futura successione , & ducentorum aureorum stipendio celeberrimum Silvium Antonianum , Professore humanarum litterarum in Romano Gymnasio , tum Cardinalem amplissimum . Extant Pii IV. ad hanc rem litteræ in vita hujus Cardinalis conscripta a Josepho Castalione . Ibi legitur , ut Camillus Peruscius consenserit huic Coadiutoria , & ut die XII. Februarii , anno MDLXV. Antonianus exhibuerit Conservatoribus Urbis Pontificis litteras , & coram Cardinale Vitellio , & Camillo Perusco solitam Fidei professionem , consuetumque juramentum ediderit . Gregorio XIII. Pontifice , agebat Rectorem Annibal de Grassis , simulque erat Consultor S. Officii , & Judex Confidentiarum , uti legitur in præfatione ad Decisiones Cæsaris de Grassis . Hic quoque Cæsar de Grassis , Auditor Sacri Palatii , diu moderatus est Romanam Academiam . Denique sub Sixto V. fungebatur hoc munere Simon Cecchinus , Utriusque Signaturæ Referendarius , Auditor Contradictarum , & deinde Romanæ Rotæ , eximius Jurium Doctor , & Poeta . Atque ita res se habuit usque ad Sixtum V. qui ut optimæ administrationi Romanæ Academicæ perpetuo consuleret , utque Advocatorum Consistorialium merita compensaret , ipsis perpetuo hoc munus addixit . Et quidem tunc temporis , & sequenti ævo , sæpissime ex publicis Professoribus creabantur Advocati Consistoriales , uti Olradius de Ponte , Ludovicus Pontanus , Ivo Coppulus , Hieronymus Accorambonus , Bonignorus Finettus , Antonius Vellius , Sigismundus Zannetti

nettinus, Rutilius Alterius, Cinus Campanus, Marcus Antonius Bizzonius, alique. Imo adhuc in Collegium hoc adsciti stipendia Professorum percipiebant. Nam in Elenchis Professorum sub Pio V. anno MDLXVI I. legitur Antonius Vellius Advocatus Consistorialis, Professor Jurium hora vespertina, stipendio centum quinquaginta aureorum. Pariter sub Gregorio XIII. occurrit in Albis Professorum Marcus Antonius Bizzonius, quem Pius V. adscripserat inter Advocatos Consistoriales. Julius Benignus, & Cinus Campanus, uterque Advocatus Consistorialis, inter Professores, qui stipendia percipiunt, recensentur.

XI. Diximus Capite antecedenti, Sixtum IV. confirmasse Advocatis Consistorialibus jus constituendi Doctores Legum, quod nullis aliis fas esset. Verum cum nonnulli id sibi jus arrogarent, indoctique saepe ad hunc honorem promoverentur, Julius III. lata Constitutione, *Cum sicut fide dignorum*, anno MDLI I. ne Doctorum dignitas vilesceret, & ne privilegiis Advocatorum Consistorialium detraheretur, novo donavit robore Sixti IV. Sanctionem, declarans, solos in Urbe Advocatos Consistoriales insignia Doctoratus conferre posse, ac nullius momenti fore, si quid in hac re alii ausi essent: *Nos igitur praemissis, prout ex debito Pastoralis Officii tenemur obviare volentes, praesertim in Urbe ex qua utrumque Jus profuit, ac descendit, & a cujus exemplo Orbis partes solent regulari, ac de litterarum scientia virtutibus, & meritis vestris, quibus vestro Collegio Doctores in utroque Jure Civili, & Canonico creandi, & illis insignia conferendi ex diversis privilegiis, & antiqua consuetudine jus, facultas, & potestas competunt, & in quibus etiam potestas Sanctae Romanae Ecclesiae Camerarii, Gymnasique Almae Urbis nostrae Cancellarii pro tempore existentium representatur: Motu proprio, & ex certa vestra scientia, non ad vestram, seu alicujus instantiam, sed*

*sed de nostra mera deliberatione tenore presentium statuimus, & ordinamus, quod ex nunc de cætero perpetuis futuris temporibus nullus, etiam prætextu cujusdam licentia, seu facultatis sibi concessæ ad gradum Doctoratus in utroque, seu alterum Jurium hujusmodi ab alio, quam a vobis, & Collegio vestro in dicta Curia assumi, seu in utroque, vel altero Jurium Doctorari possit. Rursum a Sixto V. Constitutione, Sacri Apostolatus ministerio, anno MDLXXXVI I. novum robur accessit antiquo huic Advocatorum Consistorialium privilegio, cum confirmaverit, ac innovaverit, omnia, & quæcumque privilegia eidem Collegio, & Advocatis Consistorialibus per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros & præcipue per piæ memoriæ Julium Papam III. etiam prædecessorem nostrum super facultate Doctores creandi, etiam privative quo ad alios. Nihilominus tamen amplissimum Protonotariorum Apostolicorum Collegium, sæculo hoc cadente, eandem sibi potestatem adscribebat. Quapropter, Clemente VIII. Pontifice, diu, multumque disputatum est in Foro Romano, an jus promovendi in Urbe Doctores, utrique Collegio esset commune. Tandem anno MDXC. die III. Aprilis, suffragio Patrum, qui in Rota Romana jus dicunt, definitum est, Doctores in utroque Jure a solo Advocatorum Consistorialium Collegio constitui posse. Est hæc Romanæ Rotæ Decisio MDCCLXXXVI I. coram Seraphino. Et huic illorum Patrum judicio suffragatus est Clemens VIII. promulgata eodem anno, Constitutione, quæ incipit, *Decet Romanum Pontificem*, qua Constitutionibus in hac re Sixti IV. Julii III. Sixti V. innovatis, declaratur, quod munus, seu privilegium, & facultas creandi Doctores, seu Licentiatos in utroque, vel altero Jurium, ac conferendi insignia Doctoratus, & Licentiatæ solummodo ad Collegium Advocatorum hujusmodi, privative quæ ad omnes alias personas cujuscumque status, gradus, ordinis,*

& conditionis, ac omnia alia Collegia Officialium dictæ Curia, & Notariorum de numero Participantium prædictorum perpetuo spectet: vetitumque est, quibusvis aliis personis, & Collegiis etiam Notariorum de numero Participantium hujusmodi, ne de cætero personas quascumque, etiam quomodolibet optime qualificatas in eisdem Curia, Urbe, & districtu ad Doctoratus, seu licentiaturæ Gradus assumere, seu illis eorum insignia tradere quoque modo, etiam vigore privilegiorum, & indulgentiarum ad hoc eis auctoritate prædicta concessorum, ac etiam confirmatorum, & innovatorum. Præterea ibidem privilegia aliis Collegiis in hac re concessa nullius declarantur momenti; nullius quoque pretii declarantur Doctores ab aliis promoti, imo & pænis quibusdam afficiantur. Quoniam vero hoc idem jus in Doctoribus promovendis Comites Palatini sibi asseruerant, Pius V. Constitutione, *Quamvis a Sede Apostolica*, anno MDLXVI. & Clemens VIII. eadem Constitutione, *Decet Romanum Pontificem*, id ipsis fas minime esse decreverunt. At iterum sequenti sæculo rediit hæc controversia, quam hic indicamus, ne rursus de ea agere cogamur. Concessa enim ab Urbano VIII. anno MDCXXIX. Protonotariis Apostolicis facultate promovendi quatuor dumtaxat Doctores, quibusdam servatis conditionibus, has cum illi neglexissent, excitatæ inde sunt lites, resque diu disceptata. Tandem nuper huic controversiæ finem imposuit Sanctissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. edita Constitutione, *Inter conspicuos Ordines*, anno MDCCXLIV. In ea enim certant, firmamque facit Advocatorum Consistorialium potestatem conferendi Doctoratus honorem, quæ nullis aliis in Curia, & Urbe conveniat; restituitque pristinam vim Constitutionibus prædecessorum Pontificum jam recensitis; e contra vim detrahit privilegii omnibus, quæ aliis hanc potestatem communicarent. Tum, extincta inter Protonotarios, Advocatosque lite, de-

declarat, Protonotariis integrum neque fuisse, nec esse, ut absentes ab Urbe constituerent Doctores; idque solum ipsis fas esse, ex Urbani VIII. beneficio, ut nempe singulis annis quatuor tantummodo, qui in Urbe adsint, & nonnisi prævio examine, augeant Doctoris gradu. Imo, ut nobilissimum Protonotariorum Collegium, suis beneficiis complectatur, annuit, indulgetque ipsis facultatem constituendi annis singulis sex Doctores, dummodo tamen in Urbe commorentur, quibusdam etiam conditionibus præscriptis. Mox statuit, ut nullis in posterum in Aula Romana conferantur Officia, vel Beneficia, quæ nonnisi Doctoribus sunt conferenda, nisi litterarium hunc honorem in Romano Gymnasio ab Advocatis Consistorialibus acceperint. Idque se decrevisse testatur Pontifex, ut Advocatos Consistoriales majoribus privilegiis donaret, ut Gymnasia Romani dignitatem auget, utque rebus publicis melius consulere: *Nostræ Consistorialis Aule Advocatos, eorumque Collegium amplioribus favoribus, & gratiis prosequi, & tam prædicti Archigymnasii Almæ Urbis nostræ splendori, & dignitati, quam feliciori, atque utiliori Romanæ Curie statui, & regimini plenius consulere, & providere volentes, simulque dignum rationique consonum reputantes, ut quicumque ad Dignitates, Prælaturas, Magistratus, aliaque munia, & Officia dictæ Curie, quæ in eadem Curia, & Urbe consistunt, & in ea exercentur, & quæ Doctoratus gradum in utroque vel altero Jurium annexum habent, aut quomodolibet requirunt, pro tempore assumi, & promovcri desiderant eorum doctrinæ, & idoneitatis in prædicto Archigymnasio publicum præbeant experimentum.* Excepit tamen ab hac generali lege illos, qui consequuntur Officia nonnulla quibusdam nationibus addicta.

XII. Quoad Doctores in Philosophia, ac Medicina, ii honorem hunc consequuntur ab insigni in Urbe Collegio Medicorum. Jam olim sub Imperatoribus fuit in Urbe

be Collegium Archiattrorum, ejus sæpe mentio fit in utroque Codice. Archiatri dici cœperunt Medici Principis, atque adeo primarii, qui deinde distincti sunt in Archiatros Palatii, & Archiatros populares, & ex his conflatum Collegium, uti censet Daniel Clericus in Historia Medicinæ. Archiattrorum popularium numerum, electionemque decrevit Valentinianus Lib. xlii. Codicis Theodosiani Titulo lli. de Medicis, & Professoribus, Leg. viii. *Exceptis portus Syxti, virginum Vestalium quot Regiones Urbis sunt, totidem constituantur Archiatri, qui scientes annonaria sibi commoda a populi commodis honeste obsequi tenuioribus malint, quam turpiter servire divitibus. Quos etiam ea patimur accipere, quæ sani offerunt pro obsequiis, non ea, quæ periclitantes pro salute promittant. Quod si huic Archiattrorum numero aliquem aut conditio fatalis, aut aliqua fortuna decerpserit, in ejus locum non patrocinio prepotentium, non gratia judicantis alius subrogetur, sed horum omnium fideli circumspectoque delectu, qui & ipsorum consortio, & Archiatria ipsius dignitate, & nostro judicio dignus habeatur de cujus nomine referri ad nos potius oportebit.* Hinc patet, totidem fuisse Archiatros populares, quot erant Urbis regiones, exceptis Medicis qui in Syxtis, & apud Virgines Vestales Medicinam faciebant, de quibus videndus doctissimus Gothofredus. Illorum autem munus fuisse obsequi tenuioribus, curare nempe eos, quibus nulla, vel tenues essent opes. Et ob hanc rem percipiebant annonas e publico arario. Nec nullus in hoc Collegium cooptari potuit, nisi communi aliorum suffragio, & auctoritate Imperatoris. De qua re rursus Leg. ix. ait Valentinianus: *Si qui in Archiatri defuncti est locum promotionis meritis aggregandus, non ante eorum particeps fiat, quam primis, qui in Ordine reperientur, septem, vel eo amplius judicantibus idoneus adprobetur: ita ut quicumque fuerit admissus, non ad*
prio-

priorum numerum statim veniat, sed eum ordinem consequatur, qui ceteris ad priora subiectis, ultimus poterit inveniri, hisque annuarum compendia, quæ eorum sunt meritis, dignitatique præstanda, tua sinceritas juxta dispositionem prius habitam faciat ministrari: Memorat hanc legem Symmachus Lib. 10. ep. 40. Erant & Archiatri Sacri Palatii, qui *intra penetralia Regalis Aulae*, uti dicitur Leg. XI I. citato loco Codicis Theodosiani, Medicinam exercebant; quique deinde assequerentur Comitivam primi Ordinis, atque immunes erant ab omnibus publicis muneribus subeundis. Horum primus dicebatur Comes Archiattrorum. Quod vero non omnes Medici dicerentur Archiatri, probant verba Legis VI. Lib. X. Cod. Justin. Tit. LII. ubi: *Medicos, & maxime Archiatros*. Quemadmodum igitur olim in Urbe fuit præcipuorum quorundam Medicorum Collegium, & nonnullis privilegiis ornatum, ita etiam sæculis subsequentibus, præsertim sæculo decimo quinto, cum huic Collegio Sixtus IV. potestatem addidit examinandi, probandique illos, qui in Urbe voluissent Medicinam exercere. Nam id olim eis fuisse a Sixto IV. concessum testatur Clemens VII. Constitutione *In superna* anno MDXXX. edita, qua confirmavit Statuta hujus Collegii, & jurisdictionem Protomedici in examinandis, probandisque Medicis, ac Pharmacopolis. Tum Julius III. anno Domini MDLIII. lata Constitutione, quæ incipit *Meritis devotionis vestrae*, confirmavit huic Collegio privilegia a prædecessoribus Pontificibus concessa, præsertim Clemente VII. annuitque, ut Protomedicus jus diceret in causis sive civilibus, sive criminalibus, quæ ad ejus officium spectarent, utque non nisi ab hoc Medicorum Collegio fas esset conferri Doctoratus insignia in Philosophia, ac Medicina: *Statuimus, inquit, & Ordinamus, & nunc & de cetero perpetuis futuris temporibus, ut nullus, etiam prætextu cujusvis licentiæ, seu facultatis sibi,*

sibi, etiam Apostolica auctoritate concessa ad Philosophiam, & Medicinam, seu earum alterum Doctoratus gradum, præterquam a vestro Physicorum, & Medicorum Collegio in dicta Alma Urbe nostra existente assumi, creari, & promoveri possit. Cumque excitata esset controversia inter hoc Medicorum Collegium, & Collegium Pharmacopolarum, Gregorius Pontifex XIII. anno MDLXXV. Constitutione, *Cum officio Pastoralis*, declaravit, officinas Pharmacopolarum a Protomedico visitandas, hos, eorumque Pharmaca ab eodem probanda, prætiumque Pharmacorum a Protomedico statuendum. Tum alia Constitutione ab eodem Gregorio Papa XIII. promulgata anno MDLXXVI. quæ incipit *In Apostolica dignitatis*, sancitum est, ut quicumque in Urbe vellent artem medendi exercere, ii, examine, suffragioque Protomedici, ac Collegii Medicorum essent comprobandi. Præterea Constitutione Clementis VIII. anni MDXCIII. cujus initium est, *Quo viri, qui tum salubribus artis Medicinæ præceptis*, Statuta hujus Collegii, ac privilegia a predecessoribus Pontificibus concessa, novo robore donata sunt; declaratumque, Medicos, Chirurgo, Pharmacopolas Urbis, Ditionisque Pontificiæ subesse jurisdictioni Protomedici, hujusque Collegii; illorum causas civiles, criminalesque spectantes ad hanc artem, a Protomedico in prima instantia definiendas esse; hujus judicio standum esse, an pares sint illis vires his muneribus exercendis; medicamenta quoque a Pharmacopolis confecta Protomedici examini subiicienda esse. Denique ab Urbano VIII. & Clemente X. novis Constitutionibus corroborata sunt privilegia, & Statuta hujus Collegii, eaque typis edita anno MDCLXXV I. Est igitur in Urbe insigne Collegium ex duodecim Medicis conflatum, quorum si unus loco cesserit, eligitur alter suffragiis cæterorum, dummodo nonnullis præditus sit conditionibus, qua leguntur Statutorum Cap. 19. atque in primo ingressu dis-

feren-

ferendum ei est de Philosophia, deque Medicina, jurandumque se Collegii Statuta servaturum. Horum unus suffragiis ceterorum electus agit Protomedicum generalem, simulque cum tribus Consiliariis exercet jurisdictionem omnem in Urbe, & Ditione Pontificia in rebus ad artem Medicam spectantibus; hique omnes, expleto sui Magistratus tempore, subiiciuntur Censuram iudicio, an quidquam officio suo defuerint. Ad hoc Collegium spectat Doctores vel in Philosophia, vel Medicina constituere in Urbe, neque id aliis fas est. Qui igitur hoc honore donari exoptat, adire debet Protomedicum, cujus auctoritate nonnulli nominantur, qui illius in Philosophia, vel Medicina peritiam explorent, ac testentur. Tum illi publicum examen est subeundum, differendumque de nonnullis propositionibus sorte desumptis, vel ex Aphorismis Hippocratis, vel ex libris Physicarum Auscultationum Aristotelis, in conventu totius Collegii, & Vicesgerentis Cardinalis Camerarii, postquam Catholicae Fidei professionem recitaverit, consuetumque sacramentum praestiterit. Tum iis, quae ille dixit, opponit nonnulla ultimus e Collegio; ægrumque fingit quoddam morbo laborantem, ut ille hujus curandi methodum tradat. Quibus finitis, feruntur suffragia, iisque collatis, si ei faverint, petit a Vicesgerente, vel a Protomedico sibi insignia Doctoratus conferri. Et Vicesgerens Camerarii, vel eo absente, Protomedicus illum Doctorem decreto Collegii declarat, Promotor vero ei tradit insignia, Librum, Annulum, Biretum, postquam eum in Cathedra collocaverit. Deinde novus Doctor procumbens ante Vicesgerentem, vel Protomedicum, promittit, juratque tactis Evangeliiis, se dignitati Romanae Ecclesiae, Populi que Romani, juribusque Collegii Medicorum numquam detracturum; pauperes sine ulla mercede curaturum; ægros omnes suae curae commissos hortaturum ad Ecclesiae Sacramenta suscipienda juxta

Pii V. Constitutionem; omneque studium in ærotis curandis se adhibiturum. Tum singulorum amplexibus excipitur, eisque pro collato beneficio gratias agit plurimas. Atque is est ritus creandi Doctores Philosophiæ, vel Medicinæ in Romano Gymnasio. Nec ambigendum est, quin in hac re Collegium Medicorum Urbis exhibeat vices Romanæ Universitatis, & hujus nomine probet, constituatque Doctores. Proinde hoc insigne Collegium quoad hanc rem est pars Romanæ Academiæ, uti etiam fatetur Cardinalis de Luca Discursu 44. Relationis Curia Romanæ. Hinc ait: *In eadem Universitate, vel Sapientia adsunt etiam Collegia Theologorum, & Medicorum scientificorum, qui Physici appellantur, ad differentiam Chirurgorum practicum, & mechanicorum; atque penes utrumque Collegium residet quoque eadem potestas Doctorandi in propria professione respective.*

CAPUT IX.

DE GYMNASIO ROMANO
SÆCULO DECIMO SEPTIMO.

Gymnasii ædificium sub Alexandro Septimo perficitur : II. De ejus Bibliotheca . III. De Sacra Æde . IV. De Horto Medico . V. De stipendiis Professorum . VI. Novæ quarundam Disciplinarum Cathedra restituta vel erecta . VII. Solemnis Dedicatio Gymnasii . VIII. Decreto Clementis Noni nullis in Urbe fas est publice docere , dissentiente Gymnasii Rectore . IX. Jus interpretandarum Legum uni Gymnasio Romano assertum , & vindicatum . X. De quibusdam Theologicis exercitationibus in Gymnasio Romano .

I.

Edes publicis scholis habendis in regione Sancti Eustachii, jubente Eugenio IV. Pontifice rei litterariæ studioßimo, Senatus Romanus extruxerat. Has Alexander VI. Pius III. Julius II. Leo X. Paulus III. Gregorius XIII. Sixtus V. adjectis ædificiis curaverant ampliari; unde & quorundam illorum Pontificum Gentilitia insignia adhuc in Gymnasio supersunt. Sub Sixto V. molem ædificii auctam ab ea parte, quæ respicit Ecclesiam Gentis Hispanæ Divo Jacobo Apostolo sacram, & absolutam externam faciem Gymnasii, apertum principale ostium, extructam interiorem aream, ac porticibus adornatam, erectamque turrim cum tintinnabulo ad convocandos Auditores, narrat Franciscus Macedo in sua Archigymnasii Sapientiæ descriptione. Deinde usque ad Clementem VIII. opus lente processit, cum fabricari coepit ad latera ædificii, & aliquantum operis

G g a

adiici.

adiici. Nec cessatum est sub Paulo V. de quo testatur Ciacconius: *Lyceum Romanum, Sapientiam vulgus appellat, magnis accessionibus ædificiorum factis amplificavit: utque ultima ei manus imponeretur nonnulla Sedis Apostolicæ vectigalia loco pignoris substruptioni perficiendæ obligavit.* Rursus sub Urbano VIII. data est opera perficiendo Gymnasii ædificio, atque nova Ædes sacra constructa, cui in justam altitudinem jam educæ sub Innocentio X. fastigium, seu fornicem imposuere, erecta super tectum turri cochleario opere spiris intortis sinuata, quæ desinit in coronam. Hinc de Urbano scribit Ciacconius: *Gymnasium Romanum, quod Sapientiam vocant ornatus, & majus constituit, in quo hæc inscriptio:*

VRBANO VIII. PONT. MAX.

OB SAPIENTIÆ GLORIAM ET PATROCINIVM.

Adhuc illa Gymnasii facies, quæ forum S. Eustachii spectat, perficienda erat. Tandem, sedente Alexandro VII. anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto ad Pontificatum evedto, totum Gymnasii ædificium absolutum est, auctumque insigni Bibliotheca, & Horto Medico in monte Janiculo medicis exercitationibus aptissimo. Quapropter in externa Ecclesiæ Gymnasii fronte inscriptum legitur:

ALEXANDRO VII. P. M.

OB ÆDEM SAPIENTIÆ

TOTO AMBITV PERFECTAM ET BIBLIOTHECA

HORTOQVE MEDICO INSTRVCTAM

SACRI CONSISTORII ADVOCATI

POS. M. DC. LX.

Idque in hujus Pontificis vita minime prætermisit Panvinius in additionibus ad Ciacconium: *Archigymnasium Romanum a Leone X. institutum toto ambitu perfecit, in eoque egregii operis Ædem in honorem S. Junis ab Innocentio X. invocatam absolvit, & Bibliothecam omnis generis libris luculenter instructam ingenti aula, ac the-*

thecis magnifice instructis, publica commoditati aperuit.

II. Bibliotheca hæc, qua Alexander VII. donavit Romanum Gymnasium, juris fuerat Ducum Urbini, uti & altera pretiosissimis manuscriptis referta, quam in Vaticanam Bibliothecam intulit. De qua re idem Ciaccorius scribit: *Bibliotheca Vaticana adjunxit celebrem illam Urbinatum Ducum magna omnis generis manuscriptorum copia refertissimam, cujus jacturam Urbinitibus large rependit. Aliam vero impressorum librorum Bibliothecam eorundem Ducum, quæ Urbanæ in situ, atque inter blattas jacebat, pensato pariter civibus damno, Archigymnasio Romano donavit.* Quamobrem in monumentum tanti beneficii, jussit Carolus Emmanuel Vizzanius Bononiensis, Advocatus Consistorialis, Rectorque Gymnasii, marmoreum Alexandri Pontificis Simulachrum in ipsa Bibliothecæ fronte collocari, hac ad-dita inscriptione:

ALEXANDRO VII. PONT. MAX.

QVOD POST VRBEM A PESTILENTIA VINDICATAM
 ET AD SVMMAM ELEGANTIAM NITOREMQUE
 MVLTIPlici OPERE PERDVCTAM
 POST EMENDATOS POPVLI MOKES
 ET CLERI DISCIPLINAM DIVINVMQUE CVLTVM
 SANCTIVS ORDINATVM
 ALIAQVE COMPLVRA LIBERALITER POSITA
 ET SALVBRTER INSTITVTA
 NE QVID VEL AD CIVIVM COMMODITATEM
 VEL AD AMPLITVDINEM VRBIS DEESSET
 LIBERALIBVS DISCIPLINIS ET BONIS ARTIBVS
 PVBLICE ALENDIS EXCOLENDISQVE
 GYMNASII ÆDIFICATIONEM ABSOLVERIT
 BIBLIOTHECAM INSTITVERIT INSTRVXERIT DICARIT
 SAC. CONSIST. AVLÆ ADVOCATI POSS.
 ANNO SAL. M. DC. LXI.

Tum

Tum idem Gymnasia Rector in ipsa Bibliotheca addidit hanc aliam inscriptionem:

Libros omnigenæ eruditionis a Francisco Maria II.

Urbini Duce, summo studio conquisitos

ALEXANDER VII. PONT. MAX.

Ut splendidiori illorum cultui, & Reipublicæ litterariæ bono
Consuleret, cum hisque consociatos, & permixtos

In Romanæ Sapientiæ Archigymnasio

A se condita instructaque Bibliotheca

Publica luce donavit.

Ad conservandam vero, & administrandam Bibliothecam sancitæ sunt a Pontifice leges nonnullæ Constitutione *In suprema Pastoralis Officii*, edita anno MDCLXVI I. In ea præfatur Pontifex, se Bibliothecam hanc curæ Advocatorum Consistorialium, & publico usui commisisse: *Dudum siquidem*, ait, *inter gravissimas, multiplicesque Apostolica servitutis curas peculiari sollicitudine ad Urbis Sapienciam nuncupatam animum intendentes, ejusque ædificium, & Sacellum olim magnifice a Pontificibus prædecessoribus nostris inchoata, imperfecta remanere prospicientes, magno sumptu perficimus, & absolvimus, & tamen non minus publicæ utilitati, studiorum commoditati, quam Urbis, & ipsius Sapienciæ splendori studentes in ea insignem Bibliothecam a nomine nostro Alexandrinam nuncupatam sumptuose, & splendide a fundamentis construximus, eamque armariis, & magna librorum undique conquestorum copia instruximus, & publico usui, nedum subditorum nostrorum, sed omnium quarumcumque nationum ad hanc nostram Almam Urbem confluentium sub cura, regimine, & administratione Collegii Advocatorum nostri Consistorii inseruiat, & inde quibuscumque litterarum studio vacare cupientibus, earumdem capessendarum occasio, & commoditas ministretur.* Tum statuit, ut ex coetu suo Consistoriales Advocati unum seligant, qui Bibliothecæ præsit, atque

atque Bibliothecarius dicatur : ut etiam eorumdem Advocatorum Consistorialium suffragiis Presbyter aliquis constituatur, qui librorum curam gerat; in ipsa Bibliotheca adsit; aureos nummos decem, loco stipendii singulis mensibus accipiat; Sacrum faciat in Æde Gymnasii, diebus, in quibus patent Scholæ; & primus Custos nuncupetur. Huic adjunctum voluit Presbyterum alium, nomine Subcustodis, de Advocatorum Consistorialium suffragio, deque primi Custodis consensu deligendum, ita tamen, ut Advocatis Consistorialibus liberum sit, hos a Bibliothecæ cura amovere, si ita expediret. Et primo Custodi data potestas constituendi inferiorem ministrum ad vilia Bibliothecæ ministeria obeunda. Constitutionis hæc sunt verba: *Volumus solvi menstrua scuta decem uni Sacerdoti, qui custodia ejusdem nostræ Bibliothecæ assuet, & Primus Custos nuncupetur, & alia menstrua scuta septem uni Subcustodi, qui pariter sit Sacerdos una cum mansionibus in ædibus dictæ Sapientiæ a prædicto Collegio Advocatorum, assignandis, in quibus supraddictus Custos, & Subcustos assiduo residere, & habitare, & ut nequeant eas ulli alteri locare neque ullo modo etiam gratis cuiquam concedere, & alternatim diebus, in quibus publicæ lectiones in Sapientiæ habentur, Sacrum Missæ Sacrificium celebrare, & Sacristiæ, & ejusque honorum, & sacrarum suppellectilium curam, & custodiam diligenter habere tenentur, eorumque deputatio, & amotio sit ad nutum, & libitum dicti Collegii Advocatorum nostri Consistorii in futurum.* His tamen muneribus explendis, prima illa vice, Pontifex præfecit Marcum Antonium Burattum Advocatum Consistorialem Bibliothecarium, Carolum Magrium Presbyterum Custodem primum, & Faustum Maironum Presbyterum Maronitam Custodem alterum: jussitque, ut descriptis libris omnibus, singulisque, qui in Bibliotheca asservantur, se se ad illorum curam Primus Custos, cum suarum rerum

rerum periculo, solemniter obliget. Omnem vero administrandæ, augendæ, conservandæ Bibliothecæ potestatem uni Advocatorum Consistorialium Collegio commisit, his verbis: *Curam vero, regimen, gubernium, administrationem, & sollicitudinem pro implemento, executione, manutenzione omnium supradictarum nostrarum ordinationum, & ipsius Bibliothecæ, excepta hac prima vice, deinceps perpetuis futuris temporibus imponimus, injungimus, & committimus eidem Collegio Advocatorum nostri Consistorii, quod teneantur eligere unum ex iisdem Advocatis in Præfectum ejusdem Bibliothecæ, Bibliothecarium nuncupandum, duraturum ad triennium, vel alias arbitrio Collegii, qui præsit, & continua, ac sedula cura invigilet, ut quilibet ex supradictis ministris munere suo legitime & fideliter fungatur, tam circa Bibliothecam, quam circa Ecclesiam, ejusque Sacristiam, & suppellectilem, curetque omnia a prædictis Custode, Subcustode, & ministris, qui ipsi obedire teneantur perfecte, & diligenter impleri. Neque prætermisit Pontifex annum censum conservandæ, & augendæ Bibliothecæ necessarium. Nam pecuniam ex locatione ædium, quæ ad Gymnasium spectant, desumptam, emendis libris, aliisque Bibliothecæ, aut Gymnasii usibus, de sententia Collegii Advocatorum Aula Consistorialis jussit applicandam. Quoniam vero publico commodo, & rei litterariæ incremento hanc Bibliothecam extruxerat, edixit, ut diebus singulis, quibus non esset feriandum, pateret omnibus, data tamen facultate Advocatis Consistorialibus, quorum arbitrio totum hoc commendavit negotium, ordinandi, quanto temporis spatio, mane, vespereque, fas esset universis Bibliothecam adire: *Ut autem Bibliotheca ista jugiter inserviat usui publico, volumus, mandamus, & precipimus, quod retineatur aperta de mane per horas quatuor continuas singulis diebus non festivis de præcepto,*
*exce-**

*excepta feria quinta, in qua vacare possit. Diebus autem, in quibus publicæ lectiones in eodem Gymnasio habentur, retineatur aperta, tum de mane, quam de vespere, & juxta ordinationem de super faciendam a Collegio prædictorum Advocatorum nostri Consistorii. His sapientissimis Alexandri VII. legibus ad nostra usque tempora, Bibliotheca administratur, cui præest Advocatus aliquis Consistorialis. Patet vero quatuor integris horis matutinis, ac tribus horis vespertinis, singulis diebus, quibus in Archigymnasio docetur, aliis vero diebus non festivis de præcepto, patet dumtaxat horis matutinis; die vero Jovis minime patet. Ab eodem Pontifice Alexandro VII. inflicta est Excommunicatio latæ sententiæ, cujus solus Romanus Pontifex veniam facit, iis, qui Bibliothecæ hujus Alexandrinæ libros, vel exaratos manu, vel typis editos abstulerint. Hæc tamen prohibitio ipsum Bibliothecarium minime complectitur, utpote cui in citata Constitutione facultas data est, de sententia Collegii Advocatorum, commutandi inferioris notæ libros cum libris majoris momenti, valeatque idem Præfectus, quotiescumque opus fuerit, libros Bibliothecæ antiquioris, & deterioris impressionis, vel qualitatis, prævio tamen decreto Collegii legitime congregati in scriptis redigendo cum aliis libris permutare, pretiumque necessarium ex redditibus supradictis pro dote ejusdem Bibliothecæ assignatis supplere. Tandem ab Innocentio XI. anno MDCLXXXI I I. Constitutione, quæ incipit, *Cum felicis recordationis*, quæque extat in novo Bullario declaratum est, fas esse in Bibliotheca hac Alexandrina damnatos quoscumque libros asservari.*

III. Dictum jam alibi fuit, ut Oratorium intra Gymnasi ambitum, Sanctis Leoni Papæ, & Fortunato Martyri sacrum, Leo X. excitaverit; & ad illius ministerium constituerit Præpositum, duosque Presbyteros, quos Rectoris consensu, Reformatores nominarent. Huic sacræ

H h

Ædi

Ædi nova deinde facies accessit, præsertim sub Urbano VIII. & Innocentio X. insigni, nobilique structura, opera Borromini Architecturæ peritissimi. Et Reformatores quidem Gymnasii, auctore Innocentio X. desiere. Anni vero proventus olim a Leone X. Præposito, ac duobus Presbyteris addicti, temporum calamitate, aliquid detrimenti acceperant. Adhæc Gymnasii Bibliothecæ recentè extructæ addicendi erant Ministri spectatæ virtutis, qui illius gererent curam. Quapropter Alexandro Pontifici utile, ac opportunum visum est consilium, si abrogata Leonis X. Constitutione, *Quam omnibus*, sublatis Præposito, Capellanisque Academiæ, iidem duo Presbyteri, & Bibliothecæ, & Sacræ Ædi defervirent. Itaque, enarratis iis, quæ Leo X. in sua Constitutione ordinaverat de Præposito Academiæ, ejusque Capellanis, statuit, jussitque a Presbyteris illis duobus, qui libris custodiendis incumberent, custodiendam quoque Sacræ Ædis suppellectilem, & Sacrum in ea faciendum, iis diebus, in quibus docent e Cathedra Professores: *Cum hodie, ait, mutato rerum statu dicta Sapientia Urbis, ejusque Gymnasium, & Sacellum (ut diximus) ad meliorem utilitatem, splendidiorem usum per nos redacta fuerint, proindeque necessarium sit eidem Bibliothecæ de opportunis Custodibus, & Sacello prædicto de Capellanis, qui singulis diebus, in quibus publicæ lectiones habentur celebrent, providere, dotemque congruam eisdem constituere, & assignare. Motu proprio, non autem ad alicujus Nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed ex nostra mera liberalitate, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine dictam Constitutionem Leonis X. & quamcumque aliam, de qua etiam specialis, & individua fieri debeat mentio, earum tenores pro expressis habentes, ac si de verbo ad verbum hic insertæ forent, Præposituram, & Capellanas prædictas in eadem Constitutione Leonis X. aut quocumque alie*

aliomodo erectas, & institutas cum dote, & dotibus superius expressis, seu in alia veriori quantitate, aliis modis quomodolibet constitutis, & assignatis, nunc in vim Apostolicæ, seu alterius provisionis possessas, videlicet Præposituram a Dilecto filio Bartholomæo Oregio Basilicæ S. Petri de Urbe Canonico, atque Capellanas, unam a Venerabili Fratrem nostro Marco Antonio de Marefcotis Episcopo Clusino, & alteram a dilecto etiam Filio Sebastiano Baldino, earum Titulos collativos penitus, & omnino supprimimus, abolemus, ac etiam penitus extinguimus. Tum annuos illorum redditus jubet Custodi, & Subcustodi Bibliothecæ persolvendos, qui simul debeant in Æde Sacra, alternis vicibus, cum Professores pulpita ascendunt, Sacris operari. Neque tamen derogatum voluit annuis exequiis Leonis X. in Ecclesia Gymnasii celebrandis: *Anniversarium autem, ait, pro anima felicis recordationis Leonis X. quotannis celebrari solitum volumus, ut modo, & forma solitis continuantur.* Quapropter, adhuc singulis annis, statâ die, conveniunt in Ecclesia Advocati Consistoriales, Professoresque, & hinc, inde, scamnis tapetæ tectis insident, dum Sacrum solemnî ritu a Primo Bibliothecæ Custode celebratur, pro expianda anima Leonis X. Tum Oratio de hujus Pontificis laudibus a Professorum aliquo de suggestu habetur. Tandem consuetæ ad Tumulum preces, benedictionesque recitantur, Advocatis, ac Professoribus accensos cereos manu gestantibus. Altera die, defunctis Advocatis Consistorialibus, eodem ritu, nulla tamen habita Oratione, justa solvuntur. Denique sequenti die, iisdem ritibus, Professorum, qui vivis excefferunt, exequiæ aguntur.

IV. Ex ejusdem Alexandri Papæ VII. munificentia Hortum Medicum in monte Janiculo Botanicis exercitationibus peragendis accepit Gymnasium Romanum. Atque institutum est, ut qui e Medicinæ Professoribus tractationi incumberet simplicium Medicamentorum, is

H h 2

etiam,

etiam, statis diebus, in Gymnasio, herbarum nomina, & characteres indicaret. Quo munere functus est sub Alexandro VII. ac diu, Joannes Franciscus Sinibaldus Romanus, cui in eadem provincia successit sub Clemente X. Jacobus Sinibaldus itidem Romanus. Hunc sub Alexandro VIII. excepit Joannes Baptista Triumphettus Bononiensis, rei herbariæ peritissimus, cujus opera, & diligentia, Hortus hic Medicus plurimum accepit incrementi. Nam anno MDCLXXXVIII. ei addidit stirpes supra centum e variis exteris regionibus advectas, nobilissimas, magnique pretii, quarum catalogum typis edidit, atque Bernardino Scotto Advocato-Consistoriali, Rectorique Gymnasii dicavit. In hujusce catalogi præfatione testatur Triumphettus, cura ejusdem Rectoris, excitatum in Gymnasio Theatrum Anatomicum, atque Hortum Medicum variis operibus auctum, & expolitum, seque editurum generalem plantarum omnium catalogum: *In quo, ait, jam circiter tres mille stirpium varietates enumeranda veniunt, cum totidem in bujuscmodi Horto, ut cuiuslibet libere conspici licet, jam feliciter virescentes eundem cunctis Europæ Botanicis Hortis, aut facile principem (absit invidia dicto) aut saltem nulli secundum abunde reddant, suisque exornent coronis.* Is etiam primus omnium quamplurimas stirpes nobilissimi generis observavit, descripsitque, atque e variis disitis locis evulsas, transtulit in Hortum Romanum, quas neque Bauhinus, nec Breynius, nec Mentzelius, aliique Phytologi evulgaverant. Harum novarum stirpium historiam iconibus illustratam publici juris fecit, simul cum novis quibusdam suis observationibus de Ortu, & Vegetatione Plantarum, testatus in epistola ad Antonium Felicem Marsilium, cui librum dicavit, se ægretulisse, quod tam insigne Viridarium raris profecto vegetabilibus dives delitesceret. Tum sub Clemente XI. Pontifice, anno MDCCII. extracta est in ipso Horto Medico

aula,

aula pentagona insignis structuræ, ubi Botanicæ exercitationes haberentur, quæ olim in Gymnasio habebantur: dataque opera, ut stirpes Indicæ, & Africanæ, quæ ære benigno gaudent, sub tecto custodirentur, rigida tempestate. Quam ob rem laudat Clementem Triumphettus in Vindiciis suarum Observationum: *Tandem licuit, inquit, quod nusquam antea, Botanicam totius jam Orbis delictum super hisce aureis Janiculi glebis solertiori mangonio reddere exultantem. Exultat sane ipsa ob novam Magnifici Theatri structuram in Phytologicarum exercitationum asyllum ab æstuosis, aliisque tempestatum injuriis, necnon aptissima Hybernacula ad Africanarum, atque Indicarum tot stirpium necessariam tutelam contra hyemis rigores, omnia Tuæ Providentiæ nutibus, Tuæ liberali ope constructa.* Deinde Petrus Assaltus, eidem muneri incumbens, præclarissime de re herbaria meruit. Nunc Romanum hoc Viridarium in florentissimo est statu, atque cultu, uti Capite sequenti dicendum erit.

V. His omnibus ab Alexandro VII. ad Romanæ Academicæ utilitatem gestis accessit cura restituendi, vindicandique stipendia Professorum. Primus omnium Pontificum Eugenius IV. alendis Professoribus certam pecuniæ summam ex vectigali vini, quod ab exteris regionibus in Urbem infertur, constituerat. Hæc summa jam sex mille aureos conficiebat. Sed injuria temporum aliquid ex ea perierat Professoribus. Quapropter non semel Rectores, ut ea Scholis publicis restitueretur in integrum, a Pontificibus exorarunt, ac obtinuerunt. Nam a Paulo Papa V. primum, edito Chirographo, die 7. Aprilis, anno MDCX. tum a Gregorio XV. edito Chirographo, die 28. Augusti, anno MDCXXII. datum est in mandatis Magistratui Populi Romani, seu Conservatoribus Urbis, ut aureorum sex millia salariis Professorum persolvendis impenderentur. Horum Pontificum decreta innovavit, confir-

firmavitque Alexander VII. Chirographo edito, die 15. Maii, anno MDLV. petente Carolo Emmanuele Vizzanio Rectore. Unde in libris Camerariatus Collegii Advocatorum Consistorialium, fol. 588. adnotatum legitur ab eodem Rectore: *Eadem die Sanctissimum Dominum nostrum, post illi breviter enarratum Romanæ hujus Universitatis statum supplex nomine Collegii exoravi, ut Lectores ad integram scutrum sex millium eis a Paulo V. & illius successore pro salariis assignatorum summam reintegrare dignaretur, ex eo quod in Tabella Populi Romani exitus, & introitus Gabellæ Studii reperirentur descripta scuta quinque millia, & octingenta tantum. Sanctitas sua benigne annuit, ideoque infrascriptum manu sua firmavit Chirographum, cujus Originale tradidi Domino meo Cathario Decano, ut eum in Archivo Collegii servaret.* In Elencho Professorum sub Gregorio XIII. anno MDLXXVI. horum stipendia sex mille aureos efficiunt. At in Elencho anni MDLXXXII. stipendia excedunt hanc summam. Et sub Clemente VIII. anno MDXCII. aurei supra septem mille Professoribus solvebantur. Ita quoque annis MDXCIII. & MDXCIV. & MDXCV. ubi pingua leguntur Professorum salaria. Porro hujus pecuniæ administrationem Eugenius Papa IV. Rectori, & Reformatoribus commiserat, uti patet ex adductis illius Constitutionibus: *Statuimus, & ordinamus, ut in Gabellam vini forensis addantur etiam pro libra tres solidi cum dimidio, quæ additio exigi, & conservari debeat, & pecuniæ exinde exactæ exponi juxta ordinationem Venerabilis Fratris nostri Joannis Episcopi Matisconensis Rectoris, ac Dilectorum Filiorum Nobilis Viri Pauli de Valle, Artium, & Medicinæ Doctoris, Joannis de Astallis, Laurentii de Limis, & Laurentii Stati Civium Romanorum Reformatorem dicti Studii, ac aliorum Rectoris, & Reformatorem pro tempore existentium pro salario Doctorum per eos ad legendum in Studio conductorum, & omnium*

nium aliarum expensarum in Studio hujusmodi occurrentium. Pariter Leo X. decreverat salaria Professorum a Rectore, & Reformatoribus, *juxta ipsorum Doctorum, & Magistrorum qualitates de Romani Pontificis licentia esse constituenda*. Itaque nulla fuerunt certa quibusdam Cathedris stipendia, sed auctoritate Pontificis, suffragioque Rectoris constituebantur majora, vel minora, juxta varias personarum, ac rerum circumstantias. Ea quidem aliquando exigua fuere, uti loquens de Theodoro Gaza indicat Raphael Volaterranus Anthropologiae Lib. 21. ubi ait, huic non fuisse fortunam parem virtuti, & ob inopiam deseruisse Urbem, uti & aliis contigerat: *Viros quoque multos ego saepe memini, & litteris & moribus claros magna hac expectatione venisse, paulo post fame coactos discedere*. Rursumque loquens de Andronico Thessalonicensi ait: *Romae apud Nicenum vivebat, profitebaturque non pari quidem virtuti emolumento*. Quapropter sicut plerique alii ejus generis coactus est egestate Urbem deserere, Florentiamque se conferre. Scripsit Volaterranus sub Julio II. Pontifice. Nihilominus minus saepe illustrium Professorum opera magnis stipendiis conducta est. Nam Romulus Amasæus sub Paulo III. profitebatur humanas litteras stipendio mille & quadringentorum florenorum. Franciscus Patricius Philosophus præclarissimus, & Andreas Cæsalpinus Medicus magni nominis sub Clemente VIII. acceperere stipendii loco aureos sexcentos. Sunt qui scribunt Jacobo Mazonio solum stipendium aureorum mille. Vincentio Alfario Medico peritissimo sub Paulo V. cum primum profiteri coepit soluti sunt aurei tercenti. Augustino Mascardo Professore Rhetoricæ Urbanus VIII. solvi jussit aureos quingentos. Julio Angelo Bargeo, ac Jacobo Lampugnano Professoribus Medicinæ, cum primum aggressi sunt munus literarium, dati sunt aurei quingenti. Aldus Manutius anno MDLXXXVIII. stipendio ducentorum aureorum profiteri coe-

cœpit. Attamen in Gymnasio mos fuit, ut primo quidem Professores licet doctissimi parvis stipendiis operam suam navarent, quæ deinde, data occasione, augebantur, tum ob muneris litterarii antiquitatem, tum ob eorum merita. Ita Marcus Antonius Muretus docuit sub Pio IV. Philosophiam Moralem stipendio centum aureorum, cui Rhetoricam tradenti sub Gregorio XIII. solvebantur aurei quingenti, tandemque anno MDLXXXII. septingenti. Cinus Campanus anno MDLXII. sedebat in Juris Cathedra salario ducentorum aureorum, quod anno MDXCV. pervenerat ad aureos sexcentos. Et Julius Benignus, qui Institutiones Juris tradendas aggressus est anno MDLXXVI. octoginta primum aureos, & tandem anno MDCXIX. aureos fere octingentos percipiebat. Nec semel clarissimi Professores parvis stipendiis docuere, uti Petrus Maria Passerinus Procurator generalis Ordinis Prædicatorum, Laurentius Brancatus de Laurea Ordinis Minorum Conventualium, Franciscus Macedo Ordinis Minorum de Observantia, aliique. Ex his patet nullis olim Cathedris certa, & fixa fuisse stipendia, nec certas in hoc negotio fuisse leges; sed ut plurimum in constituendis, augendisque stipendiis, habitam fuisse rationem, quam diu, quam bene in Gymnasio quis meruisset. Quapropter, ubi, pro re nata, augendum erat stipendium, ut si aliquis e veteribus Professoribus supremum diem obiisset, vel ad Sacerdotia evehctus esset, Professores datis Pontifici supplicibus libellis, exorabant, ut suis rebus consulereetur. Atque Pontifices consueverunt Rectoris suffragium expetere, vel hujus arbitrio hoc negotium committere. Tandem obtinuit, ut nonnullæ Cathedræ propria, & fixa haberent stipendia, de qua re dicendum erit Capite sequenti.

VI. Accesserunt hoc sæculo ad majorem Gymnasii gloriam novæ quædam Disciplinarum Cathedræ. Diximus, in Athenæo Romano præcipuum locum habuisse Rhetoricam; & Imperatores illuc se contulisse ad Rhetores

tores audiendos. Diximus etiam, in Auditorio Capitolii sub Imperatoribus Christianis tres Oratores Latinam eloquentiam, quinque Sophistas Græcam facundiam edocuisse. Dicitur etiam fuit, regnantibus in Italia Gothis, Professores Eloquentiæ in Urbe minime defuisse. Nec defuere, restituto Gymnasio a Summis Pontificibus, uti colligitur ex Constitutione Bonifacii VIII. & Diplomate Innocentii VII. atque ex hujus Artis Professoribus, qui sub Eugenio IV. & Nicolao V. & deinceps floruerunt. Jam vero post Leonis X. tempora, duo incumbebant huic rei, quorum unus mane, alter vespere e Cathedra docebat. Verisimile est illorum unum tradidisse præcepta Eloquentiæ, alterum humaniores litteras tradidisse. Ita res se habuit usque ad Pauli V. tempora, quum ab uno, eodemque Professore Rhetorica, & Humanæ litteræ tractari cœperunt. Quapropter Urbanus VIII. in gratiam Augustini Mascardi viri doctissimi, qui ipsi erat a Cubiculo, antiquam Rhetoricæ stationem restituit, datis hisce litteris, anno MDCXXVIII. die 3. Aprilis: *Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, unam in præfato Gymnasio Eloquentiæ sive Rhetoricæ Cathedram pro uno ipsius Eloquentiæ sive Rhetoricæ Lectore & Professore cum omnibus, & singulis privilegiis, & indulgiis, etiam speciali nota, & expressione dignis, quibus aliarum scientiarum, sive disciplinarum in dicto Gymnasio Cathedralitici Professores de jure, usu, statuto, consuetudine, aut ex concessione Apostolica, vel alias quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum. Necnon provisione annua scutorum quingentorum monetæ ex ea octogintorum scutorum similium, quam Venerabilis Frater Julius Archiepiscopus Thessalonicensis, uti Juris Civilis in eodem Gymnasio olim Professor, & Jubilatus ex concessione Apostolica percipit, postquam tamen per obitum ipsius Julii Archiepiscopi, seu alias ex ejus*

persona quomodolibet cessaverit, desumenda, & persolvenda, Apostolica auctoritate, tenore presentium eligimus, & instituimus. Primum autem Eloquentiæ Professore[m] jussit esse Augustinum Mascardum Sarzanensem, qui ipsi Pontifici erat a cubiculo, virum summa eruditione præditum, uti quidem varii ejus libri testantur. Et ab Alexandro VII. Pontifice additæ sunt Gymnasio novæ quædam Cathedræ utilium, ac nobilium Disciplinarum. Ut enim Franciscus Macedo in sua Archigymnasii descriptione testatum facit: *Sex Cathedras instituit, quæ desiderabantur, auctore dignas Alexandro. Primam Dogmaticam de Controversiis Catholicæ Fidei. Secundam Decreti. Tertiam Pandectarum. Quartam Institutionum Juris Canonici. Quintam materiæ Criminalis. Sextam Historiæ Ecclesiæ. Quarum argumentum, qui consideret, necessarias imprimis Romanæ juventuti, ac utiles toti Christianæ Reipublicæ esse, atque adeo, cum domi ad formandos Catholicorum juvenum animos, tum foris ad refutandos Hæreticorum errores, magno deinceps usui fore comperiet.* Cum plurimi semper fuerint in Gymnasio Romano utriusque Juris Professores, hinc a vero haud plurimum distat, datam aliquando ab illorum nonnullis fuisse operam, vel Decreto, vel Pandectis, vel Institutionibus tractandis. Et quidem in Albo Professorum sub Clemente VIII. anno MDCXIII. descriptus legitur in Criminalibus Dominicus Zappus Tiburtinus, salario auctorem viginti quinque: & sub Paulo V. anno MDCV. Ivo Gattulus Romanus. Quod igitur hisce studiis incerta esset in Gymnasio sedes, certam, perpetuamque fecit Alexander. Primi que occurrunt anno MDCLVII. harum rerum Professores, in Controversiis Dogmaticis, Joannes Baptista de Nisiis Procurator Generalis Ordinis Minorum Conventualium, qui antea Moralem tractabat Theologiam; in Decreto Jacobus Cincius Romanus; in Pandectis Carolus Selvagus; in Criminalibus Titus Sabellius;

eus; in Institutionibus Juris Canonici Conceptius Pica Aquilanus; & in Institutionibus Juris Civilis Alexander Brugiottus Florentinus, qui omnes jam antea in Gymnasio meruerant. Historiam Ecclesiæ primus tractare cœpit Franciscus Macedo Ulyssiponensis, Ordinis Minorum, pluribus editis libris clarissimus. Quot, quantisque laudibus sit prosequendum hoc Alexandri VII. consilium, institutumque, facile intelliget quisque. Præsertim vero, quod Dogmatum, & Historiæ Ecclesiasticæ tractationem in Gymnasium induxerit. Perspectum enim est cuilibet in sacris doctrinis vel leviter versato, neque mediocrem Theologum esse posse, qui nullam, vel levem notitiam Dogmatum, & Historiæ Ecclesiasticæ habuerit. Adhæc in Gymnasio Urbis, in qua Religio, Romanus Pontifex, Fides, & Disciplina sedem habent præcipuam, primumque locum, & ex qua ad omnes Ecclesias defluunt sacre doctrinæ rivuli, necesse erat, illas præsertim tradi, ac efflorescere Disciplinas, quæ conservandæ Religioni, vindicandæ Fidei, refellendis Hæreticis inserviunt. Tales autem imprimis sunt Theologia Dogmatica, atque Historia Ecclesiæ.

VII. Jam vero, absolutis ædificio, Bibliotheca, Ædeque sacra Gymnasii, auctis etiam Disciplinarum Cathedris, statuit Alexander VII. Pontifex magnis solemnibus Gymnasium dedicare. Id etiam apud Ethnicos fuit usitatum, ut ædificia recenter extructa, tum publica, tum privata, quum primum iis uti cœperint, multiplici ritu, & pompa consecraverint. De Tito scribit Svetonius: *Amphitheatro dedicato . . . munus edidit apparatusissimum, largissimumque*. Ita Nero variis conviviis, publicis ludis, sparsisque in populum muneribus, eodem Svetonio teste, domum suam consecravit. Ab eodem Nerone Gymnasium exercendis corporibus constructum, dedicatumque, oleo Senatoribus, & Equitibus distributo, narrat Xiphilinus. Christiani sanctiori consilio mo-

rem hunc in Ecclesiis, Altaribus, Cœmeteriis, Ædibusque dedicandis servarunt. Itaque ex antiquissimo hoc more, statuit Alexander Pontifex, postridie Idus Novembris, quæ Dominica dies fuit, anno MDCLX. solemnem Gymnasii Dedicationem agere; quam ante aliquot dies absolvisset, nisi Tiberis suis limitibus excessisset, Urbem aquis immersisset, & ea cura totum Pontificem occupasset. Hujus cæremoniæ ordinem totum descripsi pluribus Franciscus Macedo, qui præsens aderat, in libello quodam cui Titulus: *Descriptio Archigymnasii Sapientiæ*. A consecratione Ædis Sacræ ductum est initium. Cui peragendæ Pontifex insigni munificentia dono dedit Ecclesiæ Romani Gymnasii Venerandum Alexandri Martyris Corpus, nuper in Cœmeterio Priscillæ repertum, cum Monogrammate Christi, *Alpha*, & *Omega*, & hac inscriptione:

ALEXANDER DEP. V. IDVS OCTOBRES.

Quod Senensibus suis dono dare cogitaverat. Sacrum hoc munus ab Ambrosio Landuccio Episcopo Porphyriensi, Pontificio Sacrista delatum, traditumque consuetis ritibus excepit Cardinalis Antonius Barberinus, pridie illius diei, atque arca pluribus obsignata sigillis inclusum, in ara veteris Sacelli reliquit, ut postera die in novam Gymnasii Ecclesiam transferret. Ubi hæc dies illuxit, Cardinalis Barberinus, Carolus Emmanuel Vizanius Rector Gymnasii, & Assessor S. Officii, Advocati Consistoriales, Professores, & magna cujusvis Ordinis multitudo in Gymnasium convenere. Tum Cardinale Sacris operante, ministrantibus Advocatis Consistorialibus Buratto, & Bottino, quorum ille Diaconi, hic Subdiaconiungebatur officio, consueto Ecclesiæ ritu, in honorem Sancti Joannis, consecrata est Ecclesia Gymnasii, quæ splendidissime ornata erat. Peracta consecratione, ad vetus Sacellum, ubi Sacrarum Reliquiarum arcam collocaverant, accessere universi; eamque Cardinalis ipse,

ipse, magno comitatu, insignique pompa detulit ad novam S. Juonis Ecclesiam, ut in ipso Altaris sinu conderetur. Ibi igitur pretiosissimis ipsis locus datus. Interea his absolutis, idem Alexander Pontifex adiit Gymnasium. Cardinalium vero plerique eo jam venerant, alii Pontificem sequebantur; quibus parata fuere in Æde Sacra subsellia, ut adessent, Pontifice Sacrum faciente. Ergo Pontifex solemniter Sacrum fecit. Quo expleto, ad aulam magnam Gymnasii vario ornamentorum genere sumptuosissime circumvestitam processere universi. Solio in ipsius aulae fronte erecto insedit Pontifex, & prope Solium steterunt Proceres quidam, Legatus Ducis Sabaudiae, Marius Chisus Pontificis frater, Augustinus Chisus fratris filius, Laurentius Columna Magnus Comestabulus, Franciscus Phebeus Cæremoniarum Præfectus, Jacobus Ninius Præfectus Pontificii Cubiculi, Clemens Accarissius Pontificius Pincerna. Cardinalium sedilia dextram, laevamque aulae partem occupabant. Tum Advocati Consistoriales, tanquam Gymnasii Moderatores, religionis, officii, & gratiarum actionis causa ad pedum oscula accessere. Deinde Professores e duobus pulpitis, quæ ad dicendum parata fuerant, ex utroque aulae latere, infra sedilia Cardinalium, alternis disserere coeperunt de ea re litteraria, cui tractandæ ipsi incumbebant. In omni autem disciplinarum genere Professor unus verba fecit. Primus dixit e dextro suggestu Petrus Maria Passerinus Procurator generalis Ordinis Prædicatorum, Professor Theologiæ. Hunc excepit e sinistro suggestu Joseph Palamolla Policastrensis primus Canonum Professor. Huic successit a dextro suggestu Joseph Carpanus Romanus primus Professor Juris Civilis. Quartus ex adverso dixit Benedictus Rita Leonissanus, Magister Theoricæ Medicinæ. Quinto loco disseruit Antonius Marinarius Carmelita Metaphysicæ Lector. Successere Linguarum Orientalium Professores, Joannes Baptista Jo-

na,

na, & Demetrius Phalereus, ille Hebraicæ, hic Græcæ linguæ. Quos secuti sunt Abraham Echellenſis Syriaci ſermonis, & Ludovicus Maraccius Arabici ſermonis Magiſtri, qui Epigrammata peregrino primum idiomate, deinde Latino recitarunt. Tandem ultimus omnium Jacobus Albanus Ghibbeſius Profeſſor Rhetoricæ habuit Orationem gratiarum actionis. Horum omnium Diſſertationes edidit Franciſcus Macedo in citato Libello. Et Pontifex ſingulis dari juſſit aureos viginti. Ubi omnes dicendi finem fecere, a Secretario Collegii recitata ſunt ſingulorum Profeſſorum nomina; ſingulique, cum nominabantur, adibant Pontificem, illique pedem oſculabantur. Atque hoc ritu, peracta eſt ſolemnis Dedicatio Gymnaſii, in cujus rei memoriam, tum inſcriptio poſita eſt in ipſo Sacræ Ædis fronte, quam jam retulimus, tum nummi ex auro, vel ex argento conflati, in quorum parte averſa, quæ Pontificæ imagini reſpondet, Archigy-mnaſii effigies conſpicitur, his verbis inſculptis: *Omniſ Sapientia a Domino.*

VIII. Alexandro Septimo Pontifici beneficentiſſimo ſucceſſit anno MDCLXVII. Clemens Papa IX. a quo etiam data eſt opera majori conciliando Gymnaſii Romani ſplendori. Certum eſt, antiquiſſimis Legibus Civilibus publicos Profeſſores bonarum artium decreto Ordinis, ſeu Decurionum Civitatis fuiſſe probandos, ne in damnum Reipublicæ cederet res litteraria. Hinc Cod. Lib. x. Tit. LII. de Profeſ. & Med. dicitur a Gordiano Imperatore: *Grammaticos, ſeu Oratores decreto Ordinis probatos, ſi non ſe utiles Studentibus præbeant, denuo ab eodem Ordine reprobari poſſe incognitum non eſt.* Cur vero, publica auctoritate ſeligendi eſſent Profeſſores, non obſcure colligitur ex Lib. I Digeſtorum, Tit. IX. de Decretis ab Ordine faciendis, ubi ſtatutum eſt, Medicos non a Præſide Provinciæ, ſed ab Ordinis cuiuſque Civitatis conſtituendos, *ut certi de probitate morum, & peritia ar-*

artis eligant ipsi, quibus se, liberosque suos in aegritudine corporum committant. Quemadmodum enim corporum, ita nec animorum cura committi debet improbis, imperitisque Professoribus. At qui adolescentes instituunt liberalibus disciplinis, hi in animorum cura versantur; quibus insignem perniciem afferre possunt, si vel perverse, vel leviter sapiant. Quapropter Legibus quoque Ecclesiasticis cautum est, ne erudiendis adolescentulis quis vacaret, cui non esset facultas publice docendi. Cum enim Libro quinto Decretalium Titulo v. *De Magistris*, Decreto Concilii Lateranensis, & Alexandri III. Pontificis, pro annuenda potestate docendi, pretium aliquod exigi nefas sit; hinc sequitur, hanc ipsam docendi facultatem expetere viros doctos & consuevisse, & debuisse. Et hanc quidem idoneis viris minime denegandam esse voluit Concilium Lateranense Cap. 1. loco citato, his verbis: *Pro licentia vero docendi nullus omnino pretium exigat, vel sub obtentu alicujus consuetudinis ab eis, qui docent aliquid querat, nec docere quemquam, qui sit idoneus, expetita licentia interdicit.* Pariterque Alexander III. scribens Vintoniensi Episcopo Cap. *Quanto 3.* citati Tituli, inquit: *Sedeis* (qui publice docere permittebant) *districte precipiatis, ut quicumque viri idonei, & litterati volunt regere studia litterarum, eos sine molestia, & exactione qualicumque Scholas regere patiantur.* Et si vero idoneis viris docendi facultas non esset deneganda, ea tamen facultas ab ipsis erat expetenda, & obtinenda: neque sine publica auctoritate, vel Civili, vel Ecclesiastica, ipsis fas erat Scholas publicas moderari. Neque ab aliis, quam a Magistratibus, vel Civilibus, vel Ecclesiasticis ferendum erat suffragium, an qui se aliis erudiendis offerrent, idonei, aptique essent huic muneri gerendo. Quicumque igitur vellent hoc munus inire, hi ut plurimum ab Episcopo, vel a Magistratu debuerunt hujus muneris exercendi facult-

cultatem expetere, atque obtinere. Spectat enim quammaxime ad Ecclesiæ, & Reipublicæ administrationem, ut neque temere, nec sine delectu, & pro arbitrio cujusque ingenii, gravissimum docendi munus exerceatur. In locis, ubi publicæ extructæ fuerunt Scholæ, sive ab Episcopo, sive a Principe, facultatem docendi annuebat, qui Scholis hisce præset. Nam is a Principe, sive ab Episcopo constitutus erat supremus Moderator rei litterariæ; cujus proinde officio incumbere, imminere, ac curare, ne quid ex imperitis, improbisque Magistris res litteraria detrimenti caperet. Quamobrem, restaurato a Pontificibus Gymnasio Romano, eadem antiquissimæ viguerunt leges, ne alii præter publicos Professores a Principe constitutos in Urbe docerent. Id in antiquissimis Professorum Elenchis cautum legitur, his verbis: *Præter hos nullis aliis profiteri liceat.* Si qui igitur extra Romanum Gymnasium voluissent ludum aliquem litterarium moderari, id ipsis erat a Rectore Gymnasii impetrandum. Et is in singulis Regionibus Urbis statuebat Magistros Grammaticæ, qui prima litterarum elementa, & Latinum sermonem edocerent pueros, uti constat ex omnibus Elenchis Professorum. Hanc Rectoris auctoritatem ratam habuit Clemens IX. perpetuo Decreto, edito anno MDCLXV I I I. nomine Cardinalis Antonii Barberini Camerarii Romanæ Ecclesiæ, & unius e Protectoribus Studii, quod extat in libris Camerariatus Collegii Advocatorum Consistorialium: *De mandato Sanctissimi Domini nostri Papæ vivæ vocis oraculo nobis injuncto, & ex Decreto futuris temporibus in perpetuum, & inviolabiliter observando, ab eodem Sanctissimo matura consideratione promulgato sub pœna ducentorum aureorum locis piis applicandorum, ac irrogatæ infamiæ, & perpetui ab Urbe exilii, præcipimus omnibus, & singulis cujuscumque conditionis, ordinis, aut professionis, ne quisquam eorum publice docere, Scholam aperire, aut*
Scho-

Scholares apud se, discendi causa in contubernio habere audeat, vel præsumat, nisi prius Illustrissimo Domino ejusdem Almæ Urbis Gymnasii Reçtori pro tempore existenti, se præsentaverit, ejusque, vel alterius ab eo deputati, examini se subjecerit, & apud eundem Illustrissimum Dominum, Christianæ Fidei solitam professionem emisserit, atque ab eodem facultatem docendi per litteras, quas vocant Patentes, habuerit. Quocirca, & qui hodie sunt Regionum Magistri; aut quomodocumque Scholas apertas, aut Studiosos domi Convictores habent (exceptis dumtaxat Collegiis publicis approbatis) infra triginta dies ab harum litterarum promulgatione, prædictum Illustrissimum Dominum adire, & prædicta omnia subire, & observare sub iisdem pœnis omnino debeant. Datum Romæ in Ædibus nostris, die xviii. Octobris MDCLXVIII. Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri Clementis Divina providentiæ. Papæ IX. anno secundo. Petrus Franciscus de Rubeis, Sacri Consistorii Advocatus, & Reçtor deputatus. Hinc ad nostra usque tempora, si qui publicum in Urbe ludum litterarium velint moderari, debent hujus rei veniam faciendæ a Reçtore Gymnasii impetrare, qui illorum in docendo vires, factò periculo, potest experiri, & Fidei Catholicæ professione emissâ, eisdem docendi facultatem impertitur. Cumque sub Innocentio XI. nonnulli ausi fuissent, in scio Reçtore, Scholas habere, hinc cæteri Ludimagistri, qui Reçtoris auctoritate variis in Regionibus Urbis præerant Scholis, dato libello supplice, Summum Pontificem exorarunt, ut illorum audacia coerceretur. Rescripsit autem Pontifex, ut Gymnasii Reçtor consuleret huic rei.

IX. Cadente hoc sæculo decimo septimo, a gravissimis Patribus, qui in Romana Rota jus dicunt, assertum, vindicatumque est soli publico Gymnasio Sapientiæ jus interpretandarum Legum, sive Civilium, sive

Kk

Ec-

Ecclesiasticarum. Cum enim in Collegio Romano Societatis Jesu, ubi patent omnibus nonnullarum Disciplinarum Scholæ nobilissimæ, cogitatum fuerit, anno Domini MDXCVI. de Jure Canonico edocendo; Advocati Consistoriales, Moderatores publici Gymnasii, ac ejusdem Professores obstitere: reque ad Judicem Sperellum, qui Auditoris Camerae Apostolicæ vices gerebat, tum ad Patres Rotæ Romanæ delata, his præcipue momentis certatum est pro tuendo jure publici Gymnasii. Legibus Civilibus liberales artes nonnisi in publicis Universitatibus publice docendas esse; ut patet Lege unica Cod. *de Studiis liberalibus Urbis Romæ*, ubi: *Universos, qui usurpantes sibi nomina Magistrorum in publicis Magistracionibus, Cellulisque collectos, undecumquo discipulos circumferre consueverunt ab ostentatione vulgari præcipimus amoveri*. Ibi Gymnasium publicum dici a Principe, *Auditorium nostrum*, quo significatur jure singulari illic litteras edoceri. Præsertim vero jus interpretandarum Legum in toto Romano Imperio, solis tribus publicis Gymnasiis concessum fuisse, nempe Romano, Constantinopolitano, ac Berytensi. Alias quoque Universitates hoc jure frui, ut non alibi Leges fas sit docere. Nam de Neapolitana scribit Middendorpius Libr. Acad. Orbis: *Cum Federicus II. hanc Academiam fundasset, non solum decrevit, ne quis extra illud Regnum Studiorum causa proficisceretur, verum etiam ne in trivialibus Regni Scholis majores Disciplinæ traderentur, quoniam istam Academiam florentissimam reddere cupiebat*. De Patavina idem Middendorpius testatur a Senatu Veneto decretum, ut Subditi alibi nequeant studiis incumbere, quam in Gymnasio Patavino, ac controversiam inter Professores enatam, Patresque Societatis, ita fuisse compositam ab Episcopo Patavino, ut publicum Gymnasium nihil caperet detrimenti. Testis est Mendo Jesuita Lib. 4. Quæst. 5. de Jure Acad. anno MDXCI. decrevisse Salma-

ticen-

ticensem Academiam, ne Scholares laici addiscendis scientiis in Collegio Societatis operam darent, & ne in eodem Collegio doceretur, iisdem cum publico Gymnasio horis; & excitata in hanc rem lite, tandem a Senatu Regio Castellæ, anno MDCIII. definitum, *quod Scholares seculares in nulla Religiosa Communitate lectiones audirent.* Quoad Bononiensem Academiam Urbanus VIII. Constitutione anni MDCXLI. die x. Novembris decrevit, nullis fas esse in Civitate, & Provincia Bononiensi Disciplinas illas tradere, quæ in publico ejusdem Civitatis Gymnasio edocentur. At Romanæ Academiæ omnia jura competere, quibus aliæ fruuntur. Addebatur, Constitutionibus Societatis Part. 4. Cap. 12. studia Theologiæ, & Sacrarum Scripturarum pertractanda eis esse, *non attingendo tamen eam partem Canonum, quæ foro contentioso inservit.* Atque idipsum a pluribus Scriptoribus affirmari. Decrevisse quidem Lateranense Concilium, ut viris idoneis concederetur facultas docendi; ita tamen, ut ne Universitatum jura lædantur, nec illarum splendori quidquam detraheretur. Privilegia a Paulo III. Pio V. Gregorio XIII. concessa, quæ a Passerino in libro de Statibus hominum referuntur, docendi liberales artes, Jus Canonicum minime complecti. Ab antiquissimis temporibus nullum in Urbe docuisse publice Jura, non nisi quia noverat quisque id sibi esse interdictum. Inde Romani Gymnasia jus confirmari, auctoritate Legis *Si quisquam. Digestis. De divers. & tempor. præscript.* ubi dicitur: *Si quisquam in fluminis publici diverticulo solus pluribus annis piscatus sit, alterum eodem jure uti prohibet.* Denique jamdiu in more positum, ut a Rectore Gymnasia concederetur facultas Jura interpretandi. His igitur momentis mature pensatis, tandem die xv. Maii, anno MDCXCVIII. a Patribus Romanæ Rotæ dicta est sententia, quæ legitur typis impressa in *Romana Juris legendi super bono Jure*, excitatoque Dubio, *An & de cu-*

ius bono jure constet, suffragati sunt Judices privilegiis Universitatis : *Domini favore Universitatis de ipsius bono jure constare procul dubio respondendum esse censuerunt*. Alteroque simul proposito Dubio circa *Manutentionem*, pariter : *Domini censuerunt Universitati & non Patribus Societatis Jesu dandam esse Manutentionem in possessione, vel quasi possessione legendi Jus Canonicum ex professo & in separata Cathedra*. Æquissimam autem hanc sententiam hisce momentis Patres comprobaverunt. Quod jus privativum Romanæ Universitatis fundetur, nedum in generali ordinatione Juris prohibentis publice Leges interpretari, extra ea loca, quæ hanc facultatem obtinuerint privilegio; sed etiam in speciali ordinatione Juris Pontificii in Capite *Cum de diversis*. De privil. in Sexto, ubi ab Innocentio IV. Romana Academia præcipue constituta est ad Jus edocendum, uti etiam ex Constitutionibus Bonifacii VIII. & Leonis X. Quod retroactis temporibus Gymnasium Romanum hoc jure privativo frueretur; cum nullus unquam publice explanaverit Jura, inconsulto Rectore; nec ullæ Propositiones ex Jure selectæ, fuerint publice propugnandæ, etiam a Romanæ Rotæ Auditoribus in Cancellaria, cum primum ad hoc officium accersuntur, nisi data venia a Rectore Gymnasii. Quod Decreta Concilii Lateranensis, & Alexandri III. Tit. *de Magistris*, id unum statuunt, ne scilicet aliquid pretii exigatur pro concedenda facultate docendi: Privilegia vero Pontificum Patribus Societatis indulta de Scholis publicis habendis, Juris Scholas minime complectantur. Quod Regularibus, præsertim vero Patribus Societatis interdicta sint studia utriusque Juris; nec ulla esse possit scientia Juris Canonici, sine ulla scientia Juris Civilis. Denique cum nonnullæ Rotæ Romanæ Decisiones in medium proferrentur in *Cracoviensi juris legendi coram Coccino, Ubaldo, Gbiflerio*, medio sæculo decimosextimo, Judicum sententia fuit, in illis di-

disputatum fuisse de Theologia, ac litteris humanioribus, non vero de Juribus edocendis. Rursum hæc controversia ad examen revocata est in Auditorio Sacræ Rotæ, rursusque definita, die 9. Januarii, anno MDCXCIX. in alia *Romana juris legendi tum super bono Jure tum super Manutentione*, hoc Decreto, *standum esse in decisis*. At quoad bonum Jus, declararunt Patres *constare de bono Jure Universitatis, seu Archigymnasii prohibendi Collegio Romano lecturam, seu explicationum Juris Canonici in universum eo modo, quo fuit in separata Cathedra incepta, posse tamen Patres Societatis dicti Collegii Sacros Canones Forum contentiosum non respicientes docere in Cathedra Theologiæ positivæ: num vero pro Canonibus permixtis, hunc contentiosum Forum non respicientibus erigi potuerit, vel possit particularis, & separata Cathedra, Domini non fuerunt concordēs, ut resolutionem super hoc puncto ad aliam propositionem distulerint*. Quapropter, die 22. Junii, anno MDCXCIX. Romanæ Rotæ Patres, in quæstionem vocarunt, an fas esset Patribus Societatis, Cathedra distincta a Theologia, Canones illos explicare, qui minime spectarent ad Forum contentiosum; definitumque est, id eis minime fas esse, tum quia illorum Statuta eis duntaxat permittunt Theologica studia; tum quia Canones sejuncti a Foro, vix a Theologia seungi possunt; tum quia ad illa usque tempora, nulla in Collegio Romano fuerat Cathedra Canonibus edocendis. Hæ Rotæ Decisiones typis editæ sunt, ac memorantur ab Antonello Lib. de oner. & jur. Cleric. Decif. 26. & a Card. Petra in Comment. ad Constit. *Inter cæteras Joannis XXII*. Igitur antiquissimum jus Gymnasii Romani interpretandarum Legum sive Civilium, sive Ecclesiasticarum, novum robur accepit his gravissimorum Patrum Rotæ Romanæ suffragiis. Cui juri etiam novum robur addidit Innocentius XII. Pontifex Maximus, anno MDCC. lato Edicto, nomine Joannis Baptistæ

stæ Spinolæ Cardinalis Camerarii, ut nullus in Urbe, si-
ve publicus Professor, siue aliquis alius, extra publicum
Gymnasium, siue privatim, siue publice traderet Insti-
tutiones siue Civiles, siue Canonicas, siue Criminales;
exceptis Collegiis, Seminariisque, ubi fas esset alicui
publico Professori, vel aliis Lectoribus, facultate tamen
eis a Rectore Gymnasii concessa, Jura docere: utque ibi
publice propugnari Theses in Jure deberent, nonnisi
consentiente Rectore: ut publici Professores mercedem
nullam a suis Discipulis exigerent, ac diligentem Scho-
lis habendis operam darent; sin minus, detracta salarii
parte punirentur. Pariter Clementis XI. Edicto cautum
est, ne quis in Urbe, sine permisso Rectoris, Jura do-
ceret. Memorat hæc Pontificia Decreta Vincentius Pe-
tra, loco citato.

X: Spectant ad Gymnasii Romani ornamentum non-
nullæ, quæ in eo habentur, Theologicæ exercitationes.
Et quidem in mentem venerat Alexandro VII. Papæ Op-
timo consilium instituendi clarissimorum Theologorum
collegium, quorum opera tuendæ Ecclesiæ insigniter de-
serviret. Ita enim narrat Panvinius in additionibus ad
Ciacconium: *Destinaverat & virorum Collegium insti-
tuere sacrarum omnis generis litterarum eruditione præ-
stantium, qui ex omnibus Christiani Orbis provinciis le-
gerentur, pro ut quisque fama, & ingenio clarus esset.
Horum opera, & consilio uti volebat in definiendis Fidei
controversiis, & retundendis calamis Romanæ Sedi in-
fensis, quibus Theologorum nostrorum, qui Scholastica
tantum norunt studium impar est. Ex quo profecto ingens
Summis Pontificibus præsidium, ipsi autem Urbis decus,
atque existimatio accederet, & ille, vel maximus fru-
ctus aliquando existeret, quod si quæ apud externos præ-
clara ingenia succrescerent, vitio gentis, vel aliqua alia
de causa, male in Urbem Romam animata, alleccta spe
præmiorum, & victa beneficio, nostra fierent. Statuerat
enim*

enim ad eos viros liberaliter alendos, Collegio attribue-
 re redditus insignium Monasteriorum, quæ spectata reli-
 gionis, atque industriæ hominibus olim referta, collap-
 sa in præsens disciplina, a pristinis moribus defecerunt:
 & ex eorum numero illos, qui diu probati merito, & sa-
 pientia eminent, ad Magistratus amplissimos, & pri-
 mos Ecclesiæ Romanæ gradus provehere. Nec ambigen-
 dum est, quin hoc nobilissimum Collegium pars fuisset
 publici Gymnasii, illiusque magnum ornamentum. At
 dolendum sane, hæc Pontificis vota irrita fuisse, tantum-
 que consilium executione caruisse. Attamen non defue-
 runt Gymnasio, eadem ætate, Theologicæ quædam exer-
 citationes. Nam Decreto Congregationis, quæ Visita-
 tionis Apostolicæ dicitur, anno MDC LX. statutum est, ut
 Parochi Urbis, semel in hebdomada in Gymnasio de
 Theologia Morali dissererent, ac disputarent. His vero
 disputationibus Pontifex præesse iussit unum ex publicis
 Professoribus Theologiæ. Legitur enim in libro Came-
 rariatus Collegii fol. 694. die 12. Januarii 1661. Recto-
 re Carolo Emmanuele Vizzanio: *Sanctissimus Dominus*
noster facta sibi per me infra scriptum Rectorem Deputa-
tum relatione decreti novissime a Sacra Congregatione
emanati, quod imposterum Parochi Urbis debeant con-
suetas theses Casuum Conscientiæ defendere in Ecclesia,
seu Sacello Sapientiæ per Sanctitatem suam nuperrime
absoluto, prædictum decretum approbavit, & iussit im-
posterum prædictis thesibus ultra expressis in prædicto
decreto assistere, ac difficultatibus arguentium, quando
opus sit satisfacere aliquem ex Lectoribus Theologis præ-
dictæ Sapientiæ in Catalogo Lectorum ejusdem Universi-
tatis descriptis, alternatim, vel determinate prout Re-
ctori pro tempore magis expediens visum fuerit. Nunc
 vero, ab hujus sæculi decimi octavi exordio, disputatio-
 nibus illis successere clarissimorum plurium Theologo-
 rum exercitationes de Sacra Scriptura, de Controversiis
 Fi-

Fidei, de Theologia, deque Ecclesiastica Historia, quæ in qualibet hebdomada, feria tertia, & sexta, in Gymnasio aguntur. Insignis hic Theologorum cœtus dicitur Academia Theologica, atque ex Censoribus, & Academicis constat, ita tamen, ut nullus inter Censores cooptetur, qui non antea sex annis inter Academicos disserendo, ac disputando meruerit. Nam in quolibet conventu unus quidem differit, duo vero in disserentem insurgunt; & Censores de ipsa re iudicium ferunt. Hujus Academiæ Institutionem, ac Statuta, quæ magna ex parte auctorem habent doctissimum Cardinalem Ferrarium ex Ordine Prædicatorum, laudavit, confirmavitque Clemens XI. Constitutione *Inscrutabili* edita die 23. Aprilis, anno MDCCXIII. ac nonnulla privilegia Academicis concessit, quorum eligendorum curam nonnullis Cardinalibus commisit. Et ne Censores unquam deessent, statuit, ut illi Professores publici Theologiæ, ad quos spectat Lauream in Theologia conferre, iidem, ipso jure fruantur in hac Academia Censorum officio: *ut omnes, singuli Sacræ Theologiæ in eodem Gymnasio Lectores nunc & pro tempore existentes, qui Collegium Theologorum inibi constituunt, officium Censorum in dicta Academia pariter obtineant.* A Benedicto XIII. qui sæpe hisce Theologicis exercitationibus delectabatur, majora accepit Academia Theologica beneficia. Nam Constitutione *In excelsa*, lata die 6. Maji, anno MDCCXXVI. nedum Clementis XI. de hac re Constitutionem, & Academiæ statuta confirmavit, verum etiam decrevit, ut ex Dataria Apostolica, quotannis solverentur aurei nummi quinquaginta singulis Academicis numero viginti, donec expleto suo munere, inter Censores cooptarentur. Tunc alios esse in illorum loco subrogandos, qui hæc eadem stipendia perciperent. Verum paucis ab hinc annis detracta illis fuere hæc ex Apostolica Dataria præmia, & subsidia. Nihilominus tamen minus insigni munificentia Car-

di-

dinalis Raphaelis de Girolamo, qui in hac doctorum victorum Academia excitanda, fovendaque nil sibi reliquum fecerat, haud exigua pecuniæ summa Academicis loco præmii singulis annis distribuenda, est testamento relicta. Atque hæc Academia, cui nonnulli Cardinales imminent, adhuc in Gymnasio, qualibet in hebdomada conventus suos præclarissime celebrat. Nonnunquam, conveniente multitudine, præsentibus amplissimis Cardinalibus, vel clarissimis Aulæ Romanæ Prælatibus, disputationes publicæ instituuntur. Singulorum merita a Viro ad hoc munus deputato, quem Secretarium vocant, describuntur. Porro spectat hæc Academia ad Romanum Sapientiæ Gymnasium, tum quia in ea habet sedem, tum etiam, quia ex Constitutione Clementis XI. duo ejusdem Gymnasii Professores jure perpetuo funguntur ibidem Censorum honore, & officio.

CAPUT X.

DE GYMNASIO ROMANO
SÆCULO DECIMO OCTAVO.

BENEDICTUS XIV. restaurat Romanam Academiam .

II. Ejus regimen Advocatis Consistorialibus, eorumque jura confirmat. III. Statuit ordinem constituendi publicos Professores. IV. Mathematicam, & Chemicam donat Cathedra, & stipendio. V. Definit numerum, & stipendia Professorum utriusque Juris. VI. Et Medicinæ, ac Botanica. VII. Theologia Moralis, Physica experimenta, & Liturgia docentur e Cathedra. VIII. Quotidianam operam jubet Professores præstare. IX. Conditiones decernit ad vacationem muneris obtinendam. X. De dignitate Professorum Urbis XI. De Ordine, quem inter se servant. XII. Ordo totius rei litterariæ in Gymnasio Romano.

I. Uæ varia diversis temporibus, Imperatores plurimi, Romanique Pontifices contulerunt bonis artibus incrementa, & beneficia, ea omnia ab uno eodemque BENEDICTO XIV. Pontifice simul collata vidit ætas hæc nostra felicissima. Nam alii quidem exemplo suo, alii patrocínio ad Litterarum studia homines excitaverunt. Ab aliis stipendia, honores, vel privilegia Professores bonarum artium acceperunt. Alii denique promulgatis optimis legibus rem litterariam adjuvarunt. Hæc vero omnia nostris hæc temporibus unus idemque Pontifex præstitit, ut qui liberalium Disciplinarum studia excitavit, fovit, auxit exemplo, patrocínio, præmiis, honoribus, opibus, legibusque. Qui in supremo Pon-

Pontificatu, etſi omnium Eccleſiarum, & totius Reipublicæ ſollicitudinem gerat, & officiis omnibus Epifcopi, ac Principis, pietatis, & imperii, ne vel minimum deſit; tamen Litterarum ſtudiis, in quibus ab ineunte ætate fuerat diligentiffime verſatus, quæque in omni vitæ ſux genere honeſtiſſime cœluit, totus incumbit, ac ut alii etiam incumbant, modis omnibus curat. Cujus quidem rei, cum plurima ſint argumenta, eaque indigenis, exterifque perſpecta, tamen illud inſigne eſt, quod ad noſtrum pertinet inſtitutum, reddidiſſe illum Gymnaſio Romano priſtinam gloriam, & dignitatem. Ab ea namque Romanum Gymnaſium exciderat aliquamdiu; adeo ut Cardinalis de Luca in ſua Relatione Curix Romanæ Diſcurſu quadrageſimo quarto, agens de *Sapientia* Gymnaſio ſcriptaverit: *Exceptis Facultatibus Legum, & Medicinæ, licet in Sapientia adſint Profefſores, ſeu Lectores Theologicæ, Philoſophiæ, & aliarum Facultatum, vel artium liberalium, at tamen videri potius Studium quoddam ceremoniale.* Tantam Romanæ Univerſitatis calamitatem BENEDICTUS XIV. Pontifex Glorioſiſſimus avertit, atque in florentiſſimum ſtatum commutavit. Ejus enim cura, & imperio Profefſores doctiſſimi conſtituti: juſſi omnes diligentem, quotidianamque operam in Scholis habendis impendere: otioſi e medio ſublati: Diſciplinæ nonnullæ præſtantiffimæ in publica pulpita illatæ: Experimenta Phyſica, Mathematica, Chymica, Anatomica, Botanica, vel revocata, vel nunc primum inducta: Profefſorum merita, & ſtipendia æquiore lance penſitata: illorum numerus definitus: & leges plurimæ ad rei litterariæ ordinationem ſapientiſſime latæ. Quibus omnibus Optimi Principis beneficiis, reviviſcere viſa eſt priſtina Gymnaſii Romani gloria, ut jam nobis minime invidenda ſit dignitas, & fortuna, quam Eugenius IV. & Nicolaus V. vel Leo X. aut Clemens VIII. vel Alexander VII. bonis artibus attulerunt. Et adſcribendum quidem eſt

Romanæ Academiæ felicitati, quod Pontifici rei litterariæ studiosissimo adhæreat inter primos Aulae Ministros Rector ipsius Academiæ, Clemens Argenuillierius, Vir peritia Juris, probitate morum, & singulari studio justus, & æqui, cum paucis comparandus. Jam singula, quæ in Romani Gymnasii utilitatem decreta sunt, prosequamur.

II. Regimen Gymnasii, quod Sixtus V. Advocatis Consistorialibus commiserat, quodque plures alii Pontifices comprobaverant, Gloriosissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. eisdem confirmavit, lata Constitutione, *Inter conspicuos Ordines* anno MDCCXLIV. his verbis: *Quam proinde unionem, & perpetuam annexionem, & incorporationem Officii Rectoratus hujusmodi una cum facultatibus ipsum Gymnasium, ejusque Ecclesiam, Scholas, & Bibliothecam regendi, asservandi, & gubernandi, unumque ex proprio Collegio in singulos annos Studiorum Rectorem, atque alterum Bibliothecarium, tum etiam Bibliothecæ prædictæ Custodes, aliosque Gymnasii prædicti Officiales, & Ministros, respective eligendi, & deputandi, salvo eorum jure, quibus vel oneroso, vel alio legitimo titulo nonnullorum Officialium hujusmodi deputatio competere dignoscatur; nec non ejusdem Bibliothecæ libros permutandi; statuta quoque, ordinationes, & provisiones pro Gymnasii prædicti meliori regimine, & utilitate condendi, faciendi, & publicandi, atque illa, seu illas, toties quoties eisdem, seu eorum majori parti expedire videbitur mutandi, & innovandi, sicuti per Prædecessores Nostros Sixtum V. Clementem VIII. & Alexandrum VII. Romanos Pontifices eisdem alias concessæ fuerunt, approbamus, & confirmamus, & quatenus opus sit de novo concedimus, & indulgemus. Quoniam vero Sixti V. Constitutione, administratio Gymnasii ita fuerat Collegio Advocatorum Consistorialium addicta, ut nil tamen deperditum, detractumque esset ex juribus, privilegiisque omnibus, quibus*

bus antehac Urbis Universitas, ejusque Rector utebantur, vel beneficiis Pontificum, vel consuetudine, vel quovis alio titulo; jam perspicuum fit, omnia antiqua Gymnasii, Rectorisque jura, hac etiam BENEDICTI XIV. Constitutione restitui, ac novo robore donari. Præterea, ut hoc insigne Collegium majoribus afficeret beneficiis, eidem confirmavit antiqua jura omnia, & addidit nova. Nam I. recenset hoc Collegium *inter Conspicuos Ordines* Curia Romanæ, quod conflatum est ex Viris doctrina, virtute, ac rerum peritia præclaris, quodque addictum est gravissimis muneribus exercendis, & amplissimis donatum privilegiis; testatus sibi gratissimum esse, quod diu in hoc Coetu meruisset. II. Statuit duodenarium Advocatorum numerum, ita tamen, ut inter eos sit sedes perpetuo addicta Civibus Bononiensi, Ferrariensi, Mediolanensi, Neapolitano a Pontifice seligendis: utque cæteri ex Advocatis Romanæ Curia, Civibus Romanis, vel Pontificia Ditionis seligantur, permessa trium. electione ipsi Collegio, quorum unus Pontifex in ea sede collocet. III. Declarat, neminem excedere officio Consistorialis Advocati, nisi aut inter Cardinales, vel inter Episcopos residentia legibus alligatos, vel inter Auditores Rotæ Romanæ adscribatur. IV. Decernit illum in hoc Collegio Decanum nuncupari, qui antiquior sit ex iis, qui Romæ sunt, quique nulla alia Dignitate Aula Romanæ fruuntur; antiquitatem vero cujusque esse metiendam ab eo die, quo litteras Pontificis de electione sua exhibuerit Collegio. V. Edicit, Advocatos Consistoriales procul dubio esse Pontificis Familiares, ac Commensales; atque adeo illos sequi debere Pontificum itinera, & iis obviam ire, quibus honoris causa Pontifex Familiares suos jubet occurrere. VI. Eisdem præcellere Advocatis, Doctoribus, & Professoribus omnibus, tum etiam familiaribus Principum, & Cardinalium; & in omnibus publicis Functionibus locum ob-
tine-

tinere post Cubicularios Pontificios, & ante Capellanos Secretos; tum in omnibus Solemniis Pontificiis adesse debere. VII. In his vero Pontificiis Solemniis, seu Cappellis, si in Palatio agantur, statuit scamno insidere ante scamnum Cubiculariorum; si vero in Vaticana Basilica celebrentur, jubet sedere in inferiori gradu Solii Pontificii. VIII. In Conciliis, sive Generalibus, sive Provincialibus constituit, eundem Advocatis Consistorialibus locum fore, quem obtinent in Aula Romana. IX. Confirmat eisdem usum Cappæ violacei coloris in publicis Functionibus, atque Pluvialis in Coronatione Pontificis; tum etiam Togæ, seu *Mantelli nigri*, ita ut hoc vestimenti genere neque Auditoribus Sacri Palatii uti fas sit, nisi de illorum consensu. X. Addit Advocatis Consistorialibus facultatem utendi *Habitu Viatorio nigri* tamen coloris. XI. Declarat, eorum munus esse Causas pertractare in Consistorio Pontificis, & consequenter verba facere in Consistorio de iis, qui sunt inter Beatos, vel Sanctos recensendi; ac negotia omnia, quæ in Consistorio significanda sunt Pontifici, exponere. XII. Probat, confirmatque facultatem privativam constituendi Doctores in utroque Jure, quæ spectat ad hoc Collegium, uti alibi dictum fuit. XIII. Cum litteraria instituuntur certamina ad publicos Professores constituendos, suffragia, quæ horum peritiam comprobent, jubet ab Advocatis Consistorialibus ferenda. XIV. Afferit, addicitque perpetuo Advocatis Consistorialibus Officia Promotoris Fidei, Advocati Pauperum, Advocati Fisci, & Cameræ Apostolicæ, Advocati Fabricæ Basilicæ S. Petri, Advocati Senatus, Populique Romani, & Commissarii Conclavis, Sede vacante. XV. Eisdem permittit usum Domestici Oratorii. XVI. Denique rata, ac firma habet omnia illorum jura, & Statuta, ita quidem, ut liberum eis sit nova Statuta condere, si ita expedire, ipsis visum fuerit. Quapropter tot, & tantis acceptis beneficiis,
ne

ne illorum memoria umquam excideret , Advocati Consistoriales grati animi causa excitarunt in Aula magna Gymnasii marmoreum monumentum cum hac inscriptione .

BENEDICTO XIV.

PONT. O. M.

QVOD VETERA COLLEGI IVRA
FIRMA RATAQ. ESSE
VOLVERIT

NOVAQ. PRO SVA LIBERALITATE
ADDIDERIT

PRINCIPI INDVLGENTISSIMO
CONLEGÆ OLIM SVO
ADVOCATI SACRI CONSISTORI

D. N. M. Q. EIVS

ANIMO L. F.

PONT. A. QVINTO

III. Eadem Pontificia Lege definitus est ordo constituendi publicos Professores. Diximus alibi, Professores Urbis olim ab Imperatore, vel a Senatu docendi munus accepisse. In Provinciis vero a Decurionibus Civitatum. Deinde sub Romanis Pontificibus, horum auctoritate, electio Professorum absolvebatur. Neque enim Bonifacius VIII. Clemens V. Innocentius VII. Eugenius IV. quidquam de Professoribus accersendis decreverunt. Joannes XXII. statuerat duntaxat ordinem promovendi Doctores. At Constitutione Leonis X. *Dum suavissimos*, indicatur, Professorum operam conductam fuisse a Rectore, & Reformatoribus, impetrato Pontificis consensu. Jubet enim ut *eminentis litteraturæ viri undecumque ad legendum in Scholis publicis dictæ Urbis . . . per eosdem Rectorem, & Reformatores communi opportuna in hoc per eos adhibeunda diligentia annuatim conducantur*. Sixtus V. Constitutione Sacri Apostolatus ministerio, nil derogatum voluit pristinis juribus Rectoris.

ris . At Constitutione , *Immensa æterni Dei* , qua decrevit Cardinales nonnullos patrociniū Gymnasii gerere , eisdem communem fecit potestatem accersendi Professores , si opus fuisset , & de Romani Pontificis sententia : *Quibus facultatem concedimus* , inquit , *ut cum opus fuerit , præclaros Theologiæ Magistros , & liberalium artium Professores , egregios Jurisconsultos undecumque ad juventutem erudiendam evocent* . Itaque Professores Urbis a Pontifice constituebantur , vel suggestione Rectoris , vel suggestione Cardinalium Protectorum Studii , præsertim vero Cardinalis Pontificis fratris filii . Qua in re Cardinalis Petrus Aldobrandinus præclarissime meruit . Invaluit deinde , ut qui vellent e Cathedra docere inito certamine , suarum virium periculum facerent . Cui instituto fortasse occasionem dedit Constitutio *Cupientes* Gregorii XIII. qua fas esse dixit Romanis Jurisconsultis , atque Doctoribus publice in Gymnasio legere Disciplinas quaslibet , dummodo scientiæ suæ periculum fecissent , publica Lectione habita , præsentibus Cardinalibus Protectoribus Studii , Rectore , & Reformatoribus : *Facta* , inquit , *prius per eos coram Dilectis Filiis nostris Cardinalibus super eodem Studio seu Gymnasio deputatis , ac illius Rectore , & Reformatoribus pro tempore existentibus una lectione* . Frequentissima fuere sæculo decimo septimo hæc certamina litteraria , cum de aliquo constituendo Professore agebatur , quæ vulgo dicuntur *Concursus* . His peragendis jubebant Pontifices , Cardinalem aliquem adesse , vel fratris sui filium , Camerarium , Summum Ministrum , aut aliquem e Cardinalibus Protectoribus Studii , aut alium suo arbitrio deputatum . Ita anno MDCIX. die VI. Octobris , certamen pro Cathedra Juris Civilis actum est præsentem Cardinale Arigonio , qui primus erat e Protectoribus Studii . Anno MDCXVI. die XXII. Martii , Cardinalis Sabellus delegatus est a Pontifice , ut adesset certamini pro Cathedra Juris Canonici instituen-

tuendo. Anno MCDL. Cardinalis Capponius ; & anno MDLXXVI. Cardinalis Cibo hisce litterariis concertationibus interfuere . Atque agebantur vel in Ædibus Pontificiis, vel in ædibus ipsius Cardinalis, qui Pontificis nomine aderat. Aderant quoque Rector, cæterique Advocati Consistoriales, & singuli ferebant suffragia, de illorum peritia, qui se huic examini subiciebant . Antea vero promulgabantur Edicta nomine Rectoris, & Cardinalium Protectorum Studii, queis certamen habendum omnibus innotesceret . Cujus Edicti hæc forma fuit : *Demando Eminentissimorum & Reverendissimorum Dominorum S.R.E. Cardinalium, nec non R. P. D. Petri Francisci de Rubeis Sacra Consistorialis Aulae Advocati, & ejusdem Studii Rectoris Deputati . Intimetur omnibus, & singulis valentibus concurrere ad Lecturam Institutionum Civilium quatenus infra dies octo a data præsentium debeant eorum nomina, cognomina, patrum, privilegium Doctoratus, & alias qualitates, si quas habent, deferre R. P. D. Rectori prædicto describendas, & diebus, & horis intimandis in loco statuendo accedere ad Concursum coram Eminentiss. & Rev. Domino Cardinale Capponio Deputato, & Collegio RR. PP. DD. Sacra Consistorialis Aulae Advocatorum apud eum congregando, quia dignior, & magis idoneus præferetur cum honorario congruo . Datum Romæ XXI. Septembris MDCL. Petrus Franciscus de Rubeis Rector Deputatus .* Simile Edictum latum legitur anno MDCLXXXIV. a Marco Antonio Buratto Rectore pro Concursum ad Cathedram Mathematicæ faciendo, præsentem Eminentissimo Cibo . Itaque a Rectore describebantur conditiones singulorum, qui se certamini objiciebant ; tum dies, & hora agendæ rei indicebantur . Sed horis vigintiquatuor ante statam horam periculi faciendi, vel Cardinalis, vel Rector Gymnasii statuebat, quid a singulis in subeundo certamine esset tractandum . Et quidem si de Jure Canonico,

M m

vel

vel Civili agebatur, singuli Textum aliquem Juris interpretandum accipiebant. Si agebatur de Medicina, Textus ex Hippocratis libris desumebatur. In aliis artibus liberalibus alia seligebantur argumenta, circa quæ illorum opera esset impendenda. Stata hora, præsentibus Cardinale, Rectore, Advocatis Consistorialibus, quilibet de re sibi proposita diserebat. Ubi finem dicendi fecerat, si in utroque Jure certamen versabatur, Advocati Consistoriales differentem objectionibus, quibus ille faceret satis, provocabant. Si de aliis Disciplinis certamen erat, insurgentibus in differentem Professores duo, vel alii, quibus Rector hanc provinciam demandasset. His peractis, singuli Advocati Consistoriales ferebant suffragium. Quibus collatis, Cardinalis ille, qui aderat, vel Rector Gymnasii, totius rei gestæ Pontificem conscium faciebat; isque illum præficebat Cathedræ vacanti, quem majora suffragia digniorem declarassent. Tum ei a Rectore significabatur electio a Pontifice facta, electumque Rector Pontifici sistebat. Sed antequam munus litterarium aggrediretur, Catholicæ Fidei professionem juxta Pii IV. Constitutionem *In sacrosancta*, præstabat. Sæpissime ipsi Professores, qui in inferioribus stationibus docebant, se se dabant certamini, ut superiores Cathedras occuparent. Quandoque viduata aliqua Cathedra, qui antea aliquod certamen subjisset, in ea collocabatur. Igitur nulla certa lege ad nostra usque tempora Professores Urbis constituendi fuere. Sed vel ex litterario certamine, vel ex arbitrio Pontificis, interpellato suffragio Rectoris, munus hoc conferebatur. Nuper vero BENEDICTUS XIV. Pontifex Gloriosissimus, Constitutione sua, quæ incipit, *Inter conspicuos Ordines*, certam in hac re legem statuit, his verbis: *In eligendis autem per concursum, quoties ita Nobis, & Successoribus Nostris placuerit, tam Juris Canonici, & Cæsarei in Archigymnasio prædicto Antecessoribus, quam*
alia-

aliarum Theologiae, Linguae sanctae, aliarumque Linguarum, & Eloquentiae, nec non rationalis, & experimentalis Philosophiae, Medicinae, & ceterarum Artium, & Facultatum, quae in Archigymnasio hujusmodi publice traduntur, & explicantur, Professoribus, atque Lectoribus, volumus, ut concurrentium examini coram Ven. Fratrem Nostro Annibale Episcopo Portuensi S. R. E. Cardinali Camerario, & ejusdem Archigymnasii, atque Universitatis Studii generalis Cancellario, Sancti Clementis nuncupato, ejusque in officio Camerariatus hujusmodi Successoribus, habendo, Advocati praedicti collegialiter semper assistant; & pro eorum, qui examinati fuerint, electione, una cum Camerario praedicto, qui tamen duplicis suffragii jure gaudere debeat, iidem Advocati Consistoriales suffragium ferant. Et quidem examen eorum, qui ad obtinendas Cathedras in Decretis, seu Jure Civili scientiam, et peritiam suam profitentur, ab ipsis Advocatis Consistorialibus peragendum erit. Ad aliarum vero scientiarum, sive facultatum, aut linguarum Lectores Candidatos experiendos, atque probandos ab Archigymnasii Rectore pro tempore deputato, cum praedicto S. R. E. Cardinalis Camerarii participatione, et assensu, alii assumantur Assessores in scientiis, facultatibus, et linguis hujusmodi praestantes, juxta quorum consilium, atque sententiam tam Camerarius, quam Advocati praedicti in suffragiis ferendis super concurrentium peritia, judicia sua dirigere valeant. Ac denique totius examinis sive concursus, et suffragiorum latorum relatio, Nobis seu Romano pro tempore Pontifici, fiet; ut vacanti Cathedrae, seu Lecturae de persona habili, et idonea, auctoritate Apostolica provideatur. Atque jam ex hac lege certamina litteraria in eligendis Professoribus agi ut plurimum solent. Nam & sine ullo certamine alii ad publicas Cathedras vocantur; cum Pontifex jussit certamina incunda, quoties ita Nobis, & Successori-

bus Nostris placuerit. Et quidem viri doctissimi, quorum jam explorata est scientia, editis libris, vel diuturna in Scholis regendis opera, haud se publico certamini consueverunt committere. Et qui peregre ab Urbe commorantur, vix, aut ne vix quidem noscere possunt Romæ certari de Professore constituendo; neque si noscent, iter arriperent, ut ingenii sui vires ostenderent. Ne igitur clarissimarum quorundam virorum opera deesset Gymnasio, liberum voluit Pontifex, ut vel ex certamine, vel electione sua Professores in Cathedris Romanis collocarentur. Denique omittendum non est, olim Professores Urbis ad annum conduci consuevisse, ut patet ex Bulla Leonis X. ubi: *annuatim conducantur*. Et is mos perpetuo viguit in Gymnasio, uti colligitur ex omnibus antiquis Elenchis Professorum, in quibus præmittitur, eos ad biennium, vel triennium, vel quadriennium conduci. Id nunc quoque temporis servatur, etsi minime contingat a munere suo aliquem amoveri.

IV. Ab eodem Gloriosissimo Pontifice auctum est Romanum Gymnasium duabus Cathedris præstantissimis, nempe Mathematicæ, & Chemiæ. Et quidem Mathematicis Disciplinis sua semper fuerat in Romano Gymnasio sedes, uti patet ex Constitutionibus Bonifacii VIII. & Eugenii IV. quæ jubent studium in Urbe esse *in qualibet facultate*. Imo verisimile est insignem illum Mathematicum Joannem Regiomontanum, quem a Viennensi Gymnasio, ubi post mortem Purbachii publice docebat, Romam duxit, Pio II. Pontifice, Cardinalis Bessarion, ibidem publice docuisse. Et hunc quidem in Urbe familiaritatem inivisse cum Georgio Trapezuntio publico Professore, qui in Ptolomeo, & Theone interpretando operam navaverat, atque observationes plures Astronomicas fecisse, referunt Gassendus in illius vita, & Veidlerus in Historia Astronomiæ. Quamvis ei diuturna tunc non fuerit in Urbe mora, utpote qui, Bessarione
ob

ob negotia Religionis in Græciam profecto, concessit Ferrariam, Patavium, Venetiasque, ubi Cardinalis Cusani Quadraturam Circuli confutavit; reversusque Romam, infensum per id tempus habuit Trapezuntium, quod interpretationem Theonis non satis probaret: & sunt, qui putant extinctum Regiomontanum in Urbe, quo e Germania venerat, jubente Sixto IV. ut reformationem Kalendarii aggredereetur, odio, & opera filiorum Trapezuntii, quod parentis errores in vertendis Ptolomæo, & Theone minime dissimularet. Certe tamen Copernicus, & Taisnerus in Urbe docuere. Deinde in omnibus Professorum Elenchis, quæ supersunt, occurrit Professor Mathematicæ. Unus tamen huic rei vacabat, idemque aliquando duas simul tradidit Disciplinas, uti Lucas Valerius Romanus diu docuit Mathesin simul, ac Moralem Philosophiam. At sapientissime statutum est a BENEDICTO XIV. Pontifice, ut duo posthac essent in Gymnasio Mathematicarum rerum Professores, quorum unus Elementa, alter abstrusiores, & nobiliores hujus amplissimæ Disciplinæ partes tractaret. Nam eorum, qui se hisce studiis dant, duplex est ordo, eorum scilicet, qui nec prima elementa noverunt, & aliorum, quibus perspecta sunt quidem elementa, ignotæ vero sublimiores, difficilioreque Mathematicæ Disciplinæ. Hinc Pontificia lege hac, elementa Geometriæ, Algebrae, & Arithmeticae suum habent Professorem; & suum quoque habent Astronomia, Statica, cæteræque partes Matheseos. Et Chemia quoque, cujus notitia, & usus, ætate hac bonis artibus auspiciatissima, plurimum utilitatis, lucisque affert rebus Medicis, Mechanicis, ac Physicis, auctore hoc Pontifice, suum nacta est in Gymnasio locum. Data est in hanc rem Pontificis Constitutio anno MDCCXLIIII. incipiens his verbis: *Quanta Reipublica commoda: ubi ait: Motu proprio, & ex certa scientia, meraque deliberatione Nostris, deque Apostolica potestatis plenitudine,*
in

in prefato publico Archigymnasio, seu studio generali, Sapientiae nuncupato, de Urbe, praeterea, in qua Elementa Geometriae traduntur, aliasque inibi praeesistentes Cathedras, & Lecturas, duas novas Cathedras, seu Lecturas alteram nimirum Mathematicae, alteram vero Chymiae, pro aliis duobus Lectoribus, altero nempe Mathematicae, altero autem Chymiae hujusmodi Professoribus probatae fidei, & idoneitatis ad Cathedras hujusmodi pro tempore quomodolibet vacantes, praevio concursu, & servata forma dudum a Nobis in Constitutione nostra privilegiorum nostrae Consistorialis Aulae Advocatorum confirmatoria, quae incipit, Inter conspicuos Ordines, edita quarto Kalendas Septembris Anno quinto. §. In eligendis, tradita, atque praescripta deputandis, & assumendis, ad commune bonum, publicamque utilitatem, Apostolica auctoritate perpetuo erigimus, & instituimus. Ne vero aliorum Professorum stipendiis quidquam detraheret, decrevit, ut hisce duobus Antecessoribus recenter ab eo constitutis solverentur stipendia ex ea pecuniae summa, quam Avenionenses Typographi illi, quibus unis ex privilegio conceditur facultas edendi politicas, & litterarias Narrationes rerum ubique gestarum, in Atrarium Pontificium intulissent. Et hujus pecuniae administrationem, facultatemque ineundi novi contractus cum Avenionensibus Typographis, commisit Cardinali Primo Pontificis Ministro, Rectorique Gymnasii: Eisdemque Cathedris, seu Lecturis a Nobis sic erectis, & institutis, pro earum dote, ac utriusque Lectoris congruo salario, & provisione, annuam summam quadringentorum scutorum monetae Romanae de juliiis decem pro quolibet scuto ad rationem ducentorum scutorum pro quolibet, eis, ut infra persolvendorum, eadem Apostolica auctoritate constituimus, & assignamus. Porro hujus optimi instituti occasionem, consiliumque dedit Amplissimus Cardinalis Silvius Valente Gonzaga S.R.E. Camerarius, & Pon-

& Pontifici a summis imperii negotiis, qui in magna rerum gerendarum mole, quas summa cum laude administrat, rem litterariam inligniter fovet.

V. Quoad numerum Professorum, varia olim fuit Gymnasii disciplina, neque certa lege id erat definitum. A Bonifacio VIII. & Eugenio IV. silentio pratermissum est, quot in publicis Cathedris sedere deberent Professores. Clemens V. sedem dari jussit duobus linguarum Orientalium Magistris. At Innocentius VII. singulos Professores addixit singulis hisce Disciplinis, Theologiæ, Juri Civili, Medicinæ, Philosophiæ, Logicæ, Rhetoricæ, & Græcæ linguæ. Leo X. decrevit, singulas hæc Disciplinas, Jus Canonicum, Jus Civile, Philosophiam, Medicinam suum habere Professore, *præter alios, qui necessarii fuerint in qualibet facultate Lectores*. Attamen post Leonis X. tempora non unus quidem Juri Canonico, alter Juri Civili, sed plures tradendis Juribus incubuerunt. Nam, uti constat ex antiquis Professorum Elenchis, duo semper fuere Professores Ordinarii Juris Canonici, quorum unus matutinis horis, alter vespertinis e Cathedra docebat. Ita res se habuit sub Paulo III. Julio III. Pio IV. Pio V. Gregorio XIII. Sixto V. Et imperante Gregorio XIII. alter e duobus Juris Canonici Professoribus sextum Librum Decretalium interpretabatur. Verum ab anno MDCXXI. diuque postea Jus Canonicum tres habuit Professores, quorum unus de sexto Decretalium Libro diserebat. Tandem sub Alexandro VII. anno MDCLVIII. & sequentibus Pontificibus, præter duos Juris Canonici Antecessores, matutinum, & vespertinum, qui ab antiquissimis temporibus obtinuerant in Gymnasio sedem, tertius exponendo Gratiani Decreto operam suam impendebat. Hinc Franciscus Macedo in sua Archigymnasii descriptione ait, ab Alexandro VII. erectam Cathedram Decreti. Sed is tertius Juris Canonici Professor ab anno MDCXXI. sub Gregorio XV. agebat de
Li-

Libro Sexto Decretalium . Quoad Professores Juris Civilis , antiquissima , atque perpetua Gymnasii disciplina tulit quatuor hujus Facultatis Professores , quorum duo mane , aliique duo vespere in pulpita ascenderent . Sedente Gregorio XIII. anno MDLXXVI. his quintus accessit tradendis Criminalibus rebus . At sub Pontificibus , qui successerunt , in Elenchis Professorum , nullum illius deinceps occurrit vestigium usque ad Clementem VIII. & Paulum V. cum tractarunt Criminalia Ivo Gattulus , & Dominicus Zappus , & sub Urbano VIII. Joannes Sanctinus . Verisimile tamen est , ex illis quatuor Juris Civilis Professoribus , unum Criminalibus , alterum etiam tradendis Pandectis incubuisse . Has Cathedras postea neglectas revocavit Alexander VII. uti dictum fuit Capite præcedenti . Professores Institutionum Juris a Pauli III. ætate anno MDXXXIX. usuque continuo , stationem in Gymnasio habuere . Duo huic rei vacabant , quorum unus mane , alter vespere . His quandoque tertius accessit . Attamen Alexandrum VII. auctorem hujus Cathedræ asserit Macedo . Itaque diu Gymnasium aluit novem Juris Professores , nempe tres Juris Canonici , quatuor Juris Civilis , duos Institutionum . Non raro tamen hisce alii adjungebantur . Et quoad illorum stipendia , etsi olim , uti diximus , nulla fuissent stipendia quibusdam Cathedris addicta , tamen obtinuerat , ut quædam essent superiores stationes majoribus stipendiis cumulata . Ut proinde sapissime curarent Professores ex inferioribus stationibus ad illas transferri . Nuper vero numerum , & stipendia Professorum Juris decrevit Sanctissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. exarato Chirographo die XXIII. Maii , anno MDCCXLVIII. Statuit enim , ut nonnisi sex essent Juris Professores , unus quidem tradendis Institutionibus Juris Canonici , alter Juris Civilis , tertius Criminalibus rebus , quartus Pandectis , quintus Decreto Grätiani ; sextus vagam aliquam Juris Civilis

materiam a Rectore statuendam tractaret. Præter hos jussit, septimum esse ultra numerum, cujus munus sit, illius Antecessoris vices supplere, qui ægra valetudine, vel alia causa a Scholis habendis prohiberetur. Id vero ne Professorum numerus inutiliter augetur, in aliorum perniciem, atque rei litterariæ. Quoad stipendia decrevit, ut illorum essent majora emolumenta, qui diuturniorem operam navassent, in quacumque essent statione; ita ut singulis e duobus Professoribus Juris antiquissimis solvendi sint aurei quadringenti; aliis duobus, qui temporis diuturnitate illos proxime excipiunt, aurei tercenti; denique reliquis duobus, qui postremi omnium munus litterarium aggressi sunt, aurei ducenti. Idque statutum est, ne ex una statione, in qua vix essent versati, ad aliam commigrare Professores conarentur. Professori ultra numerum nulla certa constituit stipendia, ita tamen, ut si longo tempore docuerit, Rectoris sententia sit inter stipendiarios recensendus.

VI. Ad Professores quod attinet Medicinæ. Et si Leo Papa X. huic tradendæ Arti Professore unum addiderit, attamen antiqui omnes Professorum Catalogi exhibent hanc Artem in quatuor partes dissectam, jam a Pauli III. Pontificatu, nempe Medicinam Theoricam, Medicinam Practicam, Chirurgiam cum Anatome conjunctam, & Simplicium Medicamentorum tractationem. Atque ut plurimum hisce edocendis quatuor Antecessores vacabant, alii matutinis horis, alii vespertinis. Sed a Clementis VIII. ætate, auctus est illorum numerus, ut jam duo Theoricam, totidem Practicam, præter Anatomix, & Simplicium Medicamentorum Professores, expenderent. Imo sub Urbano VIII. præter hos se prodit Alexander Menghinus de Monte Ilcinio, qui diu, etiamque sub Innocentio X. disseruit de Morbis Mulierum. Et sub Alexandro VII. recensitis Professoribus adjungebatur pariter Hyacinthus Altomarius Consentinus, qui

N n

de

de Morbis Mulierum verba faciebat . At simplicium Medicamentorum tractatio ab Urbani VIII. Pontificatu locum habuit in diebus , quibus erat cæteris feriandum . Et huic Professori incumbere herbarum , quæ ad rem Medicam spectant , nomina , & characteres indicare . Anatomicarum rerum Cathedra numquam defuit Gymnasio Romano ; quæ etiam in secandis humani corporis partibus versabatur . Unde sub Pontifice Gregorio XIII. anno MDLXXXI . leguntur in Anatomia Archangelus Piccolomineus stipendio centum aureorum , & Leonardus Blandinus Incisor stipendio aureorum quadraginta . Ex his omnibus patet, antiquissimam , perpetuamque esse in Gymnasio Romano distinctionem , tractationemque Medicinæ Theoricæ , Medicinæ Practicæ , Anatomix , & Simplicium Medicamentorum . At cum Professorum in re Medica numerus non semel creverit , nulla quidem aucta Gymnasii utilitate , recte , sapienterque statutum est a BENEDICTO XIV. Pontifice , in memorato Chirographo , ut posthac , non ultra sex alerentur Medicæ rei Professores , quorum unus Theoricam , alter Practicam tractaret , re illis a Rectore definienda , circa quam illorum opera in singulis annis esset adhibenda ; Institutionibus Theoricæ , Institutionibus Practicæ , Institutionibus Botanix , Institutionibus Anatomix alii quatuor incumbere . Quibus salaria jussit distribuenda , eadem lege , qua Professoribus utriusque Juris , ita ut duo antiquissimi , singuli acciperent aureos quadringentos , minus antiqui tercentos , denique duo recentiores , singuli acciperent aureos ducentos , nulla Cathedræ ratione habita , sed dumtaxat in munere litterario antiquitatis . Pariter hisce sex adjectum voluit septimum extra ordinem , qui impedito alicui ex illis Professoribus ferret suppetias . Adjecit & Professore Botanicæ Practicæ , qui in Horto Medico adolescentes harum rerum studiosos in dignoscendis distinguendisque herbis institueret . Nam olim hoc munere

nere fungebatur idem Professor, qui in Gymnasio Botanica edocebat. Nunc præter Professore Botanica, qui quotidie e Cathedra docet vim, & usumque herbarum in Medicis rebus; alter, diebus festivis, ut Auditoribus Botanica liberum sit se eo conferre, ante oculos ponit stirpes ipsas, earumque characteres, quarum nomina, & virtutes audiverant. Ad eam rem Horto huic Medico cultus omnis nobilissimus restitutus est, & quammaxime auctus. Nam stirpes plurimæ redditæ sunt, vel de novo adjectæ, ita ut illarum genera diversa ad sex usque millia enumerentur; atque illarum plurimæ Indica, & Africana, quæ mille vasis exceptæ, sæviente hyeme, diligentissime custodiuntur. Universæ stirpes distinctæ sunt in classes, eo ordine, quem tradidit Vir præclarissimus Joseph Pitton de Tournefort, Socius Academia Regiæ Scientiarum, & in Horto Regio Parisiensi Professor Botanica, in suo Libello de optima methodo instituenda in Re Herbaria ad Gulielmum Sherardum. Tum stirpium semina in armariis ad id constructis servantur; illarum etiam, quæ iis temporibus vegetare solent, cum nullæ habentur Botanicae exercitationes, caules, & trunci asservantur, ut de iis agi possit illa quoque tempestate, qua minime virescunt. His omnibus, jussu Rectoris, & cura Nicolai de Vecchis Advocati Consistorialis in rei herbaria incrementum gestis, BENEDICTI XIV. Summi Pontificis munificentia accessit, qui aquæ copiam non exigam alendis stirpibus, nullo soluto pretio, concessit. Eiusdem Pontificis imperio Professore Botanicae practicae est stipendium aureorum centum supra viginti.

VII. Progredimur ad aliarum artium liberalium Professores. Disciplina Theologica ut plurimum a quatuor, vel quinque Antecessoribus tradita sunt: & sub Gregorio XIII. anno MDLXXV. Rectore Cæsare de Grassis occurrunt in Elencho Professores sacrarum rerum quinque Procuratores generales Dominicanus, Franciscanus,

Augustinianus, Carmelita, Servita. Et sæpe ex hisce Ordinibus viri doctissimi res Theologicas in Gymnasio tractarunt. Sub Sixto V. Clemente VIII. Paulo V. Gregorio XV. duo fuerunt Professores Theologiæ, quorum unus mane, alter vespere docebat, tertius circa Sacram Scripturam versabatur. Atque hi Dominicanus, Franciscanus, Augustinianus. Sed ab anno MDCXXXVI. Urbano VIII. Pontifice, duo etiam diversis horis matutina, & vespertina, vacabant interpretandis Sacris Scripturis. Attamen sub Innocentio X. res ad pristinum institutum rediit, ut duo Theologiam, tertius Sacram Scripturam tractarent, usque ad annum MDCLIII. quo accessit quartus hora vespertina Professor Theologiæ Moralis. Verum anno MDCLVII. Pontifice Alexandro VII. omissa Morali Theologia, huic quarto Professori demandatum est munus agendi de Controversiis Dogmaticis. Deinceps, perpetua praxi, duo Professores Theologicis rebus, alter Sacris Litteris, quartus Controversiis agendis incubere. Accessit quintus pariter sub Alexandro VII. qui Historiam Ecclesiasticam e Cathedra expenderet. Atque ad nostra usque tempora quinque fuerunt in Gymnasio sacrarum Disciplinarum Cathedræ, in quibus totidem sedebant Professores. Deinde unus, idemque constitutus est Professor rebus Historicis simul, ac Controversiis tractandis. Quo munere functus est Cælestinus Galianus, Vir doctissimus, deinde Archiepiscopus Tarentinus, nunc Thessalonicensis, & Magnus Aulae Neapolitanæ Capellanus. Nuper vero, Rectore Argenvillero, ut tot, & tantarum rerum, quæ in Historia Ecclesiæ, & Controversiis Dogmaticis occurrunt, diligenti tractationi fieret satis, rursus dissecta sunt hæc munia, & duobus Professoribus commissa. Et Theologia Moralis, quæ ab Alexandri Pape VII. ætate siluerat in Gymnasio, revocata quoque est, sedemque illam accepit, quam olim Metaphysica occupabat. Nam tres erant in Gymnasio Philosophiæ Profes-

fessores, quorum unus Logicam, alter Physicam, tertius
 Metaphysicam edocebat. Hæc fuit perpetua Gymnasii
 disciplina. Etsi non raro tradendæ Philosophiæ plurimi
 incubuerint. Nec defuit ab antiquissimis temporibus
 Professor Moralis Philosophiæ. Hoc munere anno Do-
 mini MDLXIII. fungebatur celeberrimus Marcus Anto-
 nius Muretus, Pio IV. Pontifice. Professores vero Lo-
 gicæ sæpe ad alia munera litteraria excurrerant, uti Phi-
 lander Colutius Veliternus, qui sub Paulo V. & Urba-
 no VIII. Logicam simul & Medicinam expendebat. Nu-
 per, eodem Rectore Argenuillerio, res Logicæ, & Me-
 physicæ simul conjunctæ sunt, quod ex hujusce sæculi in-
 genio, jam Disciplinæ illæ ab innumeris tricis, captio-
 sisque contentionibus, nugisque expurgatæ sint, atque
 eadem fere, vel simillima plura complectantur. Igitur
 ex eadem Cathedra Logica & Metaphysica traduntur.
 Inde Professore olim Metaphysicæ demandata est provin-
 cia Moralem Theologiam expendendi. Quoad Physicam
 spectat, ea olim, ad nostra usque tempora ex Aristo-
 tile, vel Platone hauriebatur. Quoniam vero ætate hac
 Litteris auspiciatissima, Philosophia Peripatetica stom-
 achum movet, ea remota, successerunt in ea Cathedra
 Physica Experimenta ad Nevvtoni, aliorumque Recen-
 tiorum mentem accomodata. De Professore Rhetoricæ,
 & Humanitatis diximus Capite præcedenti, duos olim
 hoc munere functos esse, tum unum utramque provin-
 ciam administrasse, usque ad Urbanum VIII. qui Rhet-
 oricam ab Humanis litteris sejunxit. At ab anno MDCXL.
 ad hæc usque tempora, unus, idemque Professor Rhet-
 oricis rebus, & Humanis Litteris tradendis incumbit.
 Orientales Linguas jussit Clemens V. in Romano Gy-
 mnasio edoceri. Attamen in nonnullis antiquis Profes-
 sorum Elenchis desideratur Græcæ Linguae Professor,
 fortasse, quod id ageret etiam Professor Humanarum Lit-
 terarum. Sub Paulo V. Marcus Dobellus Parthus Ara-
 bi-

bicam Linguam in Gymnasio tradebat; & sub Pontifice Gregorio XV. Victorius Scialach Maronita, qui simul Chaldæorum idioma edocebat. Deinceps tres Linguarum Professores fuere, Hebraicis, Græcis, Arabicis simul & Chaldaicis litteris tradendis. His quartus adjunctus est sub Innocentio X. anno MDCLIII. qui Syrorum Grammaticam expendebat. Id diu præstitit Abraham Echellensis. Hujusmodi institutum ad hanc usque ætatem perduravit. Quatuor igitur sunt in Gymnasio Professores Linguarum Orientalium, nempe Græci, Hebraici, Arabici, ac Syriaci sermonis. Sed eorum opera non in solis hæret Grammaticis rebus. Nuper enim, Rectore Argenuillero, illis additum est munus agendi de rebus Sacris, atque Liturgicis Orientalium Christianorum. Cum enim ad Catholicæ Fidei incrementum, atque ad Schismaticos adducendos in Ecclesiam, Orientales linguæ in Gymnasium illatæ sint, perspectum est, ad hunc scopum plurimum conferre notitiam sacrarum rerum, quibus illarum gentium Ecclesiæ utuntur. Pariter Infidelium conversionem juvare plurimum potest notitia institutorum, legum, & morum, statusque eorum Reipublicæ. Et Arabici sermonis Professor, tum illarum gentium ritus, disciplinam, doctrinamque exponit; tum Mahumetis Legislatoris fabulas, & præcepta refellit. De Mathematicis Disciplinis jam diximus.

VIII. Tot, tantisque institutis ad rei litterariæ incrementum videbatur illud deesse, ut nempe Professores frequentius, ac diligentius Scholis adessent. Hoc quidem negotium arbitrio Rectoris, ac Reformatorum commissum fuerat Constitutione Leonis X. his verbis: *Tam ipsi, quam ceteri omnes ad legendum in hujusmodi Scholis pro tempore conducti solitis temporibus, & diebus, horisque ad id eis per Rectorem, & Reformatores præfatos statutis, legitimo impedimento cessante, commissum sibi legendi munus obire, & post finitas lectiones*
per

per aliquod conveniens spatium circulos in iisdem Scholis tenere debeant. Cum igitur id liberum esset, neque certa statutum lege, jam integro anno, paucis dumtaxat mensibus, paucisque diebus Professores pulpita ascendebant. Cui incommodo ut occurreret Innocentius XII. decrevit, ut Professores Institutionum Juris Sacri sive Civilis quotidianam operam in Scholis publicis præstarent. Id etiam injunctum fuit Professoribus Institutionum Medicinæ. Quapropter ad nostra usque tempora Professores distinguebantur in tres Ordines. Alii dicti sunt Quotidiani a quotidianis eorum Lectionibus, exceptis festivis diebus, & Jovis die, atque in hac erant classe soli Professores Institutionum Juris, & Medicinæ. Alii dicti sunt Ordinarii, quibus docendum erat in nonnullis dumtaxat diebus, ac mensibus. Alii dicti sunt Extraordinarii, quorum Lectiones dumtaxat in diebus festivis, dieque Jovis audiebantur. Horum antiqua est in Gymnasio institutio. Nam in omnibus Professorum Elenchis occurrunt Professores extra ordinem cujuslibet Disciplinæ, diebus festivis. Sub Paulo III. hanc sedem obtinuit Professor Simplicium Medicamentorum. Et Historia Ecclesiæ cum primum ab Alexandro VII. in Gymnasium illata est, usque ad hanc ætatem, tractabatur iis diebus, quibus siluissent cæteri Professores. Tandem lege BENEDICTI XIV. Summi Pontificis, in memorato Chirographo expressa, sublata est hæc Professorum distinctio, jussique omnes, singulis diebus, demptis festivis, exceptoque die Jovis, e Cathedra docere. Itaque a die sexta Novembris, cum auspiciantur Lectiones, usque ad diem vigesimam Julii, cum feriandi tempus succedit, Professores universi quotidie pulpita ascendunt. Adhuc tamen nonnulli, silentibus dumtaxat cæteris, verba faciunt. Et ne unus in alterius messem excurrat, vel inutilibus rebus occupetur, vel ne actum agat, Rector, singulis Professoribus indicit rem eo anno pertractandam.

De-

Denique, ut ne officio suo Professores, vel Auditores desint, tum sapissime Monitor, seu Bidellus Scholas adit, exploratque, an recte se habeant omnia, ut Rectorem harum rerum conscium faciat; tum Rector ipse, vel Advocatus aliquis Consistorialis in hujus curæ partem adscitus, quandoque, & inopinato, se ad Scholas confert, auditque differentes Professores. Quod si quis nec ægra valetudine, nec consensu Rectoris, nec æqua de causa, statis diebus, & horis, deesset Scholis, hunc detracta salarii parte, quæ respondet diebus illis, in quibus nulla fuit in Gymnasio illius opera, decrevit Pontifex puniendum.

IX. Olim Professores publici postquam annis viginti in tradendis Disciplinis meruissent, rude donabantur, uti de Quintiliano diximus. Diximus, etiam lege Antonini Imperatoris Cod. Lib. v. Tit. lv. qui viginti annorum stipendia acceperant, dictos esse veteranos, & in Cod. Justin. Lib. xii. Tit. xv. publicos Professores Regiarum Urbium, post viginti annorum operam, Comites primi Ordinis evasisse. Restituto a Pontificibus Gymnasio, vacatio muneris antiquis Professoribus concessa est arbitrio Pontificis, suffragioque Rectoris. Testis est Janus Nicius Erithræus in Pinacotheca, Cæsarem Valentinum Romanum, postquam annis vigintiquinque Jura docuisset, tunc demum obtinuisse vacationem muneris, ut nihil tamen de salario deperderet, sed integrum ad finem usque vitæ perciperet. Julium quoque Benignum vigintiquinque annorum Professore, rude donatum, idem Janus Nicius testatur. Isque Archiepiscopatu Thesalonicensi auctus adhuc stipendium aureorum octingentorum percipiebat, uti patet ex adductis litteris Urbani Papæ VIII. quibus Augustinum Mascardum constituit Rhetoricæ Professore. In Elenchis tamen sæpe occurrunt Professores, qui annos ultra triginta in munere literario impenderant. Et mos erat, ut vel ætate graves, vel infirma valetudine, vel antiquitate muneris bene meriti

riti offerrent Pontifici supplices libellos, ut a Scholis cessarent, salvo stipendio. Pontifex vero, interpellato suffragio Rectoris, illorum votis annuebat. Quoniam vero res istæ nullis erat certis limitibus circumscripta, non semel, qui exiguam, vel etiam nullam operam in Gymnasio impenderant, rude, & stipendio donati sunt, magno cum aliorum Professorum detrimento, quibus perditum fuerat, quod fictitiis illis veteranis, ac nomine tenus Professoribus solvendum erat. Ita publica pecunia litterariis laboribus addicta in otiosorum hominum commodum projiciebatur. Hanc corruptelam Gloriosissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. in memorato Chiropapho e medio sustulit. Decrevit enim has condiciones ad vacationem muneris obtinendam. Qui annis quadraginta in publicis Cathedris docuerit, cesset a munere, & integrum percipiat illud omne stipendium, quod ei solvebatur, quoad in vivis fuerit. Qui annos triginta in exercendo munere litterario compleverit, si vacare velit, stipendium quidem accipiat, sed detractis aureis sexaginta, Professori illi solvendis, qui in ejus locum successerit. Qui annorum dumtaxat viginti Professor fuerit, si velit rude donari, dimidium stipendii sui sibi dumtaxat vindicet. Qui nondum annis viginti in Gymnasio meruerit, si velit a Scholis abstinere, nullum omnino ei debeat stipendium.

X. Cum vero omnia, quæ dicta sunt, spectent non solum ad rei litterariæ utilitatem, sed etiam ad dignitatem Professorum Urbis, non abs re erit, si pauca de eorum præstantia subnectamus. Dignitatem Professorum Urbis constituit primo, extollitque dignitas loci, ubi docent, in Urbe scilicet olim totius Romani Imperii, deinde totius Christianæ Ecclesiæ principe. Quemadmodum etiam Magistratus omnes sive Civiles, sive Ecclesiastici, qui jus dicunt in Civitatibus, quæ Provinciarum, vel Regnorum sint metropoles, majorem obtinent dignitatem,

O o

tem, & auctoritatem. Hinc Innocentius VII. in Diplomate adducto Cap. VII. hujus Libri, ait: *Quod si quis est qui putet ipsam locum in quo studetur, atque proficitur auctoritatem quamdam hominibus afferre, is considerare debet hujus Inclytæ Urbis incomparabilem excellentiam, nulla enim est Urbs in toto Orbe Terrarum, quæ magis illustris, magisque magnifica sit, & in qua hæc ipsa studia, quæ nos reducere intendimus diutius floruerint. Nam & hoc etiam auget dignitatem Professorum Urbis, quod ibi doceant, ubi Litteræ diu, & plurimum vigere. Præsertim vero Jurisprudentia, & Latina Litteræ ex Urbe ad Occidentem omnem commigrarunt. Græcæ vero in Urbe præcipuam sedem collocarunt. Hinc undique & Philosophi, & Adolescentes ad Urbem veluti Studiorum matrem confluerunt. Ex quo potissimum momento Jacobus Middendorpius in libello Academiarum totius Orbis probat: Perquam honestam semper fuisse Romæ vel docuisse, vel studuisse. Sicut olim honestissimum erat Athenis operam litteris dedisse, ita postquam ex Ægypto & Græcia Musæ Romanæ immigrarant, inter celebria, maximeque honorata ponebatur, si quis Romæ bonas litteras docuisset, percepissetque. Tertio ex antiquitate Romanæ Academiæ, ejus Professorum excellentia comprobatur. Certum enim est, prima Romanæ Academiæ initia repetenda esse a Vespasiano, Adriano, Alexandro Severo, & Marco Aurelio Antonino Imperatoribus, qui stipendia, & Auditoria Professoribus bonarum artium decreverunt. Ad hæc Romana Academiæ singulari jure dicebatur Imperatoris, uti in adducta Lege Theodosii Imperatoris, ubi dicitur. *Auditorium nostrum.* Deinde vero Urbis imperio ad Romanos Pontifices translato, singulari quoque jure est Universitas Romani Pontificis, Sedisque Apostolicæ. Ac pluribus diximus Cap. V. hujus Libri, eam olim, diuque dictam fuisse *Universitatem Sacri Palatii*. Jam vero si nobilissimæ quædam Europa*

ropæ Universitates, Parisiensis, Oxoniensis, Salamantina, Bononiensis, ut sibi majorem dignitatem, auctoritatemque conciliarent, se se commiserunt tutelæ Sedis Apostolicæ, atque hoc etiam nomine cæteris aliis præcelluerunt, quanta erit dignitas Romanæ Academiæ, quæ est ipsa Universitas Apostolicæ Sedis? Præterea Professores Urbis majoribus cumulati fuere privilegiis, atque ab aliis distincti. Nam cum alii Professores minime excusarentur a muneribus, si alibi, quam in Patria docerent, Professores tamen Urbis, etsi exteri, hac immunitate fruebantur Legibus Severi, & Antonini, uti testatur Modestinus Lib. xxvii. Digestorum, Titulo X. *De excusationibus*, ac diximus Cap. 12. hujus Libri. Tum etiam Professores Regiarum Urbium donabantur Comitiva primi Ordinis, atque Vicariis adæquabantur. A Romanis vero Pontificibus collata sunt Professoribus Urbis, tum privilegia plurima, tum illa omnia, quæ aliarum Universitatum Professoribus essent concessa. Neque omitendum est, olim auctoritate Imperatoris, Romanique Senatus, deinde vero, & nostris quoque temporibus suffragio Romani Pontificis, Professores Urbis in publicis Cathedris collocari. Denique ex hoc Ordine quamplures Cardinales, Episcopi, Scriptores, virique clarissimi fuere. Quapropter jure, meritoque, uti ait Middendorpius, Cælius Rhodoginus Zachariam Rhodoginum felicem esse dicebat, quod ipsi in hac suprema, & omnium celeberrima Academia profiteri contigisset, atque ex hoc loco celeberrimò auctoritatem caperet.

XI. Nunc de ordine, quem inter se servant Professores Gymnasii Romani, aliqua subjiciamus. Perpetuo, & antiquissimo Gymnasii usu, ordo dignitatis Professorum, neque a singulorum privatis titulis, seu gradibus, neque ab ætate, neque a diuturniori in Scholis publicis opera, neque a majori Lectionum numero, neque ex aliquo privilegio, sed ex Disciplinarum, quas singuli pro-

fitebantur, genere, desumi consuevit. Itaque primum locum semper occuparunt Professores sacrarum rerum, secundum Professores Juris Canonici, tertium Professores Juris Civilis, quartum Professores Medicinæ, quintum Professores Philosophiæ, sextum Professores Rhetoricæ, & Humanarum Litterarum, septimum Professores Linguarum. Hoc ordine descripti sunt in omnibus antiquis Elenchis. Nam in hisce Tabulis quidem eorum nomina describuntur, eodem ordine, quem servant in publicis Functionibus. Et hinc ubi statutum fuit a Collegio Advocatorum Consistorialium, ut Professores Ordinarii Medicinæ præcederent Professores extra ordinem, additum fuit Decretum, *& ita in Rotulis futuris inscribi*. Hunc vero Disciplinarum, & Professorum ordinem æque, ac convenienter inductum esse, probant ea, quæ tradit Cassanæus Decima Parte Catalogi Gloriæ Mundi. Ibi enim Confid. 10. pluribus probat inter omnes litteratos omnibus præferendos esse Theologos. Tum Confid. 17. pluribus argumentis ostendit, scientiam Juris Canonici cæteris post Theologiam digniorem esse, præsertim vero scientia Juris Civilis. Deinde Confid. 19. ait, scientiam Juris Civilis excellere inter alias scientias, & disciplinas. Et Confid. 25. fuse disputat, probatque Jurisconsultos esse Medicis præferendos. In sequentibus vero Considerationibus agit de nobilitate & præcellentia Medicinæ, Philosophiæ, Rhetoricæ, Grammaticæ, & Mathematicos. Quoniam vero genus quodlibet Disciplinarum plures complectitur species, pluresque Professores, hinc eorum is ordo obtinuit in Gymnasio Romano, ut ex Professoribus sacrarum rerum primus esset, qui Theologiam, secundus, qui Sacram Scripturam interpretabatur. Ex Professoribus Jurium, ultimi fuere Professores Institutionum. Ita quoque in Medicina, & hi præferebantur iis, qui Anatomem, & Simplicia Medicamenta tractabant. In Philosophicis rebus hoc ordine processerunt :
 Pro-

Professor Metaphysicæ , Philosophiæ naturalis , Philo-
 sophiæ moralis , Matheſeos , & Logicæ . Hos ſequabantur
 Magiſter Eloquentiæ , & Profeſſor Humanarum Littera-
 rum . Claudebant agmen Profeſſores Linguarum , inter
 quos Magiſter Hebræi ſermonis diu primum locum occu-
 pavit . Cæterum non raro excitatæ ſunt controverſiæ de
 loco dignitatis , quem quiſque obtineret , hæque iudicio,
 & ſententia Reſtoris , aut Collegii Advocatorum Conſi-
 ſtorialium definiebantur . Ita cum Profeſſores Ordinarii
 Medicinæ Profeſſoribus extra Ordinem præferri contem-
 derunt . De qua re legitur in Libris Camerariatus Col-
 legii fol. 746. die XII. Octobris anno MDCLXIV. Reſtore
 Petro Franciſco de Rubeis , ut convenerint ſimul Advo-
 cati Conſiſtoriales *pro decidenda controverſia exorta oc-
 caſione præcedentiæ inter Trullium Chirurgiæ , & Ana-
 tomicæ , necnon Sinibaldum Simplificum Medicamentorum
 in Romana Univerſitate Profeſſores ex una , atque
 Caporipam , & Manfredum Medicinam extra ordinem
 ſupra numerum in eadem Univerſitate proſitentes ex al-
 tera , re mature diſcuſſa decreverunt , attenta conſuetu-
 dine huius Univerſitatis ſupra centum annos authenticis
 ipſius Archigymnaſii documentis comprobata , cui affinis
 eſt obſervantia Studii Patavini , præſatos Trullium , &
 Sinibaldum præcedere debere in omnibus actibus ad di-
 ctam Univerſitatem ſpectantibus dictos Caporipam , &
 Manfredum tamquam Profeſſores extraordinarios adſci-
 tos ultra numerum , & ita in Rotulis futuris inſcribi ,
 & in libro Actorum Collegii per modernum Camera-
 rium adnotandum eſſe . Et cum Alexander VII. novam
 ſtatuit Cathedram Eccleſiaſticæ Hiſtoricæ , eique Franciſ-
 ſcum Macedo præfecit , is libellum ſupplicem obtulit
 Collegio , ut novæ huic Cathedræ locum concederent ,
 qui tantæ Diſciplinæ conveniret . Pariter huius ſæculi
 initio Didacus Aghirre primarius Juris Civilis Profeſſor
 ſibi primum locum poſt primarium Juris Canonici Pro-
 feſſo-*

fessorem deberi contendit, resque hæc definita est suffragiis Advocatorum Consistorialium. Nuper vero, cum Jurisprudentiæ, & Medicinæ Antecessoribus statuta fuerint eo majora stipendia, quo diutius in Gymnasio docuissent, statutum quoque est, ut in illorum Ordine antiquiores præcederent recentiores. Itaque is ordo est Professorum Urbis, quo sedent in publicis Functionibus. Professor Theologiæ ad mentem S. Thomæ, Professor Theologiæ Scoti, Professor Sacræ Scripturæ, Professor Controversiarum, Thologus Moralis, & qui expendit Historiam Ecclesiæ. Sequuntur Jurisconsulti, servato inter se ordine antiquitatis in munere litterario. Post hos sedent Medicarum rerum Magistri pariter servato ordine antiquitatis. Et huic Classi adjunguntur Professores Chemiæ, & Botanicæ Præcticæ. Tum locum occupant cæterarum artium Professores, Metaphysicæ, Physicæ, Ethicæ, Matheseos, Rhetoricæ, & Linguarum (simul ac rerum Liturgicarum) Hebraicæ, Græcæ, Syriacæ, Arabicæ.

XII. Superest tandem ut totius rei litterariæ ordinem in Gymnasio Romano describamus. Habet Gymnasium Professores viginti septem, qui actu, qui quotidie præstant operam suam in tradendis liberalibus Disciplinis. Sex Jura interpretantur, totidem vacant Medicis rebus, reliqui quindecim tractant cæteras artes liberales. Scholæ patent tribus horis matutinis, ac duabus vespertinis; & in hisce horis Professores alii aliis succedentes in publica pulpita ascendunt. Itaque prima hora matutinu Professoribus Institutionum Juris Civilis, Institutionum Medicinæ Theoricæ, Metaphysicæ simul & Logicæ, Theologiæ, Græcique sermonis, docendum est. Hos sequuntur secunda hora matutina Professores, qui de Pandectis, de elementis Botanicæ, de Physicis rebus, de aliquo Tractatu Juris Civilis, & Medicinæ Theoricæ, deque Sacra Scriptura agunt. Quibus succedunt tertia
hora

hora matutina Professores tractantes Criminalia negotia, Institutiones Anatomiae, Elementa Mathematicae, Rhetoricam, Ethicam, atque Historiam Ecclesiae. Hoc sane ordine iidem Auditores Jurisprudentiae, auditis prima hora Institutionibus, ad Pandectarum studium secunda hora se conferunt, vel ad aliquem Juris Civilis Tractatum addiscendum; deinde tertia hora possunt, si velint, Criminalibus rebus vacare. Pariter ei, qui prima hora Scholam adit Theologiae, successivis horis, patent Scholae Sacrae Scripturae, & Ecclesiasticae Historiae. Et qui Medicas Institutiones primum audierunt, ab audiendis deinde Medicina Theorica, vel Botanica, & Anatomia minime prohibentur. Tandem liberum cuique adolescenti est, a Logicis & Metaphysicis rebus ad Physicas, & Mathematicas commigrare. Is idem est ordo rei horis pomeridianis. Nam prima hora vespertina docentur e Cathedra Institutiones Juris Canonici, Institutiones Medicinae Practicae, Grammatica Syrorum simul & Liturgia, & Arabum Grammatica. In secunda hora vespertina stationem habent in Gymnasio, qui Decretum Gratiani, Medicinam Practicam, Mathematicam, Chemiam, Moralem Theologiam, Hebraeorum sermonem tradunt. Quapropter, integrum est Auditoribus, simul Institutionibus Juris Canonici, & Decreto Gratiani incumbere; vel Medicinae practicae, ejusque Institutionibus. Hi Professores omnes, exceptis festis diebus, demto etiam Jovis die, disserunt e Cathedra. Praeter hos sunt alii duo, qui in Gymnasio verba faciunt iis diebus, quibus caeteri feriantur, Professor Theologiae Scholasticae, & Professor Controversiarum. Iisdem diebus, Professor Botanicae practicae, statis temporibus, indicat in Horto Medico characteres herbarum, de quibus disserentem Professore in Gymnasio adolescentes audiverunt. Pariter iis diebus, quibus caeteri Professores a Scholis abstinent, Professor Anatomiae in Theatro Ana-

Anatomico dissectas humani corporis partes ante oculos ponit, ac examini subiicit. Præterea qualibet hebdomada diebus Mercurii, & Sabbathi secunda hora vespertina in Theatro Chymico habentur Chymica experimenta. Tum etiam bis in mense, die Sabbathi, secunda hora matutina, in Theatro Physico Professor incumbit faciendis Physicis experimentis. Ad hæc litteraria ministeria, habet Gymnasium suppellectilem omnem, & instrumentum omne, quod necesse est, diligentissime elaboratum, Chymicis, Physicis, Mathematicis, Anatomicis operationibus aptissimum. Singulis annis, die decima octava Octobris, quæ S. Lucae festiva est, ex antiquissimo more conveniunt in Gymnasium Professores Rector, Advocatique Consistoriales, & Sacro celebrato, legitur e pulpito Catalogus Professorum, & Edictum Rectoris pro recta Studiorum ordinatione. Hujus Edicti summa hæc est. I. Ut singulis diebus, cum Lectiones habentur, celebretur Sacrum in Ecclesia Gymnasii, ut ei Professores, Auditoresque adesse possint. II. Monet, & hortatur Professores, Auditoresque, ut Eucharisticam mensam frequenter adeant, atque honeste vivant. III. Jubbet, in Scholis, totoque Gymnasio universos modeste, urbane, liberaliterque se gerere, præsertim vero a Discipulis suos coli Institutores. IV. Arcet, prohibetque a toto Gymnasio ludos omnes, clamores, scommata, & alia hujus generis, quæ non decent loci majestatem. V. Pariter vetat armis cujusvis generis munitos Scholas adire; & mutuis conviciis, vel ictibus contendere, sive decertare. VI. Ne perditii adolescentes violent Gymnasii sanctitatem, mandat, ut nullis liberum sit ad Jurium, vel Medicinæ studia se conferre, nisi a Rectore veniam impetraverint. VII. Ut inferiores Gymnasii Ministri caveant, studeantque, nè Professores a Scholis habendis perturbentur, & ne quid sit in Gymnasio indignum, inhonestumque. VIII. Ut ne eorum ædes aliis locentur, vel

vel vacationum tempore, Scholæ aliis usibus occupentur. IX. Ut qui violaverint hæc Statuta, pœnis sint afficiendi. X. Ut Professores, statis diebus, & horis, non desint officio suo, hortatur, atque mandat. XI. Qui vero defuerint, eos statuit puniendos, detracta salarii parte. XII. Puniendos quoque decernit Professores, qui nec septem habeant Auditores. XIII. Quæ omnia, ut perspecta ei sint, jubet, Bidellum singulis horis circumire Scholas omnes, atque negligentes, inutilesque Professores Rectori indicare. XIV. Edicit, ex ægra valetudine dumtaxat fas esse Professoribus a Scholis abesse, non vero ex aliis officiis, negotiisque, quibus non debuissent se se implicare. XV. Fas non esse Professore impedito vices suas alteri demandare, cum id spectet ad Rectorem. XVI. Denique indictis pœnis, mandat, ne quis in Urbe, sive privatim, sive publice, ludum litterarium instituat: *Postremo idem Illustrissimus, & Reverendissimus D. Rector præcedentia Edicta confirmando, ac renovando, omnibus, & singulis cujuscumque conditionis, ordinis, ac professionis districte præcipit sub pœna ducentorum aureorum Locis Piiis applicandorum, irrogatæ infamiae, & perpetui ab Urbe exilii, ne quisquam publice, aut privatim, etiam in aliquo Sacrario, vel alibi docere, Scholam aperire, aut Scholares apud se discendi causa in contubernio habere audeat, vel præsumat, nisi prius eidem D. Rectori se præsentaverit, ejusque, vel alterius ab eo deputati examini se subjecerit, & coram præfato D. Rectore solitam Christianæ Fidei professionem emisserit, ut expressis verbis disponitur in Constitutione 88. san. mem. Pii IV., ac denique ab ipso D. Rectore, ad quem private pertinet, facultatem docendi per litteras, quas vocant patentes, quotannis renovandas, obtinuerit: Unusquisque autem eorum indicem Tabellam præ foribus habeat, qua institutum suum profiteatur, in primis vero meminerit, ut præter res literarias, ea,*

que ad doctrinam Christianam pertinent, Scholares diligenter edoceat iuxta formam dictarum Patentium, aliisque adimpleat, ad que ex proprii muneris ratione, atque ex ejusdem D. Rectoris Edictis tenetur.

Similiter nemo audeat sine expressa ipsius Illustriss. & Reverendiss. D. Rectoris licentia, quolibet anno per tum renovanda, Jus Canonicam, aut Civile, vel que sunt Artis Medicæ extra Romanum Archigymnasium, Hortumque Medicum, privatim, vel publice, legere, docere, aut quocumque alio modo explicare, Disputationes, aut Conclusiones instituire, vel sustinere, sub pœnis, que in antedictis præcedentibus Edictis continentur, & aliis arbitrio ejusdem. Illudque unum præ cæteris inculcatur, ut nemo imprimere audeat, aut imprimi faciat, sustineat, aut distribuatur, sive in Archigymnasio, sive alio quovis loco Conclusiones vel Disputationes Juris, nisi prius ab Illustriss. & Reverendissimo D. Rectore licentiam inscriptis obtinaerit, prævio examine, & approbatione, sub pœnis indictis, aliisque etiam gravioribus arbitrio ejusdem Domini Rectoris. Hoc Edictum, & Catalogus Professorum promulgantur die 18. Octobris; singulique donantur Calendario, ubi descripti sunt dies omnes docendi, & feriandi. Sed nonnisi die 25. Novembris, quæ Sanctæ Catharinæ Virginis Alexandrinæ est sacra, in aula Gymnasii habetur singulis annis Oratio pro Studiorum inchoatione. Attamen a die sexta Novembris auspiciantur Lectiones, & ad diem usque vigesimam primam Julii, navant operam suam Professores. Atque is est ordo rei litterariæ in Gymnasio Romano, BENEDICTO XIV. Pontifice, Clemente Argenuillero Rectore. Quod diu, quod plurimum Ecclesiæ, Urbi, ac bonis artibus sit faustum, felix, fortunatumque.

DE

D E
PROFESSORIBUS
GYMNASII ROMANI
LIBER SECUNDUS

*Cui accedunt Catalogus Advocatorum Sacri
Consistorii, & Bullæ Romanorum Pon-
tificum ad idem Gymnasium
spectantes*

AUCTORE JOSEPHO CARAFA C. R.

IN EODEM GYMNASIO HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
P R O F E S S O R E .

R O M Æ C I O . D C C . L I .

TYPIS ANTONII FULGONII APUD S. EUSTACHIUM.
SUPERIORUM FACULTATE.

DE PROFESSORIBUS
GYMNASII ROMANI
LIBER SECUNDUS
CAPUT I.

PROFESSORES RHETORICÆ,
ET HUMANITATIS.

NICOLAUS PEROTTUS dicitur a Jovio, aliisque Saxoferratenſis in Umbria. Quare a Toppio in Bibliotheca diſſentit in additionibus Nicodemus quod illum dixerit natum Cavelli prope Capuam. Vir fuit in Sacris Scripturis, Theologia, Græcis, Latinisſque litteris verſatiſſimus. Romæ uſus eſt patrociniſ Cardinalis Beſſarionis, docuit in publicis Scholis Humaniores Litteras, uti narrat Alexander ab Alexandro L. IV. Cap. VI. Genialium dierum. Polybium, alioſque Græcos Latinitate donavit. Martialem Scholiis illuſtravit. Scripſit Commentarios Latinæ Linguæ, Rudimenta Grammaticæ, de Metris, de conſcribendis epistoſis, & alia plura. Anno MCDLIII. creatus eſt Archiepiſcopus Siſpontinus. Umbriam, Tuſciamque adminiſtravit. Bononiæ inſignem Orationem habuit de laudibus Friderici III. Imperatoris, cui fuerat a Conſilio, & ab eo donatus corona laurea. Obiit ruri prope patriam anno Domini MCDLXXX. De eo Jovius in Elogiis, Volaterranus in Anthropol. Jacobus Bergomenſis Lib. XV. Suppl. Chron. Ughellius in Italia Sacra, Morerius, Voſſius, aliiſque.

P p 2

Do-

DOMITIUS CALDERINUS e Calderia Oppido Veronenſis agri docuit in Scholis Urbis tanta gloria, ut, teſte Paulo Jovio, omnis obſcuritatis illuſtrator fuerit acclamatus. Verum editis interpretationum Commentariis peracerbas cum æmulis ſimilitates exercuit, quod nimis aculeato dicendi genere uteretur. Perotto inſenſus fuit. De qua re Alexander ab Alexandro Lib. 4. Cap. 21. *Nicolaus Perottus Sipontinus Præſul homo fuit accurato ingenio, & lectione multa exercitus: eum Domitius Calderinus, vir ut in ea tempeſtate, doctus, & æmulatione doctrinæ, & morum diſſimilitudine oſum habebat; jurgiisque, & conviciis apud ſuos ſectatores plerumque inceſſebat, ſæpiuſque apud Studioſos in invidiam illum crimenque vocabat: & ut ſunt fere ingenia in explicandis auctoriſibus, ſi quid in controverſiam veniret, uterque potius, quo pacto diverſus ab altero diſſentiret, quam quid veræ lectionis eſſet, rimabatur. Cum autem in Scholis Romæ, eodem tempore, Martialis apophoreta publice leſtitarent, cujus hoc diſticon fuit.*

In pretio ſcopas teſtatur palma fuiſſe

Ocia ſed ſcopis nunc analecta dabunt.

ita iſtos verſus uterque interpretatus eſt, ut poſt multa deblatterata verba vix aliquem ſenſum illorum ex dictis elicere queas. Tum dat ipſe interpretationem; Martialem nempe analectorum nomine indicaffe purgamenta cœnarum in pavimento ex teſtulis confecto depicta, quæ cum ſolo hæreant, ocia dant ſcopis. Calderinum ætate, & laude florentem rapida febris eripuit. Funus Romana Academia celebravit, teſte Jovio in elogiis. Volaterranus Lib. 21. Anthropol. refert obiſſe Calderinum natum annis triginta, ex peſtilentia, atque fuiſſe Apoſtolicum Secretarium.

LAURENTIUS VALLA Romanus, Canonicus Baſilicæ Lateranenſis, natus eſt anno MCDXV. Unde fallitur Trithemius in libro de Script. Eccleſ. aſſerens *hunc Gram-*

*Grammaticorum Principem, Philosophum, Rhetorem, & Theologum præstantissimum, ingenio subtilem, acrem & vehementem, Latinam eloquentiam Græcæ præferentem claruisse in Concilio Constantiensi anno MCDXIV. celebrato. Cum esset ingenio, & stilo acerrimus, plurimorum invidiam in se concitavit. Quare Urbe excedens, Neapolim confugit ad Alphonsum Regem doctorum virorum amantissimum, isque quinquagenarius a Valla Latinam Linguam accepit. At rursus Neapoli novas sibi conflavit inimicitias; & sunt qui scribunt reum illum heterodoxiæ accusatum, evasisse rogum patrocini Regis, scopis tamen cæsum, & ad palinodiam coactum. At Brucherus in Historia Philosophiæ suspicatur Poggium, qui primus hæc narrat, hanc contumeliam Vallæ affinxisse, quod verisimile non sit tantum virum, in tanta Regis gratia, publico supplicio affectum. Deinde Summi Pontificis Nicolai V. gratiam sibi conciliavit, a quo donatus est stipendio, & Cathedra, & officio Scriptoris Apostolici, in quo munere obiit quinquagenarius, anno MCDLXV. uti ex ejus epitaphio apud Fabricium, & Vossium de Historicis Latinis. Videtur Vallæ ad Urbem reditus contigisse anno MCDLI. cum ei hoc anno Phileplus Mediolani agens scripserit his verbis: *Audio te reliquisse Alphonsum Regem, & esse Romæ. Nec dubito, te nihil pro tua prudentia fecisse temere. Miror autem cum ab Alphonso honorifice, & ut accepi, commode tractareris, quid Romæ, quam Neapoli hoc tempore vitam agere malueris, præsertim cum non sis nescius, quos fluctus navigaturus sis.* Scripsit Valla de elegantia Latinæ Linguae, de Dialectica libros tres, de Voluptate & vero bono libros tres, & alia, quæ recenset Oudinus. Plura de Valla habent Bayle in Dict. Hanckius de Rom. rer. Script. Brucherus in Hist. Philos. Vossius aliique.*

ENOCH ASCULANUS insignis Rhetoricæ, Græcæ, & Latinæ Linguae Professor, a Nicolao V. Pontifice
Ro-

Romam advocatus est, ubi Poeticæ, & Rhetoricæ sive Humanarum Literarum Cathedram accepit, multasque Epistolas, & Orationes composuit, uti scribit Petrus Angelus Spera in libro de Nobilitate Professorum Grammaticæ, & Humanitatis. Magnam navavit operam Nicolao Pontifici in libris conquirendis, colligendisque. Morerius in Dict. Lentus de Clar. Ascul.

FRANCISCUS PHILELPHUS Tolentinas, Græce, Latineque doctissimus, postquam Byzantii aliquamdiu esset diversatus, ubi uxorem duxit filiam Emmanuelis Chrysoloræ, rediit in Italiam, Legatus Paleologi Imperatoris ad implorandam Christianorum Principum opem. Docuit primum apud Venetos, Florentinos, Senenses, Bononienses, Mediolanenses, publico stipendio, Latinas, Græcasque Litteras. Et ex ejus epistolis colligitur præcipuas Italiæ Academias magnis stipendiis illius operam vel conduxisse, vel exoptasse. Usus est gratia, & patrocínio Eugenii IV. Nicolai V. Alphonsi Neapolitanorum Regis, Francisci Sfortiæ, & Philippi Mariæ Ducis Mediolanensium. Denique senex docuit in publicis Scholis Urbis, magna cum Auditorum frequentia, uti testatur Alexander ab Alexandro Lib. 1. Cap. 23. Genialium Dierum: *Franciscus Philelphus, ait, ætatis suæ homo doctus, & fortunatus inter sui ævi Poetas summam carmine primum auspiciatus est; a Principibusque, qui eo tempore floruerunt, magnis honoribus, & re familiari honestatus fuit. Cujus vitia incuntis adolescentiæ postquam deserbuere cupiditates, cum jam ætate matura senesceret, magnis postea virtutibus emendavit. Is cum ævo ingravescente celebris famæ haberetur, & Optimatum rogatu, accersituque Romam adventasset, experiri credo, volens, quantum dicendo valeret, Tusculanas Quæstiones Ciceronis publice in Scholis legere aggressus est. Ad eum quotidie concursus Studioforum juvenum, & clari nominis Professorum frequens fiebat. Ipse*

seque inter legendum firma etiam tunc voce, & latere, novis exquisitisque Eloquentiæ generibus, præceptisque discipulos imbuebat, exploratoque judicio singula dicendi genera, & Philosophorum scita multo cum nitore, & cultu pensitabat, & rimabatur. Eum ego adolescentulus senem inter ceteros coævus meos colui, & observavi. Id contigisse videtur vel annis extremis Pii II. vel sub Paulo II. quo tempore Philephus senium agebat. Et anno MCDLX. adhuc Mediolani docebat, uti ex ejus epistolis, quæ editæ sunt Romæ ineunte hoc sæculo decimo octavo. Vertit Philephus e Græco in Latinum Dionis Prusensis librum unum, Hippocratis libros de flatibus, & passionibus corporis, Rhetoricam Aristotelis, & ex Plutarcho nonnullas illustrium virorum vitas. Scripsit versibus Sfortiadorum libros novem, Satyrarum libros sex, Lyricorum libros sex, & Græca Carmina plurima. Edidit etiam Conviviorum libros duos, de Pietate librum, de morali disciplina libros octo, deque vita Nicolai V. libros duos, Epistolas, & Orationes plures. Decessit nonagenarius Bononiæ, adeo dissipatis rei domesticæ copiis, ut, teste Jovio, ad efferendum funus & cubiculi, & coquinæ instrumenta venierint. De eo Jovius in elogiis, Vossius in libro de Historicis Latinis, Jacobus Philippus Bergomensis in Suppl. Chron. lib. 15. Volaterranus Lib. 21. Anthrop. aliique.

POMPONIUM LÆTUM præclarissimum Laurentii Vallæ discipulum Jovius Sanctoseverinatem in Provincia Salernitana, Volaterranus, & Barrius Calabrum afferunt. Paulum II. infensum habuit cum Platina, & Callimacho. At beneficio Sixti IV. & Innocentii VIII. stipendium, & Cathedram Humaniorum litterarum obtinuit. Testis est Jovius Romanam juventutem tanto studio ad audiendum Lætum confluisse, ut pluribus horis antea præoccuparet subsellia; ac in suggestu summam laudem promeruisse, quamvis in familiari sermone
bal-

balbutire esset solitus . Utebatur simplici , ac frugali genere vivendi . Domi suæ Academicam doctorum virorum instituit . De qua re Volaterranus Lib. 21. *Pomponius natione Calaber Græcorum ignarus , tantum antiquarium se se fecerat , ac si qua nomina exoleta ac portentosa invenerat , Scholis ostentabat . Juventutem Romanam eradiit , labore aliquo assiduo , noctibus totis vigilabat , libros ipsemet scriptitando , simul & disciebat , & proficiebat . Ex salario , & discipulorum mercedibus parvum agellum , & domunculam in Quirinali sibi paraverat , ubi sodalitatem litteratorum , ut ipse appellabat , instituit : in qua Urbis natalem , & Romulum coluit . Scripsit Compendium Grammaticæ , De Romanis Cæsaribus , De Antiquitatibus Urbis , Vitas Sallustii , & Statii . Tum alia , quæ typis haud commissa fuere . Septuagenarius vivis excessit , cum gelidissimo vini potu ventriculi calorem oppressisset . Elatus est Auditorum humeris , honestante funus familia Alexandri VI. Pontificis , & laudante Marfo Oratore , uti a Jovio narratur . Inopem obiisse testatur Valerianus . Jacet in Ecclesia S. Salvatoris in Lauro , ejusque tumulo hæc inscripta sunt Carmina .*

*Hic jacet exigua Letus Pomponius urna
Cujus honos merito pulsar utrumque polum .
Letus erat Romæ Vates sublimis , & idem
Rhetor , nunc Campis Latior Elisiis .
Domitius Palladius Pos.*

Ejus vitam scripsit Sabellicus discipulus . Laudatur a Jovio , Vossio in libro de Historicis Latinis , Hanchio , Toppio , & Nicodemo in additionibus ad Toppium .

PORCELLIUS Poeta , teste Volaterrano , eodem tempore in Urbe profitebatur . De quo ita ait Volaterranus : *Porcellius Poeta Neapolitanus , verum ipse Romanus dici malebat , ubi vixit , & extinctus est admodum senex : vir absque labore , ac doctrina , in Scholis eadem*

quo-

quotannis fere & lectitabat, & vernacula lingua enarbat: tantum carmina, quibus omnia referfit natura faciebat, non tam bona, quam facilia, & pene extemporalia. Viro tamen hujusmodi admirator non defuit Fredericus Urbini Dux, qui res suas ab eo conscribi voluit. Toppius scribit, nonnulla Porcellii Carmina Parisiis edita anno Domini MDLIX. inter Opuscula Poetarum a Colineo collecta.

CHALCIDIUM quoque hoc tempore Professore in Urbem egisse Volaterranus testatur: Eodem tempore, ait, in Urbe Pomponius Latus, Porcellius, & Chalcidius profitebantur. Tum de Chalcidio subdit: Chalcidius Græcorum non erat ignarus, nec imperitus Grammaticus, attamen infans, & absque genio. Dictionibus in primis invigilabat. Lexiconque condiderat, quod obitu ipsius superveniente, Jovinianus ejus discipulus sibi vindicavit.

JOANNES SULPICIUS Verulanus Professor Humanarum Litterarum sub Innocentio VIII. primus hoc sæculo Tragedias, Comœdiasque agendi modis Musicis usum restituit. Ita ipse testatur in editione Vitruvii, *De Architectura*, in cujus epistola dedicatoria ad Cardinalem Riarium, laudans hujus Cardinalis magnificentiam in operibus publicis construendis, ait: *Tu enim primus Tragediæ, quam nos juventutem excitandi gratia, & agere, & cantare primi hoc ævo docuimus (nam ejusmodi actionem jam multis sæculis Roma non viderat) in medio foro pulpitum ad quinque pedum altitudinem erectum pulcherrime exornasti. Eamdemque postquam in Hadriani mole Divo Innocentio spectante est acta, rursum intra tuos penates tamquam in media Circi cavea toto confessu, umbraculis tecto admissis populo, & pluribus tui Ordinis spectatoribus honorifice excepisti. Tu etiam primus picturata scenæ faciem, quum Pomponiani Comœdiam agerent nostro sæculo ostendisti: quare a*

Q9

te

65 b7 p. 183

te Theatrum novum tota Urbs magnis votis expectat. Pomponianorum nomine indicantur viri docti, qui ex Academia erant Pomponii Lati. Ex eadem epistola colligitur Innocentium VIII. cogitasse nobile ædificium publicis Scholis construere : *Innocentius*, ait, *imposito bellis fine, Prætorio suburbanoparacto, agilitatis certaminibus, & equitum concursionibus, dotalibusque & sumptuariis legibus revocatis . . . Tum Floræ Campus, tum Circus Flaminius lateribus apertissime sternitur . . . De Gymnasio nostro evertendo, & magnifice construendo (quod utinam præoccupasset: ibi enim cotidiana omnium disciplinarum eduntur spectacula) prudentissimi Reformatores jam injere consilium.* Primus omnium edidit Vitruvii libros de Architectura. Scripsit commentaria in Lucani Pharsaliam, libros duos *de Re Militari*, Librum *de Moribus*, *Præludia Grammatica*. Bayle in Diction. Morerius in Dictionar. Sperâ Lib. 4. de Nobil. Profess. Gram. & Human.

ANDREAS BRENTA eximius Philosophiæ, & Humanitatis Professor docuit in Scholis Urbis, Græce, Latineque Rhetoricam, ediditque præclara Opera, uti testatur Petrus Angelus Spera Lib. 3. de Nobilitate Professorum Grammaticæ. Obiit anno MCDLXXXIV. florente ætate, cum esset a conscribendis epistolis Oliverio Cardinali Carafæ. Vertit in Latinum Hippocratem de Infomniis, & de natura hominum. Scripsit Orationes, & Carmina, & Syntagma Rhetoricum. Fuit Patavinus, docuitque sub Sixto IV. De eo Pappadop. Tom. 2. Lib. 2. Capite 9. Gymnasii Patav.

BARTOLOMÆUS PARTENIUS Brixienfis doctissimus Græcæ, Latinæque litteraturæ profitebatur in Urbe circa annum MCCCCLXXXIX. uti refert Ghilinus in Theatro Litteratorum. Vertit in Latinum Thucididem. Edidit: *Traduzione degl' amori di Leucippo, e di Cleofonte dall' idioma Greco in versi Latini.* Morerius.

AN-

ANTONIUS FLAMINIUS ex Oppido Bizini in Sicilia circa annos MCDLXXXIV. & MDII. docuit in Scholis Urbis politiores litteras, in quibus, uti etiam in Græcis disciplinis erat versatissimus. Hujus hominis ingenium ita describit Joannes Pierius Valerianus Lib. 1. de infelicitate Litteratorum: *Antonius Flaminius natione Siculus, cujus prælectionibus Roma longa annorum serie nihil habuit eruditius, vitam imprimis eo infelicitatis genere perduxit, quod nullius umquam neque docti, neque indocti hominis familiaritate, commerciove delectatus est; non famulum, non servum habuit, neminem umquam ad cœnam adhibuit, neque aliorum ipse mensas affectavit, quod faustum aliquis dicat, nisi solitudine ipsa, & molestum, & periculosum esset. Is autem inopinata preventus morte, a caupone vicinæ, qui quotidiana edulia homini venditabat, cunctationem admirante, quod jam triduum non apparuisset, & per hortuli fenestrellam quamdam ingresso, inter libros, quos humi stratas, stratus & ipse lectitare consueverat, sempiterno oppressus somno repertus est.* Lucius Marineus in suis epistolis sæpe, & plurimum extollit Antonii Flamini doctrinam, morumque probitatem. Edidit *de Accentricis, Epycidis, & obsidibus volumina duo.* Mongitorius in Bibliot. Sicula, Spera Lib. 4. de Nobil. Profess. Gramm. Diverfus est ab Antonio Flaminio Imolensi, de quo Ghilinus in Theatro Litteratorum.

JOANNES REGIUS Venetus, Theodori Gazzæ discipulus, doctrina, & ingenio summis hoc tempore viris conferri poterat, ut ait Volaterranus. Inter Professores Gymnasii Romani recensetur a Joanne Pierio Variano. Illum Innocentius VIII. præfecit Vaticanæ Bibliothecæ. At sub Alexandro VI. exagitatus Viterbium secessit, ibique veneno extinctus dicitur a Valeriano Lib. 1. de infelicitate Litteratorum. Ejus bona, scriptaque in Plutarchum periere.

THOMAS INGERANNIS Volaterranus, alio nomine PHÆDRVS vocatus, dicitur a Valeriano *Romanæ Cathedræ decus, & ornamentum*, quo nullus ætate illa fuit eloquentior, ac vehementior in dicendo. Præfuit etiam Vaticanæ Bibliothecæ. Misere periit, rem ita narrante Valeriano: *dum mula media in Urbe vehitur, junctis factus obviam bubalis, qui visendæ magnitudinis carrucam trahabant: consternata siquidem mula, bubalisque identidem perterrefactis, simul ab ea calcitrosa excussus est tam magnæ corporaturæ vir, quantum hominem nostis, simul a plastro superatus, quamvis in rotarum medium intervallum incidens elisionem evitarit, corrupto tamen præ timore, & gravi casu intra viscera sanguine, multa inde longæ, & incommodæ valetudinis incommoda perpeffus in ejusmodi ærumna, vita functus est.*

PHILIPPUS BEROALDUS junior, ut a Philippo Beroaldo patre, viro doctissimo, & olim Professore Parisiensi distinguatur, Bononiensis, magnæ vir litteraturæ, postquam in patria docuisset, Romæ docuit publica mercede, magna cum eloquentia, & facundia. Joanni Cardinali Mediceo charus, & a secretis, eo ad Pontificatum evecto, sub nomine Leonis X. constitutus est anno Domini MDXIV. primus Præpositus Romanæ Academiæ. Phædro e vivis sublato, ei successit anno MDXVI. in Vaticanæ Bibliothecæ præposituram. At majoribus beneficii destitutus ex mœrore obiit, teste Joanne Pierio Valeriano. De eo Vossius, Morerius, Bayle & alii.

CAMILLUS PORTIUS Romanus *quanta fuerit celebritatis*, ait Joannes Pierius Valerianus, *ignorat nemo, sive ille Romanam Cathedram magno omnium stupore, & admiratione decoraret, sive pro rostris declamaret, ut nihil ejus dictione suavius, nihil jucundius, nihil expolitius haberetur.* Is tamen simul ac Leone X. Pontifice Maximo Aprutinae est Ecclesiæ præfectus,

Etus, acerbissima diurni cujusdam morbi nulli Medicorum cogniti correptus inclementia, postquam miserabili cruciatu menses plurimos decubuit afflictatus, morbi demum ejus truculentia, & totius corporis doloribus oppressus virente adhuc ætate animam egit increbili apud omnes sui relicto desiderio. Fuerat ante Episcopatum Canonicus Vaticanæ Basilicæ, & Capellanus Romanæ Academiæ, uti colligitur ex Constitutione Quam omnibus anno MDXIV. a Leone X. promulgata. Donatus est Aprutino Sacerdotio anno MDXVII. obiit anno MDXXI. uti refert Ughellus.

DONATUS POLIUS Florentinus, Romanæ Cathedralis Professor, Leonisque X. familiaritate non ignobilis, in quo multæ erant, & reconditæ litteræ, eloquendi vis non erat, memoratur a Valeriano Lib. I. de infelicitate Litteratorum, & Spera Lib. 4. de Nobil. Professorum Grammaticæ, & Humanitatis. Ejus necem ita refert Valerianus: *Is a quodam puero, qui homini servabat, spe prædæ, noctu adactò in frontem malleo trucidatus est, cum alioquin pauperrimus vitam semper egisset duram, & insigni mendicitate miserabilem.*

JANUS PARRHASIUS sive Joannes Parisius Consentinus natus est anno MCDLXX. duxitque uxorem Demetrii Chalcondylis filiam. Docuit Mediolani primum, tanta gloria, ut inter ejus auditores Trivultius summus armorum Dux sexagenarius conspiceretur. Mediolano excedere coactus conspiratione Ludimagistorum, a Leone X. accepit Cathedram Humanarum Litterarum in Gymnasio Romano, hisce litteris, quas e Bibliotheca S. Joannis ad Carbonariam Neapoli edidit Toppius: *Leo Papa X. Dilecte fili salutem, & Apostolicam benedictionem. Cupientes ut Romanum Gymnasium optimis Doctoribus abundet, quo ii, qui se bonis artibus dediderunt ea ex re percipere fructus uberiores possint; de tua in studiis mitioribus doctrina certiores facti, ad*
ea

ea docenda, profitendaque Romæ publice te eligimus, statuimusque, ut singulis annis ducentos aureos haberes. Quamobrem hortamur te, ut ad Urbem quamprimum te conferas: libenti enim, & paterno animo te videbimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Pisatoris. Die xxviii. Septembris MDXIII. Anno secundo. Sed tanti suggestus honore, diu perfrui illum non potuisse scribit Jovius, coactum articulari morbo redire in patriam, ubi supremum obiit. Edidit Commentarios doctissimos in Claudianum, & in Artem Poeticam Q. Horatii Flacci, Annotationes in Ovidium, & Orationem Ciceronis pro Milone, & Epistolas ad Atticum, Librum de rebus per epistolam quasitis, Compendium Rhetoricæ ex optimis utriusque Linguae Auctoribus excerptum. Alia Parrhasii Opera in Livium, Florum, Tacitum, Cæsarem, Valerium Flaccum, Virgilium, Juvenalem, Tibullum, Persium, Epistolas plures, & Carmina, quæ typis commissa non sunt, asseruari Neapoli in Bibliotheca S. Joannis ad Carbonariam testantur Toppius in Bibliotheca, & Quatromanus in sua Consentia descriptione. De eo Jovius in elogiis, Barrius Lib. 1. Cap. 7. de antiqu. Calabria, Nicodemus in additionibus ad Toppii Bibliothecam, Barthius in Advers. Lib. 21. Cap. 10. Bayle in Dictionario.

NICOCUS DE ROGGIANO Oppido prope Consentiam Orator, & Poeta dicitur Jano Parrhasio successisse in Romana Cathedra a Petro Angelo Spera Lib. 4. de Nobil. Profes. Gramm. & a Toppio in Bibliotheca Neapolitana. Edidit versibus libros quatuor *Sylvarum de conquestu Italiae, de rebus sacris.*

AUGUSTUS VALDUS seu Baldus, Patavinus, teste Vossio de Historicis Latinis, Pomponii Latini Cathedram obtinuit, ac annis quadraginta, Latinas, Græcasque Litteras docuit juventutem, obiitque paulo post Urbis direptionem. De eo ita scribit Joannes Pierius
Va-

Valerianus: *Augustus Valdus Patavinus civis, qui Romæ per tot annos bonas litteras tantis ab eo vigiliis, sudoribus, & peregrinationibus acquisitas professus erat, qui non solum voce, verum etiam scriptis eruditionem omnifariam ab interitu vindicabat; quam autem miserabili mortis genere vitam finit. Incidit enim in Romanam cladem Hispanorum illam, & Germanorum prædonum sæviciam acerbissimam, cujus ante oculos direpta domo, ipse in vinculis habitus, preciosissimam librorum suppellectilem, laboresque illos suos, quos præsertim in Plinium elucubrabat coram dilacerari, & in usum culinæ incendi conspexit, & in eo mærore omnibus aliis incommodis conflictatus propter arrogantem eorum crudelitatem, quibus nihil unquam fuit improbius, dum modicæ fortunæ vir insatiabilem barbarorum sitim tributis explere nequit, qui omne senectutis suæ viaticum jam excusserant e loculis, post cruciatus varios fame demum consumptus perhibetur.*

PETRUS MARSUS e Marforum regione, in Neapolitano Regno, vir doctissimus, Canonicus S. Laurentii in Damaso, docuit aliquando in Romano Gymnasio Humanas Litteras: Edidit Commentarios in Ciceronem *de Officiis, de Amicitia, de Senectute*, atque Cardinali Riario dicavit, testatus, se mox editurum alios Commentarios in *Tusculanas Ciceronis Questiones*, in libros *de Finibus*, & in Horatium. Terentium quoque, Silium, & librum tertium Ciceronis *de natura Deorum* notis illustravit. Præterea edidit *Orationem in die Ascensionis de immortalitate animæ ad Rev. in Christo Patrem Dominum Rphaelem tit. S. Georgii Cardinalem; Panegyricum Innocentio VIII. dicatum in memoriam S. Joannis Baptiste; Orationem dictam in die S. Stephani primi Martyris; Panegyricum in memoriam S. Augustini Ecclesæ Doctoris eximii*. Sabellicus in Dialogo de Latine Linguae Reparatoribus postquam plura de Pauli Marfi lau-

laudibus dixerit, addit: *Præstitit itaque is in communem usum omnino aliquid, sed multo plura ejus conterraneus Petrus Marsus Cesensis. Is non ad Poetas solum explicandos, sed ad Oratores quoque, & Philosophos studium adjecit. Extant ejus in Silium Italicum Commentarii multa eruditione referti; sed longe utiliora, quæ in Ciceronis Opera conscripsit: eloquens ut Pomponii Auditorem agnoscas, & quod plus est, propemodum Philosophus: sed quantumcumque in Philosophia est, cum Argyropoli contubernium effecit. Unde patet Marsum fuisse discipulum Pomponii Latii, & Argyropoli, diversumque a Paulo Marso Piscinensi, viro etiam doctissimo. Jacet in Ecclesia S. Laurentii in Damaso cum hac inscriptione relata a Schradero in Monum. Ital.*

PETRO MARSO

ÆDIS HVIVS D. LAVRENTII CANONICO

VIRO DOCTISSIMO, ET INTEGERRIMO

BONORVM OMNIVM HONESTATO VOTISQVE EXPETITO

ASCANIVS MARSVS PATRVO BENEMERENTI P.

VIX. ANN. LXX. MEN. II.

De Marso videndi Nicolaus Toppius in Bibl. Neap. & in additionibus Leonardus Nicodemus, & Bayle in Dictionario.

ANTONIUS AMITERNUS ita dictus ab ejus patria prope Aquilam, Clementem VII. Summum Pontificem Humanis Litteris instituit, quas etiam e Cathedra docuit. Quam misere perierit describitur his verbis a Joanne Pierio Valeriano: *Antonius Amiterninus Cathedra Romana celebris, Julii Medici Cardinalis, qui nunc Summus Pontifex est in Grammaticis, & Oratoria præceptor, anno antea, quam is ad Pontificatum ascenderet, peste Hadrianea Romæ sæviente profugerat. Inde librorum, scriptorumque suorum desiderio incensus, ut hujusmodi suppellectilem, vel ut nonnulli volunt, reconditam pecuniam auferret, reversus Romam, & do-*
mun

mum suam ingressus, ubi familiares sui, eo morbo contaminati interierant, ipse quoque contactus e vestigio, dum abitionem parat, Aquilam profecturus senex, æger, & corpore, & animo confectus, quadragesimo ab Urbe lapide intra hospitium, vel a nemine in diversorium receptus, vel ipse nulli satis fidens, ut procellosam tamen cæli tempestatem, quæ large cadente pluvia oborta erat per noctem evitaret, in proximi Templi cujusdam vetustate prærupti pronum se conjecerat, noctem ibi pro foribus quæreturus, mane autem a viatoribus ibidem reperi- tus est exanimatus. Hunc edidisse nonnulla Carmina, & successisse Petro Marfo in Romana Cathedra affirmat Petrus Angelus Spera.

ANTONIUS TILESIVS Consentinus excelluit gloria Oratoriæ artis, atque Poeticæ, in Romano Gymnasio. Edidit doctissimum Commentarium *De Coronarum generibus*, librumque *De Coloribus*, notasque in Horatium, librum Elegiarum, Tragoediam, cui titulus *Imber aureus*, & alia quædam. Docuit etiam Mediolani, uti testatur Gesnerus in Bibliotheca, qui Telesium magnis laudibus extollit. Videndi de Antonio Tilesio Toppius in Bibliotheca Neapolitana, Nicodemus in Additionibus, Jovius in elogiis, Barrius de antiqu. Calab. Lib. 2. Capite 7. Quattromanus in descriptione Consentia, aliique.

LAZARUS BONAMICUS Bassianensis Linguarum, & Antiquitatis peritissimus, a Reginaldo Polo Romam ductus est anno MDXXV. ubi Eloquentiam, Humanasque Litteras e Cathedra tradidit. Direpta deinde Urbe, cum libros, scriptaque sua amisisset, Patavium se contulit, ibique professus est, aucta consueta aureorum ducentorum mercede; neque Clemente VII. invitante, adduci potuit, ut ad Urbem rediret, neque a Bononien- sibus magna promittentibus stipendia, Patavino Gymna- sio potuit amoveri. Obiit Patavii anno MDLII. major se-

ptuagenario . Ejus nonnisi quædam Epistolæ, ac Orationes supersunt . Laudatur a Thuano Hist. Lib. 11. Spera Lib. 3. de Nobil. Profes. Gram. Ghilino in Theatro Litterat. Morerio in Dictionario

LEONARDUS MARSUS Professor Rhetoricæ hora matutina sub Paulo III. annis MDXXXIX. & MDXL11. stipendio florenorum CDXXV.

NICOLAUS SCEVOLA iisdem annis, Rhetoricam profitebatur, stipendio eodem .

JOANNES BAPTISTA PIUS sub Paulo III. Rhetoricam hora vespertina tradebat, stipendio florenorum DCCCVI11. De eo Jovius in elogiis: *Non erit ullo seculo agrestibus præsertim Grammaticis ingratum Pii nomen, urbanis autem, & elegantibus viris numquam injucundum . Robusto enim ingenio, tenacique memoria prævalidus, doctissimi famam meruit, quum obscuros auctores interpretandos suscepisset, inepta quidem Beroaldi præceptoris emulatione, cujus in Asinum Apuleii Commentationes exierant; in iis fuere Fulgentius, Sidonius, & Poetis Plautus, Lucretius, & Valerius Flaccus . Exoleta enim rancida vetustatis vocabula deletu infano sequebatur, admirante quidem discipulorum inscia turba, quum plane a non insulsissimis rideretur . Siquidem ejus sermo, stylusque, Oscorum, & Aboriginum linguam pingui atque aspera novitate referebant, quam nonnulli lascivo ludentes discere percuperent, nisi contagiosi vitii periculo terrerentur . Factum autem brevi est, ut ea obsoleta, & ridenda passim elocutionis verba, tamquam portenta in scenam transferint, confecta scilicet a lepidis ingeniiis mirabili fabula . . . Caterum Pius quadrato ingenio eos nasutorum rumores contempsit, sua conscientia profecto felix, quod neminem se videre diceret, eruditi nomine dignum, qui de vi, & tota facultate vel abstrusa lectionis interrogatus, præclare, & constanter prolato præsentis doctrinæ thesauro minime responderet .*

ret. Id enim ipse vegeta rerum omniam, & in sene quidem admirabili recordatione, tam probe, quam superbe præstare erat solitus. Sed vel sero ita explosi styli vitium agnovit, ut se totam ad Ciceronem reciperet, & multa in eo elucidando commentaretur. Eum postremo quum Bononiæ, Mediolani, & Lucæ per quinquaginta annos docuisset, Paulus Pontifex tamquam veterem suum familiarem in Urbem accivit, publicoque in munere defunctus est octogenarius. Jacet in Ecclesia S. Eustachii.

CÆSAREUS COSENTINUS Professor Rhetoricæ ab anno MDXLVII I. sub Paulo III. usque ad annum MDLXVI I. sub Pio V. stipendio ducentorum aureorum.

ROMULUS AMASEUS Utinensis, stipendio florenorum MCDXIII. Rhetoricam docuit in Scholis Urbis sub Paulo III. hora vespertina. Docuerat circa annum MDXX. Græcas litteras iu Gymnasio Patavino. Xenophontis libros de Cyri minoris expeditione in Latinum vertit, itemque Pausaniæ. Edidit libros duos de dignitate Linguae Latinæ adversus Etruscos, & de ratione instituenti. De eò Bayle in Dictionario, & Morerius, & Pappadopoli.

SYLVIUS ANTONIANUS ex Oppido Castelli Diocesis Pennensis natus anno MDXL. obscuro genere, favore Othonis Truchfessii Cardinalis Augustani præclarorum ingeniorum fautoris munificentissimi stipendia accepit, quorum subsidio Latinam Græcamque linguam, omnesque artes liberales didicit. Puer undecim annorum in prandio quodam a Cardinali Francisco Pisano instructo pluribus sui Ordinis viris, extemporarium Carmen ad Lyra sonum edidit, tum in laudem Cardinalis Medicei qui postea Pius IV. fuit, tum in alia argumenta. Eundem cum audivisset Hercules Dux Ferrariæ, qui Romam venerat gratulatum Marcello II. Pontifici, Ferrariam duxit, ac ibidem in publico Gymnasio Eloquentiam, & Humaniores Litteras decimum sextum annum agentem

festis diebus extra ordinem docere præcepit, quod magna Auditorum frequentia prestitit. Ibidem Philosophiam, & Jurisprudentiam didicit, donatusque est laurea in Ferrariensium Jurisconsultorum Collegio. Hercule Estensi mortuo, & ad Pontificatum evecto Pio IV. cui puer supremum Ecclesiæ regimen versibus prænuñtiaverat, Romam venit, ædem & victum in Palatio accepit, atque Cardinali Boromæo fuit ab epistolis, quocum Mediolanum se contulit, & Mediolanensis Concilii Acta conscripsit. Pio IV. jubente, Cathedram Humaniorum Litterarum in Romano Gymnasio moderatus est anno MDLXIII. hora vespertina stipendio ducentorum aureorum, & viros doctissimos habuit auditores; eoque die quo primum cœpit explicare Ciceronis Orationem pro Marcello, tanta fuit frequentia, ut viginti quinque adfuerint Cardinales. Tum anno sequenti datus est Coadiutor cum futura successione, eodemque stipendio, Camillo Perusco Rectori Romanæ Academiæ. Sub Pio V. Pontifice, cum Borromæus Cardinalis Mediolanum reversus esset, Sylvius Romæ mansit, ac initiatus Sacerdotio, totum se Theologicis studiis, atque Philippo Nerio instituendum tradidit. Deinde fuit a secretis Collegio Cardinalium, & Congregationi moderanti res Episcoporum sub Sixto V. tum supplicum libellorum Magister sub Gregorio XIII. & Cubiculi Pontificii Præfectus, Secretarius Brevium, Canonicus Basilicæ Vaticanæ sub Clemente VIII. a quo tandem in Cardinalium Ordinem adscriptus est, anno MDXCVIII. Claruit non minus litteris, quam pietate. Obiit anno MDCIII. ætatis suæ LXIII. Scripsit præter plura Carmina, & Orationes, *Librum de Christiana puerorum educatione*, *Dissertationem de obscuratione Solis in morte Christi*, *De successione Apostolica*, *De stylo Ecclesiastico*, *De primatu S. Petri*, *Lucubrations in Rhetoricam Aristotelis*, & *in Orationes Ciceronis*. Ejus vitam edidit Joseph Castalio. Laudatur
a Card.

a Card. Valerio in suis epistolis, Jano Nicio in Pinacotheca, Ghilino in Theatro Litteratorum, Ciacconio in vitis Cardinalium, Toppio in Bibliotheca Neapolitana, Nicodemo in additionibus, Bayle in Dictionario.

JOANNES BAPTISTA CAMOTIUS anno MDLXXVI. sub Gregorio XIII. Pontifice, Rhetoricam mane profitebatur stipendio centum aureorum. Is nobili genere Asyli in agro Tarvisino natus, Medicinæ, Philosophiæ, & Linguarum Orientalium fuit peritissimus, præsertim Græcæ linguæ peritia nulli secundus. Philosophiam docuit Bononiæ sub Julio III. & in Maceratensi Gymnasio sub Paulo IV. indeque a Pio IV. Romam accitus docuit in Scholis Urbis Rhetoricam, simulque vertendis Sanctorum Patrum Operibus incubuit. Obiit sexagenarius anno MDLXXXI. Emendavit Opera Theophrasti, & Aristotelis, ediditque Commentarios in eorum Metaphysica. Vertit latine Physica Pseli, & Comm. Olympiodori in Meteora. Extant etiam ejus Orationes aliquot, & Græca Poemata. A Simlero in Bibliot. dicitur in Græcis litteris incomparabilis. De eo Tuanus in Elogiis, Pappadopoli de Gymn. Patav. Tom. 2. Lib. 5. Cap. 30.

THOMAS CORREA eodem tempore, eodemque stipendio eidem muneri incumberebat, usque ad annum MDLXXXI. quo ei solvebantur aurei ducenti. Is natione fuit Lusitanus, Conimbricensis, Græcæ, Latineque doctissimus, primum Panormi docuit, tum Romæ; simulque feriatis diebus in Dominicanorum Gymnasio de rebus curiosissimis, summa verborum, ac sententiarum elegantia diserebat, uti testatur Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hispana, addens: *Jesuitarum sodalitis, cui adscriptus vixerat, olim relicto, aversum ab iis animum, qui in Collegio Romano humaniora studia profitebantur, viris eruditissimis semper ostendit.* Deinde magnis stipendiis a Bononiensibus conductus, ibi extitit dicendi recteque scribendi Magister. Obiit anno MDXCV.

ata

ætatis suæ LVIII. tumultatus in Bononiensi Ecclesia Carmelitarum. - Edidit *Explanationes in librum de Arte Poetica Horatii: Libros quinque de Eloquentia: De toto eo Poematis genere, quod Epigramma vulge dicitur, & de iis, quæ ad illud pertinent Libellum: De Elegia libellum: Logicam: Orationem in Romano Gymnasio de antiquitate dignitateque Poësis, & Poetarum differentia, Orationes varias*. Laudatur a Nicolao Antonio in *Bibl. Hisp.* Jano Nicio Erithræo in *Pinacotheca*, Hieronymo Ghilino in *Theatro Litteratorum*.

MARCUS ANTONIUS MURETUS Lemovicensis, insignis Jurisconsultus, Philosophus, Orator, Poeta, primum docuit in patria, Venetiisque, mox a Card. Hippolito Estensi Romam vocatus, docuit in Scholis Urbis Philosophiam Moralem, tum Pandectas, denique anno MDLXXVI. sub Gregorio XIII. Rhetoricam, hora vespertina, stipendio aureorum quingentorum, simul cum Camotio, & Correa Professoribus matutinis; & anno Domini MDLXXXI. stipendio aureorum septingentorum. A Stephano Battorio Polonorum Rege magnis præmiis ad docendum apud Polonos invitatus, noluit Romana Cathedra discedere. Novem ante mortem annis, totum se pieti, sacrisque studiis dedit, ac inter Presbyteros cooptatus magna religione quotidie Sacrum fecit. Decessit anno MDLXXXV. anno ætatis suæ sexagesimo, jacetque in Ecclesia Deo Trino, & Uno in Colle Hortorum dicata. Edidit *Orationum volumina duo: Varias Lectiones: Poemata: Hymnos sacros: Disputationes in librum primum Pandectarum: De Legibus & Senatusconsultis: De Constitutionibus Principum: De officio ejus, cui mandata est jurisdictio: Tractatum de Jurisdictione & imperio: Commentarios in Titulos ad materiam jurisdictionis pertinentes: Commentarios in Ethica, Oeconomica, Rhetorica Aristotelis: Topicorum Interpretationes: In libros duos Platonis de Republica: Notas in Xenoceno-*

Xenophontem : Commentarios in Tacitum : Notas in Sallustium, & in Ciceronem de Officiis, & de Finibus : Commentarios & Notas in Orationes Ciceronis, Terentium Horatium, Catullum, Tibullum, Propertium. Laudatur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, Ghilino in Theatro Litteratorum.

PAULUS VIALARDUS Gregorio XIII. Pontifice, Rectore Cæsare de Grassis, anno MDLXXXVII. Rhetoricam profitebatur hora matutina, honorario aureorum cl.

POMPEUS UGONIUS Romanus, Clericus Beneficiatus Vaticanæ Basilicæ, cujus eloquentia summis laudibus commendatur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, auspiciatus est munus litterarium in Romano Gymnasio, anno MDLXXXVII. Sixto V. Pontifice, & Horatio Burghefio Rectore, eoque functus est annis viginti septem; quo tempore pervenerat ejus stipendium ad aureos fere quadringentos. Scripsit Orationes plures, Historiamque illarum Ecclesiarum, quæ per dies singulos Quadragesimæ visitantur. Obiit anno MDCIV. Mentionem ejus faciunt Janus Nicius loco citato, Mandosius in Bibliotheca Romana, Maraccius in Bibliotheca Mariana.

MAURITIUS BRESSIUS Gratianopolitanus eodem anno MDLXXXVII. hora matutina sedebat in Rhetoricæ Cathedra, eique solvebantur aurei ducenti. Extant quædam ejus Orationes.

ALDUS MANUTIUS Venetus, Pauli filius, Professor Humanarum Litterarum magni nominis, dictus *junior*, ut ab Aldo avo distinguatur, postquam in Gymnasiis Bononiensi, & Pisano e Cathedra disseruisset, Romam venit, Sixto V. Pontifice, ac hospitium, & cibum in Vaticanis ædibus accepit, quod magna rei domesticæ inopia premeretur, ut illi necesse fuerit pecuniam foenori accipere, ad adsportandam in Urbem Bibliothecam suam. Uxore dimissa, tamquam contra leges ducta, profiteri cepit in Gymnasio anno MDLXXXVIII.

Hu-

Humaniores Litteras, stipendio aureorum ducentorum, eique muneri novem annis incubuit. At testatur Janus Nicius Erithræus in Pinacotheca ad audiendum tantum virum e Cathedra docentem vel paucos, vel nullos se contulisse. Ciceronis Opera illustravit. Scripsit de quaesitis per epistolas libros tres, Orthographiam, notas ad Censorinum de die Natali, multaque præterea Etrusco sermone. Obiit in Urbe, anno MDXCV I I. Clemente VIII. Pontifice. Paulus Manutius ejus pater sub Pio IV. & Pio V. præerat in Urbe sacris libris emendandis, accurateque edendis, quo officio functus jam fuerat apud Bononienses, atque hoc nomine occurrit in Catalogis Professorum, stipendio aureorum quingentorum. Is scholiis, notisque Ciceronis Epistolas, & Orationes, Virgiliique Georgica, atque Bucolica illustravit; scripsitque Antiquitatum Romanarum libros quatuor, Apophtegmatum ex optimis utriusque linguæ Scriptoribus libros octo, Epistolas, Orationesque.

JACOBUS MARCHESSETUS Pifaurensis primum Mathematicam, tum anno MDXCIX. Rhetoricam docuit in Scholis Urbis, hora vespertina usque ad annum MDCV. simul cum Pompeo Ugonio Professore matutino, ejusque stipendium excedebat aureos tercentos.

BERNARDUS GULIELMUS Sansovinus successit Ugonio anno MDCXIV. stipendio centum aureorum, solusque in Gymnasio Rhetoricis rebus incubuit usque ad annum Domini MDCXX.

HENRICUS CHIFFELIUS Antuerpiensis in illius locum subrogatus est, tenui stipendio, ac annis triginta quatuor suam operam præstitit, denique ejus stipendium excedebat aureos ducentos. Solus hoc munere functus est usque ad annum MDCXXVI I I. quum Urbanus VIII. in hujus muneris partem Augustinum Mascardum accersivit. Scripsit Chiffelius *De bello Granatensi per Ferdinandum Regem Catholicum gesto. Lucii Annæi Seneca*
The-

Thebaidem, Chori totius, & quinti actus adjunctu suppletam: De laudibus Pauli V. & Ludovici Cardinalis Ludovisi: Ejus mentionem facit Allatius in Apibus Urbanis.

AUGUSTINUS MASCARDUS Sarzanensis filius Alde-rani Mascardi eximii Jurisconsulti, fraterque Joannis Mascardi Episcopi Nebiensis, Urbano VIII. Pontifici a Cubiculo, excelluit in litteris humanioribus ac eloquen-tia, quam ab anno MDCXXV III. professus est annis tredecim, hora vespertina, stipendio aureorum quingentorum. Scripsit doctissimos in Tabulam Cebetis Commen-tarios, orationes, sermonesque, quæ omnia unico volumine comprehensa continentur. Composuit librum de arte Historica, ea eruditione, ut omnes superiores, qui in hoc genere elaborarunt, superasse censeatur: Dissertationes de affectibus, sive perturbationibus animi: Pro-lusiones Ethicas. Obiit in patria tabe confectus anno MDCXL. ætatis suæ quadragesimo nono. Erithræus in Pi-nacotheca, Ghilinus in Theatro, Imperialis in Musæo, Crassus in elogiis, Morerius in Dictionario, Sopranus, & Justinianus de Script. Ligur.

JACOBUS ALBANUS GHIBBESIVS Londinensis aggressus est munus hoc litterarium anno MDCLV. & annis vi-ginti novem exercuit. Scripsit *Carmina Lyrica ad exemplum Q. Horatii Flacci concinnata: Tyberis & Mantus amores redivivi in nuptiis Caroli Benedicti Ju-stiniani & Catarina Gonzagæ Epitalamium: Cesarum optimus, & pessimus, Orationes duas: Orationem de No-bilitate: Orationem pro nova Bibliotheca Romanæ Sa-pientia: Trismegistum Mediceum, seu Orationes in fune-re Leonis X. Glykypicron fel & mel Hispanorum: Pro-pempticon Flavio Card. Chisso in Galliam Legato.*

MICHAEL BRUGUERES Romanus stipendio aureorum centum ascendit Rhetoricæ, atque Humaniorum Lit-terarum Cathedram anno MDCLXXXIV. cui anno MDCLL. da-

tus est Coadiutor cum futura successione Benedictus Menzinus Florentinus ob ipsius ægritudinem. Ejus hæc opera: *Le pompe della Pittura e della Scoltura Ode . Il regno di Cristo posto nella Croce , e nelle spine , Discorso . Dal tradimento le nozze , Opera scenica . Il vero amor non vuol Politica , Tragicomedia . Rime tra li Poeti Arcadi , e nella Storia del Crescimbeni .*

BENEDICTUS MENZINUS Florentinus, natus est anno MDCXLVI. usque patrocínio Vincentii Salviati, Poeticam, & Oratoriam studiosissime coluit, & aliquamdiu in patria docuit, ubi Carmina Lyrica edidit Etrusco sermone, & Opuscula quædam Latina, quæ magnam illi gloriam conciliarunt. Romam veniens anno MDCLXXXI. beneficio Cardinalis Decii Azzolini, a Christina Suecorum Regina in Aula sua exceptus, stipendioque donatus, amænioribus studiis magis incubuit, & Carmina plurima nobilissima scripsit. Tum, defuncta Suecorum Regina, Cardinali Ragioscho Primati Poloniæ, qui Romam venerat ad Innocentium XII. Pontificem eligendum, fuit ab epistolis conscribendis, cumque is in patriam rediret, Menzinus a Pontifice inter Canonicos S. Angeli in Foro Piscium cooptatus est. Mox a Clemente XI. anno MDCCI. Michaeli Brugueres publico Eloquentiæ Professore, qui adversa valetudine detinebatur Coadiutor datus cum futura successione, functus est publico munere usque ad annum MDCCIV. cum vivis excessit, tumultus in sua Ecclesia. Plurima edidit, soluta oratione, & versibus, quæ tum ipse recenset in suo Elegiarum libro, tum Crescimbenius in *Arcadia*. Legitur Menzini vita a Josepho Paulutio scripta Tom. I. vitarum illustrium Arcadum.

JUSTUS FONTANINUS Forojulienfis ab anno MDCCIV. ad annum MDCCVIII. Rhetoricis, Humanisque Litteris publice tradendis in Romano Gymnasio operam dedit. Quanta ejus fuerit eruditio testantur libri plures ab eo edi-

editi: *Oratio de usu & præstantia bonarum litterarum: De Corona ferrea Longobardorum: De antiquitatibus Hortæ Coloniae Etruscorum: Vindiciæ antiquorum diplomatum contra Bartholomæum Germonium: Dissertatiuncula de Codice Veneto Evangelii S. Marci: Dell' Eloquenza Italiana: Ragionamento delle masnade, e d' altri servi secondo l' uso de Longobardi: L' Aminta di Torquato Tasso difeso, & illustrato: Dell' Istoria del dominio temporale della Sede Apostolica nel Ducato di Parma, e Piacenza: Giunte dell' osservazioni intorno all' Istoricî Italiani registrati da Gerardo Voffo: Diu præfuit nobilissimæ Bibliothecæ Renati Cardinalis Imperialis, decoratusque Archiepiscopatu Ancyrano obiit anno MDCCXXXVI.*

ALEXANDER BURGOS Messanensis, Ordinis Minorum Conventualium, natus anno MDCLXVI. excelluit in Humanioribus Litteris, Poesi, & Eloquentia. Primum apud suos Philosophiam, Theologiamque docuit, tum in Bononiensi Gymnasio Rhetoricæ præcepta tradidit, deinde Perusiæ Historiam Ecclesiasticam publice professus est. Romæ magnam omnium Ordinum æstimationem sibi conciliavit, adscriptus inter Consultores S. Cong. Indicis, interque Academicos Arcades, & Infecundos, donatusque publica Cathedra Rhetoricæ, & Humaniorum Litterarum anno MDCCVIII. cui muneri incubuit usque ad annum MDCCXIII. cum ad Cathedram Metaphysicæ in Gymnasio Patavino accersitus est. Tum anno Christi MDCCXXVI. a Carolo VI. nominatus est Episcopus Catanensis, ubi obiit, cum ante paucos dies eo pervenisset. Extant ejus Carmina quædam Italica, quæ recenset Mongitorius in Bibliotheca Sicula. Tum etiam Dissertationes nonnullæ: *De necessitate, & usu Historiæ Ecclesiasticæ in rebus Theologicis: De usu & necessitate Eloquentiæ in rebus sacris tractandis, habita in Archigymnasio Romanæ Sapientiæ: In funere Leonis X.*

Orationes duæ: *Oratio pro studiis primæ Philosophiæ habita in Gymnasio Patavino*. Laudatur ab eruditis Lipsiensibus.

PAULINUS A S. JOSEPHO Lucensis Clericus Regularis Scholarum Piarum ab anno MDCCXIII. Cathedram Rhetoricæ, & Humaniorum Litterarum in Gymnasio Romano obtinet. Per annos viginti instituit Geometria, cæterisque Mathematicis Disciplinis nobiles adolescentes, qui in Collegio Nazareno aluntur, ubi præfuit aliquamdiu. Anno MDCCXLI. in Comitiiis generalibus sui Ordinis adlectus est inter illos quatuor, qui una cum supremo Moderatore, universum Ordinem administrant, quos Assistentes Generales nuncupant; eodemque munere fungi illum aliis sex annis Comitia anni MDCCXLVIII. decreverunt. Plures in Gymnasio Orationes habuit, quarum undecim unico volumine collectas publici juris fecit anno MDCCXXVII. eodemque anno Lipsienses viri docti in suis *Eruditorum Actis* hocce judicium de his Orationibus tulerunt: *dignas easdem utique fuisse, quæ publicæ luci commissa, cum pluribus communicari, pluribusque legi possent illi fatebuntur, quibus intelligere datum est, quantum veræ laudis habeat oratio, naturali sua florens pulchritudine, casta, gravis, concinna, & æquabiliter decurrens, & quæ a fucis, atque frigore longissime absit. Ipse etiam argumentorum delectus, atque dignitas pretium illis hæud leve addit, atque ornamentum. Prima scilicet de litterarum humaniorum neglectu, atque corruptela agit: Secunda vulgare præjudicium confutat nostræ ætatis hominum, qui Maccenatum penuriæ minus recte tribuunt, quod pauci admodum hodiè ultra mediocritatem in litterarum studiis affurgant: quarta quanta sit illiteratorum infelicitas commonstrat: quinta de forensi Latinitate expurganda gravissima consilia subministrat: sexta de usu & necessitate Eloquentiæ in foro, & hodiernis judiciis differit:*
septi-

*septima in optimis studiis lente festinandum esse saluberrimis monitiis inculcat: octava, quæ maxime sit expedita discendi ratio edocet: decima ingeniorum delictum ad studia litterarum habendum esse demonstrat, quo neglecto, quod plerumque fieri videas nihil eximii enasci posse: tertia denique, nona, atque undecima in laudibus Leonis X. P. M. decantandis occupantur, & in anniversariis parentalibus memoriæ hujus Pontificis Archigymnasii restauratoris dicatis habitæ sunt. Hæque Orationes sequenti anno typis rursus editæ sunt Lipsiæ, cura Joannis Erhardi Kappii in Lipsiensi Gymnasio Eloquentiæ Professoris, uti testatur Joannes Georgius Walchius in Historia Critica Latinæ Linguæ, Cap. XI I. ubi agens de lectione Scriptorum Recentiorum, ait: *Paulinus a S. Josepho Professor Eloquentiæ publicus in Archigymnasio Romanæ Sapientiæ edidit nonnullas Orationes latinas separatim, quas deinde in summam redegit ac conjunctim juris publici fecit: novis iisque elegantibus typis istas repetendas curavit* MDCCXXVI I. *eruditissimus Jo: Echard Kappius atque doctissimum programma adjecit de causis corruptæ hęc ævo Eloquentiæ Romanæ, eo consilio, ut cultoribus castæ, ac nitidæ Latinitatis ac Romanæ eloquentiæ pulcrum exemplum, quod ante oculos haberent, ac sedulo imitarentur, commendaret, cujus consilii, & rectam iniit rationem: adparet enim in hisce Orationibus magna Eloquentiæ vis, elegans, & casta dictio, sententiarum splendor, & gravitas; hisque virtutibus ad laudem Oratorum veterum accedunt, suoque Auctori merito insignem inter illos, qui nostro ævo fecundia sua eloquentiæ litteras ornant, locum vindicant. Sed & Budeus in supplemento ad Isagogen Theologicam Tom. 2. pag. 21. harum Paulini Orationum multa cum laude meminit. Anno MDCCXLVII I. illarum prodiit volumen secundum BENEDICTO XIV. Pontifici Optimo Maximo consecratum, cujus benevo-**

len-

lencia, & patrocínio jam pridem Auctor usus est. Harum duæ Leonem X. celebrant, duæ Sciolos oppugnant, cæterarum argumenta sunt: De litteris, & eloquentia cum cæteris disciplinis conjungendis: De M. Tullio Cicero-
 ne imitando: De studio Poetarum ad litteras, & eloquen-
 tiam necessario: De præmatura ingenii sui opinione: De
 optimis artibus nobili juventuti necessariis: De probita-
 te viro litterato necessaria: De vi, & potestate littera-
 rum: De felicitate viri litterati. Eodem Auctore anno
 Domini MDCXXXVI. editæ sunt: *Institutiones Analyticae*
earumque usus in Geometria cum Appendice de constru-
ctione Problematum solidorum: & anno MDCCXLI I. In-
stitutiones Arithmeticae cum Appendice Praxeon Chro-
nologicarum: quarum tanta fuit fortuna, ut necesse fue-
 rit paulo post, eas semel, iterumque prælo dare. Extant
 & ejus Carmina quædam, nomine *Trinuri Naviani* Pasto-
 ris Arcadis, nempe Ecloga Cardinali Alexandro Albano
 post gravem, diurnamque oculorum ægritudinem in
 Castro Gandulphi prope Albam confirmandæ valetudi-
 nis causa commoranti; & altera in nuptiis Caroli Alba-
 ni, & Teresiæ Borromææ.

C A P U T II.

PROFESSORES PHILOSOPHIÆ.

GEORGIUS TRAPEZUNTIUS patria Creten-
sis sub Eugenio IV. Pontifice, tempore
Concilii Florentini in Italiam venit, &
Venetiis primo, deinde Romæ pedem
figens, Rhetoricam, ac Philosophiam
docuit, præfuitque Gymnasio, circa
annum MCDXL. Postea a Nicolao V. sibi
ab epistolis esse iussus est. Anno MCDLXV. Costantinopo-
lim venit, moxque rediit in Italiam. At ob summum
Aristotelis studium, contemptumque Platonis, odium
Cardinalis Bessarionis, aliorumque in se concitavit, ut
illi necesse fuerit Urbe excedere, & ad Alphonsum Re-
gem Neapolitanorum confugere, cuius stipendiis diu vi-
xit, tandemque senex, amissa memoria, obiit Romæ
anno MCDLXXXIV. Virum fuisse doctissimum, veterisque
litteraturæ Græcæ peritissimum, & Aristotelicis parti-
bus addictissimum conveniunt Eruditi, quorum iudicia
de Trapezuntio collegit Allatius in libro de claris Geor-
giis. Audiendus de eo Volaterranus Lib. 21. Anthrop.
*Georgius Trapezuntius patria, venit Ponto Romam, Eu-
genio sedente: Peripateticus & ipse vir, labore assiduo
circa disciplinas omnes, utriusque linguæ interpres eru-
ditissimus. Scripsit de Rhetorica, vertit magnum Ptole-
mæi opus, quod Almagestum vocant: quare a Nicolao V.
Apostolicus Scriba factus fuerat ob litteras, publicoque
salario profitebatur, quem ego senem puer docentem au-
divi. In extrema senectute oblitus erat omnino littera-
rum, solusque urbem baculo nixus incedere malebat.*
Vertit etiam Platonis libros de legibus, & Eusebium, Cy-
rilli libros de Trinitate, Chrysofomi homilias multas,
Ba-

Basilium in Eunomium, & alios Græcos. Scripsit Dialecticam, Commentarium in Ptolomæi centum sententias, Tractatum de Antisciiis, Tractatum de Astrologorum judiciis, & alia plurima. Ejus vitam edidit Fernandus Alphonsus Herrera; atque de eo agunt Jovius in elogiis, Allatius de claris Georgiis, Pappadopoli de Gymnasio Patavino, Brucherus in Historia Philosophiæ, Veidlerus in Historia Astronomiæ, aliique.

THEODORUS GAZA Thessalonicensis doctissimus Philosophicis, Medicis, Theologicis rebus, atque elegantioribus litteris, Romam venit Eugenio Pontifice, a Bessarione Cardinale humanissime exceptus & Presbyter ordinatus est, deinde donatus Cathedra in Gymnasio, & sacerdotio in magna Græcia. At negligens rei familiaris in paupertatem, atque inopiam redactus est, ut ad Brutios se receperit, ibique obierit anno MCDLXXVIII. Volaterrano dicitur *utroque eloquio clarissimus, & in Eloquentiæ, Philosophiæque ac Medicinæ studiis hujus sæculi facile princeps habebatur, æmulus omnino Trapezuntii*. Convertit in Latinum sermonem Theophrastum de Plantis, Aristotelis libros de animalibus, & libros problematum; præterea libros Ciceronis de senectute, & amicitia in Græcam elegantissime linguam. Scripsit de Grammatica libros quatuor, & de mensibus Atticis librum unum. Excelluit præsertim peritia Aristotelicæ Philosophiæ. Summis laudibus extollitur a Jovio in elogiis, Fabricio in Bibliotheca, Bruchero in Historia Philosophiæ.

ANDRONICUS CALLISTI Thessalonicensis, Græcia a Turcis subacta, Urbem petiit, atque Cardinalis Bessarionis patrocinio se commisit. Vir fuit in Græcis antiquitatibus versatissimus, & in Aristotelica Philosophia nulli secundus, quam & publice docuit in Gymnasio. De eo ita scribit Volaterranus: *Andronicus item Thessalonicensis præceptor in Græca disciplina secundum Theodorum*.

dorum habebatur forte & lingua patria superior. Nam unus omnes ejus sermonis auctores evoluerat: ac scientiam quam cyclicam vocant, præterea Aristotelicam omnem disciplinam probe tenebat. Romæ apud Nicanum vivebat, profitebaturque non pari quidem virtuti emolumento. Quapropter sicut plerique alii ejus generis coactus est egestate Urbem deserere, Florentiamque se conferre, ubi magno discipulorum concursu, inter quos Politianus fuit, aliquot annos professus, demum in Galliam comatam penetravit, dum ibi majora sperat emolumenta: ubi parvo post tempore, cum esset jam magnopere senex, morbo extinctus est. Fuit alioquin pronuntiatione ineptus, & qui præter studium Litterarum nihil omnino rerum ageret. Jam Cap. 7. Lib. 1. narravimus quas Trapezuntius & Andronicus inierint cum Platonicis Philosophis concertationes. Andronici scripta, atque epistolas recenset Fabricius in Bibliotheca Græca Vol. 2. De eo Bayle in Dictionario, & Brucherus in Historia Philosophiæ.

JOANNES ARGYROPULUS Constantinopolitanus, patria a Turcis capta, Florentiam se contulit, a Cosmo Mediceo benigne exceptus, & ob egregiam litterarum Græcarum, ac Philosophiæ Aristotelis scientiam, institutioni litterariæ Petri filii, atque Laurentii nepotis lauto stipendio præfectus est. Ibi & discipulum habuit in Philosophia Angelum Politianum. Grassante in Etruria peste, anno MCDLXXX. Romam venit, docuitque in Gymnasio Aristotelis Philosophiam. Vertit in Latinum sermonem Physicos & Ethicos hujus Philosophi libros. Addidit Commentarium in Ethicam Aristotelis, & Solutiones quæstionum, quas proposuerunt Philosophi, & Medici quidam ex Cypro insula. Recensent ejus scripta Vossius agens de Historicis Græcis, Fabricius in Bibliotheca, Oudinus de Scriptoribus Ecclesiasticis. De eo hæc habet Volaterranus: *Argyropulus patria Constantinopolitanus*

T t

Flo-

Florentiæ diu professus plurimas docuit: inter quos Donatum Acciajolum. Deinde Romæ publico salario, ubi paulo post obiit, relicto filio Isacio nobili musico. Aliquot Aristotelis libros convertit magis eleganter, quam fideliter, cum in hoc Philosopho haud aliter, quam in sacris libris verham verbo reddere oporteat. Jovius in elogiis auctor est obiisse septuagenarium ex immodico melopeponum esu, cum cibi, & vini æque avidus, & capax, & multo abdomine ventricosus esset. Extinctus est anno MCDLXXXVI.

ANDREAM DE PERUSIO Procuratorem Generalem Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis, & publicum in Gymnasio Philosophiæ Professore[m] memorat Gianus in Annalibus Servorum ad annum MCDXCIV.

FRANCISCUM DE VERONA, ex eodem Ordine, pariterque Procuratorem Generalem, & Philosophiæ publicum Professore[m] ibidem Gianus commemorat, ad eundem annum.

AUGUSTINUS NIPHUS Svesiānus, celeberrimi nominis Philosophus Peripateticus hauserat Philosophiam Patavii a Nicoletto Vernia, summo studio placitis Averrois addicto. Eam Neapoli primum multis annis docuit; tum, Jovio teste, in omnibus fere Italiæ Academiis, Pisis, Bononiæ, Salerni, ac Romæ sub Leone X. Et ipse in libro de Divitiis fatetur oblatum sibi a Venetis, & Bononiensibus stipendium millenorum aureorum singulis annis, ut in eorum Gymnasiis Philosophiam doceret, seque hanc mercedem a Florentinis accepisse, cum Pisis profitebatur. Pluribus beneficiis a Leone X. affectus est, uti colligitur ex Diplomate hujus Pontificis relato a Sanderò in *Flandria illustrata*, usus quoque est gratia Caroli V. Imperatoris. Plurima scripsit Opera, quorum longum catalogum exhibent Gabriel Naudæus, & Toppius, ac Nicodemus in Bibliotheca Neapolitana. Nam universos fere Aristotelis libros Analyticorum,

To-

Topicorum, de Rhetorica, de anima, de physico auditu, de Cœlo & Mundo, de Generatione & Corruptione, de Physiognomia, de Animalibus, Meteorologicos, ac Metaphysicos Commentariis illustravit; uti etiam plurima Averrois Opera. Atque hi Commentarii maxime inter ejus labores commendantur. Tum libros plures scripsit de Intellectu, de Immortalitate animæ, de Dæmonibus, de Artificiofa interpretatione somniorum, de Diebus criticis, de Calamitatum nostrarum causis, de Figuris stellarum, de Verissimis temporum signis, de Ratione medendi, de Auguriis, de Regnandi peritia, de Re Aulica, de Pulchro & amore, & Opuscula. Scripta ejus moralia collegit, ediditque Gabriel Naudæus, qui in eorum præfatione fufe, & accurate Niphi vitam describit. Obiisse dicitur a Jovio anno MDXXXV II. Sed observat Naudæus anno MDXLV. Niphum in vivis fuisse, cum eo anno inscripserit Paulo III. librum de Animalibus. Mortem ei accelerasse Jovius ait, quod cum iter nocturno tempore in patriam faceret, obortis tonsillis, quæ fauces obsederant, refrigeratus perierit. Videndi de Nipho Naudæus, Sanderus, Bayle, Brucherus.

MARCUS ANTONIUS ZIMARA Sanctipetrinas Philosophus non ignobilis postquam in Patavino Gymnasio Logicam docuisset Romam venit ad obeundum munus publici Professoris. Sed anno MDXXV. Patavium rediit, ut primam in hoc Gymnasio occuparet Cathedram Philosophiæ. Hujus sunt hæc Opera: *Theoremata*, quæ vocat, *memorabilium propositionum limitationes*. *Tabula dilucidationum in dicta Aristotelis & Averrois, ordine alphabetico proposita*. *Indicatio locorum, in quibus hi Philosophi copiosius de rebus quasitis disputant*. *Solutiones contradictionum Aristotelis, & Averrois in unum collectæ, & in ordinem redactæ ex contextu librorum utriusque Magistri*. Obiit anno MDLII. Hunc laudat Nicolaus Pappadopoli in Historia Gymnasii Patavini.

FRANCISCUS PALMERIUS Romanus, Professor Philosophiæ, memoratur a Joanne Pierio Valeriano in libro de infelicitate Litteratorum, his verbis: *Franciscus Palmerius Romanus civis, vir optime litteratus: & Philosophiæ studiis clarus, qui Pisis, & Romæ, ea publice professus est, ambiguum faciebat, utrum magis eruditione, an eloquentia præstaret. Apud Cardinalem Rodolphum in honore fuit.* Addit triduo ante direptionem Urbis Palmerium excessisse, atque magnam illam calamitatem evasisse. Sed anno sequente missum a Pontifice ad Urbem veterem ad Joannem Sabellum, ut discordias inter eum Romanum & Cæsarios componeret, re gesta, redeuntem ad Urbem, medio in itinere ita evanuisse, ut neque ejus, neque comitum fama ulla appaerit.

LUDOVICUS BUCCAFERREUS Bononiensis Philosophus, ac Medicus Leoni X. & Clementi VII. & Cardinali Gonzagæ charus, docuit primum in Patria Logicam & Philosophiam annis octo; tum anno MDXXII. Romam ductus a Cardinale Pyrrho Gonzaga, ibi magno honorario Peripateticam Philosophiam quinquennio professus est. Et narrat ipse Lectione 30. in Aristotelem de Sensu, & Sensibili, ut in Coronatione Clementis VII. interpellata fuerit ejus sententiæ, an aqua Sacri Calicis in vinum transmutaretur. Anno MDXXVIII. Romanam Cathedram cum Bononiensi commutavit, in qua disseruit annis sexdecim, habuitque insignes discipulos Julium Scaligerum, Franciscum Piccolomineum, Federicum Pendasium, Antonium Bernardum, Mainettum de Mainettis, Hieronymum Osorium. Sacris initiatus, inter Prototonarios Apostolicos adlectus fuit, tum etiam donatus Equestri honore, & dignitate Comitum Palatini. Scripsit Commentarios in librum primum Physicorum, primum, & secundum de Ortu, & Interitu, quatuor libros Meteorologicorum, tres libros de Anima, ac Parva Naturalia

ralia Aristotelis. Vivis excessit anno MDXLV. tribus annis major sexagenario. Laudatur a Ghilino in Theatro Litteratorum, & Thomassino in elogiis doctorum virorum.

HIERONYMUS ARTIUS Hispanus Professor Mataphysicæ sub Paulo III. anno MDXXXIX. legitur in antiquis Catalogis Professorum.

JACOBUS JACOMELLUS eodem tempore Philosophiam & Logicam profitebatur. Is e Collegio Medicorum Urbis fuit, patremque habuit Cosmum Jacomellum Protomedicum generalem medio fere hoc sæculo decimo sexto. Jacobus anno Domini MDXLIX. adhuc profitebatur Theologiam simul ac Philosophiam magnis stipendiis.

SEBASTIANUS ANTONIUS DE SETIA extra ordinem anno MDXXXIX. de Philosophicis rebus agebat.

FRANCISCUS SANSONIUS Logicam pertractabat, tum Philosophiam usque ad annum MDLII. Julio III. Pontifice. E Collegio erat Medicorum Urbis, atque Protomedicum generalem egit anno MDLIV. & rursus post annos undecim.

JOANNES BAPTISTA CALDERINUS Veronensis, Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis, Metaphysicam formulæ & Theologiam tradidit in Gymnasio sub Paulo III. ab anno MDXLI. deinde vero sub Pio IV. & Pio V. solis Theologicis rebus incubuit. Variis apud suos claruit muneribus Prioris S. Mariæ in Via, Commissarii, Vicarii que generalis, tum & Pœnitentiarium egit Basilicæ Vaticanæ, atque Cardinalium Collegio non semel fuit & Sacris Confessionibus. De eo hæc narrat Gianus in Annalibus Servorum: *Joannes Baptista Divinis humanisque litteris versatus diu Romæ fuit, & Metaphysicalem Cathedram ea in Sapientia plures annos exercuit. Decerabant in eo scientia simul & religio, qua tantum voluit, ut non modo Pœnitentiarii officio in Vaticano tam diu fungeretur, quod aliorum Decanus evasisset; verum etiam*

etiam & Familia Farnesiae perpetuus criminum explator ante Pontificatum Pauli III. usque ad haec tempora esset, non sine maxima Farnesiorum benevolentia, & reverentia erga ipsum. Quanti vero apud Curiam haberetur Pater iste, tria successive Conclavia Cardinalium apertissime declarant, quibus ipse eorumdem Purpuratorum Confessarius publicus deputatus fuit. Quali autem in tam magnis opportunitatibus moderatione animi sit commendandus Calderinus, unum illud satis demonstrat, quod a Duce Farnesio, a Ducissa, a tota familia a plerisque Praelatis, & Cardinalibus ipsis frequenter monitus, ut aliquid pro se eslagitaret, numquam adduci potuit, ut vel tantillum quid pro se a quovis exposceret; cum enim in adoratione Marcelli Pontificis, qui fuerat Protector noster, & valde familiaris ejusdem, Calderinus post Cardinales antequam Conclave dissolveretur ad ipsius pedes accederet, monitus a Pontifice, ut aliquid per se peteret, plenariam tantummodo in articulo mortis indulgentiam pro se humiliter petiit. Obiit anno Domini MDLXXIV.

HIERONYMUS PONTANUS ab anno MDXLVIII. per annos triginta quatuor Philosophiam professus est. Is patria fuit Imolensis professione Medicus, atque Proto-medicus generalis annis 1575. 1581. & 1589.

JOANNES PAULUS CARDELLIUS Novariensis, Ordinis Servorum B. M. Virginis, sub Paulo III. de Logicis rebus agebat. Hunc ita describit Gianus in Annalibus: *Vir facili, tenaci, & perpetua memoria, doctrina, & eloquentia tam disserendo in Cathedra, quam in suggestu declamando singularis. Id noverunt Mediolanum, Venetia, Ancona, Roma & alia percelebres Italiae Cathedrales. Id experta fuit publica Sapientia Romae, ubi diu Cathedram primariam exercuit, & ejus tandem eloquentiam testantur, quae typis mandatae fuerunt anno MDLXXV. conciones in libra qui inscribitur: Prediche di di-*

diversi illustri Teologi. Fuit sui Ordinis Vicarius generalis anno MDLXIV.

MICHAEL ANGELUS NALDINIUS Florentinus Ordinis Servorum B. M. Virginis, aliquot annis, Pontifice Paulo III. Philosophiam e Cathedra docuit. Hunc Philosophum, Theologumque præstantissimum asserit Pocciantrius in elogiis illustrium Florentinorum, qui in Cathedrali Florentina summa cum laude libros Job fuerat interpretatus, & Antonio Altoviti Archiepiscopo erat a rebus Theologicis, ac conciones habuerat in præcipuis Italiae Civitatibus. Edidit *Speculum patientiæ Job*, seu homilias triginta duas in Job, Etrusco sermone. Obiit sexagenarius anno MDLXX. uti in Annalibus Ordinis Gianus testatur.

AGAMENNON DE CASTELLO, & CÆSAR JACOMELLUS operam suam tractandæ Logicæ impendebant sub Paulo III. anno MDXLIX. una cum Joanne Paulo Cardellio, & Alexandro Butrio, horis matutinis, vespertinisque; simulque Philosophiam extra ordinem profitebantur.

ALEXANDER BUTRIUS Romanus Medicus Collegii, primo Logicam docuit sub Paulo III. tum Philosophiam annis quadraginta stipendio aureorum quadringentorum.

JOANNES JACOBUS PAVESIUS Catacensis Philosophus & Medicus præerat Cathedræ Philosophiæ anno MDLXI. quo eodem munere functus est in Gymnasio Patavino. Laudatur a Barrio Lib. 4. Cap. 1. de antiqu. Calabriae, & a Toppio in Bibliotheca Neapolitana; hæcque illius Opera recensentur: *Commentarii in prologum Averrois super Analytica Posteriora Aristotelis: Peripatetica Disputationes in prima Aristotelis Philosophia*. Hunc Savonensem facit Justinianus de Scriptor. Ligur. At antiqui Professorum Catalogi Calabrum asserunt.

PTOLOMÆUS CORPHINIUS e Populo in Neapolitano Regno, ab anno MDLXI. sedit per annos ultra viginti in Cathedra Metaphysicæ, tum a Sixto V. præfectus est Ecclesiæ

clesiæ Bovenſi, obiitque in Urbe, uti colligitur ex monumento ei in patria excitato, quod in Bibliotheca Neapolitana retulit Toppius: *D. O. M. Ptolomæo Corphinio Doct. Theol. a Populo dum Romæ publicus interpret Philoſophiæ ſumma cum laude florebat a Sixto V. Pontifice Max. meritorum memore Episcopuſ Bovenſis creatus eſt, qui poſt triennium Eccleſiæ regiminis migravit ad cælum, ſepultuſque in Eccleſiâ S. Valentini in Urbe a par. Virg. MDXC. ne tanti viri memoria pereat Angeluſ Felix Archipreſbyter Buxi & Sac. Theol. Mag. grati anti mi monumentum poſuit.*

MARCUS ANTONIUS MURETUS, de quo diximus Capite antecedenti, Moralem Philoſophiam docuit ſub Pio IV. anno MDLXI II. ſtipendio aureorum centum.

ARISTOPHILUS DE FLORENZOLIS ſimul cum Alexandro Butrio res Philoſophicas pertractabat anno MDLKV I I. Pio V. Pontifice eique ſub Gregorio XIII. ſucceſſit Bernarduſ Crippa, cujuſ extat liber a Lindenio relatuſ: *Peripateticæ vitæ conſervatio.*

JULIUS CASTELLANUS Philoſophiam profitebatur ſub Gregorio XIII. hora matutina, ſtipendio aureorum centum & quinquaginta. Hunc memorat, laudatque Ughelluſ in Episcopis Faventinis, agens de Joanne Antonio de Graſſis Episcopuſ Faventino. Ibi teſtatur Juliuſ Caſtellanuſ fuiſſe Nobilem Faventinuſ, & Canonicuſ Cathedraliſ Eccleſiæ, tum Profeſſoreſ Gymnaſii Romani, atque a Sixto V. deſignatuſ Episcopuſ Cariatenſem, viruſ doctrina, & libris claruſ, quippe qui Quæſtionuſ Academicuſ in Ciceroneſ eruditiffimaſ, & de Humano Intellectu ad Platonis mentem evulgavit, inſcripſitque Coſmo Mediceo Magno Duci Etruriæ, cujuſ filioſ erudierat; Quæſtionuſ vero Academicuſ dedicavit Cardinali Hieronymo Dandino Episcopuſ Imolenſi; & alia reliquit ſui ingenii monumenta, quæ extare apud Petruſ Damianuſ Caſtellanuſ illiuſ conſanguineuſ, Abbatem Ci-

Cisterciensem, refert Ughellus. Obiit Julius Romæ, anno MDLXXXVI. Editi ab eo libri ita inscribuntur: *Commentarii in libros Aristotelis de humano Intellectu ex doctrina Philosophorum Christianorum descripti: Nota in Cyropediam Xenophontis: Adversus Ciceronis Questiones Academicas Disputatio*. De eo Morerius in Dictionario, Thuanus in Historia, Teiffierius in elogiis.

ANTONIUS BUCIUS Burgi S. Sepulchri, & Theodosius Cerbellius Sabinus Logicam profitebantur sub Pio Papa IV. tum sub Pio V. Philomenus Boccuccius simul cum Cerbellio huic muneri vacabat, & sub Pontifice Gregorio XIII. anno MDLXXVI. Gaspar Pirotus, & Jacobus Trullus, & post annos sex Aloysius Peregrinus, & Emanuel Constantinus de Logicis rebus differebant. Ex his Theodosius Cerbellius e Colle veteri, & Gaspar Pirotus Romanus, fuerunt Medici Collegii Urbis.

ALOYSIUS PEREGRINUS Neapolitanus Professor Logicæ ab anno MDLXXXI. per annos fere decem; eique successit in eadem Cathedra Tiburtius Galeranus Camerinenfis usque ad annum MDXCV.

JOSEPHI DE SANCTIS ÆQUICOLA Reatinus Medicus ab anno MDLXXXI. Logicam profiteri cœpit, tum post annos duodecim Cathedram Philosophiæ, tandem Medicinæ obtinuit, vixitque ad annum usque MDCLIII. ut Professor jam esset annorum septuaginta. Bis egit Protomedicum generalem.

JULIUS CÆSAR LAGALLA Padulanus in Neapolitano Regno, successit Æquicolæ anno MDXCIII. atque hora vespertina Logicam professus est annis septem, tum initio sæculi decimi septimi ad Philosophiæ Cathedram ascendit, docuitque in ea statione annis viginti quatuor. Magnis laudibus extollitur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, a quo Lagalla dicitur docuisse Philosophiam, ac Medicinam magna cum auditorum frequentia, quam illi conciliabat singularis doctrina, cum eloquentia, & Latini

tini sermonis elegantia . Cum Pompejo Caimo inimicitias gessit . Scripsit librum de immortalitate animorum , disputationem de cælo animato , & philosophica alia multa , quorum magna pars ab eodemmet ipso commissa est Leonis Allatii fidei , ac diligentia . Obiit in Urbe , jacetque in Ecclesia Carthusianorum . Ejus vitam scripsit Leo Allatius .

LÆLIUS PEREGRINUS de Sonnino ab anno MDLXXXVI. Moralem Philosophiam annis quindecim professus est . A Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca dicitur Orator non solum disertus , verum etiam eloquens , qui Orationes plures habuit magna cum laude , & Philosophicis , ac Theologicis disciplinis imprimis excultus . Extant nonnullæ ejus Orationes , quarum una est ad Clementem VIII. duæ de Christi ad Cælos ascensu , una feria quarta Cinerum . Orationem quoque habuit in Basilica Liberiana in funere Sixti V. quam in hujus Pontificis vita edidit Ciacconius .

EVANGELISTA PATAVINUS Ordinis Eremitarum Sancti Augustini Professor Philosophiæ ab anno MDLXXXII. per annos undecim hora vespertina ; cum Alexander Butrius hora matutina Philosophiam profitebatur .

MARIUS ACETURA Tricaricensis Ordinis Minorum Conventualium aliquot annis sub Sixto V. Pontifice , & Rectore Horatio Burghesio Metaphysicam docuit .

ALPHIUS MATTHIOLUS Alcamensis Carmelita postquam Drepani , Panormi , Neapoli , & Patavii apud suos Philosophiam , Theologiamque docuisset , Methaphysicæ Cathedram obtinuit in Romano Gymnasio , anno MDXC. Sux religionis munia præstantissima gessit , illumque Dux Feriæ moderator Siciliæ inter illos recensuit , quorum unum Philippus III. Rex Hispaniæ nominaret Episcopum Agrigentinum . Scripsit Lectiones Theologicas , ac Philosophicas , lucubrationesque in Metaphysicam .

ficam . Laudatur a Lucio Belga in Biblioth. Carmel. Mongitorio in Bibl. Sicula , Pirro in notitia Ecclesiæ Mazariensis .

HENRICUS SILVIUS Astensis Carmelita in ejus locum successit post annos duos usque ad annum MDXCIX.

JOANNES ANTONIUS BOVIUS Carmelita Novariensis ei subrogatus est , & annis octo differuit de Metaphysicis rebus . Edidit : *Risposta alle considerationi di Fra Paolo da Venetia sopra le Censure di Paolo V. Lettera a Paolo Rocca sopra due lettere del Doge e Senato di Venezia al Clero e popoli del suo stato* . Anno MDCVI. creatus est Episcopus Melphitenus , vixitque in Episcopatu annis sexdecim .

FRANCISCUS PATRICIUS celeberrimus Philosophus Plonicus natus est anno MDXXIX. Clissæ in Illyrico, unde Venetus dicitur , atque in prima adolescentia continuis peregrinationibus terra marique per Græciam, Asiam , Europam occupatus , tandem post Cypricum bellum , oppressus adversa fortuna Patavium venit , seque totum Philosophiæ dedit , tum Mutinæ , ubi familiaritatem iniiit cum Tarquinia Molzia rerum Philosophicarum peritissima . Ab Antonio Montecatino clari nominis Philosopho commendatus Alphonso II. Duci Aetino , jussus est Plonicam Philosophiam in Gymnasio Ferrariensi publice profiteri , quo in munere , summa cum gloria , versatus est annis septendecim . Quapropter Clemens VIII. insignem virum Romam vocavit , atque Plonicam Philosophiam jussit in Gymnasio docere , stipendio sexcentorum aureorum . Eo munere Patricius functus est ab anno MDXCI. usque ad annum MDCVII. quo supremum obiit . Omnium doctorum virorum consensu (quorum testimonia collegerunt Fabricius in Bibliotheca , Crassus in elogiis , Gimma in Historia Litteraria) Patricius inter summos Italiæ viros doctrina illustres numeratur ob ingenii vim, ornatum dicendi, & absolutissimam

mam antiquorum notitiam . Præsertim Erithræus in Pinacotheca eruditionem, ingeniumque Patricii summis laudibus commendavit . In eo tamen Mazonii, & plurimorum invidiam in se concitavit, quod nedum Platoniam Philosophiam nimium extolleret, sed Aristotelem pessime ageret, ac contumeliis afficeret . De qua re diximus Cap. VIII. Lib. I. atque videndus Jacobus Brucherus in Histor. Philos. Period. III. Part. I. Libr. II. Cap. IV. Plurima edidit Latine & Italice, eaque sunt : *Discussiones Peripateticæ : Aristoteles exotericus : Nova de universis Philosophia libris quinquaginta comprehensa : Paralleli militari : La milizia Romana di Polibio, T. Livio, e Dionigi Alicarnasseo dichiarata : Della Poetica : Della Rettorica : Della Storia : Risposta a due opposizioni fattegli da Jacopo Mazzoni : Difesa delle cento accuse dategli dal medesimo : & alia quædam .* Tum etiam tenebris eruit Commentarium Græcum Philoponi in Metaphysicam Aristotelis, atque Latinitate donavit, & Oracula Trismegisti, Orphei, Zoroastris collecta simul edidit . Fuscæ de Patricio Bayle in Dictionario .

JACOBUS MAZONIUS Cæsenatensis, fœcundi ingenii, & vastissimæ memoriæ Philosophus Aristotelicarum partium, tantum valuit in Philosophicis rebus, quibus in Patavino Gymnasio operam dederat, ut juvenis fere viginti annorum, edito libro *de triplici hominum vita, activa nempe, contemplativa, & religiosa* quæstiones centum & nonaginta septem supra quinque millia publice disputandas per quatrimum Bononiæ suceperit anno Domini MDLXXVII. magna cum omnium admiratione, uti narrat Janus Nicius Erithræus in Pinacotheca . Crescente tanti viri fama, nedum summi viri Mazonium in familiaritatem suam vocarunt, sed etiam plures Academiæ illius operam conduxerunt . Narrat quidem Imperialis in Musæo Mazonium Romæ primum, tum Maceratæ, & deinde per decennium Pisis docuisse, tandemque Gy-

Gymnasio Ferrariensi præfuisse . Aliter tamen narrat Erithræus, Petrum scilicet Cardinalem Aldobrandinum, qui sub Clemente VIII. summa rerum potiebatur, tandem a Ferdinando Etruriæ Duce impetravisse, ut Romanam mitteretur, ibique Cardinali carissimum, & officiis, beneficiisque omnibus ornatum, mille aureorum stipendio conductum fuisse, ut Aristotelis Stagiritæ de Philosophia libros in Gymnasio Romano extra ordinem interpretaretur; ab eo autem Principe jussum se Ferrariam sequi, illuc cum eo abiisse . Quæ melius coherent, quam Imperialis narratio, cum Mazonius a Romano Gymnasio ad Ferrariensis præposituram transierit, ibique in eo munere obierit . Igitur Mazonius e Pisana Cathedra ad Romanam translatus est, in qua tamen paucis annis sedit . Nam cum anno MDXCVIII. Cardinalis Petrus Aldobrandinus ad Ferrariam recipiendam proficisceretur cum exercitu, Mazonius illum secutus est, tum ob res bene gestas aureo torque donatus, & Ferrariensi Academiæ Moderator datus, quo in munere, vix quinquagenarius excessit anno MDCIII. Edidit præter memoratum librum de triplici vita, in quo Platonem & Aristotelem nititur conciliare, *Prælua in Aristotelem & Platonis universam Philosophiam*, tum libros duos Italico sermone in Dantis Poetæ patrocinium . Laudatur ab Imperiali in Musæo, Jano Nicio in Pinacotheca, Bruchero in Historia Philosophiæ .

PAULUS BENIUS Eugubinus Philosophiam profiteri coepit anno MDXCIV. & annis quinque in hoc munere versatus est . Ejus sunt : *Disputatio in Platonis Timeum, sive in naturalem, atque divinam Platonis & Aristotelis Philosophiam decades tres: Disputatio, in qua ostenditur, præstare Comædiam, atque Tragediam metrorum vinculis solvere: Discorsi sopra l' inondazione del Tevere: Comparazione di Torquato Tasso con Omero e Virgilio insieme con la difesa dell' Ariosto, paragonato*
ad

ad Omero: Il Cavalcanti ovvero la difesa dell' Anticrusca: Commentarii in Poeticam Aristotelis: Risposta alle Considerazioni e dubbii del Dottor Malacreta sopra il Pastor fido: Il Goffredo ovvero Gierusalemme liberata del Tasso col commento.

MARCUS ANTONIUS LUCIANUS Belfortensis Logicam docebat anno MDCI. tum ad Cathedram ascendit Medicinæ, ac stipendium meruit annis triginta. Protomedicus erat generalis anno MDCXXV.

JOSEPH VENTURINUS Pisanus Professor Philosophiæ ab anno MDXCVI. annis undecim simul cum Julio Cæsare Lagalla.

PHILANDER COLUTIUS Veliternus ab anno MDCIII. egit de Logica & de morbis mulierum. Obiit Protomedicus anno Domini MDCXXVII. edito libro, qui inscriptus est: *De uteri querimoniis*. Sed aliquandiu Franciscus Colutius illius vices supplevit, isque scripsit: *De querelis Nephriticis*, libros tres. Linden de script. Med.

JOANNES BAPTISTA PISELLUS de Monte Bodio Ordines Minorum Conventualium Professor Logicæ ab anno MDXCIX. annis octo; eique successit Aurelius Rafaelius Perusinus Ordinis Servorum B.M. Virginis; cujus sedem post annos decem obtinuit Franciscus Colutius Veliternus usque ad annum MDCXXVII.

POMPEJUS CAIMUS Utinensis, Medicus, & Mathematicus, Græcis, Latinisque litteris edoctus, discipulus Hieronymi Mercurialis, primo in patria Medicinam exercuit, tum anno MDCVI. Philosophiam docere cæpit in Romano Gymnasio hora vespertina simul cum Julio Cæsare Lagalla Professore Philosophiæ hora matutina, quocum ex ingenii æmulatione decertavit. Annis decem & octo e Cathedra Romana disseruit, ususque est patrocinio Cardinalis Montalti, in cujus ædibus diversabatur; atque narrat in elogiis doctorum virorum Thomassinus Caimum invitatum a Pisanis, ut in eorum Gymnasio profite-

fiteretur stipendio aureorum mille & ducentorum noluisse Romanam Cathedralam deserere. Nec pingue illi erat in Urbe stipendium, cum anno MDCXXIII. vix ejus stipendium excederet aureos tercentos. Sed tanta ejus fama erat, ut non semel Neapolim, Florentiamque accitus fuerit ad valetudinem curandam Proregis, Magnique Ducis Etruriæ. Gregorio XV. lethalem morbum prædixit. Cardinale Montalto e vivis sublato conducta est a Venetis ejus opera ut in Gymnasio Patavino Medicæ Facultatis præcepta in locum Sanctorii traderet. Quo munere fungi cœpit anno MDCXXIV. sed antequam Urbe excederet Urbanus VIII. illum cooptavit inter Equites Auratos, Comitesque Palatinos. Patavii similtates suscepit, exercuitque cum Cæsare Cremonino Philosopho clarissimo. Obiit anno MDCXXXI. sexagenarius in pago quodam prope Patavium, quo se receperat, sæviante peste, his ingenii sui monumentis relictis: *De calido innato libri tres: De febrium putridarum indicationibus juxta Galeni methodum libri duo: De nobilitate: Dell' ingegno umano: Parallelo Politico delle Republiche antiche, e moderne: Dialogo delle tre vite migliori: Et plurima manu exarata. Caimum laudant Thomassinus in Elogiis, Janus Nicius in Pinacotheca, Pappadopoli Lib. 3. Sect. 2. Cap. 28. Gymn. Patav. Mercklinius in additionibus ad Vander Linden de Scriptis Medicis.*

STEPHANUS DE BARBERIIS Carmelita, Pedemontanus, Professor Methaphysicæ ab anno MDCVII. annis viginti.

HIPPOLITUS STRADA Romanus anno Christi MDCXVII. successit Lucæ Valerio in Cathedra Philosophiæ Moralis, atque annis sex professus est.

DOMINICUS BANDIERA Mutinensis, Protornarius Apostolicus, in Hippoliti Stradæ Cathedram subrogatus est, annosque novem in eâ egit. Scripsit *De hominis activa vita; seu Compendium Moralis Disciplinæ: Super*

Super Adagio veteri, Veritas odium parit: Problema Ethicum ad lib. 4. Moral. Aristotelis, Utrum nobis optandum sit, ut amici nostri ad supremos opum & dignitatum gradus evebantur. Memoratur a Leone Allatio in Apibus Urbanis.

POMPEJVS GARIGLIANVS Capuanus, hujusque Ecclesiæ Canonicus, qui sub Paulo V. Roman venerat, in familiam receptus Cardinalis Peretti, Cathedram obtinuit Philosophiæ, quam Julius Cæsar Lagalla tandiu occupaverat, anno MDCXXIV. Urbano VIII. Pontifice, Rectore Joanne Baptista Millino. Præclarum habet de eo elogium in sua Pinacotheca Janus Nicius Erithræus his verbis: *de quacumque re proposita dicebat ex tempore, ita docte, ita erudite, ita subtiliter, ut omnes, vehementer delectati admirarentur: verum fere semper omnia vernaculo sermone effundebat: etenim pure, dilucide, eleganter dicendi laude caruit: memoria erat tanta, quantam in nemine, quem quidem noverim, me vidisse memini. Totum Platonem, Aristotelem, Hippocratem, Galenum, Themistium, D. Thomam, aliosque penitus noverat, ut eorum etiam verba referret.* Addit innumera esse, quæ ille scripsit, quæque typis mandare decreverat; sed unum edidisse *de Nobilitate* Libellum, lingua vernacula, & alterum Latina, quò aliquot Platonis Dialogos interpretatione sua conatur illustrare. Extant etiam ejus *Lectiones Academicæ*, quas memorat Toppius in Bibliotheca Neapolitana. Et Nicodemus in additionibus testatur editum a Garigliano Romæ Libellum hunc: *Lezioni di Pompeo Garigliano lette nell' Accademia degl' Umoristi di Roma sopra alcuni Sonetti di Monsignor della Casa.* Commentarios edidit in Platonis Dialogum, qui Phædo, seu de animarum immortalitate inscribitur, & in Platonis Epinomicem; alios quoque Commentarios in alia Platonis Opera paraverat, ut ipse testatur in Epistola ad Cardinalem Bonifacium Caetanum.

ñum . Erithræus tamen etsi Gariglianum summis laudibus exornet , illumque dicat Mazonii gloriam æquasse , Commentarios hosce accusat obscuritatis . Nondum tres annos in Cathedra exegerat , cum illum in lecto decumbentem mors inopina oppressit .

PYRRHUS PHUNTIOLA Aquilanus successit Caimo anno MDCXXIV. in Cathedra Vespertina Philosophiæ , in qua tamen uno anno docuit , ejusque locum obtinuit .

ANGELUS CARDIUS Senensis Professor Philosophiæ , hora vespertina , annis quatuor . Fuit e Collegio Medicorum Urbis .

DOMINICUS CAMPANELLA de Putignano Ordinis Carmelitarum , Metaphysicam post Barberium profiteri cœpit anno MDCXXVII. atque annis quatuor docuit . Hunc Procuratoris Generalis munere functum Innocentius X. præfecit Ecclesiæ S. Agathæ Gothorum . Scripsit contra Jansenii librum, obiitque anno MDCLXVIII. Toppius in Bibl. Neapol.

THOMAS BOSCUS de Medicina , Carmelita ei successit , usque ad annum MDCCXLI.

ZACARIAS ZACARIA Sub lacensis Logicæ Professor ab anno MDCXXXI. per annos octo .

JACOBUS PHILIPPUS CAMOLA Romanus præfuit Cathedræ Moralis Philosophiæ ab anno MDCXXXV. usque ad annum MDCLVI. Editæ sunt quædam Orationes ab eo dictæ in Academia Intrecciatorum .

ANTONIUS MARINARIUS Gryptaliensis Ordinis Carmelitarum Professor Logicæ ab anno MDCXL. per annos viginti ; tum ad Cathedram Methaphysicæ ascendit , in qua docuit usque ad MDCLV. Edidit *Verum Augustinum adversus Opus , cui titulus est , Augustinus Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis , triplici tomo divisum .* Scripsit etiam *de Opinione probabili.* Toppius in Bibliot. Neapol. refert Marinarium fuisse a rebus Theologicis

Card: Francisco Barberino, & Episcopum Tagastensem.

JOANNES BAPTISTA DE LEZANA Matridentis Carmelita de Methaphysicis rebus agere cœpit anno MDCXLI. per annos octodecim, quum ei in hac Cathedra Marinarius successit. Variis functus est muneribus, præsertim Procuratoris Generalis Ordinis, Consultoris Congregationum Sacrorum Rituum, & Indicis. Scripsit *Annales Carmelitarum quatuor Tomis: De Regularium reformatione ex variis Patrum sententiis: Summam questionum Regularium seu de Casibus Conscientiæ ad personas Regulares utriusque sexus valde spectantibus: Consulta varia Theologica & Juridica: Summam Theologiæ Sacræ tribus Tomis: Librum apologeticum pro Immaculata Deiparæ Virginis Mariæ Conceptione, & alia quædam Opuscula. Obiit Romæ anno MDCLXV. ætatis suæ septuagesimo tertio. Pluribus laudatur a Nicolao Antonio in Bibliotheca Hispana, ubi plurium Scriptorum testimonia proferuntur, qui Lezanam doctissimum nominarunt.*

GUILIELMUS ARETIUS Lancastræ Professor Philosophiæ ab anno MDCXLVI. per annos sexdecim.

THOMAS DE THOMASIIS Pisauræ Professor Logicæ hora vespertina ab anno MDCXLIII. per annos undecim. Laudatur a Carthario in Syllabo Advocatorum Consistorialium pag. 28. Edidit: *Privilegia Collegii Secretariorum Apostolicorum, cum serie Secretariorum, Statutis Collegii, & Compendio rerum memorabilium.*

FRANCISCUS ANGELUCIUS ex Podio S. Crucis Spoletanæ Diocesis, Philosophiam profiteri cœpit no MDCXLV. hora matutina, sed post tres annos ad Cathedram ascendit Juris Civilis, deinde ad Episcopatum Verulanum, de quo alibi.

DEMETRIUS FALEREUS Constantinopolitanus

nus docuerat annis quatuor Græcas Litteras in Romano Gymnasio, cum anno MDCXLVIII. simul aggressus est munus præfendi Philosophiam, atque ad annum usque MDCLXII. in utroque munere versatus est. Scripsit librum *de Elocutione*, quem Petrus Victorius Commentariis illustravit, & Petrus Segnius in vernaculam linguam vertit.

JOSEPH POLITIANUS Romanus Medicus Michaelis I. Poloniae Regis, & e Collegio Medicorum Urbis, Logicam tractare coepit anno MDCLX. cum Marina rius ad Cathedram Metaphysicæ translatus esset, sed post annos tres ei successit.

AUGUSTINUS DE ANGELIS Neapolitanus, Clericus Regularis Congregationis Sommaschæ, tribus annis hoc munere functus est. Editæ ab eo sunt: *Lectiones Theologicæ de Deo clare viso, omnia sciente, nos prædestinante, ac omnia creante in summam contractæ: De Deo, ut Trino, & ut Incarnato: Homologia seu Consensus Historiæ Ecclesiasticæ cum Sacris Canonibus, Conciliis, Decretalibus, Bullis, seu Constitutionibus Summorum Pontificum in duas partes distributa: De recto usu opinionis probabilis Questio unica in quinque Lectiones distributa*. Obiit Episcopus Umbriaticensis. De eo Toppius in Bibliotheca Neapolitana.

PETRUS MICHAEL SCALIOLOUS Faventinus ab anno MDCLVIII. usque ad annum MDCXCV. Philosophiam professus est, hora matutina.

CÆSAR MACCHIATUS Firmanus, Medicus Christianæ Alexandræ Svecorum Reginae, & Protomedicus generalis anno MDCLXXIV. auspiciatus est munus Professoris Philosophiæ, hora vespertina, anno MDCLXIV. & annis sex id egit.

JACOBUS PEDICINUS Beneventanus e Clericis Regularibus Minoribus successit Camolæ in Cathedra Moralis Philosophiæ, anno MDCLXVI. atque annis tribus

in ea fedit . Inter suos plurimis muneribus functus , tum etiam inter Consultores Congregationis Indicis cooptatus , deinde anno MDCLXIX. creatus est Archiepiscopus Epidaurensis , & Episcopus Guardiæ , quam Ecclesiam annis novemdecim administravit . Coletus in additionibus ad Ughellium .

PETRUS ISIMBARDUS Mediolanensis , Carmelita successit Marinario in Cathedra Metaphysicæ , docuitque annis sex .

VINCENTIUS FANUS , Ordinis Prædicatorum Viterbiensis successit Augustino de Angelis ad Episcopatum Umbriatici evecto in Cathedra Logicæ , quam annis sex occupavit . Fuit Sacræ Congregationis Indicis Secretarius , ac de eo videndus Clar. Catalanus in Libro De Secr. Sacr. Congreg. Indicis .

FRANCISCUS NAZARIUS Bergomensis Professor Philosophiæ , hora vespertina , in locum Cæsaris Macchiati , anno MDCLXX. per annos triginta . Is Auctor fuit edendi in Urbe Diaria Litteratorum , quæ ab anno MDCLXIII. per annos plures composuit , uti legitur to. I. Diariorum .

LUCAS TISBIA Neapolitanus e Clericis Regularibus Minoribus , Professor Moralis Philosophiæ , subrogatus Pedicino Episcopo , annis duobus .

FERDINANDUS TARTAGLIA de Medicina , Ordinis Carmelitarum , Cathedram Metaphysicæ obtinuit ab anno MDCLXX. per annos decem & octo .

THOMAS CAMOTTUS Cheriensis , Ordinis Prædicatorum , Professor Logicæ anno MDCLXXII. per annos quatuor . Sacræ Congregationi Indicis fuit a Secretis , uti constat ex Clar. Catalano in citato libro .

xx **RAPHAEL BILLECIUS** Panormitanus , Ordinis Clericorum Regularium Minorum , Moralem Philosophiam pertractavit ab anno MDCLXX. per annos tres supra viginti .

PAULINUS BENARDINUS Lucensis , Ordinis Prædicato-

catorum, docebat in Cathedra Logicæ anno MDCLXXVI. per annos viginti quatuor. Eum Cardinales in Conclavi congregati, & qui electus est Pontifex Innocentius XII. a sacris Confessionibus habuere. Anno MDCXCV. Magisterio Sacri Palatii præficitur; quo tamen munere, post annos sexdecim se abdicavit, senexque obiit MDCCXIII. Catalanus de Mag. Sacr. Palat.

CAROLUS PHILIBERTUS BARBERIUS a Raconisio Carmelita, Professor Metaphysicæ, anno MDCLXXXVIII. sui que Ordinis supremus Moderator.

CAROLUS CORNACCIOLI Carmelita, Professor Metaphysicæ, Generalis Carmelitarum, & anno MDCCXXVI. Episcopus Bobiensis.

PHILIPPUS YTURBIDE ex eodem Ordine successit; sed eodem anno electus est Episcopus Venusinus.

HIACYNTHUS A S. BERNARDINO Romanus Augustinianus Discalceatus Professor Philosophiæ anno MDCXCV.

ANTONIUS BALSARINUS Chius, anno MDCC. ab Innocentio XII. Pontifice electus est Professor Logicæ; tum a Collegio Advocatorum Consistorialium Custos Bibliothecæ Alexandrinæ. Hunc optime meritum de Græcis suis Turcarum imperio oppressis, deque Missionariis in Oriente degentibus, de Infidelibus quoque, Hæreticis, Schismaticisque ad Ecclesiam Catholicam adducendis, præsertim Dionysio Cicala Protosyncello Alexandrino, Clemens XI. non semel præfecisset variis in Oriente Ecclesiis, nisi ipse tantum munus detrectasset. Hunc etiam Sacra Congregatio de Propaganda Fide iussit scripto confutare Constantinopolitani Pseudo-Concilii anno Christi MDCCXXII. a quatuor Patriarchis, aliisque Græcis Episcopis celebrati acta, & definitiones. Cumque iussu Pontificis plurimi docti viri constituti fuissent emendandis, componendisque Liturgicis Libris Ecclesiæ Græcæ, Balsarinus inter eos locum habuit. Academiæ Theologicæ egit Censorem, Secretariumque. Demum Carthag.

Ar-

Archiepiscopus, & Vicarius Eccl. Constantin. Obiit in Urbe anno MDCCXXXI.

AUGUSTINUS PIPIA Sardu Ord. Prædic. anno Christi MDCCXI. Secret. Sacr. Congregat. Indicis, Professor Philosophiæ, tum Magister Generalis, denique Cardinalis, de quo Catalanus cit. Lib.

PETRUS PEREZ Hispanus Ordinis Prædicatorum Professor Philosophiæ, & Secretarius Congr. Indicis, anno MDCCXXXI. obiit post tres annos.

PHILIPPUS GRUTER Neapolitanus Cler. Reg. Min. successit Billecio, cum apud suos annis viginti docuisset, & maxima Religionis suæ munera gessisset, adscriptus etiam inter Consultores Indicis, & Examinatores Cleri Romani. Edidit: *De arte bene desiderandi, seu de voto non ambiendi*. Obiit anno MDCCXIII. Coadjutorem habuerat Antonium Franciscum Saluthium Florentinum, tum anno MDCCVII. Cajetanum Corazza Romanum, veteranum inter suos Professore, primisque functum muneribus, Lectorem in Collegio de Propaganda Fide, Examinatorem Cleri, atque Auctorem librorum: *De arte bene amandi, seu diligendi Deum*.

CLEMENS PISELLUS Prænestinus ex eodem Ordine, fuit Procurator generalis, Cathedram Moralis Philosophiæ tenuit usque ad annum MDCCXV. quo e vivis excessit. Scripsit *Summam Theologiæ*, vitam Francisci Caraccioli, monumentaque Historica suæ Religionis, Conciones, Orationesque Panegyricas, tum Carmina quædam Latino, & Italico sermone. Ejus mentio fit in fastis Arcadum vita functorum, auctore Crescimbenio.

MARIUS A TURRE Romanus e Clericis Regularibus Minoribus Piselli locum occupavit, sed mox Coadiutorum habuit in hoc munere Hieronymum Curlum Januensem.

HIERONYMUS CURLO Januensis, e Clericis Regularibus Minoribus, professus est Moralem Philosophiam ab
anno

anno MDCCXXVI. usque ad annum MDCCXLI. cum a Sanctissimo Pontifice BENEDICTO XIV. auctus est Episcopatu Alerienti in Corsica, obiitque anno MDCCCL.

NICOLAUS RIDOLPHIUS Florentinus, Ordinis Prædicatorum, successit Petro Perez in Cathedra Philosophiæ, anno MDCCXXIII. qui Florentiæ, & Romæ Philosophiam, ac Theologiam diu docuerat. A Benedicto Papa XIII. recusato Episcopatu Recinetensi, ac Lauretano, constitutus est a Secretis Sacræ Congregationis Indicis; mox a Clemente XII. in locum Joannis Benedicti Zuanelli defuncti anno MDCCXXXIII. Magister Sacri Palatii renunciatus. Vixit in hoc munere annis undecim. Videndus de Ridolphio Doctissimus Catalanus in laudato libro de Mag. Sac. Palat.

POLYCARPUS DE BURGOS Granatensis Carmelita profitetur Metaphysicam anno MDCCXXVI. deinde Coadjutorem habuit cum futura successione Bartholomæum a Valle, & Savedra Cordubensem, ejusdem Ordinis, qui nunc temporis Moralem tractat Theologiam, cum munus Metaphysicam docendi fuerit Professori Logicæ demandatum.

PANTALEON BALSARINUS Chius, Doctor Jurium, ac Theologiæ, Antonio patruo Coadjutor, successorque datus est, anno MDCCXXVI. in Cathedra Logicæ, tum etiam in officio Custodis Alexandrinæ Bibliothecæ. In Academia Theologica diu disputando inter Academicos cum meruisset, ad officium, gradumque Censoris, & Secretarii evectus est. Beneficio Clementis XII. Pontificis est Abbas Ecclesiæ S. Petri in Colle in Veneta Ditione. Anno MDCCXLVI. rude donatus est.

JOSEPH AUGUSTINUS ORSI Florentinus, Ordinis Prædicatorum, diu apud suos Theologiam docuerat, adscitusque erat inter Theologos Casanatenses, cum anno MDCCXXXIII. datus est successor Ridolfio, tum in munere Secretarii Sacræ Congregationis Indicis, tum in Romani Gymnasii Cathedra Philosophiæ. Nunc præest
Ma-

Magister io Sacri Palatii . Edidit Vir doctissimus libros plures de auctoritate summa Romani Pontificis, ejusque certo judicio, Dissertationesque plures, & Historiam Ecclesiæ Italico sermone, ad omnium eruditionem, ac utilitatem. Ejus Opera recenset Clar. Catalanus in lib. De Mag. Sacri Palatii.

LEO BARTOLOTTUS Januensis Cler. Reg. Minor. veteranus inter suos Professor, ac primis functus muneribus, Consultor Congr. Rituum, & Indicis, quique in Concilio Romano ut Theologus federat, successit Curlo, anno MDCCXLI. sed post annos octo obtinuit vacationem muneris.

JULIUS CÆSAR LOMELLINUS Januensis Cler. Reg. Minor, apud suos docuit annis viginti, & Provinciale egit, Bartolotto Coadjutor datus est anno MDCCXLIV. cui tribus abhinc annis successit in Cathedra Moral. Philof.

FRANCISCUS JACQUIER e Vitriaco in Gallia, Ordinis Minimorum, Lector Sacræ Scripturæ in Collegio de Propaganda Fide, ab anno MDCCXLV. rebus Physicis edocendis, ac experimentis faciendis incumbit. Isaaci Newtoni Philosophiam eximiis *Commentariis* illustravit.

LAURENTIUS SAVORINUS Venetus, Ordinis Minorum Conventualium, anno MDCCXLVII. ex certamine obtinuit Cathedram Logicæ, simulque agit de Metaphysicis rebus.

CAPUT III.

PROFESSORES MEDICINÆ.

BARTHOLOMÆUS DE PISIS discipulus Petri Leonii, Medicus Leonis X. magnæ doctrinæ, cum in Romano Gymnasio Medicinam doceret, controversiam habuit, cum Hieronymo de Eugubio Medico in eodem Gymnasio Professore; unde Apologiam edidit, cui titulus: *Bartholomæi Physici, Servi Papæ Apologia, vel quorundam a se dictorum, & a Hieronymo de Eugubio concurrente suo impugnatorum Defensio, sive Purgatio, & dictorum ejus in eundem retorsio, vel improbatio cum apta expositione, vel clara declaratione illorum Avicennæ verborum, quorum fuit contentio*. Edidit quoque: *Epitomen Medicinæ Theoricæ, & Practicæ*. Mandosius de Medicis Pontificiis.

CHRISTOPHORUS ARETINUS, sub Leone X. Medicinam in Gymnasio Romano summa cum laude profitebatur, uti refert Jovius in vita Leonis Papæ X.

HIERONIMUS ACCORAMBONUS Eugubinus, insignis Medicus docuit Romæ, tum Patavii anno MDXXXVII. ubi post annos octo obiit. Edidit: *Tractatus ad Praxin Medicam: De Catarrho: De Visa: De lacte: De putredine: De morbis Epidemicis: Comm. in Galen. & Hippocr.* De eo Pappadop. de Gymn. Patav.

HORATIUS AUGENIUS a Monte sancto Filius Ludovici Medici Clementis VII. primum Maceratæ docuit Logicam, tum Romæ Medicinam annis quinque, deinde Ticini, demum Patavii, ubi obiit anno MDCIII. relictis ingenii, & doctrinæ suæ pluribus monumentis, quæ quidem sunt: *Epistolarum, & Consultationum*

Y y

Me-

Medicinalium libri viginti quatuor: Epistolarum Medicinalium libri duodecim: De hominis partu libri duo: Quod homini certum non sit nascendi tempus libri duo; De curandi ratione per sanguinis missionem libri XVII. De febribus, febrium signis, symptomatibus, & prognosticalibri VII. De curatione symptomatum febrium pestilentialium: De febribus pestilentialibus: De curatione Variolarum, ac Morbillorum: De modo preservandi a peste libri quatuor: De medendis calculosis, & exulceratis renibus: Conflia Medica. De eo Thomassinus in elogiis, Mercklinus de Scriptis Medicis, Pappadopoli de Gymnasio Patavino Lib. 3. Sect. 2. Cap. 21. qui tamen dicit Augenum postquam docuisset in Gymnasiis Romano, Ticinensi, & Taurinensi, venisse Patavium anno MDXCI. & obiisse anno sequente.

ALPHONSUS FERREUS Neapolitanus, Medicus Pauli III. Summi Pontificis, Professor Anatomiae, & Chirurgiae in Romano Gymnasio, anno MDXXXIX. usque ad annum MDLXI. tum publicus in Neapolitano Gymnasio Professor Chirurgiae, uti testatur Toppius in Bibliotheca Neapolitana. Editi ab eo sunt: *De Sclopetorum, seu Archibusorum vulneribus libri tres: Corollarium de Sclopeti, ac similium tormentorum pulvere: De Caruncula, sive Callo, quae cervici vesicae innascuntur: De morbo Gallico: De Ligni sancti natura, usuque multiplici libri quatuor.* Vander Linden de Scriptis Medicis.

JUSTINIANUS FINETTUS de Monte Lupone Professor Medicinae Theoricae, hora matutina, sub Paulo III. Julio III. Pio IV. atque Protomedicus generalis anno MDLV.

JACOBUS HEBRAEUS ET FRANCISCUS LEOPARDUS Professores Medicinae Practicae sub Paulo III. Pontifice.

JOSEPH CINCIUS feriatis diebus explicabat Simplicia Medicamentata, tum etiam diebus non feriatis dissebat de Medicina Practica, Pontifice Paulo III.

HIP-

HIPPOLITUS SALVIANUS de Castello Practicam Medicinam professus est ab anno MDLI. sub Julio III. usque ad annum MDLXVI. sub Pio V. stipendio aureorum 300. E Collegio fuit Medicorum Urbis, & Archiater Julii III. Pontificis. Natus erat Romæ anno MDXIV. hinc a nonnullis Romanus, cum tamen in Catalogis Professorum dicatur de Castello, & in ejus libris Tiphernas. Mercklinus in additionibus ad Lindenium de Scriptis Medicis scribit Hippolitum per annos plures Medicinam feliciter fecisse, & magno Auditorum concursu publice docuisse, ereptumque vivis anno MDLXXII. relictis hisce sui ingenii monumentis: *De Piscibus Tomi duo: De Aquatiliis animalium curandorum formis: De Crisibus*. De eo Mandos. loco cit.

BARTHOLOMÆUS EUSTACHIUS ex Oppido Sancti Severini in Piceno, celeberrimi nominis Anatomicus, præerat Cathedræ Practicæ Medicinæ, hora vespertina, anno MDLXI. stipendio aureorum 220. simul cum Hippolito Salviano, tum post tres annos stipendium in eadem professione, aureorem 330. percipiebat, uti legitur in antiquis Professorum Catalogis. Is primo in patria Medicinam fecerat, tum Protomedicum egerat apud Urbini Ducem. Sed anno MDXLIX. Romam ductus est a Card. Julio Roboreo Ducis Urbini fratre, ubi in maximo fuit pretio, receptus in Archiattrorum Coetum, Medicus S. Caroli Borromæi, S. Philippum Nerium ægrotantem in Oratorio adiit, ut ex Baccio constat. Primus dicitur in Urbe morem induxisse dissecandi in Nosocomiis cadavera mortuorum, ut morborum characteres explorarentur. Qua in arte fuit omnium peritissimus, & diligentissimus, ut primus quamplures Anatomicas observationes fecerit, quæ in ejus Tabulis, librisque occurrunt, & immortalem famam in Anatomicis rebus sibi comparaverit. Exagitatus aliquando ab aliis Medicis Urbis, quod in Gymnasio disserens e Cathedra, nonnulla a Ga-

leni principiis dissona, novaque protulerit, ut ipsemet narrat in libro *De Motu Capitis*; patrocinium expertus est Francisci Alciati Datarii, ut ipse indicat in epistola, qua Alciato nuncupat librum *De Auditus Organis*. Anno MDLXXIV. dum ex Urbe peteret Forumsempronii, causa curandæ valetudinis Julii Roborei Cardinalis, cujus Medicum gerebat, obiit in itinere. Eustachius Erotianum Scriptorem Græcum vertit in Latinum, & annotationibus illustravit, tum libros plures edidit: *De Dentibus: De Renum structura, officio, & administratione: De Auditus Organis: Examen ossum: De motu Capitis: De vena Azygos, ac de humoraria vena propagine, qua in flexu brachii venam communem profundam producit: De multitudine*: ejusque libri pluries commisi sunt prælo, præsertim anno MDCCVII. opera Hermanni Boerhavii. Celebres sunt Eustachii Tabulæ Anatomica, quas primus omnium edidit anno MDCCXIV. Clar. Joannes Baptista Lancisius, hoc titulo: *Tabulæ Anatomica Clarissimi Viri Bartholomæi Eustachii, quas e tenebris tandem vindicatas, & SS. D. Clementis XI. Pontif. Maxim. munificentia dono acceptas, præfatione, notisque illustravit, ac ipso sua Bibliotheca dedicationis die, publici juris fecit Joannes Maria Lancisius intimus Cubicularius, & Archiater Pontificius*. Has easdem Tabulas egregiis notis illustravit nuper Clar. Cajetanus Petriolus, simulque edidit Eustachii vitam a Bernardino Gentili Presbytero Oratorii S. Hieronymi Charitatis conscriptam. Denique celebratur Eustachius a Mangeto in Biblioth. Anatom. a Lindenio de Scriptis Medicis, & a Riolano in Antropol. Lib. 1. Cap. 5. ubi: *Bartholomæus Eustachius Anatomicus Romanus præstantissimus Opuscula quædam anatomica accurate, & eruditè elaborata publicavit, ut nobis dulce desiderium totius Anatomies sic explicata reliquerit, quam si perfecisset labores Vesalii, & Falopii longe superasset, &*
aliis

aliis occasionem aliquid simile parturicendi præcipuisset.
 Toppius in Bibliotheca Neapolitana putat Eustachium
 ex Oppido Sancti Severini in Provincia Salernitana.

JACOBUS BONUS Ferrariensis Simplicia Medicamen-
 ta feriatis diebus docebat e Cathedra, Pio IV. Pon-
 tifice.

VIRGILIUS DE S. SEVERINO discipulus Bartholomæi
 Eustachii, primo Medicinam extra ordinem professus
 est in Romano Gymnasio, deinde Bartholomæi locum
 per aliquot annos obtinuit.

GASPAR CARDANUS Medicinam Practicam profiteba-
 tur hora vespertina simul cum Bartholomæo Eustachio,
 anno MDLXI. stipendio aureorum centum.

BENALBA BRANCALUPUS Professor Chirurgiæ ab an-
 no MDLXIII. sub Pio IV. usque ad annum MDLXXXII. Gre-
 gorio XIII. Pontifice.

FRANCISCUS GIMNASIUS Faventinus, Medicus Pii IV.
 teste Mandosio, & Protomedicus anno MDLXXIII. doce-
 bat hora matutina Medicinam Theoricam sub Pio V. &
 Gregorio XIII. stipendio 200. aureorum. Obiit MDLXXXII.

PETRUS GRISPUS Sabinus, Protomedicus genera-
 lis, annis MDLXXV. & MDLXXXI. Professor Theoricæ
 Medicinæ, simul cum Francisco Ginnasio, sub Pio V.
 & Gregorio XIII. Edidit: *In Aphorismorum Hippocra-
 tis librum primum Commentaria.* Linden de Script.
 Medic.

GULIELMUS GISCAFERRIUS Gallus, Medicus Colle-
 gii Urbis, Professor Medicinæ Practicæ, hora vesperti-
 na, simul cum Hippolito Salviano primum, tum cum
 Joachimo Tomasio, sub iisdem Pontificibus Pio V. &
 Gregorio XIII. Edidit: *De Februm natura, & cura-
 tione libros duos.* Linden.

CONSTANTIUS VAROLUS Bononiensis, Medicinæ, &
 Anatomix peritissimus, Chirurgiam annis septem do-
 cuit in Bononiensi Gymnasio, tum a Gregorio XIII.

Me-

Medicus Pontificius, & publicus Professor Anatomix constitutus est. Summa fuit ejus peritia in calculis extrahendis. Primus reperit originem nervorum optico-rum. Scripsit *De origine nervorum optico-rum. Epistolas Medicinales: Anatomix libros quatuor*: Vixit annis triginta duobus, obiitque MDLXXV. sepultus in Ecclesia S. Marcelli. Celebratur a Ghillino in Theatro Litteratorum, & Mandosio de Med. Pontif.

ANDREAS BACCIUS Elpidianus, de simplicibus Medicamentis egit ab anno MDLXVII. usque ad annum MDC. stipendio aureorum centum. Summis laudibus extollitur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, a quo dicitur scripsisse magna eruditione de calidis fontibus, qui toto Terrarum Orbe feruntur celeberrimi; deque venenis, & antidotis, ac de Tiberi, tum etiam de duodecim preciosis lapillis, qui in Summi Sacerdotis veste sacra nitabant. Quæ ejus opera, cum ad transalpinas regiones commeassent, immortalē Italici nominis gloriam secum una attulerunt. Addit Janus Nicius Baccium in curandis ægrotis infelicem fuisse. Ejus Libri sunt: *De naturali vinorum historia, de vitis Italiae, & de conviviis antiquorum: Le dodici pietre preziose, che adornano li vestimenti del Sommo Sacerdote: Discorso dell' Alicorno: Del Tevere, della natura, e bontà dell'acque, edell' inondazioni*. Lindenius de Script. Med.

JOACHIMUS THOMASIVS Ravennas, Protomedicus generalis anno MDLXXXVIII. Professor Practicæ Medicinæ in Cathedra vespertina ab anno MDLXXV. per annos duodecim, ejusque stipendium pervenerat ad aureos quinquaginta supra quadringentos.

FERRANTES EUSTACHIUS Bartholomæi Filius, & ipse Medicus Collegii, alter Medicinæ Practicæ Professor ab anno MDLXXXI. per annos novem. Docuerat in Maceratensi Gymnasio Medicinam. Edidit *Disputationem de vite humane a Facultate Medica propagatione*, quam

quam Sixto Quinto Pontifici Maximo nuncupavit.

SALLUSTIUS SALVIANUS insignis Medicus Romanus Hippoliti Filius, & e Collegio Archiatrorum, ab anno MDLXXVI. per annos undecim egit de Medicina Theorica, & primo quidem aliquot annis extra ordinem. Simultates gessit cum Alexandro Petronio Medico peritissimo ob sententiarum diversitatem circa quædam præcipua Medicæ Facultatis capita; ac cogitaverat, nisi mors intercessisset, confutare ea omnia, quæ Petronius in libris de victu Romanorum ad tuendam sanitatem tradiderat. Edidit libros duos *de Urinarum differentiis, causis, ac judiciis*. Quibus in libris cum convelleret receptas aliorum sententias, incidit in plurium Medicorum invidiam, quam auxit, privatis, publicisque disputationibus sententias illorum refellendo. Edidit etiam egregium librum: *De variis insaniæ generibus, eorumque curationibus: Variarum lætionum de re Medica libros: De calore naturali, acquisito, & febrili: De Concoctione: De Crisibus*. Laudatur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, Lindenio de Scriptis Medicis, Gallo in Bibliotheca Medicæ.

ARCHANGELUS PICCOLOMINEUS Ferrariensis sub Gregorio XIII. Medicinam Practicam expendebat hora matutina, ejusque stipendium constabat aureis tercentis. Tum etiam Anatomen faciebat, stipendio centum aureorum, sed Leonardo Blandino Incisori aurei quadraginta solvebantur. Eodem tempore Benalba Brancalupus Chirurgiæ tradendæ vacabat. Fuit Piccolomineus Protomedicus generalis anno MDLXXXI. Edidit: *Anatomicas Prælectiones, explicantes mirificam corporis humani fabricam: Et quæ animæ vires, quibus corporis partibus, tamquam instrumentis ad suas obeundas actiones utantur, sicuti tota anima toto corpore*. Linden. de Scriptis Medicis.

GASPAR PIROTUS: Romanus, Medicus Collegii,
Pro-

Professor Medicinæ Theoricæ sub Gregorio XIII. anno MDLXXXII.

CASTOR DURANTES de Gualdo, Medicus Sixti V. Professor Simplicium scripsit *Theſaurum ſanitatatis*, & *de natura ciborum: Theatrum plantarum animalium, piſcium, & petrarum*. Obiit anno MDXC. Mandofius de Med. Pontif.

ANGELUS ANTONINUS de S. Elpidio, Picenus, Chirurgiam ſimul, & Anatomiam profeſſus eſt ab anno Chriſti MDLXXXV. per annos triginta quinque.

ALPHONSUS CATANEUS Ferrarienſis, ex Archiatrorum Urbis Cœtu, Profeſſor Theoricæ Medicinæ, hora matutina, Pontifice Sixto V. Rectore Horatio Burgheſio, ſtipendio aureorum quadringentorum.

ALOYSIUS PEREGRINUS Neapolitanus, poſtquam diu meruiſſet in Cathedra Logicæ, deinde ſub Clemente Papa VIII. anno MDXCI. aliquot annis Theoricam Medicinam ſimul cum Marſilio Cagnato profeſſus eſt, hora matutina, ſtipendio aureorum centum, & quinquaginta.

JOANNES ZECCHIUS Bononienſis, Archiater Clementis VIII. & Protomedicus generalis anno MDXCVIII. confirmatus anno ſequenti, Practicam Medicinam e Cathedra docuit ab anno MDLXXXVI. per annos ſex, ſtipendio quingentorum aureorum. Edidit: *De ratione curandi præſertim febres expuiri ortas humore a Medicis hætenus in Urbe ſervata: Conſultationes Medicinales: De urinis: De aquarum Porreſtanarum uſu, atque præſtantia: In primam Hipp. Aphor. Sect. Leſiones, quibus accedunt Tractatus de Purgatione, de ſanguinis miſſione de diebus criticis, de morbo Gallico*. Obiit anno MDCL. Mandof.

JACOBUS LAMPUGNANUS Mediolanenſis, ſtipendio aureorum quingentorum, diſeruit de Medicina Practica, ſimul cum Joanne Zecchio primum, tum cum aliis plu-

pluribus, ab anno MDXC. usque ad annum MDCXXXV. cum ejus stipendium aureos sexcentos excedebat. Egit Protomedicum generalem annis MDCIII. & MDCXXII. Scripsit *de Chalcantbo, de Febris, de Humoribus, de Crisibus, de Purgatione*. Memoratur ab Allatio in Libro de Viris illustribus.

MARSILIUS CAGNATUS Veronensis, Cathedram obtinuit Theoricæ Medicinæ, hora matutina, stipendio ducentorum aureorum, anno MDLXXXVIIII. atque in ea docuit annis tredecim, tum ad Cathedram transiit Practicæ Medicinæ, in qua sedit, usque ad annum MDCXII: cum ejus stipendium tercentos aureos superabat. Alexandrum Petronium insignem illius ævi Medicum habuit Præceptorem, Græce, Latineque doctus, in omnium Philosophorum placitis, & in omnium temporum Historia versatus. Scripsit de salubritate aeris Romani, de inundatione Tyberis, de humano partu, de ratione curandi flores in Urbe, & alia Opuscula, quæ unico volumine continentur. Edidit libros de continentia in victu, & de exercitio seorsim a cæteris Opusculis impressos. Fuit Protomedicus annis MDXCV. MDCII. & MDCX. cum obiit annis natus LXIX. De eo Janus Nicius Erithræus in Pinacotheca, Ghilinus in Theatro Litteratorum, Pappadopoli in Gymn. Patav. Tom. 2. Lib. 2. Cap. 39.

ANDREAS CÆSALPINUS Aretinus, celeberrimi nominis Philosophus, ac Medicus, Scholas Urbis adiit anno MDXCI. Clemente VIII. Pontifice, annisque duodecim Practicam Medicinam docuit, stipendio aureorum sexcentorum. Natus est anno MDXIX. & post humaniorum Litterarum studia, totum se tradidit arti Medicæ, & Philosophiæ Peripateticæ, in qua valuit quammaxime, ut inter prima sui sæculi ingenia, omnium consensu numeretur. A Pisano Gymnasio, ubi Philosophiam, artemque medendi docuerat diu, a Clemente VIII. ad Gymnasium Romanum traductus, atque inter Archiatros

Z z

Urbis,

Urbis, publicosque Professores adscriptus, eo in munere obiit, anno MDCIII. plurimis libris Philosophicis, Medicisque relictis. Is circulationem sanguinis ante Harvæum dicitur indicasse in suis Quæstionibus Peripateticis, uti diximus Cap. VIII. §. VI. At quod in suis hisce Quæstionibus Peripateticis nimium adhæserit Aristotelis de Deo, deque humano intellectu sententiæ, causa fuit, ut a plurimis doctis viris Atheismi accusaretur, quibus omnibus præiit Taurellus, qui atroci accusatione, editis *Alpibus Cæsis*, illius opiniones ut impias demonstrare conatus est. Fuscæ de hac Cæsalpini infamia agunt Jacobus Brucherus in Historia Philosophiæ, Samuel Parkerus in Disputationibus de Deo, Reimannus in Historia Atheismi, Bayle in Dictionario, & Buddeus de Atheismo. Fatetur tamen Taurellus in præfatione ad Alpes Cæsas dogmata Cæsalpini majore apud Germanos fuisse in pretio, quam olim apud Græcos Apollinis Oracula. Editi ab eo libri recensentur a Lindenio, & Merclino de Scriptis Medicis, nempe, *Speculum Artis Medicæ Hippocraticum: De Plantis: De Metallicis: Quæstiones Medicæ: De Medicamentorum facultatibus: Quæstiones Peripateticæ.*

JULIUS ANGELIUS de Barga, Medicus Clementis Pape VIII. Magnus Præceptor S. Spiritus, & Protomedicus generalis anno MDCI. tradendæ in Gymnasio Practicæ Medicinæ operam dare cœpit anno MDXCIII. stipendio aureorum quingentorum, perstititque in eo munere annis septem, tuncque ejus stipendium septingentos aureos conficiebat. Profitebatur Practicam Medicinam simul cum Lampugnano, & Cæsalpino. Docuerat in Pisano Gymnasio, uti testatur Cartharius in Syllabo Advocat. Consistor. agens de Nicolao Angelio.

JOSEPH DE SANCTIS ÆQUICOLA Reatinus, postquam diu in Gymnasio Philosophiam docuisset, ad Cathedram Theoricæ medicinæ transiit, anno ultimo sæculi decimi se-

sexti, longoque tempore cum Marfilio Cagnato in hac statione fuit. De eo diximus in Professoribus Philosophiæ.

JOANNES FABER Bambergensis, successit Andrea Baccio in Cathedra Simplicium Medicamentorum, feriatis diebus, anno MDC. suamque operam impendit in hac re, annis triginta, stipendio aureorum centum, & sexaginta. Hunc Neapolim missum a Paulo V. Pontifice, ut nobilissimas stirpes conquireret, colligeretque, in Hortis Vaticanis plantandas testantur Allatius in Apibus Urbanis, & Capaccius in elogiis doctorum virorum. Scripsit: *De Nardo, & Epithymo adversus Scaligerum: De animalibus Indicis apud Mexicum: Commentarium in in imagines illustrium ex Fulvii Ursini Bibl. Antuerpiæ a Theodoro Calleo expressas: In Nardi Antonii Recchi Rerum Medicarum nova Hispania volumen Annosationes.* Linden.

MARGUS ANTONIUS LUCIANUS Belfortensis, e Professore Logicæ anno MDCIII. Professor Theoricæ Medicinæ simul cum Josepho de Sanctis Æquicola, usque ad annum MDCXXXV. stipendio aureorum centum, & septuaginta. Protomedicus generalis anno MDCXXV.

VINCENTIUS ALSARIUS CRUCEUS Januensis, Archiater Gregorii XV. successit Marfilio Cagnato in Cathedra Practicæ Medicinæ anno MDCXII. quam simul cum Jacobo Lampugnano professus est usque ad annum MDCXXI. tuncque ejus stipendium pervenerat ad aureos fere sexcentos. Docuerat antea in Bononiensi Gymnasio. Edicti ab eo sunt libri plures: *De Invidia, & Fasciis Veterum: Ephemeridum seu diuturnarum observationum libri duo: De Epilepsia libri tres: Consilium de asthmate pro Bonifacio Card. Cajetano: Consilium de Catarrho: Disputatio de verme e naribus egresso: Dissertatio de Salsis, & Salitorum usu in febris: De morbis pectoris frequentioribus: De Vesuvio: Consultationes varic: Liber Apologeticus: De morbis Capitis: Ad Lucretii libros*

de natura Commentarius: In Hippocraticam faciem Gastro-physio-gnomicus Commentarius: De eo Allatius in libro de viris illustribus, & Oldoinus in Athenæo Linguistico, & Mandosius de Med. Pontif.

ANTONIUS NANNIUS Urbinas, anno MDCXIX. per annos tres egit de Simplicibus Medicamentis in locum Joannis Fabri Bambergensis, qui deinde rediit ad suum munus.

JOANNES MARIA CASTELLANUS Albensis subrogatus est Angelo Antonino Elpidiano in Anatomicarum, atque Chirurgicarum rerum tractatione, anno MDCXX. stipendio aurcorum centum, professusque est annis triginta septem. Ab Allatio in libro de viris illustribus dicitur perfecisse Anatomem magnam in folio cum multis æneis figuris; atque edidisse *Phylacterium seu de sanguinis missione*. Linden de Script. Med.

ALEXANDER MENGHINUS de Monte Ilcinio simul cum Castellano Anatomiam, & Chirurgiam tradidit stipendio aureorum quinquaginta usque ad annum MDCXXIX. cum differere cœpit de morbis Mulierum, usque ad annum MDCLII. tuncque aureos triginta supra centum percipiebat. Fuit Protomedicus generalis anno MDCXXIX.

POMPEUS CAIMUS Utinensis Cathedram Philosophiæ, quam diu occupaverat, commutavit cum Cathedra Præcæ Medicinæ, anno MDCXXIII. Gregorio XV. Pontifice, Rectore Diomede Varesio, in locum Vincentii Alfarii; sed anno sequenti, Alfarius restitutus est Cathedræ, Caimus vero ad Patavinum Gymnasium se contulit, uti diximus, cum de Professoribus Philosophiæ.

PETRUS CASTELLUS Romanus, annis duobus Logicam in Gymnasio docuerat, cum anno MDCXXX. locum occupavit Joannis Fabri Bambergensis Professoris Simplicium Medicamentorum, tenui quidem stipendio per annos quinque. Fuit Baccii, Cæsalpini, atque Cagnati auditor, summamque ejus in re Medica peritiam editi plu-

plures ab eo libri testantur, atque hi sunt: *Chalcantbinum Dodecaporion, sive duodecim dubitationes de usu olei vitrioli contra Raymundum Mindererum: Defensio antiquorum atentium arsenico, & sandaraca: Epistola de Elleboro contra Joannem Manelphum: Pharmaconomasticum: Del modo di seccare li Semplici: Epistolarum Medicinalium: In Aristotelis Problemata lectiones: De Civetta sive Hyena odorata Zibethum gignente: De abusu Phlebotomiæ: De Vesuvio: De Crisibus: De vero usu Phlebotomiæ: Introductio Medicinæ: De signis locorum patientium: De morbis puerorum: De urinis: De vomitu, & Medicamentis vomitoriis: Della Peste: In Hippocratis librum Commentarius: De strumis: Anatomicae observationes, quas in centum cadaveribus Roma sectis notare licuit: De fasciis: In Dioscoridem lectiones: De mineralibus: De Chalcantbo: De lapide Lazuli: De animalibus insectis: De odoribus, & suffumigiis: Chymicae Praelectiones: Consilia Medica. Dell'acque Romane: De Optimo Medico: De abusu circa dierum criticorum enumerationem: Discorso della durezza de medicamenti tanto semplici, che composti. Linden de Scriptis Medicis.*

JOANNES MANELPHIUS de Monte Rotundo in Sabina, diu professus erat Philosophiam, cum anno MDCXXXIV. aggressus est Medicinæ Practicæ tractationem, in quo munere versatus est usque ad annum MDCLII. tuncque aurei quadrigenti ei solvebantur. De quo egimus inter Professores Philosophiæ.

BALDUS BALDUS Florentinus, primo Logicam docere coepit anno MDCXXX. tum post aliquot annos Practicam Medicinam, simul cum Manelphio, usque ad annum MDCXLV. ejusque stipendium excedebat aureos tercentos. Is Medicum egit Innocentii X. & Protomedicum anno MDCXLI. & Canonicum Basilicæ Liberianæ. Edidit: *Lectiones Academicas de venenis: Praelectionem de Contagio-*

tagione pestifera: Historiam morbi, & Anatomicas observationes circa corpus Card. Bevilacqua. Laudatur a Gabriele Naudæo in epistola ad ipsum data, quam exhibet Allatius in libro De viris illustribus. De eo Morerius in Dictionario, & Mandosius in Theatro Archiatrorum Pontificiorum.

PETRUS SERVIUS Spoletanus, alter Medicinæ Theoricæ Professor anno MDCXXXVI. cum Josepho de Sanctis Æquicola, stipendio ducentorum aureorum in locum Marci Antonii Luciani, per annos undecim.

JOANNES BENEDICTUS SINIBALDUS Leonissanus, stipendio aureorum centum, successit Petro Castello in Cathedra Simplicium Medicamentorum, feriatis diebus, anno MDCXXXVI. annisque decem in ea docuit, tum anno MDCXLVII. Medicinam Practicam tradidit annis undecim. Egit Protomedicum generalem anno Jubilæi MDGL. rursusque anno MDCLVII. cum vivis excessit.

TADDÆUS COLLICOLA Spoletanus, Canonicus Basilicæ Vaticanæ, ex Brevi Urbani VIII. Summi Pontificis, cujus agebat Medicum, Cathedram Practicæ Medicinæ simul cum Manelphio, & Baldo obtinuit, anno MDCXXXVII. stipendiumque aureorum quinquaginta supra quadringentos, & aliquot annis hoc munere functus est. De eo Mandosius.

JOANNES TRULLUS Verulanus, Chirurgiam extra ordinem expendebat ab anno MDCXXXVII. per annos quatuor, eique aurei tercenti persolvebantur.

BENEDICTUS RITA Leonissanus, Medicus Clementis IX. Summi Pontificis, de rebus Physicis agere coepit extra ordinem anno MDCXXXVIII. tum post annos decem, & septem traductus est ad Cathedram Theoricæ Medicinæ, cui incubuit usque ad annum MDCLXVIII. cum rude donatus est, tuncque ejus stipendium excedebat aureos quingentos. Obiit Protomedicus generalis anno MDCLXX. quo munere etiam functus fuerat, annis MDCLI. MDCLVI.

con

confirmatus MDCLVII. & MDCLXIX. De eo Mandosius in Theatro Archiatr. Pontif.

DOMINICUS PANAROLA Romanus, Medicus Collegii, successit Sinibaldo ad Cathedram Practicæ Medicinæ translato, in Cathedra Simplicium Medicamentorum tenui stipendio, anno MDCXLVI. per annos decem; deinde Anatomiz, & Chirurgiæ incubuit anno uno in locum Joannis Castellani. Edidit: *Jatrologismorum seu Medicinalium observationum Pentecostæ quinque, utilibus præceptis, singularibus medelis, reconditis speculationibus, portentosis casibus refertæ: quibus diversa, eaque curiosa in calce adduntur Opuscula, nempe de Simplicium cognitione Medico necessaria: Plantarum Amphitheatralium Catalogus; Chamæleo examinatus: Arcanorum fasciculus primus, & secundus. Polycarponia seu variorum fructuum labores. Linden de Scriptis Medicis.*

GABRIEL FONSECA Lusitanus, Archiater Innocentii X. Summi Pontificis, ab anno MDCXLV. Practicam Medicinam docuit per annos viginti octo, ejusque stipendium excedebat aureos quingentos. De eo Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hispana: *Gabriel de Fonseca, Lusitanus, Lamecensis, Doctor Medicus, Pisis olim Philosophiæ Professor, dein Romæ medicinam usque ad obitum fecit: nemini secundus, ne ulterius aliquid aliorum ad invidiam dixerim. Quare ei curam salutis suæ commisit Innocentius X. Papa. Romæ in Sapientiæ sedibus docuit etiam Medicæ artis Praxim: meditabaturque paucis abhinc annis experimenta quædam suæ artis publicare, ad exemplum Roderici Fonseca viri doctissimi, quem patrum habuit, & studiorum auspitem. Obiit anno MDCLXVII. Edidit *Medici Oeconomiam.**

JULIUS CÆSAR DE BENEDICTIS Aquilanus, Archiater Urbis, Professor Medicinæ Theoricæ una cum Manelchio, & Rita ab anno MDCXLVII. per annos octo, cum

vi-

vivis discessit, faviente peste, Protomedicus generalis designatus. Ad Innocentii X. & Alexandri VII. valetudinem curandam aliquando adhibitus est. Edidit rerum Medicarum volumina quatuor, nempe: *Epistolas, Consilia, de Pephafmo, de Pleuritide, Lectionesque Academicas*. Laudatur a Toppio in Bibliotheca Neapolitana, & Merchlino de Script. Med.

HYACINTHUS ALTOMARIUS Consentinus, in locum Alexandri Menghini, agere coepit de morbis Mulierum anno MDCLII. stipendio aureorum centum, tum Theoricam, tandemque Practicam Medicinam docuit, aucto stipendio ad aureos fere tercentos, ad annum usque MDCLXXVI.

OCTAVIANUS CASTELLUS Spoletinus in Philosophia, Medicina, Geometria non leviter versatus, docuit extra ordinem in Romano Gymnasio, uti Janus Nicius testatur. Deinde se ad Poesin, ac Musicam convertit, ac singulis annis, singulas & interdum binas populo fabulas dedit. Obiit anno MDCXLI. Janus in Pinac.

MATTHIAS NALDUS Senensis, Archiater Alexandri Papæ VII. stipendio aureorum sexcentorum Practicam Medicinam tractandam suscepit anno MDCLIV. una cum Fonseca, & Sinibaldo, deinde cum aliis usque ad annum MDCLXXVI. quo tempore ejus stipendium ad septingentos aureos pervenerat. Egit Protomedicum generalem annis MDCLX. MDCLXII. MDCLXVI. & MDCLVI. Scripsit *De Mundi universi amicitia, qua dissidentes Philosophorum opiniones conciliantur, & parantur ex re medica amicitia: In Aphorismos Hippocratis*. Merchlino in additionibus ad Lindenium de Script. Med.

JOANNES FRANCISCUS SINIBALDUS Leonissanus, Filius Joannis Benedicti, Medicusque Collegii, successit Panarolæ, anno MDCLVI. agens de Simplicibus Medicamentis, feriatis diebus, stipendio aureorum centum, usque ad annum MDCLXVII. In Catalogis Professorum, & in

in Bibliotheca Mandosii dicitur Romanus , fortasse , quod Romæ natus sit . Pariter in Statutis Collegii Medicorum Urbis , Joannes Franciscus vocatur Romanus , simulque dicitur Filius Joannis Benedicti . Plures edidit libros , quos recensent Mandosius , & Merclinus , nempe : *Geneantropia , sive de hominis generatione Decateuchon , ubi ex ordine quacumque ad humanæ generationis liturgiam , ejusdemque principia , organa , tempus , usum , modum , occasionem , voluptatem , aliasque omnes affectiones , quæ in Aphrodisiis accidere quoquo modo solent , atque possunt , dedita opera , plene , methodice , & jucunde pertractantur : Hippocratis Antiphon libri quinque : De morbis Puerorum .* Hæc Merclinus tribuit Joanni Benedicto .

CAROLUS VALESIIUS DUBOURGDIU Burdegalensis, Professor Medicinæ Theoricæ ab anno MDCLVI. extra ordinem , stipendio centum & viginti aureorum , per annos quatuordecim , tum Ordinarius Professor Medicinæ usque ad annum MDCLXXXIX. quo tempore percipiebat aureos fere tercentos . Egit Protomedicum generalem anno MDCLXXIII. Editi : *Commentarii de peste , & de Exanthematibus : Aphorismi Prognostici Hippocratis in febris acutis Commentariis illustrati .*

JOANNES TRULLUS Romanus , Medicus Collegii anno MDCLVII. Anatomicis , & Chirurgicis rebus operam dare cœpit , tum anno MDCLXX. docuit Theoricam Medicinam cum Valesio , deinde Practicam usque ad annum MDCC. & ejus stipendium excedebat aureos tercentos .

JOANNES BAPTISTA BENCIUS ab Aquapendente, Professor Practicæ Medicinæ ab anno MDCLVII. extra ordinem , stipendio aureorum centum viginti , per annos quatuordecim . Fuit Protomedicus generalis anno Christi MDCLVIII.

MICHAEL ANGELUS CAPORIPA Romanus , ab anno MDCLVIII. Medicinam extra ordinem professus est per

A a a

in-

integros annos sex, hora maautina, stipendio aureorum viginti quinque.

PAULUS MANFREDUS Lucensis, eodem stipendio, Professor Medicinæ extra ordinem ab anno MDCLXI. per annos octo, deinde, aucto stipendio, successit Joanni Trullo in Chirurgicis, & Anatomicis rebus pertractandis, tandem simul cum Joanne Trullo docuit Theoricam Medicinam, usque ad annum MDCC. quo tempore ejus stipendium aureis quinquaginta supra ducentos pendebat. E Collegio erat Medicorum Urbis. Edidit: *De nova & inaudita Medico - Chirurgica Observatione, sanguinem transfundente de individuo in individuum, prius in brutis, deinde in homine experta: Novæ circa aurem Observationes*. Linden de Script. Med.

LUDOVICUS BELLINSANUS Lucensis, anno MDCLXVI. Professorem Medicinæ extra ordinem, stipendio aureorum sexaginta agere coepit, atque in ea statione annos decem impendit. Egit Protomedicum generalem anno MDCLXV.

JACOBUS SINIBALDUS Romanus, anno MDCLXVII. Cathedram obtinuit Simplicium Medicamentorum, feriatis diebus, quo in munere, cum annos quatuordecim explevisset, traductus est ad Cathedram Theoricæ Medicinæ, quam hoc incunte sæculo adhuc profitebatur, stipendio ducentorum aureorum. Laudatur a Mandosio in Bibliotheca Romana, utpote cujus extant hæc Opera *Embrio Philosophicus, sive novum veteris Philosophiæ Rudimentum quatuordecim Propositionibus delineatum: Plantarum Metamorphosis: Lectio cum ostensione habita in Horto Medico Romanae Sapientiæ: De Simplicium signataris extrinsecis Lectio alta: Dell'abuso de Vescicatorii Discorso*.

CÆSAR MACCHIATUS Firmanus, Medicus Christianæ Alexandræ Svecorum Reginae, & Protomedicus designatus anno MDCLXXIV. postquam in Gymnasio aliquot an-

annis Philosophiam docuisset, Medicinæ Practicæ tradendæ operam dedit anno MDCLXX. stipendio aureorum ducentorum extra ordinem, per annos quatuor.

FLORIDUS SALVATORIVS Tiphernas, Canonicus Sancti Laurentii in Damaso, Medicus Clementis X. ex Pontificis Chirographo Cathedram Practicæ Medicinæ obtinuit anno MDCLXX. percepitque stipendium septingentorum fere aureorum, per annos fere triginta. Egit Protomedicum generalem annis MDCLXXIV. & MDCLXXV. Præclare meruit de Collegio Archiætrorum Urbis; hinc ei nuncupata sunt hujus Collegii Statuta typis commissa anno MDCLXXV. Ibi in epistola nuncupatoria laudatur Salvatorius, quod Hortum Medicum restituerit: *Te sollicitus argento Romanus Janiculus novo jam titulo florescit in montem aureum, ex quo patefacta est illic explorandarum simplicium barbarum schola spatiosa, & subcæcis undique florida.* De eo Mandosius.

THOMAS PETRUCCIUS Romanus, Medicinam Theoricam hausit a Joanne Francisco Sinibaldo, Practicam a Gabriele Fonseca, quam per aliquot annos publice docuit. Anno MDCLXXX. in publico certamine in Ecclesia S. Eustachii novem defendit propositiones juxta sententiam Empedoclis, summa cum laude. Edidit: *Spicilegium Anatomicum de structura, & usu capsularum renalium: Tractatum de Tarantulis Apuliæ: Tractatum de hominis generatione*, ubi novam tuetur de semine sententiam. De eo Mandosius in Bibl. Rom.

LUCAS ANTONIVS PORTIVS, Philosophus, Mathematicus, Medicus præclarissimus, in lucem venit anno MDCXXXVII. in Oppido Pasitani prope Amalphim. Primum Neapoli claruit, tum in Urbe anno MDCLXX. per aliquot annos Medicinam e Cathedra docuit extra ordinem stipendio aureorum centum, & viginti. Mox peragrata Italia, Germaniæque, ubique doctorum virorum familiaritate, & æstimatione usus, rediit Neapolim, pri-

mumque in Seminario Clericorum res Philosophicas tradidit, tum Anatomem in publico Gymnasio. Edidit Libellos, Dissertationes, Epistolasque doctissimas, nempe: *Del sorgimento de licori nelle fistole aperte d' ambedue gl'estremi, & intorno a molti corpi, che tocchino la loro superficie: De motu corporum: Erasistratus sive de sanguinis missione: De veteri Medicina: De generatione metallorum: De fontibus naturalibus: Fons Jovis, fons Solis, Padi fons, aliique similes, quorum meminit Plinius: De militis in castris sanitate tuenda: De difficultate Medicinae: De aere artificiali flamma, & animalibus mortifero: De rarefactionum natura: Opuscula, & fragmenta varia. De ejus vita, laudibus, librisque videndus Hyacinthus Gimma in Elogiis Academicis Tom. 1. & in Histor. Litter. Italiae.*

ROMULUS SPETIOLUS Firmanus, Archiater Alexandri Papæ VIII. stipendio aureorum centum, profiteri cœpit Medicinam extra ordinem anno MDCLXXV. quo in munere annos exegit quadraginta, tuncque ejus stipendium aureos quadringentos conficiebat. Medicum quoque egit, mortuo Macchiato, Christinae Reginae Svecorum. Fuit & Beneficiatus Basilicæ Vaticanæ, sacrisque initiatus. Scripsit de miraculis B. Laurentii Justiniani. De eo Mandosius in Theatro Archiatorum Summorum Pontificum.

JOANNES PHILIPPUS VIGNOLUS Romanus, Ordinis Minorum Strictæ Observantiæ, & Cherubinus Colanellus, ejusdem Ordinis, Setinus, circa hæc tempora, Pontifice Innocentio XI. Rectore Federico Caccia indicandis in Horto Medico Stirpibus operam suam dabant. At in Gymnasio Jacobus Sinibaldus de Simplicibus Medicamentis differebat.

JOANNES BAPTISTA TRIUMPHETTUS Bononiensis, peritissimus rei herbariæ, successit Sinibaldo in Cathedra Simplicium Medicamentorum, simulque in Horto Medi-

dico Herbas ipsas indicavit, anno MDCLXXXI. per annos triginta. Ejus summum stipendium aureos ducentos excedebat. Præclare meruit de Horto Medico, cui stirpes quamplures undique conquistas addidit, & earum Cathalogum edidit. Extant ejus duæ Dissertationes habitæ in Horto Medico, quarum prima agit, *ut Medici omiſſis minus utilibus inſpectionibus Plantarum inquisitiones inſectentur*. Hanc editis *Vindiciis veritatis* defendit a censura Marcelli Malpighii, qui illum accusaverat, quod, ut rei herbariæ notitiam extolleret, Anatomiam, & cætera Medica studia contempſiſſet. Altera probat, *Viris etiam nobiles valde expedire ſimplicium Medicamentorum notitiam poſſidere*. Edidit etiam *Observationes de Ortu & vegetatione Plantarum cum hiſtoria novarum plantarum iconibus illuſtrata*.

JOANNES MARIA LANCISIUS Romanus, Medicus præclariffimus, annis natus triginta, Anatomiam, Chirurgiamque profiteri cœpit anno MDCLXXXIV. in Romano Gymnaſio, quam in Noſocomio S. Spiritus in Saxia, ubi Medicum agebat, diligentiffime coluerat. Anno Chriſti MDCLXXXV I I I. Innocentius XI. eum Medicum Pontificium, Canonicumque Eccleſiæ S. Laurentii in Damaso conſtituit, qua dignitate, mortuo Pontifice, ſe abdicavit. Innocentium XII. ſupremo morbo laborantem curavit. Collegio Cardinalium ad eligendum Clementem Papam XI. congregato a rebus Medicis fuit; uti etiam Clementi XI. Summo Pontifici. Eidem Cardinales Alterius, & Spinula vices ſuas demandarunt in creandis Doctõribus Medicinæ, & Philoſophiæ. Docuit in Gymnaſio annis tredecim, vixit vero ad annum uſque MCCXX. inſigni ſua Bibliotheca publico Noſocomio Sanctus Spiritus teſtamento relicta. Ejus Opera ſimul collecta edi curavit Petrus Aſſaltus Botanicæ Profeſſor, hoc titulo: *Joannis Mariæ Lanciſi Archiatri Pontificii, & incimi Cubicularii Opera, quæ hætenus prodierunt omnia,*

nia, Dissertationibus nonnullis adhucdum ineditis locupletata, & ab ipsa Auctore recognita, & emendata, quæ collegit, & in ordinem digessit Petrus Assalius in Romano Archilyceo Botanica Professor. Primo Tomo hæc Opera continentur: De subitaneis mortibus libri duo: Dissertatio de nativis deque adventiis Romani cæli qualitatibus, cui accedit Historia Epidemica Rheumatica, quæ per hyemem anni MDCCIX. vagata est: De noxiis Paludum estuviis libri duo: Tomus secundus hæc Opera complectitur: Dissertatio historica de Bovilla peste ex Campaniâ finibus anno MDCCIII. Latro importata, deque præsidii per Sanctissimum Patrem Clementem XI. Pon. Max. ad avertendam aeris talem, & annonæ caritatem opportune adhibitis, cui accedit consilium de Equorum Epidemia quæ Romæ grassata est anno MDCCXII. Dissertatio de recta Medicorum studiorum ratione instituenda, habita ad novæ Academiæ Alumnos, & Medicinæ Tyrones in Archinasocomio S. Spiritus in Saxiâ; Humanæ corporis Anatomica synopsis: Epistola ad Joannem Baptistam Bianchi de humorum secretionibus in genere, ac præcipue de bilis in hepate separatione: An acidum ex sanguine extrahi queat: Epistola duæ de triplici intestinorum Polypo: De Physiognomia: De se cogitantis animæ: De ortu, vegetatione, ac textura fungorum: De Pliniana Villa ruderibus: Forma ac methodus describendæ morborum historiæ: Lucubratiô de Virgine quadam Calliensi mirabili vexata symptomate: Anatomia per uso, e intelligenza del disegno ricercata non solo sugl'ossi e muscoli del corpo umano, ma dimostrata ancora sulle statue più insigni di Româ: Dissertatio de ratione philosophandi in arte medica: Dissertatio epistolaris de Lumbrico late: Dissertatione epistolare intorno all' epidemia de' Bapi: Ragionamento intorno all' epidemia de' Cavalli succeduta in Roma nella primavera del 1712. Tabulæ Anatomica Clar. Viri Bartholomæi Eustachii,

Lot-

Lettere al Sig. Antonio Vallisnieri con la quale si ritratto alcuni suoi errori scorsi nel libro de noxiis Paludum effluviis: Michaelis Mercati Samminiatesis Metalloteta: Dissertatio de Vena sine pari: De structura asaque gangliorum: Epistole due ad Joannem Morgagnium: Dissertatio epistolaris de natura, & presagio Dioscurorum nautis in tempestate apparentium. Lancisii vitam edidit Crescimbenius. Laudatur a Nicetonio in vitis virorum illustrium, & in Dictionario Morerli postrema editionis, & Mandosio in Theatro Archiatri Pontif.

GEORGIUS BAGLIVUS Liciensis, celeberrimi nominis Medicus, anno MDCXCV. Cathedram Chirurgiæ, & Anatomix, in qua Lancisius federat, occupavit. Philosophiæ, ac Medicinæ operam dederat in Gymnasis Salernitano, Neapolitano, Bononiensi, ubi Malpighium audiverat. In Urbe æstimationem, ac benevolentiam omnium sibi conciliavit, præsertim Severoli, & Ciampini, in cujus Academiâ Physico-Mathematica locum habuit. Editis libris, ejus fama longe, lateque diffusa est, ut illum Clarissimæ Societates Londinensis, & Imperialis socium adsciverint in locum Malpighii. Sed florentem ætate triginta octo annorum, & doctrina, magno cum rei Medicæ damno, mors abstulit, anno MDCCVII. uti legitur in Fastis Arcadum defunctorum. Ejus libri pluries, variisque in Europæ locis, typis editi sunt, præsertim anno MDCCX. Lugduni, in Tomos sex distributi. Illorum vero argumenta hæc sunt: *De praxi Medica: De fibra motrice & morbosa: Canones de Medicina solidorum: De progressionem Romani terræmotus: De systemate, & usu motus solidorum in corpore animato: De vegetatione lapidum: De analogismo circulationis maris ad analogiam sanguinis: De anatome, morsu, & effectibus Tarantule: De usu & abusu Viscantium: De observationibus anatomicis, & practicis: De Theorica Me-*

Medica: De respiratione & somno: De circulatione sanguinis in Testudine, ejusdemque cordis anatome: De morbis salivæ, bilis, & sanguinis: Commentarii de Statica Medicina Aphorismorum Sanctæcrii: Epistola. Plura de ejus laudibus habet Gimma in Historia Litteraria, & Pappadopoli de Alumnis Gymnasii Patavini, quo teste, Baglivus dicebatur Romanus Hippocrates.

LUCAS TOZZIUS e Frignano prope Averfam, in Philosophicis, Medicisque rebus nulli secundus, lucem aspexit anno MDCXXXVI. primumque Neapolitani Gymnasii Cathedras ascendit Matheseos, & Medicinæ, ut vices suppleret Thomæ Cornelii, tum Andree Gomezii Protomedici generalis. Deinde anno MDCXCIV. inito certamine, Cathedram Institutionum Medicarum, mox primariam Medicinæ obtinuit, ac sæpe disseruit simul de rebus Physicis, Astronomicis, Mathematicis, Medicisque. Sed anno sequente, illum Innocentius XII. Romam accersivit, Medicum suum esse jussit, & publicum Professore Practicæ Medicinæ, stipendio sexcentorum aureorum. Eundem, Innocentio defuncto, Carolus II. Rex Hispaniarum sibi esse a rebus Medicis decreverat, jamque ille Mediolanum pervenerat, profecturus in Hispaniam, nisi Rex vivis excessisset. Quare rediit ad patrii Gymnasii Cathedram, ubi plurima, eaque doctissima in lucem emisit, quæ recenset Hyacinthus Gimma in Elogiis Academicis, ubi Tozzii vitam describit, obiitque Protomedicus Regni, anno Domini MDCCXVII. Ejus extant: *Recondita nature opera jam detecta, ubi circa quatuor casus observati Cometæ anno 1664. Astronomico physice disseritur. Opera Physico Medica in quatuor Tomos distributa:* Horum primus Theoricam, & Practicam Medicinam expendens, summa brevitate, & doctrina, plurimos Tractatus complectitur. Reliqui Tomi tres Commentaria complectuntur in libros Aphorismorum Hippocratis. Scripsisse etiam dicitur

tur a Gimma *Comment. in artem medicinalem Galeni: De Terræmotu: De anima Mundi: De morbis puerorum & mulierum. Trigonometria absque tabulis sinuum tangentium, & secantium ad praxim reducta, & resoluta.* Plura de eo Gimma, & Tomo I. Arcadum illustr. & Mandosius in Theatro Archiattrorum Pontificiorum.

ALEXANDER PASCULUS Perusinus, e patrio Gymnasio, ubi Philosophiam annis decem docuerat, a Clemente XI. Pontifice, anno MDCCI. ad Cathedram Practicæ Medicinæ in Romano Gymnasio accersitus est. In Collegium Archiattrorum Urbis adscitus, electus est Protomedicus generalis annis MDCCXXI. MDCCXXVI. MDCCXXVIII. MDCCXXXII. MDCCXXXVI. eique commissæ vices Cardinalis Camerarii in constituendis Doctoribus Medicinæ, & Philosophiæ. Cardinalibus ad eligendum Clementem Papam XII. in Conclavi degentibus fuit a rebus Medicis. Ejus sententiam Sacra Congregatio Rituum sæpe consuevit expetere, cum agebatur de prodigiosis ægrorum curationibus perpatratis illorum invocatione, qui in Sanctorum numerum sunt referendi. Quo nomine, non semel commendatur a doctissimo LAMBERTINO, nunc Gloriosissimo BENEDICTO XIV. in libris de Canonizatione Sanctorum. Eundem laudat Gimma in Histor. Litter. Italiæ. Hoc anno MDCCLI. rude donatus est; sed jam pluribus abhinc annis, cessaverat a Scholis. Multa edidit Etrusco sermone, eundemque Clar. Bergantinius Teatinus recenset inter Scriptores probatissimos Etrusci sermonis: *Il Corpo umano*: est is Tractatus Anatomicus pluries typis commissus. *Trattato delle febrî: Nuovo metodo per introdursi ad imitazione de Geometri con ordine, chiarezza, e brevità nelle piu sottili questioni di Filosofia Metafisiche, Logiche, Morali, e Fisiche: Osservazioni Teoriche, e Pratiche di Medicina: Della natura de nostri pensieri, e della maniera, con cui s'esprimano: Saggio di Logistica: Del moto, che ne' mobili si rin-*

Bbb

fonde

fonde per impulso esteriore, Trattato Fisico Matematico: Del moto, che ne mobili si rinfonde in virtù di loro elastica potenza, Trattato Fisico Matematico: Risposte ad alcuni consulti: De Homine Tomi tres, quibus Theoria, Praxisque totius Medicinæ continetur.

MICHAEL ANGELUS PAULI Pisarenensis, anno MDCCV. Professor Practicæ Medicinæ hora vespertina simul cum Spetiolo, & Pasculo, per annos fere viginti. Clementis XI. Summi Pontificis Medicum egit, ac Protomedicum generalem annis MDCCXII. MDCCXVI. MDCCXIX. & MDCCXXII.

ORUNTIUS GULIELMUS ARNO de Mandurio Professor Medicinæ Theoricæ, anno Domini MDCCIX. Inter Archiatros Urbis locum obtinuit.

PETRUS ASSALTUS Firmanus successit Triumphetto in Cathedra Simplicium Medicamentorum, anno MDCCX. sed post annos decem ad Cathedram transiit Theoricæ Medicinæ. Plurimum excelluit in rerum Medicarum, præsertim Botanicarum peritia; ac sæpe rogatus sententiam dixit, an naturæ viribus prodigiosa quædam perparata, ab his, qui in Sanctorum numerum sunt referendi, possint adscribi; hæcque illius Judicia typis edita sunt. Metallothecam Michaelis Mercati a Lancisio. evulgatam notis illustravit.

JOANNES ANTONIUS VULPIUS Asculanus, e Collegio Archiatrorum Urbis, anno MDCCXK. Professor Simplicium Medicamentorum, isque herbas indicabat in Horto Medico, tum Theoricam Medicinam docuit.

FRANCISCUS SOLDATUS Romanus, vices Romuli Spetioli supplevit in Cathedra Practicæ Medicinæ anno Christi MDCCX. tum Cathedram hanc ipsam obtinuit, docuitque usque ad hunc annum MDCCLI. cum supremum obiit.

ANGELUS CHELLINUS Bononiensis Professor Chirurgiæ, & Anatomiciæ, ab anno MDCCXVI. per annos octo.

NICOLAUS MICHELANGELO de Rocca Contrada Senogal-

nogalliensis Diœcesis, e Collegio Archiætrorum, Professor Practicæ Medicinæ ab anno MDCCXII. obtinuit vacationem muneris post exactos in munere publico viginti sex annos.

RAIMUNDUS TAROZZIUS Romanus Professor Theoricæ Medicinæ ab anno MDCCXXIV. clari nominis in Urbe fuit. Edidit Dissertationes plures, quibus ad examen revocantur prodigia nonnulla a piis viris perpetrata, an naturæ viribus occultis, vel nonnisi Divina virtute edi potuerint. Anno MDCCXLI. Protomedici officio functus est, obiitque anno altero.

ANTONIUS COCCHIUS Hernicus Chirurgiam, & Anatomem pertractavit ab anno MDCCXXVI. perque annos duos supra viginti professus est. Edidit Lectiones quasdam Anatomicas, Dissertationem de usu Corticis Chinæ, & Judicia quædam de Sanctorum miraculis. Obit anno MDCCXLVII.

COSMUS GRILLI Messanensis, Medicus Collegii, primo de Simplicibus Medicamentis, herbisque in Horto Medico indicandis agere cœpit anno MDCCXXVII. tum ad Cathedram transit Medicinæ Practicæ, eamque sedem nunc temporis obtinet.

MARCUS ANGELUS MARCANGELI Sabinensis, Medicus Collegii, diu egit Professore supra numerum, nunc vero Cathedram obtinet Institutionum Theoricæ Medicinæ, atque annis tribus supra viginti professus est.

JOSEPH DE PANICIS Montoriensis, anno MDCCXLV. ut Professor supra numerum agebat de causis morborum, deinde Cathedram Botanicæ ascendit, obiitque anno MDCCXLVII. cum e Collegio esset Medicorum Urbis.

FRANCISCUS AURELIUS GINNANESCHI Senensis anno MDCCXLI. vices obire cœpit Alexandri Pasculi Practicæ Medicinæ Professoris, cujus etiam sedem in Collegio Archiætrorum Urbis paucos post annos occupavit. Anno MDCCXLVI. cum Botanicæ Professor infirma valetudi-

laboraret, hoc etiam munere fungi iustus est; tum sequente anno, hanc ipsam Botanicæ Cathedram accepit, simulque egit de Practica Medicina, hora vespertina, deque rebus Botanicis hora matutina, usque ad hunc annum MDCCLI. cum Alexander Pasculus rude donatus est, alterque ei in Cathedra Practicæ Medicinæ subrogatus,

NATALIS SALICETUS e Nebio in Corsica, e Collegio Archiatrorum, instituto certamine, anno MDCCXLVII. adlectus est, qui Chirurgiam, Anatomemque in Gymnasio pertractaret, eoque munere nunc temporis fungitur.

JOANNES FRANCISCUS MARATTI Romanus, Abbas Congregationis Vallisumbrosæ Professor Botanicæ Practicæ, qui nempe in Horto Medico Stirpium nomina, & characteres indicat, ab anno MDCCXLVII.

ALOYSIUS PHILIPPUS GIRALDUS Ferrariensis, primus in Romano Gymnasio Professor Chemiæ ab anno Christi MDCCXLIX.

JOANNES LAURENTIUS GUARNIERI Senensis Medicus Collegii, ex certamine obtinuit Cathedram Medicinæ Practicæ, die 23. Martii anno MDCCLI.

JOANNES BAPTISTA PAULINUS Sabinus ex eodem certamine Professor Theoricæ Medicinæ.

SIGISMUNDUS TONCI Senensis ex eodem certamine adlectus est Professor supra numerum.

CAPUT IV.

PROFESSORES MATHEMATICÆ.

NICOLAUS COPERNICUS Thorunii Prussiæ in lucem editus anno MCDLXXI. domi Latinis, Græcisque Litteris eruditus, in Academia Cracoviensi Philosophicis, Medicis, & Mathematicis disciplinis instructus, annum agens vigesimum tertium se in Italianam contulit, primumque Bononiæ pedem fixit, ubi Dominico Mariæ Ferrariensi publico Astronomiæ Professore, & discipulus, & in Astronomicis observationibus adjutor fuit. Romam deinde veniens, circa finem sæculi decimi quinti, constitutus est publicus Mathematicarum rerum in Gymnasio Professor, ubi & observationes aliquot Astronomicas absolvit circa annum MD. Reversus post aliquot annos in patriam, adscriptus est Collegio Canonorum Ecclesiæ Cathedralis Fravenburgii ad Vistulæ oram siti; ubi totus Astronomiæ incubuit, Opusque perfecit sex libris distinctum *de Orbium cælestium revolutionibus*, quibus totam Astronomiam complexus est, atque Paulo III. Pontifici nuncupavit. Prodiit hoc Opus Norimbergæ anno MDXLIII. eodemque anno die 24. Maji Copernicus paulo post, quam operis editi exemplum accepisset, sanguinis profluvio extinctus est, sepultusque in Ecclesia Cathedrali Warmiensi. Ejus vitam Gassendus conscripsit.

JOANNES TAISNERUS Hannonius, Jurisconsultus, Philosophus, Medicus, Mathematicus præclarissimus, in variis Italiæ Academijs, præsertim vero Ferrariæ, & Romæ res Mathematicas e Cathedra docuit, uti ipsemet narrat in prefatione libri de usu Sphæræ materialis. Et Ghilinus in Theatro Litteratorum testis est docentem
in

Scholis Urbis habuisse tercentos Auditores . Idipsum testatur Thomassinus in elogiis doctorum virorum scribens de Taisnero : *Romæ, & Ferraria hospes Mathematicus publice cum doceret, audientium coronâ sapiebatur, quos etiam privatis in ædibus, iisdem artibus orudiebat.* Caroli V. Regiam prolem litteris instituit, eundemque Imperatorem in Africam ad bellum proficiscentem in Tunetana expeditione secutus est, pluraque itinera egit per Asiam, Africam, Europam, uti ipsemet narrat in laudata præfatione . Cum in Sicilia versaretur novam navis majoris constructionem invenisse dicitur . Tandem urgente ætate, Colonia pedem fixit, fuitque præfectus Musicæ Archiepiscopi Joannis Gebhardi, ibi & Chiro-mantiam, cui erat addictus, docuit . Libri ab eo plures editi : *De motu continuo adversus Philosophum : De natura magnetis, & de navigandi usu : Opus Mathematicum libris octo descriptum : De annuli Sphærici fabrica libri tres : De usu Sphære materialis : De proportionem motuum localium contra Aristotelem : Astrologia judiciaria Isagoges : De motu celeberrimo hætenus incognito.* Obiit senex in patria . De eo Ghilinus, Thomassinus, Bayle, Veidlerus, Niceronius .

RODERICUM Lusitanum, insignem Mathematicum, Professoreque in Gymnasio Romano memorat Joannes Pierius Valerianus in libro de infelicitate Litteratorum his verbis : *Rodericus Lusitanus summæ juvenis eruditionis Mathematicarum scientissimus, quas non ut multi barbære, sed vel Græce, vel Latine idque castigatissime profitebatur, miræ prorsus in docendo dexteritatis, & diligentie, is Ægidium Cardinalem in Hispaniis natus, qui magnis de rebus ad Carolum Imperatorem pro Christiana pietate missus fuerat, rarissimam hominis eruditionem, & sapientiam admiratus, eum in Italiam secutus, cum Romæ doctrinam suam propalasset, eruditorum omnium concursu frequentari capit, mox rebus tunc flo-*
renti-

rentibus Romana Cathedra honestatus in ea incidit tempora, quæ omnium calamitosissima semper appellabatur, a latronibus enim Roma vastatoribus male habitus, in eo juventutis flore pestilentia, quæ statim in cladem illam incubuit, fuit absumptus.

ANTONIUS MARIA PACIUS Mathematicæ Professor, Pio V. Pontifice, Reçtore Camillo Perusco Episcopo Alatrino, anno MDLXVII. stipendio centum aureorum. In antiquis Catalogis Professorum sub Paulo III. Julio III. Pio IV. desideratur Mathematicæ Professor, quamvis tradendæ Philosophiæ plurimi addicti legantur, usque ad memoratum annum, cum primum restituta videtur sedes in Gymnasio Romano Mathematicis Disciplinis.

JOANNES BAPTISTA RAIMUNDUS Professor Matheseos sub Gregorio XIII. Pontifice, Reçtore Cæsare de Grassis, Sacri Palatii Apostolici Causarum Auditore, anno Christi MDLXXVI. stipendio aureorum quinquaginta.

JOANNES PETRUS POMERIUS Hispanus Mathesim profitebatur anno MDLXXXII. Gregorio XIII. Pontifice, Reçtore Cæsare de Grassis, stipendio aureorum centum.

MAURITIUS BRESSIUS Gracionopolitanus, Rhetoricam, & Mathematicam in Gymnasio profitebatur anno Christi MDLXXXVI. Sixto V. Pontifice. Fuit Mathematicum Professor Regius atque Rameus, hoc est e Collegio Parisiensi Mathematicorum, quod Petrus Ramus instituit, & cui annum vestigial quingentarum librarum e facultatibus suis attribuit. Edidit *Libros quatuor metricæ astronomicæ*, quibus Trigonometriam sphericam in usum Astronomiæ exponit, uti testatur Veidlerus Hist. Astron. Cap. 14. num. 119.

JACOBUS MARCHESETTUS Pisarenensis, Mathesim in Gymnasio docere cœpit anno MDXCI. Clemente VIII. Pontifice, Reçtore Bernardino Biscia, stipendio aureorum centum, exactisque in hoc munere annis octo, Rhetoricæ præcepta tradidit usque ad annum Christi MDCV. eique

eique pro suo honorario solvebantur aurei tercenti.

LUCAS VALERIUS Romanus, anno MDC. tum Græcam Linguam hora vespertina, tum feriatis diebus Mathematicam, stipendio aureorum centum & quinquaginta profitebatur. Sed anno MDCIII. Moralem Philosophiam, simulque Mathesin e Cathedra docebat, duplicique hoc munere functus est, salario aureorum tercentum, usque ad annum MDCXVIII. quum vivis excessit. Ejus in Mathematicis disciplinis peritia magnis laudibus commendatur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, & Prospero Mandosio in Bibliotheca Romana, qui referunt Valerium a præclarissimo Galilæo appellatum Archimedes sui ævi. Edidit egregium librum *De Centro Gravitatis solidorum*: aliumque non minori laude dignum: *De Quadratura Parabolæ per simplex falsum*.

FABRITIUS COCCANARIUS Tiburtinus Valerio successit in Cathedra Mathematicæ usque ad annum MDCXXI. stipendio aureorum sexaginta.

ANDREAS ARGOLUS de Taleacotio in Neapolitano Regno, Medicus, & Mathematicus celeberrimus, per annos sex in hac Gymnasii Romani Cathedra sedit, sub Gregorio XV. & Urbano VIII. tum ad Patavinas Cathedras commigravit, ubi a Senatu Veneto, Equestri Ordine, & magno stipendio, donatus est. Præsertim in Astronomicis Rebus maxime excelluit, atque claruit, uti sequentes doctissimi Libri ab eo editi plane testantur: *Tabulæ primi mobilis, quibus veterum rejectis prolixitatibus, directiones facillime componuntur: Ephemerides ad longitudinem Almæ Urbis ab anno MDCXXI: ad annum MDCXL. ex Pruneticis tabulis supputatæ: Astronomicorum libri tres: novæ cælestium motuum Ephemerides ad longitudinem Almæ Urbis Romæ, ab anno MDCXX. ad MDCXL. ex Pruneticis tabulis supputatæ: Isagoge & Canones absolutissimi præcepta omnia Astrologiæ complectentes: Problemata Astronomica: De diebus*

bus Criticis. Scripsit deinde hæc alia: *Tabula secundorum mobilium: Practica Medicinalis: De novis stellis nostro ævo genitis, aliisque phænomenis: Commentaria in libros quatuor Ptolomæi cum textu Græco, & Latino: Ephemerides Tychonica ab anno MDLXXX. ad MDCXX. & ab MDCXX. ad MDCXL. Ephemerides Copernicea ab anno MDCXL. ad MDCLX. Catholica & probata Astronomie epitome: Pantoſton ſphæricum: Ptolomæus parvus*. Horum nonnulla in lucem minime venerunt. Sed Veidlerus in *Historia Astronomiæ* Cap. xv. §. xxxv. testis est *Ephemerides Tychonicas* editas tribus tomis Lugduni anno MDCLIX. in quorum primo agit Argolus de partitione Sphæræ, de systemate suo de planetis, & eorum passionibus; in altero, de anni revolutionibus, aeris, & temporis mutationibus, præceptis in Medicina, agricultura, & nautica observandis; in tertio, de signorum Zodiaci qualitate, & divisione, item dominio supra loca orbis, quibus tabulas domorum subnectit. Eodem Veidlero teste, prædiit anno MDCLIV. Patavii, *Pantoſtum ſphæricum*, in quo singula in elementaribus regionibus, & ætherea mathematice pertractantur. Obiit anno MDCLVI. Patavii, ætatis suæ octuagesimo nono, ejusque nomen celebratur a Crasso in elogiis doctorum virorum, Ghilino in *Theatro Litteratorum*, Veidlero in *Historia Astronomiæ*, Pappadopoli in *Historia Gymnasii Patavini*. Omissum a Toppio restituit Bibliothecæ Neapolitanæ Nicodemus in additionibus, ubi tamen cum Ghilino dicit Argolum obiisse anno MDCL.

BENEDICTUS CASTELLUS Brixientis, Monachus Ordinis S. Benedicti, in Mathematicis rebus versatissimus subrogatus est Argolo, anno MDCXXV. stipendio aureorum centum, & quinquaginta, quod deinde auctum est ad aureos ducentos, usque ad annum MDCLIII. Antequam ad Scholas Urbis accederet, Mathesin annis tredecim in Gymnasio Pisano docuit; & Florentiæ plurimos

mos nobiles adolescentes, ipsumque Laurentium Medicum Mathematicis Disciplinis instituit, Bonaventuram Cavalerium ex Ordine Jesuatorum celebrem Mathematicam Professore in Gynasio Bononiensi, discipulum habuit. A Galileo in suis epistolis celebratur, diciturque primus invenisse modum inspiciendi in Charta maculas Solares Tubo optico ad Solem verso. Nonnulla quoque primus detexit, observavitque circa aquarum, & fluminum cursum. Edidit: *Risposta all'opposizione di Ludovico delle Colombe, e di Vincenzo di Grazia contra al Trattato di Galileo Galilei delle cose, che stanno su l'acqua, e che in quella si muovono: Dimostrazioni Geometriche della natura dell'acque: Opuscoli Filosofici: Misura dell'acqua corrente. De Castello Ghilinus in Theatro Litteratorum.*

ANTONIUS SANCTINIUS Lucensis Clericus Regularis Congregationis Sommaschæ Professor Mathematicæ ab anno MDCXLIII. usque ad annum MDCLXII. stipendio aureorum viginti supra centum. Ejus extant: *Eclides restitutus: Inclinationum Appendix, seu Geometricæ Pargeron: Problema vindicatum: De Circuli quadratura.*

JOANNES DOMINICUS ROCCAMORA Neritonensis, Abbas Ordinis S. Benedicti Congregationis Sylvestrinæ in Sanctinii locum subrogatus, Mathesin pertractavit ad annum usque MDCLXXXV. cum supremum diem obiit. Edidit: *Cifre dell'Eucharistia cioè di quel libro, che fu discifrato dall'Aguello di ventiquattro Vecchioni dell'Apocalisse spiegate in ventiquattro discoli: De eo Diar. Lit. 1671.*

VITALIS JORDANUS Bituntinus, magnum inter Mathematicos nomen assequutus est. In lucem venerat anno MDCXXXIII. atque Tarenti uxorem duxerat, e qua filium suscepit, cum, nece hominis perpetrata, agens decimum nonum annum, Venetias primum, mox Romanam aufugit, diuque stipendium meruit inter Pontificios milites classarios sub Innocentio X. & Alexandro

dro VII. confectis pluribus in Orientem maritimis itineribus. Id dum ageret, præfectus rationibus classiariorum, occasio homini oblata est Arithmetiis rebus se dandi, Claviique Arithmeticam evolvendi, quam a Græco Presbytero accepit. Quare Mathematicarum rerum amore captus, ut his totus vacaret, ubi ipse ad Urbem rediit, petiit, obtinuitque, ut inter milites prædialios Arcis Urbis adscriberetur; eaque in statione, diu, multumque, assidua Vietæ, Euclidis, & aliorum librorum lectione, doctorum quoque virorum consilio, & familiaritate, in Mathematicis Disciplinis assequendis versatus est, dejectoque militari cingulo, cum anno Christi MDCLXII. a pluribus viris doctis Academia *Simpofacorum* in Urbe conflata esset, Jordanus in his conventibus tantam sibi famam, æstimationemque comparavit, ut jam plurimi nobiles ad eum audiendum domi suæ docentem confluerent. Hinc illum Christina Svecorum Regina litterarum, ac litteratorum amantissima, Mathematicum suum esse jussit, stipendioque donavit. Eundem anno MDCLXIV. cum Ludovicus XIV. Gallorum Rex Sapientissimus decrevit in Urbe Academiam excitari, in qua Galli juvenes Picturæ, & Sculpturæ artibus instituerentur, horum in rebus Mathematicis Magistrum elegerunt. Sed & Clemens X. Jordanum in Arce Urbis, reque militari Architectum constituit. Tum anno Christi MDCLXXXV. successor datus est Roccamoræ in Cathedra Mathematicæ, cumque munus publicum auspicaretur, in magno doctorum virorum conventu discernit, quam civilitatæ utiles, necessariæque sint Mathematicæ Disciplinæ. Et ut auditores suos, quos magno in numero habuit, diligentius efformaret, eosdem domi, statis horis instituebat. Claruit in Arcadam Academia, aliaque Physico-Mathematica, quam Clarissimus Ciampinus suis in ædibus exceperat; ubi, excitata quæstione de motu gravium, Jordanus Galilei sententiæ adhæsit, edita Dis-

sertatione: *De componendis Gravium momentis*, quam Buratto Rectori Gymnasii Romani nuncupavit. Eamdemque sententiam comprobavit, edito libro, cui titulus: *Fundamentum doctrinae motus Gravium*. Anno Christi MDCC. cum ageretur de emendatione Calendarii Gregoriani, deque ea re Clarissimus Cassinus suam dixisset sententiam, atque Clemens XI. Congregationem decrevisset huic negotio examinando incumbere, cui Cardinalem Norisium praefecit, Jordanus, simul cum peritissimis Mathematicis Blanchinio, & Quarteronio in eam adscitus est, atque scripto probavit, facile incommoda omnia, quae in annorum supputatione occurrebant tolli posse, quin Gregorianum Calendarium e medio tolleretur. Lucæ Antonii Portii, viri doctissimi sententiam in libro *De motu Corporum*, adhærens ipse Galilei sententiae, edita *ad Hyacinthum Christophorum epistola*, impugnavit; uti etiam Guidonem Grandium, celeberrimum Mathematicum, edito scripto, cui titulus: *Galilei lemma circa Gravium momenta*. Sed emeritum Professore, natum annis LXXVI. mors abstulit anno Christi MDCCXI. die 3. Novembris, tumulatumque habet Ecclesia S. Laurentii in Damaso. Scripsit de omnibus fere Mathematicæ partibus, uti testatur Cæsar Bigolotti in ejus vita edita a Crescimbenio inter illustrium Arcadum vitas. At ex his quæ publicam lucem aspexere, præcipua sunt: *Euclides restitutus: Fundamentum doctrinae motus gravium: Uso, & abuso dell' Analitica speciosa*: & alia nonnulla. Jordani gesta, & scripta fuscè narrantur Tom. III. de Vitis Arcadum; illiusque cum laude mentio fit in Dictionario Morerii postremæ editionis, & in vitis virorum illustrium, auctore Niceronio.

DOMINICUS QUARTERONUS Messanensis, clari nominis Mathematicus, ab anno MDCCXCVIII. publice in Scholis Urbis profiteri coepit simul cum Jordano, tamquam Professor supra numerum, cui mox successit. De quo hæc

hæc Mongitorius in Appendice prima ad Bibliothecam Siculam. *Dominicus Quarteronus Messanenſis*, Mathematicæ Professor doctiſſimus, eruditione, & doctrina inſignis. Romæ, ubi diu inclaruit, ac adhuc ſuperſtes non inglorius vivit, ſui opinionem apud litteratos prolatavit, ac neceſſitudinem cum doctioribus iniiit. In Academia Phyſico-Mathematica, quam anno MDCLXXVII. Romæ excitaverat egregius Vir Joannes Juſtinus Ciampinus adſcriptus, eximias ingenii dotes pateſcit. In erudiſſima Litteratorum Congregatione, quam ſingulis diebus, veſpertina tempore habebat in adibus ſuis vir clarifſimus Marcellus Severolus, non ultimum obtinuit locum. Anno MDCXCII. in Arcadum Academiam exceptus, multiplici eruditione, ac gravioribus diſciplinis ornatus, æſtimationem promeruit ſummam. Edidit: *Reſponſiones ad ſexdecim Anonymi Aſſertiones ad Calendarii Eccleſiaſtici emendationem pertinentes*. Obiit anno MDCCXXXVI. cum aureos viginti ſupra ducentos percipiebat.

DIDACUS REVILLAS Mediolanenſis, Abbas Congregationis S. Hieronymi de Lombardia, ab anno MDCXXXVI. publicus in Romano Gymnaſio Profeſſor Mathematicarum rerum. Obiit anno MDCCXLVI.

CÆSAREUS POZZI Bononienſis, Monachus Olivetanæ Congregationis, diſcipulus celeberrimi Euſtachii Manfredi, & Clarifſimi Ramiri Rampinelli ex eadem Olivetana Congregatione Profeſſoris Matheſeos in Ticinenſi Gymnaſio, datus eſt Coadjutor Didaco Revillas anno MDCCXLI. cui e vivis ablato poſt annos tres ſucceſſit in Mathematicæ Cathedra. Matheſeos elementa pertractat; prælo mox daturus: *Inſtitutiones Arithmeticæ, Algebræ, Geometriæ Planæ, atque Solidæ, Trigonometricæ, & Sectionum Conicarum ad uſum Archigymnoſii Urbis*: tum etiam vitam Euſtachii Manfredi.

THOMAS LE SEUR Gallus, Ordinis Minimorum Sancti Fran-

Francisci de Paula, alter Mathematicæ Professor juxta Constitutionem SS. Benedicti XIV. *Quanta Reipublica commoda*, de qua egimus Cap. X. §. IV. hujus libri, Cathedram Matheseos affecutus est, anno MDCCXLIX. Is etiam in Collegio de Propaganda Fide Moralem Theologiam edocet. Philosophiam Isaaci Neutoni simul cum Francisco Jacquerio auxit notissimis, & præclarissimis *Commentariis*. Quæ ab universa Republica Litteraria magno cum plausu excepta sunt; præsertim a Lipsiensibus viris doctis, qui in Actis Eruditorum anni MDCCXLII. plurimum commendant horum doctissimorum Patrum egregiam operam, quod nulla rei difficultate deterriti tantum Philosophum explanaverint, & nullum paulo difficiliorem Neutoni locum intactum reliquerint.

CAPUT V.

PROFESSORES LINGUARUM ORIENTALIUM.

MANUEL CHRYSOLORAS patria Byzanti-
nus, gente Romanus, a Joanne Paleolo-
go Græcorum Imperatore missus in Ita-
liam anno MCCCLXXXVII. causa implo-
randi a Christianis Principibus auxilii
ad reprimendum Bajazethum Impera-
torem Turcarum, auctor fuit revocan-
di, restituendique in Occidente cognitionem Linguae
Græcæ, & lectionem Græcorum per annos septingen-
tos neglectam. Docuit Venetiis primum, mox Florenti-
æ, tum Romæ, fortasse sub Innocentio VII. qui resti-
tuens Gymnasium Romanum testatus est peritissimum
Græcæ Linguae Professore illuc se accersivisse, deni-
que Ticini, usque ad annum MDXIV. cum obiit Constan-
tiæ, quo venerat causa visendi Concilii. Huic commu-
ni Scriptorum consensu adscribitur gloria restitutæ in Oc-
cidente Græcæ litteraturæ; & quamvis Philosophum egis-
se non legatur, tamen, uti observat Brucherus in Hi-
storia Philosophiæ, dubitandum non est, quin more gen-
tis suæ, apud quam usque ad captam Constantinopolim
viguit Philosophia, Græcanicæ quoque Philosophiæ præ-
cepta discipulis tradiderit, Italisque Græcorum Philo-
sophorum, Aristotelis præsertim, & Platonis studium
commendaverit. Laudatur a Jovio in elogiis, Volater-
rano in Antropol. Bruchero in Hist. Phil. Spondano in
Annal. Oudino de Script. Eccles. Morerio in Diction.

JOANNES LASCARES Græcus nobilissimus, atque do-
ctissimus, e patria profugus exceptus est a Laurentio Me-
diceo, qui cum teneretur studio perficiendæ nobilissimæ
Bibliothecæ, illum bis in Græciam Legatum misit ad Ba-
jazeth-

jazethum Imperatorem, ad conquirenda undique volumina, & in Italiam adsportanda, cui barbarus Princeps minime defuit. Deinde in Galliam abiit, Legatumque egit Ludovici Regis apud Venetos; tum Romam venit Leone Pontifice, cujus benevolentia jam pridem utebatur, atque ibi Græcas Litteras publice docuit, & nonagenarius fere senex, articulari morbo deformatus obiit sepultus in Ecclesia S. Agathæ supra Suburram. Jovius in elogiis, Pappadopolus de Gymn. Patav.

BASILIIUS CHALCONDYLES filius Demetrii, qui Leonem X. Græcis litteris instituerat, ab eodem Pontifice constitutus est Græcarum Litterarum Professor in Gymnasio Romano, uti testatur Jovius tum in vita Leonis X. tum in elogio Demetrii parentis, ubi loquens de hujus filiis, ait: *Basiliius mira ingenii indole, evocante Leone, ut in Gymnasio Romano juventutem doceret, paucis mensibus ex lenta febre contabuit.* Decessit annum vigesimum quartum agens, anno MDXIII. Memoratur a Valeriano in libro de infelicitate Litteratorum, & Petro Angelo Spera Lib. 4. de Nobil. Profefs. Gram.

FEDERICUS MANDOSIUS publicus in Urbe Græcarum Litterarum Professor nominatur a Baronio Tomo 4. Annalium, ad an. 362. pag. 67. ubi refert se ab eo accepisse epistolam Juliani ad Bostrenos contra Titum Episcopum.

NICOLAUS MAJORANUS Professor Græci sermonis sub Paulo III. & Julio III. Rectore Camillo Perusco Episcopo Alatrino. Is e Malpignano in Provincia Hydruntina, Græcæ, & Latinæ eruditionis scientissimus, electus est Episcopus Melphitensis anno MDCCXLII. sed post annos tres se abdicavit, eique in Episcopatu successit Majoranus de Majoranis fratris filius. Præfuerat Vaticanæ Bibliothecæ. De eo Ughellus in Ital. Sacra, Toppius in Bibl. Neap. & Spera lib. 3. de Nobil. Profefs. Gram.

JOANNES BAPTISTA GABBIA Veronensis, stipendio aureo-

aureorum centum , Græcam Linguam docuit sub Pio IV. Pio V. Gregorio XIII. usque ad annum MDLXXXI I. quo anno tercentos aureos percipiebat . Laudatur a Panvinio in libro de viris illustribus Veronensibus , ac dicitur peritissimus Græci , Hebraici , Latinique sermonis , in Mathematicis , ac Philosophicis rebus versatus , quodque Sophoclis Tragoedias verterit in Latinum , & Zosimi Historiam in Italicum sermonem , Psalmosque nonnullos ex Hebræo in Latinum .

DURANDUS PILOTIUS Medicinam , Græcamque Grammaticam profitebatur sub Julio III. Pio IV. Pio V. usque ad annum MDLXVII. tuneque aurei nonaginta ei solvebantur .

JULIUS MARCELLUS Professor Hebraicæ Linguæ sub Pio IV. Pio V. & Gregorio XIII. usque ad annum Christi MDLXXVI. cum aureos quadraginta supra centum percipiebat .

JOANNES PAULUS EUSTACHIUS anno MDLXXXII. Hebraicæ Linguæ Professor , stipendio sexaginta aureorum , Gregorio XIII. Pontifice , Rectore Cæsare de Grassis . Is idem sub Clemente VIII. anno MDXCI. rursus eandem Cathedram ascendit , stipendio aureorum centum , docuitque ad hujus sæculi finem .

PETRUS JUSTINUS Romanus successit Eustachio in eadem Cathedra , anno MDCI. stipendio aureorum sexaginta , Clemente VIII. Pontifice , Rectore Joanne Baptista Spada .

LUCAS VALERIUS Romanus , anno MDCI. Græcam Grammaticam hora vespertina , simulque feriatis diebus Mathesim docebat , stipendio aureorum centum , & quinquaginta .

MARCUS DOBELUS Nisibensis Parthus , Professor Arabicæ Linguæ , stipendio aureorum centum , anno Christi MDCV. Paulo V. Pontifice , Mutio Vellio Rectore , per annos quinque .

D d d

BE-

BENEDICTUS BLANCUTIUS Romanus, Hebræum sermonem docere cœpit, stipendio aureorum quinquaginta, anno MDCV. docuitque annis octo. Edidit *Institutiones in Linguam Sanctam Hebraicam*. Mandosius in Biblioth. Rom.

VICTORIUS SCIALAC Maronita Arabicam, & Chaldaicam linguam profiteri cœpit anno MDCX. stipendio aureorum quinquaginta, quo munera ad hunc usque stipendium anno MDCXXXI. stipendio aureorum octoginta. Edidit: *Introductionem ad Grammaticam Arabicam: Interpretationem libri Job ex Chaldaeo, sive Syriaco: Tres Aegyptiorum Liturgias SS. Basilii, Gregorii, & Cyrilli ex Arabico in Latinum: Psalterium ex Arabico in Latinum*, vertitque alia plura ex Arabico in Latinum, uti testatur Allatius in libro de viris illustribus.

OCTAVIUS CALDORUS Romanus, Professor Hebraicæ linguæ, anno MDCXIV. stipendio aureorum quinquaginta per annos octo.

FABIUS OLIVADASIUS Catacensis, Magister Græci sermonis ab anno MDCXXI. per annos quatuor, stipendio aureorum quinquaginta. Creatus est Episcopus Lavelensis, anno MDCXXVI. tum anno sequenti ad Bovensem Ecclesiam, & post annos novemdecim ad Catacensem sedem translatus, obiitque anno MDCLVI. Ughellus in Ep. Catac.

JOANNES BAPTISTA SABBATINUS Romanus, Professor Hebræi sermonis anno MDCXXI. stipendio aureorum quinquaginta per annos triginta.

PAGANINUS GAUDENTIUS Pesclaviensis in Rhætia, Græcam Linguam docuit in Romano Gymnasio anno MDCXXIX. Urbano VIII. Pontifice, Rectore Dominico Cecchino, stipendio aureorum sexaginta. E Reformatorum castris transierat ad Romanam Ecclesiam, atque Græcas Litteras Romæ primum, tum Pisis docuit, & apud Magnum Etruriæ Ducem in summo honore fuit, te-

teste Leone Francuccio de Bezzolis in epistola illius operi præfixa. Obiit anno MDCXLIX. laudatur in Dictionario Morerii, & a Bruchero in Hist. Philos. to. 2. Scripsit librum *de Philosophia Romanorum*, in quo, non sine dictionis ornatu, de fatis Philosophiæ, ejusque initio, & progressu, ab incunabulis Reipublicæ usque ad tempora Boethii edisserit, prodiitque Pisis anno MDCXLIII. qui liber cum rarius occurreret, meruit, ut non tantum recuderetur; sed & a viris doctis passim laudaretur. Scripsit etiam: *De moribus sæculi Justiniani, & feminarum successione: De moribus Christianorum ante tempora Constantini: De candore politico in Tacitum: De evulgatis Romani Imperii arcanis: De prodigiorum significatione: De dogmatum Origenis cum Philosophia Platonis comparatione: Expositionum Juridicarum libros duos: De dogmatibus, & ritibus veteris Ecclesiæ: Observationes: Velitationes adversus Danielem Chamærum: De Pythagorea animarum transmigratione: De Aristoteleo veterum contemptu: De Juliani Imperatoris Philosophia: De Aperipato Julii Casaris Scaligeri: De errore Sectariorum: & alia plura.*

MATHÆUS MILETUS Anconitanus, Professor Græcarum Litterarum anno MDCXXX. stipendio aureorum quinquaginta.

CANACHIUS ROSSIVS e Neapoli de Romania, eodem stipendio, sequenti anno Græcas Litteras profitebatur, usque ad annum MDCLIV. cum aureos centum percipiebat.

ABRAHAM ECHELLENSIS Maronita de Monte Libano, stipendio aureorum sexaginta profiteri cœpit Arabicam, Chaldæamque Grammaticam, anno MDCXXXVI. perque annos fere decem id egit. Sed anno MDCLII. Syriacam Linguam docuit, stipendio aureorum centum, per annos decem. Plurima ab hoc viro doctissimo edita sunt, nempe: *Institutio Linguae Syriacæ, sive Chaldaicæ: Eutychius vindicatus contra Joannem Seldenum, &*

censura in Historiam Orientalem Joannis Henrici Hottingeri : Concordia nationum Christianarum in Fidei Catholica dogmatibus : De origine nominis Papa : Chronicon Orientale latinitate donatum : Semita sapientia, sive ad scientias comparandas methodus ex Arabico in Latinum versa, & notis illustrata : Versio Latina Apollonii, & Archimedis : Versio Latina Habdarrhabmani : Latina interpretatio Canonum Nicenorum ex versione Arabica, & notæ : Epistola ad Joannem Morinum : Epistola tres ad Joannem Morinum : Epistola ad Bartheldum Nibesium de communione sub specie unica : Notæ in Hebediesu Catalogum librorum Chaldaeorum . Egit quoque Ecchellensis in Universitate Parisiensi Professore Linguarum Syriacæ, & Arabicæ; ibique suam operam contulit magnæ S. Scripturæ editioni, conductam stipendio aureorum sexcentorum . Romam rediit anno Christi MDCLII. a Sacra Congregatione de Propaganda Fide accersitus, ut Sacrarum Scripturarum Versioni in Arabicam Linguam incumberet . Eundem Ferdinandus II. Magnus Dux Etruriæ jussit Apollonii libros ex Arabico idiomate in Latinum transferre . Obiit in Urbe an. Christi MDCLXIV. De eo fuse Bayle, & Morerius in Dictionariis postremæ editionis . Laudatur a Morino in Exercit. Bibl. & Simonio in Hist. Crit. Novi Test.

DEMETRIUS FALEREUS Constantinopolitanus, anno MDCLXIV. Græcis Litteris edocendis incumbere stipendio aureorum quinquaginta, & post aliquot annos docuit simul Philosophiam usque ad annum MDCLXII. Edidit Græci sermonis Grammaticam, Dictionariumque, & de Philosophia, deque Anima libros .

PHILIPPUS GUADAGNOLUS e Clericis Regularibus Minoribus e Magliano in Aprutiis, Professor clarissimus Arabicæ, & Chaldææ Linguae ab anno MDCXLV. per annos decem, stipendio aureorum sexaginta . Edidit *Breves Arabicae Linguae Institutiones: Considerationes adversus*

versus Mahometanos: Apologiam pro Christiana Religione Arabice, & in eandem Linguam Vetus, ac Novum Testamentum vertit. Obiit anno MDCLVI. septuagenarius. Magnis laudibus celebratur a Toppio in Bibl. Neapol. a Mutio Phæbonio in Historia Marforum, & a Corfignano de viris illustribus Marforum.

JOANNES BAPTISTA JONA Galilæus, Professor Hebraicarum Litterarum ab anno MDCLII. stipendio sexaginta aureorum per annos duodecim. Christianas Institutiones Bellarmini, & Quatuor Evangelia Hebraico sermone edidit, & Acta Apostolorum. Tum etiam edidit: *Bibliotheca Ebraica: Dizzionario de vocaboli Rabbini.*

LUDOVICUS MARACCIUS Lucensis, Clericus Regularis Congregationis Matris Dei, Arabum Grammaticam tradere coepit in locum Philippi Guadagnoli, atque usque ad hujus sæculi finem professus est. Ejus stipendium anno MDCLXXXIX. conficiebat aureos octoginta supra centum. Diu habuit Coadjutorem Pompeum Balbanium ex eodem Ordine, tum successorem. Fuit Examinator Romani Cleri, Consultor Sacræ Congregationis Indicis, atque Confessarius Innocentii XI. Edidit tomos quatuor ad probandam Mahometanæ sectæ falsitatem, & Christianæ Religionis veritatem, cum hoc titulo: *Prodrumus de refutatione Alcorani.* Tum etiam Alcorani Textum ex Arabico vertit, addiditque Maumedis vitam. Edidit etiam *Onomasticon Urbium, & locorum Scripturæ: Discorsi fatti con Rabbini di Roma della venuta del Messia: Memorie di S. M. in Portico di Campitelli.*

SIMON PORTIUS Romanus Professor Græci sermonis ab anno MDCLXIII. per annos viginti, stipendio sexaginta aureorum. Edidit *Dictionarium Latinum, Greco-barbarum, & litterale.* Diversus a Simone Portio Neapolitano, celebri Philosopho sæculi decimi sexti, de quo Toppius in Bibliotheca.

FAUSTUS NAIRONUS Banesius, Maronita, Professor Sy-

Syriaci idiomatis, stipendio sexaginta aureorum ab anno MDCLXIII. annis supra quadraginta professus est. Ejus stipendium anno MDCC. septuaginta, & centum aureis constabat. Editi ab eo libri: *Evoplia Fidei Catholicae Romanae: Dissertatio de origine, nomine, ac religione Maronitarum*. Memoratur a Dupinjo in Bibliot. Script. Eccles. & in Diction. Morerii.

SIGISMUNDUS JONA Romanus, Litteras docuit Hebraicas ab anno MDCLXIV. per annos octo stipendio octoginta aureorum.

LARENTIUS MAUROCENUS Venetus, successit Jonæ, professusque est usque ad annum fere MDCXCV. cum ejus stipendium ad aureos centum pervenerat.

BONAVENTURA PACE de Rusciano Montis Feretrani, Ordinis Minorum Conventualium, Græcam Grammaticam tradidit post Simonem Portium, usque ad annum MDCC. cum aurei fere centum ei persolvebantur.

ANDREAS SCION Gallus ab anno MDCXCV. Græcas litteras aliquot annis professus est, stipendio aureorum nonaginta.

POMPEUS BALBANIUS Lucensis, Congregationis Clericorum Regularium Matris Dei, ab anno MDCLXXV. Coadjutorem egerat Ludovici Maracci in Arabicis litteris tradendis, cum anno MDCC. ei successit, stipendio aureorum sexaginta.

BARTHOLOMÆUS GAIUS Romanus, Professor Hebraicæ Grammaticæ ab anno MDCXCV. per annos quadraginta.

FRANCISCUS DE RUBEIS Romanus, Græcam Linguam edocuit ab hujus sæculi initio per annos supra 20.

DIONYSIUS ECHELLENSIS Romanus, Professor Syriaci sermonis ab anno MDCCXV. stipendio aureorum centum usque ad annum MDCCXXXVII.

ANDREAS SCANDER Cyprus Professor Arabicæ Linguae ab anno MDCCXVII. per annos fere triginta duos.

JOANNES BOUGET Salmuriensis, Græcæ Linguae præcepta

cepta tradere cœpit anno MDCCXXIV. qui in Collegio Urbano de Propaganda Fide Hebraicam Linguam edocebat. Professor optime meritus obtinuit vacationem muneris, inter Aulicos Pontificios adscitus, quos Cappellanos secretos vocant. Edidit anno MDCCXVI. *Grammatica Hebrææ Rudimenta ad usum Collegii Urbani de Propaganda Fide concinnata*: Et anno MDCCXXXVII. *Lexicon Hebraicum & Chaldaico Biblicum ordine alphabetico ad usum Collegii Urbani de Propaganda Fide in tres partes divisum*.

DOMINICUS THEOLUS Romanus, Professor Hebrææ Linguæ ab anno MDCCXXXIV. simulque rem omnem sacram, civilemque Hebræorum expendit.

JOSEPH ALOYSIUS ASSEMAN Syrus, Professor Linguæ Syriacæ ab anno MDCCXXXVI. qui simul agit de sacris rebus Christianorum Orientalium. Edidit: *Codicem Liturgicum Universæ Ecclesiæ in XV. libros distributum, in quo continentur libri Rituales, Missales, Pontificales, Officia, Dypticha Ecclesiarum Occidentis, & Orientis*.

JOANNES BASTISTA GAUTIER Romanus ab anno Domini MDCCXL. tradendis Græcis litteris operam navat suam, quo in munere Coadjutorem egerat Joannis Bouget Andegavensis.

THOMAS EVA Aleppensis Professor Arabicæ linguæ MDCCXLIX. simulque Mahumeticæ sectæ deliramenta, Alcoranique mendacia exhibet, exultatque.

CAPUT VI.

PROFESSORES LEGUM.

OLRADUS DE PONTE Laudensis, discipulus Dini, docuit primum Bononiæ Jus Civile, deinde Patavii, circa annum mcccx. tanta gloria, ut pater legum diceretur. Romam deinde ad docendum conductus, inter Advocatos Consistoriales cooptatus est. Inde Avenionem petiit, atque Joanni XXII. charus fuit, ut ejus opera in arduis Ecclesiæ negotiis uteretur. Sed accusatus, & reprehensus a Pontifice, quod Clientes prodidisset, concepto ex mœrore morbo obiit circa annum mcccxxxv. Scripsit Commentarios in Jus Civile, & alia, quæ perierunt. Extat doctissimum Responsorum Volumen, e quo non pauca sibi sumpsit Joannes Andreas. De eo Pancirolus in libro de Clar. Leg. Interpret. Pappadopoli de Gymn. Patav. Lib. 3. Sect. 1. Cap. 2. & Cartharius in Sylabo Advoc. Consist.

ANGELUS UBALDUS Perusinus, Baldi frater, annorum viginti adolescens in foro patrocinari Clientibus cœperat. Docuit primum in patria, tum Romæ, ut ipse indicat in Consil. 300. ad finem, deinde Patavii, Florentiæ, ubi, eodem anno mcd. quo frater ejus, decessit. Edidit *Commentaria in Jus Civile: Volumen Responsorum: Quæstiones: Tractatum de Sequestro*. De eo Pancirolus, & Pappadopoli locis citatis.

PETRUS UBALDUS Perusinus, Angeli, & Baldi frater claruit in Urbe Advocatus Consistorialis, & publicus Juris Canonici Professor, uti testatur Cæsar Crispoltus in Historia Perusiæ. Obiit in patria sua sexagenarius. Edidit, teste Fichardo in ejus Elogio: *De Beneficiorum per-*

permutatione: De Canonica Episcopali; & Parochiali: De mutatione status Ecclesiarum: De mutatione status personarum Ecclesiae: De Collectis: De muneribus:

Ivo COPPOLUS Perusinus, sub Eugenio IV. anno Salutis MCDXXXII. Advocatus Consistorialis, & publicus Juris Civilis Professor, uti testatur Crispoltus Hist. Perus. Lib. 3. Cap. 2. his verbis. *Ivone Coppoli meritò, che il Sommo Pontefice Eugenio Quarto con ricca mercede lo chiamasse alla lettura della Legge Civile nello Studio di Roma, e dall'istesso fosse creato Avvocato Consistoriale nel 1433. Lasciò nella sua morte le Letture in stampa sopra la prima del Digesto vecchio, e riferente il Volfango alcuni Trattati, le Letture sopra tutto il Digesto nuovo, & sopra il Codice.* De eo Cartharius in Syllabo, & Jacobillus de Scriptoribus Umbriae.

JOANNES A TURRECREMATA Hispanus, Ordinis Prædicatorum, vir doctissimus, per annos xxv. Decretum Gratiani publice in Urbe interpretatus est, uti scribit Pancirolus Lib. 3. Cap. 36. Interfuit Conciliis Constantiensi, & Basiliensi, atque ob summam doctrinam, pietatemque ab Eugenio IV. renunciatus est Cardinalis. Decessit anno MCDLXVII. octogenarius, jacetque in Ecclesia S. Mariae super Minervam, quam ipse refecerat. Ejus extant quinque volumina *Commentariorum in Decretum: Summa de Ecclesia, & ejus auctoritate: De Pontificis Maximi, Conciliique auctoritate: Sermones: De aqua benedicta.* & alia, quæ recenset Jacobus Echard de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum.

LUDOVICUS PONTANUS etsi Spoleti natus esset, se tamen Romanum vocat in prologo ad Codicem. Perusiam Joannem Petruccium, & Patavii Joannem Imolensem audivit, magnumque nomen sibi in Jurisprudencia comparavit. Docuit Senis primum, tum in Urbe, ubi ab Eugenio IV. inter Protonotarios, Advocatosque Consistoriales adscitus est. Eumdem Alphonsus Rex Neapo-

E e e

lita-

litanorum Legatum misit ad Concilium Basileense, una cum Nicolao de Tudeschis, quocum graviter decertavit, ut Eugenii partes tueretur. Ab Ænea Sylvio Lib. 1. de Conc. Basil. hoc elogio ornatur: *Erat memor omnium, quæ ipse unquam aut legisset, aut audisset, nec ut cæteri Jurisconsulti principia Legum in disputando allegabat, sed quasi Codicem legeret, sic Textum memoriter recitabat. Vir non Roma tantum, sed Cælo dignus: & cui nemo mortalium comparandus videtur; non admirationi, sed stupori futurus omnibus, si, ut equum videbatur, ætatis tempora duplicasset.* Nam ex morbo pestifero, obiit annorum triginta, MCDXXXIX. Edidit *Commentaria in Digestum, & Codicem: Singularium Volumen: Repetitiones: Responso.* De eo Pappadopoli Libro 1. Cap. 3. Pancirolus, Mantua, Cartharius, Mandosius in Bibl. Rom.

FRANCISCUS BREVIUS Venetus, Jus docuit Romæ, & Patavii, anno MCDLXXVII. & ab Alexandro VI. Judex Romanæ Rotæ, tum anno MCDXCVIII. Episcopus Cenetensis constitutus est. Obiit anno MDXIV. Edidit *Volumen Pastoralium Concisionum: & Volumen Moralium Questionum ex Jure Canonico* in quibus de Sacramentis, de Officiis Ecclesiasticis, ac re Beneficiaria disputavit. De eo Ughellus, Pappadopoli, Pancirolus Libro III. Cap. LXIV.

NICOLAUS BUFALINUS Tiphernas Advocatus Confistorialis sub Innocentio VIII. & publicus Legum Professor, uti colligitur ex Alphonso Soto in Regulam XIV. Innocentii VIII. qui Nicolaum summis laudibus extollit. De eo Cartharius, & Jacobillus in Bibliotheca Umbriæ.

ALPHONSUS SOTO Hispanus, Jura Romæ professus est, ut ipsemet testatur scribens in Regulam XIV. Innocentii VIII. additque, *quæ non fui solutus de prima pagina dimisi Lecturam.* Et in Regulam de Triennali asserit se annis quinque Romæ Jura docuisse.

MA-

MARIUS SALOMONIUS DE ALBERTISCHIS ROMANUS, Advocatus Consistorialis, & Legum publicus Professor, initio sæculi decimi sexti. De eo ita scribit Joannes Fichardus: *Marius Salomon Albertischus Eques Romanus per eadem tempora viguit, Auditor fuit Baptista Caccia-lupi. Jus Civile non tantum docuit, verum etiam administravit. Egit etiam aliquamdiu Præsidem Campaniæ, ut ipse quodam in loco commemorat. Inde Romam reversus ad Juris professionem est, ubi auditores multos magnamque æstimationem apud omnes habuit. Inter cætera autem in gratiam Julii Medices Cardinalis, & Ecclesiæ Romane Procancellarii instituit Disputationem supra Leg. Gallus in Digest. Tit. de liber. & posthum. quam publice in magna celebritate in XXII. Cardinalium conventu, frequenti Episcoporum, Jureconsultorum, & omnis generis doctorum hominum concursu, magna cum nominis sui fama publice exegit, posteaque in justos Commentarios redactam eidem Julio Medici inscripsit, & edidit. Et Valentinus Forsterus in Hist. Leg. de eodem ita loquitur: Marius Salomonius Eques Romanus administravit initio Campaniam, deinde Romam reversus, Jus non sine summa ingenii, eruditionisque laude profiteri capit: inde in Collegium Advocatorum Consistorii Pontificalis adscitus fuit: tandem senio confectus ad otium se contulit, & instituto ad Pandectas Commentario, vix primum librum, morte præventus, absolvit. Obiisse fertur sub Clemente VII. Edidit: Commentarios in librum Pandectarum: De justitia, & jure: De bono, & æquo: De voluntario, & involuntario: De Constitutionibus Principum: & alia quædam. Pancirolus Lib. II. Cap. cxxxvi.*

ZACHARIAS RHODIGINUS Professor Jurium in Gynasio Romano, uti testatur Ludovicus Cælius Rhodiginus in Præfatione Libri vigesimi variarum Læctionum, his verbis: *Ego vero Jureconsultorum scientissime toto*

feror animo in tui nominis gloriam, si modo is sum, qui tibi in maximo doctrinae fastigio diu jam constituto ad laudem aliquid possum adjicere. Quoniam dum in Romana profiteris Academia, tuarum virtutum splendorem ipse universis abunde patefacis, veterum placita Sapientum in sanciendo legibus promendo in lucem nitidissimam. Adeo ut obscuritatis nubilo amplissime discusso, & squalore omni deterso, in potestate omnium, qui te utuntur Doctore, quod mirum est, si quid aliud omnino camperiantur.

JOANNES STAPHILEUS e Sebenico in Dalmatia, Romæ professus est Jura, ut ipsemet indicat in epistola nuncupatoria Oliverio Cardinali Carafæ *Consiliorum Domini Geminiani Auditoris Camerae Apostolicæ*, quæ ipse evulgavit, ac Summariis auxit. Anno MDXIV. cooptatus est inter Rotæ Romanæ Auditores, tum patriæ suæ Episcopus renunciatus, præfuit ei Ecclesiæ usque ad annum MDXXVIII. Edidit: *Tractatum de Gratiis expectativis & Litteris Apostolicis Gratiæ, & Justitiæ: Tractatum super Commissionibus & Litteris Justitiæ*.

JACOBUS DE NIGRIS Bononiensis, teste Joannè Pasquali Alidosio in libro de Bononiensibus Jurisconsultis, Laurea donatus est in patria anno MDXVI. tum Romæ Advocatus Consistorialis, & publicus Jurium Professor claruit, deinde Romanæ Rotæ Auditor obiit sæviente lue, anno MDXXVII. Scripsit *Repetitiones*, quæ inter impressa Repententium Volumina leguntur. De eo Cartharius in Syllabo.

FRANCISCUS SFONDRAUS Cremonensis, Gregorii Papæ XIV. pater, in variis Italix Gymnasiis, Romano præsertim, & Patavino docuisse Jura dicitur ab Angelo Portinario Lib. VII. Cap. IV. *della felicità di Padova*. Is Bononiæ audierat Jasonem, & Ruinum, tum Pisis, Romæ, Patavii professus Jura, abiit ad Allobrogum Ducem, cui fuit a Consilio, inter Senatores adscitus. Eodem

dem honore functus est Mediolani, & a Francisco II. Duce variis in legationibus adhibitus. Eundem Carolus V. jussit componendis Senensium dissidiis præesse. Mortua uxore Anna Vicecomite, a Paulo III. mittitur Legatus in Germaniam, tum Ecclesiæ Sarnensis deinde Amalphanæ Episcopus eligitur, mox Nuncius Pontificius ad Carolum V. Imperatorem, denique Cardinalis renunciatur, aliisque Sacerdotiis donatur. Vixit usque ad annum MDL. De quo Ciacconius, & Pappadopoli Lib. 3. Sect. 1. Cap. 20.

JOANNES ZANNETINUS Bononiensis, Professor Legum in Romano Gymnasio memoratur a Pancirolo in libro de Claris Legum Interpretibus, ubi loquens de Joanne Zannettino seniore, addit: *Ejus nominis nepos primum Bononiæ, mox in Germania; deinde Senis, ac postremo Romæ, magna cum laude docuit.*

BALLIONUS MONTEVIBIANUS Perusinus, Professor Jurium in Gymnasio Romano, & Advocatus Consistorialis, de quo videndi Oldoinus in Athenæo Perusino, & Cartharius in Syllabo Advocatorum Consistorialium.

ANGELUS CESIUS Romanus Jura in Urbe publice professus, atque inter Advocatos Consistoriales adscitus est, de quo Cartharius in Syllabo.

ÆMILIUS FERRETTUS Ravennæ oriundus, natus in Oppido Castri Franci in Etruria anno MCDLXXIX. Pisis didicit Juris scientiam sub Camillo Petruccio, & Joanne Croto. Deinde Senense Gymnasium adivit. Tum Romam profectus Cardinali Salviato a secretis fuit. Ibi in amplissimo Cardinalium, & Antistitum coetu, annum agens decimum nonum disputavit de Jure magna laude. Oblatum profitendi munus aggressus, Titulum *de Rebus Creditis* tanta fama est interpretatus, ut Leo X. eum sibi a secretis adsciverit. Eo munere aliquot annis functus, illud sponte reliquit, tum in patriam, deinde Tridinum Montisferrati Oppidum se contulit, ubi uxorem
du-

duxit. Ejus regionis Marchio, qui cum Lautreco præerat Gallorum copiis, in ea expeditione secum Æmilium duxit. Sed pulsus Gallis, Æmilium Hispani capiunt. Mox dimissus, & in Galliam profectus docuit Valentia Jus Civile, tum a Francisco Rege inter Senatores Parisienses adscriptus, variisque in Legationibus adhibitus. Post varia fata, & itinera, Avenione docuit Jus Civile DL. aureorum salario, tum DCC. demum M. ibique supremum obiit anno MDLI. Plura scripsit in Jus Civile, & librum *de Signo & Ratione* inscriptum, & alterum nuncupatum *Baldi Everriculum*, in quo ejus errores congerit: *Notas in Institutiones*, *Opiniorum Volumen*, *Responsa*. Fuscus de eo Pancirolo Lib. 2. Cap. 167.

FABIUS ACCORAMBONUS Eugubinus, Hieronymi celeberrimi Medici filius, natus anno MDII. adolescens viginti annorum docere extra ordinem coepit in Patavino Gymnasio, ubi & Cathedram Institutionum obtinuit. Sed cum ædes ejus Romæ conflagrasset, eo se contulit, ibique triennio Jus Pontificium professus est. Inde Patavium rediit ad Cathedram Juris Civilis. Sed a Paulo III. Romam accersitus, sedem habuit inter Advocatos Consistoriales, deinde inter Romanæ Rotæ Auditores. Ejus opera Paulus IV. in magnis negotiis utebatur. Decessit anno MDLIX. jacetque in Ecclesia S. Augustini. Extant multæ ejus *Decisiones in Collectaneis*: & *Tractatus de Compensationibus*. Laudatur a Pancirolo, & Pappadopolio Lib. 3. Sect. 1. Cap. 22.

HIERONYMUS BUTIGELLA Papiensis, Jurisconsultus præclarissimus, primo docuit in patria, tantaque valuit memoria, ut triduo publice, universa adstante Academia, & magno populi conventu recitaverit, quæcumque expetebant e duodecimo Digestorum libro, e Codice, sexto libro Decretalium, Institutionibus Juris, Historia Plinii, & ex Carminibus Virgilii, ac Ovidii. Inde ad Patavinas Cathedras transit, docuitque cum Joanne

ne

ne Campegio usque ad annum MDVIII. cum adhæsit Ludovico Gallorum Regi, profectusque in Galliam, adfcitus est inter Senatores Gratianopolitanos, ubi & Jura publice docuit. Sed cum Rex indixisset Pisas Concilium contra Julium II. Pontificem, diris damnatus est, quod ipse, Deciusque auctores dicerentur hujus consilii. Nec Julii Pontificis litteris adduci potuit, ut ad eum accederet. At Leone sedente, Ecclesiæ conciliatus, Romam ad docendum venit, ibique paulo post obiit anno MDXV. tumulatus in Ecclesia S. Mariæ ad Minervam, elatusque Auditorum humeris, adstante universa Academia, cujus nomine hæc inscriptio monumento posita legitur: *Hieronymo Butigella Papiensi Divini, humanique Juris Interpreti Claris. Cujus virtus illustris post varios adversæ fortunæ casus a Leone X. ex sacro Patrum Senatu recognita est, quemve meriti honoris necdum se de positum, ut terris indignum, medio ætatis suæ, ac Romanæ spei flore cælum rapuit, Romana Academia publico lætæ, & fratres lapide isthac benemerenti sacrum dicarunt. Anno Domini MDXV. Vixit annos XLV.*

Hic gemini Butigella jacet præstantia Juris.

Cui dedit antiquum docta Papis genus.

De eo Pancirolus Lib. 2. Cap. 145. Mantua de viris illustr. Pappadopoli de Gymn. Patav. Lib. 3. Sect. 1. Cap. 17.

ANTONIUS BURGOS Salmaticensis, docuit Jura Salerni, Romæ, Patavii, Bononiæ, uti testatur Mantua in libro de viris illustribus. In Bononiensi Gymnasio, ubi annis viginti professor erat, eum Leo X. Romam accersivit, ac publice docere jussit, ejusque opera, & consilio utebatur. Sub Adriano VI. & Clemente VII. fuit utriusque Signaturæ Referendarius. Obiit Romæ annorum septuaginta, anno MDXXV. Scripsit in *Titulum de Constitutionibus*, & sex ejus Capita: In *Titulum de Rescriptis*, & quatuor ejus Capita: In *Titulum de Indicis*,

cii, & *sex* ejus *Capita*: *In Titulum de Emptione, & Venditione, & septem ejus Capita*. De eo Pancirolus, Nicolaus Antonius in *Bibl. Hisp. Pappadopoli Libro 3. Cap. 17.*

JO: FRANCISCUS OZERIUS Tolentinas, legit in Gymnasiis Patavino, & Romano pluribus annis, & in libros Institutionum præclarissima scripsit Commentaria, floruitque circa annum MDXXIV. uti testatur Mantua in libro de viris illustribus. Obiit in patria.

FRANCISCUS TOTILUS Bononiensis, Professor Legum in Urbe, ac in patria circa annum MDXXXI. ubi & Jus dixit, memoratur ab Alidosio in libro de Jurisconsultis Bononiensibus. Qui & inscriptionem exhibet ilius tumulo in Ecclesia S. M. Gratiarum Bononiæ insculptam, ubi Totilus dicitur Doctör celeberrimus, *qui Romæ Bononiæque diu magna cum laude, cunctorumque admiratione Leges publice docuit*. Obiit MDLV I. major quinquagenario.

CLEMENS LEONIUS Bononiensis, qui Romæ, & in patria circa annum MDLI I. professus est Jura, memoratur ab Alidosio in libro de Jurisc. Bonon. ac dicitur obiisse anno MDLXV.

PETRUS PAULUS PARISIUS Consentinus, magni nominis Jurisconsultus, primo docuit Jus Civile in Scholis Urbis, deinde Patavii anno MDXXI. tum Bononiæ maguo stipendio, & plausu, uti scribit Pancirolus Libro 2. Cap. 148. de Claris Legum Interpretibus, & Pappadopoli testis est, illi in Patavino Gymnasio octingentos florenos, tum mille aureos solutos fuisse, a Bononiensibus vero majori stipendio illius operam conductam esse. Romam rediens, Auditoris Cameræ Apostolicæ munere functus est, eundemque Paulus III. anno MDXXXIX. Cardinalem renunciavit, & Episcopum Nuscanum, ac imminere jussit signandis gratiæ libellis, Legatum quoque Præsidentemque in Concilio Tridentino nominavit. Obiit

an-

anno MDXLV. natus annis LXXII. jacetque in Ecclesia Sanctæ Mariæ Angelorum. Edidit *Consiliorum volumina quatuor*, & *Commentaria in secundum librum Decretalium*, & *Lectiones in libros Juris Civilis*. Eum laudant Pancirolus, Doviatus, Pappadopoli, Toppius, Ughellius, Ciacconius, Barrius Lib. 2. Cap. 7. de Antiq. Calabriae, alique.

MARCUS ANTONIUS Cuccus Protonarius Apostolicus, origine Brixienſis, patria Ticinensis, postquam in Gymnasio Ticinensi Jus Pontificium esset interpretatus, idem munus aggressus est in Romano Gymnasio. Qui cum summa polleret Juris peritia a Pio IV. & Pio V. inter viros doctissimos adscitus est, qui Gratiani Decretum nævis omnibus expurgarent. Sed ex ægra valetudine in patriam redire coactus, ubi Vicarium egit Hippoliti de Rubeis Episcopi Ticinensis, & ubi e vivis excessit. Scripsit *Tractatum de Legitima: Tractatum de moratoria Præscript. de mentiente circa Possess. Institutionum Juris libros quatuor: Institutiones Pandectarum: Juris Canonici Pentateuchum*. Eum laudant Ghilinus in Theatro Litteratorum, Pappadopoli de Gymnasio Patavino, Doviatus in Prænotionibus Canonicis.

SILVESTER POLITIANUS annis pluribus docuit Jus Canonicum in Gymnasio, Pontifice Paulo III. ejusque stipendium excedebat florenos quadringentos simul cum Achille Maffeo primum, deinde Joanne Baptista Polano.

ACHILLES MAFFEUS Romanus, Professor Juris Canonici sub Paulo III. anno MDXXXIX. Advocatus Consistorialis, & Canonicus Basilicæ Vaticanæ, de quo Cartharius in Syllabo.

GREGORIUS FORMIGINUS Professor extra ordinem, est electus Episcopus Strungulensis anno MDLXI. obiitque post annos septem.

RESTAURUS CASTALDUS, & BERNARDUS DE BONE Professor

F ff

fessio-

fessores Ordinarii Juris Civilis, anno MDXXXIX. Pontifice Paulo III. Rectore Camillo Perusco Episcopo Alatrino. Restaurus Castaldus Perusinus docuit etiam in patria, & Bononiæ. Edidit jussu Caroli V. *Tractatum de Imperatore*. Scripsit in nonnullos Titulos Institutionum, uti Jacobillus in Bibliotheca Umbræ testatur, & Oldoinus in Athenæo Perusino.

DAMIANUS POLITIANUS, & HIERONYMUS DE SPOLETO eodem anno Professores erant Institutionum Juris, eoque in munere adhuc versabatur anno MDLIX. Horum ille profitebatur hora matutina stipendio florenorum tercentum, alteri horæ vespertinæ Professori floreni ducenti solvebantur.

FUBENTIUS CAELINI Veliternus eodem anno profitebatur. Laudatur a Teulo in *Teatro Historico di Velletri, insigne Città, e Capo de Volsi*, ac dicitur docuisse Pisæ, & Patavii, & apud Cardinales Riarium, Soderinum, & Pisanum, Auditorem egisse.

BENEDICTUS LOMELLINUS Januensis anno MDXLII. Jus Civile in Gymnasio profitebatur juvenis annorum viginti quinque. Ob eximiam juris scientiam a Paulo IV. adscriptus est Clericis Camera Apostolicæ, & a Pio V. Collegio Cardinalium anno MDLXV. Sub Gregorio XIII. functus est Legatione Provinciæ Maritimæ, Latiique. Præfuit Ecclesiis Anagninæ, Albintimilliensi, Lunensi, ac Sarzanensi. Obiit Romæ anno MDLXXIX. ætatis suæ sexagesimo secundo, jacetque in Ecclesia S. Gregorii. De eo Ciacconius, Ughellius, Folietta de Clar. Ligur.

PETRUS ÆMILIUS CÆPIUS, & JOANNES PETRUS SANTANA Professores Juris Civilis anno MDXLI I. sub Pontifice Paulo III. & Rectore Camillo Perusco.

LACTANTIUS DE IMOLA anno eodem Institutiones Juris docuit simul cum Damiano Politiano, & Hieronyde Spoleto.

JOANNES POLANUS Professor Juris Canonici simul cum

cum Silvestro Politiano ab anno MDXLV I I. usque ad annum MDL II.

PAULUS PICTORIUS Jus Civile profitebatur hora matutina simul cum Nicolao Perusco annis ultimis Pontificatus Pauli III.

NICOLAUS PERUSCUS Romanus profitebatur Jus Civile stipendio aureorum centum ab anno MDXLVII I. eundemque Pius IV. anno MDLV. constituit Episcopum Civitatis Castellanae, & Hortanae, quam Ecclesiam annis septemdecim administravit.

ANTONIUS VELLIUS Professor Juris Civilis ab anno MDXLVII I. stipendio storenorum quadringentorum. Tum sub Julio III. Pio IV. & Pio V. Jus Canonicum Advocatus Consistorialis edocebat stipendio aureorum centum, & quinquaginta, usque ad annum MDLXVI I. de quo Cartharius in Syllabo Advoc. Consist.

MARCUS ANTONIUS MAFFEUS Achillis frater, Jus Civile in Gymnasio profitebatur extremis annis Pontificis Pauli III. stipendio aureorum centum. Fuit Advocatus Consistorialis, Canonicus Basilicæ Vaticanæ, & Lateranensis, Vicarius Pontificis in Urbe, tum fratri suo Bernardino Cardinali in Archiepiscopatu Teatino successit. A Pio V. ablegatus est in Poloniam Nuncius Apostolicus, tum inter Cardinales adscitus. Vixit annis quinquaginta & uno, obiitque anno MDLXXXIII. uti ex Ughellio, Ciacconio, & Carthario constat.

JOANNES BAPTISTA PAULIANUS Vicentinus, circa annum MDXLIX. docuit publice Jura, uti testatur Martinelus in libro *Roma ex Etbnica sacra*, loquens de dedicatione Basilicæ Lateranensis, de qua Paulianum scripsisse librum affirmat. Memoratur a Jacobo Marzari in hist. Vincentiæ.

HIERONYNUS PANDONUS, & JOANNES BAPTISTA FELLIUS extra ordinem profitebantur Jus Civile extremis annis Pontificatus Pauli III.

NICOLAUS GALLO, & **LEONARDUS ZECCA** Professores Juris Civilis annis MDXLV I II. & sequente.

JOANNES BAPTISTA ROSCIUS Jus Canonicum interpretatus est, hora vespertina, sub Julio III. Summo Pontifice.

BONSIGNORUS FINETTUS Senensis in patria Academia Lauream accepit, tum sub Julio III. anno MDLII. docuit in Gymnasio Romano Jus Civile. A Pio IV. anno MDLXV. electus est Advocatus Consistorialis, deinde a Pio V. post duos annos adlectus est inter Auditores Romanæ Rotæ. Perusiam, Umbriamque administravit, ac in constituendis Doctoribus gessit vices Cardinalis Bonelli Camerarii. Obiit Romæ anno MDLXXII. De eo Ugurgerius de illustr. Senens. & Cartharius de Advoc. Consist.

ANGELUS ROMANUS de Aretio Professor Institutionum simul cum Hieronymo Agapeto, sub Julio III. Pontifice.

HIERONYMUS AGAPETUS Spoletanus Professor Institutionum sub Paulo III. Julio III. Pio IV. & Pio V. isque anno MDLXVII. aureos quinquaginta supra centum percipiebat.

HIERONYMUS BENUGLENSIS Senensis Professor Juris Civilis hora matutina stipendio aureorum centum & quinquaginta anno MDLXI.

CÆSAR COSTA Maceratensis, alter Professor Juris Civilis hora matutina, Pontifice Pio IV. stipendio aureorum biscentum. Habuit Auditorem Cæsarem Baronium, ut ipse testatur Annal. Tom. 10. Ejus opera usi sunt Pontifices Pius IV. Pius V. & Gregorius XIII. in emendando Gratiani Decreto. A Gregorio XIII. renunciatus est Archiepiscopus Capuanus anno MDLXXII. & a Sixto V. Nuncius Apostolicus missus est ad Venetos. Jussu Clementis VIII. incubuit edendo libro septimo Decretalium. Capuanam Ecclesiam annis triginta sapientissime ad-

adminiftravit . Obiit annorum LXXII. ejus monumento Card. Bellarminus fucceffor Epitaphium pofuit . Edidit *Variarum ambiguitatis Juris libros tres* . Plura de eo Ughellius in Archiep. Capuanis .

JACOBUS PORTIUS de Imola , docebat Jus Civile in Cathedra vefpertina, anno MDLXI. atque aureos quadringentos ftipendii caufa percipiebat . Docuerat etiam Patavii . Edidit librum *Conclufionum , atque receptarum Opinionum : Refponforum Juris Lib. 4.* Obiit anno Domini MDLXI. fex annis major quadragenario .

HIERONYMUS PARISETTUS Rhegienfis clari nominis Jurifconfultus , anno MDLXI. Jus Canoninum hora matutina interpretabatur fimul cum Antonio Vellio Advocato Confiftoriali , Profeflore vefpertino, ejufque ftipendium aureos ducentos conficiebat . Sed poft annos duos ei folvebantur aurei tercenti ; tum aureos quingentos percepit . Docuit ufque ad annum MDLXXXVI. cum obtinuit vacationem muneris . A Pio V. & Gregorio XIII. inter eos adlectus , qui incumbabant emendando Gratiani Decreto , uti teftantur Antonius Auguftinus , Pithæus , & Doviatius . Infulas non femel oblatas recufavit . Obiit anno MDC. jacetque in Ecclefia S. Alexii. Fufe de eo Pancirolus .

SIGISMUNDUS ZANETTINUS Bononienfis , eximius Jurifconfultus , profeflus eft Jura in Gymnafiis Bononienfis , Maceratensis , Senenfis , ac Romano , atque inter Advocatos Confiftoriales adfcitus . Tum a Gregorio XIII. anno MDLXXXIV. renunciatus primus Archiepifcopus Firmanus , annifque decem huic præfuit Ecclefia . De eo Cartharius , & Ughellius .

BENEDICTUS DE BONIS de Cortona Profeflor Institutionum fub Pio IV. fimul cum Hieronymo Agapeto ftipendio aureorum centum .

LELIUS JORDANUS Romanus dicitur a Mandofio , fed Neapolitanus a Toppio , Leges Civiles interpretabatur

anno MDLXI. Pontifice Pio IV. nec ab eo munere cessaverat anno MDLXVII. Pontifice Pio V. tuncque ejus stipendium aureis ducentis constabat. Dende renunciatus est Episcopus Acernensis, tum Archiepiscopus Rossanensis, qua in dignitate obiit anno MDLXXXIII. Edidit *Tractatum de majoribus, rerumque capitalium Episcoporum causis ad Pontificem Maximum referendis: De Romane Sedis origine, atque auctoritate*. Hujus mentionem faciunt Ughellius in Italia Sacra, Mandosius in Bibliotheca Romana, & Ludovicus Jacob in Bibliotheca Pontificia.

FRANCISCUS CONFALONERIUS Mediolanensis Professor Juris Civilis anno MDLXIII. sub Pio V. stipendio aureorum centum, & quinquaginta. Memoratur ab Alciato celebri Jurisconsulto in epistola ad Lectorem præfixa ejus Consiliis.

CINUS CAMPANUS Auximanus Jus Civile explanabat anno MDLXII. stipendio aureorum biscentum, & anno MDLXXXVII. quingentos aureos percipiebat, deinde sexcentos aureos accepit, docuitque usque ad annum MDXCVI. Obiit hoc anno. A Sixto V. adiectus est inter Advocatos Consistoriales, uti constat ex Carthario in Syllabo.

ANGELUS ANTONIUS AQUILANUS Professor Institutionum Juris, hora vespertina, sub Pio IV. anno Christi MDLXIII.

MARCUS ANTONIUS BIZZONUS Romanus, Advocatus Consistorialis, & publicus Juris Civilis Professor ab anno MDLXVII. usque ad annum MDLXXXVI. Tum a Sixto V. electus est Episcopus Fulginatensis. Obiit in sua Ecclesia anno MDCVI. ætatis suæ quinquagesimo nono. De eo Ughellius in Italia Sacra, & Cartharius in Syllabo Advocat. Consist.

ALEXANDER GLORIERIUS Professor Institutionum Juris, anno MDLXVII. stipendio aureorum centum, Pontifice

tifice Pio V. Rectore Camillo Perusco Episcopo Alatri-
no. Fortasse is idem ille est Alexander Glorierius Cle-
ricus Camerae Apostolicæ, & Præfectus Annonæ.

THOMAS FUSCUS alter Institutionum Juris Professor,
anno MDLXVII. Pontifice Pio V. & anno MDLXXVI. Pontifi-
ce Gregorio XIII.

GEORGIUS CALANDRUS Lusitanus Sextum Librum
Decretalium interpretabatur anno MDLXXVI. stipendio
aureorum biscentum, docuitque in Cathedra vespertina
Juris Canonici usque ad annum MDXCIX. tuncque ejus sti-
pendium quadringentos aureos excedebat. Laudatur a
Navarro in Comm. de Spol. Cleric. §. 15. n. 5.

PRIAMUS FEBONIUS ex Oppido Avezzani apud Mar-
fos, publicus in Urbe Legum Professor, ac Judex Curia
Capitolinae a Pio V. constitutus, memoratur a Toppio in
Bibliotheca Neapolitana, qui hoc ei monumentum in
patria excitatum refert: *Priamo Phebonio V. I. D. Romæ
Publico LL. interpreti a Pio V. P. M. Primo Collatera-
li Judice in Capitolino Foro electo præpostera morte præ-
vento Filii maestissimi id quod miserrimum est posuerunt
Vix. æt. xxv.*

CAMILLUS PLAUTIUS Fontenellensis sexcentis aureis
Jus Civile profitebatur anno MDLXXVI. Pontifice Grego-
rio XIII. Docuit etiam Ticini. Laudatur a Casare Costa
Lib. 1. Cap. 37. Variar. Ambig. Juris. Edidit Commen-
tarios in varias Digestorum Leges, & *de Verborum si-
gnificationibus.*

CÆSAR VALENTINUS Romanus Civilibus Legibus
interpretandis vacabat anno MDLXXVI. stipendio aureo-
rum biscentum, tum ad primariam Cathedram Juris Ca-
nonici ascendit. Docuit annis vigintiquinque, magna
discipulorum frequentia, quo tempore exacto, obtinuit
vacationem muneris, ut nihil tamen de salario deper-
deret, uti testatur Janus Nicius Erithreus in Pinacotheca.
Percepit vero usque ad annum MDVI. uti colligitur

ex

ex Catalogis Professorum aureos fere sexcentos. De eo hæc habet Janus Nicius Erithreus: *In hoc homine præsertim apparuit quantum antestaret cæteris artibus eloquentia, cujus tantum specie, tam magnum ad se discipulorum numerum attraherat, ut aliorum Magistrorum quantumvis doctissimorum exedras auditoribus vacuas redderet. Oblatum a Xysto V. Episcopatum constantissime repudiavit. Demum cum ævum in longum protraxisset, fato suo functus, humatus est in Æde Virginis Capitolinæ.*

RAINALDUS PTOLOMÆUS Professor Juris Civilis hora vespertina, anno MDLXXVI. stipendio aureorum 259.

FERDINANDUS BISETTUS eodem anno extra ordinem profitebatur.

JULIUS BENIGNUS Romanus tradebat Institutiones Juris anno MDLXXVI. stipendio aureorum octoginta, ac ad annum usque MDCXIX. percepit stipendium, quod ad aureos fere octingentos pervenerat. Verum ipse postquam annis viginti quinque munere litterario functus esset, rude donatus fuerat, uti Janus Nicius Erithreus in Pinacotheca testatur. Is Julium Benignum vocat virum probum, gravem, eruditum, disertum, Juris autem Civilis adeo peritum, ut cæteris Magistris, qui illud in Gymnasio docebant, anteire existimaretur. Eum Cardinalis Petrus Aldobrandinus habuit a cognitionibus, Auditoris loco. Eundem inter Advocatos Consistoriales adscitum Paulus V. voluit esse unum corrigendis Magistratibus Urbis. Demum Archiepiscopus Thessalonicensis, & Secretarius Sacræ Congregationis Rituum senex decessit anno MDCXXVIII. De eo Erithreus, & Cartharius.

MARIUS PIROLUS sub Gregorio XIII. primo egit Professore Institutionum extra ordinem, deinde Professore rerum Criminalium ordinarium.

GABRIEL FALCONI Professor Criminalium anno MDLXXXII.

MDLXXXII. Pontifice Gregorio XIII. stipendio aureorum quinquaginta . Egit in Urbe Causarum Patronum .

PAVLUS CALANDRUS eodem anno Institutiones Juris tradebat stipendio aureorum viginti quinque .

FLAMINIUS PARISIUS Consentinus , præstantissimus Jurisconsultus , Ecclesiasticas leges interpretari cœpit anno MDLXXXII. stipendio aureorum tercentum, annisque decem professus est ; tum a Clemente VIII. creatus est Episcopus Bituntinus , hancque Ecclesiam annis decem administravit . Hunc Ughellius Tolentinatema dicit . Sed antiqui Professorum Catalogi , Toppius , aliique Consentinum asserunt . Et ipsemet Petrum Paulum Cardinalem Parisium Consentinum vocat Gentilem suum Lib. 1. de Resign. Benef. Quæst. 2. unde & illi monumentum excitavit in Ecclesia S. M. Angelorum ad Thermas . Edidit Flaminius Tomos duos *De Resignatione Beneficiorum* , quos notis illustratos evulgavit Duclosius anno MDXCVI.

JOANNES FRANCISCUS SALOMONIUS Romanus Professor Juris Civilis ab anno MDLXXX. per annos tredecim stipendio aureorum quinquaginta supra ducentos .

JOANNES BAPTISTA SORCIUS Romanus Institutiones Juris docuit anno MDLXXXVII. deinde Jus Civile usque ad annum MDCXXVI. quo tempore ejus stipendium aureos excedebat sexcentos .

JACOBUS ANTONIUS MARTA Neapolitanus , anno MDLXXXIX. Jurâ in Gymnasio profitebatur , ut ipsemet asserit in epistola ad Laurentium Blanchettum , qua ei nuncupat Tractatum de Tribunalibus Urbis . Docuit inde annis decem in Gymnasio Patavino , usque ad annum MDCXXI. tum in Papiensi , ut ipse refert in fine tertiæ partis Summæ successionis legalis . Edidit : *Tractatum de Tribunalibus Urbis : Tractatum de Clausulis : Tractatum de jurisdictione per Iudicem Ecclesiasticum & secularem exercenda : Methodum probandi in utroque Jure :*

G g g

Com-

Compilationem Juris Canonici: In L. 1. ff. Solut. matrimonio: Repetitiones in Leg. 1. ff. de Navi Oper. Nunt. Consilia: Summam totius successionis legalis quatuor partibus complexam. De eo Nicodemus in additionibus ad Toppium.

FABRITIUS PURUS Professor Institutionum, anno MDLXXXVI. Pontifice Sixto V. Rectore Horatio Burghe-
sio, stipendio aureorum sexaginta.

RUTILIUS ALTERIUS Romanus Professor Juris, a Sixto V. adscriptus est inter Advocatos Consistoriales, uti testatur Cartharius.

HIERONYMUS JOANNELLIUS Romanus Professor Institutionum ab anno MDLXXXVIII. per aliquot annos, postea Juris Civilis usque ad annum MDCIX. cum electus est Episcopus Soranus. Summum ejus stipendium ducentos aureos non excessit. Laudatur ab Ughello in Italia Sacra, & a Prospero Mandosio in Bibliotheca Romana.

ANNIBAL CORONACEUS Imolensis anno MDLXXXVIII. Institutiones Juris, deinde Jus Civile docuit usque ad annum MDCXIX. tunc ei aurei ducenti solvebantur. Edidit Opuscula quædam *de Contractibus*.

ALOYSIUS MUSATTUS Patavinus, anno MDXCIV. Jus Civile profitebatur stipendio aureorum 350. & aliquot annis hoc munere functus est. Docuerat Salerni anno MDXC1. obiitque anno MDXCVI. Riccobonus Lib. 1. Capite 12. Lib. 2. Cap. 5. & Portinarius de Felic. Patav. Libro 7. Cap. 5.

SCIPIO COBELLITIUS Viterbiensis, Eloquentiæ, Philosophiæ, ac Juris studiis satis instructus, interpretatus est Jura in Gymnasio Romano circa hæc tempora, atque Alexandro Glorierio Annonæ Præfecto, & Cardinali Asculano Hieronymo Bernerio in causis cognoscendis operanti navavit suam, uti Janus Nicius Erithræus testatur. Mortuo Marcello Vestrio, qui sub Paulo V. egit Secretarium Brevium, opera Card. Arigoni hoc munus

nus

nus accepit. Inde sibi aditum patefecit ad Cardinalatum, ad quem euectus est a Paulo V. anno MDCXVI. eamque dignitatem honestissime gessit. Vixit annis sexaginta duobus. De eo Janus Nicius Erithræus, & doctissimus Ciacconius.

HIERONYMUS HENRICUS Romanus ab anno MDXCIII. per annos decem tradidit Institutiones Juris. Laudatur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, atque dicitur vir magnæ industriæ, & laboris. Et Mandosius in Bibliotheca Romana testatur editas esse plures illius Orationes habitas in Sacello Pontificio, in Ecclesia S. Eustachii, atque in Gymnasio.

PETRUS ALBERTINUS, postquam Jus Pontificium in Collegio Germanico S. L. docuisset, & Odoardum Cardinalem Farnesium in Jure Civili instituisset, in cujus aulicorum numero erat, obtinuit anno MDXCVI. Cathedram Juris Canonici per mortem Cini Campani vacuam, cui adhuc præerat anno MDCXXXI. stipendio aureorum fere sexcentum. Memoratur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, qui narrat in incendio Ædium Farnesiarum, Albertini cubiculum ignem concepisse, vique ipsam vivum ex incendio evolasse.

ANTONIUS RICCIULLUS Consentinus, Institutiones Juris tradere coepit anno MDCI. stipendio aureorum fere centum, quas cum aliquot annis docuisset, electus est Episcopus Bellicastrensis, tum ad Umbriaticensem, deinde ad Casertanam Ecclesiam translatus. Sed & in Urbe vices gessit Cardinalis Vicarii. Demum ab Urbano VIII. anno MDCXLI. fit Archiepiscopus Consentinus & Inquisitor Fidei in Neapolitano Regno. Obiit tamen anno sequenti. Edidit *Tractatum de personis, quæ in statu reprobo versantur: Tractatum de jure personarum extra Ecclesie gremium existentium: Tractatum de Neophytis: Lucubrationum Ecclesiasticarum Libros sex.* Laudatur a Toppio, Ughellio, Aceto in notis ad Barrium.

PETRUS MARCELLINUS Politianus Professor Institutionum anno MDCIII. deinde Juris Civilis usque ad annum MDCXIX. cum ejus stipendium nondum ad ducentos aureos pervenerat .

COSMUS FIDELIS Florentinus Cathedram Institutionum obtinuit anno MDCIV. atque in ea annis decem docuit, tum ad Cathedram migravit Juris Canonici, deinde Juris Civilis, quam adhuc occupabat anno MDCXLVIII. tuncque ejus stipendium constabat aureis quadraginta supra quingentos. Obiit MDCXLIX.

HIERONYMUS RICCIULLUS Consentinus Institutiones Juris expendebat anno MDCVI. stipendio aureorum centum, tum obtinuit Cathedram vespertinam Juris Canonici, & huic præerat anno MDCXIV. stipendio aureorum biscentum. Anno MDCXVI. renunciatus est Episcopus Bellicastrensis, hancque Ecclesiam annis decem administravit. Memoratur a Toppio, & Aceto in notis ad Barrium, & Ughello.

ANGELUS LUCIANUS ab Aquapendente, ab anno Domini MDCIX. Institutiones per aliquot annos docuit, deinde Jus Canonicum usque ad annum MDCXXXVI. tunc ejus erant stipendium aurei 45 l. Laudatur a Martha in *Tratatu de Clausulis*.

IVO GATTULUS Romanus ab anno MDCV. extra ordinem de Criminalibus rebus in Gymnasio differuit usque ad annum MDCXVI. cum Cathedram Institutionum obtinuit, stipendio aureorum octoginta, tum in Cathedra Juris Civilis meruit stipendium, quod ad aureos pervenerat quadringentos, annis quadraginta. De quo Mandosius in *Bibl. Rom. Moribus fuit antiquis, in publicis, privatisque lectionibus assiduus, ac indefessus, probus, pius, ac integerrimus. Nondum legali facultate admodum instructus, sed politiori litteratura ornatus, & in Musarum castris exercitatus: Academiam Delphicam tum legalium, tum humaniorum litterarum domi*
suae

sua instituit. Impressum legitur ab eodem Ivone adhuc adolescente exaratum Opus Italico carmine inscriptum: Albido Favola Pastorale. Decisiones Sacrae Rotae Romanae coram R. P. D. Martino Andreae, eo, quo decebat studio recognovit, Summariis, ac Indice locupletavit. Obiit anno MDCXLVII. haerede instituto Monasterio Sanctorum Quatuor Coronatorum.

DIDACUS LOBO Lusitanus anno MDCXVI. Institutiones Juris profiteri coepit stipendio aureorum sexaginta, tum post aliquot annos Sextum Decretalium Librum interpretabatur, Pontifice Gregorio XV. Rectore Nicolao Zambeccario, quo munere functus est usque ad annum MDCXXXVI. docuit vero in Cathedra vespertina Juris Canonici, usque ad annum MDCXLI. cum ei aurei 240. solvebantur. Ab Hispano Rege Orbetellum missus, ut judicaret, Cathedram deseruit.

BERNARDUS GULIELMUS Sansovinus e Cathedra Rhetoricae ad Cathedram ascendit Juris Civilis anno Salutis MDCXXI. quam per paucos annos obtinuit. Franciscum Cardinalem Barberinum optimis artibus instituit. facit in Ecclesia S. Laurentii extra muros.

FABRITIUS DE FABRITIS Sabinus postquam extra ordinem jura aliquot annis docuisset, Cathedram obtinuit Institutionum anno MDCXXI. per annos tres. Abstinit deinde a publico munere, usque ad annum Christi MDCXXXII. cum de Jure Civili in Scholis egit per aliquot annos.

JOSEPHUS CANDIDUS Syracusanus pariter e Professore extra ordinem traductus est ad Cathedram Institutionum eodem anno, tum ad Cathedram transiit Juris Civilis usque ad annum MDCXXVI.

ANTONIUS NANNIUS Urbinas anno MDCXXII. Institutiones Juris docebat, & post annos sex docuit jus Civile, denique primam Cathedram juris Canonici obtinuit usque ad annum Christi MDCXLVIII. cum ejus sum-

BRUIE

num stipendium quadringentos fere aureos excedebat.

AMBROSIUS LUTI Senensis, non legitur in Catalogis Professorum. At ab Ugurgerrio de Pomp. Senen. Tit. 16. dicitur Romæ, & Maceratæ publice docuisse; & Judex Bononiæ, variisque functus muneribus apud Etruriæ Ducem, obiisse dicitur anno MDXLV.

FRANCISCUS SGAMBATUS Neapolitanus Presbyter, anno MDCXXIII. per annos fere decem Institutiones juris e Cathedra tradidit, aureorum centum stipendio. Edidit: *Introductionem ad Juris utriusque scientiam: Commentaria in quatuor libros Institutionum juris Civilis D. Justiniani Imperatoris: Lecturas ordinarias octo: Praxin Dataria Romanæ: De immunitate Ecclesiastica: Super quatuor libros Institutionum Juris Canonici Pauli Lancellotti.* Allatus de viris illustribus, & Toppius in Bibliotheca Neapolitana.

ANGELUS DE JUDICIBUS Aretinus Professor Institutionum anno MDCXXV. deinde Juris Civilis per annos fere triginta. Ejus summum stipendium aureos quadringentos superavit. Obiit anno MDLVI. sepultus in Ecclesia S. Nicolai ad Cæsarios, præsentè funere Academia.

JOANNES FRANCISCUS POLELLUS Romanus Professor Institutionum anno MDCXXVII. per annos tredecim, ac stipendium aureorum nonaginta percepit.

ANTONIUS BUCHERIUS Consentinus Institutiones Juris aggressus est anno MDCXXVII. atque huic muneri incubuit usque ad annum MDCLII. cum vivis excessit. Ejus summum stipendium nondum ad aureos ducentos pervenerat. Memoratur a Thoma Aceto in notis ad Barrium Lib. 2. Cap. 8. Obiit MDLV. jacetque in Ecclesia S. M. de Aquiro.

JOSEPH SPADA Ieramnensis profitebatur extra ordinem anno MDCXXVI. stipendio aureorum quinquaginta, deinde Cathedram assecutus est Juris Civilis, in qua anno MDCXVIIII. adhuc docebat stipendio aureorum quinquaginta.

quaginta supra centum . Obiit anno sequente . Edidit duo Volumina *Lectioſum ordinariarum in Jure* , ut Jacobillus in Bibliotheca Umbriæ teſtatur . De eo Angelonus in Hiſt. Interamn.

JOANNES BAPTISTA BRUNENGHIUS Sardus Turritanus extra ordinem Jura Eccleſiaſtica tradere incepit anno MDCXXXVIII. ſtipendio aureorum ſeptuaginta, deinde ſedem occupavit Juris Canonici vespertinam uſque ad annum MDCI. ejuſque ſtipendium centum aureos exce-¹⁶³⁰debat. Tum Referandarius Utriuſque Signaturæ, & Corrector Litterarum Apoſtolicarum .

FRANCISCUS ANGELUCCIUS ex Podio Crucis Spoletanæ Diœceſis Profeſſor Inſtitutionum extra ordinem anno MDCXXXVII. ſtipendio aureorum triginta, poſt aliquot annos Cathedram Inſtitutionum, tum Juris Civilis uſque ad annum MDCIX. cum Verulanæ Inſula donatus eſt . Summum ejus ſtipendium tercentos aureos ſuperavit . In Episcopatu Synodum coegit , evulgavitque, atque poſt annos quindecim regiminis e vivis deceſſit . Ughellus .

JOANNES SANCTINUS Lucenſis Profeſſor Criminalium MDCXXXIX. aliquot annis .

JOANNES BAPTISTA GRATIOLUS Profeſſor Juris Civilis circa annum MDCXLV. indicatur a Jano Nicio Erithræo ut pote qui illi nuncupavit partem alteram ſuæ Pinacothecæ .

JOANNES BAPTISTA MORRA Neapolitanus Inſtitutiones juris extra ordinem profitebatur anno MDCX. ſtipendio aureorum quinquaginta, atque annis ſex in ea ſtatione fuit . Electus eſt Episcopus Inſulanus anno Chriſti MDCXLVII. ſed obiit anno ſequente . Edita eſt Diſſertatio, quam habuit, cum munus aggredereſetur.

JOSEPH PALAMOLLA Policaſtrenſis Profeſſor Juris Canonici hora vespertina ab anno MDCXLI. ſtipendio aureorum centum, & ſexaginta, tum primarius Juris
Ca-

Canonici Professor, tandemque rude donatus post annos triginta. Ejus stipendium anno MDCLXXVI. excedebat aureos quadringentos. Egit in Urbe Examinatorem Episcoporum, atque Vicegerentem Cardinalis Vicarii, uti testatur Toppius in Bibliotheca Neapolitana. Egerat Vicarium Apostolicum in Ecclesia Bisinianensi, Juvenacensi, Tranensi.

JOSEPH CARPANUS Romanus Institutiones Juris profiteri coepit anno MDCLI. stipendio aureorum septuaginta translatus deinde ad Cathedram Juris Civilis, docuit annis quadraginta, ac vacationem muneris obtinuit. Ejus stipendium anno MDCLXXXI. aureis 550. constabat. De eo Mandosius in Bibliotheca Romana: *Josephus Carpanus Joannis Baptistæ filius, V. I. Doctor, virtute insignis, morum probitate admirabilis. In Romana Universitate ab annis quadraginta Juris Civilis Ordinarius Professor, celebris Intrecciatorum Academiæ Institutor, & Rector, in qua Romana juvenus ad Legalem Facultatem comparandam per ipsum exactissime infermaretur: & ad amœniores litteras addiscendas, quatuor in singulos annos statutis congressibus per viros in arte bene dicendi eximios, veluti per exemplaria perfectissima cruditur; quæ nobilis Jurisprudentiæ palestra floruit semper auditoribus sanguinis claritate, morum candore, singulari modestia, & studiosissima addiscendi cupiditate conspicuis; ex quibus præter Camillum Maximum, & Franciscum Bonvisum ad sacram Purpuram evehctos, quamplures alii ad præcipuas in Ecclesia dignitates promoti, dignissimorum Præfulum personam sustinent: nec silendus Livius Odescalcus Cera Dux, Innocentii Papæ Undecimi ex Carolo germano fratre Nepos, quem, emensis Philosophiæ studiis Patruus relictus, & justus amanissimus, secundo Pontificatus mense in cognitione Utriusque Juris acquirenda per Carpanum exerceri jussit, non sine maxima ipsius gloria.* Addit a
Car-

Carpano plurima edita, nempe: *Paraphrasis Institutionum Civilium, earumque perutile Breviarium: Institutionum Juris Canonici Summaria Dilucidatio: Repetitiones in præcipuas ordinarias Juris Civilis partes pro publicis lectionibus conscriptæ: Exercitationes Academicæ pro Legali Facultate facilius comparanda: Fasti Academicæ Legalis Intrecciatorum: Orationes pro solemni Studiorum Romani Archigymnasti instauratione 1635. & 1640. & 1641. Lectio de Ecclesiastico jejunio habita in Academia Basiliensiana ad Cardinales: Oratio de Deo Trino, & Uno habita in Sacello Quirinali: Oratio in funere Leonis X. anno 1640. & altera habita anno 1646. Prolusio de præstantia Justitiæ, ac Legum necessitate habita in aula magna Romanæ Universitatis anno 1641. Raccolte delli discorsi sacri e morali detti nell'Accademia dell'Intrecciati: Raccolta di Rime Italiane, e Latine recitate nella medesima Accademia: Sentimenti sacri, e morali sopra l'Evangelii delle Domeniche, e di alcune Feste dell'anno.*

FELIX MONACUS Consentinus Professor Institutionum anno MDCXLVIII. stipendio aureorum sexaginta, obtinuit deinde sedem Juris Canonici vespertinam, usque ad annum MDLXI. cum ejus stipendium ad ducentos aureos pervenerat. Eo anno electus est Episcopus Marturanensis in Calabria, quam dignitatem gessit annis sex. Coletus in additionibus ad Ughellum, & Acetus in notis ad Barrium Lib. 2. Cap. 8.

CAROLUS SGOMBINUS Neapolitanus Professor Juris Civilis anno MDCLII. stipendio aureorum centum, & viginti. E Neapolitanæ plebis seditione fugiens, Romam venit, atque ex certamine Cathedram obtinuit. Electus deinde est Episcopus Bellicastrensis.

JACOBUS CINCIUS Romanus, Professor Institutionum anno MDCLII. stipendio aureorum septuaginta, deinde Juris Canonici, Decretique Gratiani. Anno Chri-

H h h

fti

fti MDCLXXVI. tercentos aureos pro stipendio accipiebat. De eo Mandosius in Bibliot. Rom. *Jacobus Cincius ex Natali Cincio, & Ursula de Planellis natus an. 1615. ingenio vivido præditus, & ad virtutem propensissimus, ad Juris Pontificii exedram in Romana Universitate conscendit, Decretorum interpretationi mox præficitur. Addit a Carthario in Athenæo Romano Jacobum dici Sacerdotem integerrimum, ingenio præstantem, memoria tenacissimum, in dicendo facundissimum, multiplici scientiarum cognitione imbutum, atque has illius Lucubrations recenseri: Tractatus de Angelis, & de Actibus humanis: Quæstiones Theologiæ: Expositio ad Symbolum Fidei: Institutiones ad universum Jus Pontificium: Comm. ad Tit. Decretal. de Testamentis: Comm. ad Tit. Decret. de Sponsalibus, & Matrimonio: Comm. ad Tit. Decretal. de causa Possessionis, & Proprietatis: Quæstio de natura Religionis: Disputationes de anima: Interpretatio Civilium Institutionum Justiniani: Institutio ad Praxin Judicariam in Tribunalibus Romanæ Curia observatam: Variæ juris Regulæ ad materiam Juridicam spectantes: Institutiones Criminales: Explicationes variorum Punctorum Juris Pontificii, atque Cæsarei ex libris Decretalium & Codicis, Doctorandis assignari solitorum: Institutiones Græcicæ. Commentarii in plures Digestorum Titulos, & Philosophicæ quædam Disputationes.*

CAROLUS FESTINUS Ferrariensis, docuerat in patria, variisque functus muneribus, cum ad Urbem veniens ex certamine fit Professor Institutionum anno MDCL. stipendio sexaginta aureorum, deinde Juris Civilis per annos duodecim, tuncque aurei sexaginta supra centum ei solvebantur. Edidit: *Centuriam Controversiarum Legalium: Annotationes ad Statutum Gualdense.*

MARCUS ANTONIUS MARESCOTTUS Senensis tradendis Institutionibus Juris cœpit operam dare an. MDCLII.

fti-

stipendio aureorum centum & viginti, tum Jus Civile docuit, & ejus stipendium pervenerat ad aureos ducentos. Anno MDCLXIV. electus est Episcopus Clusinus, seditque in ea sede annis septemdecim. Typis evulgavit *Compendium ex universa Philosophia sub auspiciis Innocentii X. & Conclusiones e Sanctionibus Cesareis & Pontificiis publicæ disputationi exhibitæ*. Exaraverat volumen in quinque libros Decretalium. Coletus in additionibus ad Ughellum.

CONCEPTIUS PICA Aquilanus, Professor Institutionum ex certamine, anno MDCLII. stipendio sexaginta aureorum, deinde Juris Civilis extra ordinem per quindecim annos, stipendio aureorum centum. Egerat in patria Caufarum Patronum, tum etiam jus dixerat.

HIERONYMUS LAMPUGNANUS Mediolanensis, docuit Jus Civile extra ordinem sine stipendio, magna Auditorum frequentia, uti testatur Janus Nicius Erithræus in Pinacotheca, qui illius Lectiones audire consuevit. Obiit anno MDCLXV. Societate Jesu relicta hærede ex asse. Edidit *Compendium introductionis ad Justinianæ Institutiones: De ratione studendi in utroque Jure: Compendium Introductionis ad universam Jurisprudentiam*. Memoratur ab Allatio in libro de viris illustribus.

FELIX VIA Consentinus Professor Juris Civilis extra ordinem, stipendio aureorum sexaginta, anno Christi MDCLXII. per annos decem, cum a Clemente IX. creatus est Episcopus Asculanus. Edidit *Summam Juris Canonici*. Obiit anno MDLXXIX. Coletus in additionibus ad Ughellum. Acetus in notis ad Barrium Libro 2. Capite 8.

CAROLUS SELVACO e Thurio in Calabria Institutiones Juris docendas suscepit anno MDCLV. stipendio aureorum sexaginta, tum Pandectas, deinde Gratiani Decretum hora vespertina interpretatus est, usque ad annum MDCLXXI II. cum ejus stipendium fere ad tercentos aureos

pervenerat. Docuerat Jus Civile in Neapolitano Gymnasio. Edidit Librum *De origine, etymo, & præstantia Pandectarum*. Laudatur a Thoma Aceto in notis ad Barrium Lib. 5. Cap. 16.

TITUS SABELLICUS Somninus, Civis Romanus, anno MDCLVII. Professor Criminalium, stipendio aureorum centum, & viginti per aliquot annos.

ALEXANDER BRUGIOTTUS Florentinus Professor Institutionum Juris Civilis anno MDCLV. tum Criminalium per annos fere triginta. Ejus stipendium anno MDCLXXVI. superabat centum aureos. In pluribus Civitatibus jus dixit, atque in Urbe Advocatum egit. Edidit *Institutiones Criminales: Epitomen Juris viarum & fluminum praxim rei ædilis comprehendens, & de Immunitate*.

FRANCISCUS PTOLOMÆUS Senensis, Jus Civile extraordinem professus est, anno MDCLX. stipendio aureorum octoginta, tum ad Pandectarum Cathedram, deinde Juris Civilis transiit, atque annis quadraginta professus est. Ejus stipendium anno MDCC. erat aureorum 372. Edidit: *Vetustalia sive vetustatis admiranda*.

ALEXANDER GUIDOTTUS Bononiensis Professor Institutionum Juris Canonici ab anno MDCLX. stipendio aureorum sexaginta, docuitque annis tribus.

BARTHOLOMÆUS BITOZZIUS Precensis, Juris Civilis Cathedram occupavit stipendio aureorum centum ab anno MDCLXI. tum Gratiani Decretum interpretatus est anno MDCLXXII.

DOMINICUS GALLESIVS Finaliensis anno MDCLXII. Institutiones Juris Canonici pertractandas aggressus stipendio aureorum sexaginta, post annos plures ad Pandectarum Cathedram, denique anno MDCLXXVI. ad Rubensem in Apulia Episcopatum evectus est. Vixit in hac dignitate annis quatuor. Coletus in additionibus ad Ughellum.

THOMAS CLAUSUS Consentius operam dare coepit
Ju-

Juris Civilis Institutionibus stipendio aureorum sexaginta anno MDCLXIII. per annos septem, cum quadragenarius obiit, uti testatur Thomas Acetus in notis ad Barrium Lib. 2. Cap. 8.

FRANCISCUS VILLAREALIS Lavellensis, Professor Institutionum Juris Civilis extra ordinem stipendio aureorum sexaginta anno MDCLXIII. deinde Cathedram Juris Civilis, & Pandectarum, denique primariam Juris Canonici obtinuit, e qua anno MDCLXXXIX. docebat, stipendio aureorum sexaginta supra ducentos. Edidit: *Divi Mauri Martyris Tutelaræ Lavelli in Apulia Encomiasticam Vitam*. Toppius in Bibl. Neapol.

AUGUSTINUS MARTINELLUS Ferrariensis Institutiones Juris Civilis extra ordinem professus est anno Christi MDCLXX. per aliquot annos. Edidit: *Stato del Ponte Felice: Notizie del Ponte di Ottaviano Augusto nella Città di Rimini: Esperienza maestra per le operazioni da farsi alle ripe del Tevere: Raggiungimento delle mutazioni e pregiudicii fatti dal Tevere nelle ripe superiori del Ponte Felice: Il monte Testaceo: Descrizione de fiumi Nera, & Tevere con un discorso della navigazione da Perugia a Roma*.

ANTONIUS ALTILIA Apulus Professor Institutionum Juris Canonici ab anno MDCLXXI. deinde Juris Civilis extra ordinem per aliquot annos.

PHILIPPUS CANUTUS de Trebio Professor Institutionum Juris Civilis ab anno MDCLXXI. deinde Professor Juris Canonici hora matutina anno MDCC. stipendio aureorum quadraginta supra ducentos. Rude donatus fuit, atque anno MDCCXXI. aurei quinquaginta, & tercenti ei solvebantur.

FLAMINIUS VIGORITUS Firmanus anno MDCLXXIV. Institutiones Juris Civilis tradebat stipendio aureorum sexaginta, tum MDCLXXXIX. Gratiani Decretum interpretabatur, stipendio aureorum centum & septuaginta.

MAR-

MARCELLUS RANDATIUS Messanensis, Jura in Gymnasio interpretari cœpit anno MDCLXXVI. præsertim vero Pandectas, & Jus Civile tradidit. Hacque in statione erat initio hujus sæculi, stipendio aureorum octoginta supra centum, & anno MDCCXXI. stipendio aureorum quinquaginta supra ducentos. Obiit MDCCXXVII.

AURELIUS AUGUSTINUS MILLIARIUS Mutinensis Jus Civile extra ordinem docuit ab anno MDCLXXVI. tum Decretum Gratiani interpretabatur anno MDCC. stipendio aureorum sexaginta supra centum.

JULIUS CÆSAR FIDUS Farsensis anno MDCLXXXI. Cathedram assecutus, res Criminales primum, tum Pandectas, Jusque Civile professus est per annos quadraginta, etsi ejus stipendium non excederet aureos ducentos. Mox obtinuit vacationem muneris, atque anno Christi MDCCXXXI. in vivis erat, & stipendium aureorum quinquaginta, supra ducentos percipiebat. Obiit MDCCXXXVII.

PHILIPPUS CONSTANTINUS Romanus Institutiones Juris Civilis ab anno Christi MDCLXXXI. per plures annos docuit.

DIDACUS DE AGHIRRE Salemitanus in Sicilia Institutiones primum, tum Jus Civile extra ordinem ab anno MDCLXXXIV. per aliquot annos e Cathedra tradidit, tum diu docuit in Cathedra vespertina Juris Canonici denique primam occupavit Juris Civilis & anno MDCCXXI. rude donatus est. Obiit anno 1724. De quo Mongitoris in Bibliotheca Sicula: *Didacus de Agbirre nobilis Salemitanus, parentibus Francisco de Agbirre, & Maria Latio natus anno 1652. Philosophicis, ac Theologicis studiis dicitur, ob egregias ingenii doces breviter ita profecit, ut annum agens decimum quartum in Majori Salemitana Ecclesia, publice sine patrono Philosophiæ, ac Theologiæ theses propugnaverit, atque non sine sapientium ex vicina urbe Drepani, aliisque locis confluentium admiratione plausu. Hinc cum Juris-*

risprudentia operam dedisset, Doctoris laurea donatus est Messanae & causarum patrocinium suscepit Panormi. Sed inde Romam digressus anno 1677. ibique Aduocati munere functus egregiam Doctrinae suae praestantiam omnibus patefecit. Anno 1684. publicus in celeberrima Sapientiae Academia Romana Lector electus est, cum ad eam Cathedram instituto concussu, innumeri anhelarent: & ab Innocentio XI. Pont. Max. praeter exemplum, non ultimam, ut mos erat, sed penultimam Cathedram Institutionum Canoniarum accepit. Mox ad Cathedram extraordinariam Juris Civilis ascendit: postmodum ad aliam Decreti Gratiani, plures simul gradus transcendens, quod in eo lyceo evenit rarissimum. Tandem optionis jure primariam vespertinam. Cathedram Decretalium obtinuit: ibique semper tum ingenii felicitatem, tum egregiae doctrinae excellentiam, Jura uel Pontificia uel Civilia explanando, magna cum laude detexit. Fuit etiam Josephi de Aghirre S. R. E. Cardinalis Auditor. Addit edidisse Theoricae Praxis ad Institutiones D. Justiniani Imperatoris Librum primum; sive veram docendi Methodum pro breviori, faciliore, & utiliori scientiae legalis amplexu: atque praelo paratos habere: In Institutiones Canonicas eadem methodo Tomos quatuor: De jure Gazaga in favorem Christianorum contra Hebraeos Romae degenes: De pacto redimendi.

NICOLAUS RIGHETTUS e Sancta Severina, Causarum Patronus, Professor Institutionum Juris Canonici, stipendio sexaginta aureorum anno MDCLXXXV I. deinde Juris Civilis. Creatus est Episcopus Marturanensis anno MDCCIII. obiitque anno MDCCXI. uti ex Coletto in additionibus ad Ughellum. Memoratur a Thoma Aceto in notis ad Barrium Lib. 4. Cap. 4.

HIERONYMUS CESARINUS Romanus Jura profiteri in Gymnasio coepit anno MDCXC I. pluresque Cathedras obtinuit,

tinuit, Institutionum, Juris Civilis, & Juris Canonici primariam, in qua docebat anno MDCXXI. stipendio aureorum quinquaginta supra ducentos. Obiit MDCXXX.

FRANCISCUS MARIA GASPARRUS Romanus ab anno Salutis MDCXCVIII. Leges tum Civiles, tum Canonicas variis in sedibus interpretatus, post annorum triginta laborem rude donatus est, atque in Curia Capitolina jus reddidit, Primus Collateralis. Edidit *Institutiones Juris Civilis: Institutiones Juris Canonici: Institutiones Criminales*. Obiit anno MDCXXXV.

DOMINICUS URSAYA e Bosco in Provincia Salernitana ab anno MDCXCIX. varias utriusque Juris Cathedras occupavit, cumque primariam Juris Canonici sedem moderaretur, obtinuit ex Rescripto Benedicti XIII. Papæ die 5. Novembris anno MDCXXXVI. ut Pompeus filius ejus vices suppleret. Edidit Tomos tres *Disceptationum Ecclesiasticarum: Institutiones Criminales quatuor libris absolutas: De Matrimonii nullitate ex defectu consensus contrahentis, & moralis presentia Parochi*.

JULIUS MARINUS LEONELLUS Camerinensis ab anno MDC. per annos ultra triginta Juribus explanandis incubuit, & anno MDCXXXI. in prima Cathedra Juris Civilis aureos quinquaginta supra ducentos accipiebat.

JANUS VINCENTIUS GRAVINA Consentinus, Græcæ, Latinæque Litteraturæ, & Jurisprudentiæ scientissimus, natus in Oppido Roggiani prope Consentiam XI I. Kal. Martias anno MDCLXIV. Neapoli bonis artibus instructus, Romam venit anno MDCLXXXIX. ubi sequenti anno inter primos auctores fuit instituendæ Arcadum celeberrimæ Academiæ. Vir summi laboris, summæque eruditionis Cathedra Juris Civilis donatus est anno MDCXCIX. quam magna cum sui nominis gloria usque ad supremum diem occupavit, etsi plurimæ Academiæ, præsertim Taurinensis, illius operam magnis stipendiis expetierint. Obiit Nonis Januarii MDCXCVIII. jacetque in Parochiali Ecclesia

clesia S. Blasio nuncupata . Ejus ingenii monumenta hæc sunt : *Prisci Censorini Phoristici Hydra mystica , sive de corrupta morali doctrina* : Is liber rarissimus est , cum paucissima edita ejus fuerint exemplaria : *L'Endimione di Erilo Cleoneo Pastore Arcade con un discorso di Biondo Crateo* : quo nomine ipse Gravina indicatur , qui Tragediam illam ab Alexandro Guido exaratam illustravit : *Opuscula* : Is liber complectitur sex Opuscula , in quorum primo traditur brevis notitia veteris Juris , in altero agitur de Latinæ Linguæ excellentia , tertium circa bonarum artium in Italia fortunam versatur , quartum mortem minime metuendam evincit , quintum suadet in luctu modum servandum esse , sextum complectitur Arcadiæ leges : *De ortu & progressu Juris Civilis Liber* : *Acta Consistorialia creationis Emin. ac Reverend. Cardinalium instituta a S. D. N. Clemente XI. P. M. diebus 17. Maij , & 7. Junii anno Sal. 1706. & eorundem Cardinalium brevis delineatio* : *Della Ragion Poetica libri due* : *Della Tragedia libro uno* : *Tragedie cinque* : *Orationes* . Prodierunt post ejus mortem *Institutiones Canonica , & Civiles* , quæ Taurini primum , tum Romæ non ita pridem editæ sunt . Ejus Elogium extat in Fastis Arcadum defunctorum , in vitis virorum illustrium , auctore Niceronio , atque in Dictionario Morerii postremæ editionis . Ita vero Valchius in Historia Critica Latinæ Linguæ Cap. 12. hunc celebrat : *Janus Vincentius Gravina singulare Italorum decus , princeps ingeniorum , quæ in gente hac nostro ævo doctrina , jurisprudentia , elegantiore latini sermonis suavitate floruerunt . Scripta ejus , & ubertate , copiaque rerum , & elegantia stili magnam præ se habent dignitatem* : Edidit *Origines Juris Civilis , Opuscula , quæ cum Orationibus quibusdam non solum studio Joannis Baptistæ Ancionii Amstelodami MDCXCIII. prodierunt , verum etiam novæ editioni Lipsiensi Originum Juris Civilis addita fuerunt.*

Atque hæc Opuscula cum Orationibus præcipue cultoribus Latine Lingue, ejusque purioris commendamus.

SANCTUS LANUCCIUS de Mondavio ab anno Christi MDCCXVII. Jurisprudentiam in Gymnasio Urbis profiteri coepit, variasque hujus Facultatis partes pertractavit, denique docuit e prima Cathedra Juris Canonici, qua ex statione benemeritum Professore SS. Pontifex **BENEDICTUS XIV.** ad Episcopalem Sedem Civitatis Castellane traduxit MDCCXLV III.

JOANNES ANGELUS CANUTUS Romanus anno Christi MDCCXVIII. extra ordinem Jura interpretabatur, atque per aliquot annos munere publico functus est.

GASPAR MAGNUS olim Cagnettus, Veliternus, anno MDCCXXI. tradendis Juris Civilis Institutionibus præficitur. Deinde ad primariam pervenit sedem juris Civilis; cumque de re litteraria meruisset, rude donatus est die 29. Decembris anno MDCCXLVIII. ea lege, ut integrum ei servaretur stipendium. Auditorem egit Cardinalis Laurentii Alterii, & Clericorum Camerae Apostolicæ Josephi Imperialis, & Nicolai Negroni; tum etiam amplissimi Cardinalis, Archiepiscopi Neapolitani Josephi Spinelli, cum Sacrae Congregationi circa Episcoporum, & Regularium negotia esset a secretis. In Foro Causis honestissime patrocinator, atque præfuit rebus domesticis Familiarum Costagutæ, Cesarinæ, Santacrucis, Capranicæ.

JOANNES PIGNATIUS Comaclensis ab anno MDCCXXIV. per aliquot annos Civiles Leges professus est.

MARCUS A TURRE Veronensis, anno MDCCIV. juvenis annorum trium supra viginti in Bononiensi Gymnasio Jurisprudentiam docere coepit. Tum anno Christi MDCCXXIV. instituto in Urbe certamine, inter viginti septem Jurisperitos, qui se certamini obtulerunt, donatus est Cathedra Juris Canonici in Gymnasio Romano, in
qua

qua docuit usque ad annum MDCCXLIX. cum optime merito Professori vacatio muneris concessa est, integrumque stipendium.

THOMAS ANTONIUS EMALDI Lugensis ab anno Salutis MDCCXXVIII. inter Romani Gymnasii Professores adlectus, eam obtinet sedem, e qua Gratiani Decretum explicatur. Sed inter Aulicos Pontificios cooptatus, ex eorum numero, quos Cubicularios Secretos nuncupant, atque Summo Pontifici est a Latinis epistolis conscribendis.

CELESTINUS CIVARRONUS Leonissanus ab anno Christi MDCCXXVI. Civiles Leges in Romano Gymnasio interpretatur, atque nunc temporis operam suam navat Pandectarum tractationi.

JACOBUS BALSARINUS Methonensis, ac Venetus civis, in Romana Curia Advocatus, anno MDCCXXIX. a Summo Pontifice Benedicto XIII. munus accepit Civiles Leges interpretandi in Gymnasio Romano, atque eam sedem obtinet, e qua Tractatus aliquis Juris Civilis edocetur, quem Rector eo anno jusserit explicandum. Clementis XII. beneficio est Patronus Fiscii, in rebus, quæ ad Viarum Magistratum pertinent.

PETRUS ANTONIUS DANIELI Romanus, Philosophiæ Theologiæ, ac utriusque Juris Doctor, anno Christi MDCCXXXII. ex certamine probatus suffragiis omnibus, tanquam præ cæteris dignus, Cathedram Institutionum Juris Civilis obtinuit. Natus est in Urbe die 25. Maji anno MDCCXII. in Parochia S. Mariæ Cryptæ Piæ, e Catholicis, honestisque parentibus Carolo Danieli, & Magdalena Bocchettis, Civibus Romanis, atque die trigesima ejusdem mensis ablatus sacris aquis in Ecclesia Lateranensi. Carolus ejus pater in lucem venit anno MDCLXXXVII. die 4. Junii, eodemque die Baptisma suscepit in Ecclesia Parochiali S. Angeli in Foro Piscium. Franciscus ejus avus e Civitate Francofurti in Germania venerat ad Ur-

bem cum Clara conjuge anno MDCLXXXI. ubi obiit anno MDCCIII. honorifice tumulatus in eadem Ecclesia Sancti Angeli in Foro Piscium, ut ex certis monumentis, publicisque Baptistarum Tabulis, nobis compertum est. Petrus Antonius aliquamdiu usus est disciplina gravissimorum Patrum, quos Pios Operarios vocant, quibus a Card. Petro Marcellino Corradino fuerat commendatus, atque adeo profecit, ut adolescens, absoluto studiorum cursu, de rebus Philosophicis primum coram prædicto Card. Corradino, cui erat acceptissimus, disputaverit, tum de rebus Theologicis coram Card. Camillo Cibo, dato cuilibet argumentandi loco, Thesis octoginta, supra centum ex universa Theologia depromptis. Mox, anno MDCCXXXIII. antequam in Gymnasio publicum docendi munus assequeretur, certamen subiit pro obtinenda Philosophiæ Cathedra in Collegio Urbano de Propaganda Fide, eunque suffragia Cardinalium, qui certamini præfuerunt, dignum eo munere declararunt. Ejus opera in Auditoris officio usus est Raphael de Girolamo, deinde Cardinalis, cum Sacræ Congregationi, quæ negotiis Episcoporum, & Regularium imminet, esset a secretis. Eodem Auditore usi sunt Cardinales Carolus Stampa, & Joseph Accoramboni, apud quos in magna fuit æstimatione. In Academia Theologica Urbis, ab anno MDCCXXXVI. pluribus, assiduisque disputationibus publice habitis meruit Censoris officium. In Foro magna cum laude agit Causarum Advocatum, atque in Gymnasio Romano Criminalibus rebus edocendis incumbit.

DARIUS GUICCIARDUS de Telio Comensis Diocesis, postquam in Academia Æni-pontis addiscendæ Jurisprudentiæ dedisset operam, Romam venit anno Christi MDCCXXIV. atque in Romano Gymnasio Laurea donatus est. Tum anno MDCCXXXIII. certamen subiit, sedentique obtinuit in Gymnasio Legum interpretandarum.

Nunc

Nunc tradendis Institutionibus Juris Canonici operam suam impendit. Apud Eminentissim. Cardinalem Oliverium functus est Auditoris munere annis octo; eodemque munere duodecim ab hinc annis fungitur nunc temporis apud amplissimum Cardinalem Petrum Aloysium Carafa Episcopum Albanensem; illumque uterque Cardinalis sibi socium esse voluit, quem *Conclavistam* nuncupant, cum ad eligendos Pontifices Summos Clementem XII. & BENEDICTUM XIV. Cardinales in Vaticanis Ædibus convenerunt.

MICHAEL ANGELUS PETROCCHI Pistoriensis anno Salutis MDCCXXXIX. Romani Gymnasii Cathedram ascendit, ejusque opera, nunc temporis, in tradendis Institutionibus Juris Civilis versatur.

SILVERIUS ORBINUS Romanus ex certamine adlectus est publicus Jurium Professor anno MDCCXLVI. atque vices gerit Thomæ Emaldi in explanando Gratiani Decreto.

CAPUT VII.

PROFESSORES SACRARUM DISCIPLINARUM.

SANCTUS DOMINICUS amplissimi Ordinis Prædicatorum Institutor, primus docuit in Schola Sacri Palatii ab Honorio III. anno MCCXVIII. restituta, uti diximus Lib. I. Cap. V. §. v. & uti constat disertissimo testimonio Joannis de Columna Scriptoris illius ævi, deinde Archiepiscopi Messanensis, in libro de viris illustribus, ubi ait de S. Dominico: *Cum autem esset Vir Dei Romæ multi ad ejus sanam doctrinam convolabant. Legebat enim tunc in publicis Scholis Paulum, ad cujus scholas confluebat non modica turba scholarium, & etiam Prælatorum, & Magister ab omnibus vocabatur. . . scripsit autem tunc super omnes epistolas Pauli, cujus scripta multa scientia, & devotione plena adhuc inveniuntur.* Quo testimonio relato, doctissimus Jacobus Echard in novissima accessione ad Scriptorum Ordinis Prædicatorum collectionem; subdit: *Itaque ex paucis hic relatis ab auctore suppari, imo teste oculato constat S. Dominicum & Romæ cum ingenti Auditorum confluxu, & plausu in publicis Scholis docuisse; quod occasionem dederit instituendi Magistri Sacri Palatii, siquidem ea ætate Scholæ publicæ erant in Sacro SS. D. Papæ Palatio; & eundem Sanctum, quod nunc nos attinet in S. Pauli epistolas omnes scripsisse.* Post S. Dominicum Magistri Sacri Palatii, diu, & sæculo etiam decimo quinto, in ea Schola docuernut; & indubium est, veros fuisse in Urbe publicos Theologiæ Professores. At quia illorum seriem fufe, accurateque nuper edidit Vir Clarissimus Joseph Catalanus in libro de Magistro Sacri Palatii; idcirco hic re-

recensemus duntaxat Sacri Palatii Lectores , qui præter Magistrum Sacri Palatii in ea Schola docuere .

ALBERTUM MAGNUM ex eodem amplissimo Ordine Prædicatorum , virum doctissimum , anno MCCLV. venisse ad Urbem , ut suos , Minoritasque , quos Doctores Parisienses excludere ab Universitate conabantur , tueretur , atque ea occasione , petente Pontifice , docuisse in Schola Sacri Palatii , & Evangelium S. Joannis exposuisse ex testimonio Cantipatrani ejus discipuli diximus Lib. I. Cap. v. §. VI. ita ut Petrus de Prussia in Alberti Magni vita asserat hunc fuisse Lectorem Sacri Palatii , & Jacobus Echard eundem recenseat inter Magistros Sacri Palatii . Brevitamen docuit , cum anno Salutis MCCLIX. Comitibus Ordinis Valencenis affuerit . Obiit Albertus pietate , doctrina , librisque editis clarissimus anno MCCLXXX. septem annis major octuagenario , ac de eo videndus Jacobus Echard de Scriptoris Ordinis Prædicatorum .

THOMAS AQUINAS splendidissimum Ecclesiæ lumen e Scholis Coloniensi , & Parisiensi , ubi Albertum Magnum audiverat , & ipse docuerat , Romam rediens anno MCCLXI. Urbano IV. Pontifice docuit in Schola Sacri Palatii , tum in Urbe , tum Urbeveteri , Anagninæ , Viterbii , Perusinæ , ubi Pontifices commorabantur , uti diximus Cap. v. §. VI. Lib. I. Eoque tempore exaravit *Commentarios in Aristotelis Physicam , Ethicam , & Metaphysicam : Summam contra Gentiles : Questiones de anima : Expositionem libri Job : Officium Festi Corporis Christi : Contra errores Gentilium Tractatum : Catenam auream in quatuor Evangelia : Summam Theologicam* . Anno MCCLXIX. Parisiis affuit Capitulo generali , ubi iterum docuit usque ad annum MCCLXXI. cum ad Urbem reversus est , atque ibi rursus Cathedram ascendit . Sed anno sequenti , Carolo Rege accersente Neapolim adivit , ibique Regio stipendio professor est usque ad finem

nem vitæ, annum nempe MCCLXXIV. cum ad superos evolavit, annis natus quadraginta, & cæto. De Sancti Thomæ libris laudatus Scriptor Jacobus Echard fusissime agit.

AMBROSIUS SANSEDONIUS Senensis ex Ordine Predicatorum, postquam Parisiis sub Alberto Magno studisset, docuit magna cum gloria Colonia, & Parisiis & Romam venit sub Urbano IV. vel Clemente IV. ibique publice docere jussus, studia Theologica, calamitate temporum, Friderico Imperatore Apostolicam Sedem vexante, extincta restituit, uti testatur Ugurgorius de Pompis Senensibus, & Julius Sansedonius in ejus vita, aliique, ac diximus Cap. v. §. VII. Lib. I. Ibi quoque diximus Sansedonium, non quidem sub Innocentio Papa IV. sed sub Urbano IV. in Urbe publice docuisse. Nam cum Innocentius IV. anno MCCXLIV. Lugdunum se receperit, nec ad Urbem redierit nisi anno MCCLIII. ubi paululum commoratus Neapolim secessit, ibique sequenti anno obiit, hinc turbidis illis temporibus, non potuit Sansedonio uti ad restauranda in Urbe Theologica studia. Quapropter verisimilius videtur, juxta Jacobi Echardi sententiam, sanctum virum vel sub Urbano IV. vel sub Clemente IV. Scholas Theologicas Romæ restaurasse. Dum autem eodem fere tempore Thomas Aquinas in Urbe Theologiam docuerit, hinc utrique viro sanctissimo, atque doctissimo restitutæ Romanæ Theologicæ Scholæ gloriam Scriptores adscribunt. Plures, easque gravissimas legationes obiit, tandemque e terris migravit anno MCCLXXXV. ejusque vita a Julio Sansedonio Episcopo Grossetano, aliisque conscripta est, tum legitur in Actis Sanctorum To. 3. Martii.

JOANNES PECCAMUS Cicestriensis, Ordinis Minorum in Oxoniensi Academia donatus laurea, ibi & publicum Professore egit, tum in Universitate Parisiensi Magistrum sententiarum interpretatus est; e qua Cathedra

dra illum Romam vocavit Nicolaus III. anno MCCLXXVIII. Lectoremque constituit Sacri Palatii, & post aliquot annos Archiepiscopum Cantuariensem. Scripsit vir doctissimus libros quamplures de Sacra Scriptura, Theologia, Jure Canonico, Philosophia, & Mathematica, quos longa serie recenset Wadingus de Scriptoribus Franciscanis. Eundem Wadingus non semel laudat in Annalibus Ordinis Minorum.

MATTHÆUS DE AQUASPARTA Tudertinæ Diœcesis, Ordinis Minorum, Lector Sacri Palatii, tum sui Ordinis Magister generalis anno MCCLXXXVI. demum a Nicolao IV. ob summam ejus doctrinam Cardinalis renunciatus anno MCCLXXXVII. Hunc Bonifacius VIII. Legatum constituit, ut Civitates plurimas, quæ se Pontificis imperio subduxerant ad obedientiam reduceret; & ut factiones Alborum, & Nigrorum in Etruria compesceret. Obiit Romæ sub Bonifacio VIII. anno MCCCII. jacetque in Ecclesia S. M. de Aracoeli. Scripsit *Commentaria in Job: Postillas in Psalmos: Expositione in epistolas Pauli: Commentaria in quatuor libros sententiarum: Quaestiones Quotlibeticas: Pentiloquium de potentia Pape: Sermones varios: Inventarium sententiarum: A Sixto Senensi in Bibliotheca dicitur: in seculari Philosophia juxta morem sui temporis magnifice doctus, & in Divinis Scripturis excellentissimus.* Wadingus in Annalibus Minorum, & Ciacconius in vitis S. R. E. Cardinalium.

GUILELMUS DE FALGARIO Tolosanus Ordinis Minorum, Lector Sacri Palatii, post obitum Bonegratiæ Ministri generalis, fit sui Ordinis Vicarius generalis, inde Episcopus Vivariensis, circa annum MCCXC. Scripsit contra Petrum Joannem Olivam, & Commentarios Sancti Bonaventuræ in quatuor libros Sententiarum reduxit ad epitomem, uti testatur Wadingus de Scriptoribus Ordinis Minorum, & in eorum Annalibus. Hunc tamen

K k k

Sam-

Sammarthani vocant Raimundum in Gallia Christiana in Episcopis Vivariensibus .

JOANNES MINIUS seu DE MURRO Picenus , Firmanz Diœcesis , Ordinis Minorum , successit in munere Lectoris Sacri Palatii Guilelmo de Fulgario ad Episcopatum Vivariensem evecto , uti Lucas Wadingus in Annalibus Minorum testatur . Sed anno mcccxcvi. in Comitibus habitis Anagninz , præsente Bonifacio VIII. electus est Magister generalis Ordinis , deinde ab eodem Pontifice anno mcccii. Cardinalis , & Legatus in Galliam missus . Obiit Avenione anno Christi mcccxi. eumque laudant Wadingus in Annalibus , & Ciacconius in vitis Cardinalium .

GENTILIS DE MONTEFLORE Picenus , Ordinis Minorum , Lector Sacri Palatii , a Bonifacio VIII. anno Christi mcccviii. adscitus est in Cardinalium Ordinem , atque a Clemente V. missus in Hungariam Legatus , ubi optime de Sede Apostolica meruit . Obiit Avenione anno mcccxi. scripsitque Homilias , & plura Opuscula , uti Wadingus in libro de Scriptoribus Ordinis Minorum testatur . De eo Wadingus , & Ciacconius .

B. ARNALDUS ex Umbria , Ordinis Minorum , successit in munere Lectoris Sacri Palatii Gentili de Monteflore ad Cardinalatum evecto , obiitque anno Christi mcccxiii. uti Jacobillus in vitis Sanctorum Umbriæ tomo 2. pag. 394. testatur .

REGINALDUM ex Umbria Franciscanum subrogatum in munere Lectoris Sacri Palatii anno mcccviii. Gentili de Monteflorio scribit Wadingus in Annalibus Minorum . Et hunc Cardinalem a Bonifacio VIII. creatum , & Archiepiscopum Rotomagensem scribunt Petrus Rudolphus , & Gaspar Jongelinus in Elogiis Cardinalium Ordinis Minorum . At Sammarthani inter Archiepiscopos Rotomagenses , & Ciacconius inter Cardinales Reginaldum hunc minime recensent . Anno mcccv. Clemens

mens V. Pontifex sedem Pontificiam Avenionem transtulit, ubi hæsit, annis circiter septuaginta. Ibi itaque floruit Schola Sacri Palatii, ibi & Lectores fuere Petrus de Bireto Carmelita, Confessarius Clementis VI. & postea Episcopus Grassensis, ac Guido de Perpignano, pariter Carmelita, deinde Episcopus Majoricensis, ut dictum fuit Cap. v. Lib. I. Quapropter omissis Lectoribus Sacri Palatii in Schola Avenionensi, illos recensemus, qui in Urbe hoc officio functi sunt.

BERNARDUS AUREOLUS Carmelita, dictus de Ambasia ab ejus patria in Gallia, postquam Parisiis, & Tolosæ Theologiam, Sacrasque Litteras docuisset, variisque apud suos functus esset muneribus, teste Possentino, fuit Romæ Sacri Apostolici Palatii Lector, ac denique Cardinalis. An vero a Pontifice, vel ab Antipapa hanc dignitatem acceperit, incertum dicit Lezana in Annalibus Carmelitarum ad annum mcccxc. Verum cum Aureolus circa hunc annum, & Romæ egisse Lectorem Sacri Palatii dicatur, verisimilius est a Pontifice auctum fuisse hac dignitate. Lezana teste, fuit vir doctissimus, scripsitque in epistolam Divi Jacobi librum unum, in Canonicam S. Joannis librum unum, Sermones æstivales librum unum, Hyemales librum unum, Quadragesimales, Collationes varias. De eo Sixtus Senensis, Possentinus, Bicarretus.

THEODORUM Beneventanum Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis, qui in Gymnasio Salernitano egerat Philosophiæ Professore, ac annis decem Peruliæ docuerat suos Metaphysicam Aristotelis, tum in Romana Universitate publicum Theologiæ Professore memorat Gianus in Annalibus Servorum B. M. ad annum Domini mcdiii. Lib. 4. Cap. 8. additque edidisse illum in libros Sapientiæ Commentarios.

MATTHÆUS DE FINARIO Ligur, Ordinis Prædicatorum, in Capitulo generali sui Ordinis celebrato an-

no. MCDXLII. adlectus est ad legendum Sententias in Sacro Palatio, uti testatur Vincentius Fontana in Theatro Dominicano. Et Oldoinus in Athenæo Ligustico dicit scripsisse *Commentaria in plures Sacrorum Bibliorum partes, & in libros Sententiarum*.

BARTHOLOMEUS PENADES Hispanus ex Ordine Prædicatorum, in Capitulo generali Divione coacto anno MCDXLIV. munus accepit legendi in Palatio Apostolico Sententias, uti idem Fontana testatur. Hunc fuisse virum religione, & eruditione conspicuum, variisque apud suos functum muneribus scribit Jacobus Echard To. I. de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum. Dicitur scripsisse *Volumen de Hæresibus, Hæreticisque suorum temporum*.

LUDOVICUM VINCENTIUM Hispanum Ordinis Prædicatorum electum Sacri Palatii Lectorem in Capitulo celebrato anno MCDLVI. in Civitate Montispeffulani testantur Fontana, & Fernandez.

JOANNES DE CANDIDO Siculus, Ordinis Prædicatorum Baccalaureus, Lector Sententiarum in Schola Sacri Palatii sub Sixto IV. anno MCDLXXI. uti ex Regestis Ordinis refert Fontana.

JOANNES AUGUSTINI de S. Miniato, Ordinis Prædicatorum, eodem anno, eidem muneri addictus, ut ex Regestis refert Fontana: *F. Joannes Augustini de S. Miniato fuit institutus, & assignatus in Baccalaureum pro forma, & gradu Magisterii pro secundo anno in Schola Sacri Palatii cum gratiis & libertatibus consuetis. Prati ultima Augusti MCDLXXIV.*

JOANNES CLERICI ex Ordine Prædicatorum eodem tempore Professore extra ordinem agebat in Schola Sacri Palatii, uti eadem Regesta testantur: *Fr. Joannes Clerici Conventus Brugellensis fuit institutus Baccalaureus extraordinarius Universitatis Sacri Palatii pro gradu, & forma Magisterii xvii. Junii MCDLXXIV.*

PE-

PETRUS PLOGER Theutoniæ Provinciæ Ordinis Prædicatorum, Baccalaureus Palatii Apostolici sub Sixto IV. ex iisdem Regestis: *F. Petrus Ploger Baccalaureus Apostolici Palatii de Conventu Francofordiensi, qui a Summo Pontifice habuit habilitationem ad Beneficia Ecclesiastica, habuit licentiam morandi extra ordinem, & officii, & eleemosynas recipiendi; & nullus inferior molester. Perusia iij. Augusti MCDLXXIV.*

GEMINIANUS LAURENTII Florentinus Ordinis Prædicatorum, Sacras Scripturas in Schola Sacri Palatii interpretabatur anno MCDLXXIV. uti Regesta Ordinis Prædicatorum a laudato Vincentio Fontana producta testantur.

MARCUS VIGERIUS Savonensis, Ordinis Minorum, Urbani Vigerii, & Nicolettæ Grossæ Sixti IV. proneptis filius, ab eodem Pontifice constitutus est Regens Patavini Studii, tum in Romana Universitate Professor Theologiæ, denique Episcopus Senogalliensis anno Christi MCDLXXVII. Eundem Julius II. constituit Molis Adrianiæ Præfectum, & anno MDXV. Cardinalem Tituli S. Mariæ ad Transiberim, tum Legatum contra Alphonsum Ferrariæ Ducem. Scripsit Apologiam contra Conciliabulum Pisanum; tum alium librum, cui *Decacordi* titulum dedit; & de lancea ac veste Christi, de Annunciatione Beatæ Virginis, & alia plurima, quæ recensent Ciacconius in vitis Cardinalium, & Wadingus de Scriptoribus Franciscanis. Obiit Episcopus Prænestinus Romæ anno MDXVI. septuagenarius, jacetque in suo Titulo. De eo Ughellus in Episcopis Senogalliensibus, & Folietta de Clar. Ligur.

THOMAS DE VIO a patria dictus Cajetanus, Ordinis Prædicatorum, Theologus præclarissimus, juvenis annorum viginti trium docuit in Patavino Gymnasio anno MCDXCI. tum Ticini, publico stipendio, deinde Romæ, simulque fuit Procurator Generalis Ordinis anno MDI. de qua

qua re ita scribit Jacobus Echard Tom. 2. Script. Ordin. Prædic. *Hoc munus & alterum eidem adjunctum Professoris in Sapiencia Romana publici septem annis solidis egregie tutatus est, Summis Pontificibus Alexandro VI. & Julio II. totique Aulæ acceptissimus.* Anno MDVII. electus est Vicarius generalis Ordinis, & anno sequenti supremus Ordinis Moderator, eo in munere præclare meruit, cum agebatur de convocando contra Julium Papani II. Concilio Pisano, & cum ab eodem Pontifice convocatum est Concilium Lateranense. Quare eum Leo X. anno MDXVII. inter Cardinales adscripsit, tum Legatum in Germaniam misit, tum ad expeditionem in Turcas excitandam, tum ad Lutherum reprimendum. Ab Adriano VI. rursus Legatus missus est in Pannoniam, ut Ludovico Regi a Turcis oppresso ferret suppetias. In Urbe obiit anno MDXXXIV. ætatis suæ LXVI. jacetque in Ecclesia S. M. super Minervam. Ejus vitam scripsere Johannes Flavius, & Antonius Fonseca. Edidit Commentarios in omnes fere Sacræ Scripturæ libros, in Evangelia, Epistolas Pauli, Acta Apostolorum, tum etiam in Summam S. Thomæ, & Tractatus plurimos de variis materiis in tres tomos distributos. Quæ omnia illius Opera accurate recenset Echard Tom. 2. Script. Ord. Prædicatorum.

JOANNES LUDOVICUS VIVALDUS Pedemontanus, Ordinis Prædicatorum claruit ineunte sæculo decimo sexto publicus Theologiæ Professor Patavii, & Romæ, uti testatur Ghilinus in Theatro Litteratorum, etsi hæc illius munera Jacobus Echard minime memoraverit. Is tamen de Vivaldo scribit fuisse in Sacra Theologia, Sacræ Scripturæ, Sanctorumque Patrum lectione assidue versatum, S. Thomæ doctrinæ multum addictum, sui ævi Principibus imprimis acceptum, Ludovico XII. Francorum Regi, Mediolanensium Duci, & Ludovico Marchioni Salutiarum, cui a consiliis erat, & a sacris Confessionibus, & cujus

cujus impensis pleraque illius opera prodire . Hunc refert Fontana in Theatro fuisse nominatum Episcopum Arbensem anno MDXIX. atque in ea dignitate obiisse. Ejus opera recensentur a Jacobo Echard to. 2. Script. Ord. Prædic. eaque sunt : *De veritate contritionis Tractatus: De cognitione electorum a reprobis: De duodecim persecutionibus Ecclesiæ Dei: De magnificentia Salomonis, & quid sentiunt Doctores Catholici de statu animæ ejusdem: De duplici causa contritionis: De laudibus, ac triumphis trium liliorum, quæ in scuto Regis Christianissimi figurantur: Nova Explanatio septem Psalmorum penitentialium: Epistola ad Fr. Angelum de Carlelis Ordinis Minorum de Conceptione Beatae Virginis: Tractatus de pugna partis sensitivæ, & intellectivæ, seu Epistola consolatoria ad Margaritam de Fuxo ob mortem Ludovici Marchionis Salutarum ejus viri: Epistola de laudibus Ludovici Marchionis Salutarum.*

CYPRIANUS BENETUS seu Benedictus, uti vocatur a Nicolao Antonio in Bibliotheca Hispana, natione Aragonus, patria Albeldensis, professione Dominicanus, Romæ anno MDXXI. Sacras Litteras in Gymnasio profitebatur, uti testatur Scriptor coævus Bernardus de Lutzemburgo in Catalogo Hæreticorum Lib. 5. agens de Luthero, his verbis: *Prætereundum non est, quod factum est Romæ anno MDXXII. die xii. Junii hora x. secundum nostrum horologium in campo Agonis coram infinita multitudine hominum utriusque sexus, ubi erecta erat machina: ab una parte fuit depictus Martinus in habitu Monachi, ab altera parte fuit scriptum in tabellis: Martini Lutheri heresarchæ doctrina hæretica declarata, & reprobata: & passim libri ejus fuerunt affixi, & coram hac machina præhabita fuit Oratio, & declaratio sententiæ per Venerabilem Patrem Cyprianum Ordinis Prædicatorum Sacræ Theologiæ Doctorem, Lectorem legentem in Sapientia de domo Vicarii Papæ. Ignis quoque*

que cum machina compositus fuit, & accensus per sbirros, idest familiares inferiores Vicarii Papæ, & sic libri cum imagine auctoris adusti sunt. Ejus opera recenset Jacobus Echard Tom. 2. pag. 49. eaque sunt: *Illustrium virorum opuscula*, quo volumine continentur quædam Athanasii, Didymi, Cassiodori, & aliorum lucubrationes: *De Sacrosancto Eucharistiæ Sacramento & de ejusdem Ministro ad Julium II. Clara & compendiosa introductio ad Logicam: Tractatus quatuor de prima Orbis Sede, de Concilio, de Ecclesiastica potestate, de Pontificis Maximi auctoritate: De non mutando Paschate: Aculeus contra Judæos: Dialogus de excellentia, & utilitate Theologiæ: De Caroli V. præ eminentia, & clementia: Exhortatorium de accelerando itinere ad Hadrianum VI.* Ejus mentionem faciunt Ludovicus Jacob in Bib. Pontif. Pius, Fernandez, & Jacobus Echard.

SILVESTER MOZOLINUS vulgo dictus DE PRIERIO a loco suæ originis in Comitatu Astensi, natus est anno Domini MCDLX. ac annorum quindecim Ordini Prædicatorum nomen dedit, tum Bononiæ apud suos, deinde Patavii in publico Gymnasio docuit, variisque apud suos functus muneribus, a Julio II. Romam accitus est anno MDXI. ut in Gymnasio Romano Theologiam publice profiteretur. Anno MDXV. extincto Joanne de Rafanellis Ferrariensi Sacri Palatii Magistro, Prierius in ejus locum subrogatus est a Leone X. eoque munere functus est usque ad annum MDXXXIII. cum grassante in Urbe peste, supremum obiit. Sua Opera ipsemet recenset in calce *Conflati* sui, eaque sunt: *Commentarius in Sphæram: In Theoricis Planetarum: Textus Dialecticæ: Epitoma Capreoli: Aurea Rosa, seu Expositio super Evangelia totius anni tam de tempore, quam de Sanctis: Summa Sylvestrina: De sublevatione infirmantium: Breve Compendium de secundis intentionibus: Tractatus de exorcismis*

cismis : Opusculum de iudicio temerario : Definitiones omnium legum : Consilium de monte pietatis : Consilium de pacto retrovendendi : Sermones : Opusculum de immolatione agni spiritualis, & sacrificio novæ legis: Mal-leus contra Scotistas : De irrefragabili auctoritate Romanæ Ecclesiæ Romanique Pontificis contra Martinum Lutherum Libri tres: Errata, & argumenta Lutheri recitata, detecta, & copiosissime irita: Epitoma responsonis ad eundem Lutherum: Constatum ex doctrina D. Thomæ: & alia quædam Italico sermone. Addit Jacobus Echard Prierium edidisse De Strigimagarum, demonumque mirandis libros tres, una cum praxi exactissima & ratione formandi processus contra ipsas: Dialogum de S. Paulo primo Eremita: Vitam S. Agnetis de Montepolitiano. Nonnullos vero libros falso ei adscribi probat laudatus Echard. De Prierio fuse agit Leander ejus discipulus, aliique Dominicani Scriptores, tum etiam Ghilinus in Theatro Litteratorum, & Pappadopolis de Gymnasio Patavino.

OCTAVIUS PAGATUS Brixienſis Ordinis Servorum B. M. publicus Profeſſor ſub Leone X. uti teſtatur Gianus in Annalibus ad annum MDLXVI. his verbis: *Hic ab incunabilis Pomponium Latum habuit Magiſtrum, quoduce in humanioribus primum valde eruditus evaſit, gravi-oribus deinde ſtudiis intentus, Parisios conceſſit, ubi tam diu litteris operam navavit, quoad Sorbonicam lauream ſui Magiſterii, poſtquam de ſe egregium præbuiſſet periculum accipere mereretur. Doct̄or igitur Parisi-nus in Italiam remeavit, cumque in omni genere ſcientiarum eſſet apprime excultus, temporibus Leonis X. ab Antonio de Monte Card. Protectore Romam adſcitus, Cathedra in Romana Sapientia ab eodem Summo Pontifice donatus fuit, ubi quantum diu legendo profeciſſet, teſtes ſunt omnes illius temporis viri doct̄iſſimi, qui illum tamquam aſylum, & litterarum oraculum adibant, &*

ob suas eximias virtutes Pantagatum appellabant. Cui ob elegantiam scribendi Guilelmus Sirletus, qui postea fuit Cardinalis plurimum deferebat. In historiis conscribendis, tam excellens habitus, ut Chronographus ab Antonio Possentino in Bibliotheca selecta de Hist. Lib. 16. Cap. 10. valde laudatus, & approbatus fuerit. A quo Onufrius Panvinius cum Romanas antiquitates imprimeret, mutuatus est plurima. Paulus vero Manutius in epistolis suis eum nostri seculi Varronem appellat: Joanni Salviato Cardinali adeo charus, ut ejus opera a Summo Pontifice Abbas Mazariensis, qui locus Siciliae est, institueretur. Insuper Antonius Muretus ejus consuetudine maxime delectabatur, qui in Commentariis super Catullum, illum in omni genere honestarum artium excellentem vocat, quod multa veterum Poetarum loca depravata emendaverit. Obiit in Urbe anno MDLXVI. tribus annis major septuagenario.

DIONISIUS LAVRERIVS Beneventanus, Ordinis Servorum B. M. Virginis, nedum Conciones habuit in praecipuis Italiae Civitatibus, sed etiam publice docuit Perusiae, Bononiae, & Romae. Cuius tanta fuit fama, ut ex Urbe hac in Angliam reverso Thoma Crammero, Henricus VIII. Rex Angliae hunc in locum Crammeri subrogaverit, qui sua negotia apud Clementem VII. Pontificem ageret, datis hisce ad Pontificem litteris, quas refert Ciacconius: *Cum istic venerabilis, ac religosus P. Dionysius Ordinis Servorum S. M. Italus, vir certe, ut ex nonnullis indiciis perspeximus multa probitate, ac virtutibus ornatus, & eximius Sacrae Theologiae Professor, imprimisque de nobis benemerendi cupidus: Vestram Sanctitatem impense regamus, ut praefatum officium, vel in subrogationis modum, vel alio quopiam nomine praefato Fr. Dionysio in nostram gratiam conferre velit: qua in re Vestra Sanctitas hominum multis virtutibus decoratum exornabit, & nobis*

rcm

rem gratam faciet. Quare idem Pontifex in celebri illa Henrici causa Laurerium in Angliam ablegavit. Romanus reversus supremus sui Ordinis Moderator electus est. Eundem Paulus III. ad Jacobum Scotiae Regem misit anno MDXXXVI. ut ageret de convocatione Concilii generalis. Denique ab eodem Pontifice, anno MDXXXIX. adscriptus est inter Cardinales, tum creatus Urbinatum Episcopus. Obiit Romae anno MDXLII. sepultus in Ecclesia Sancti Marcelli. De eo Gianus in Annalibus Servorum Beatae Virginis, Ughellus in Italia Sacra, Ciacconius in vitis Cardinalium.

DOMINICUS DE MONTE Veronensis, Ordinis Servorum Beatae Mariae Virginis successit Dionysio Laurerio in Cathedra Theologiae, uti testatur Gianus in Annalibus Servorum ad annum MDXLIII. qui ejus doctrinam plurimum commendat. Edidit *Placitorum in Philosophia delineamenta*.

CYPRIANUS DE ROMA Romanus, Ordinis Praedicatorum, publicus in Urbe Theologiae Professor indicatur a Jacobo Echard Tom. 2. Script. Ord. Praedic. pag. 121. his verbis: *F. Cyprianus de Roma Romanus in Collegio Romano valgo la Sapienza primarius Sacrae Theologiae Professor, medio circiter saeculo XVI. floruit, & tertius fuit e quinque Theologis, quos in unum collegit Paulus Papa III. anno MDXLI I: & de Lutheri assertis jussit censuram ferre. Sic ex Historia Concilii Tridentini a Pallavicino adornata referi Fontana in Monum. ad annum dictum, & ex eo Altamura ad MDXLVI. nec alia Cypriano huic adscribunt Opera.*

JACOBUM LAINEZ Societatis Jesu, socium S. Ignatii docuisse Theologiam in Gymnasio Romano jussu Pauli Papae III. Maffeus in vita S. Ignatii testatur. Ab Alegambe in Bibl. Script. Soc. Jesu dicitur *vir omnibus numeris absolutissimus, ingenio maximo, judicio acerrimo, excellenti memoria, prudentia singulari, innocentia,*

et vite sanctimonia admirandus, modesta affabilitate, mansuetudine, morum suavitate supra quam dici potest amabilis. Successit S. Ignatio in supremo Societatis regimine. Anno MDLXI. a Pio V. missus est in Galliam cum Hippolyto Estensi Cardinale, ut hæreticos reprimeret. Ad Concilium Tridentinum ter profectus est a Paulo III. Julio III. & Pio IV. missus, tamquam Sedis Apostolicæ Theologus, in eo Conventu insigniter claruit. Absoluto Concilio Romam rediit, obiitque MDLXV. ætatis suæ quinquagesimo tertio. Scripserat, teste Alegambe, de Providentia, de Trinitate, Prolegomenon in universam Scripturam, Indicem illustrium Sententiarum, de Cambiis, de Usuris, de pluralitate Beneficiorum, de ornatu mulierum, de Regno Dei, de usu Calicis. Sed hæc Opera haud edita sunt. Huic vero Alegambe tribuit magna ex parte doctrinam Conc. Triden. de Sacramento Ordinis, de gratia, & justificatione.

PETRUS FABER Sabaudus natus anno MDV I. postquam Parisiis Philosophiæ, ac Theologiæ operam dedisset, se socium S. Ignatio Lojola inter primos addixit. A Paulo Papa III. iussus est Sacras Scripturas in Gymnasio Romano interpretari, uti Maffeus in vita S. Ignatii testatur; & ab eodem Pontifice in Germaniam ablegatus, tum iussus ad Concilium Tridentinum se conferre, obiit anno MDXLVI.

JACOBUS PHILIPPUS LANDROFILUS Ferrariensis, Ordinis Servorum B. M. Virginis publicum in Urbe Professorem egit Theologiæ, uti testatur Augustinus Superbus in libro de viris illustribus Ferrariensibus. Anno MCDXCV I. electus fuit Procurator generalis in locum Andree de Perusio, quem ex Procuratore generali, & publico Philosophiæ Professore Alexander VI. constituerat Vicarium Ordinis; quique sequenti anno electus est Prior generalis. A Giano Lib. 6. Ann. Cent. 3. Cap. 4. Landrofilus recensetur inter illos sui Ordinis Theologos, qui Lu-

Lutheri dogmata confutarunt : Obit anno MDXXVII. de quo Gianus : *Ferrariæ mortuus est Jacobus Landrophilus Sacrae Theologiæ Professor, & Orator facundus, qui plures annos Romæ coram Summis Pontificibus suam eloquentiam orando, & doctrinam Sacras Litteras publice interpretando conspicuam fecerat. Addit collegisse illum plura ad Historiam sui Ordinis spectantia.*

FELIX PERETTUS Picenus Ordinis Minorum Conventualium, postea Sixtus V. Pontifex Maximus, Theologiam in Romano Gymnasio publice docuit, uti testatur Lelius Peregrinus in Oratione funebri, quam habuit in Basilica Liberiana, Sixto V. defuncto. Natus est anno MDXXI. atque adolescentulus Franciscanæ Familiæ nomen dedit, cumque in Philosophiæ, & Theologiæ studiis, & in Concionibus plurimum excelleret, Romanus veniens inter Consultores Sancti Officii adscitus est, tum Inquisitoris munere Venetiis functus, deinde cum Hugone Bomcompagno, qui postea Gregorius XIII. fuit, in Hispaniam abiit, ut Bartholomæi Carranzæ Archiepiscopi Toletani causam discuteret, rediens ad Urbem a Pio V. Vicarius generalis sui Ordinis, tum Episcopus Agathensis, Firmanus, & Cardinalis anno MDLXX. renunciatus est. Mortuo Gregorio XIII. Pontifice anno MDLXXXV. ad supremam Ecclesiæ Sedem ascendit, cui præfuit usque ad annum MDXC. maxima cum nominis sui gloria.

ÆGIDIUS Carmelita legitur in Catalogis Professorum sub Paulo III. annis MDXXXIX. & MDXLI. Professor Theologiæ.

AMBROSIUS QUISTELLIUS Patavinus, Ordinis Eremitarum S. Augustini docuit in Romano Gymnasio Theologiam annis MDXXXIX. & MDXLI. Pontifice Paulo III. De eo ita scribit Pamphilus in Chronica Fratrum Eremitarum S. Augustini: *Ambrosius Quistellius Patavinus, Ordinis Procurator, & in Italia, absente Hieronymo*

nymo Seripando, Vicarius generalis, divina, humanaque sapientia prudentissimus, & in suggestis concionator eximius, Religionem Augustinianam suis prestantissimis virtutibus quamplurimum exornat. Is in Episcopatu Patavino legit magna Auditorum frequentia primum D. Pauli epistolas, deinde Evangelium secundum Joannem tanta quidem suavitate sermonis, tanta facundia, ut nemo audientiam non vehementer obstupesceret: & ad publicum Gymnasium adscitus, ibi tot honores assecutus est, quot quisque desiderare posset. Romæ demum, dum mansisset apud Nicolaum Rodolphum Florentinum Cardinalem amplissimum præceptor, & doctor, podagræ doloribus immensis excruciatu obijt anno MDXLIX. die ix. Julii. Edidit opus adversus Philosophos, eos scilicet, qui asserunt Divinam Scripturam nequaquam posse percipi, nisi ab his, qui bonæ vitæ partem in Aristotelis, & aliorum Philosophorum lectione contriverint: quod Francisco Pisano Cardinali, & Episcopo Patavino dicavit. Insuper scripsit libellum de modo prædicandi Evangelium. Item Tractatum de Controversia inter Doctores Ecclesiasticos de unica sive tribus Mariis. Composuit quoque quatuor libros Commentariorum super Magistrum Sententiarum. Item Lectiones in omnes D. Pauli epistolas, & sermones varios. Edidit præterea in libros Aristotelis de Generat. & Corrupt. docta quædam Commentaria. Quæ omnia Romæ asservantur in Archivo Ordinis. Is Ambrosius, unus semper apud Pont. Max. Paulum III. idoneus visus est ad placandam Germaniam ab Ecclesia Catholica dissidentem, & eo tandem profectus esset, nisi domestica podagrarum necessitate laborasset. De eo Pappadopoli in Historia Gymn. Patav. & Thomas Herrera in Alphabeto Augustiniano.

JACOBUS JACOMELLUS Theologiam profitebatur, sub Paulo III. anno MDXLVI I I. & sequenti, atque florenos

283. accipiebat . Is fuit Romanus , electusque Episcopus Bellicastrensis non anno MDXLII. uti scribit Ughellus; sed fortasse anno MDL. Interfuit Concilio , tum se abdicavit Episcopatu , eique successit in Episcopatu Bellicastrensi Cæsar Jacomellus fratris filius , qui etiam in Romano Gymnasio , iisdem annis, Logicam professus est. De iis Ughellus .

JOANNES BAPTISTA CALDERINUS Veronensis Ordinis Servorum B.M. Virginis , iisdem annis , Theologiam simulque Metaphysicam profitebatur de quo egimus cum de Professoribus Philosophiæ .

ANTONIUS GANGUTIA Siculus iisdem annis publicus erat Theologiæ Professor . Memoratur a Mongitore in Bibliotheca Sicula , ac dicitur edidisse Opus , cui titulus : *Liber scintillarum Opus Ven. Bedæ Presbyteri Doctoris Theologice celeberrimi , nuper inventum , & a Rev. Antonio Gangutia Siculo S. Theologiam in Alma Urbis Gymnasio publice profitente castigatum , instauratum , & auctum , ac ab infinitis pene errorum montibus enixissimo labore vindicatum , cum annotationibus seu brevibus quibusdam declarationibus in titulorum intelligentiam , necnon attestationibus locorum in capitulis citatorum , & multis aliis , quæ in ipso exemplari decrant , ab eodem Antonio ad legentium utilitatem editis , atque adjectis .*

ANTONIUS MARINARIUS Procurator generalis Ordinis Carmelitarum , iisdem annis, Theologiam publice docebat . Is a Lucio Belga in Bibliotheca Carmelitarum dicitur Doctor celeberrimus Theologiæ , acris , & vehementis ingenii, eximie eloquentiæ, & in Divinis Scripturis versatissimus , qui interfuit Concilio Tridentino atque quinquaginta Hæreticorum errores confutavit , quique librum scripsit *de Consonantia Jesu & Prophetarum* . Diversus ab alio Antonio Marinario Carmelita, qui sequente sæculo Metaphysicam in Gymnasio docuit,
de

de quo diximus, cum de Professoribus Philosophiæ.

CHRISTOPHORUS PATAVINUS Procurator generalis Ordinis S. Augustini, iisdem annis MDXLVIII. atque MDXLIX. publicus erat in Gymnasio Theologiæ professor. Is clari nominis Theologus docuerat Bononiæ, & Patavii, atque anno MDXLIV. electus est Procurator generalis, tum in eodem munere confirmatus, deinde anno MDLI. Prior generalis, præfuit universo Ordini annis decem & octo, cum vivis discessit, ætatis suæ sexagesimo nono. De quo Pamphilus in Chronica: *Anno Domini 1569. Christophorus Prior generalis moritur Romæ, die quarta Februarii, ætatis suæ anno sexagesimo nono, Vicariusque generalis a Pio V. Pon. Max. constituitur Thadæus Perusinus Ordinis Procurator. Christophorus fuit quidem Theologus, & Philosophus insignis, & vitæ innocentia & morum sanctimonia clarissimus. Addit sanctissime obiisse, atque in ejus scrinio repertos fuisse tractatus, vel potius Consilia Romæ in Congregationibus & Tridenti in Concilio habita, de Sacrosancto Eucharistiæ Sacramento, de Sacrificio Missæ, de Penitentia de Extrema Unctione, de Voto solemnibus, de Episcoporum residentia, atque extare Orationes, quas habuit. Is etiam fuit ex illorum Theologorum numero, qui emendando Gratiani Decreto operam suam contulerunt. Thomas Herrera in Alphabeto Augustiniano.*

ALBERTUS DE CATARO iisdem annis Theologiam publice profitebatur, stipendio florenorum viginti septem supra ducentos. Is fuit Albertus Duemius de Glicis, Ordinis Prædicatorum, qui ab ejus patria in Dalmatia, vulgo dictus est *de Cattaro*. Dicitur a Jacobo Echard *eximia vir eruditionis, & religionis, qui magnum sibi fecit in Concilio Tridentino nomen, cujus & Palavicinus in Historia Concilii non semel cum laude meminit.* Atque testatur Palavicinus, cum de communionem sub utraque specie, & infantium ageretur, studuisse

ne

ne usus servatus a Græcis Insularum Cypri & Cretæ adhærentibus Ecclesiæ damnaretur . A Paulo III. anno MDXLV. delectus est ex quinque Theologis unus , qui efformatum a Patribus Tridentinis decretum *de Justificatione* , missumque ad Pontificem, auctoritate Sedis Apostolicæ probarent , antequam promulgaretur . Creatus deinde est a Paulo III. Episcopus Modrusiensis , deinde ad Veglesem in Sclavonia scdem suffraganeam Jaderensi Metropolitæ translatus : quo titulo sub Pio IV. interfuit sessionibus XVII. & sequentibus Concilii Tridentini , Orationemque habuit ad Patres in solemnitate S. Dominici anno MDLXII. Ejus cura editus est Tractatus de Conceptione B. M. Virginis a Joanne de Turrecremata compositus cum hoc titulo: *Tractatus de Conceptione B. M. Virginis a Joanne de Turrecremata Ord. Prædic. anno 1437. in Conc. Basileensi jussu Patrum scriptus, atque Romæ editus 1547. curante J. Alberto Duimio tunc in Collegio Romano vulgo La Sapienza S. T. & Scripturæ interprete, & Professore publico jussu Pauli Papæ III. Unde patet ab anno MDXLVII. Albertum fuisse publicum Professore . Plura de eo Echard.*

THEOPHILUS Ordinis Prædicatorum legitur in Catalogis Professorum anno MDXLIX. Professor Theologiæ Paulo III. Pontifice. Is fuit Theophilus de Tropea, de quo Fontana in Theatro Dominicano de Commissariis S. Inquisitionis hæc refert: *Primus Generalis Commissarius a Papa Paulo III. cum Sacræ Cardinalium Congregationis institutione creatur ad instantiam Cardinalis Joannis Petri Carasæ P.F. Theophilus de Tropeia anno millesimo quingentesimo quadragesimo secundo. Fuit Theophilus natione Calaber, in Regio Conventu S. Dominici de Neapolis ad Ordinem receptus, in sacris Litteris, ac Theologia versatissimus, unusque ex Doctoribus Collegii Theologorum Neapolitanæ Universitatis, ab eodem Cardinale Carasæ in Theologum assumptus, qui demandatam*

M m m

sibi

sibi Generalis Commissarii provinciam summo zelo, ac pietate adimplevit annis novem. Tandem humana fragilitatis debitum persolvit, mense Junio, anno a Virgineo partu millesimo quingentesimo quinquagesimo primo ad nostram S. Mariæ super Mineram Ecclesiam pro sepultura delatus.

MATTHÆUS GUERRA Theologiam profitebatur anno MDXLIX. Pontifice Paulo III. Is patria Consentinus, doctus Theologus dicitur a Toppio in Bibliotheca Neapolitana, quique in Concilio Tridentino claruit, electus est Episcopus Fundanus anno MDLXVII. tum anno MDLXXVI. translatus ad Ecclesiam S. Marci in Calabria, ubi decessit post duos annos.

GREGORIUS PATAVINUS Procurator generalis Ordinis Eremitarum S. Augustini, Theologiæ Professor sub Julio III. de quo ita scribit Pamphilus in Chronica: *Gregorius Patavinus ita cum sacra Theologiæ studiis, scientiarum omnium suppellectilem, & eloquentiæ ornamenta conjunxit, ut Romæ, ubi multas coram Sanctissimo Senatu habuit orationes, ingentem sibi sapientiæ, & eloquentiæ gloriam adeptus sit. Is licet excellentis ingenii vir, multarumque scientiarum copia præditus, ut per omnium nostræ familiæ dignitatum gradus ab Ordinis usque in Romana Curia procurationem, summum pene in Religione magistratum ascenderit, quibusdam tamen sui genii miseris conditionibus cum in eo munere vix quadriennio permanisset, ex auctoritate P. G. Christophori Patavini in Comitibus Arimini congregatis magistratus ei abrogatus est. Clarus fuit in Concilio Tridentino sub Pont. Max. Paulo III. Romæ in Accademia, quam Sapientiam vocant, Divinas Litteras edocuit. Scripsit orationes aliquot, Romæ, & alibi habitas. Decessit Romæ die 27. Augusti 1555. in Templo S. Augustini sepultus. A Scardeon in Hist. Patav. dicitur celeberrimus Concionator. Fufe de eo scribit Thomas Her-*

Herrera in eruditissimo suo Alphabeto Augustiniano.

JOANNES BAPTISTA RUBEUS Ravennas Ordinis Carmelitarum, Græce, & Latine doctus, publicus Professor Theologiæ, cujus cum multa laude meminit Hieronymus Rubeus in Hist. Rav. L. 9. Electus est suorum Prior Generalis anno MDLXIV. Scripsit Commentaria in libros Sententiarum, atque in Epistolam Pauli ad Galatas, & in libros Physicorum Aristotelis, & plura Theologica Consilia, uti testatur Lucius Belga in Bibliotheca Carmelitarum. Obiit MDLXVIII.

HIERONYMUS VIELMUS Venetus ex Ordine Prædicatorum, dicitur a Jacobo Echard *vir ætate sua singulari eruditionis laude conspicuus, plurimisque animi dotibus ornatus, & virtutibus, quibus & clarum sibi nomen fecit, nec vulgarem attulit Ordini suo, patriæque claritatem*. Docuit in Patavino Gymnasio Metaphysicam, ac Theologiam, tanta fama, ut eum Pius IV. ad Sacras Scripturas in Romano Gymnasio interpretandas accersiverit anno MDLX. Ejus stipendium aureis ducentis constabat. Viros eximios habuit Patavii, Romæque discipulos, in quibus & ipse fuit Carolus Borromæus Summi Pontificis sororis filius, qui Hieronymum amore singulari prosequabatur, & apud Pontificem egit, ut Argolicensis Episcopus in Peloponense crearetur die 17. Martii MDLXIII. Tum interfuit Concilio Tridentino. Deinde reversus in patriam, egit Vicarium generalem Episcopi Patavini, rursusque sacras Scripturas interpretari coepit in Patavino Gymnasio anno MDLXV. eoque munere functus est usque ad annum MDLXX. cum ad Æmoniensensem Ecclesiam translatus est. Obiit Venetiis anno MDLXXXI. Ejus extant: *Oratio apologetica contra obreptatores Theologiæ præsertim Scholasticæ habita Patavii: De optimo Episcopi munere Oratio Patavii habita: De sex diebus conditi orbis liber*. Dicitur ms. reliquisse *de D. Thomæ doctrina libros duos: De Episcopo Titulari Lucubrationem:*

M m m 2

De

De residentia Episcoporum. Laudatur a Scriptoribus Dominicanis, & a Ghilino in Theatro Litteratorum, & Pappadopoli de Gymnasio Patavino Lib. 3. Sect. 2. Cap. 17.

HIERONYMUS POLITUS Ordinis Prædicatorum sub Pio Papa IV. Theologiam profitebatur, ejusque stipendium aureos quinquaginta conficiebat. Is patria Cremonensis gesserat primum in patria Inquisitoris munus, cum a Michaele Cardinale Ghislerio Summo Inquisitore Romanam accersitus est, assumptusque in socium sibi demandatæ præfecturæ, Theologum, ac Confessarium. A Pio IV. constitutus est Theologus Cardinalis Caroli Borromæi, tum anno MDLXIV. Episcopus Trevicanus. Obiit anno MDLXXV. De eo Fontana, & Ughellus.

VINCENTIUS SPINOLA anno MDLXIII. Theologiam profitebatur Pontifice Pio IV. Rectore Camillo Perusco Episcopo Alatrino.

FELICIANUS CAPITONUS Narniensis, Ordinis Servorum B. M. Virginis profitebatur Theologiam anno Salutis MDLXIIII. stipendio quinquaginta aureorum. Is apud suos Definitoris Generalis, Visitatoris Apostolici, & Procuratoris Generalis muneribus functus, a Pio V. anno MDLXVI. per resignationem Cardinalis Alexandri Farnesii adlectus est Archiepiscopus Avenionensis. Librum edidit *de Jubilæo* anno MDLXXVI. quo anno in patria supremum diem obiit. Scripsit etiam contra Hæreticos *Explicationes Catholicas*, uti Gianus in Annalibus tetatur. Sammarthani To. I. Galliæ Christianæ in Archiepisc. Avenion. referunt hoc cœnotaphium ei in patria excitatum. *Magistro Feliciano Capitone Narniensi Ordinis Servorum B. M. V. Archiepiscopo Avenionensi a Pio V. Pont. Opt. Max. creato, Concionatori eloquentissimo, Carolo IX. Francorum Regi gratissimo, in omni virtutum, & disciplinarum genere eruditissimo, qui adversus hæreses egregium volumen scripsit tamquam de Ecclesia bene merito Fr. Prosperus Boncombis Sacræ Theol.*

Theol. Doct̄or Pos. A Giano dicitur Felicianus Amuccius & a Jacobillo in Bibliotheca Umbriæ dicitur Felicianus Scoſta .

ANTONIUS PELOTIUS de Monte Ilcino, Procurator Generalis Ordinis S. Francisci, ſtipendio aureorum quinquaginta publicus extitit Theologiæ Profeſſor ab anno MDLXIII. uſque ad annum MDLXXVI I.

GAUDIOSUS FLORIDUS de Perusia Procurator Generalis Ordinis Servorum B. M. Virginis, & publicus Profeſſor Theologiæ anno MDLXVII. ſtipendio quinquaginta aureorum, obtinuit, ut vices ſuas in Gymnaſio ageret Benediſtus de Burgo S. Sepulchri, ejuſdem Ordinis, quemadmodum Archangelus Gianus in Annalibus ad annum hunc teſtatur .

POMPEUS RAGUSEUS Procurator Generalis Carmelitarum, eodemque ſtipendio, eodem anno Theologiam profitebatur . Is patria Mazarienſis in Sicilia, dicitur vir doctiſſimus a Lucio Belga in additionibus ad Bibliothecam Carmelitarum, qui Neapoli, Papiæ, Romæ, & Patavii apud ſuos Regentis munere functus eſt, & in Academia Papienſi Metaphycam publice docuit . Eundem plurimum commendat Mongitore in Bibliotheca Sicula, aitque reſpuiſſe illum Tropeenſem Infulam, & ſupremam ſui Ordinis dignitatem, tandemque in patrium Mazariæ Coenobium ſeceſſiſſe, ibique mortuum anno MDC. ac ſcripſiſſe quædam Philoſophica, & Theologica, & Commentaria in Joannem Bacchonum . Laudatur etiam a Rocco Pirro in notitia Eccleſiæ Mazarienſis .

THADÆUS PERUSINUS Ordinis S. Auguſtini Profeſſor Theologiæ, Pontifice Pio V. ſtipendio quinquaginta aureorum . Is cognomento Guiſtellus, diu apud ſuos docuit, tum etiam in Gymnaſio Peruſino, electuſque ſui Ordinis Procurator generalis, mox anno MDLXX. ſupremus Ordinis Moderator, ſucceſſit Chriſtophoro Patavino, præfuitque uſque ad annum MDLXXXI. deinde a Six-

to

to V. anno MDLXXXVI. constitutus est sui Ordinis Vicarius generalis . De quo ita scribit Pamphilus in Chronica: *Thadæus Perusinus Philosophus, & Theologus, summa auctoritate, & doctrina, qui multos annos in Academiis dinis, & publice in Gymnasio Perusino, & Romana, Sapientia utiliter legit, claruit Tridenti in publico Patrum, qui ad Concilium Oecumenicum convenerant confessu, ubi vota dixit, & in festo Sanctissimæ Ascensionis concionem habuit doctam, & elegantem, Lovanii, & alibi impressam. Hoc viro usus sum præceptore cum Patavii Dialecticis, & Physicis, & Romæ Theologiæ operam darem. Qui deinde per omnium nostræ familiæ dignitatum gradus ad Ordinis in Romana Curia procuratorem, & ad summum usque in Religione magistratum ascendit. Edidit Commentaria in Isaiam, & alia Opuscula. De eo Thomas Herrera in Alphab. Augustin. & Jacobillus in Bibliot. Umbriæ.*

BENEDICTUS DE MONTEREGALI Aprutinus Ordinis Prædicatorum Theologus egregius a Leandro in libro de viris illustribus Ordinis Prædicatorum, & a Toppio in Bibliotheca Neapolitana laudatus, anno MDLXVII. Theologiam publice docuit, & aureos quinquaginta loco stipendii accepit.

JOANNES BAPTISTA SURIANUS Neapolitanus Carmelita, & anno MDLXX. Procurator generalis, circa hæc tempora publicum egit Theologiæ Professore, de quo in Speculo Ordinis Carmelitarum mentio fit. Anno vero MDLXXVI electus est Episcopus Vigiliensis, hancque Ecclesiam annis septem administravit.

CONSTANTIUS BUCCAFOCUS Ordinis Minorum Conventualium Picenus, Philosophiam, ac Theologiam publice docuit Perusiæ, Patavii, ac Romæ, & concionibus etiam claruit. A Sixto V. cujus familiaritate utebatur renunciatus est Cardinalis, anno MDLXXXVI. & Episcopus Vercellensis. Obiit Romæ anno MDXCV. ætatis suæ
sexa-

sexagesimo quarto. Scripsit *Summam Theologicam: Commentaria in epistolam Pauli ad Hebræos: Directorium Theologicum: Locorum communium Theologiae librum: Commentaria in prolegomena Porphyrii. Commentaria in universalia Scoti: De concilianda doctrina S. Thomæ & Scoti librum: De secundis intentionibus.* Præterea edidit Opera S. Bonaventuræ, Antonii Andræ, & Francisci Mayronis. De eo Ciacconius in vitis Card. Ughellus, Wadingus, Jongelinus.

ALEXIUS SERADELLA Fivizanensis in Etruria, Procurator generalis Ordinis S. Augustini, & publicus Professor Theologiæ anno MDLXX. deinde a Gregorio XIII. evehctus est ad Episcopatum Sutrinum, missusque Nuncius ad Carolum Archiducem Austriæ, quo in itinere obiit anno MDLXXX. Edidit Concionum libros duos, & Dialogos de miseria humana, de Divino amore, de gloria Paradisi. De eo Pamphilus in Chronica, & Herrera in Alphabeto Augustiniano.

SIXTUS FABRI Lucensis Procurator generalis Ordinis Prædicatorum occurrit inter Professores Theologiæ anno MDLXXVI. Gregorio XIII. Pontifice, stipendio aureorum quinquaginta. Is anno sequenti egit Vicarium generalem sui Ordinis usque ad annum MDLXXX. cum Paulus Constabilis Magister Sacri Palatii electus est Magister Generalis Ordinis, cui in Magisterio Sacri Palatii Sixtus subrogatus est a Gregorio XIII. Pontifice. Sed anno Salutis MDLXXXII. Paulo Constabili e vivis subtrato, Sixtus ad supremum Ordinis regimen accersitus est, cui præfuit annis septem, cum a Sixto V. Pontifice ob infirmam corporis valetudinem iussus est officio se abdicare. Obiit Romæ anno MDXCIV. De eo Jacobus Echard, Fontana, Josephus Catalanus, aliique.

SPIRITUS ANGOSCIOLUS Vicentinus Procurator generalis Eremitarum S. Augustini, eodem anno, eodemque stipendio Theologiam in Gymnasio profitebatur. A Johanne

hanne Valla Magno Hierosolymitani Ordinis Magistro, cui fuit a concionibus, missus fuerat ad Pium V. Pontificem gravissima ob quædam negotia; & anno MDLXXXII. electus est supremus Augustiniani Ordinis Moderator, quo in munere vixit annis quatuor, obiitque Bononiæ, duobus annis major quinquagenario. Celebratur a Pamphilo in Chronica, quo teste scripsit nonnullos Theologiæ Tractatus, & Orationes, a Thoma Herrera in Alphabeto Augustiniano, & a Marzario Lib. 2. Historiæ Vicentiæ recensitas.

AURELIUS MENOCCIUS de Bononia Procurator Generalis Ordinis Servorum, eodem anno, eodemque stipendio inter Professores erat Theologiæ. Variis apud suos functus muneribus, denique anno MDLXXXII. Prior Generalis electus est, uti inter alios Gianus in Analibus testatur.

JOANNES BAPTISTA CAFARDUS Senensis Procurator Generalis Ordinis Carmelitarum, anno MDLXXVI. stipendio quinquaginta aureorum, unam ex Theologiæ sedibus in Gymnasio occupabat. Docuerat diu, & pluribus in locis apud suos, scripserat etiam super sententias, atque Conciones Quadragesimæ evulgaverat. Anno Salutis MDLXXX. ei commissum est supremum Ordinis regimen, ac post annos duodecim obiit in patria. Fuse de eo laudatus Lucius Belga in Bibliotheca Ordinis Carmelitarum differit.

MATTHIAS AQUARIUS ita dictus ab Aquaro Oppido in Lucania, cognomento de Gibbonis, professione Dominicanus, publicum egit Professore in Gymnasio Taurinensi anno MDLXIX. tum etiam in Neapolitano Gymnasio anno MDLXXII. Metaphysicam professus est, & in Collegium Theologorum adscitus; variisque apud suos muneribus, & Cathedris donatus. Anno MDLXXX. Professor Theologiæ in Gymnasio Romano, stipendio quinquaginta aureorum, & Theologus Cardinalis Sanctorii clau-

ruit,

ruit. Dicitur a Jacobo Echard *vir non eruditione tantum, sed morum etiam facilitate, humanitate, modestia, & humilitate, regularisque disciplina studio merito commendandus, æque suis acceptus in vita, gratulæque domesticis, & alienis.* Obiit Neapolij anno MDXCI. Ejus extant hæc Opera: *Oratio de excellentia Theologiæ, quam habuit Taurini cum munus publicum auspicaretur: In primam Philosophiam lectionum principium in Gymnasio Neapolitano habitum: Dilucidationes in xij. libros primæ Philosophiæ Aristotelis: Additiones ad Franciscæ Ferrariensis Commentaria in octo libros Physicorum Aristotelis: Additiones ad ejusdem Ferrariensis Commentaria in tres libros de anima: Disputatio de ideis: Disputationes quatuor Philosophicæ: Formalitates juxta doctrinam S. Thomæ: Tractatus de memoria, & reminiscencia: Epitome Logicæ.* Præterea Commentaria Joannis Capreoli in quatuor libros Sententiarum illustravit notis, & additionibus. De eo Jacobus Echard to.2. pag. 303.

TIMOTHEUS GIRARDUS seu Berardus, Januensis Carmelita, Theologicis rebus edocendis vacabat in Romano Gymnasio, stipendio aureorum quinquaginta, Pontifice Gregorio XIII. Is a Lucio Belga in additionibus ad Bibliothecam Carmelitarum dicitur magnæ eruditionis, & virtutis, quique Papiæ Metaphysicam docuerat. E generali Procuratore sui Ordinis a Sixto V. electus est Episcopus Naulensis anno MDLXXXVII. præfuit huic Ecclesiæ usque ad annum MDCXVI.

LAURENTIUS LAURETUS Venetus Procurator generalis Carmelitarum, Theologus Cardinalis Sfondrati, postea Gregorii XIV. atque ex illorum numero, qui Tridentino Concilio interfuere, Sixto V. Pontifice, Romæ publice profitebatur, tum electus est Episcopus Adriensis, anno MDXCI. hancque Ecclesiam septem annis administravit. Scripsit in libros Physicorum, & Metaphysi-

N n n

corum

corum Aristotelis , in libros Sententiarum , in Epistolam ad Romanos , in Epistolam ad Galatas , Tractatum de Contractibus , Tractatum de Censuris , Orationem habitam in Concilio Tridentino , Orationes alias , Scholia in Sicardum Episcopum Cremonensem , Censuram in Opera Tertulliani , Consulta , & Responfa , uti testatur laudatus Lucius Belga in Bibliotheca Carmelitarum .

HIERONYMUS URBANUS de Monte Politiano Procurator Generalis Ordinis S. Francisci , & publicus Theologiae Professor stipendio aureorum quinquaginta , temporibus Gregorii XIII. Pontificis Maximi , Rectore Casare de Grassis .

AUGUSTINUS DE CORNETO Procurator generalis Eremitarum S. Augustini , eodem tempore , eodemque stipendio , legitur publicus Theologiae Professor . Diu apud suos docuit Senis , Mediolani , & Romae , ubi Cardinali Francisco Sfortia fuit a rebus Theologicis . Electus est Procurator Generalis anno MDLXXXII. tum Vicarius Generalis anno MDLXXXVII. obiitque anno MDXCII. de quo videndus est Thomas Herrera in Alphabeto Augustiniano . His temporibus , ut plurimum Procuratores Ordinum Cathedra donabantur . Hinc Constit. Augustinianorum sub Tadæo Perusino anno MDLXXX. Cap. 3. de Capit. gen. statuunt Procuratorem Ordinis doctum , ac facundum eligi , cum ad ejus officium spectet *Sacram Theologiam in Romano Gymnasio publice profiteri : & sermonem in Capella D. N. Papæ in Adventu , & Quadragesima facere .*

JOANNES BAPTISTA MICHOLLA Mediolanensis Procurator generalis Ordinis Servorum Beatae Mariae Virginis , anno MDLXXXII. Theologiam publice profitebatur , atque pro stipendio aureos quinquaginta percipiebat .

OCTAVIANUS RAVENNAS Ordinis Minorum Conventualium

tualium Sacram Theologiam profitebatur sub Sixto V. Pontifice anno MDLXXXV I I. stipendio aureorum centum, hora vespertina. Dicitur a Wadingo in libro de Scriptoribus Ordinis Minorum Conventualium edidisse Commentaria in quatuor libros Joannis Scoti.

BARTHOLOMÆUS DE MIRANDA Cordubensis, Ordinis Prædicatorum, eodem anno, eodemque stipendio profitebatur Theologiam, hora matutina. Dicitur a Jacobo Echard *vir sanctitate vitæ, regulari disciplina, eruditione, & eloquentia clarissimus*. Hunc e Procuratore Generali sui Ordinis Gregorius XIV. anno MDXCI. constituit Magistrum Sacri Palatii, quod ministerium, recusata Ecclesia Viglebanensi a Philippo II. Catholico Rege ei oblata, ad mortem usque tenuit. Obiit Neapoli, quo se contulerat valetudinis recuperandæ causa MDXCV I I. tribus annis major quinquagenario. Scripsisse dicitur *Conciones* Hispano sermone, & *Orationem* habitam in prima Dominica Adventus coram Sixto V. Pontifice. De eo Echard.

JOANNES BAPTISTA DE PLUMBINO Ordinis Eremitarum S. Augustini, anno MDLXXXVII. Sacram Scripturam in Gymnasio feriatis diebus interpretabatur, stipendio aureorum sexaginta, deinde professus est hora vespertina, usque ad MDXII. cum ejus stipendium ad aureos centum, & quinquaginta pervenerat. Is docuerat apud suos Senis, & Pisis, tum MDXCVIII. electus est sui Ordinis Procurator generalis, eoque munere functus est usque ad MDCVIII. Obiit vero anno MDXIII, Thomas Herrera in Alphabeto Augustiniano.

JULIUS SANTUCCIUS de Monte Filatrano, Ordinis Minorum Conventualium, ab anno MDLXXXVII I. Professor Theologiæ in Cathedra vespertina, stipendio aureorum centum, & viginti, usque ad MDXCV. cum auctus est Sacerdotio S. Agathæ Gothorum, vixitque in Episcopatu usque ad MDCVII.

JOANNES VINCENTIUS Asturicensis, Ordinis Prædicatorum ab anno MDXC. Theologiam hora matutina docuit usque ad MDXCV. cum aureos centum, & viginti pro stipendio accipiebat; eoque anno, a Philippo III. Rege Catholico selectus, qui Alberto Cardinali Archiduci Austriaco esset a sacris conscientiarum arcanis, antequam itineri se committeret, obiit. Egerat in Universitate Salamantina publicum Professore, tum etiam sui Ordinis Procuratorem, & Vicarium generalem. Dicitur a Jacobo Echard *vir magnarum partium, primi nominis Theologus, rerumque agendarum peritus*. Edidit *Prælectionem*, quam habuit in Romano Gymnasio *de habituabili Christi Salvatoris nostri sanctificante gratia*. Scripsit etiam *Tractatum de origine gratiæ*. De eo Fontana, & Echard.

JOSEPH PISCULLUS Melphiensis, Ordinis Minorum Conventualium MDXCIX. Cathedram obtinuit Theologiæ, hora vespertina, stipendio aureorum centum, docuitque usque ad MDCLII. Fuit sui Ordinis supremus Moderator, & MDCLII. Episcopus Catacensis, atque in hac sede vixit usque ad MDCLXIII.

PAULUS ISARBSIUS Mirandulanus, Ordinis Prædicatorum successit MDXCV. Joanni Vincentio Asturicensi in Cathedra Theologiæ, stipendio centum, & viginti aureorum; tum etiam in munere Procuratoris Generalis Ordinis, uti Fontana in Theatro Dominicano testatur. Sed MDCL. electus est Squillacensis Episcopus, obiit sequenti anno in sua Ecclesia. De eo Vincentius Fontana & Ughellus.

MARCUS MARCIANESIUS ex Ordine Prædicatorum successit Isaresio usque ad annum MDCLVIII. stipendio aureorum quinquaginta. De quo ita scribit Fontana in Dominicano Theatro agens de Procuratoribus generalibus: *Deligitur a Beccario (Magistro generali) Ordinis Procurator P. F. Marcus de Marcaniso, vir vitæ sanctitate*

tate venerabilis , ex Conventu , atque Congregatione Sanctæ Mariæ Sanitatis de Neapoli , qui postquam per aliquot annos singulari vitæ exemplo Romanam Curiam tractasset , religioso quietis desiderio actus , dimisso munere , Neapolim se recepit , electione facta Galaminii in Magistrum Ordinis anno 1608. Fuit Marcus in orationibus , jejuniis , atque austeritatibus Ordinis excultissimus , vitæ sanctitate venerabilis , Constitutionum Ordinis observantissimus , salutisque animarum sollicitissimus . Vicarius generalis Congregationum S. Catharinæ de Aprutio , ac S. Mariæ Sanitatis de Neapoli effectus , observantiam regularem in eisdem suo exemplo constabilivit . Tandem jejuniis , ac vigiliis fractus anno ætatis 74. Salutis 1616. die 15. Martii miraculis clarus obdormivit in Domino Neapoli in Conventu Sanctæ Mariæ Sanitatis , maximo populi concursu ad ejus corporis venerationem confluyente , vestiumque particulas pro magno munere eslagitantis .

STEPHANUS VENUSINUS Ordinis Minorum Conventualium ab MDCII. profiteri cœpit , hora vespertina stipendio aureorum centum , & usque ad MDCXLI. professus estis tuncque aureos triginta quinque supra centum accipiebat .

SERAPHINUS SICCUS Ticinensis, Ordinis Prædicatorum ab anno MDCVII. usque ad MDCXII. Professor Theologiæ , stipendio aureorum octoginta . Hunc ex Inquisitore Mantuano , Augustinus Galaminus Generalis Ordinis Prædicatorum , constituerat Procuratorem Ordinis in locum Marci de Marcianesi . Galaminio ad Cardinalatum evecto , e Vicario Generali electus est ad supremum Ordinis regimen , quod quidem administravit usque ad MDCXXVIII. cum obiit prope Avenionem , ætatis suæ sexagesimo octavo. Scripsit *Commentarium in tres libros Aristotelis de anima : Tractatum de S. Trinitate*
ad

ad mentem S. Thomæ. Jacobus Echard de Script. Ord. Prædicatorum.

GUILELMUS VERTECCHIUS Fulginas, Ordinis Eremitarum S. Augustini, successit Joanni Baptistæ de Plumino in Sacrarum litterarum Interpretatione MDCXII. stipendio aureorum quinquaginta, & usque ad MDCXXIII. professus est, obiitque sequenti anno. Bis sui Ordinis electus est Procurator Generalis, nempe MDCVIII. & MDCXX. uti Thomas Herrera in Alphabeto Augustiniano testatur.

LUCAS CASTELLINUS Faventinus, Ordinis Prædicatorum, Seraphini Sicci Cathedram occupavit, stipendio aureorum quinquaginta, anno MDCXII. atque in ea docuit usque ad MDCXXIX. cum ejus stipendium fere ad septuaginta aureos pervenerat. Is in Theologia, & Sacris Canonibus versatissimus, annis septemdecim egit sui Ordinis Procuratorem generalem, deinde MDCXXVIII. supremum Ordinis Prædicatorum Magistrum, denique anno sequenti Episcopum Catacensem. Obiit MDCXXXI. Edidit: *Tractatum de electione & confirmatione Canonica Prælatorum quorumcumque, præsertim Regularium: Tractatum de certitudine gloriæ Sanctorum Canonizatorum: De Inquisitione miraculorum in Sanctorum Martyrum Canonizatione: De dilatione in longa annorum tempora magni, arduique negotii Canonizationis Sanctorum: Disputationes Theologicas de Sacramentis*. Celebratur a Jacobo Echard Tomo 2. Scriptorum Ord. Prædic. & ab Ughello in Episcopis Catacensibus.

ANDREAS GELSUMINUS Cortonensis, Procurator generalis Ordinis S. Augustini, Cathedram Sacræ Scripturæ assecutus est MDCXXII. stipendio aureorum quinquaginta; simulque Guilelmo Vertecchio successit in munere Procuratoris generalis. Docuit usque ad MDCXXV. cum ab Urbano VIII. electus est Episcopus Asculanorum. Obiit

Obiit MDCXXIX. Edidit; *Theſaurum cœleſtis devotionis Mariæ Virginis*. De eo Thomas Herrera in Alphabeto Auguſt. Marraccius in Bibl. Marian. Ughellus in Epif. Aſculan.

GASPAR PAGANUS Romanus, Ordinis S. Auguſtini, in Andrea Gelfemini locum ſubrogatus eſt, ſtipendio aureorum quinquaginta, docuitque annis tribus. Laudatur a Proſpero Mandosio in Bibliotheca Romana, ac dicitur docuiſſe ſumma cum laude in variis ſuæ Religionis Scholis, Concionatorem quoque eximium fuiſſe, ac reliquiſſe volumen Concionum.

PAULUS DE CERIA Venetus, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, Sacras Litteras in Gymnaſio profiteri cœpit MDCXXVII. ſtipendio aureorum quinquaginta, & uſque ad MDCXLI. profeſſus eſt, quo anno electus eſt Epiſcopus Veſtanus. Sed poſt duos annos ſe abdicavit, ſuitque ſuffraganeus Epiſcopi Cardinalis Oſtienſis. Obiit Veſtitris MDCXLVII. Edidit *Tractatum apologeticum pro ſtatu Romanæ Urbis, & Curie: Tractatum de Jure Principum: Reſponſiones & Quæſita omnia de Trinitate, & de Divinis Attributis*. Laudatur ab Allatio in libro de viris illuſtribus, & Ughello in Epiſcopis Veſtanis.

VINCENZIUS MACULANUS de Florentiola Procurator generalis Ordinis Prædicatorum anno MDCXXX. Profeſſor Theologiæ, ſtipendio aureorum quinquaginta, Is ex Inquiſitore Januensi ſucceſſit Lucæ Caſtellino in munere Procuratoris Ordinis Prædicatorum. Tum anno MDCXXXII. ab Urbano VIII. conſtitutus eſt in Urbe Commiſſarius Generalis S. Inquiſitionis. Deinde anno MDCXXXIX. mortuo Nicolao Riccardi Sacri Palatii Magiſtro in ejus locum ſucceſſus eſt. Tandem an. MDCXLI. Cardinalis, & Archiepiſcopus Beneventanus creatus eſt. At Epiſcopatu ſe abdicavit MDCXLIII. Romanque reverſus, ibi vixit uſque ad MDCLXVII. quo vivis exceſſit, natus annis octo ſupra octoginta. De eo Jacobus

bus

bus Echard To. 2. Scrip. Ord. Prædic. pag. 622. Ughellus in Archiepiscopis Beneventanis, & Catalanus de Mag. Sac. Palat.

FRANCISCUS GALASINUS S. Angeli in Vado Procurator generalis Ordinis Prædicatorum, successit Maculano MDCXXXI. eodem stipendio, atque docuit in Cathedra Theologiæ, hora matutina, usque ad MDCXLI. cum Perusiam rediit ad Inquisitoris munus, quo antea functus fuerat, obeundum. Rediit deinde ad Urbem, Vicariusque generalis Ordinis, decessit major octogenario. De eo Fontana in Theatro Dominicano.

ANTONIUS CELLIUS, Romanus Ordinis Prædicatorum, Sacræ Scripturæ Professor hora matutina, stipendio aureorum quinquaginta, simul cum Paulo Ciera Augustiniano, Professore vespertino, ab anno MDCXXXIX. usque ad MDCXLI. cum illum Urbanus VIII. præfecit Episcopatu Insulanensi. Vixit in ea sede annis quatuor. Laudatur a Leone Allatio in libro de viris illustribus, ac dicitur edidisse: *Sacros flores de gratia ex universa Sancti Thomæ Theologia decerptos*. Memoratur etiam a Fontana in Theatro Domin. in Episcopis Insulanensibus.

VINCENTIUS BARTOLUS Procurator generalis Ordinis Prædicatorum, ab anno MDCXLIV. per annos tres Professor Theologiæ, stipendio aureorum sexaginta. De quo Fontana in Theatro: *Fuit Bartholus in Conventu S. Mariæ ad gradus de Viterbio ad Ordinem receptus, magni nominis Prædicator, in Basilica Liberiana Papæ Pænitentiarius, Vicarius Romanæ Provinciæ, in Sicilia semel, atque iterum Provincialis. Decessit autem anno 1647. mense Septembris.*

BARTHOLOMÆUS FERRIUS ab Argenta, Ordinis Minorum Conventualium ab anno MDCXLI. usque ad annum MDCLII. professus est, cum aureos centum pro stipendio acciperet. Obiit anno MDCLIII. Laudatur a Franchino in Bibliosophia, pag. 391.

Sal-

SALVATOR SEVERINUS Fabrianensis, Procurator generalis Ordinis Eremitarum S. Augustini Sacras Litteras interpretatus est ab anno MDCXLI. stipendio sexaginta aureorum per annos decem.

FRANCISCUS MARIA CAMPANA Florentinus, Procurator generalis Ordinis Prædicatorum ab anno MDCXLVII. publicum egit Theologiæ Professore per annos quatuor stipendio sexaginta aureorum; quem Fontana in Theatro ita describit: *vir a Deo benorum omnium largitore singulari gratia in prædicando ornatus, ita ut communi voce Prædicatorum pater dictus sit, in Italia tota famosus, ac perpetuus postmodum Concionator in Basilica Vaticana electus, munusque concionandi nunquam quoad vixit intermisit. Decessit in Curia ex apoplefia anno 1651. ætatis suæ 67. in nostra Ecclesia maximo populi concursu terræ datus prout vidimus.*

JOANNES BAPTISTA NISIUS a Monte Granario, Ordinis Minorum Conventualium ab anno MDCL. Moralem Theologiam, tum Controversias Dogmaticas pertractavit usque ad annum MDCLXI. stipendio aureorum sexaginta. Obiit 1663.

PETRUS PASSERINUS de Sextula, Procurator Generalis Ordinis Prædicatorum, in Theologia, Sacrisque Canonibus versatissimus anno MDCL. Gymnasii Romani Cathedram obtinuit, ac post annos viginti rude donatus est. De quo hæc scribit Jacobus Echard To. 2. pag. 674. *Petrus Maria Passerinus de Sextula Longobardus, Cremonæ ad ordinem adscitus adolescens, magnarum vir partium evasit, pietate, disciplina regularis studio, eruditione conspicuus. Exactis Bononiæ studiis, apud suos Cremonenses, tum & apud Boschenses Sacras Litteras e superiori loco docuit, Sacræ Theologiæ Magister renunciatus, suo quidem aliquando præfuit nativo Conventui, sed litterarum amore captus, studiis se totum dedit. Hinc Magistro Ordinis F. Thomæ Turco, qui vi-*

O O O

ros

ros doctos eximie colebat, apprime acceptus, ab eodem socius, ac laborum, & sollicitudinum particeps alle-
ctus est: quem Italiam, Galliam, Belgium, Hispaniam
visitantem comes indivulsus secutus, in casibus, & ne-
gotiis ubique emergentibus, consiliis suis, nam erat Ju-
ris etiam peritissimus, non parum sublevavit. Eodem
paulo post suum in Urbem reditum anno 1649. mortuo, ti-
tulum Provincialis Terræ sanctæ, quo decoratus fuerat
deposuit, & anno 1650. Inquisitor Bononiensis a Sum-
mo Pontifice Innocentio X. institutus est. Sed non diu
munus hoc sustinuit, nam anno sequenti 1651. Procu-
rator generalis in Aula Romana a Magistro Ordinis Fr.
Joanne Baptista de Marinis positus, & datus, gravis-
simam hanc provinciam reliquum vitæ, idest xxxvj. an-
nis cum sibi invicem succedentium, Purpuratorum pa-
trum, ac Magnatum omnium, summo Ordinis bono in-
gentique sui nominis fama continuo gessit: Cathedræ ma-
tutinæ in Sapientia Romana una moderator, quam xxxii.
annis rexit, & amplius, & a morte dicti de Marinis
anno 1669. mensis Maij sexta ad Pentecosten sequentem
electionemque successoris Vicarius generalis Ordinis a
Clemente IX. constitutus. Supervixit autem pluribus an-
nis, libris scribendis, ac edendis operam dans, & in
senectute bona integris ad ultimum usque spiritum usus
sensibus, placida morte quievit in Domino mense Junio
1677. ætatis LXXXII. ad Minervam sepultus. Ejus Ope-
ra idem Jacobus Echard recenset, eaque sunt: De ho-
minum statibus, & officiis inspectiones morales ad ulti-
mas septem quæstiones Secundæ Secundæ S. Thomæ: Com-
mentaria in primum, secundum, & tertium librum Sex-
ti Decretalium: De electione Canonica Tractatus: De
electione Summi Pontificis Tractatus: Tractatus de In-
dulgentiis: Regulare Tribunal, seu Praxis formandi
processus: Commentaria Theologica volumina tria: Ser-
mones.

PAULUS

PAULUS LUCCHINUS Pisarenfis, Procurator Generalis Ordinis S. Augustini, Sacram Scripturam interpretabatur anno MDCLI II. perque annos tres huic muneri incubuit. Præfuit universo Ordini.

LAURENTIUS BRANCATUS de Lauræa Lucaniæ Oppido, Ordinis Minorum Conventualium, præclarissimus Theologus, postquam Neapoli, Aversæ, Ferrariæ, & Florentiæ, atque Bononiæ apud suos docuisset, claruit in Urbe anno MDCLI I. publicus Theologiæ Professor, & deinde Consultor S. Inquisitionis, Præfectus Studiorum Collegii de Propaganda Fide, Consultor Congregationis Rituum, & Congregationis Consistorialis, Custos Bibliothecæ Vaticanæ, & in locum Clarissimi Antonini Dianæ Teatini Examinator Episcoporum, & Cleri Romani. Virum itaque tot muneribus de Sede Apostolica optime meritum, librisque editis clarissimum Innocentius XI. MDCLXXXI. die prima Septembris inter Cardinales adscripsit, atque Vaticanæ Bibliothecæ præfecit. Usque ad eum annum egit Professore, & aureos supra ducentos percipiebat. Vixit in hac dignitate usque ad trigessimum diem Novembris MDCXC III. cum e vivis decessit tumulatus in sua Ecclesia SS. Apostolorum, atque in funere ejus Hyacinthus Serri orationem habuit. Ejus vitam edidit Bartholomæus Comandus ejusdem Ordinis Minorum Conventualium, ex qua constat Brancatum claruisse nedum doctrina, verum etiam pietate. Edidit plura Volumina rerum Theologicarum, nempe: *De Sacramentis in genere, & in specie: De quatuor Novissimis, & statu parvulorum: De Incarnatione: De virtutibus Cardinalibus, & cæteris spiritualibus Donis, gratiis gratis datis, & præcipue de miraculis: Epitome Canonum omnium ordine alphabetico ad commodum studiorum usque ad annum quartum Alexandri VIII. Opuscula tria de Deo, quoad opera prædestinationis, & reprobationis: Opuscula octo de oratione Christiana.*

Alia plurima manu exarata reliquisse laudatus Comandus testatur .

JOANNES BAPTISTA PENNE Perusinus , Ordinis Eremitarum S. Augustini , Cathedram obtinuit Sacræ Scripturæ MDCLVII. stipendio aureorum saxaginta , atque in ea docuit , usque ad MDCLXI . Is ex illorum Theologorum numero fuit , qui in celebri Jansenii causa suam dixerunt sententiam . Is etiam Card. Romæ in administrando Episcopatu Tiburtino magnam operam contulit . Unde Ughellus laudans Card. Romam : *illustrat* , inquit , *ceteras ejus laudes virum religiosum , doctumque adscivisse , quem suum Coadjutorem vocat , qui continuo Diocesim lustret , populos instruat , atque informet ad pietatem , Ecclesias adeat , iisque provideat .* Edidit *Instructionem pro erudiendis rudibus .*

FRANCISCUS MACEDO Conimbricensis , Ordinis Minorum Observantiæ , clarissimus Scriptor , primus Historiæ Ecclesiasticæ in Romano Gymnasio Professor ab anno MDCLX. per annos octo . Is e Societate Jesu , ubi triginta annis vixit , ac Rhetoricam , Philosophiam , & Chronologiam docuit , ad Franciscanum Ordinem migraverat , variisque in Europæ Academiis publice docuerat , tum ad Urbem veniens , donatus est Cathedra Controversiarum in Collegio de Propaganda Fide , atque Historiæ Ecclesiasticæ in publico Gymnasio . Tum ad Patavinam Cathedram Moralis Philosophiæ transiit , atque in ea docuit aliquot annis . Obiit vero anno MDCLXXXI. nonagenarius . Edidit libros quamplures , quorum aliqui sunt : *Scholæ Theologicæ positivæ : Assertor Romanus adversus calumnias Heterodoxorum Anglorum : Collationes doctrinæ S. Thomæ , & Scoti : Disquisitio Theologica de ritu azimi , & fermentati : Schema S. Congregationis S. Officii Romani : Mens divinitus inspirata Innocentio X. circa damnationem quinque propositionum Jansenii : De clavibus Petri , & potestate Romani Pontificis : Com-*
menta-

*mentationes Polemicæ: De adventu S. Jacobi in Hispania: Conventus Euchologicus Sanctæ matris Ecclesiæ in Breviario, & D. Augustini libris: Theatrum meteorologicum: De jure succedendi in regnum Lusitaniæ: Propugnaculum Lusitano-Gallicum contra calumnias Hispano-Belgicas, in quo ferme omnia utriusque Regni tum demum, tum foris præclare gesta continentur: Theses Rhetorica: Thesaurus eruditionis pro Sole Zodiacum percurrente: Viridarium Eloquentiæ: Epitome Chronologiæ: Volumen de arte Poetica: Carmina, & Orationes. Et sunt qui scribunt editos ab hoc auctore libros fere quinquaginta. Magnis laudibus celebratur a Gregorio Leti in libro cui titulus *Italia regnante*. Fusc de eo Nicolaus Antonius in *Bibl. Hispana*, Bayle in *Diction.* & Nicéronius in *vitis virorum illustrium*, & Pappadopoli de *Pattav. Gymn.**

HIERONYMUS PERUS a Burgo S. Laurentii in Etruria Ordinis Minorum Conventualium, MDCLXI. profiteri cœpit Theologiam Dogmaticam, stipendio aureorum sexaginta, atque annis sex professus est. Docuit apud suos Venetiis, atque Pisanae Universitatis Theologum egit. Ejus meminit Bonaventura Theuli in libro, cui Titulus est: *Triomfo Serafico del Collegio di San Bonaventura.*

JOSEPHUS EUSANIUS Aquilanus, Ordinis S. Augustini, natus anno MDCXV. docuit apud suos Tarvisii, Anconæ, Senis, Florentiæ, & Neapoli, & conciones etiam pluribus in locis habuit. Anno MDCLXVII. Procurator generalis, & publicus Sacræ Scripturæ Professor electus est. Sed MDCLXIX. a Pontifice præficitur Sacratio Pontificio, quem Sacristam vocant, & creatur Episcopus Helenopolitanus in locum Ambrosii Landuccii Senensis vita functi. Deinde a Clemente X. cui fuit a sacris confessionibus, donatus Titulo Episcopi Porphyriensis. Præclare me ruit de suo Augustiniano Ordine, & de Cœnobio Aquilano

lano, atque in Ecclesia S. Augustini de Urbe Sacellum excitavit in honorem B. Ritæ de Cassia, ubi ejus extat monumentum. Obiit MDCXCII.

JOANNES BAPTISTA BELTRAMIUS de Riparolio in Provincia Pedemontana, Ordinis Minorum Conventualium successit Hieronymo Pero in Cathedra Controversiarum, stipendio aureorum sexaginta, atque MDCLXXXIX. ejus stipendium superabat aureos centum. Claruit doctrina, & pietate, usus familiaritate Ven. Josephi de Copertino ejusdem Ordinis; & a sacris Confessionibus Ven. Mariæ de Sabaudia, dum Romæ commorata est. Obiit die 17. Augusti MDCXCVII.

MARTIALIS PELLEGRINUS de Castrovillaro in Calabria Ordinis Minorum Conventualium, MDCLXVIII. obtinuit Cathedram Ecclesiasticæ Historiæ, feriatis diebus stipendio aureorum quinquaginta. Tum in munere habuit Coadjutorem Balthassarem Melatium a Naro ejusdem Ordinis. Anno MDCLXXVII. e Ministro generali sui Ordinis, renunciatus est Archiepiscopus Nazarenus, vixitque usque ad MDCLXXXIV. De eo Acetus in notis ad Barrium Lib. 5. Cap. 17. & Coletus in suis additionibus ad Ughellum.

MICHAEL HEKIUS Gandavenfis, Ordinis Eremitarum S. Augustini, Professor Sacræ Scripturæ ab anno MDCLXIX. per annos quatuordecim. Is Augustini doctrinam vindicavit, uti testatur Norisius in præfat. ad Hist. Pelag. his verbis: *Apriorum quidem imposturis S. Doctorem solide vindicandum suscepit P. Michael Hekius Doctor Duacensis, ac in Romana Academia Sacrarum Litterarum interpres, vir doctissimus, & in Augustini libris summa cum laude versatus, qui nuper a Summo Pontifice pro Augustinianis Superioris, & inferioris Germaniæ Provinciis Assistens designatus fuit.*

LAURENTIUS FABRI Bononiensis, Ordinis Minorum Conventualium, successit MDCLXXXI. Laurentio Bran-

Brancato ad Cardinalatus Ordinem evecto in Cathedra Theologiæ, annisque pluribus docuit, stipendio aureorum quinquaginta, supra centum. Docuit apud suos Bononiæ, & Pragæ tum etiam in publico Bononiensi Gymnasio egit Metaphisicæ Professore. Romæ functus est muneribus Regentis Collegii S. Bonaventuræ, Procuratoris generalis, Consultoris S. Officii, Examinatoris Episcoporum. Denique ab Innocentio XII. creatus Episcopus Forosempronii, hanc Ecclesiam sanctissime administravit. De quo laudatus Coletus in additionibus.

JULIUS MARIA BIANCHI Venetus, Ordinis Prædicatorum, Consultor Congregationis Rituum, & Indulgentiarum, successor datus est Passerino MDCLXXXVII. ab Innocentio XI. Hunc vero Scyllatiensem Infulam ab Alexandro VII. oblatam detrectasse, tum etiam Spalatensem, Corcyrensem, & Justinopolitanum Episcopatus ab Innocentio XI. oblatos, Jacobus Echard testatur. Anno MDCLXXXIV. ab eodem Pontifice Secretarius Indicis Jacobo Ricci Procuratori generali Ordinis instituto susceptus est, quo in munere vixit usque ad MDCCX. De eo Echard.

JACOBUS RICCIUS Romanus, Procurator generalis Ordinis Prædicatorum, Cathedram Theologiæ adeptus est MDCLXXXIV. e qua docuit usque ad MDCCII. cum supremo fato functus est. Is a Jacobo Echard dicitur *vir pietate, doctrina, disciplina regulari, rerum agendarum peritia, morum suavitate commendatus, qui pluribus annis apud suos docuerat, & Congregationi Indicis fuerat a secretis, ac Romanæ Provinciae Ordinis sui præerat*. Edidit vitam S. Philippi Nerii Italico sermone, & Epitomem singularium gestorum S. Ludovici Bertrandi; scripsitque brevem Instructionem pro iis, qui promovendi sunt ad Ordinem, & ad animarum curam, uti Mandosius restatur in Bibl. Rom.

PETRUS

PETRUS LAMBERTUS LEDROU Huyenensis in Diœcesi Leodiensi, Ordinis Eremitarum S. Augustini, natus anno MDCXLI. docuit primum in patria, tum Bruxellis, ac Lovanii, ubi inter Doctores Lovaniensis Academiæ adscitus est, atque in celebri Lovaniensi Abbatia Præmonstratensium, quam *de Parco* nuncupant, res Theologicas tradidit. Romam venit MDCLXXVII. una cum doctissimo Christiano Lupo, nomine Lovaniensis Academiæ, ob celebrem Jausenii causam. Rurfus Romam rediit MDCLXXXVII. tuncque, mortuo Michaele Ekio donatus est Cathedra Gymnasii Romani, simulque præfectus est rei literariæ in Collegio Urbano de Propaganda Fide, At MDCLXXXIX. cum ab Academia Lovaniensi inter illos primos Doctores adlectus esset, qui universam Academiam administrant, discessit Urbe, neque rediit, nisi mortuo Eufanio, MDCXCII. cum a Summo Pontifice, constitutus est Præfectus Sacrarii Pontificii, & Episcopus Porphyriensis, ac deinde Præpositus S. Stephani Moguntia, & Canonicus Pœnitentiarius Ecclesiæ Leodiensis. Anno MDCXCII. abdicavit se eo munere, atque Urbe discessit, ut Vicarium Generalem ageret Clementis Bavari Episcopi Leodiensis, quo in munere, clarissimus vir obiit MDCXCII. Edidit Dissertationes quatuor *de Attritione, & Contritione*, quas etiam a nonnullorum censura vindicavit.

BALTHASSAR MELATIUS a Naro in Sicilia, Ordinis Minorum Conventualium, primo Coadjutorem egit Martialis Pellegrini in Cathedra Historiæ Ecclesiasticæ ab MDCLXXI. ipsoque absente, Ludovicus Vertua Taurinensis, ejusdem Ordinis, ejus vices gessit, tum anno MDCLXXVII. Pellegrino ad Episcopatum evecto, successit in eodem munere, tum ad Cathedram transit Theologiæ, stipendio aureorum centum viginti, Natus est MDCXLI. & annorum sexdecim Franciscanæ familiæ nomen dedit. Docuit Philosophiam, ac Theologiam

giam Messanæ, & Romæ in Collegio S. Bonaventuræ Studiorum Regens electus. Conciones in Quadragesima habuit Panormi, Messanæ, Neapoli, Florentiæ, Venetiis, Mediolani, Bononiæ, & Romæ. Variis quoque functus est muneribus, Provincialis Siciliæ, Moderatoris Romani Cœnobii, Procuratoris generalis, Censoris S. Officii Florentiæ, Consultoris Congregationis Indicis, Examinatoris Cleri Romani, Theologique Cardinalis Carpinei. Ordinis sui vetera privilegia vindicavit, atque augeri, ac roborari curavit. Collegium Sancti Bonaventuræ in Urbe novis ædificiis, proventibus, & Bibliotheca auxit. Jura sui Ordinis, Collegiique S. Bonaventuræ simul collecta studuit custodiri. Regni Poloniæ Procurator electus impetravit B. Cunegundam inter Beatas adscribi. Narense Cœnobium pluribus Sanctorum Reliquiis ditavit. Obiit Romæ MDCCIX. magnifico funere tumulatus. Scripsit *Synodum Diœcesanam Albanensem*, atque sex reliquit volumina Theologiæ Dogmaticæ. Magnis laudibus celebratur a Mongitore in prima Appendice ad Bibliothecam Siculam, a quo dicitur *Theologus numeris omnibus absolutus, vir æque benemeritissimus, ac laudatissimus*.

NICOLAUS FRIDERICUS GAVARDI Mediolanensis, Ordinis Eremitarum S. Augustini, successit Lamberto Ledron, anno MDCXC. ac pluribus annis in Gymnasio Sacras Litteras interpretatus est. Ejus doctrinæ testes sunt Libri ab eo editi: *Philosophia vindicata ab erroribus Philosophorum Gentilium juxta doctrinam S. Augustini & Beati Aegydi Columnæ. Questiones de Hierarchia Ecclesiæ militantis. Theologia ex antiquata juxta Sancti Augustini doctrinam ab Aegidio Columna expositam, Tomi sex*.

JOANNES DAMASCENUS BRAGALDO de Castro Bononiensi, Ordinis Minorum Conventualium, Cathedram Theologiæ Dogmaticæ assecutus est MDCCXVI. stipendio

P p p

aureo-

aureorum centum, & duodecim. Magnam sibi in Urbe conciliavit æstimationem, adeo ut omnia gesserit munia, quæ doctis Theologis e Regularium Ordine solent in Aula Romana comitti. Fuit namque Consultor S. Officii, & Sacrarum Congregationum, Rituum, Indicis, & Indulgentiarum, ac Visitationis Apostolicæ; Examinator Episcoporum, Clerique Romani; Theologus Congregationis Consistorialis, atque a secretis Congregationis, quæ examinandis Episcopis recens electis imminet; tum etiam inter Aulicos Pontificios adscitus, quos Cubicularios Participantes nuncupant. Majores assequutus honores obiit immatura morte, die 26. Augusti anno MDCCXV.

LUDOVICUS MAILLE Gallus, initio hujus sæculi, ac deinceps per plures annos, stipendio aureorum centum tradidit e Cathedra Historiam Ecclesiasticam, iis diebus, quibus cæteri omnes Professores a Scholis abstinabant.

ANGELUS GULIELMUS MOLUS Comensis, Procurator Generalis Ordinis Prædicatorum, MDCCVII. obtinuit in Romano Gymnasio Cathedram Theologiæ, hora matutina. Quem hoc Elogio Jacobus Echard Tomo 2. Script. Ordinis Prædic. pag. 800. exornat: *Vir cœnitiis dotibus ornatus, annis pluribus Sacras Litteras variis in sua Provinciæ locis, & studiis jam docuerat, tum in Gymnasio Bononiensi institutus est Regens, quo munere cum insigni laude fungebatur anno MCCI. Romam postea a Magistro Ordinis vocatus, ab eodem Procurator generalis Ordinis in Aula Romana institutus est mense Octobri MDCCVII. & Fr. Josepho Maria Tabaglia istud munus ob infirmam valetudinem abdicanti successit. Eo vero in officio ita se Clementi XI. regnanti probavit, ut mortuo xxxvj. Februarii hujus anni MDCCXX. Magistro Ordinis Antonino Cloëc, ab eode Summo Pontifice mox Vicarius generalis datus, & præfectus fuerit, qui Ordinem*

dinem ad proximam electionem anno sequenti MDCCXXI. faciendam regat, & administret. Obiit anno Christi MDCCXXXVI.

BERNARDUS DESIRANT Flander, Ordinis Eremitarum S. Augustini, publicus Sacrae Scripturae Professor ab anno MDCCXV. optime meruit de Sede Apostolica, editis his libris: *Augustinus vindicatus contra centum, & uiam damnatas Paschasi Quaesnelii propositiones, & contra Joannem Frighium, Joannem Volfangum Jegerum: Consilium pietatis pro corrigendis erroribus contra appellantes ad futurum Concilium: Epistola familiaris Guilermo Vynaris: Epistola familiaris Marino Steyaert: Judicium in opuscula posthuma Christiani Lupi.*

JOSEPH MARIA BALDRATI Ravennas, Ordinis Minorum Conventualium assecutus est Cathedram Theologiae, hora vespertina. MDCCXVI. stipendio centum aureorum, cumque ad supremum sui Ordinis regimen peruenit, ejus vices in Gymnasio gessit Henricus Vaccari ejusdem Ordinis. Legitur ejus Elogium in Fastis Academiae Florentinae, e cujus coetu fuit, Auctore Cerrachiano, his verbis: *Fr. Joseph Maria Baldratus Ravennas Minister generalis LXXXII. Post Philosophiam, ac Theologiam Paventiae, Arimini, Ferrariae, Bononiae xij. annis summa cum ingenii, ac doctrinae laude traditam, Bononiensi Canobio praefuit, mox Ravennatensis Metropolitanae Ecclesiae Examinator Synodalis, ac duodecim annorum spatium Tarvisii, Senis, Florentiae, Generalis Sancti Officii Inquisitor. Postremo Romam a Clemente XI. evocatus Consultoris S. Officii munere functus est, ac in Romano Sapientiae Archigymnasio Theologiae Lector institutus. Mortuo per id tempus Reverendissimo Burghesio, Vicarius Generalis Apostolicus a Pontifice invitatus renunciatus, simul & ad Episcopatum promovendorum Examinator, Vicariatus anno exacto, ne*

Generalis eligeretur , omni studio contendit . Supremam tandem universi Ordinis Praefecturam sexennio post omnium suffragiis delatam Benedicto XIII. Comitiis praesente , frustra reluctans gloriosus cepit . Obiit Romae die 2. Februarii MDCCXXXII.

VINCENTIUS DE COMITIBUS Bergomas , Ordinis Minorum Conventualium , Baldrati Cathedram occupavit , cui in Coenobio SS. Apostolorum excitatum est monumentum cum hacce inscriptione : *Fr. Vincentio de Comitibus Bergomati spectata doctrina , prudentia , dexteritatis , ac morum elegantiae Viro , qui cum pluribus muneribus egregie absolutis , Commissarii praesertim , dein Ministri Provincialis , ac diu pro S. Officio Inquisitoris Senis , Florentiaeque , recurrentibus in Urbe Franciscanae Religionis Comitiis anno MDCCXXXI. omnium votis , omniumque plausu Minister Generalis post Seraphicum Patriarcham octogesimus tertius renunciatur . Tum vero ab Clemente XII. P. O. M. publicus in Romano Archigymnasio Theologiae Professor , S. R. Univ. Inquisitionis Consultor , ac ejusdem Minorum Ordinis Praesul supremus instituitur , confirmatur . Postremo annis , laboribus , meritisque plenus , altero tamen sui regiminis sexennio nondum exacto , cessit e vita Kal. Martiis , MDCCXL. & in hac Constantiniana SS. XII. Apostolorum Basilica magnum diem expectat .*

COELESTINUS GALIANUS Foggianus , Abbas Congregationis S. Petri Coelestini , anno MDCCXVII. Historiam Ecclesiasticam simul & Theologiam Dogmaticam in Romano Gymnasio pertractare coepit . Is Vir doctissimus , atque gravissimus , cum diu apud suos docuisset , functusque esset muneribus Procuratoris , Abbatisque Generalis , a Carolo VI. Imperatore anno MDCCXXXI. nominatus est Archiepiscopus Tarentinus , & paulo post Major Capellanus Regni Neapolitani , unde abdicavit se Tarentino Episcopatu , donatus Titulo Archiepiscopi Thessalonicen-

nicensis . Nunc vero temporis apud Serenissimum Regem utriusque Siciliae Carolum Borbonium fungitur officio Majoris Capellani , magna cum sui nominis gloria . De eo diximus in nostro Libro, *De Capella Regis utriusque Siciliae , & aliorum Principum* , edito anno Christi MDCCXLIX.

HIERONYMUS AUGUSTINUS ZAZZERI Aretinus Ordinis Eremitarum S. Augustini , ab anno MDCCXXV. Sacram Scripturam in Gymnasio interpretari coepit . Anno vero Christi MDCCXLVII. rube donatus est, obiitque anno MDCCXLIX.

JOANNES BOTTARI Florentinus , MDCCXXXI. donatus est Cathedra Ecclesiasticae Historiae , tum obtinuit muneris vacationem , adscitusque est inter Aulicos Pontificios quos Capellanos Secretos vocant , & inter Custodes Vaticanæ Bibliothecæ . Scripsit de Musæo Capitolino , de Roma subterranea , & alia plurima ad antiquitates spectantia .

VINCENTIUS MARIA FERRETTI Anconitanus , Ordinis Prædicatorum, e Theologo Casanatensi , Priore Romani Coenobii , Provinciali Romanæ Provinciæ , & Inquisitore Perusino , Procurator Generalis Ordinis , & publicus Theologiæ Professor , MDCCXXXVI. tum Vicarius generalis Ordinis Prædicatorum , mortuo Thoma Ripoll Magistro Generali . Ejus vices in Gymnasio gerit Thomas Boninsegnius , Senensis , ejusdem Ordinis .

CAROLUS DOMINICUS DE MOIA Mediolanensis , Ordinis Minorum Conventualium , Regens Collegii Sancti Bonaventuræ , Censor Academiæ Theologicæ , ac publicus in Romano Gymnasio Professor Theologiæ ad mentem Scoti ab anno MDCCXXXVI.

JOANNES GENESIUS BARRIN Gratianopolitanus , Ordinis Eremitarum S. Augustini , obtinuit Cathedram Ecclesiasticæ Historiæ , MDCCXXXVII. tum ipsius muneris vacationem . Is Sacræ Facultatis Parisiensis Theologus ,
atque

atque inter ejus selectos Deputatos pro dirimendis occurrentibus negotiis, & preparandis decisionibus, ac statutis, Theologiam professus est in magno sui Ordinis Collegio Parisiensi Universitati aggregato. In Urbe verò bis Assistentis Galliæ, Ex-Generalis, & Qualificatoris Sancti Officii honores assecutus est.

FRIDERICUS DE JUDICE Teatinus, Abbas Congregationis Sancti Petri Cœlestini, Galliano ad supremum sui Ordinis regimen evector, anno Salutis **MDCXXX**. ejus vices gessit in Romano Gymnasio, tum vero anno **MDCXXXVIII**. præfectus est Cathedræ Dogmaticæ Theologiæ, quæ nuper conjuncta cum Ecclesiastica Historia fuerat, a qua olim fuerat distincta. Sed, concessa Joanni Genesio Barrino vacatione muneris, utramque Cathedram rursus simul conjunctam occupavit, usque ad annum Christi **MDCXLVI**. Nunc vero temporis pertractandis controversiis Dogmaticis dumtaxat incumbit. Diu etiam apud suos docuit, & novæ editioni Bullarii Romani magnam operam contulit.

AUGUSTINUS ANTONIUS GEORGI Bononiensis, Ordinis Eremitarum S. Augustini, e Schola sui Ordinis Bononiensi, ubi Regentis officium gessit, ad Romanam Scholam, Sacramque Scripturam in Almæ Urbis Gymnasio intrerpretandam electus est anno **MDCXLVI**.

BARTHOLOMÆUS A VALLE e Savedra Cordubensis, Carmelita, pluribus annis Metaphysicam professus est in locum Polycarpi de Burgos ejusdem Ordinis. Nunc vero temporis Moralem Theologiam expendit.

CALLIXTUS PALOMBELLA ex Oppido Isclæ in Pontificia Ditione, Ordinis Servorum B. M. Virginis, postquam apud suos munera objisset Regentis in Cœnobio S. Marcelli, & Procuratoris Generalis, & inter Consultores Sacrorum Rituum adscitus esset, disjuncta Cathedra

thetra Historiæ Ecclesiasticæ a Theologia Dogmatica anno MDCCXLVIII. delectus est Professor Ecclesiasticæ Historiæ. Sed anno sequenti renunciatus Episcopus Tarracinenſis, huic Ecclesiæ nunc temporis meritissime præest.

JOSEPH CARAFA Neapolitanus, Clericus Regularis, Summi Pontificis BENEDICTI XIV. electione, Professor Ecclesiasticæ Historiæ ab anno Salutis MDCDXLIX.

CA-

CAPUT VIII.

ADVOCATI CONSISTORIALES.

BENECICTUS CAJETANUS primus occurrit ex antiquis Advocatis Sacri Consistorii, quorum superest memoria, qui cum excelleret Jurisprudentiæ, ac rerum agendarum peritia, a Martino IV. MCCXXXI. cooptatus est inter Cardinales, tum Cœlestino V. se se abdicante, Summus Pontifex electus, MCCXCIV. nomine Bonifacii VIII. difficillimis temporibus Ecclesiam impavide administravit, usque ad MCCCLII. Dicitur a S. Antonino in Chron. Parte 3. Tit. 20. Cap. 8. *Vir utique prudens, & litteratus & magni animi, & zelator magnus, & conservator jurium Ecclesiæ.* Ejus vitam Joannes Baptista Rubeus conscripsit.

ROLANDINUS DE ROMANTIS Bononiensis, donatus Laurea MCCLX. e numero fuit Advocatorum Sacri Consistorii, uti Cartharius asserit ex manuscripto opere Valerii Rinerii de Viris claris Bononiensibus. Et Alidosius in Libro de Jurisconsultis Bononiensibus testatur, scripsisse illum de ordine agendi in causis criminalibus, de Pensionibus, Quæstionesque, obiisse vero MCCLXXXIV. Memoratur etiam a Panzirolo in Libro de Claris Legum Interpretibus, his verbis: *Præter Rolandinum Passagerium alter fuit Rolandinus ex Romanicea familia, & ipse Bononiensis, eximiusque causarum Patronus, qui de Ordine Maleficiorum Tractatum composuit, Dino Bononiæ docente, & Gandino ibidem quæstionis judicium exercente claruit. A civibus Consul ad agendam Rempublicam creatus est &c.*

COMES ARCHIDIACONUS Mediolanensis, ANGELUS de

de Urbe, & PEPo de Senis Advocati Consistoriales anno MCCLXXVII. Pontifice Joanne XXI. consulti, an juxta decreta Conciliorum Lateranensis, & Lugdunensis, quibus novi Regularium Ordines institui prohibebantur, Ordo Servorum Beatæ Mariæ Virginis esset abrogandus suffragium tulere, eum Ordinem decretis illis minime complecti, nec prohiberi, quemadmodum fuse narrat Archangelus Gianus in Annalibus Servorum Cap. 6. Centur. 1. Lib. 4.

ANDREAS de Gandolfis, & PORRINA de Casulis anno MCCLXXXVI. Honorio IV. Pontifice, Advocati Consistoriales, qui & *Advocati Romanæ Curia* dicebantur, suffragium pariter tulere, Constitutionem Gregorii X. in Concilio Lugdunensi editam Ordini Servorum minime obtare; eorumque Consilium legitur apud eundem Gianum Lib. 5. Cap. 4.

OLDRADUS DE PONTE Laudensis, Advocatus Consistorialis, sæculo decimo quarto, de quo diximus, cum de Professoribus Legum.

BONIFACIUM DE VITALINIS inter Advocatos Consistoriales recenset Cartharius, quia ipse in Clem. *Dudum*, De Judic. num. 9. ait se sub Clemente VI. egisse Advocatum Fisci. At munus hoc jam pridem non nisi Advocatis Consistorialibus demandari consuevisse constat ex Fulgoso in *L. Binos*, C. de Advoc. divers. judic. ajente morem esse Curia Romanæ, ut antiquior Advocatus Consistorialis sit Advocatus Fisci. Porro Bonifacius fuit etiam Protonotarius Apostolicus, & Auditor Romanæ Rotæ, scripsitque *Commentaria in Clementinas Constitutiones*.

ALBERICUS DE ROSATE Bergomas, Advocatus Consistorialis medio sæculo decimo quarto, vir magnæ auctoritatis, *magnusque Practicus* nuncupatus, qui patriæ Statuta ordinavit, & quem Luchinus Vicecomes Mediolanensium Princeps misit Oratorem ad Benedictum

Papam XII. obiit in patria MCCCLIV. ac reliquit *Commentaria super Digestis, & Codice: De Statutis volumen: Dictionarium in Jure Civili*. De eo Ficardus & Pancirolus.

LAPUS DE CASTIGLIONE Oppido Diœcesis Aretinæ, quem alii Florentinum asserunt, celeberrimus Jurisconsultus, & Advocatus Consistorialis medio fere sæculo decimo quarto floruit, vertitque e Græco plurimas illustrium virorum vitas a Plutarcho scriptas, tum edidit *Commentaria in Sextum Librum Decretalium: Allegationes: Additiones ad Tractatum de Beneficiorum permutatione Federici Petruccii de Senis: Tractatum De Hospitalibus: Tractatum de Canonica portione, & de quarta: Tractatum de Imperatoribus*. Diversus ab altero Lapo Florentino, Abbate S. Miniatis, viro etiam clarissimo. Verum Ponciantius de Scrip. Floren. hunc Lapum Abbatem inter Advocatos Consistoriales recenset. E contra Pancirolus Lapum Abbatem ab Advocato distinguit.

SIMON COLUMBI, & PETRUS DE SANCTACRUCE Advocati Consistoriales memorantur ab Ægidio Bellamera Conf. 9. num. 17. & 23. Tum etiam JOANNES DE ARMONE ab eodem Bellamera Consil. 23. num. 2. dicitur Advocatus Consistorialis; itemque BONIFACIUS DE AMANTIS; Consil. 26. n. 12.

PETRUM DE GARSIS, sive Ubaldinum egisse Advocatum Sacri Consistorii, vergente ad finem sæculo decimo quarto Alidosius de Jurisconsultis Bonon. in Appendice testatur.

JACOBUS DE SENA, & JOANNES DE JANUA apud Gregorium XI. Pontificem fungebantur Advocati officio anno MCCCLXXVII. uti colligitur ex Ægidio Bellamera Decis. 411. & Decis. 688. simulque cum Cardinalibus, & Auditoribus sententiam dixere.

JACOBUM DE CUTICIS Mediolanensem, sæculo decimo

cimo quarto inter Advocatos fuisse Consistoriales, colligitur ex ejus Responso edito inter Consilia Oldradi Confil. 272. ubi ait se voluisse verba facere, & allegare in Consistorio.

BARTHOLOMÆUS FORTEGUERRA Lucensis, ab Urbano VI. MCCCLXXXVI. cum Lucæ moraretur adscitus est inter Advocatos Consistoriales, uti ex Chronica inedita Petri Tuccii Lucensis eruit vir diligentissimus Cartharius.

BONIFACIUM DE BOZIIS, & NICOLAUM DE CALVIS Advocatos Consistoriales Urbanus VI. MCCCLXXXVI. iussit examen instituere de rebus a Senatore, ejusque Officialibus gestis, quod examen vocant *Sindicatum*, uti ex Regesto Vaticano rescivit laudatus Scriptor Carolus Cartharius.

PETRUS DE UBALDIS Perusinus, Advocatus Consistorialis, & insignis Canonum Professor, ut Cæsar Christopholus in Hist. Perus. & ut diximus, cum de Professoribus Legum egimus.

BARTHOLOMÆO de Novaria Advocato Consistoriali, & Nuncio Apostolico in Anglia Bonifacius IX. MCCXCII. concessit ex Beneficiorum Angliæ proventibus certam portionem, uti ex Regesto Vaticano testatur laudatus Cartharius.

ANSELMUS BOSIUS seu **DE ROCIIS** Mediolanensis, & **DOMINICUS** de Viterbio Advocati Consistoriales, simul cum Bartholomæo de Novaria, aliisque, testes fuere, MCCXCIV. cum Bonifacius IX. Civitatem Bertinorii oppignoravit Carolo de Malatestis. Item Anselmo Bosio Advocato Consistoriali Bonifacius IX. ædes quasdam concessit in regione S. Eustachii sub annuo censu unius floreni aurei de Camera.

JULIANUS BINI DE JULIANIS Perusinus, MCCXCV. Advocatus Consistorialis a Bonifacio IX. ad sex menses præficitur Oppido Corneti.

SYMEONEM de Perusio Advocatum Consistorialem Bonifacius IX. MCCXCVIII. constituit in Urbe Judicem appellationum. Hunc etiam Innocentius VII. simul cum Antonio de Vinea Milite Capuano ablegavit Nuncium ad Archiepiscopum Pisanum, ad Senenses, & ad populos Thusciam, & Lombardiam pro Ecclesiam pace concilianda. Ab Alexandro V. constitutus est Advocatus Fisci. Anno MCDXI. Pontifice Joanne XXIII. in Consistorio retulit, quæ crimina Ladislao Neapolitano Regi opponebantur. Anno vero MCDXV. interfuit Concilio Constantiensi.

JOANNES de Monte Politiano MCDIII. erat Advocatus Consistorialis, Vicariusque Summi Pontificis Urbeveteri; quem eundem Provinciarum Campaniam, & Maritimam Vicerectorem Joannes XXIII. MCDXIV. Constantiam misit causa celebrandi Concilii. Ex Vatic. Reg. Cartharius.

AUGUSTINUS DE LANTE Pisanus Advocatus Consistorialis a Joanne XXIII. ablegatus est in Angliam, ut opem Pontifici imploraret contra Ladislaum Regem. Is idem sub Gregorio XII. Pontifice, anno Salutis MCDXI. rursumque sub Martino Papa Quinto egit Advocatum Fisci.

FRANCISCUS DE UBALDIS Perusinus, Baldi filius, qui in patria; & Ticini Jus docuit, inter Advocatos Consistoriales sub Gregorio XII. ex Vatic. Reg. numeratur a Carthario.

SANCTUS DE VIVIANIS Canonicus Ferentinus, Scriptor Litterarum Apostolicarum, Poenitentiarum, & Abreviatorum in hoc Collegium MCDVIII. a Gregorio XII. est cooptatus. Interfuit Concilio Florentino sub Pontifice Eugenio IV.

COLA MAGNI Anagninus, Advocatus Consistorialis a Martino V. Pontifice MDXXII. constitutus est Urbis Vicefenator. De eo Cartharius,

JOAN-

JOANNES DE ÆMILIIS Brixianus, fungebatur hoc officio sub Martino V. scripsitque *Juris Repertorium*. Laudatur ab Elia Cauriolo in Hist. Brix. Lib. 7. & a Mariano Socino in Tract. de Citat. art. 5. Sed ab aliis dicitur Nicolaus.

NICOLAUS BENUCCIUS Senensis e Præposito Cathedralis Senensis Advocatus Consistorialis a Martino V. electus, teste laudato Ugurgerio in libro de Pompis Senensibus.

ANTONIUS VENECTINUS Romanus, Miles, Comes, & Advocatus Consistorialis, ex inscriptione sepulcrali, quæ Romæ in Ecclesia S. Franciscæ nuncupata legitur. Hunc Martinus V. præfecit Bononiæ, quem *Potestatem* nuncupant.

GRATIOLUS ACCARISIUS Bononiensis a Joanne XXII. MCDXIV. inter Advocatos Consistoriales adscitus, docuit in patria, obiitque medio fere sæculo decimo quinto, uti Alidosius testatur in libro de Jurisconsultis Bononiensibus.

ARDICINUS DE PORTA Novariensis Advocatus Consistorialis, tum Clericus Camerae Apostolicæ, & a Martino V. anno MCDXXVI. Cardinalis creatus, obiit anno MCDXXXIV.

GULIELIMUS DE MASCULIS Ariminensis Advocatus Consistorialis, nomine Caroli Malatesti Ariminensium Principis præstitit fidelitatis sacramentum Martino V. Pontifici, uti narrat Clementinus in Hist. Arim. Lib. 8. Part. 2. Eundem Sigismundus Imperator constituit Comitem Palatinum ex eodem Clementino Lib. 9. ad annum 1433.

JOANNES TOMASIUS Senensis, eximius Jurisconsultus, docuit Patavii, & Senis circa MCDXVIII. tum inter Advocatos Consistoriales adscitus, ex Ugurgerio de Pomp. Senensibus.

RICARDUS CARDENSIS Archidiaconus Rossensis Ad-
voca-

vocatus Consistorialis Palatii Apostolici , absolvitur a Censuris MCDXXIV. quod pro suo Archidiaconatu denarium S. Petri minime solverit . Ex Reg. Vatic. Cartharius .

IVO COPPOLUS Perusinus , publicus in Urbe Professor , & Advocatus Consist. de quo diximus cum de Profess. Legum egimus .

LUDOVICUS PONTANUS dictus Romanus , insignis Jurisconsultus , publicus Professor , & Advocatus Consistorialis , de quo etiam diximus , cum egimus de Professoribus Legum .

JOANNES DE BARONCELLIS Romanus , hujus Collegii Decanus , interfuit Concilio Florentino , & an. MCDLXIII. egit Advocatum Fisci , & Camerae Apostolicæ , tum Auditorem Rotæ Romanæ .

JUSTINUS DE PLANCA Romanus Advocatus Consistorialis memoratur in Constitutione Eugenii IV. anno Salutis MCDXXXI. qua Professoribus Gymnasii Romani concessit stipendia ex vectigali vini . Is interfuit Concilio Florentino , atque Patribus significavit , quæ a Basiliensi Concilio contra Pontificem gesta fuerant , uti liquet ex Historia Concilii Florentini ab Horatio Justiniano conscripta .

GENESIUS DE LA PORTA Advocatus Consistorialis , una cum Justino de Planca , Joanne de Baroncellis , Antonio de Rosellis , Angelo de Boncianis , Bruno de Bononia , Advocatis etiam Consistorialibus interfuit Concilio Florentino .

LUDOVICUS DE GRASSIS Bononiensis , Canonicus Cathedralis Bononiensis , & Vicarius Thomæ Sarzana Episcopi Bononiensis , tum Romæ Advocatus Consistorialis , Clericus Camerae Apostolicæ , ejusdemque Auditor , denique MCDXLIX. Episcopus Ariminensis . Memoratur ab Alidosio in libro de Jurisconsultis Bononiensibus .

AN-

ANGELUS PERILLIUS Perusinus, teste Pancirolo de Clar. Leg. Interpr. cum aliquamdiu in patria professus esset, Romæ electus est Advocatus Consistorialis, mox Patavium conductus, docuit ibi simul cum Paulo Castrensi, ibique MCDXXXI. Opusculum *De Suitate*, & alterum *De Societate*, & aliquot *Commentaria in Jus Civile* scripsit, demum reversus in patriam, dum ibi publici Professoris munere fungitur, obiit MCDXLVI. Addit Pancirolus, dici neminem eo subtilius docuisse, aut acrius Patavii disputasse. Laudatur a Cæsare Crispolto in Hist. Perus. & Angelo Portinario Lib. 7. Cap. de felicitate Patav.

ANTONIUS ROSELLUS Aretinus, Roselli de Rosellis celebris Jurisconsulti filius, & Joannis Baptistæ Roselli eximii Professoris Patavini pater, Advocatus Consistorialis, Advocatus pauperum, Comes, & Miles, docuit Jus Canonicum in Patavino Gymnasio, interfuit Concilio Florentino, & conditionibus pacis inter Apostolicam Sedem & Dominos de Malatestis MCDXXXVI. sancitæ, ab Eugenio bis Legatus missus ad Sigismundum Imperatorem, ad Albertum Cæsarem, & ad Carolum VII. Regem Galliæ pro arduis Ecclesiæ negotiis, dejectus spe assequendi summos Ecclesiæ gradus, quod bigamus esset, Urbe discessit, Pataviumque se contulit, ubi per annos viginti octo docuit Jura summa cum laude stipendio aureorum quingentorum. Obit MCDLXVI. Scripsit *Monarchiam*, librum nempe de Pontificis, & Imperatoris potestate: *De Conciliis*: *De Indulgentiis*: *De Usuris*: *De Successionibus ab intestato*: *Commentaria in Jus Pontificium*.

ANGELUM DE BONCIANIS Florentinum Advocatum Consistorialem, Militem, Scriptorem Apostolicum, & Pontificis familiarem, Eugenius IV. MCDXXXVI. constituit ad annum Senatorem Urbis, ut ex Regesto Vatic. Cartharius. Is egerat Fiscus, & Camera Procuratorem. Ni-

NICOLAUS DE LAPIS Bononiensis e Canonico Archipresbytero, & Vicario Ecclesiæ Bononiensis Advocatus Consistorialis obiit anno MCDLI. uti ex Alidosio in citato libro constat.

ANTONIUS DE CAFARELLIS Romanus, Advocatus Consistorialis interfuit Concilio Florentino, & clari nominis in Urbe fuit, sub Eugenio Quarto Summo Pontifice.

ANDREAS DE SANCTACRUCE Romanus, Sacri Consistorii Advocatus interfuit Concilio Florentino, scripsitque disputationes inter Græcos, atque Latinos habitas, ut refert Justinianus in Hist. Conc. Flor. Anno MCDXXXIII. e numero erat Reformatorum Studii, sub Eugenio IV. Sub Pio II. erat Advocatus Fisci. Denique sub Paulo II. Pontifice Statuta Urbis ordinavit. Obiit anno Salutis MCDLXXI.

JOANNES DE TIBURE MCDXLVI. inter Advocatos Sacri Consistorii numerabatur, ut ex antiquo documento eruit Cartharius.

ORLANDUS DE BERNARDIS Advocatus Consistorialis subscriptus legitur cum Joanne de Anania, aliisque Doctoribus cuidam Consilio edito in volum. I. Consil. crimin. divers.

GEORGIUS TOMASIUS Senensis, postquam in patria publice Jura docuisset. Romæ inter Advocatos Consistoriales adscitus est MCDL. teste Ugurgerio de Pompis Senensibus.

LAURENTIUS DE LILIIS Senensis, Advocatus Sacri Consistorii sub Pio II. uti ex Reg. Vatic. compertum fuit Carthario.

LUDOVICUS PETRUCCIANUS Interamnensis e publico Professore Legum in Senensi Gymnasio Advocatus Consistorialis, teste Francisco Angelono in Hist. Interam. MCDLX.

PAULUS DE VENETINIS Romanus in Constitutionibus

bus Advocatorum Consistorialium legitur hoc officio functus .

NICOLAUS DE UBALDIS Perusinus, clarissimus Jurisconsultus, publicus in patrio Gymnasio Professor, Advocatus Consistorialis, & deinde a Paulo II. Romanæ Rotæ Auditor constitutus, a Sixto IV. Orator missus ad Ludovicum Galliarum Regem, antequam summos Ecclesiæ honores assequeretur, obiit, relictis duobus libris: *De successione ab intestato*. De quo Alexius de Perus. Et Pancirolus .

JOACHINUS de Narnia Advocatus Consistorialis sub Paulo II. ordinavit Urbis Statuta, & anno MCDLXVIII. Advocatus Fisci, obiit anno MCDLXXV. tumultus in Aracelitana Ecclesia .

LÆLIUS DE VALLE Romanus Advocatus Consistorialis, & Advocatus pauperum sub Paulo II. cujus meminit Platina in hujus Pontificis vita, dicitur edidisse in nonnullas *Leges Commentaria* .

PAULUS DE TUSCANELLA Advocatus Consistorialis quem Paulus II. in Galliam Nuncium suum misit, sedit deinde inter Auditores Romanæ Rotæ .

JOANNES BAPTISTA DE BRENDIS Romanus Advocatus Consistorialis sub Paulo II. sæpe cum laude memoratur a Corneo in suis Consiliis .

VIVIANUS DE VIVIANIS Advocatus Consistorialis memoratur a Ludovico Gomezio in Reg. Cancell. de annuali possessore .

PAULUS PONTANUS Romanus celebris Advocatus Consistorialis dicitur a Blondo Flavio in Italia illustrata, ubi agit de Ducatu Spoletano .

SERAPHINUS de Sutrio occurrit in Constitutionibus Advocatorum Consistorialium, teste Carolo Carthario in Syllabo .

AUGUSTINUS BONFRANCISCUS Ariminensis, Advocatus Consistorialis, auxit Tractatum de maleficiis ab

Rrr

An-

Angelo Gambilione Aretino compositum, uti in hujus vita testatur Diplobatacius .

JOANNES BERTACCHINUS Firmanus, præstantissimus Jurisconsultus, discipulus Friderici Capilistii, & Antonii Roselli, pluribus in Civitatibus jus reddidit, medio sæculo decimo quinto, Advocatus Consistorialis, scripsit *Repertorium legale* in quinque partes distributum: *De gabellis, tributis, & vectigalibus*. Laudatur a Pancirolo, aliisque .

SIGISMUNDUS DE UBALDIS Perusinus, Baldi junioris filius, fraterque Nicolai Advocati Consistorialis, & ipse etiam hoc officio functus dicitur a Pancirolo .

MARIANUS SOCINUS Senensis, natus anno MCDI. Græcis, Latinisque litteris, Poesi, Musicis, Mathematicis, Jurisprudencia doctissimus, diu Jura docuit Pata-vii, & in Patria, a suis Civibus Orator ad Pium II. Pontificem missus, ab eo inter Advocatos Consistoriales cooptatus est, cujus familiaritate usus fuerat, & a quo in quadam sua epistola ita describitur. *Vir est eloquens, Juris utriusque consultus. Historias omnes novit. Poetice peritus est, carmen facit & latinum, & tuscum. Philosophiæ tam sciens quam Plato. Geometer quasi Boethius. In numeris Macrobio similis. Nullum instrumentum ignorat musicum. Agriculturam quasi Virgilius novit. Nihil civile ignotum viro. Quasi alter Apelles sic pingit. Nihil emendatius est, nihil lucidius, quam sua manu scripti Codices. Sculpsit ut Praxiteles. Nec Medicinæ ignarus est. Adde virtutes morales, quæ alios regunt, ducuntque. Hic perliberalis est, plena illi semper domus est honestis hospitibus. Nulli adversus est. Populos tuetur, agros solatur, pauperibus subvenit, viduas juvat, nulli indigenti deest. Obiit anno MCDLXVII. Scripsit *Repetitiones in Decretales: De citationibus: De juramento calumniæ: De foro competen-*
ti:*

ti: De libelli oblatione: De litis contestatione: Ut lite non contestata: De mutuis petitionibus: De oblationibus: De testibus: De visitatione: De foribus: Consilia. De eo fufe Ugurgerius, Pancirolus, aliique.

SERAPHINUS Urbinatensis, Advocatus Consistorialis memoratur a Blondo Flavio in Italia illustrata, ubi agit de Marchia Anconitana.

PETRUS LAURENTIUS DE LUTIS Senensis, coævus Mariani Socini, postquam in patria publice professus est, Romæ fuit Sacri Consistorii Advocatus, teste Ugurgerio.

ZENOBIUS DE GUASCONIBUS Florentinus, inter Consilia Mar. Socini Conf. 152. legitur Sacri Consistorii Advocatus.

GARSIAS DE HISPANIA pariter inter Consilia Mariani Socini Conf. 110. legitur Advocatus Consistorialis.

JOANNES GOZADINUS celeberrimus Advocatus Consistorialis sub Nicolao Pontifice V. anno MCDL. nominatur a Ludovico Gomeſio in Compendio utriusque Signaturæ.

VÆLESIUS Advocatus Consistorialis occurrit inter Consilia Mariani Socini Conf. 88. & 89.

ANTONIUS DE GRATIANIS Advocatus Consistorialis indicatur a Ludovico Gomeſio in Reg. Cancel. de trienniali possessore.

BARTHOLOMÆUS CEPOLLA Veronensis, celebris Jurisconsultus, Palatina, & Equestri dignitate donatus, diu docuit Patavii magna cum gloria medio sæculo decimo quinto, & a Venetis Orator missus una cum Paulo Mauroceno ad Imperatorem in Conventu Ratisponensi contra Turcas inito, inter Advocatos Consistoriales cooptatus, obiit circa annum MCDLXXVII. relictis hisce ingenii sui monumentis: *De cognitione librorum Juris Canonici: De Imperatore militum deligendo: De servi-*

tutibus urbanorum prædiorum : De servitutibus rusticorum prædiorum : De usucapione : De contractibus emptionum & locationum cum pacto de retrovendendo simulatis : De interpretatione legis extensiva : De verborum significatione : Consilia civilia : Consilia criminalia : Repetitiones . De eo Pancirofus , Mantua , Pappadopoli .

ANGELUS de Castro Eques , Comes , Advocatus Consistorialis , & publicus in Patavino Gymnasio Professor per annos quadraginta , Pauli de Castro filius , floruit circa annum MCDLXXX. ac scripsisse dicitur doctissima Consilia . De quo Mantua in lib. de vir. illustr. Portinarijus de felic. Patav. Lib. 7. Cap. 5. & Pancirolus in Paulo Castrensi .

JOANNES ALOYSIUS TUSCANUS Mediolanensis , Advocatus Consistorialis sub Sixto IV. deinde Apostolicæ Camerae Auditor sæpe memoratur a Gomesio in Reg. Cancell. tum etiam a Morigia in libro de Mediolanensi Nobilitate . Cujus tanta fuit gloria , ut ænea quædam numismata excusa fuerint , in cujus priori facie Tuscani effigies laureato capite cernitur , cum hac inscriptione *Joannes Aloysius Tuscanus Advocatus ;* in alterâ Palladis simulacrum cum his verbis : *Quid non Pallas .*

BARTHOLOMÆUS SOCINUS Senensis , Mariani filius , magni nominis Jurisconsultus Senis , Pisis , Patavii , Bononiæ publice docuit , variisque in legationibus a Senensibus adhibitus , ad Alexandrum VI. Pontificem Orator missus , territus Pontificia dignitate obmutuit , & a Pontifice in Advocatorum Consistorialium ordinem adlectus , obiit in patria anno MDV I r. publico Senensium ære tumultatus . Scripsit *Commentaria in Digestum vetus , Infortiatum , Digestum novum , & Codicem ; Regulas Juris , & earum fallentias : Consilia : Additiones ad Repetitiones , & Tractatus Mariani Socini .* Fuse de eo Ugurgerius , & Pancirolus .

NI-

NICOLAUS BUFALINUS de Castellò , publicus in Urbe Professor , & Advocatus Consistorialis , uti diximus cum de Professoribus Legum .

ANDREAS BENCIUS Senensis cum in pluribus Italiae Gymnasiis utrumque Jus per annos triginta quatuor publice docuisset , Romæ vixit Advocatus Consistorialis , Patronusque Fiscus sub Pio II. Pont. Obiit anno MCDLXXI . sepultus in Ecclesia Sancti Eustachii . De eo Ugurgorius .

MONALDUS DE PARADISIS Interamnensis , Advocatus Consistorialis circa annum MCDLXXV. uti testatur Franciscus Angelonus in Hist. Interamnensi .

CORONATUS DE PLANCA Advocatus Consistorialis sub Alexandro VI. in publicis Consistoriis , die XXI. Decembris MCDXCIV. cum Fredericus de Aragonia nomine patris sui Ferdinandi Neapolitani Regis obedientiam Pontifici exhibuit ; & die XXV. Februarii anno MCDXCIII. cum Marchiones Montisferrati idem obsequium Pontifici præstiterent , verba fecit , uti constat ex Joannis Burchardi Diariis . Laudatur ab Alphonso Soto in Reg. Innocentii VIII.

BALDUS DE BARTOLINIS Perusinus , ob insignem Juris peritiam , *Baldus novellus* appellatus , diu docuit in patria , & Pisis , inter Advocatos Consistoriales cooptatus , obiit in patria , anno MCDXXVIII. editis *Commentariis* in Leges nonnullas , & *Tractatum De dotibus , & dotatis mulieribus , eorumque juribus , & privilegiis* . De eo Jacobillus , Christopholtus , Pancirolus .

OCTAVIANUS DE MARTINIS Suesanus , Advocatus Consistorialis sæpe nominatur in Diariis Burchardi , qui in publicis Consistoriis sub Alexandro VI. verba fecit , pro Oratoribus Regum Galliae , Hispaniae , Angliae , & Navarrae , cunisque Cardinales donandi fuere insignibus suae dignitatis . Obiit a suis domesticis occisus anno MD. Laudatur a Gomezio in Reg. Cancell.

AN-

ANGELUS DE UBALDIS Perusinus natus ex Alexandro filio Angeli Ubaldi senioris, diu Perusiæ, Ferrariæ, & Patavii publice docuit, tum a Sixto IV. Romam vocatus, auctusque est dignitate Advocati Consistorialis, & a Friderico Imperatore Comitis, Militisque, obiit anno MCDXCII. Scripsit *Commentaria in Leges: Consilia*. De eo Crispoltus, & Alexius in Hist. Perus.

FRANCISCUS PATAVINUS Advocatus Consistorialis sub Innocentio VIII. anno MCDLXXXIV. in publicis Consistoriis differuit de Leopoldo Austriaco in Sanctorum Album referendo. Ejus Oratio extat apud Surium Tom. v. die xv. Novembris. Memoratur a Vossio de Historicis Latinis.

HECTOR DE FLISCO Januensis, **BALIONUS DE BALIONIBUS** Perusinus, **RICCHUS DE RICCHIS** Senensis, **LUDOVICUS DE ALBERTONIBUS** Romanus, Advocati Consistoriales anno MCDLXXXV. nominantur in Constitutione Innocentii VIII. a Carthario relata, qua confirmavit Sixti IV. Constitutionem de duodenario numero Advocatorum.

DOMINICUS DE JACOBATIIS Romanus, anno MCDLXXXV. ab Innocentio VIII. fit Advocatus Consistorialis, tum post annos quinque Auditor Romanæ Rotæ, deinde Canonicus S. Petri, Episcopus Nucerinus, tandem a Leone X. anno MDXVIII. Cardinalis, & a Clemente VII. Episcopus Grossetanus. Obit anno MDXXVIII. Scripsit *De donatione Constantini Imperatoris: De utroque gladio in Ecclesia: De Concilio*, anno MDXIII. præerat Gymnasio, simulque erat Pontificis in Urbe, quoad Spiritualia, Vicarius, uti constat ex adducta Constitutione Leonis X. Quæ duo deinde munera Andreas ejus frater gessit.

PAULUS DE PLANCA Romanus, erat hujus Collegii Decanus sub Innocentio VIII. anno MCDLXXXV. uti patet ex hujus Pontificis Constitutione apud Cartharium, qua
con-

confirmavit Sixti IV. Constitutionem, ut duodecim essent numero Advocati Consistoriales, ut Advocatorum filii, & Romani Cives reliquis adscribendis in hunc Coetum præferrentur, declaravitque Advocatorum filios excludi minime debere a Collegio, eo prætextu, quod duodenarius numerus absolutus esset, sed admitti debere ultra numerum, qui deinde defunctis parentibus succedant. Fuit & Canonicus Vaticanæ Basilicæ, sæpe differuit in publicis Consistoriis, ac sæpe etiam objectiones ex Jure depromptas proposuit Auditoribus Rotæ, in publicis disputationibus, cum suum munus auspicarentur, uti ex Diariis Burchardi. Intersuit Concilio Lateranensi sub Julio II. egitque Advocatum Populi Romani.

GUILELMO RITIO Avenionensi Advocato Consistoriali Innocentius VIII. anno MCDLXXXVI. dedit in mandatis, ut inquireret de quibusdam oppidis occupatis a Rege Francorum. Ex Regesto Vaticano Cartharius.

JOANNES CAMPEGIUS Bononiensis Advocatus Consistorialis, Jurisconsultus magni nominis, & auctoritatis, & publicus Legum Professor circa an. MCDLXXXIX. in Gymnasio Patavino, tum etiam Bononiæ, & Ticini, scripsit *De dote, De Statutis, De Testibus, & Consilia* obiitque in patria anno MDXI. Dicitur a Mantua in libro de viris illustribus *Jurisperitorum eloquentissimus, & eloquentium Jurisperitissimus*. De eo Alidosius in libro de Jurisconf. Bonon. & fuse Pancirolus de claris Legum Interpretibus.

JOANNES BAPTISTA CACCIALUPUS de Sancto Severino in Piceno, Clarissimus Jurisconsultus, docuit Jus Civile in Senensi Gymnasio, ubi etiam jus dixit, circa annum MCDLXIV. tum Romæ floruit Advocatus Consistorialis sub Alexandro VI. scripsit *Repetitiones* quamplurimas in Digestum, & Codicem, & Tractatus *De Advocatis: De debitore suspecto, & fugitivo: De pactis,*
& con-

& constituto: De transactionibus: De feudis: De ludo: De pensionibus: De unionibus Ecclesiarum, & Beneficiorum: De modo studendi in utroque jure: Defensorium juris: Disputationes: De eo memoratus Pancirolus.

ANGELUS CÆSUS Romanus, Petri Senatoris Urbis filius, & Pauli, & Friderici Cardinalium pater, Advocatus Consistorialis sub Alexandro VI. pluries nominatur in Diariis Burchardi, qui in publicis Consistoriis, cum Oratores Regum Summo Pontifici obedientiam præstitero, verba fecit. Interfuit Concilio Lateranensi sub Julio II. Obiit anno MDXXVI II. tumulatus in Ecclesia S. M. de Pace.

FABIANUS DE MONTE ex oppido S. Sabini in agro Aretino, Antonii Cardinalis pater, & Julii III. avus, doctus Jurisconsultus, & Advocatus Consistorialis sub Alexandro VI. Scripsit *De emptione, & venditione, ac de omnibus contractibus in genere: De pactis inter emptorem, & venditorem: De periculo & commodo rei venditæ.*

JUSTINUS CAROSTUS Veliternus, Advocatus Consistorialis, & Advocatus Fisci sub Alexandro VI. Leone X. Julio II. pluries in publicis Consistoriis, cum agebatur de obedientia Summo Pontifici præstanda ab Oratoribus Principum, vel de Cardinalibus constituendis, disseruit.

LAURENTIUS DE CAFARELLIS erat Advocatus Consistorialis sub Alexandro VI. uti ex quodam hujus Pontificis Diplomate observavit Cartharius.

BURGUNDIUS LEOLUS Pisarus Advocatus Consistorialis sub Alexandro VI. sæpe disseruit in publicis Consistoriis, & Cardinali Estensi Romam venienti obviam ivit, cum aliis Aulæ Romanæ Prælati, & Urbis Magistratibus, uti legitur in Diariis Burchardi. Obiit anno MDI. jacetque in Ecclesia S. Augustini.

AN-

ANSELMUS BITONTUS Advocatus Consistorialis sub Alexandro VI. in publico Consistorio, cum novi Cardinales promovebantur, verba fecit, uti ex Diariis Burchardi.

ALPHONSUS RECENATUS Neapolitanus, Hieronymi Cardinalis, & Niciensis Episcopi pater, Advocatus Consistorialis sub Alexandro Papa VI. uti ex Diariis Burchardi colligitur.

ANTONIUS DE LEONIBUS Advocatus Consistorialis anno MCDXCVI. simul cum Bernardino Card. Caravagial Apostolico Legato, aliisque Aulæ Romanæ Præsulibus obviam ivit Maximiliano Cæsari ad Urbem venienti, ut Imperiale Diadema acciperet, ex Diariis Burchardi.

LUDOVICUS BOLOGNINUS Bononiensis, *ingenii elegantia omnes sui temporis Interpretes visus est superasse, qui quantum illa seculapatebantur, a barbarie discedens bonas litteras coluit, ut ait Pancirolus. Publice docuit Bononiæ, & Ferrariæ. Sub Innocentio Papa VIII. donatus Equestri honore jus reddidit. A Carolo VIII. Francorum Rege adscitus est in suum Consilium, uti etiam a Ludovico Sfortia Mediolanensium Duce. Florentiæ juri dicendo præfuit, & Prætorem egit. Ab Alexandro VI. Senator Romanus, & Advocatus Consistorialis electus, tum a Julio II. declaratus Patriæ Senator, missusque Orator ad Ludovicum XII. Gallorum Regem, peracta Legatione, in patriam reversus obiit anno MDVIII. Scripsit *Repetitiones plures: Interpretationes legum: Consilia. Tractatum de Indulgentiis: Tabulam in Decretales concordantem Decretales cum Decreto: Epitomen Decretorum: Collectionem forum in Jus Canonicum: Singularia: Additiones ad Consilia Joannis de Anania: Additiones ad Tractatum Nicolai de Ubaldis de successione ab intestato Clericorum Regularium, & secularium: Additiones ad opusculum Signoroli de Homodeis, utrum præferendus sit**

Doct̃or, an Miles : Additiones ad Tractatum Matthæi Matheſilani de ſucceſſionibus ab inſtato : Additiones ad Tractatum Guidonis de Sazarria de tormentis, ſive de indiis, & tortura : Additiones & Correſtiones ad Tractatum Cataldini de Boncompagnis de translatione Sacri Concilii Baſileæ ad inclitam Civitatem Ferrariæ. De eo Alidoſius, & Pancirolus.

CATALDINUS DE BONCOMPAGNIS de Viſſo, Advocatus Conſiſtorialis ſcripſit *Conſilia* quædam inter Conf. Crimin. diverſ. & opuſculum *De translatione Sacri Concilii Baſileæ ad inclitam Civitatem Ferrariæ, ac de viribus, & importantia literarum ejuſdem, & de poteſtate Papæ : Tractatum de Syndicatu.*

FRANCISCUS MARIA PLOTUS de Novaria Advocatus Conſiſtorialis, cujus *Conſilia* nonnulla leguntur impreſſa inter Conf. Crim. diverſ.

FRANCISCUS GERONA & JOANNES BARTHOLOMÆUS DE DOSSIS anno MD. fuere in Collegium Advocatorum adſciti. Is poſtremus ſæpe memoratur in Diariis Burchardi, & in publico Conſiſtorio anno MDVII. cum Oratores Regis Aragoniæ cunctarentur, ex tempore diſcruit.

VINCENTIUS DE MONTE e Monte S. Sabini, filius Fabiani, ejuſque in munere Advocati Conſiſtorialis Coadjutor, & ſucceſſor, parens Julii III. egregiuſque Jurisconſultus.

CENNINUS CENNINIS Senenſis a Pio Papa III. anno MDIII. inter Advocatos Conſiſtoriales adſcriptus, in pluribus Reipublicæ negotiis adhibitus a Senenſibus, & Orator miſſus ad plures Principes, teſte Ugurgerio de Pompis Senenſibus. Nonnulla ejuſ Conſilia edita ſunt inter Conſilia Mariani Sociani.

JACOBUS SIMONETTA Mediolanenſis anno MDV. a Julio II. fit Advocatus Conſiſtorialis, tum Auditor Romanæ Rotæ, denique Cardinalis, & Epicoſus Peruſinus a Paulo III. renunciatus, de Eccleſia optime meritus, obiit

obiit anno MDXXXIX. Edidit Tractatum *Reservationum Beneficiorum*. De eo Ciacconius, & Ughellus.

BALIONUS MONTEVIBIANUS Perusinus, publicus Legum Professor in patria, & in Urbe, magnæque in patria auctoritatis, septies Orator missus ad Summos Pontifices, inter Advocatos Consistoriales adscriptus, obiit anno MDXI. De eo Crispoltus, Alexius, & Oldoinus de Perusinis.

JOANNES BAPTISTA PAULINUS nominatur Advocatus Consistorialis in Constitutione Leonis X. Papæ anno MDXIII. favore Populi Romani edita, & a Fenzonio relata, scripsit *Repetitiones* in Cap. *Cum ex eo* De Pœnit. & Remiss.

JULIUS DE ALBERTISCHIS Romanus, Advocatus Consistorialis memoratur in Constitutione citata Leonis Papæ X.

JOANNES BAPTISTA RICCI dictus CASULANUS ab ejus patria in Senensi ditone, a Clemente VII. in Collegium Advocatorum Consistorialium adscitus obiit ex lue, sepultus deinde Senis anno MDXXIX. teste Ugurgerio.

HORMANUTIUS DE DETIS Florentinus, Advocatus Consistorialis legitur inter Consilia Socini junioris, Conf. 128. edidit *Repetitiones in Leges nonnullas*.

VINCENTIUS DE HERCULANIS Perusinus, dictus *Frisus* ob vulnus in facie inflictum, in eodem Consilio Socini junioris legitur Advocatus Consistorialis, diu docuit in patria, licet ætate gravis oculorum lucem amisisset, consultusque fuit anno MDXXVIII. a Pontifice, & ab Oratoribus Anglis circa matrimonium Henrici VIII. Regis Angliæ, & Catharinæ de Aragonia, obiit anno MDXXXIX. scripsitque *Commentaria in Digestum & Infertiatum: Responfa*. De eo Mantua in libro de viris illustribus, Crispoltus in Hist. Perus. Cæsar Alexius in elogiis Perusinorum.

JACOBUS DE NIGRIS Bononiensis, publicus in Ur-

be Professor, & Advocatus Consistorialis, teste Alidofio, uti diximus, cum de Professoribus Legum.

PETRUS GUICCIARDINUS Florentinus, & VINCENTIUS PALEOTTUS Bononiensis, a Leone X. in hoc Collegium adsciti sunt anno MDXV. Florentiæ.

LANCELLOTTUS POLITUS Senensis, eodem anno a Leone X. fit Advocatus Consistorialis, qui in Senensi Gymnasio docuerat, & Joannem de Monte, postea Julium III. Summum Pontificem discipulum habuerat, ac in variis Italiæ Academiis publice disseruerat. Is idem anno MDXVII. Ordini Prædicatorum nomen dedit, notissimusque est nomine Ambrosii Catarini Theologi eximii, deinde Archiepiscopi Compsani. Obiit anno MDLII. Scripsit *Tractatum substitutionum: Repetitiones*, & plurima Theologica opera, quæ recenset Jacobus Echard de Scriptoribus Ord. Prædicat. De eo Ugurgerius, & Pancirolus.

CAMILLUS DE BALIONIBUS Perusinus, in patria publicus Legum Professor, tum Romæ Advocatus Consistorialis, & Auditor Romanæ Rotæ obiit anno MDXXXIV. De eo Chrispoltus in Hist. Perus. & Cæsar Alexius in elogiis Perusinarum.

MELCHIOR BALDASSINUS Neapolitanus, Advocatus Aulæ sacri Consistorii, & Pauperum, pius, doctus, & integerrimus dicitur a Carthario, qui Concilio Lateranensi sub Julio II. interfuit, & sæpe in publicis Consistoriis disseruit, obiit anno MDXXV. sepultus in Ecclesia S. Augustini.

GALEOTTUS FERRACCIOLUS anno MDXVII. JULIUS STEPHANELLUS anno MDXIX. TARQUINIUS DE SANCTA-CRUCÉ anno MDXXI. leguntur Advocati Consistoriales, uti refert Cartharius.

BERNARDUM DE SANCTIS Reatinum Carolus V. Imperator anno MDXX. commendavit Leone X. ut inter Advocatos Consistoriales adscriberetur. Sub Clemente Pa
pa

pa VII. Gubernator Urbis scripsit doctum Consilium, ne dissolveretur conjugium inter Henricum VIII. Regem Angliæ, & Catharinam Reginam. Anno Christi MDXXXVIII. electus est Episcopus Aquilanus, tum in Belgium, & in Germaniam Nuncius Apostolicus ablegatus. De eo Ughellus in Ep. Aquil.

JACOBUS BOVIUS Bononiensis, pluribus Legationibus pro patria ad Summos Pontifices functus a Leone Pontifice X. inter Advocos Consistoriales cooptatus, ac Senator Urbis, obiit anno MDXXII. De eo Alidosius.

ALEXANDER PALEOTTUS Bononiensis, pater Gabrielis Cardinalis, anno MDXXV. erat Advocatus *Sacri Lateranensis Palatii*, seu Consistorialis, & publicus in Bononiensi Gymnasio Juris Canonici Professor. Obit Senator patriæ anno MDXXVII. teste Alidosio.

JOANNES BERNARDINUS SCOTTUS Sabinus ex Oppido Maliani, Advocatus Consistorialis, socium se dedit S. Cajetano Thienæ, & Joanni Petro Carafæ postea Paulo IV. in Clericorum Regularium Ordine instituendo. Eum deinde Paulus IV. constituit Archiepiscopum Tranensem, tum anno MDLV. Cardinalem, & Pius IV. Episcopum Placentinum. Obit vir eximie pietatis, & doctrinæ Romæ anno MDLXVIII. tumultus in Basilica Sancti Pauli. De eo Silos in Historia Clericorum Regularium & Ciacconius in vitis Cardinalium.

ANTONIUS quidam e publico Legum Professore in Gymnasio Patavino, a Clemente Pontifice VII. adscitus inter Advocos Consistoriales memoratur a Ferreto Conf. 240.

JOANNES BALDASSINUS Neapolitanus, patrem habuit Antonium Neapoli Præsidem Cameræ, patrum Melchiorrem, cui successit in munere Advocati Consistorialis, cum in Neapolitano Gymnasio aliquamdiu Jura professus esset.

MA-

MARIUS SALOMONIUS de Albertifchis Romanus, publicus in Urbe Professor Jurium, & Advocatus Sacri Consistorii, uti diximus; cum de Professoribus Legum.

PETRUS PAULUS MARTINUS DE RICCIIS Senensis e publico in Senensi Gymnasio Professore Legum, a Clemente VII. Advocatus Consistorialis delectus est, teste Ugurgerio.

JOANNES ALOYSIUS DE ARAGONIA Romanus, Advocatus Consistorialis in pluribus publicis Consistoriis anno Christi MDXXXI. differuit validum, firmumque esse conjugium inter Catharinam & Henricum VIII. Regem Angliæ.

JOANNES ANDREAS Fata de Corinaldo in Umbria, Ariminum, Fulgineum, Urbinum nomine Sedis Apostolicæ moderatus est, a Januensibus ad Galliæ Regem Orator missus, ab eo donatus dignitate Equitis aurati, sub Leone X. Advocatus Consistorialis, variisque in Reipublicæ negotiis adhibitus laudatur a Vincentio Cimarello in Historia Corinalti.

ANTONIUS GABRIELIUS Romanus, Advocatus Consistorialis sub Clemente VII. interfuit Coronationi Caroli V. Imperatoris Bononiæ peractæ, fuit Advocatus Fisci, & Camerae, scripsit *Communium Conclusionum* volumen in septem libros distributum, obiitque anno MDLV.

JOANNES FRANCISCUS BURLA, & GALEATIUS, anno MDXXX. Advocati Consistoriales, pariterque anno MDXXXI. SIGISMUNDUS DONDOLUS Pistoriensis, HIERONYMUS DE JUSTINIS de Castello, VESPASIANUS CÆSIUS Romanus, GASPAR ARGOLUS de Talleacotio, POMPILIUS DE SANCTACRUCE Romanus.

FABIUS MIGNANELLUS Senensis, Advocatus Consistorialis, a Clemente VII. & Paulo III. ad Carolum V. Imperatorem Orator missus, Piceni Moderator, Bononiæ

niæ Vicelegatus , tum Episcopus Lucerinus , deinde Grossetanus , denique Cardinalis a Julio III. anno MDLI. creatus , missusque ad Senenses Legatus , obiit in Urbe anno MDLXVII. de quo Ciacconius , Ughellus , & Ugurgerius .

PETRUM FRANCISCUM ROBBIUM Januensem anno MDXXXVI. Ferdinandus Rex Romanorum commendavit Paulo III. ut inter Advocatos Consistoriales adscribe- retur .

PROSPER SANCTACRUCIUS Romanus , sub Clemente Papa VII. Advocatus Sacri Consistorii , sub Paulo III. Auditor Romanæ Rotæ , & Episcopus Chysanensis in insula Cretæ , sub Paulo IV. variis Legationibus functus , a Pio IV. Nuncius in Gallia ad Carolum IX. ac denique Cardinalis renunciatus , anno MDLXV. obiit MDLXXXIX. sepultus in Basilica Liberiana . De quo Ciacconius , & Ughellus in Episc. Alban.

FABIUS ACCORAMBONUS Eugubinus , docuit Patavii , & Romæ , fuitque Advocatus Consistorialis , & Auditor Romanæ Rotæ , uti diximus cum de Professoribus Legum .

JOANNES BAPTISTA FERRETTUS Vicentinus , publicus Juris Civilis in Patavino Gymnasio Professor , & Advocatus sacri Consistorii , medio circiter sæculo decimoquinto , scripsit *Repetitiones in Jure Canonico : Consilia* .

JOANNES BAPTISTA CASTANEUS natus anno MDXXI. e Cosmo Castaneo Januensi , & Constantia Ricci Romana , in Urbe humanioribus litteris , Perusiæ , Patavii , Bononiæ Jurisprudencia instructus , primo egit Auditorem Cardinalis Veralli avunculi sui , tum Advocatus Consistorialis , Præfectus obsequandis libellis , Archiepiscopus Rossanensis , quo nomine interfuit Concilio Tridentino , variisque publicis muneribus functus , a Gregorio XIII. anno MDLXXXIII. inter Cardinales adscitus , de-

defuncto Sixto V. anno MDXC. supremus Ecclesiæ Pontifex nomine Urbani VII. electus, post duodecimum ab electione sua diem, magno cum omnium luctu obiit. In ejus funere Pompejus Ugonius Professor Rhetoricæ in Romano Gymnasio habuit Orationem editam ab Oldoino in additionibus ad Ciacconium.

ACHILLES MAFFEUS Romanus, Advocatus Consistorialis, anno MDXLIV. & Vaticanæ Basilicæ Canonicus, & publicus in Romano Gymnasio Professor.

ARCHANGELUS PATRITIUS Senensis Advocatus Consistorialis, obiit anno MDLV.

ACHILLES DE GRASSIS Bononiensis, ex Advocato Consistoriali a Paulo III. anno MDXLVII. delectus est Auditor Rotæ Romanæ, deinde anno MDLI. Episcopus Montis falisci, & Corneti, tum Nuncius apud Neapolitanum Proregem, & Venetam Reipublicam, obiit in Urbe anno MDLV. editis *Sacræ Romanæ Rotæ Decisionibus*. Præfuit Romano Gymnasio.

PETRUS PAULUS SANGUINEUS Romanus, Advocatus Consistorialis obiit anno MDXLIX.

BURGUNDIUS LEOLUS DE GRIPHIS Pisanus, se se abdicavit munere Advocati Consistorialis anno MDLIV.

NICOLAUS EREMITANUS Bononiensis, Protonotarius Apostolicus, & Advocatus Sacri Palatii, anno Domini MDLII. supremo fato functus, memoratur ab Alidosio de Jurisconsultis Bononiensibus.

MARCUS ANTONIUS BURGHESIUS Senensis, Pauli Papæ V. pater, postquam in patria aliquot annis publice docuisset, turbatis publicis rebus, Romam venit, uxoremque duxit Flaminiam Astalliam, atque in Advocatorum Collegium adscitus, anno MDLV. ejus Collegii Decanus extitit, & anno MDLXVI. Pauperum Defensor. Quo anno Pius V. Constitutionem tulit a Carthario relatum, qua veterem consuetudinem, ut Advocatus Pauperum ex hoc Collegio semper deligeretur, confirmavit,
sta-

statuitque, ut Advocati Sacri Consistorii patrocinandis sine ulla mercede causis pauperum assidue incumbere. Obiit anno MDLXXIV. jacetque in Ecclesia SS. Trinitatis in Monte Pincio. De eo Ugurgerius.

ALEXANDER FERREUS URSINUS Romanus, defuncto Marco Antonio Burghesio, antiquior seu Decanus erat Collegii, obiitque anno MDLXXVI.

CAROLUS BALDASSINUS Neapolitanus, successit anno MDXLIX. Carolo fratri in munere Advocati Consistorialis, tum Ferreo mortuo, hujus Collegii Decanus vivis excessit anno MDXCI.

SCIPIO LANCELOTTUS Romanus, sub Paulo III. Advocatus Consistorialis, a Pio IV. missus ad Concilium Tridentinum, variisque in legationibus adhibitus, tum inter Romanæ Rotæ Auditores adscriptus, a Gregorio Papa XIII. anno MDLXXXIII. Cardinalis renunciatus, obiit anno MDXCVIII. sepultus in Basilica Lateranensi.

MARCUS ANTONIUS MAPPÆUS Romanus, Achillis Advocati, & Bernardini Cardinalis frater, perfunctus muneribus Advocati Consistorialis, Canonici Basilicæ Vaticanæ, & Lateranensis, Advocati Senatus Populique Romani, Vicarii Pontificis in Urbe, & Apostolici apud Polonos Nuncii, denique Archiepiscopus Teatinus, & Cardinalis obiit anno MDLXXXIII.

SILVESTER ALDOBRANDINUS Florentinus, Clementis VIII. pater, eximius Jurisconsultus, fuit primum a secretis Reipublicæ Florentinæ, tum a Mediceis pulsus, a Consilio fuit Ducibus Ferrariæ, & Urbini, demum Advocatus Consistorialis, & Fiscus obiit anno MDLVIII. Scripsit *Annotationes ad Institutiones Justiniani: Commentaria ad Institutiones Justiniani: Tractatum de optima filiorum institutione*. De eo Pancirolus, & Pociantius de Script. Florent.

ANNIBAL SANGUINEUS Romanus, Petri parentis supremo fato functi locum occupavit anno MDXLIX. sed

T t t

post

post annos quinque se se hoc munere abdicavit .

ANTONIUS VELLIUS Romanus , publicus in Romano Gymnasio Legum Interpres , & Advocatus Consistorialis a Julio III. anno MDL. constitutus .

FABRITIUS GABRIELIUS Romanus , Antonii parentis in munere Advocati Consistorialis Coadjutor fuit.

MARIANUS SOCINUS Senensis , dictus junior ut ab altero Mariano Socino distinguatur , clarissimus Jurisconsultus docuit magnis stipendiis in Gymnasiis Senensi, Pisano , Patavino , Bononiensi ; dumque Bononiæ profiteretur , anno MDLI. a Julio III. cooptatus est inter Advocatos Consistoriales . Obiit Bononiæ anno MDLVI. Edidit *Consilia : Communes juridicas Conclusiones : Repetitiones in Leg. sciendum ff. de Leg.* De quo fuse Pancirolus ejus discipulus , & Ugurgerius .

HONUPHRIUS CAMAJANUS Aretinus, Abbreviator Parci majoris , Advocatus Consistorialis , Patronus Fisci , Consiliarius Sanctæ Inquisitionis , & Sacræ Consultat. Protonotarius Apostolicus , Præses Camerae Apostolicæ obiit anno MDLXXIV.

ANTIMUS MARCHESANUS de Castello , anno MDLIV. subrogatus est Annibali Sanguineo , sed post annos duodecim se hoc munere abdicavit , egitque Datarium sub Pio Papa V. tum patriæ suæ Episcopum . Obiitque anno MDLXXXII.

ALEXANDER OLIVA Aquilanus , in locum Burgungii Leoli adscitus est in hoc Collegium , obiitque anno MDLXV.

PETRUS PAULUS DE JUSTINIS de Castello , Hieronymi filius , anno MDLV. locum Archangeli Patritii occupavit , sed post annos viginti , munus dimisit .

ANGELUS CÆSIUS Romanus , a Julio III. in locum Vespasiani Cæsi fit Advocatus Consistorialis anno MDLIV. tum post annos duodecim præficitur Ecclesiæ Tuderinæ , denique Clericus Camerae Apostolicæ obiit anno

anno MDCVI. Laudatur a Ferdinando Ughello in Episcopis Tudertinis.

JOANNES ALDOBRANDINUS Florentinus, Silvestri filius, Clementis VIII. germanus frater, a patre successor in hoc munere nominatus, deinde anno MDLXVI. Auditor Romanæ Rotæ, tum a Pio V. Episcopus Imolensis, & Cardinalis, obiit anno MDLXXIII.

MARIUS GABRIELIUS Romanus, Antonii filius, successit patri in hoc munere, simulque fuit Senatus, Populique Romani Advocatus.

PETRUS ALDOBRANDINUS Florentinus, Silvestri filius, Clementis VIII. frater, cum Joannes alter ejus frater adlectus est Romanæ Rotæ Auditor, ipse Collegio Advocatorum adscriptus est, scripsit *Repetitiones* plures, & Summam Rolandinam *Additionibus* locupletavit.

JOANNES BAPTISTA FLISCUS RITIUS Albiganensis, hoc officio fungebatur anno MDLIX.

FANCISCUS BOSSIUS Mediolanensis, a Pio IV. in hoc Collegium cooptatus, sub Pio Papa V. Protonotarius Apostolicus, Utriusque Signaturæ Referendarius, Vicelegatus Perusiæ, Umbriæ, ac Bononiæ, & Episcopus Gravinensis; sub Gregorio XIII. Episcopus Perusinus, tum Novariensis, obiit anno MDLXXXIV.

BONSIGNORUS FINETTUS Senensis, publicus in Romano Gymnasio Professor, anno MDLXV. Advocatus Consistorialis, tum post duos annos Auditor Romanæ Rotæ, Umbriam administravit, obiit anno MDLXXII. De eo Ugurgerius.

HIERONYMUS MAGGIOLINUS Mediolanensis in locum Alexandri Olivæ fit Advocatus Sacri Consistorii a Pio IV. anno MDLXV. cum is Pontifex decrevisset anno MDLX. ut in hoc Collegio sua semper esset sedes Civi Mediolanensi.

JOANNES BAPTISTA ASTALLIUS Romanus, anno

T t t 2

MDLXVI.

MDLXVI. deligitur Advocatus Consistorialis, in locum Antimi Marchesani.

HYPPOLYTUS ALDOBRANDINUS Florentinus, Advocatus Sacri Consistorii, Auditor Romanæ Rotæ, Pontificius Datarius, Cardinalis, denique anno MDXCII. supremus Ecclesiæ Pontifex Clemens VIII. confirmavit hujus Collegii jura, edita Constitutione a Carthario relata, obiit anno MDCV.

FABRITIUS LAZZARUS Dertonensis, Auditor Cardinalis Friderici Cæsii, Advocatus Consistorialis, & Senatus, Populique Romani, obiit anno MDLXXXV.

MARCUS ANTONIUS BIZZONUS Romanus, publicus in Gymnasio Urbis Interpres Legum, Finetto inter Auditores Rotæ adscripto, hoc munus obtinuit a Pio V. anno MDLXVII. tum a Sixto V. Episcopus Fulginatensis, & Apostolicus Nuncius in Neapolitano Regno delectus est. Obiit in sua Ecclesia MDCVI.

CAMILLUS BURGHESIUS Romanus, Marci Antonii filius, patris Coadjutor in hoc munere designatus est anno MDLXIX. sed post aliquot annos cessit huic juri suo, tum Vicarius Liberianæ Basilicæ, Vicelegatus Bononiensis, Auditor Cameræ Apostolicæ, Nuncius ad Regem Hispaniæ, Cardinalis, Episcopus Æsinus, Vicarius Urbis, denique Summus Pontifex electus est, anno MDCV. nomine Pauli V. præfuit Ecclesiæ annis fere sexdecim.

OCTAVIANUS VESTRIUS BARBIANUS Imolensis, Advocatus Sacri Consistorii MDLXXII. & pauperum Patronus, edidit librum, cui titulus: *Practica in Romanæ Aula actionem, & judiciorum mores introductionem continens.*

HORATIUS BURGHESIUS Romanus, Pauli V. frater, MDLXXII. Coadjutor Marci Antonii parentis, Advocatus Senatus, Populique Romani, tum etiam Fisci, & Cameræ, MDLXXXVII. primus Gymnasii Romani Rector ele-

electus est a Collegio, cui Sixtus V. perpetuo jure id regimen commiserat. Sed anno sequenti Auditor Camera Apostolicæ constitutus, discessit ex hoc munere, & e vivis anno MDXC.

LAURENTIUS CAMPEGIUS Bononiensis, MDLXXIII. ex Archidiacono Bononiensi, & publico in patria Professore, Advocatus Sacri Consistorii, Defensor Pauperum, tum Episcopus Cerviensis, Nuncius in Neapolitano Regno, & apud Venetam Rempublicam. Obiit anno MDLXXXV.

VINCENTIUS PARENTIUS Lucensis, an. MDLXXVI. locum Petri Pauli Justinii occupavit, & una cum aliis Advocatis Consistorialibus ordinavit Statuta Urbis, obiitque MDXC.

HORATIUS ARIGONUS Romanus, Pompei Cardinalis frater, Advocatus Consistorialis, cujus nonnulla Consilia edita typis leguntur apud Clarissimum Farnacium.

HIERONYMUS DE BOBUS Bononiensis, MDLXXVI. sedit inter Advocatos Sacri Consistorii, Defensor Pauperum, Canonicus Vaticanæ Basilicæ, deinde MDLXXX. Episcopus Camerinus, Piceni Moderator, Nuncius apud Polonia Serenissimum Regem, obiit in Urbe anno Christi MDXCVI.

ALOYSIUS TERZAGUS Mediolanensis, MDLXXVII. huic Collegio adscriptus, deinde vero munere sese abdicavit.

ULYSSES BOVIUS Bononiensis, publicus in patrio Gymnasio Professor, Advocatus Sacri Consistorii, & Abbreviator Parc majoris obiit in Urbe, anno Christi MDLXXVIII.

PETRUS ALDOBRANDINUS Romanus, Clementis VIII. fratris filius, Sacri Consistorii Advocatus, Protonotarius Apostolicus, Præfectus Molis Adrianæ, & Cardinalis a Clemente VIII. renunciatus, obiit anno MDCXXI.

SI-

SIGISMUNDUS ZANNETTINUS Bononiensis, e publico in patrio, Maceratensi, Senensi, & in Romano Gymnasio Professore per annos viginti septem, anno Christi MDLXXIX. Advocatus Consistorialis, & Defensor Pauperum, tum anno MDLXXXIV. primus Archiepiscopus Firmanus, obiit anno MDXCV.

JOANNES ROMBUS BARBATIUS Bononiensis, locum Hieronymi de Bobus electi Cameriniensis Episcopi occupavit, eodemque anno MDLXXX. Romanæ Rotæ Auditor electus, supremo fato functus est.

PETRUS FRANCISCUS GYPSIUS Bononiensis, docuit publice in patria, Assisium moderatus est, Romæ in Foro Capitolino jus dixit, tum anno MDLXXX. sedem Joannis Romæ Barbati occupavit, sequente anno Auditor Romanæ Rotæ, edidit suas *Decisiones*, obiitque anno MDXCIX.

CÆSAR MARSILIUS Bononiensis, sex annis in patrio Gymnasio Jura professus, a Gregorio XIII. subrogatur Petro Gypso, tum etiam Zannettino in Patrocinio pauperum. Anno MDLXXXV. cum Ferdinandus Medicæ se se Cardinalatu vellet abdicare, verba ad hanc rem fecit in publico Consistorio. Obit Decanus Collegii anno MDXCIV.

FLAMINIUS PLATUS Mediolanensis, anno MDLXXXIII. Advocatus Sacri Consistorii, sub Sixto V. Auditor Romanæ Rotæ, a Gregorio XIV. in Cardinalium Ordinem relatus, obiit anno MDCXIII.

POMPEUS ARIGONIUS Romanus, in locum Horatii fratris Advocatus Consistorialis anno MDLXXXIV. tum Auditor Rotæ Romanæ, a Clemente VIII. Cardinalis, a Paulo V. Archiepiscopus Beneventanus electus, obiit prope Neapolim, anno MDCXVI.

VINCENTIUS BALDINACCIUS Eugubinus, anno Christi MDLXXXV. sedebat inter Advocatos Consistoriales.

HIERONYMUS GABRIELIUS Eugubinus, anno MDLXXXV. in hoc

in hoc Collegium adscitus, duo *Consiliorum* volumina evulgavit, obiitque anno MDLXXXVII.

CINUS CAMPANUS Auximanus, publicus in Urbe Professor Legum, & Advocatus Sacri Consistorii in locum Sigismundi Zannettini anno MDLXXXV. vivis discessit anno MDXCVI.

ALEXANDER LITTA Mediolanensis, anno MDLXXXV. Advocatus Consistorialis, deinde sub Gregorio XIV. Auditor Romanæ Rotæ, obiit anno MDCVI.

JOANNES GARCIA MILLINUS Romanus, sub Sixto V. anno MDLXXXVI. Advocatus Consistorialis, sub Gregorio XIV. Auditor Romanæ Rotæ, sub Paulo V. Archiepiscopus Rhodiensis, Nuncius apud Hispaniæ Regem, Cardinalis creatus anno MDCVI. Legatus a latere in Germaniam missus, Episcopus Imolensis, Pontificis in Urbe Vicarius, obiit anno MDCXXIX. Ejus vitam Decius Memmolus scripsit.

CORONATUS PLANCA DE CORONATIS Romanus anno MDLXXXVII. Sacri Consistorii, & Populi Romani Advocatus, tum Collegii Decanus, præfuit Romano Gymnasio, obiitque anno MDXCIX.

MUTIUS VELLIUS Romanus, patris Coadjutor, anno MDLXXXVII. sedem in hoc Collegio obtinuit, sexies electus Gymnasii Romani Rector, obiit anno MDCVIII.

RUTILIUS ALTERIUS Romanus, publicus in Gymnasio Romano Legum Professor, a Sixto Papa V. anno MDLXXXVII. inter Advocatos Consistoriales adscriptus, Defensor Pauperum, ac semel Romani Gymnasii Rector, obiit anno MDC.

TIBERIUS CERASIUS Romanus, anno MDLXXXIX. in hoc Collegium receptus, Fiscus, & Camera Apostolicæ Patronus, bis Gymnasii Romani Rector, deinde Clericus Camerae Apostolicæ, ejusdemque Thesaurarius obiit anno MDCI.

BERNARDINUS BISCIA Romanus, Lælii Cardinalis
pa-

parens, sedem Vincentii Parentii occupavit, præfuit Romano Gymnasio, anno MDXCII.

NICOLAUS DE ANGELIS de Barga oppido Lucanæ Diœcesis, a Gregorio XIV. cooptatus est in hoc Collegium anno MDXCI. cum diu in Foro Romano causis esset patrociniatus. Egit Advocatum Populi Romani, & anno MDXCIX. Rectorem Gymnasii, obiitque anno MDCII.

BERNARDINUS SCOTUS Mediolanensis, anno MDXCI. Advocatus Sacri Consistorii, præfuit Romano Gymnasio, tum Romanæ Rotæ Auditor, obiit anno MDCVII. Pragæ, quo se contulerat cum Card. Millino Apostolico in Germania Legato.

JOANNES BAPTISTA SPADA Lucensis, anno MDXCI. huic Collegio adscriptus, Fiscus, & Cameræ Advocatus, ter Romani Gymnasii regimen subiit, Clementem Papam VIII. Ferrariam adeuntem una cum duobus aliis ejusdem Collegii secutus est, scripsit Opusculum *De auctoritate Baronum; & Consilia* nonnulla apud Farinacium edita. Obiit MDCXXIII.

SERTORIUS THEOPHILUS Romanus, anno MDXCI. sedit in Collegio usque ad annum MDCVII. quo vivis excessit.

PAULUS COPERCHIUS de Colle veteri in Sabinis, Commissarius Cameræ Apostolicæ, simulque anno Christi MDXCIII. Advocatus Consistorii, obiit anno MDC.

THOMAS LAPIUS Florentinus, anno MDXCV. Advocatus Consistorialis, Defensor Pauperum, simulque Locumtenens Auditoris Cameræ Apostolicæ, deinde Episcopus Fanensis, obiit anno MDCXXII.

LÆLIUS BISCIA Romanus, Bernardini filius, Advocatus Sacri Consistorii, tum Clericus Cameræ Apostolicæ, denique Cardinalis obiit anno MDCXXXVI. De quo Thomassinus in elogiis.

HIERONYMUS DE RUBEIS Romanus, ab anno MDCI. Advocatus Sacri Consistorii, tum Defensor Pauperum
bis

bis præfuit Romano Gymnasio. Ecclesiam Tusculanam Deiparæ consecratam, & Teatinis concessam extruxit, ubi & ei monumentum excitatum visitur.

JULIUM BENIGNUM Romanum, in Gymnasio Urbis Professorem, Clemens VIII. anno MDXCVII. elegit, ut Cini Campani defuncti sedem in hoc Collegio occuparet. Quo auctus honore, adhuc Jura publice docuit, tum Patronus Pauperum, Rector Gymnasii Romani anno MDCXIV. & Secretarius Congregationis Rituum simulque Archiepiscopus Thessalonicensis anno MDCXXIII. adhuc percipiebat Professoris stipendium ex munificencia Gregorii XV. Sed anno MDCXXV. abdicavit se muneribus Advocati Consistorialis, & Defensoris Pauperum. Obiit anno MDCXXVIII. jacetque in Ecclesia S. Mariæ de Pace.

JOANNES BENINUS Florentinus, donatus est hoc munere anno MDXCIX. deinde Advocatus Populi Romani, & Locumtenens Auditoris Camerae, postea Camerae Apostolicæ Commissarius. Sed anno MDCXXII. adscriptus est inter Clericos Camerae Apostolicæ, & præfectus Palatio Pontificio. Mox Archiepiscopus Andrinopolitanus, postquam Urbem, Marchiam Anconitanam, & Romandiolam moderatus esset, obiit anno MDCXXXVI.

JULIUS PHEUS Hortanus, Civisque Romanus, Advocatus Consistorialis obiit anno MDCXI.

LAUDIVIUS ZACHIAS Januensis, Commissarius Camerae Apostolicæ anno MDC. in hunc Coetum cooptatur; sed post post annos quinque Montisflaconensi Ecclesiæ præficitur, tum Nuncius ad Venetos mittitur, deinde Palatii Apostolici præfectura ei commendatur, denique anno MDCXXVI. inter Cardinales adscribitur, quam dignitatem annis fere undecim gessit.

JOANNES BAPTISTA PAMPILIUS Romanus, anno MDCI. sedem Lælii Biscæ inter Advocatos obtinuit, & annis tribus in hoc munere exactis, inter Auditores Ro-

V u u

tæ jus

tæ jus reddidit , sub Gregorio XV. Nuncius in Neapolitano Regno , sub Urbano VIII. in Hispania Nuncius , de Sede Apostolica meruit . Anno MDCXXIX. Cardinalatus dignitatem , & anno MDCXLIV. supremum Ecclesiæ Pontificatum sub Innocentii X. nomine assecutus est . Præfuit Ecclesiæ annis decem .

ALOYSIUS GUICCIARDINUS Florentinus , ab anno MDCII. in hoc Collegium adscitus , egit etiam Locumtenentem Auditoris Camerae Apostolicæ , & semel , iterumque Rectorem Gymnasii Romani . Obiit in patria anno MDCXXV.

NICOLAUS ZAMBECCARIUS Bononiensis , Latio ad Episcopatum Fanensem evecto , in ejus locum subrogatus anno MDCIII. ter Gymnasio Romano præfuit , Examiner Episcoporum , & Secretarius Sacræ Congregationis Episcoporum , & Regularium obiit anno MDCXXII.

BERNARDINUS BONJOANNES Romanus , anno MDCV. sedem accepit Laudivii Zachia ad Episcopatum evecti , quater præfuit Gymnasio , & Examiner Episcoporum , Sanctique Officii Consultor obiit anno MDCXX.

BERNARDINUS THEOPHILUS Romanus , Sertorii filius , & Coadjutor anno MDCVI. bis egit Romani Gymnasii Rectorem , obiitque anno MDCXXI.

DIOMEDES VARESIUS Romanus , anno MDCXVIII. Mutii Vellii loco adlectus inter Advocatos Consistoriales , Romanum Gymnasium quinquies est moderatus . Inter Prælatos , qui criminalia Ditionis Ecclesiasticæ negotia discutunt , fedit . Paulo V. defuncto , egit Conclavis Legatum . Sub Gregorio XV. Congregationi Boni Regiminis fuit a secretis . Sub Urbano VIII. Latium , & Picenum administravit . Obiit anno MDCLII.

JULIUS ROMA Mediolanensis , anno MDCIX. a Collegio Jurisconsultorum Mediolanensium nominatus eligitur a Pontifice Consistorialis Advocatus . Pluribus Civitatibus Pontificiæ ditionis præfuit , dumque Perusiam , Umbriam-

briamque administraret, anno MDCXXI. Cardinalis renunciatus est. Deinde Lauretanus, tum Episcopus Tiburtinus, ac denique Sacri Collegii Decanus extinctus est anno MDCLII.

LAURENTIUS PHEUS Romanus, Julii filius, & anno MDCXI. Coadjutor, Cæsenam, Imolamque gubernavit, & anno MDCXXVII. cum Decanus esset Collegii tractus est ad Ecclesiam Cariatensem in Calabria.

JOANNES BAPTISTA MILLINUS Romanus, anno MDCXVI. in locum Hieronymi de Rubeis subrogatus, Romano Gymnasio semel, atque iterum præfuit, & Decanus obiit anno MDCXXVII.

FAUSTUS CAFARELLUS Romanus, cum inter Cives Ferrarienses esset adscriptus, declaratur anno MDCXVII. Advocatus Consistorialis a Clemente VIII. qui, Ferraria ad Apostolicæ Sedis imperium redacta, statuerat, ut in Collegiis Auditorum Rotæ, & Advocatorum, perpetuo esset sedes Civi Ferrariensi. Ab Urbano VIII. electus Archiepiscopus S. Severinæ in Calabria, tum Nuncium egit apud Sabaudia Ducem. Obiit anno MDCLI.

JOANNES BAPTISTA SPADA Lucensis, Joannis Baptistæ Spada senioris fratris filius, & anno MDCXII. Coadjutor in hoc munere, deinde Advocatus Fisci, & Cameræ Apostolicæ, Secretarius Congregationis Boni Regiminis, Secretarius Sacræ Consultationis, Primus Pontificis Minister, Governator Urbis, Patriarcha Constantinopolitanus, Præses Romandiolæ, denique anno MDCLIV. Cardinalis ab Innocentio X. renunciatus est.

PETRUS FRANCISCUS DE RUBEIS Romanus, Bernardini Bonojannis anno MDCXX. locum assecutus est, ac bis Romano Gymnasio præfuit, egitque Advocatum Fisci, & Cameræ Apostolicæ, Promotorem Fidei, & S. Inquisitionis Consultorem.

DOMINICUS CECCHINUS Romanus, in locum Ber-

nardini Theophili, anno MDCXXI. Advocatus Sacri Confistorii, officium Rectoris Gymnasii Romani quater administravit. Patronum egit Populi Romani, Auditorem Cardinalis Ludovisii, Referendum utriusque Signaturæ, Canonicum Basilicæ Vaticanæ, Consultorem S. Officii. Sub Urbano VIII. Auditor Sacræ Rotæ, sub Innocentio X. Datarius, & anno MDCXLV. Cardinalis, vixit in hac dignitate annis undecim. De eo Oldoinus in Athenæo Romano & Mand. Bibl. Rom.

HIERONYMUS MELTIUS Mediolanensis, successit Julio Romæ ad Cardinalatum evecto, anno MDCXXI. & bis officio Rectoris functus est. Tum inter Auditores Romanæ Rotæ sedit.

JULIUS CINCIUS Romanus anno MDCXXI. Coadjutor datus est Joanni Benino, tum plura munera gessit, nempe Rectoris Gymnasii, Advocati Populi Romani, Locumtenentis in civilibus Cardinalis Vicarii, Secretarii Congregationis Rituum, & sententiam dixit in pluribus Prælatorum Congregationibus, quæ imminent negotiis Ecclesiasticæ Ditionis. Obiit MDCLIX.

FRANCISCUS CULTELLUS Bononiensis, anno Christi MDCXXII. sedem Nicolai Zambeccarii assecutus, pluries præfuit Romano Gymnasio, Decanusque Collegii, obiit anno MDCXLVII.

ANTONIUS CERRUS Papiensis, postquam in patria publice docuisset, Romæ egit Causarum Patronum, & Francisci Cardinalis Barberini Auditorem. Hunc Urbanus VIII. anno MDCXXIV. jussit, veluti Ferrariensem Civem, locum inter Advocatos occupare Fausti Casarelli ad Episcopatum evecti, tum ei addidit munera Advocati Fisci, & Cameræ, & Promotoris fidei. Obiit MDCXLII.

JOSEPHI BAYLA Pedemontanus de Monte Regali, anno MDCXXV. huic Collegio adscriptus est, & Patrocinium Pauperum ei commissum, loco Julii Benigni. Obiit anno MDCXLV.

AN-

ANTONIUS MONTECATINUS Ferrariensis, anno Domini MDCXXV. obtinuit sedem vacuam obitu Aloysii Guicciardini. Quo anno Urbanus VIII. decrevit, ut locus in hoc Collegio e Clementis VIII. beneficio, addictus Civi Ferrariensi, non nisi veris Civibus concederetur. Præfuit Romano Gymnasio. Deinde anno MDCLI I. electus est Episcopus Fulginatensis.

JOANNES CAMILLUS MASCAMBRUNUS Beneventanus anno MDCXXVI I. Joannis Baptistæ Millini locum obtinuit, Gymnasio præfuit, & supremo fato functus est anno MDXLI.

FRANCISCUS FERRETTUS Anconitanus, ab Urbano Papa VIII anno MDCXXVII I. in locum Laurentii Phei electi Episcopi Cariatensis, adscitus in Collegium Advocatorum Sacri Consistorii, postquam Romanum Gymnasium ter moderatus esset, vivis excessit anno MDCXLVI I.

CAROLUS CERRUS Romanus, Antonii filius, ei Coadjutor datus est anno MDCXXXVII I. functusque muneribus Canonici Basilicæ Vaticanæ, Referendarii Utriusque Signaturæ, Auditoris Card. Francisci Barberini, Examinatoris Episcoporum, inter Romanæ Rotæ Judices adscriptus est. Tum a Clemente IX. anno MDCLXXI I. Cardinalis R. E. renunciatus, & Episcopus Ferrariensis, ac Urbini Legatus. Edidit *Decisiones*, quas in Romana Rota pronunciaverat. Obiit in Urbe MDCXC.

JULIUS DONATUS Romanus, ex Auditore Cardinalis Antoni Barberini, & Secretario Congregationis Boni Regiminis, anno MDCXLI. Advocatus Sacri Consistorii Mascambruno subrogatus, vixit usque ad annum MDCLIV.

CAROLUS CARTHARIUS Urbevetanus, Julivi Senatoris Urbis, & Lavinia Beccoli Eugubina filius, natus est Bononia an. MDCXIV. Hieronymum Lampugnanum Professore Juris in Romano Gymnasio audivit, Barberinorum patrocinio usus anno MDCXXXIII. præficitur Archi-

chivo Apostolico in Arce S. Angeli, & anno MDCXLI I. fit Advocatus Consistorialis in locum Antonii Cerri, bis præfuit Romano Gymnasio, & anno MDCXLVI I. mortuo Cultello extitit hujus Collegii Decanus. Vir multæ doctrinæ, industriæ, & laboris evulgavit *Decisiones criminales Fori Archiepiscopalis Mediolanensis* auctore Julivo patre suo, quas etiam notis, & summariis auxit: *Disputationem de Foro competenti adversus Judices, administratos, aliosque Ecclesiasticos laicam jurisdictionem perturbantes*, eodem Julivo auctore: *Tractatum Mutii Cartharii patris sui De Legitima solvenda per patrem pro filio condemnato: Notitiam Cardinalatus* à Jacobo Cohellio Urbevetano conscriptam: *Commentaria in Bullam x. Clementis VIII. de Bono Regimine rerum ad Universitates spectantium*, eodem Cohellio auctore. Sua vero hæc edidit: *Syllabum Advocatorum Sacri Consistorii*, quorum feriem duxit usque ad annum MDCLVI. Alexandro VII. Pontifice: *La Rosa d'Oro*, est is eruditus Tractatus anno MDCLXXXI. Innocentio XI. nuncupatus: *Biblioteca dell'Opuscoli manoscritti, che si conservano nella Biblioteca Altieri: Vita del B. Vincenzo Armani*. Obiit MDCXCVI. jacetque in Ecclesia Aracelitana, ubi Julivus pater, Antonius Stephanus Caroli filius, & Magdalena Marabottina Caroli uxor jacent. Scripsit *De Romana Rota Auditoribus: De Clericis Camera: De Senatore Urbis: Ephemerides Romana Curia: Athenæum Romanum, seu de Professoribus Gymnasii Romani*. Sed hæc imperfecta reliquit. Legitur ejus vita Tomo 2. Vitarum Arcadum illustrium.

CAROLUS MONTECATINUS Ferrariensis, anno MDCXLI I. datus est Coadjutor Antonio fratri in munere Advocati Sacri Consistorii. Gymnasium Romanum quater Rector administravit. Urbem, extincta lue, Commissarius generalis curavit expurgari.

JOANNES BAPTISTA RAINOLDUS Mediolanensis,
e Ca-

e Canonico Cathedralis Mediolanensis, & Vicario Archiepiscopi Cardinalis Montii, anno MDCXLI. adlectus est Advocatus Consistorialis, qui Hieronymi Meltii Auditoris Rotæ sedem occuparet, sed post annos duos datus est Episcopus Ecclesiæ Lucensi. Obiit MDCXLIX.

JOSEPH HORTENSIVS DE RUBEIS Romanus, anno MDCXLI. Petro Francisco patri Advocato Consistoriali Coadjutor, tum etiam Julio Cincio in munere Advocati Senatus, Populique Romani, obiit, florente ætate, anno MDCL. Scripsit librum, cui titulus: *Defensor redivivus, seu de Sacræ Consistorialis Aula Advocatorum origine, ac munere*. Mandos. in Bibliot. Rom.

MARCUS ANTONIVS BURATTVS Romanus, Vaticanæ Basilicæ Canonicus, anno MDCXLI. Dominici Cecchini Advocati Consistorialis extitit Coadjutor, tum Rector Gymnasii Romani, Præfectus ejusdem Bibliothecæ, Referendarius Utriusque Signaturæ, a Clemente IX. Bononiam Prolegatus missus, Congregationi Boni Regiminis a Clemente X. addictus, & unus ex Votantibus in Signatura Justitiæ renunciatus. Dicitur a Mandosio in Bib. Rom. *vir rerum civilium cognitione præstans, nec non literarum notitia instructus*.

CAROLVS GVALTERIVS Urbevitanus, anno MDCXLIV. in Julii Donati locum subrogatus, tum pauperum Defensor, Gymnasii Romani Rector, & Utriusque Signaturæ Referendarius, denique anno MDCLIV. Cardinalis, & Archiepiscopus Firmanus ab Innocentio X. creatus, de quo Ciacconius, & Coletus in additionibus ab Ughellum. Ecclesiam dimisit anno MDCLXV.

CAMILLVS Astallius Romanus, ab Innocentio X. anno MDCXLV. subrogatus in locum Josephi Baylæ, & post annos duos inter Clericos Cameræ Apostolicæ adscribitur, deinde anno MDCL. Cardinalis declaratur. Obiit Episcopus Catanensis anno MDCLXIII. De eo Ciacconius, Oldoinus, Mandosius.

BAR-

BARTHOLOMÆUS CAPRA Mediolanensis, anno MDCXLV. locum Rainoldi occupavit; sed post annos octo se se munere abdicavit, quod adversa valetudine in Urbe uteretur, patriæque Archipresbyter domum rediit.

JOANNES MARIA VERMIGLIOLUS Perusinus, egit Bononiæ Legationis Auditorem, & in Urbe Caasarum Patronum, antequam anno MDCXLVI. in Collegium Advocatorum, loco Ferretti, cooptaretur. Egit Patronum Camerae Apostolicæ. Edidit *Responsorum criminalium volumen*: & alterum quoque volumen *Consiliorum Civilium*. Nonnulla ejus Responsta leguntur apud Farinacium. Obiit anno MDCLVII. jacetque in Ecclesia S. M. de Pace. Laudatur ab Oldoino in Athenæo Perusino.

NICOLAUS SEVEROLUS Faventinus, anno MDCXLVII. successor datus est Camillo Astallio inter Clericos Camerae adscripto, mox Auditor generalis Ditionum Columnensis Familiae, Advocatus Fabricae Basilicæ Vaticanæ.

JOANNES ANDREAS CALDERINUS Bononiensis, sedem Francisci Cultelli e vivis sublata in hoc Collegio obtinuit anno MDCXLIX. sed post duos annos, florente ætate, obiit in patria.

CAROLUS EMMANUEL VIZZANIUS Bononiensis, Græce, & Latine doctus, Philosophus, ac Jurisconsultus eximius, primo docuit in patria, tum in Patavino Gymnasio Philosophiam, nondum triginta annis natus. Deinde ob domesticas curas Romam veniens, anno MDCLII. eligitur Advocatus Consistorialis, loco Calderini defuncti. Tum Assessor Sanctæ Inquisitionis, Canonicus Basilicæ Vaticanæ, Rectorque Gymnasii Romani aliquot annis, præclarissime de eo meruit; cum sub eo Rectore, Gymnasii ædificium fuerit absolutum, & magnis solemnibus, præsentate Alexandro VII. Pontifice, dedicatum, & novis quibusdam Cathedris auctum. Obiit anno Christi MDCLXI. ætatis suæ quadragesimo quarto. *Ocellum Lucanum Philosophum de Universi natura* e Græco in

La-

Latinum transtulit, & Commentariis illustravit: Præterea vertit, & Commentariis auxit alterum *Ocelli Lucani de Legibus fragmentum*: Tum etiam edidit librum *De mandatis Principum, seu de Officio eorum qui in Provincias cum imperio mittuntur*. Laudatur a Pappadopoli in Historia Gymnasii Patavini.

EUSEBIUS DE EUSEBIIS Reatinus, Civisque Romanus, in foro causis patrocinebatur, cum ab Innocentio Papa X. anno MDCLII. subrogatus est in locum Diomedis Varesii vita functi, & deinde Defensor Pauperum constitutus in locum Caroli Gualterii ad Cardinalatum evecti, obiit anno MDCLXXI.

MARCUS ANTONIUS EUGENIUS junior, Perusinus ab Alexandro VII. adscriptus est inter Advocatos Consistoriales, uti testatur Oldoinus in Athenæo Perusino, qui eum plurimum commendat. Obit anno MDCLVII. antequam muneris possessionem iniret. Ejus locum occupavit Saracenus.

FRANCISCUS GLUSSIANUS Mediolanensis, locum Bartholomæi Capræ ad patriam reversi occupavit anno MDCLIII. Obit anno MDCLXXII.

JULIUS CÆSAR FAGNANUS DE CÆSARINIS e Civitate S. Angeli in Vado, postquam in pluribus Ditionis Ecclesiasticæ oppidis, præsertim Urbini, jus Moderator dixisset, anno MDCLIII. successor nominatur Joannis Baptistæ Spadæ in munere Advocati Consistorialis. Obit sub Clemente X.

DOMINICUS SALOMONIUS DE ALBERTISCHIIS Romanus, Causarum in Urbe Patronus, ab Innocentio X. anno MDCLIII. fit Advocatus Consistorialis, qui Carolo Gualterio inter Cardinales adscripto succederet. Obit anno MDCLXIII. De eo Mandosius in Bibl. Rom.

JACOBUS GREGORIUS DE RUBEIS Romanus, Petri Francisci filius, & Josephi Hortensii frater, Coadjutor parenti suo datus est anno MDCLV. vixitque usque ad

X x x

annum

annum MDCLXXXV. Ad hunc usque Cartharius suam Advocatorum Consistorialium seriem duxit. Quos autem subjungimus, hos ex Albo a Julio Cæsare Fagnano Advocato Consistoriali meritissimo elaborato excerptimus.

CAROLUS SARACENUS Perusinus, Lucæ Alberti, & Athanasæ de Pontanis filius, publicum egit in patria Juris Civilis Professore, adscriptusque est Perusino Jurisconsultorum Collegio, tum in Urbe causis patrocinabatur, cum ab Alexandro VII. anno MDCLVII. adjunctus est Collegio Advocatorum Consistorialium, Vermigliolo defuncto. Anno MDCLXII. præfuit Romano Gymnasio. Obiit MDCLXVI. nondum quadragenarius.

PROSPER BOTTINIUS Lucensis, Philippæ Deodatæ, & Prosperi filius, Julio Cincio vita functo subrogatus ab Alexandro VII. anno MDCLIX. Canonicus Basilicæ Lateranensis primum, deinde Vaticanæ, Clementis X. Pontificis Auditorem egit, a quo suffectus est Petro Francisco de Rubeis in muneribus Advocati Fisci, & Promotoris Fidei, auctusque dignitate Archiepiscopi Myrensis. Cumque indecorum videretur, ut Archiepiscopus Fisci rebus patrocinandis incumberet, obtinuit id muneris a Joanne Baptista Bottinio fratris filio, quem sibi Coadjutorem adsciverat, exerceri. Ipse vero Promotoris Fidei officio diu functus est; tum oppressus ætate, & morbo, Clemente Papa XI. veniam faciente, hoc quoque munus transtulit in Joannem Baptistam fratris filium. Anno MDCLXXV. præfuit Romano Gymnasio. In Congregationibus Sanctæ Inquisitionis, Immunitatis Ecclesiasticæ, & aliis pluribus suffragium tulit; magnæque fuit in Urbe existimationis, & auctoritatis. Deinde ætate gravis, & adversa valetudine utens, præmortuo Joanne Baptista Coadjutore suo, a Clemente XI. Pontifice Coadjutores accepit in munere Advocati Fisci Philippum Sacripantem, & in munere Promotoris Fidei PROSPERUM LAMBERTINUM
nunc

nunc Summum Pontificem BENEDICTUM XIV. Plures ejus extant Lucubrationes, quas Promotor Fidei, de iis scripsit, qui in Sanctorum numerum sunt referendi, quarum nonnullæ editæ sunt in Actis Sanctorum Bollandianis. Obiit MDCCXI.

ALEXANDER CAPRARA Bononiensis, Catharinæ Bentivolæ, & Maximi Capraræ filius, dum in Urbem munus Auditoris Signaturæ obiret, ab Alexandro VII. anno MDCLXXII. Vizzanio vivis erepto successor datus est. Præclare de Collegio Advocatorum Consistorialium meruit, utpote qui, edito Scripto, pristinum ei jus vindicavit, ut Patronus Fiscus semper ex illorum cœtu seligeretur. Deinde jus dixit inter Romanæ Rotæ Auditores, auctusque est muneribus Datarii & Regentis Pœnitentiariæ. Demum prope octogenarius a Clemente XI. inter Cardinales adscriptus, obiit anno MDCCXI. jacetque in Ecclesia S. Mariæ de Suffragio, cum hac inscriptione. Ejus extant To. 2. *Decisionum*.

D. O. M.

ALEXANDRO CAPRARAE

PATRITIO BONONIENSI

HUJUS SODALITII A SEXAGINTA ANNIS CONFRATRI

PRAECIPUIS FORI MUNERIBUS LONGA ANNORUM

SERIE PRAECLARE GESTIS

EX SACRAE ROTAE AUDITORE

TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI S. R. E. CARDINALI

NICOLAUS COMES CAPRARA

EX TESTAMENTO HAERES M. P.

OBIIT V. IDUS JUNII

MDCCXI.

Xxx 2

MAR-

MARCELLUS RONDANINUS Romanus, Alexandri Rondanini, & Felicis Zachiaë filius, Pauli Æmilii Cardinalis frater, anno MDCLXIV. inter Advocatos Consistoriales adscitus, anno MDCLXVII. præerat Romano Gymnasio, tum inter Romanæ Rotæ Auditores jus reddidit.

LUCAS ALBERTUS PATRITIUS Perusinus, Antonii Mariæ & Franciscæ Saracenæ filius, anno MDCLXVI. Caroli Saraceni avunculi sui munus obtinuit, postquam in patrio Gymnasio Jus Civile docuisset, & pluribus annis jus in patria reddidisset. Anno MDCLXIX. a Clemente IX renuntiatus est Episcopus Perusinus.

MARCELLUS SEVEROLUS Romanus, Margaritæ Guaschiæ, & Nicolai filius, insignis in Urbe Jurisconsultus, parentis Coadiutorem agere cæpit anno MDCLXVIII. tum in Congregationibus Boni Regiminis, & Signaturæ Justitiæ suffragium tulit, Advocatus Senatus Populique Romani, Judex Fabricæ Basilicæ Vaticanæ, Secretarius Congregationis Riparum Tiberis, in difficillimis de Jure controversiis adhibitus, in magna vixit omnium estimatione, usque ad annum MDCCVII. cum laboribus, curisque domesticis oppressus obiit, annorum sexaginta trium, sepultus in Parochiali Ecclesia S. Salvatoris, quæ vulgo dicitur *delle Copelle*. Plura ejus doctissima Responsa edita sunt inter Decisiones Recentiores Romanæ Rotæ, & apud Brugiotum in Epitome viarum, Pacci-chellium in Tractatu de Distantiis, Passerinum in Tractatu de Usuris, Pitonium in Disceptationibus Ecclesiasticis, Palman in Allegationibus, Dandinum in Tractatu de suspectis de hæresi, Bersanum in Tractatu ultimarum voluntatum, Albicium in Tractatu de inconstantia in Judiciis, Cardinalem de Luca in Tractatu de Legitima, & Constantinum ad Statuta Urbis. Extat etiam erudita ejusdem Dissertatio *dell' arco di Portogallo* edita in fastis Academiæ Cortonenfis. Severoli vita legitur Tomo 2. vitarum Arcadum illustrium.

JOAN-

JOANNES BAPTISTA BOTTINIUS Lucensis, Bernardini, & Claræ Luchefinæ filius, Prospero patruo datus est Coadiutor in mnnere Advocati Consistorialis anno MDCLXIX. deinde etiam in muneribus Advocati Fisci, & Promotoris Fidei. Hunc tamen mors ante abstulit, anno MDCCVIII. ætatis suæ sexagesimo primo. Eo defuncto, Joseph Bottinius, Canonicus Basilicæ Vaticanæ, cooptatur in Collegium Advocatorum, tamquam Prosperi Archiepiscopi Coadiutor. Is tamen renunciavit huic juri suo, cum nondum munus auspicatus esset.

CAROLUS RICCIUS Florentinus, filius Petri Francisci Senatoris, & Nanninæ Ruccellajæ, Cardinalis Medicei Auditor, Vicariusque in Episcopatu Veliterno, & Sabinensi, a Clemente IX. adlectus est inter Advocatos Consistoriales anno Christi MDCLXXI. at post annos quatuor rediit in patriam Archidiaconus Cathedralis Florentinæ, ibique obiit annum agens sexagesimum tertium.

URBANUS SPRETI Ravennatensis, Pompei, & Albæ Lunardæ filius, Rondanini Coadiutor a Clemente Papa IX. anno MDCLXXI.

ALEXANDER DE VECCHIS Senensis, Christophori & Dorotheæ Gorinæ Panellinæ filius, a Clemente IX. anno MDCLXXI I. fit Advocatus Consistorialis, & Defensor Pauperum, mortuo Eusebio de Eusebiis. Anno Domini MDCLXXI I I. præfuit Gymnasio Romano. Obiit anno MDCLXXXI.

FREDERICUS CACCIA Mediolanensis, filius Camilli, & Ursulæ Casatæ, e Collegio Mediolanensium Jurisconsultorum, adlectus est anno MDCLXXI I I. a Clemente X. qui in hoc Collegio federet. Post Alexandrum de Vecchis functus est officio Defensoris Pauperum. Romanum Gymnasium moderatus est ab anno MDCLXXVI. usque ad annum MDCLXXX. Tum sedit inter Romanæ Rotæ Auditores, donatusque dignitate Archiepiscopi Laodicæni,

cæni , anno MDCXCI. ablegatus est Nuncius extra ordinem ad Carolum II. Hispaniæ Regem , tum sequenti anno Cardinalis , & Archiepiscopus Mediolanensis ab Innocentio XII. renuntiatus , biennio vix exacto , obiit in sua Ecclesia , cum hoc Epitaphio tumulatus .

FREDERICUS CARDINALIS CACCIA
ARCHIEPISCOPUS MEDIOLANI
PAUPERIBUS EX ASSE
HAEREDIBUS INSTITUTIS
ANNUM AGENS LXIV.

OBIIT XIX. KALENDAS FEBRUARII ANNO MDCXCIX.

JOANNES FRANCISCUS FAGNANUS Romanus , Julii Cæsaris & Claudiæ Bizzarræ filius , sedem parentis obtinuit a Clemente X. in Collegio Advocatorum Sacri Consistorii . Anno MDCXCVII. Decanus Collegii ejus jura vindicavit . Pluries præfuit Romano Gymnasio . Vacante Apostolica Sede , mortuo Innocentio Pontifice XI. egit Commissarium Conclavis . Obiit natus annis octo supra octoginta .

ALEXANDER CASALIUS Romanus , Ludovici , & Faustinae Paravicinae filius , a Clemente X. anno Domini MDCLXXVII. inter Advocatos Consistoriales adscitus , Canonicus Basilicæ Vaticanæ , Advocatus Fabricæ ejusdem Basilicæ , Aulicus Pontificius , & Romani Gymnasii Rector ab anno MDCCIII. per annos tres .

BERNARDINUS MASSERI Perusinus , Angeli , atque Hippolitæ de Xaveriis filius , Canonicus Ecclesiæ Perusinae , & in ejusdem Civitatis Gymnasio Professor Juris Canonici , tum etiam in Gymnasio Parmensi , Auditor Nuncii Pontificii in Neapolitano Regno , subrogatur anno MDCLXXXI. ab Innocentio XI. Alexandro de Vecchis vita functo . Edidit Dissertationes varias , uti testatur Oldoinus in Athenæo Perusino .

DOMINICUS TAURUSIUS , Urbevitanus origine , patria

tria Ferrariensis, Francisci, & Catharinæ Ardiccioniæ filius, postquam in Lusitania egisset Apostolici Nuncii Auditorem, a Clemente X. anno MDCLXXXI. adscriptus est Advocatorum Sacri Consistorii Collegio, tum Locumtenens Auditoris Camerae Apostolicæ, Auditor Romanæ Rotæ, denique ab Innocentio XII. anno MDCXCV. Cardinalis, & Episcopus Ferrariensis renuntiatus, obiit in suo Episcopatu, sequenti anno, hac ejus tumulo Inscriptione posita: *Dominico Taurusio Urbevetano, a S. R. Rotæ Auditorio ad Purpuram, & Episcopatum Ferrariensem assumpto, qui undecimo regiminis sui mense vix inchoato, pietate, vigilantia, exemplo, obvinciis sibi Civium animis, Clero paternis officiis profecto, Ecclesia suppellectilis sacræ legato largiter honorata excessit vi. Kalendas Januarii MDCXCVI. Canonici & Capitulum mærentes, ne debitus pretioso Cineri Titulus deesset unanimi voto Monumentum hoc dedicarunt.* Ejus vita legitur inter vitas Arcadum illustrium.

ANTONIUS FELICIANUS Montecatinus Ferrariensis, Juliæ de Silvestris filius, atque Caroli patris Coadjutor in munere Advocati Consistorialis.

BERNARDINUS SCOTTUS Mediolanensis, Vincentii, & Theodoræ Cusanæ Borromeæ filius, Frederico Cacciæ inter Rotæ Romanæ Auditores adscripto successor datus est ab Innocentio XI. anno MDCLXXXIII. Præfuit Romano Gymnasio ab anno MDCLXXXVII. per triennium. Deinde jus reddidit in Romana Rota, Urbem quoque moderator rexit, tum a Clemente XI. adjunctus est Ordini Cardinalium. Jacet in Ecclesia S. Caroli Mediolanensium, cum hoc Epitaphio.

O S S A

BERNARDINI S.R.E. TIT. S. PETRI IN MONTE AUREO
 PRESBYTERI CARDINALIS SCOTTI MEDIOLANENSIS
 HIC EXPECTANT RESURRECTIONEM AETERNAM
 ORATE PRO EO
 OBIIT DIE XVI. NOVEMERIS ANNO MDCCXXVI.
 AETATIS SUAE LXX. MENS. I. DIE X.

JOSEPH SACRIPANTES Narniensis ; Hiacynthi , & Victoriae de Basilis filius , Priolo Auditori Rotæ operam suam præstitit , tum in reddendo Jure , tum in ejus Decisionibus edendis , diuque in foro causis patrocinator est , atque in locum Gregorii de Rubeis suffectus inter Advocatos Consistoriales anno MDCLXXXV. & post annos duos ab Innocentio XI. Sub-Datarius , & Canonicus Basilicæ Lateranensis , tum Pontificius Auditor electus est. Deinde Innocentio XII. fuit a supplicibus libellis , vulgo *Secretario de memoriali* , denique anno MDCXCV. Cardinalis , Præfectusque Congregationis Concilii ab eodem Pontifice renunciatus . Sub Clemente XI. dimissa hac Præfectura , egit Pro-Datarium , præfuitque Congregationi de Propaganda Fide , aliisque muneribus functus est .

BENTES DE BENTIVOLIS Bononiensis , Francisci & Naninæ Malvetiæ filius , e Collegio Judicum Bononiensis Universitatis , datus est successor Alexandro Caprara inter Rotæ Auditores adscripto anno MDCLXXXVII. & Referendariis Signaturæ adjunctus , plures moderatus est Pontificiæ Ditionis Urbes .

PHILIPPUS SACRIPANTES Narniensis , Hiacynthi , & Catharinæ Scioperæ filius , Josepho fratri datus est Coadiutor anno MDCXC. cum in Foro ageret Causarum Patronum . Mortuo Marcello Severolo Advocatus Populi Romani , & mortuo Bottinio , cujus egerat Coadiutorem ,

torem, Advocatus Fisci selectus est. Hoc nomine interfuit pluribus congressibus initis anno MDCCIX. inter Ministros Pontificios, ac Imperiales causa pacis stabilendæ. Repentino morbo extinctus est anno MDCCXIV. cum ante paucos dies, enata in dextro crure gangrena, illius sectionem passus esset.

CAMILLUS SPRETUS Ravennatensis, Urbano fratri Coadiutor adjunctus est anno MDCXCII. & anno MDCC. electus Gymnasii Rector, deinde Episc. Cervienfis.

MARCELLINUS CORIUS Mediolanensis, Philippi, & Lauræ Airoidæ filius, a suis civibus nominatus, eligitur anno MDCCXIV. ab Innocentio XII. qui sedem Bernardini Scotti Auditoris Rotæ in Collegio Advocatorum occuparet. Anno MDCCXII. per tres annos Romanum moderatus est Gymnasium. Deinde inter Auditores Rotæ meruit. Anno MDCCXXXVII. ex Urbis Præfecto Cardinalis renuntiatus, vixit in hac dignitate annis quinque, jacetque in Ecclesia S. Caroli in via Cursus, hac posita Inscriptione.

D. O. M.

MARCELLO CORIO PATRICIO MEDIOLANENSI
 CONSISTORIALIS AULÆ ADVOCATO XHVIRO SIGNATURÆ IUSTIT.
 ROMANÆ ROTÆ DECANO ALMÆ URBIS GUBERNATORI
 S. R. E. DIAcono CARDINALI
 VIRO DOCTRINA PRUDENTIA IUSTITIA SPECTATISSIMO
 PROBITATE ET CANDORE ANIMI INCOMPARABILI
 COMES PHILIPPUS CALDERARIUS
 IN MAGISTRATU ORDINARIO MEDIOLANENSI
 REGIUS QUÆSTOR
 AVUNCULO SUO OPTIMO ET AMANTISSIMO
 HÆRES EX ASSE POSUIT
 VIXIT ANNOS LXXVII. MENS. V. DIES XV.
 OBIIT NONO KALENDAS MARTII
 ANNO DOMINI MDCCXLII.

VINCENTIUS AMADORIUS olim de Manicris Florentinus, Laurentii, & Alexandræ de Montelatices filius,
 Y y y e Cau-

e Causarum Patrono ab Innocentio XII. anno MDCXCVI. munus obtinuit Advocati Consistorialis, quo Taurusius electus Rotæ Auditor fungebatur. Anno MDCCIV. præfuit Gymnasio, tum ejusdem Bibliothecæ præfecturam gessit, atque inter Prælatos Signaturæ Justitiæ sententiam dixit. Is, edito gravissimo scripto, vindicavit Advocatorum Consistorialium jus in administrando Romano Gymnasio.

DESIDERIUS SPRETUS Ravennatensis, Judex Collateralis Curix Capitolinæ, anno MDCXCVII. Coadjutor datus est Camillo fratri Advocato Sacri Consistorii. Successit Frederico Caccia in munere Advocati pauperum. Ab anno MDCCXIII. tribus annis præfuit Gymnasio. Jacet in Ecclesia S.S. Angelorum Custodum, cum hac Inscriptione.

D. O. M.

OSSA DESIDERII SPRETI BONIFACII FILII PATRICII RAVENNATENSIS SACRI CONSISTORII AC PAUPERUM ADVOCATI PER ANNOS SUPRA XXIX. OBIIT ANNO JUBILAEI MDCCXXV. DIE XII. NOVEMBRIS.

ORATE PRO EO.

THOMAS PROVENZALIS Neapolitanus ab Innocentio Papa XII. anno MDCXCIII. in Cartharii defuncti locum subrogatur. Eo petente, Innocentius XII. decrevit, ut in Collegio Advocatorum Sacri Consistorii addicta perpetuo esset sedes Civi Neapolitano, edito hoc Diplomate. *Ad perpetuam rei memoriam. Sincera Fidei, & devotionis affectus, quem dilecti filii Electi Civitatis Neapolitanæ erga Nos, & Apostolicam Sedem gerere comprobantur, promeretur, ut eis reddamur ad gratiam liberales. Cum itaque nos nuper dilecto filio Thomæ Provenzali Civi Neapolitano locum unum inter Aula nostræ Advocatos Consistoriales concesserimus, & deputaverimus, Nos perpetuum aliquod Paternæ nostræ*
erga

erga Civitatem prædictam Neapolitanam, patriam nostram dilectissimam, benevolentia monumentum extare cupientes, supplicationibus super hoc humiliter porrectis inclinati, ut deinceps perpetui futuris temporibus locus Advocati Aulae prædictæ cum Thomæ, ut præfertur, concessus, & assignatus, aliis quam Civibus Neapolitanis per eosdem modernos, & pro tempore existentes Electos dictæ Civitatis nominandis, concedi, aut assignari, vel de eo, in alios, quam Civem hujusmodi sic nominandum, favorem disponi, nullatenus possit, nec debeat, ita ut præfati loci vacatione pro tempore occurrente, Electi supradicti tres Cives Neapolitanos J. V. D. quos non favore, gratia, precibus, aut qualibet ambitione, seu corruptela, sed uniuscujusque idoneitate mature considerata, ad hujusmodi officium exercendum aptiores in Domino judicaverint, nominare, unus vero ex tribus sic nominatis, per Nos, seu Romanum Pontificem pro tempore existentem ad officium prædictum assumi respectively debeat, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus &c. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub anulo Piscatoris. Die 16. Junii 1697. Pontif. Nostri anno VII. Joannes Fr. C. Albanus. Obiit MDCCX. Votans Signaturæ.

JACOBUS SARDINIUS Lucensis, Marco Antonio Buratto datus est Coadjutor a Clemente XI. anno MDCCII. Præfuit Romano Gymnasio ab anno MDCCIX. per annos tres. Inter Clericos Camerae Apostolicæ adscriptus, gessit præfecturam armorum Ditionis Pontificiæ. In componendis negotiis, controversiisque inter Apostolicam Sedem, & Serenissimum Sabaudix Principem, magnam partem habuit.

PROSPER LAMBERTINUS Patritius Bononiensis, magnum in Ecclesia, & Republica literaria Nomen. Orbi datus est, die xxxi. Martii, anno MDCLXXV. e Marcello Lambertino, & Lucretia de Bulgharinis primaria in patria Nobilitatis. Familia Lambertinorum antiquissima, & nobilissima, multis abhinc sæculis, protulit plurimos domi forisque illustres armis, litteris, publicis muneribus, legationibus, Senatorio Ordine, Episcopali dignitate, ac demum pietate, uti patet ex Dulpho in libro, cui titulus: *Famiglie illustri di Bologna*. Ætatem primam post pueritiam in Collegio Clementino Urbis egit, absolutisque studiis, publice disputavit, Cardinali Marescotto auspice. Tum se totum Jurisprudentiæ dedit, donatusque Laurea in Romano Gymnasio, Alexandro Capraræ Concivi Auditori Rotæ suam operam, in iis, quæ ad jus dicendum, spectant, præstitit; illumque ætate gravem in tanto gerendo munere insigniter adjuvit. Neque sacrarum rerum studia neglexit, in quibus plurimum versatus, sæpe in variis Urbis Academiis publice disseruit. At in utriusque Juris scientia magnum sibi nomen comparavit, ut jam inter Jurisconsultos Urbis primum locum occuparet. Anno MDCCII. Benti de Bentivolis Concivi suo Coadjutor datus est a Clemente XI. in munere Advocati Consistorialis. Anno MDCCVIII. Coadjutorem agere cœpit Prosperi Bottini Archiepiscopi Myrensis in munere Promotoris Fidei. Mortuo deinde Bottinio, diu hoc officio functus est, tanta quidem cum gloria, quanta ex doctissimis libris ab eo editis *De Canonizatione Sanctorum*, disertissime patet. Anno MDCCXVI. præfuit Romano Gymnasio, per annos tres. Egit etiam Canonicum Basilicæ Vaticanæ, Consultorem Sanctæ Inquisitionis, Canonistam Sacræ Pœnitentiariæ, Archiepiscopum Theodosiæ, & Secretarium Sacræ Congregationis Concilii
Tri-

Tridentini Interpretum. Quibus omnibus muneribus, summa doctrina, summaque morum honestate perfunctus, totius Aulæ, omniumque existimationem sibi conciliavit. Hinc a Benedicto XIII. anno MDCCXXVII. fit Episcopus Anconitanus, ita tamen, ut ab officiis Secretariis Congregationis Concilii, & Promotoris Fidei, minime discederet. Anno MDCCXXVIII. ab eodem Pontifice Cardinalis promulgatur Tituli S. Crucis in Hierusalem, & gravissimis Cardinalium Congregationibus Sacræ Inquisitionis, Concilii, Rituum, Episcoporum ac Regularium adscribitur; quem ab anno MDCCXXV. die IX. Decembris ad eum Ordinem promoverat, & *in pectore*, ut ajunt, servaverat. Anno MDCCXXXI. Clemens Papa XII. eundem præfecit amplissimæ Ecclesiæ Bononiensi, quam exemplo, ordinationibus, pluribusque benefactis sanctissime administravit. Extant typis editæ gravissimæ, & eruditissimæ *Instructiones*, quas Populo Bononiensi dedit, circa Christianæ Religionis officia. Anno MDCCXL. Clemente XII. defuncto, eligitur Summus Pontifex, BENEDICTUS XIV. universa Ecclesia plaudente. In ea calamitate, quum, mortuo Carolo VI. Imperatore, diu, multumque pugnatum est in Germania, in Italia, & Pontificia Ditione, Summi Sacerdotis, & communis Parentis partes insigniter implevit; pacem officiis omnibus studuit conciliare. Ab eo Carolus VII. electus Imperator electionem suam, missis Romam Oratore, expetiit approbari. Ad ejus quoque genua provolvi, Carolus Rex Utriusque Siciliæ, bello ad Velitras feliciter confecto, Romam veniens MDCCXLIV. exoptavit. Grassante in Sicilia lue, nil defuit publicæ salutis. Leges plurimas tulit ad Ecclesiæ utilitatem. Nam Sacerdotibus ademit facultatem audiendi Confessionem complicitis in crimine contra sextum Decalogi præceptum commissis, nisi extrema urgeat necessitas. Declaravit, ab iis, quibus carniurn, & lacticiniorum

rum usus permittitur in diebus jejunii, unicam comestionem servandam esse, & epulas evitandas. Decrevit, ut omnes sustinentes curam animarum Parochi, Vicarii, Oeconomi perpetui, vel ad tempus constituti, etiam Regulares, quamvis congruis redditibus destituantur, Sacrificium Missæ pro populo celebrent, & applicent in Dominicis, aliisque per annum diebus festis de præcepto. Clericis negotiationem quamlibet interdixit. Regulares vetuit lucri causa aromatariam artem agere. Turpes ex eleemosynis Missarum quæstus prohibuit. Usuras damnavit. Ne, qui fidelium sacras Confessiones audiunt, eos obligarent ad criminum complices nominandos, graviter, & iterato prohibuit. Vindicavit jurisdictionem Episcoporum in Ecclesias Parochiales Regularium. Declaravit fas non esse Parochis bis in die festo, Missam celebrare. Ad Parochiales Ecclesias Jurispatronatus Ecclesiastici digniorem esse præsentandum, & promovendum. Ordinem docuit concurrendi ad Ecclesias Parochiales. Regulares extra claustra degentes Episcopis locorum subijci jussit. Crucifixi imaginem palam, & visibiliter collocandam in Altaribus, ubi sacrum agitur, statuit. Episcoporum residentiam suis in Ecclesiis, restaurata Congregatione huic rei incumbente, & enarratis legitimæ absentiaæ causis, inculcavit. A Prælatibus jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus adeunda sacra Apostolorum Limina, & Ecclesiarum suam Relationes faciendas voluit. Permisit Clericos sæculares, sine sui Episcopi consensu, exceptis nonnullis casibus, Ordinibus Regularium nomen dare. Regulares ad sacros Ordines promovendos debere dimissorias litteras exhibere Episcopo Diocesano, si is adsit, sacrasque Ordinationes agat, definit. Puellas, famulasque in Monasteria Monialium, non nisi Sede Apostolica permittente, recipiendas esse sancivit. Clausuræ Monasteriorum, tum virorum, tum Monialium con-

consuluit . Sacras Catecheses populo faciendas imperavit . Spectacula inverecunda festis diebus eliminavit . Afferuit Ecclesiasticam jurisdictionem in publicis precibus indicendis . Ne in nocte diem Cinerum præcedente, diutius protrahantur choreæ , & ne in diebus festis , personati incederent homines , cavit ; hortatus , ut tribus postremis diebus carnis privii , Eucharistia publicæ adorationi exponeretur , concessa fidelibus ad eam adorandam accedentibus pœnarum remissione . Novum constituit ordinem servandum , ubi agitur de Professione Religiosa in irritum mittenda . Definivit condiciones requisitas ad dispensationes indulgendas in matrimoniis ineundis ; & ordinem in causis matrimonii peragendis . Ad Monialium confessiones audiendas , Sacerdotes aliquos extra ordinem constituendos esse , pluribus in hac re quæstionibus explicatis , decrevit . Vitia quamplura in resignatione Beneficiorum inducta, e medio tulit . Cavit , ne Beneficiorum redditus vendantur . Festorum numerum in utraque Sicilia coarctavit . De benedicendo , tradendoque Archiepiscopis Pallio , deque deferendo Rocchetto , plura sapientissime docuit . Episcopis facultatem annuit concedendi Indulgentiam plenariam in articulo mortis , tam in Civitate , quam in Diœcesi ; etiamque per alios ab ipsis delegatos . Ordinavit ritum servandum a Regularibus , quibus id ex privilegium indultum est , in concedenda Pontificia benedictione . Declaravit fideles adeuntes Ecclesias , quibus Indulgentiæ addictæ sunt , eas lucrari , etsi sancta Eucharistia minime sit publicæ adorationi exposita ; hancque , nonnisi ex causa publica , deque Episcopi consensu , esse publicæ adorationi exhibendam . Annuit Indulgentiam dierum centum , iis , qui , feria sexta , hora tertia pomeridiana , quinquies Dominicam orationem recitarint . Quibus in casibus , fas sit baptizare infantem aliquem infidelem , invitis parentibus , aperuit . Ju-
 daum

dæum ad Christianos traductum non posse uxorem dimittere, si hæc velit cum ipso vitam agere, declaravit. Atque hæc leges ad Ecclesiam universam spectantes typis editæ in hujus Pontificis Bullario leguntur. Hæcque nendum sapiunt Pontificem gravissimum disciplinæ Ecclesiasticæ exactorem, sed etiam doctissimum Theologia, Canonibus, & antiquitatibus Ecclesiasticis. Insignem quippe complectuntur sacrarum rerum doctrinam a pristinis Pontificibus, Conciliis, Patribus, Theologis hausitam, & diligentissime expensam. Tum in Regno Neapolitano Concordata statuit inter Sacerdotium & Imperium. Ecclesiis Ruthenorum, Cophtorum, Melchitarum, Maronitarum, & Italo-Græcorum sapientissime consuluit. Sinensium superstitiones damnavit. Missiones in imperio Thibet, & in Indiis Orientalibus instituit. Pinaroliensem in Pedemontana Provincia Episcopatum, ita exigente illarum gentium utilitate, excitavit. Antiquam de Patriarchatu Aquilejensi inter Austriacos, Venetosque controversiam, sub pluribus Pontificibus frustra agitatum, utriusque partis consensu, summa felicitate, gloriaque, & magna illarum Ecclesiarum utilitate, composuit. Jubilæi recurrentem annum MDCCL. eximia pietate, summo studio celebravit; utque fideles tanto Ecclesiæ beneficio dignos sese redderent, nihil sibi reliquum fecit; & conciones in pluribus Urbis Ecclesiis haberi jussit, quæ fideles excitarent; & Confessarios monuit, ut sedulo officio suo incumberent; Ecclesiarum nitorem imperavit; Musicæ sacræ vitia emendavit; & alia plura ad hunc finem sanctissime ordinavit. Hinc omnia felicissime, & religiosissime, ingenti hominum multitudine ad Urbem conflente, evenerunt. Quoad administrationem spectat Pontificiæ Ditionis, & Urbis, leges quoque plurimas edidit, quæ in Bullario leguntur, præsertim ad rectum Judiciorum ordinem constituendum. Urbem nobilissimis ædificiis auxit. Nam
Li-

Liberianam Basilicam externa fronte, porticu, & interiori ornatu donavit; Ecclesiam S. Crucis in Hierusalem, & Basilicam S. Pauli speciosiores reddidit; Absidem, aramque principem Ecclesiæ S. Apollinaris extruxit; Xenodochio S. Spiritus in Saxia amplum ædificium adjecit; Fornici maximo Basilicæ Vaticanæ laboranti consuluit; Fontem Aquæ Virginis perfecit; Antonini Pii columnæ sustinendæ stylobatem collocavit e regione Curia Innocentianæ; Capitolinas Ædes novis antiquitatis monumentis locupletavit; Triclinium Lateranense instauravit. Pontifex sanctissimi moris, Sacerdotalem modestiam in summo imperio servat, cunctos humanissime excipit, quotidie ad adorandam Eucharistiam accedit, singulari exemplo consanguineos suos nec ullis opibus ditavit, nec Romam adire permittit, Romanæ Sedis, Sanctæ Ecclesiæ, nostræque ætatis ornamentum. Edidit, dum ageret Promotorem Fidei, Volumina quatuor *De Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione*, ut nil jam in hoc genere doctius, perfectiusque exoptari possit. Hinc Lipsienses viri docti in Actis Eruditorum anno MDCCL. postquam horum Librorum epitomem tradiderint, addidere: *Vix suppetunt nobis vires ad verba utcumque invenienda, quibus diligentiam adamantinam, notitiam antiquitatum Christianarum vastissimam, Theologiæ Scholasticæ, ac Liturgiæ peritiam inusitatam, quam Summus Pontifex in hoc Opere elaborando posuit, jure suo, meritoque prædicemus. Prospicimus jam auream illam ætatem, quam Summus hic Maximusque rei litterariæ & eruditionis pulcherrimæ stator, & fautor orbi erudito est infusus, atque largissime cum omnibus bonis communicaturus. Quæ spes plurimos adeo alit, obfirmatque, ut ipsi honores novos nos queque congratulemur.* Gerens Episcopatum edidit Italico sermone libros *De festis Christi Domini, ejusque Sanctissimæ Matris, &*

Ecclesiasticas Institutiones, vulgo *Notificazioni*, quæ complectuntur Christianorum plurima officia. Summa in his libris eruditio continetur. In supremo autem Pontificatu edidit absolutissimum Tractatum *De Diœcesana Synodo*, & Martyrologium Romanum auctius, emendatiusque. Quæ illius Volumina præclarissima, et si pluries typis commissa, nuper tamen sumptibus Academiæ Conimbricensis rursus edita sunt, collecta simul, atque in Tomos duodecim distributa. Horum primus, secundus, tertius, & quartus de Beatificatione, & Canonizatione Servorum Dei agunt. Quintus complectitur Acta Canonizationis ab eodem Pontifice celebratæ. Sextus habet appendices utiles ad præcedentium librorum lectionem. Septimo continentur Documenta primi Tomi, & appendices quatuor priorum voluminum. Octavus exhibet Indicem copiosum, atque accuratum. Nonus eximium habet Tractatum de Missæ Sacrificio. Decimus agit de Festis Christi Domini, & ejus sanctissimæ Matris. Undecimus complectitur Institutiones Ecclesiasticas Latino sermone donatas. Duodecimum constituit Tractatus de Diœcesana Synodo. Mirum profecto est, hunc publicis muneribus perpetuo occupatum, tot, & tanta scire, ac scribere potuisse. Pontifici vere Magno longam ætatem universa Ecclesia precatur.

FERDINANDUS DE VALENTIBUS de Trebio, Joannis Baptistæ, & Virginæ Liberatæ filius, in Seminario Romano bonis artibus instructus, apud Auditores Rotæ Jurisprudentiæ incubuit, & anno MDCCX. inter Advocatos Consistoriales, loco Marcelli Severoli, cooptatus, tum mortuo Sacripante, Advocatus Fisci, præfuit Gymnasio Romano ab anno MDCCXX. per triennium. Leguntur ejus *Responsa* edita pluribus Tomis.

PETRUS POMONIUS DE VECCHIS Senensis, Petri & Faustæ de Trecherchis filius, postquam in patrio Gymnasio Juris Civilis Institutiones docuisset, in Foro Romano

mano causis patrociniatus est, tanta cum sui nominis gloria, ut illum Romana Rota in Decisione quadam *Romana prætensi affictus* die XIX. Junii MDCCXVI. coram Gamaches §. *Quia vero dixerit virum non modo prudentia, & doctrina, sed eximia probitate præclarum*. Eximium hunc Jurisconsultum Clemens XI. anno MDCCX. Coadjutorem constituit Vincentii Amadorii de Maineriis Advocati Consistorialis, & Innocentius XIII. Advocatum Fabricæ Basilicæ Vaticanæ. Jacet in Ecclesia Nosocomii S. Jacobi vulgo *dell'Incurabili* cum hac inscriptione.

D. O. M.

Petrus Pomponius de Vecchis . Patritius Senensis . Sacræ Consistorialis Aula . Advocatus . Ac hujus Ecclesiæ, & Archiepiscopi . Custos . Vivens sibi, suisque posuit . Obiit anno MDCCXXV. Kal. Novembris . Ætatis sue LXVII.

CAROLUS MARIA SACRIPANTES Romanus, Philippi, & Vincentiæ Vitutiæ filius, parenti Advocato Consistoriali Coadjutor datus est anno MDCCX. successorque in munere Advocati Senatus, Populique Romani. Anno MDCCXV I I I. inter Signaturæ Justitiæ Votantes sedit, & anno MDCCXXI. inter Clericos Apostolicæ Camerae, tum in pluribus Congregationibus suffragium ferre jussus. Anno MDCCXXV I I I. per annos tres præfuit Romano Gymnasio. Mortuo Benedicto XIII. a Cardinalibus, qui imperio, Sede vacante, admimistrant, delectus est, ut *Ærario Pontificio* præfesset, loco Caroli Negronii, qui ab eodem officio discesserat. Deinde Clemente XII. Pontifice electo, confirmatur in hoc munere *Thesaurarii generalis Romanæ Ecclesiæ*, quo cum diu, magnaque cum laude functus esset, anno MDCCXXXIX. die xxx. Septembris inter Cardinales adscribitur; qua in dignitate, honorificentissime vivit.

ANTONIUS SERLUPIUS Romanus, Dominici, & Julii Verospiciæ filius, Josepho Bottino munus hoc dimitten-

Z z z 2

te,

te, fit *Advocatus Consistorialis*, anno *MDCXXI*. quem *Jurisprudentiæ sedulo incumbentem mors abstulit immatura*. Jacetque in *Ecclesia S. M. de Aracæli*.

BONIFACIUS SPRETUS *Ravennatensis*, *Felicis*, & *Hieronymæ Andronichæ filius*, patruo *Coadjutor adjunctus* anno *MDCXXIV*. in muneribus *Advocati Consistorialis*, & *Advocati pauperum*, ab anno *MDCXXXIII*. per annos tres *Romanum Gymnasium moderatus est*.

CAROLUS ALBERTUS GUIDOBONUS CAVALCHINUS *Derthonensis*, *Petri Antonii*, & *Lucretiæ Passalacquæ filius*, a *Collegio Mediolanensium Jurisconsultorum nominatus*, a *Clemente XI*. eligitur anno *MDCXXVI*. qui *Marcellini Corii ad Romanam Rotam translata sedem in hoc Collegio obtineret*. Præfuit *Gymnasio Romano* ab anno *MDCXXVI*. usque ad annum *MDCXXXIV*. tum præfuit *eiusdem Bibliothecæ*. Sub *Benedicto XIII*. adscriptus est inter *Referendarios Utriusque Signaturæ*, & *Votantes Signaturæ Justitiæ*. Anno *MDCXXVIII*. *PROSPERO LAMBERTINO* *Cardinali* subrogatus est in munere *Promotoris Fidei*, donatusque *Titulo Archiepiscopi Philippensis*. Quo officio præclarissime functum *Clemens XII*. anno *MDCXXXIV*. constituit *Secretarium Congregationis Concilii*, *Canonistam Sacræ Poenitentiaræ*, *Examinatorem Episcoporum*, *Consultorem Sanctæ Inquisitionis*. Eundem doctrina, gravitate morum ac rerum gerendarum peritia optime meritum *BENEDICTUS XIV*. in *Cardinalium Ordinem* cooptavit, anno *MDCXXIII*. die *IX. Septembris*.

LUDOVICUS DE VALENTIBUS de *Trebio*, *Alexandri*, & *Paulinæ Venturellæ filius*, *Ferdinando Patruo Advocato Consistoriali Coadjutor* datus est anno *MDCXXI*. a *Clemente XI*. quo *Pontifice defuncto*, egit *Commissarium Conclavis*. A *Benedicto XIII*. *Patronus Fisci* selectus est. Præfuit multis annis *Gymnasio Romano*, A *Clemente XII*. inter *Prælatos Domesticos*, *Votantes*.
Si-

Signaturæ Gratia adscriptus , & Carolo Cavalchino subrogatus in munere Promotoris Fidei , tum inter Consultores Sanctæ Inquisitionis , Examinatores Episcoporum , Protonotarios Apostolicos connumeratus , de sancta Sede Apostolica præclarissime meret .

THOMAS ANTAMORUS Romanus , Francisci Antamori olim cognomento Jannini , & Franciscæ Palutiæ filius , egerat Caufarum in Foro Patronum , & vice Auditoris Camera Apostolicæ jus reddiderat , cum a Clemente XI. anno MDCCXXI. datus est Coadjutor Jacobo Sardinio . Defuncto Bonifacio Spreto , ei commissum est Pauperum Patrocinium . Quatuor annis præfuit Romano Gymnasio , & octogenario major obiit , hoc ipso anno MDCCCL. die XXVII. Aprilis , tumultus in Ecclesia S. Hieronymi Charitatis , præsentibus Advocatis , & Professoribus .

JOANNES ASCEVOLINUS Bertinoriensis , Josephi & Catharinæ Paulutiæ filius , claruit in Foro Romano magni nominis Advocatus . Casilio defuncto , aggregatus est huic Collegio , anno MDCCXXI. vixitque in magna omnium existimatione usque ad annum MDCCXLV.

NICOLAUS SACRIPANTES Romanus , Caroli Cardinalis frater , eidem Coadjutor datus est anno MDCCXXI. cum antea apud Marcellinum Corium Auditorem Rotæ , addiscendo Juri incubuisset . Anno MDCCXL. functus est munere Commissarii Conclavis . Deinde munus dimisit .

NICOLAUS DE VECCHIS Romanus , Petri Pompomii Advocati Consistorialis , & Margaritæ Cyprianæ Reatinæ filius , ab Innocentio XIII. anno MDCCXXI. Coadiutor parenti datus est . Apud Reatinos tamquam Consiliarius in locum Cyprianæ familiæ electus a Civibus supremum Magistratum gessit , quem vocant *Confaloniero* , atque in eodem Magistratu , a Congregatione , quæ imminet optimo Ditionis Pontificæ regimini , annuente Clemente XII. confirmatus . Hunc Clemens Argen-

genvillierius sibi socium adscivit in administrando Gymnasio. Huic etiam Ludovici de Valentibus Advocati Fisci vices sunt demandatæ in Tribunali Visitationis Carcerum juxta Constitutionem *Justitiæ gladium* a BENEDICTO XIV. anno MDCCXLIX. editam. Mortuo Antamoro est meritissimus hujus Collegii Decanus.

GABRIEL DE SERIANIS Asculanus, Gasparis, & Comitissæ Saladinæ filius, ab Innocentio XIII. anno MDCCXXIV. subrogatus in locum defuncti Antonii Serlupii Advocati Consistorialis; nunc Advocatum Senatus, Populique Romani, & Fabricæ Basilicæ Vaticanæ honoratissime agit.

JULIUS CÆSAR FAGNANUS Romanus, Afrubalis, & Claricis Cajetanæ filius, Canonicus Ecclesiæ S. Mariæ in Vialata, a Benedicto XIII. anno MDCCXX. datus est Coadjutor patruo Joanni Francisco Fagnano Advocato Consistoriali. Is seriem Advocatorum Consistorialium ab anno MDCLVI. quo anno Carolus Cartharius suum Syllabum absolverat, usque ad hæc tempora describet fusiori calamo; cujus labori, & diligentia, quæ in hac re diximus, debemus.

VIRGILIUS MONTECATINUS Ferrariensis, Alphonsi, & Constantiæ Malvetiæ filius, ab Innocentio XIII. datus est Coadjutor patruo Antonio. Anno MDCCXXIX. muneris possessionem iniit. Patriæ suæ negotia apud Sedem Apostolicam cum laude administrat.

JOSEPHUS ASCEVOLINUS Romanus, Joannis Advocati Consistorialis filius, & Coadjutor datus anno Christi MDCCXXX. sedem in hoc Collegio, & inter Advocatos, dignissime occupat.

CLEMENS ARGENVILLERIUS Romæ natus est, exeunte anno MDCLXXXVII. Patrem habuit Joannem Civem Parisiensem, cujus Progenitor Carolus Abbavillæ Gubernator in prælio apud Dorlanum, una cum aliis nobilibus, strenuisque viris pro Henrico IV. Galliarum Rege,

ge, uti memorat Davila Hist. bell. Civ. Lib. 15. fol. 778. fortiter occubuit. Mater ipsi fuit Lucretia Catharina Benincasa Romana, cujus frater Andræas post eimensos reliquos Militiæ honores, Inspector primum universi Equitatus, dein vero Dux generalis copiarum omnium Regis Catholici senex non ita pridem obiit Matriti anno MDCCXLII. Alia fuit Clementi ad honores via; artium nempe liberalium, ac Divini, Humanique Juris studium; in quo quidem quammaxime versatus, primi subsellii Advocatus claruit, de nobilioribus in Foro controversiis passim consultus, atque in rebus publicis, præsertim ubi agebatur de tuendis Sedis Apostolicæ juribus, a Clemente XII. non semel adhibitus. Ab eodem Pontifice, anno MDCCXXXVIII. mortuo Bonifacio Spreto, donatur Consistoriali Toga, & annua pensione aureorum quadringentorum. Sed majoribus illum cumulavit beneficiis doctorum virorum amantissimus BENEDICTUS Papa XIV. Nam prioribus Pontificatus sui annis honestatem, ingenium, prudentiamque Viri in pluribus expertus, quo primum tempore, creatio septem supra viginti Cardinalium præconceptæ jamdiu munificentia locum aperuit, inter Prælatos, quos vocant Domesticos, Angevillerium adscivit, & quascumque ex toto Christiano Orbe ad ipsum summum Pontificem deferuntur adversus Judices Ecclesiasticos postulationes, vice sua audire jussit. Quod sane munus potestate amplissimum, dignitate præclarissimum est. Præbenda insuper & Canonicatu in Basilica Lateranensi donavit. Examinatorem Episcoporum, Secretariumque Congregationis, quæ huic examini imminet, constituit. Eundem de se, sedeque Apostolica optime meritum, non semel suis in Constitutionibus commendavit, nempe Constit. cxxxv. & Const. cxlii. Tom. 1. Constit. xvi. Constit. xix. Constit. xxxiii. Tom. 2. in qua postrema cum ageretur de componenda Jurisdictionis Ecclesiasti-

ca

cæ controversia inter Cardinalem Episcopum Tusculanum, & Cardinalem Abbatem Commendatarium S.M. Cryptæ Ferraræ, Pontifex ait se litem hanc absoluisse *in consilium adhibitis duobus viris in Canonica Facultate peritissimis, Dilecto scilicet filio Magistro Idelphonso Clemente de Arostegui Cappellano nostro, & causarum Palatii Apostolici Auditore, qui edito volumine, cui titulus est: Concordia Pastoralis: eximium suæ in hoc rerum genere scientiæ specimen dedit; ac Dilecto pariter Filio Magistro Clemente Argenvilliers Consistorialis Aula nostræ Advocato, ac Prælato Domestico, & Auditore nostro, ejus etiam doctrinæ in hac ipsa controversiarum specie plura monumenta extant in consultissimis Disceptationibus multorum annorum decursu dum in exercitio fori magna cum laude versaretur ab ipso editis.* Anno MDCCXLVI. a Collegio Advocatorum Consistorialium, unanimi suffragio, electus est Rector Romani Gymnasii, licet invitus. Ad hoc autem munus obeundum duos ex eodem Collegio sibi socios adjungi exoptavit; quod quidem alias fuerat scitissime constitutum, vix unquam factitatum. Itaque ex ordine seniorum selegit Nicolaum de Vecchis, ut Physicis præsertim experimentis in Gymnasio, ac Rei Botaniciæ in Horto Medico præesset; ex Ordine vero juniorum Philippum Mariam Pirellium, qui rem omnem litterariam ordinaret, Scholas adiret, bonarum artium studia excitaret, ac conservaret. Adjunxit etiam Josephum Ascevolinum, ut Magistros Grammaticæ, qui in variis Urbis regionibus a Rectore constituuntur, in officio contineret. Quam ipsi, collatis invicem studiis, Summi Pontificis ope, & præsidio, profuerint rei litterariæ, constat ex Cap. x. Lib. 1. hujus Historiæ, & ex Codice Liturgico Ecclesiæ universæ, auctore Viro Clar. Josepho Aloysio Assemanno, aliisque libris a Professoribus editis, Rectoris honoratu. Qui vero Argenvillerium ipsum oculis propemodum

dum intueri velit, epistolam legat, quæ præfixa est Vol. 4. Oper. Clar. Ciampini *De veter. monum.* Ob ejus merita, decreto Collegii die 23. Junii 1751. concessa sunt ei licet absenti integra emolumenta ex promotionibus Doctorum, & alia omnia, etiam ex postulationibus Palliorum provenientia, ut id tamen *deinceps in exemplum trahi nequeat ab aliis cujuscumque sint dignitatis.*

PHILIPPUS MARIA PIRELLIUS Neapolitanus, Domini, & Camillæ de Miranda filius, adolescens meruit, ut eum BENEDICTUS XIV. anno MDCCXL. inter Prælatos Domesticos cooptaverit, & inter Advocatos Consistoriales asciverit, qui primus occuparet in hoc Collegio locum Neapolitano Civi ab Innocentio XII. Pontifice constitutum, & nulli adhuc concessum, datis hisce litteris ad Patres Conscriptos Neapolitanæ Civitatis: *Dilectis filiis Nobilibus viris Electis Civitatis Neapolitanæ. BENEDICTUS P. P. XIV. Dilecti filii Nobiles viri salutem. Permagni semper fecimus inclytam vestram Civitatem, egregiaque perpetuo apud Nos fuit opinio pietatis, atque observantiæ, quibus Nobilitates vestra Pontificem Maximum, Romanamque Sedem debito cultu prosequuta veram inesse sibi Religionem, hoc etiam documento palam ostendunt. Quæ Nobis cum ante oculos obversarentur vix dum ascendere in hanc supremam Ecclesiæ Cathedram, Dei manifesto numine, jussi fuimus, vicem vobis reddere benevolentia nostræ, ubicumque res ita ferat, profecto constituimus. Quocirca Dilectum filium Philippum Mariam Pirellium in illustre Advocatorum Consistorialium Collegium nominatione vestra cooptari mandavimus, gratumque Nobis accidit, eum primum post longas difficultates locum redditum fuisse Vestris Civibus in eodem Collegio assignatum. Illum siquidem novimus conspicua clarum Nobilitate, virtute, bonisque litteris instructum, & modo sedulam exhibet Nobis operam studiumque suum*

A a a a

in-

inter nostros intimos Cubicularios honorifice adscriptus. Vestro igitur non minus merito, quam benignitati nostræ referre debetis quicquid gestum a Nobis fuit pro restituendo uni ex Civibus vestris Consistorialis Advocationis decore; persolutum idcirco Nobis obsequentissimis litteris officium ab ea parte libenter inspeximus, qua vestram erga Nos voluntatem plenam singularis obsequii, religiosæque venerationis officiosissime comprobavit. Et Nos quidem Apostolicam invicem Benedictionem Nobilitatibus vestris, Dilecti filii Nobiles Viri, peramanter impertimur. Datum Romæ &c. Die 4. Februarii 1741.

Hunc etiam idem Pontifex Summus anno MDCCXLI. Neapolim, Beneventumque, ablegavit, ut Cardinalitæ dignitatis insignia deferret Dominico Ursino Gravinensium Duci, & Francisco Lando Archiepiscopo Beneventano. Eum Rex honorifice excepit, uti diximus in nostro libro *De Capella Regis utriusque Sicilia* Cap. XI. §. VI. ubi & exhibuimus litteras, quibus Pontifex Pirellium Regi, ac Reginae commendavit. Hunc Clemens Argenvillierius socium voluit in ordinanda re litteraria Gymnasii Romani. Eundem Pontifex, anno MDCCXLIX. constituit juri dicendo in causis Civilibus in magna Curia Innocentiana; quo munere magno cum omnium plausu nunc temporis fungitur.

PAULUS FRANCISCUS ANAMORUS Romanus, Thomæ Advocati Consistorialis, ac Helenæ Bellonæ filius, anno MDCCXLI. parenti dignissimus Coadjutor datus est.

JOSEPH ANDREAS SCARAMUTIUS Auximanus, Thomæ, & Annæ Mariæ Buttari Caccianemici filius, diu in Foro versatus, datus est Coadjutor Ludovico de Valentibus anno MDCCXLI. tum Thomæ Antamoro in munere Advocati Pauperum. Mortuo Antamoro, pauperum rebus sapientissime patrocinator.

HIERONYMUS TOZZIUS Romanus, Alexandri, & Catharinæ Sauellæ filius, Coadjutor datus est Clementi Argen-

Argenvillerio in munere Advocati Consistorialis, anno MDCCXLI I I. optime meritus.

ALEXANDER LITTA Mediolanensis, subrogatus in locum Caroli Alberti Guidoboni Cavalchini ad Cardinalatum promoti, in munere Advocati Consistorialis, anno Christi MDCCXLIV. optime meritus. Parentes habuit Camillum Litta, & Constantiam Belcredi Papiensem.

LIVIVS BONZETTUS Ariminensis, Andreæ, & Franciscæ Battaglinæ filius, clarus in Foro Romano Advocatus, Nicolao Sacripante munus dimittente, nominatus est anno MDCCXLVI. Advocatus Consistorialis a Collegio juxta Constitutionem *Inter Conspicuos*. At post annum e vivis discessit.

ANTONIUS TANARI Bononiensis, Joannis Nicolai, & Teresæ Zambecariæ filius, Alexandri amplissimi Cardinalis fratris filius, ab anno MDCCXXIX. electus est Advocatus Consistorialis. Sed nonnisi anno MDCCXLVII. muneris possessionem iniit.

THOMAS DE CONSTANTIO Romanus, Joannis Baptistæ Neapolitani, & Rosalindæ de Noto filius, Advocatus Consistorialis anno MDCCXLVII. Coadjutor primum, tum Successor Livii Bonzetti defuncti, & clarus in Foro Advocatus.

GUIDUS CALCAGNINUS Ferrariensis, Cæsaris, & Catharinæ Obici filius, Coadjutor Virgilio Montecatino Advocato Consistoriali datus est anno MDCCXLVIII. simulque inter Aulicos Pontificios, quos Cubicularios Secretos vocant, & inter Referendarios Utriusque Signaturæ meritissime adscitus.

CAJETANUS FORTES Romanus, eximius in Urbe Caesarum Advocatus a BENEDICTO XIV. datus est Coadjutor Nicolao de Vecchis Advocato Consistoriali anno MDCCLI. Parentes habuit Tiberium Piscensem, & Elisabetham Pellegrino.

A P P E N D I X
P R O F E S S O R E S
A D D E N D I.

JOANNEM PECCAMUM Anglum , virum doctissimum , Ordinis Minorum , diximus pag. 440. egisse Lectorem Sacri Palatii . Omnisimustamen illum paulo post renunciatum Archiepiscopum Cantuariensem , nempe anno MCCLXXIX. adhuc docuisse in Schola Sacri Palatii . Narrant enim Scriptores apud Wadingum ad annum MCCLXXIX. quod cum sui sæculi eruditissimus esset , & Romæ in Sacro Palatio legeret Theologiam , plurimi ad illum audiendum confluebant , etiam Episcopi , & Cardinales non pauci , qui quidem viro ad suggestum ascendenti , detecto capite honoris causa assurgebant ; sed cum ad Episcopatum Cantuariensem euectus esset , & adhuc Lectoris munere fungeretur , jam Cardinales , & Episcopi viro suggestum adeunti haud assurgere consueverint , ne viderentur honorem illum tribuere dignitati , qua se superiores cognoscebant , quem antea virtuti tribuebant . Obiit Peccamus anno MCCXCII. Neque is solum Episcopus docuit in scholis Urbis . Albertus de Cattaro Dominicanus , de quo egimus pag. 456. creatus est Episcopus Modrusiensis, anno MDXLVIII. & anno sequente , Episcopus Veglensis , uti testatur Jacobus Echard. Ille tamen , iisdem annis occurrit in antiquis Catalogis Professorum , inter Professores Theologiæ stipendio florenorum biscentum . Et quidem ita inscribitur *R.D. Albertus de Cattaro*, quo significatur dignitas Episcopalis, cum cæteri Professores Regulares , non nisi *Magistri* inscribantur .

GULIELMUS GAISNESBURGIUS Anglus , Ordinis Mi-
no

norum, Professor Theologiæ in Academia Oxoniensi, doctrina, prudentia, pietate clarus, quem Eduardus I. Rex Angliæ, una cum Hugone Manchestrino Dominicano Legatum misit ad Philippum Francorum Regem, pro componendis in Aquitania rebus, egit Romæ Lectorem Sacri Palatii, uti testatur Thomas Ecclestonus. Anno mcccx. electus est Episcopus Vigorniensis. Scripsit libros: *Sermonum ad Clerum: Questionum subtilium: Disceptationum*. Wadingus de Script. Francif.

RAPHAEL DE SPINOLIS Januensis, Ordinis Minorum, insignis Sacræ Theologiæ Magister, an. mcdxxxviii. Lectorem agebat Sacri Palatii Apostolici, eodemque anno electus est Episcopus Ajacensis in Corsica, cui Minister Generalis concessit, ut in suo Episcopio duos sui Ordinis Fratres habere possit, uti ex Regestis ejusdem Ordinis constat. Addendus inter Theologiæ Professores.

BONIFACIUS BEMBUS Brixienfis, peritissimus Græcæ & Latinæ Litteraturæ, docuit tum in Gymnasio Pisano, tum in Gymnasio Romano sub Innocentio VIII. uti testantur Elias Chauriolus in Historia Brixienfi, & Leonardus Gozzandus in Bibliotheca Brixiana, addendusque est Professoribus Rhetoricæ, & Humanitatis.

GEORGIUS ALEXANDER Episcopus Cretensis, Præceptor in Urbe Græcæ disciplinæ memoratur a Volaterrano Lib. 21. Antropol. *de his, qui in reliquis artibus claruerunt*, agens de Sophiano, quem etiam affirmat Romæ docuisse. Addendus est Professoribus Linguarum.

PETRUS FRANCISCUS FRUSTULUS Spoletinus, Cæsaris Borgiæ Ducis Valentini ab epistolis conscribendis, Lector publicus in Romana Sapiencia, Poeta Laureatus, ac Senator Urbis anno mdlviii. memoratur a Jacobillo de Scriptoribus Umbriæ. Edidit tria Poemata carmine heroico, nempe de Croco, de animalibus, ac de gestis Cæ-

Cæsaris Borgia. Adiungendus Professoribus Humanitatis & Rhetoricæ.

NICOLAUM PERUSINUM Procuratorem Generalem Ordinis Servorum B. M. Virginis, & publicum in Romano Gymnasio Professore Philosophiæ, qui edidit *Commentaria in Logicam*, quique obiit anno MDXV. memorant Gianus in Annalibus Par. 2. Lib. 5. Cap. 10. & Jacobillus de Scriptoribus Umbriæ. Supplendus inter Professores Philosophiæ.

BONAVENTURA PIUS vel Faunus e Costacciaro oppido Comitatus Eugubii, Ordinis Minorum Conventualium occurrit in antiquis Catalogis Professorum sub Paulo III. Professor Theologiæ, & Metaphysicæ, sub nomine *M. de Costacciaro*. Is eximie doctus, præcipue in Schola Scoti, & Ecclesiasticis disciplinis, anno MDXLI I. electus est Minister generalis sui Ordinis, & deinde Episcopus Aquensis, ac nonnullos libros circa Scoti doctrinam scripsit, uti Wadingus de Script. Francisc. & Jacobillus de Scriptoribus Umbriæ testantur.

CÆSAR JACOMELLUS sub Paulo III. & Julio III. Logicam profitebatur, Canonicus Basilicæ Liberianæ, qui deinde præfuit Ecclesiæ Bellicastrensi, interfuit Tridentino, obiit MDLXXVI I.

NICOLAUS SCEVOLA Spoletinus, quem inter Professores Rhetoricæ nominavimus, docuit etiã in Perusino Gymnasio Humanas, Græcasque litteras, edidit *Commentaria in epistolas Ciceronis, Orationes, & Carmina*, obiitque Spoleti anno MDLV. uti Jacobillus de Scriptoribus Umbriæ testatur.

MICHAEL SARAVETIUS de Petrasancta Thusciæ oppido, Ordinis Prædicatorum, Romæ anno MDXVI. publico stipendio Metaphysicam diu professus est, uti testantur Leander, qui fuit ejus condiscipulus Bononiæ, & Jacobus Echard To. 2. pag. 38. de Script. Ord. Prædic. Edidit: *Questiones de analogia Entis contra Scotistas*:

istas: Quaestiones de Universalibus: Tractatus de primis & secundis intentionibus: Tractatus de Universalibus: Quaestiones de causalitate primi principii: De principio individuationis: De subjecto Philosophiae.

ANTONIUS MANCINELLUS Veliternus, publicus in Romano Gymnasio Professor Humanitatis, qui plura edidit, memoratur a Theulo in Historia Velitrarum.

HIERONYMUS FRACASTORIUS Veronensis, celeberrimus Medicus, Philosophus, Astrologus, Poeta, Romam veniens a Paulo III. donatus est Cathedra Medicinae in Romano Gymnasio, & menstruo stipendio aureorum sexaginta. Ejus vitam Brucherus in Historia Philosophiae, Niceronius in vitis virorum illustrium, Morerius in Dictionario, aliique plures scripsere. Obiit Patavii anno MDLIII. major septuagenario. Edidit: *De morbo gallico libros tres: De causis criticorum dierum: De Sympathia, & Antipathia: De contagione, & contagiosis morbis: De cura canum venaticorum: Dialogos de Poetica, de anima, de intellectu: Carminum librum de vini temperatura: Carmina super Genesim: Del crecimiento del Nilo.*

HIERONYMUS MERCURIALIS Foroliviensis, praclarissimus Medicus, docuit in Romano Gymnasio, uti Thomassinus in elogiis Doctorum virorum, aliique testantur. Is duobus annis supra triginta natus ad Urbem venit anno MDLXI. Pio IV. Pontifice, ibique donatus Cathedra celebres scripsit libros de arte Gymnastica. Tum a Venetis magna mercede conductus, anno Christi MDLXIX. Patavii res Medicas publice docere coepit, quo etiam munere functus est in Gymnasio Bononiensi, & Pisano. Ab Imperatore Maximiliano II. in Germaniam evocatus, ut ejus consuleret valetudini. Obiit in patria anno MDXCVI. sex annis major sexagenario. Editi ab eo sunt libri: *De arte Gymnastica: De morbis mulierum: Consultationes Medicinales: De componendis medica-*

dicamentis : Varia Lectiões : De venenis : De morbis puerorum : De morbis cutaneis : De morbis oculorum, & aurium : De cognoscendis, & curandis humani corporis affectibus : Hippocratis Opera omnia Græce, & Latine edita : Galeni Opera Latine conversa. De eo Thomassinus, Ghilinus, Morerius, Lindenius.

EVANGELISTA PATAVINUS Augustinianus, quem diximus egisse Professore Philosophiæ ab anno Christi MDLXXXI. cognomento BOSIUS diu docuit apud suos Patavii, Bononiæ, & Romæ, obiitque anno MDXCII. de quo Herrera in Alphab. August. & Portinarius de felic. Patav.

MARIUS DE ACETURA, Tricariensis Diocesis oppido, Ordinis Minorum, Professor Metaphysicæ sub Sixto V. uti diximus pag. 338. cognomento TARALLUS, diu variis in locis apud suos docuit, præsertim Romæ in Coenobio SS. Apostolorum; & Assistentis generalis munere functus est.

FRANCISCUS BRUSCO de Setia, Ordinis Minorum Conventualium, eximius Theologus, docuit apud suos Neapoli, tum a Gregorio XIII. anno MDLXXXIV. obtinuit Cathedram Theologiæ in Romano Gymnasio, in qua docuit annis sex. Tum præfuit Romanæ Provinciæ, deinde Procurator generalis Ordinis, denique Episcopus Litterensis electus anno MDXCIX. obiit anno MDCXXV. de eo Ughellus in Episc. Litter.

AUGUSTINUS CASSANDRI de Castro Fidardo in Piceno, Ordinis Minorum Conventualium, postquam Sacros Canones Florentiæ docuisset, functusque esset munere Regentis, Ferrariæ, Bononiæ, Mediolani, Papiæ; atque in pluribus Italiæ Civitatibus Conciones habuisset, donatus est Cathedra Theologiæ in Romano Gymnasio, & a Paulo V. selectus est Concionator Palatii Apostolici. Egit quoque Provincialem Piceni, Procuratorem generalem Ordinis, & Consultorem Romanæ Inquisitionis

nis. Deinde Episcopus Gravinensis electus an. MDCXIV. obiit MDCXXIII. Prælo paraverat Conciones per annum, & Quadragesimam plurimas, explicationem in Cantica Canticorum, & opuscula Theologica.

HENRICUS SILVIUS Astensis Carmelita, Professor Metaphysicæ, anno MDXCIX. uti diximus pag. 339. fuit Prior Generalis, electusque anno MDCXII. Episcopus Eporediæ, obiit eodem anno. Laudatur a Lucio Belga in Bibliotheca Carmelitarum, & ab Ughello.

JOANNES VAZMORTA Lusitanus, Professor Humanitatis in Gymnasio Romano anno MDLXXXV. memoratur a Ciacconio in vita Cardinalis Alberti Austriaci To. 4. Col. 53. ubi narrat illum nuncupasse huic Cardinali orationem, quam habuit in Gymnasio Romano, cum inciperet explicare librum Paradoxorum Marci Tulli.

PAULUS BENIUS Eugubinus, quem pag. 341. nominavimus, vir doctissimus Græcis, Hebraicis, Latinisque litteris, Orator, Poeta, Philosophus, Theologus. Societati Jesu nomen dederat, e qua discessit, ut Commentaria ederet in Convivium Platonis. Docuit Perusiæ, & Romæ, ac denique anno MDXCIX. Patavii Eloquentiam, stipendio nummorum mille. Fuit a conscribendis epistolis Card. Madrutii, & Francisci Mariæ II. ultimi Ducis Urbini. Obiit Patavii, anno MDCXXV. hæredibus ex asse institutis Patribus Teatinis in quorum Ecclesia jacet. Edidit præter libros alibi recensitos: *Commentaria in Aristotelis Poeticam cum centum Poetica controversiis: In Aristotelis libros Rhetorica Tom. 2. quibus accesserunt: Oratoria disputationes, & Platonis Rhetorica ex ejus scriptis excerpta: In sex primos libros Æneidos Virgilii: Platonis Poeticam ex ejus Dialogis collectam: Orationes: Epistolas: De Historia libros quatuor: Commentaria in Sallustium: Disputationem de Annalibus Baronii: Disputationem Theologicam de Auxiliis: Fuse de eo Jacobillus in Biblioth. Um-*

B b b

bria,

briæ, & Nicolaus Pappadopoli de Gymn. Patav. Lib. 3. Sect. 2. Cap. 25.

PETRUS SERVIUS Spoletanus, quem Medicinæ Professore anno MDCXXXVI. nominavimus pag. 366. edidit *Dissertationem de Unguento Armario sive de natura, artisque miraculis: Institutiones Medicas: Prolusionem Medicam an juvenis possit esse absolutus Medicus: Prolusionem de laudibus Medicinæ: Exercitationes Medicas de sero lactis: Juveniles ferias sive Romanorum Miscellanea: Dissertationem Theologicam: De odoribus*. Obiit Romæ anno MDCXLVI. jacetque in Ecclesia S. M. Angelorum. Fuse de eo Jacobillus in Bibliotheca Umbriæ.

ALEXANDER SALSILLA Capuanus, Professor Philo-phiæ, sub Urbano VIII. ab an. MDCXXX. electus est anno MDCXLI. Episcopus Trevicanus, deinde post annos tres translatus ad Ecclesiam S. Angeli de Lombardis, eodem anno MDCXLVI. obiit.

BENEDICTUS MILANUS Romanus Professor Logicæ ab anno MDCXXVI. per annos quatuor, teste Mandosio To. 2. Bibl. Rom. edidit *Epitalamium in nuptiis Taddei Barberini, & Annæ Columnæ: Orationem de laudibus Card. Joannis Columnæ: Librum variorum Carminum*.

JACOBUS ACCARISTUS Bononiensis, Philosophiam hora matutina professus est ab anno MDCXXXV. usque ad annum MDCXLIV. cum electus est Episcopus Vestanus. Hunc Cartharius in Syllabo Advocat. Consist. loquens de Gratiolo Accariso vocat Theologum, Rhetorem, Philosophum, & Historicum clari nominis, additque edidisse *Prælectiones Philosophicas: Orationes in funere Caroli Arciducis Austria: in funere Annibalis Mare-scotti: in funere anniversario Gregorii XV. De S. Joanne Evangelista: De Deo Trino, & Uno: De Academia Mantuana: De restauratione studiorum: Della Passione*
di

di Christo: De laudibus S. Andreae Corfini: De laudibus S. Gregorii: De laudibus Eleonora Conzaga: De natalibus Virgilii: Scripsisse etiam de Tragœdia, epistolas, vindicationes nonnullarum Gregorii XV. Constitutionum, & Historiam Cardinalis Bentivoli de bello Belgico e lingua Italica in Latinam vertisse. De eo Ughellus in Ep. Vestanis.

FRANCISCUS ROGERIUS Romanus, Moralem Philosophiam ab anno MDCXXXIII. per annos tres professus est. Laudatur a Jano Nicio Erithræo in Pinacotheca, & a Prospero Mandosio in Bibl. Rom. Par. 1. Cent. 2. n. 3. & a Leone Allatio in libro de viris illustribus, ac dicitur Poeticæ facultatis laude claruisse, & plura edidisse *Carmina*, quæ Mandosius, & Allatius recensent.

BONAVETURA PACE de Rusciano Diœcesis Montiferetranæ, Ordinis Minorum Conventualium, Professor Græcæ linguæ memoratus pag. 398. edidit: *Lexicon Græco-Latinum, Italicum, Gallicum, & Hispanicum: Missam S. Joannis Chrysostomi Græcam & Latinam: Arcem litteratoriam pro discendis sex linguarum primordiis Græcæ, Latinæ, Hebraicæ, Italica, Gallica, Hispanica.*

GREGORIUS MANDOSIUS Romanus, Ordinis Prædicatorum, Theologiam in Romano Gymnasio professus est anno MDCXIX. & sequenti, uti testatur Jacobus Echard To. 2. Script. Ord. Præd. pag. 417. qui ejus in Theologia, & concionibus peritiam pluribus extollit.

FORTUNATUS SCACCHUS Fanensis, Ordinis Eremitarum S. Augustini, insignis Theologus, & Concionator, diu apud suos variis in locis docuit, tum Romæ Sacras Litteras, & Patavii Hebraicas publice tradidit. Anno MDCIX. Venetiis agens edidit Biblia in plures linguas conversa. Eum Urbanus VIII. e Maceratensi Gymnasio Roman vocavit, & in locum Fulgentii Gallucci ad Episcopatum Bojanensem translati, præfecit anno

MDCXXIV. Sacratio Pontificio. At post annos quindecim, dimisso munere, se in patriam recepit, ubi obiit anno MDCXLII. major septuagenario. Edidit tria volumina *Myrotheciorum: De cultu & veneratione Servorum Dei: Prediche e Discorsi sopra l'Evangelii*. Scripsitque alia plura, quæ Romæ asservantur in Bibl. Angel. De eo Janus Nicius, & Allatius.

BENEDICTUS STAY Ragufinus, notus Reipublicæ litterariæ, ob *Philosophiam versibus traditam*, editamque, hoc ipso anno MDCCCLI. delectus est Professor Rhetoricæ, & Humanitatis, cum Paulinus a S. Josepho fuerit rude donatus, & sui Ordinis Vicarius generalis constitutus.

PROFESSORES ILLUSTRÉS

D I G N I T A T E

S U M M I P O N T I F I C E S

S I X T U S V. pag. 453.

C A R D I N A L E S

Augustinus Pipia .	pag. 350
Benedictus Lomellinus .	410
Bernardus Aureolus .	443
Constantius Buccafocus .	460
Dionisius Laurerius .	450
Franciscus Sfrondatus .	404
Gentilis Monteflorius .	442
Joannes a Turrecremata .	401
Joannes Minius .	442
Laurentius Brancatus .	475
Marcus Antonius Maffeus .	411
Marcus Vigerius .	445
Matthæus Aquaspartanus .	441
Petrus Paulus Parisius .	408
Reginaldus ex Umbria .	442
Scipio Cobellutius .	418
Silvius Antonianus .	315
Thomas de Vio .	445
Vincentius Maculanus .	471

E P I S C O P I .

Albertus de Cattaro Episcopus <i>Veglensis</i> .	456
Alexander Burgos <i>Catanensis</i> .	323
Alexander Salsillus <i>S. Angeli Lombardorum</i> .	561
Alexius Seradella <i>Sutrinus</i> .	461
An-	

Andreas Gelfuminus <i>Asculanus</i> .	470
Antonius Marinarius <i>Tagastensis</i> .	345
Antonius Balsarinus <i>Carthaginienſis</i> .	349
Antonius Ricciullus <i>Conſentinus</i> .	419
Antonius Cellius <i>Inſulanenſis</i> .	472
Auguſtinus de Angelis <i>Umbriaticenſis</i> .	347
Auguſtinus Caſſandri <i>Gravinenſis</i> .	560
Calixtus Palombella <i>Tarracinenſis</i> .	487
Camillus Portius <i>Aprutinus</i> .	308
Carolus Carnaccioli <i>Bobienſis</i> .	349
Carolus Sgombinus <i>Bellicaſtrenſis</i> .	425
Cæleſtinus Galianus <i>Tarentinus</i> .	484
Cæſar Coſta <i>Capuanus</i> .	412
Dominicus Campanella <i>S. Agatha Gotthorum</i> .	345
Dominicus Galleſius <i>Rubenſis</i> .	428
Fabius Olivadaſius <i>Catacenſis</i> .	394
Felix Monachus <i>Marturanenſis</i> .	415
Felix Via <i>Asculanus</i> .	427
Felicianus Capitonus <i>Avenionenſis</i> .	460
Flaminius Pariſius <i>Bituntinus</i> .	417
Fortunatus Scaccus <i>Porphyrienſis</i> .	563
Franciſcus Angeluccius <i>Verulanus</i> .	423
Franciſcus Breuius <i>Cenetenſis</i> .	402
Franciſcus Bruſchus <i>Litterenſis</i> .	560
Georgius Alexander <i>Cretenſis</i> .	557
Gregorius Formiginus <i>Strungulenſis</i> .	409
Guilielmus de Falgario <i>Vivarienſis</i> .	441
Guilielmus Gainesburgus <i>Vigornienſis</i> .	556
Henricus Silvius <i>Eporedienſis</i> .	339
Hieronymus Curlo <i>Alerienſis</i> .	350
Hieronymus Joannellius <i>Soranus</i> .	418
Hieronymus Politus <i>Trevicanus</i> .	460
Hieronymus Vielmus <i>Æmonienſis</i> .	459
Hieronymus Ricciullus <i>Bellicaſtrenſis</i> .	420
Jacobus Accarifiſus <i>Veſtanus</i> .	562
	Ja-

Jacobus Jacomellus <i>Bellicastrensis</i> .	454
Jacobus Pedicinus <i>Guardiensis</i> .	347
Joannes Antonius Bovius <i>Melphitensis</i> .	329
Joannes Baptista Morra <i>Insulanus</i> .	423
Joannes Staphileus <i>Sebenicensis</i> .	404
Joannes Ludovicus Vivaldus <i>Arbensis</i> .	446
Joannes Baptista Surianus <i>Vigiliensis</i> .	460
Joannes Peccamus <i>Cantuariensis</i> .	440. 556
Joseph Piscullus <i>Catacensis</i> .	468
Josephus Eufanius <i>Porphyrionensis</i> .	477
Julius Castellanus <i>Cariatensis</i> .	336
Justus Fontaninus <i>Ancyranus</i> .	322
Julius Benignus <i>Theffalonicensis</i> .	416
Julius Santuccius <i>S. Agathæ Gothorum</i> .	467
Laurentius Fabri <i>Forosempronienensis</i> .	478
Laurentius Lauretus <i>Adriensis</i> .	465
Lelius Jordanus <i>Roffanensis</i> .	415
Lucas Castellinus <i>Catacensis</i> .	470
Marcus Antonius Bizzonus <i>Fulginatensis</i> .	414
Marcus Antonius Marefcottus <i>Clusinus</i> .	426
Martialis Pellegrinus <i>Nazarenus</i> .	478
Matthæus Guerra <i>S. Marci</i> .	458
Nicolaus Perottus <i>Sipontinus</i> .	299
Nicolaus Perufcus <i>Civitatis Castellana</i> .	411
Nicolaus Righettus <i>Marturanensis</i> .	431
Nicolaus Majoranus <i>Melphitensis</i> .	392
Paulus de Ceria <i>Vestanus</i> .	471
Paulus Ifaresius <i>Squillacensis</i> .	468
Petrus Lambertus Ledrou <i>Porphyrionensis</i> .	478
Philippus y Turbide <i>Venusinus</i> .	349
Ptolomæus Corphinius <i>Bovensis</i> .	335
Raphael de Spinolis <i>Ajacensis</i> .	557
Sanctus Lanuccius <i>Civitatis Castellana</i> .	434
Sigismundus Zannettinus <i>Firmanus</i> .	413
Timotheus Girardus <i>Naulensis</i> .	465
Ad-	

ADVOCATI CONSISTORIALES.

Achilles Maffæus .	409
Angelus Cæsius .	405
Antonius Vellius .	411
Ballionus Montevidianus .	405
Bonsignorus Finettus .	412
Cinus Campanus .	414
Fabius Accorambonus .	406
Jacobus de Nigris .	404
Ivo Coppolus .	401
Julius Benignus .	416
Ludovicus Pontanus .	401
Marius Salomonius .	403
Marcus Antonius Bizzonius .	414
Nicolaus Bufalinus .	402
Oldradus de Ponte .	400
Petrus Ubaldus .	400
Rutilius Alterius .	418
Sigismundus Zannettinus .	413

AD-

ADVOCATI CONSISTORIALES

DIGNITATE ILLUSTRÉS

SUMMI PONTIFICES .

BENEDICTUS XIV.	540
Bonifacius VIII.	488
Clemens VIII.	516
Innocentius X.	521
Paulus V.	516
Urbanus VII.	511

CARDINALES .

Alexander Caprara .	531
Ardicinus de Porta .	493
Bernardinus Scottus .	535
Camillus Astalius .	527
Carolus Cavalchinus .	548
Carolus Cerrus .	525
Carolus Gualterius .	527
Carolus Sacripantes .	547
Dominicus Cecchinus .	523
Dominicus Taurusius .	534
Dominicus de Jacobatis .	502
Fabius Mignanellus .	510
Flaminius Platus .	518
Fredericus Caccia .	533
Joannes Baptista Spada .	523
Joannes Bernardinus Scottus .	509
Joannes Garzia Millinus .	519
Jacobus Simonetta .	506
Joseph Sacripantes .	536

Cccc

Julius Roma.	522
Laudivius Zachias.	521
Lelius Biscia.	520
Marcellinus Corius.	537
Petrus Aldobrandinus.	517
Pompeus Arigonius.	518
Prosper Sanctacrucius.	511
Scipio Lancellottus.	513

E P I S C O P I.

Achilles de Grassis Episc. <i>Montisfalisci</i> .	512
Ambrosius Catarinus <i>Compsanus</i> .	508
Angelus Cæsius <i>Tudertinus</i> .	514
Antonius Montecatius <i>Fulginatensis</i> .	525
Bernardus de Sanctis <i>Aquilanus</i> .	508
Camillus Spretus <i>Cerviensis</i> .	537
Dominicus de Jacobatiis <i>Grossetanus</i> .	502
Fabius Mignanellus <i>Grossetanus</i> .	510
Franciscus Bossius <i>Novariensis</i> .	515
Faustus Casarellus <i>S. Severinae</i> .	521
Hieronymus de Bobus <i>Camerinensis</i> .	517
Jacobus Simonetta <i>Perusinus</i> .	506
Joannes Aldobrandinus <i>Imolensis</i> .	515
Joannes Baptista Rainoldus <i>Lucensis</i> .	526
Joannes Bernardinus Scottus <i>Placentinus</i> .	509
Joannes Beninus <i>Adrinopolitanus</i> .	521
Julius Benignus <i>Tessalonicensis</i> .	521
Laurentius Campegius <i>Cerviensis</i> .	517
Laurentius Pheus <i>Cariatensis</i> .	523
Lucas Albertus Patritius <i>Perusinus</i> .	532
Ludovicus de Grassis <i>Ariminensis</i> .	494
Marcus Antonus Bizzonus <i>Fulginatensis</i> .	516
Marcus Antonius Maffeus <i>Teatinus</i> .	513
Prosper Bottinius <i>Myrensis</i> .	530
	Si-

	571
Sigismundus Zannettinus <i>Firmanus</i> .	518
Tomas Lapsius <i>Fanenſis</i> .	520

C L E R I C I C A M E R Æ.

Angelus Cæſius.	514
Horatius Burgheſius.	516
Jacobus Sardinus.	539
Joannes Aloyſius Tuſcanus.	500
Joannes Beninus.	521
Ludovicus de Graſſis.	494
Tiberius Ceraſius.	519

A V D I T O R E S R O T Æ.

Achilles de Graſſis.	512
Alexander Litta.	519
Bernardinus Scottus.	520
Bonifacius Vitalinis.	489
Bonſignorus Finettus.	515
Camillus de Ballionibus,	508
Fabius Accorambonus.	511
Joannes de Baroncellis.	494
Joannes Aldobrandinus.	515
Joannes Romeus Barbatius.	518
Hieronymus Meltius.	524
Marcellus Rondaninus.	532
Nicolaus de Ubaldis.	497
Paulus de Tuſcanella.	497
Petrus Franciſcus Gypſius.	518

A U D I T O R E S P O N T I F I C I I

Clemens Argenvillerius.	550
Joſeph Sacripantes.	526
Proſper Bottinius.	530

C e c c 2

BUL-

BULLÆ ROMANORUM PONTIFICUM

A D

GYMNASIUM ROMANUM

SPECTANTES

BONIFACIUS PAPA VIII.

SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis filiis Abbati Monasterii S. Laurentii extra muros & Priori Basilicæ ad Sancta Sanctorum, atque Archipresbytero Ecclesiæ S. Eustachii de Urbe salutem & Apostolicam benedictionem. In supremæ præminentia dignitatis divini dispo- sitione Consilii constituti, ad universas fidelium regiones nostræ vigilantia creditas tanquam Pastor Dominici Gregis aciem apostolicæ considerationis extendimus, ad earum profectum quantum nobis ex alto permittitur intendentes, sed ad urbium Urbem, Romanam videlicet Civitatem, quam Divina clementia statuit caput Orbis, eo attentioris meditationis intuitum retorquemus, quo principalius in eadem nostri sedem apostolatus cœlestis dispositio stabilivit & firmavit Ecclesiæ fundamenta. Hanc profecto nimirum inter ceteras Urbes sub christianæ religione fidei militantes uberioris affectionis prærogativa prosequimur, studiosus apostolicis munimus præsiidiis, & condignis libentius gratiis honoramus: ideoque ferventi non immerito desiderio ducimur, quod eadem Urbs quam divina bonitas tot gratiarum dotibus insignivit, Scientiarum etiam fiat foecunda muneribus, ut viros producat consilii maturitate conspicuos, virtutum redimitos ornatibus, ac diversarum facultatum

tum dogmatibus eruditos, sitque ibi fons scientiarum irriguus, de
 cujus plenitudine hauriant universi litteralibus cupientes imbui
 documentis . Ad hunc igitur universalem profectum non solum
 incolarum Urbis ipsius & circumpositæ regionis , sed & aliorum
 qui propter hoc quasi continuo de diversis Mundi partibus con-
 fluunt ad eandem , studio paternæ sollicitudinis intendentes ,
 diligenti super hoc cum fratribus nostris deliberatione præhabi-
 ta , de ipsorum consilio, auctoritate Apostolica duximus statuen-
 dum , quod in Urbe prædicta perpetuis futuris temporibus ge-
 nerale vigeret studium in qualibet facultate , ac docentes ibidem
 omnibus privilegiis , libertatibus , & immunitatibus concessis
 Doctoribus & Scholaribus in studiis generalibus commorantibus
 gaudeant & utantur . Et ne hujusmodi ipsorum studium (quod
 de bono semper in melius dirigi cupimus) perturbari continge-
 geret , auctoritate prædicta decrevimus , ut Doctores vel Scho-
 lares in hujusmodi Rom. studio commorantes non possint inviti
 in Curia Capitolii occasione qualibet civiliter vel criminaliter
 conveniri , nisi forsan (quod absit) homicidium per aliquem
 vel aliquos de eodem studio Romano perpetrari contingeret :
 quo casu Vicarius Rom. Pont. contra Clericos , Senator vero
 vel Senatores qui pro tempore fuerint in Urbe prædicta , contra
 Laicos procedant , & faciant quod iustitia suadebit . Nec ad
 aliquas contributiones in taliis aut collectis imponerentur
 pro tempore habitatoribus dictæ Urbis , sed quæ obsequi
 communi Urbis ipsius præstanda , prætextu moræ , quam in ea-
 dem Urbe contraherent , vel aliqua pedagia ratione rerum sua-
 rum quas ad dictum Romanum studium deferri , vel exinde re-
 portari facerent , doctores aut scholares ejusdem Romani studii
 teneantur , quodque pensiones domorum quas Doctores vel
 scholares in Urbe studiorum causa morantes inhabitarent , taxa-
 ri deberent per duos taxatores , quorum unum ipsi Doctores &
 scholares , & alterum commune ipsius Urbis eligant , & si ii duo
 concordare nequirent , stetur taxationi tertii taxatoris ab eis-
 dem Doctoribus eligendi, ac ultra taxationem hujusmodi nihil ab
 eis possit exigi nomine pensionis pro domibus antedictis : Et li-
 cet Roma communis sit patria , si tamen quispiam litem contra
 scholares peregrinantes causa studiorum in illam super aliquo ne-
 gotio movere voluerit , hujusmodi rei optione data scholaribus
 ipsis eos coram Domino, aut Magistro suo, vel prædicto Vicario

con-

conveniat juxta legitimam super hoc editam sanctionem : & qui contrafecerint pœnam dictæ sanctionis incurrant : Rectores quoque quos Doctores & scholares ejusdem Romani studii pro tempore duxerint eligendos in ipsos Doctores & scholares ac familiares ipsorum , tam circa cognitionem & decisionem causarum civilium , & criminalium civiliter motarum , & etiam criminaliter in criminibus levioribus , quam ipsorum corrigendos excessus leves , ordinariam obtineant potestatem : ut autem Doctores & scholares prædicti eo liberius intendere studio valeant , ac proficere in eodem , quo majoris fuerint gratiæ favore muniti , ipsis auctoritate prædicta concessimus , ut dum hujusmodi studio docendo vel audiendo insisterent , fructus , redditus & proventus omnium beneficiorum suorum cum cura vel sine cura etiam si eorum aliqua personatus vel dignitates existerent , cum ea possint integritate percipere , quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis , cum qua illos perciperent si in Ecclesiis in quibus illa obtinent personaliter residerent , & ad residendum in eis interim minime tenerentur , neque ad id a quoquam valeant coarctari . Non obstant. quibuscunq. statutis , & consuetudinibus contrariis dictarum Ecclesiarum juramento , confirmatione Sedis Apostolicæ , vel quacunq. firmitate alia roboratis , etiam si de illis servandis per se vel procuratores suos præstitissent forsitan juramentum . Verum quia non sufficit privilegiorum & indulgentiarum aliquibus dare præsidia , nisi sint qui super iis eos manuteneant & defendant , cum parum sit in Civitate jus esse , nisi qui illud tueatur existat , discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus , quatenus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios eisdem Doctoribus , ac scholaribus qui ejusdem Romani studii pro tempore fuerint , efficacis defensionis præsidio assistentes non permittatis eos vel eorum aliquos contra hujusmodi statuti , constitutionis & concessionis nostrarum tenores ab aliquibus molestari . Molestatores hujusmodi necnon contradictores quoslibet & rebelles quoscunque & cujuscunque conditionis fuerint aut status , etiam si Pontificali , vel alia quavis præfulgeant dignitate . auctoritate Apostolica postposita compescendo . Non obstant. supradictis seu de duabus dietis edita in concilio generali & nostra qua cavetur , quod Conservatores a sede deputati prædicta aliquos ultra unam dietam a sine diœcesi eorundem trahere non præsumant , & quibuscunque

aliis.

aliis constitutionibus contrariis, dummodo ultra tertiam vel quartam dietam extra suam diœcesim aliquis auctoritate præsentium non trahatur, aut si aliquibus ab eadem sit sede indultum vel in posterum indulgeri contingat, quod excommunicari, suspendi vel interdici non possint per litteras Apostolicas impetratas, vel etiam impetrandas, nisi eadem litteræ impetrandæ plenam & expressam fecerint de indulto hujusmodi mentionem, & quibuslibet litteris & indultis Apostolicis per quas præsentibus non expressis vel totaliter non insertis nostræ jurisdictionis explicatio in hac parte possit quomodolibet impediri, & de quibus earumque totis tenoribus de verbo ad verbum in nostris litteris mentio sit habenda. Volumus autem quod quilibet vestrum etiam super negotio per collegam suum in hac parte primitus inchoato se intromittere valeat, & procedere in eodem, prout & quoties fuerit opportunum. Dat. Anagninæ Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo Tercentesimo tertio. Octavo Idus Junii, Pontificatus Nostri Anno Nono

E U G E N I U S P A P A I V .

SERVUS SERVORUM DEI . .

Ad perpetuam rei memoriam .

A Supremo Patre familias in Domo Domini, superna dirigente providentia insufficientibus quanquam meritis Dispensatores effecti inter curas innumeras, quibus occurrentium rerum, negotiorumque varietatibus obsidemur officii debito pastoralis sollicitudine perurgemur assidua, ut ad domum ipsam sapientiæ doctrinæque ministeria gregem Nobis creditum salubriter evocemus, & fidelibus singulis ad quærenda Litterarum studia, per quæ Divini Nominis Orthodoxæque Fidei cultus protenditur, justitia colitur, tam publica, quam privata res geritur, omnisque prosperitas humanæ conditionis augetur, libenter favores gratiosos impendimus, & opportunæ commoditatis auxilia liberaliter impartimur. Dudum signidem ad universalem profectum non solum Incolarum Almæ

Urbis

Urbis, & circumpositæ Regionis, sed & aliorum, qui quasi continuo, de diversis mundi partibus, ad eandem confluunt Urbem, studio paternæ sollicitudinis intendentes: diligenti desuper cum venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus deliberatione præhabita de ipsorum consilio, auctoritate Apostolica inter alia statuimus, decrevimus, & ordinavimus, quod in Urbe prædicta perpetuis futuris temporibus, generale studium vigeret in qualibet facultate, ac docentes, & studentes ibidem omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus concessis Doctoribus, & scholaribus, in studiis generalibus commorantibus, gauderent & uterentur: quodque in Gabella vini forensis, quod in tabernis venditur, pro qua venditores hujusmodi vini sex denarios pro qualibet libra Camera dictæ Urbis solvere tenebantur, etiam pro libra tres adderentur solidi cum dimidio pro salario Doctorum ad legendum in dicto studio conductorum, aliis occurrentibus inibi juxta ordinationem Rectoris, & Reformatorum, pro tempore existentium præfati studii, deducendis expensis, prout in nostris inde confectis literis plenius continetur. Nos igitur, ut temporis progressu tales in ipsius studii Reformatores assumantur, quorum diligentia & circumspèctione votivos, prosperosque jugiter hujusmodi studium contingat auctore Domino habere successus, dilectorum filiorum Nobilium virorum, Justini Pauli de Planca Legum Doctoris, & nostri Consistorii Aduocati, necnon Joannis de Cappocinis, & Joannis Cecchi de Cangialafinis, modernorum Conservatorum, Civium Romanorum, ac Jacobi de Lodararo de regione Montium: Cecchi de Bucchamatiis de regione Trivii: Laurentii Domini Pauli Toti de regione Columnæ: Laurentii Pauli Collarii de Regione Campimartis: Nuccii Cecchi de regione Pontis: Sylvestri Antonii Paloni de regione Arenulæ: Nuccii Ciaffi de regione S. Eustachii: Cecchi Antonii de Rugeriis de regione Pineæ: Lucæ Nannoli de Bucchabellis de regione Campitelli: Francisci Antonii della Balestra de regione S. Angeli: Juliani Siuscæ de regione Ripæ: Laurentii Benedicti Obicionis de regione Transiberim, Capitem regionum dictæ Urbis, in hac parte supplicationibus inclinati, perpetuis futuris temporibus irrefragabiliter observandæ constitutionis edicto, auctoritate præfata volumus, & ordinamus quod ipsi Conservatores, & Capita regionum etiam pro tempo-

D d d d

re

re existentes annis singulis de mense Decembris , duodecim ex notabilibus Civibus Romanis , inter quos aliqui in Iure Canonico vel Civili Doctores sint primo , necnon alios Tabelliones publicos tres fide ac facultatibus idoneos etiam Cives Romanos eligere , & ipsius Ecclesiæ Camerario , vel ejus Locumtenenti pro tempore existenti præsentare debeant : ipseque Camerarius siue Locumtenens ex hujusmodi Duodecim primo , ut præfertur , electis quatuor (quorum unus omnino in præmissis Jure Doctor existat) ipsius studii Reformatores , & illorum notarium ex dictis aliis tribus tabellionibus , unum constituat , & deputet , qui protinus ex tunc pro talibus habeantur , eorum inibi cujuslibet officium per annum dumtaxat duret , eoque finito Reformatores ipsi de omnibus & singulis per eos circa prædictum illorum officium gestis , & administratis , coram Conservatoribus Urbis , & tribus ex Capitibus regionum per alios Capita regionum communiter eligendis similiter pro tempore existentibus , ac uno alio probo viro ad hoc per prædictum Camerarium vel ejus Locumtenentem deputando , legalem rationem & calculum , reddere sint astricti : & ad id , quodque omnia & singula de rebus , emolumentis , & bonis , quæ ad eos ipsius officii ratione pervenerint , extantia consignent , & quæ negligenter , vel fraudulenter interim administraverint , omnino resarciant illis qui tunc de novo dicti studii Reformatores extiterint , per ipsos Conservatores , qua convenit distinctione coarctentur . Conservatores quoque ac tres ex Capitibus regionum , per ipsos Capita regionum , ut prædicitur eligendi , & Reformatores prædicti simul cum dicto alio , per Camerarium , vel ejus Locumtenentem , ut prædicitur deputando servatis debitibus , & quæ in talibus in dicta Urbe fieri consueverunt subhastationibus & modis , Gabellam hujusmodi vendant , & quæ provenerint inde pecunias apud aliquem , vel aliquos fidos , ac famosos Mercatores , in dicta Urbe pro tempore existentes deponant : & quoties expedierit , ipsi Reformatores , per seipsos pecunias hujusmodi , salariandis inibi Legentibus Doctoribus , aut aliis ipsius studii supportandis oneribus exponere : residuum quoque pecuniarum hujusmodi in alios dicti studii usus , & utilitatem convertere , necnon de præfatorum Conservatorum , & trium , ut præfertur , Capita regionum , & deputandi hujusmodi consensu , pro dicto residuo domum , seu ha-

habitationem , aut Collegium pro pauperibus inibi collocandis, Scholaribus , & studentibus, construi , ædificari, possessionesque , & domos, vel alia immobilia bona , ad ipsius Domus seu collegii opus emere , necnon omnia alia , & singula quæ in præmissis , & circa ea quomodolibet necessaria , vel opportuna fuerint , facere , gerere , exercere valeant : super quibus omnibus plenam liberamque concedimus eis tenore præsentium potestatem . Non obstantibus omnibus quæ in dictis literis non obstare volumus , cæterisque contrariis quibuscunque . Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere , vel ei ausu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare præsumpserit , indignationem omnipotentis Dei , ac Beatorum Petri , & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum . Dat. Romæ apud Sanctum Petrum , Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo trigesimo secundo. Septimo Idus Feb. Pontificatus Nostri Anno Secundo .

S I X T V S P A P A I V .

SERVUS SERVORUM DEI .

Ad perpetuam rei memoria .

Solicitude Pastoralis officii Nobis licet immeritis supremæ dispositione commissa studium Nostræ mentis sollicitare non desinit, sic rebus singulis providere, quod ea, quæ, minus rite & in aliorum præjudicium procedere dignoscuntur, ad statum debitum reducantur, quævis Romanæ Curiæ officia in suis Juribus & auctoritatibus conserventur . Sane, sicut accepimus, nonnulli Apostolica, & Imperiali simul, seu altera earum auctoritate, facultatem promovendi ad Doctoratus, & Licentiæ gradum in utroque, vel altero Jurium habentes, in Urbe, in qua cum Romana Curia residemus, & extra, ac prope eam hujusmodi facultate eis concessa uti, & ad hujusmodi gradus minus idoneos promovere non verentur, in Apostolicæ sedis, & dilecti filii Raphaelis S. Georgi ad Velum avreum Diaconi Cardinalis Nostri, & pro tempore existentis Romani Pontificis Camerarii

D d d d 2

qui

qui Vniverſitatis Studii Curia, & Urbis earumdem Cancellarius Generalis exiſtit, & in hoc Apoſtolica, & Imperiaii fungitur potestate, auctoritatis, ac Collegii Advocatorum prædictorum, ſub quorum promotione, examine, approbatione in Vniverſitate prædicta promovendi ad gradus prædictos hætenus promoveri conſueverunt, præiudicium, & gravamen. Nos igitur abuſioni huiusmodi obviare volentes, ut debemus, Motu proprio, non autem ad eorumdem Cancellarii, & Advocatorum, aut alterius ſuper hoc oblata petitionis inſtantiam, ſed de Noſtra mera deliberatione, & ex certa Noſtra ſcientia, omnibus, & ſingulis, qui huiusmodi facultatem in præſentiarum habent, & pro tempore habebunt, Auctoritate Apoſtolica præſentium tenore diſtrictius inhiibemus, ne facultate prædicta in præfata Urbe, & quovis alio loco, in quo Romanam Curiam pro tempore reſidentiam facere, aut ex quavis cauſa eſſe contigerit, aut extra Urbem, & locum huiusmodi in locis illis vicinis infra duas dietas, uti præſumant; itaut ſi ſecus fecerint, tam ipſi, quam illi, qui ab eis promoti fuerint, & illorum examini, & promotioni huiusmodi intereſſe præſumpſerint, excommunicationis ſententiam incurrant; & promovendi facultate huiusmodi ſine ſpe reſtitutionis ſint privati eo ipſo; Et tales ſic promoti, & graduati pro non promotis, & graduatis habeantur, & reputentur. Et ſi huiusmodi facultate ſic abutentes de numero eorumdem Advocatorum fuerint præter huiusmodi pro prima vice ſuſpenſionis ab officio Aduocationis pœnam ad annum ex tunc proxime ſequentem eo ipſo incurrant; & ſi, ſuſpenſione durante, ſe in Advocatorum officiis quomodolibet ingerentur, & ſimiliter, ſi ultra, quam ſemel, contravenire præſumpſerint, officiis aduocationis eo ipſo privati exiſtant, eorum nomina de Advocatorum Matricula deleantur. Statuimus inſuper, & ordinamus, quod ſi aliquando contingat per Sedem Apoſtolicam alicui committi, ut aſſumptis ſecum aliquibus in Jure Doctõribus aliquem examinet, & ſi idoneum reperierit, illum promoveat ad Licentiæ, & Doctõratus gradus huiusmodi, vel alterum eorum, talis, cui huiusmodi commiſſio fiat in eadem Curia, ſeu extra, & prope locum ejus, in huiusmodi examine alios, quam dicti Collegii Advocatos ſecum habere non poſſit, etiamſi in commiſſione ſibi facta huic ſtatuto derogaretur expreſſe: Et ſi ſub aliorum Doctõrum examine illum promovere præſumpſerit,

talis

talís sic promotus, pro promotó nullatenus habeatur, si non doceat se sub examine, & approbatione, tot ex dictis Advocatis promotione hujusmodi intervenisse, quot Doctores cum promovente in ejus examinatione assumi mundabuntur. Nec liceat eidem promoventi pro promotione ipsa majora, quam Locumtenens dicti Cancellarii percipere solitus est, directe, vel indirecte emolumenta percipere sub pœna interdicti ingressus Ecclesiæ, si Episcopus, vel superior, & excommunicationis, si inferior Episcopo fuerit, eo ipso incurrenda. Decernentes, per quascunque etiam derogatorias clausulas nunquam præsentibus Litteris censerí derogatum, nisi illis, earum inserto tenore de verbo ad verbum contigerit derogari, vel quoties præfatum Collegium eorundem Advocatorum a Nobis, & pro tempore existente Romano Pontifice, nostro, & illius vivæ vocis Oraculo, aut alias certificati fuerint, nostræ, & ejusdem Pontificis intentionis esse ea vice præsentibus literis derogare, ac irritum, & inane quicquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Et ne de præmissis quispiam valeat ignorantiam allegare, volumus, quod præsentis litteræ in Cancellaria Apostolica publicentur, & in quinterno ejusdem Cancellariæ describantur, & cuicumque petenti earum tenor, sicut & aliarum inibi descriptarum Apostolicarum Constitutionum, detur, eique sic dato stetur ad plenam probationem, sicut originalibus litteris staretur, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, statuti, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire si quis autem &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ MCDLXXXIII. XIV. kalen. Octobris. Pontificatus Nostri anno XIII.

LEO

L E O P A P A X.

SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

DUm suavissimos atque uberes fructus, quos viri litterarum scientia prediti in agro Domini in dies producant, animo contemplamur, dumque, quam utilis & necessarius pro spiritualium temporaliumque rerum in hac plena tenebris & caligine vita regimine & directione salubribus, sit ipsarum litterarum usus, sedula meditatione perpendimus, inter sollicitudines varias, quibus pro injunctæ nobis desuper Apostolicæ servitutis officio prospere & feliciter exequendo, undique angimur, illam libenter amplectimur, per quam in singulis orbis partibus litterarum Studio vacare cupientibus illarum capessendarum occasio & commoditas ministraretur: sed ut hoc in Urbe nostra votivos sortiatur effectus, eo propensior cura nos urget, quo Urbs ipsa Vicarii Christi in terris Regia antequam ejus oculos semper posita, tanquam Apostolicæ Sedis validissimum firmamentum supra cæteras orbis Urbes principatum obtinere dignoscitur: dignumque est, sicuti ejus excellentissima est conditio, sic etiam ipsius incolæ & habitatores in omni virtutum genere, & præcipue Liberalium Artium disciplina, quæ ipsarum est nutrix & alumna virtutum, alios antecellat. Dūdum siquidem fel. rec. Eugenius Papa III. Prædecessor noster, tunc Conservatorum, & Capitem Regionum dictæ Urbis supplicationibus inclinatus, de fratrum suorum consilio Apostolicæ auctoritate, statuit, decrevit, & ordinavit, quod in Urbe prædicta perpetuis futuris temporibus Generale Studium vigeret in qualibet facultate, ac Docentes & Studentes ibidem omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus concessis Doctoribus, & Scholaribus in Studiis generalibus commorantibus, gauderent, & uterentur, ac Doctores & Scholares in ipso Romano studio commorantes non possent inviti in Curia Capitolii occasione qualibet civiliter vel criminaliter conveniri, nisi forsan
pro

pro homicidio per eorum aliquem vel aliquos perpetrato , in quo casu Vicarius Romani Pontificis in spiritualibus contra Clericos , & Senator seu Senatores , qui pro tempore forent in eadem Urbe , contra laicos procederent , & facerent quod Justitia suaderet : nec idem Doctores & Scholares Urbis ad antiquas contributiones in Taliis aut collectis , quæ imponerentur pro tempore habitatoribus dictæ Urbis , seu aliqua obsequia Comuni Urbis ipsius præstanda , prætextu moræ , quam in eadem Urbe traherent : vel aliqua pedagia ratione rerum suarum , quas ad dictum Romanum itudium deferri , vel exinde reportari facerent , teneantur . Quodque pensiones Domorum , quas in eadem Urbe , Studii causa commorando , inhabitarent , taxari deberent per duos Taxatores , quorum unum ipsi Doctores , & Scholares , alterum Commune Urbis eligerent : & si duo concordare nequirent , staretur taxationi tertii taxatoris , ab eisdem Doctoribus & Scholaribus eligendi , ac ultra taxationem hujusmodi , nihil ab eis posset exigi nomine pensionis pro Domibus antedictis . Et licet Roma communis omnium esset patria , si tamen quispiam litem contra Scholares in illa causa Studii hujusmodi peregrinos super aliquo negotio movere vellet , hujusmodi rei optione data Scholaribus ipsis , eos coram Domino aut Magistro suo , vel Vicario prædicto convenire t , juxta legitimam super hoc editam Sanctionem , & qui contrafacerent , pœnam dictæ Sanctionis incurrerent : Rectores quoque studii Urbis hujusmodi pro tempore existentes , in ipsos Doctores & Scholares , ac Familiars ipsorum , tam circa cognitionem & decisionem causarum civilium & criminalium , civiliter & criminaliter in criminibus levioribus motarum , quam ipsorum corrigendos excessus leves , ordinariam potestatem obtinerent , eisdem Doctoribus & scholaribus , quo litterarum Studio commodius possent incumbere . Quodque quandiu in præfato Urbis studio docendo vel audiendo versarentur , fructus , redditus , & proventus omnium beneficiorum suorum cum cura vel sine , etiam si eorum aliqua dignitates vel personatus existerent , quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis , cum ea integritate percipere valerent , cum qua illos perciperent , si in Ecclesiis in quibus illa consisterent , personaliter residerent , & ad residendum interim in ejusdem minime tenerentur , nec ad id a quoquam possent compelli . Et ut pro dicti studii mantentione facultates

né-

necessariæ non deessent , & de simili consilio , & dilectorum filiorum Populi Romani , qui pluries super iis in eorum publicis congregationibus tractatum habuerant , & sic fieri desiderabant , expresse consensu , etiam statuit & ordinavit , quod ex tunc de cætero in perpetuum Gabella vini forensis in Tabernis pro tempore vendendi , pro qua venditores hujusmodi vini sex denarios pro qualibet libra augetur & pecuniæ inde provenientes , juxta ordinationem , tunc & pro tempore existentium Rectoris & Reformatorem dicti studii in salaria Doctorum , per eos ad legendum in eodem studio pro tempore conductorum , et alias expensas in dicto studio occurrentes , & non in alios usus exponeretur , nec Gabellæ hujusmodi augmentum duraret , nisi ipso Urbis Studio durante , decernens ex tunc irritum & inane si secus super permissis , a quoquam quavis auctoritate , scienter vel ignoranter contigerit attentari , prout in ipsius Prædecessoris desuper confectis literis plenius continetur . Cum autem (sicut exhibita nobis nuper pro parte venerabilis fratris Dominici Jacobatii de Faceschi Episcopi Lucerini Referendarii , & in eadem Urbe , ejusque districtu in spiritualibus Vicarii nostri , qui etiam dicti studii Romani Rector exiit , & dilectorum filiorum Petri de Merilis , & Joannis de Arcionibus , & Joannis Baptistæ de Ecclesia , ac Jacobi de Palenis Civium Romanorum , ejusdem Studii Reformatorem petitio continebat) licet Gabella prædicta pro ipsius studii in florida & fructifera manutentione , & communi Civium & aliorum undecunque ad Urbem studii hujusmodi causa pro tempore venientium , utilitate , & commodo aucta fuerit , & ob auctam quoque benedicente Domino , ejusdem populi multitudinem , augmentum ipsum adeo creverit , ut ex illo viris in qualibet litterarum disciplina quantumvis egregiis honesta salaria constitui possint , ipsiusque Studii Romani universitas Doctoribus & Scholaribus inter cæteras studiorum generalium in Italia universitates , frequens & celebris esse deberet , tam a pluribus citra annis adeo in illo scholarium copia defecit ut quandoque plures sint qui legant , quam qui audiant : quod ex eo potissimum creditur provenire , quod præmissa per Eugenium Prædecessorem præfatum Scholaribus immunitas , & alia privilegia prædicta minime observantur , & Lectores ipsi Romanæ Curiae negotiis se involventes , legendi munus , ad quod sunt justa mercede conducti , passim omittunt . Pro parte eorundem
Domi-

Dominici Episcopi Rectoris, & Reformatorem nobis fuit humiliter supplicatum inclinati, & ex certa nostra scientia, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, dictas Eugenii Predecessoris litteras approbamus & innovamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus: Decernentes omnia & singula in eisdem litteris contenta, præsertim quod de scholarium exemptione, immunitate, & aliis illis concessis prærogativis, & gratiis in eis traditur, debere inviolabiliter observari. Et nihilominus hac irrefragabili, & perpetuis futuris temporibus valitura constitutione, statuimus, decernimus, & ordinamus, ut ex nunc de cætero, præter alios, qui necessarii fuerint in qualibet facultate Lectores, unus saltem in Jure Canonico, & unus in Jure Civili Doctores, & unus in Philosophia seu Medicina magistri, eminentis literaturæ viri undecunque ad legendum in scholis publicis dictæ Urbis solitis temporibus & diebus, justis & honestis salariis, arbitrio pro tempore existentium Rectoris & Reformatorem dicti Studii, juxta ipsorum Doctorum, & Magistrorum qualitates, de Romani Pontificis licentia, moderandis, & assignandis, per eosdem Rectorem & Reformatores, communi opportuna in hoc per eos adhibenda diligentia, annuatim conducantur: & nullus dictorum duorum Doctorum sic conducendorum, interim advocacionis, aut præterquam Domi, si voluerit, consulendo, quodvis aliud Curia, vel Urbis prædictarum officium valeat exercere, sed tam ipsi, quam cæteri omnes ad legendum in hujusmodi Scholis, pro tempore conducti, solitis temporibus, & diebus, horisque ad id eis per Rectorem & Reformatores præfatos statutis, legitimo impedimento cessante, commissum sibi legendi munus obire, & post finitas lectiones per aliquod conveniens spatium, circulos in eisdem Scholis tenere debeant. Et si quis ex eis non legitime impeditus a legendo cessaverit, quoties id fecerit, toties dupli ejus quod pro qualibet lectione constituto ei salario, ipsum attingere discernetur, quod pro una, Bidellis sive Nuntiis dicti studii id legitime denuntiantibus, tribus reliquis quartis partibus fabricæ scholarum earundem ex nunc applicamus, pœna mulctetur, & ei tradenda Bulletta, seu mandato defalcandi, & denunciandi, ac curam dictæ Fabricæ habenti, juxta applicationem prædictam persolvendi. Et quoniam inutilis hæc provisio de facili reddi posset, nisi sint qui ejus transgressores avertant, & Scholas ipsas sollicitè visitent, &

E e e

fre-

frequentent , quod Rector cum duobus saltem dictorum Reformatorum , semel in mense , & pluries ubi cognoverint expedire , diebus , atque horis variis & incertis , ad ipsas Scholas , se personaliter conferant , & eas earumque Lectores dum legunt , dum tenent circulos , visitent ; & si qua correctione aut reformatione digna viderint , illa corrigant & reforment ; & unus ex eisdem Reformatorebus seorsum , bis saltem in hebdomada , visitationis hujusmodi officium subeat per se ipsum ; transgressiones , aut alia corrigenda , vel reformanda , cum Rectore conferat & Collegis , ut eorum opera sic adhibita (super quo eorum & ipsorum cujuslibet conscientias oneramus) studium prædictum votivis proficiat incrementis . Bidelli vero seu Nuntii præfati , aut eorum alter rotuli collationatam copiam habeant penes se , in quo scripta sint nomina omnium Lectorum , & qua quisque hora sit lecturus , & juxta illius ordinem & tenorem Scholas circumneant : Festa Palatii consueta in Scholis ante Cathedram , Doctoribus & Scholaribus nuntient , & si quem ex dictis Lectoribus , suo loco abesse repererint , adhibito teste , illum annotent , & in fine cujusque hebdomadæ , Notario dicti Rectoris , & Reformatorum notitiam fideliter deducant , & in scriptis tradant . Et si dicti Bidelli in præmissis negligentes fuerint , pro tempore existentem ipsius Studii Rectorem pro prima ejusdem Rectoris arbitrio , pro secunda vero vicibus salarii & emolumentorum omnium unius semestris in dictam Fabricam convertendorum amissionis poena mulctentur . Quod si tertio in similem inciderint negligentiam , officio Bidellatus hujusmodi perpetuo privati , & ad illud ulterius obtinendum inhabiles sint , illudque vacare censeatur eo ipso , & ne (quod passim evenit) Lectores præfatos , & legendi , & salaria non sine tædio percipiendi , duplex cura fatiget , quod dilectus filius modernus depositarius pecuniarum dictæ Gabbellæ , antequam de officio depositariatus hujusmodi se ulterius intromittat , & sui in dicto officio successores , antequam ad illud quomodolibet admittantur , cautionem , prestent , de salariis dictis Lectoribus , pro tempore constitutis , juxta mandata desuper confici solita , & eis exhibita , absque moræ dispendio integre persolvendis : Quod si depositarius ipse solutionem hujusmodi per tres dies post præsentationem mandati sibi factam , distulerit , licet dictæ Gabbellæ conductoribus , salaria ipsa iuxta dicta mandata , quamvis
illa

illa ad depositarium sint directa, cum retentione pro se emolumentorum inde provenientium, quæ capita solidorum vocantur, auctoritate præsentium libere persolvere ex pecuniis ejusdem Gabellæ: ad quod faciendum, & singulas tertias partes salariorum hujusmodi per decennium antequam ipsius solutionis dictis Lectoribus pro tempore faciendæ terminus advenerit, pro tempore existenti depositario præfato cum effectu assignandas, conductores ipsi in contractu conditionis dictæ Gabellæ specialiter, etiam sub aliqua pecuniaria pœna, debeant obligare. Insuper inhibemus sub excommunicationis latæ sententiæ, & dupli ejus in quo læsio committetur, si estimationem recipiat, parti damnum vel injuriam patienti, ex nunc applicati, pœna, quoties contraventum fuerit, ipso facto incurrenda, Dilectis filis modernis, & qui pro tempore fuerint, dictæ Urbis Gubernatori, Senatori, Curiæ causarum Camere Apostolicæ Auditori, cæterisque Curiæ & Urbis prædictarum ordinariis & extraordinariis Judicibus, ne super causis contra dictos Scholares seu eorum aliquem pro tempore motis, & dohanarum ac aliarum gabellarum quarumcunque etiam ratione portarum, & pontium dictæ Urbis exactoribus, ne in rebus & bonis ad dictos Scholares, pro eorum studio hujusmodi inservientium usu pertinentibus, contra exemptionem, & immunitatem prædictas, in ipsorum Scholarium, seu alicujus eorum præjudicium, directe vel indirecte, quovis quæsito colore, quicquam facere, vel attentare præsumant. Quocirca per Apostolica scripta mandamus præfato Dominico Episcopo moderno, & qui pro tempore fuerit dicti Studii Urbis Rectori, prædictis modernis, ac pro tempore existentibus Reformatoribus, ut præmissa omnia & singula quantum ad eos attinet observent, & quoad alios cujuscunque status, gradus, & conditionis fuerint, faciat ipse Rector de dictorum Reformatorem consilio auctoritate nostra firmiter observari: transgressores, contumaces, & inobedientes quoscumque per censuram Ecclesiasticam, & alia juris de quibus sibi videbitur, opportuna remedia, appellatione quavis omnino remota, compescendo. Venerabili vero Fratri nostro, Raphaeli Episcopi Ostiensi moderno & qui pro tempore fuerit Collegii Venerabilium fratrum nostrorum dictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Decano, ac pro tempore existentibus, primo ex Presbyterorum, ac primo ex Diaconorum Cardinalium hujusmodi ordinibus qua-

tenus Rectori & Reformatoribus, Doctoribus, & Scholaribus præfatis, quando & quoties pro parte ipsorum, vel alicujus eorum fuerint requisiti, in præmissis efficacis assistant præsidio defensionis, faciantque eos, & eorum quemquam respective, auctoritate, facultate, exemptione, immunitate, & cæteris supradictis pacifice uti, frui, & gaudere, non permittentes ipsos per quoscunque desuper indebite molestari, perturbari, aut inquietari. Barricello quoque Connestabilibus, Marefcallis, & cæteris Curia & Urbis prædictarum executoribus quibuscunque præsentibus & futuris, ut præfati Rectoris mandata contra quoscunque tam personaliter quam realiter exequenda, præmissorum occasione, & auctoritate præsentium, de dictorum Reformatorum vel saltem duorum ex eis consilio pro tempore decreta, sollicitè, & fideliter exequantur. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus dictæ Urbis juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, necnon omnibus illis quæ dictus Eugenius Prædecessor in suis literis prædictis voluit non obstare contrariis quibuscunque: aut si aliquibus communiter vel divisim a dicta sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Cæterum quia ob Curia nostra in Urbe continuam residentiam frequens in eadem Urbe est Ecclesiasticarum personarum concursus, & modernis temporibus, pro clariori Canonum intelligentia, legum cognitio non ab re esse dignoscitur: quibusvis Archidiaconis, Decanis, Plebanis, Præpositis, Cantoribus, & aliis Clericis sæcularibus etiam personatus habentibus, ac Presbyteris, quibus leges audire sub excommunicationis sententia, & aliis pœnis, est a jure prohibitum, in studio Urbis hujusmodi dumtaxat, pro clariori dictorum Canonum intellectu, Leges, sine alicujus censuræ sive pœnæ incurfu audiendi (sanctæ commemorationis Honorii Papæ III. similiter Prædecessoris nostri, & aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis nequaquam obstantibus) auctoritate & tenore præmissis, plenam & liberam licentiam elargimur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, innovationis, decreti, statuti, ordinationis, inhibitionis, & elargitionis infringere, vel ei au-

ausu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare præsum-
pserit , indignationem omnipotentis Dei , ac Beatorum Petri &
Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum . Datum Romæ
apud Sanctum Petrum , Anno Incarnationis Dominicæ , Mille-
simo quingentesimo tertio decimo , Nonis Novembris . Pontifi-
catus Nostræ Anno Primo .

L E O P A P A X .

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam .

QUam omnibus fere Nationibus religioni res litteraria as-
sociata commodi semper attulerit , & Una Virtutum
parens , officiorumque Magistra Christiana Fides ma-
ximo cunctis potest esse argumento . Ea siquidem
a Viris sanctimonia , litteraturaque conspicuis , quorum salu-
berrima disciplina Dei lætificat Civitatem , ab ipsius primi in-
cunabulis olim educta , crescentibus mox annis acerrime semper
defensa , & in hoc demum , quo nunc est , Majestatis fastigio
erecta , & collocata fuit . Etenim Urbs Roma Terrarum Domi-
na , Gentiumque triumphatrix , & si virtute , ac armis Orbis
imperium adeptæ antea fuit , litteris tamen , ac vera Christi Re-
ligione , quod nulli unquam hucusque contigit , nec imposte-
rum continget , Cæli quodammodo Regina est effecta . Nobis igitur ,
qui disponente rerum omnium Opifice , ejusdem Urbis
Nostræ , & communis omnium Patriæ saluti præsidemus , non
alienum merito visum fuerit , & omni cum diligentia curare ,
ut & in illa , Romanoque præsertim Gymnasio res litteraria con-
tinuo propagetur , religio , & Divinus cultus semper adaugetur ,
Sane nuper ad summum Pontificatum Divina providentia cum
assumpti fuissimus , & restituto in pristinis Juribus dilectis Fi-
liis Populo Romano inter alia Vectigal Gymnasii Romani multis
antea annis ad alios usus distractum eidem restituissimus , ut
Urbs

Urbs Roma ita in re litteraria , sicuti in cæteris rebus totius Orbis caput esset , procuravimus , accersitis ex diversis Locis ad profitendum in Gymnasio prædicto Viris in omni doctrinarum genere præclarissimis , quo factum est , ut præcedenti anno Pontificatus Nostri primo talis studentium numerus ad Urbem eandem confluerit , ut jam Gymnasium Romanum inter omnia alia totius Italiæ principatum facile obtenturum videatur . Quia vero postmodum diligenter consideravimus , quod si intra dictum Gymnasium , quousque nos in illo aptiorem amplioremque & ut animo proposuimus , magna impensa per nos ædificandum , & ornandum locum ad infra scripta elegerimus pro nunc in schola antiqua , quæ est ad sinistram principalis Ostii dicti Gymnasii , Sacellum , seu Capellam construi , seu ordinari mandaretur , & in ea Una Præpositura , quæ in Clero Romano dignitas esset , pro uno Præposito , Accademiæ Romanæ nuncupando , & duæ perpetuæ Capellaniæ , pro duobus perpetuis Capellanis ejusdem Accademiæ Romanæ nuncupandis , qui Capellani , quatenus sacerdotes essent , ad id vacare possent per se ipsos , alias per Sacerdotes idoneos qualibet die , qua in dicto Gymnasio ordinariæ , vel extraordinariæ legitur , Missam in primo crepusculo alternatim celebrare tenerentur , per nos erigentur : Et insuper in eadem Capella Creationes Doctorum in quovis disciplinarum genere , nec non disputationes publicæ , etiam admittendorum inter Aduocatos Consistoriales , & Capellanos Nostros , Causarumque Palatii Apostolici Auditores , Lectio Rotuli dicti Gymnasii una cum solita oratione in die Festivitatis S. Lucæ , & alii actus publici , seu privati per quasvis personas litteratas in Ecclesia S. Eustachii de Urbe hucusque fieri soliti , & consuetudine fierent , id profecto in prædicti Gymnasii decorem , cultus divini augmentum , Professorumque , & Auditorum dicti Gymnasii , animarum salutem , commoditatemque , & utilitatem tenderent . Ad Omnipotentis igitur Dei Laudem , motu proprio , & ex nostra certa scientia , non ad alicujus super hoc nobis porrectæ supplicationis instantiam , sed de nostra mera deliberatione Capellam in honorem S.S. Leonis Papæ , & Fortunati Martyris convenienti ædificio construi , & ædificari mandamus , in easque ex nunc , prout ex nunc Præposituram , quæ in Clero Romano dignitas sit pro uno Præposito Accademiæ nuncupando , & duas perpetuas Capellanas pro duobus perpetuis Capellanis ejusdem Accademiæ

miæ Romanæ nuncupandis , qui Capellani , quatenus Sacerdotes sint , & ad id commode vacare possint per se ipsos , alias per Sacerdotes idoneos qualibet die in dicto Gymnasio ordinariæ , vel extraordinariæ legitur , in Capella predicta Missam in primo crepusculo alternatim celebrare , & observato die , quo Altissimo , quodocunque placuerit nos a terrenis ad celestia transferre , solemne anniversarium tam pro nostra , quam aliorum ex Familia nostra de Medicis , qui Romæ obierint , Animarum salute dicta die annuatim facere teneantur , Auctoritate Apostolica tenore præsentium erigimus , & instituimus , ac pro dote centum , pro cujuslibet vero ex Capellanis quinquaginta ducatos auri de Camera ex pecuniis veltigalis Gymnasii prædicti , eidem Præposito , & Capellanis eodem tempore , & modo , quibus Rectori , & Reformatoribus dicti Gymnasii eorum Salaria solui censuerit , soluendos perpetuo applicamus , & assignamus , donec de alia convenientiori dote providerimus , nec non Jus patronatus dicti Capellæ , ut sint , qui Præpositum , & Capellanos pro tempore auxilio , ope , & favoribus quodocunque opus fuerit , prosequantur , dilectis Filiis hominibus ex eadem Familia Nostra de Medicis , qui Romæ fuerint pro tempore ; Jus præsentandi personas idoneas ad Præposituram , & Capellanias prædictas , dum illas pro tempore vacare contigerit , dilectis filiis Reformatoribus Gymnasii prædicti pro tempore , qui tamen Reformatores , adveniente imposterum casu vacationis Præposituræ , aut alicujus ex Capellanis prædictis , ad dictam Præposituram , non nisi aliquem e Professoribus Litterarum in dicto Gymnasio Romano , vel si forte inter eos Romanus aliquis non fuerit , Forenses , idoneum tamen , & sufficientem , ad Capellanias numero prædictas , si non ex dictis Professoribus , & Romanis , saltem non nisi veros cives Romanos litterarum studiosos , & doctos moderno , & pro tempore dicti Gymnasii Rectori per eum ad deputationem hujusmodi instituendos præstare possint , & valeant . Quæ Rectoris pro tempore institutio , seu confirmatio , etiamsi in futurum contingat , dictum Rectorem Prælatum non esse (ut nunc est) sed simplicem Clericum , aut merum Laicum esse , easdem vires , & eundem effectum habeat , proinde ac si esset institutio per nos , seu per alios Pontifices successores nostros Romanos pro tempore in dictis Præpositis , & Capellanis respectively facta , perpetuo reservamus , concedimus ;

mus ; statuimus insuper , & ordinamus , quod de cætero in dicta Capella creationes Doctorum in quovis Disciplinarum genere , necnon disputationes publicæ admittendorum in Advocatos Concistoriales , & Capellanos Nostros Causarum Palatii Apostolicis Auditores , Lectio Rotuli dicti Gymnasii una cum solita Oratione in die Festivitatis S. Lucæ , ac alii actus publici , & privati per quasvis personas Litteratas in Ecclesia S. Eustachi de Urbe hæctenus fieri soliti , & consueti , deinceps fiant ; Quodque dicta Præpositura sit in Clero Romano , & Præpositi Accademiæ Romanæ nuncupentur , & pro talibus habeantur , & reputentur , & reputentur , ac quibuscumque honoribus , præminentis , gratiis , & prærogativis , quibus aliæ Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ utuntur potiuntur , & gaudent , seu uti , potiri , & gaudere poterunt quomodolibet in futurum , ipsi etiam uti , potiri , & gaudere libere , & licite possint , & valeant , & quod in quibuscumque Processionibus , & aliis actibus publicis una cum Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe , perinde ac si dictus Præpositus una ex Personis constitutis in dignitate ex quovis ex Capitulis esset habita , etiam ratione dignitatis dictæ Præposituræ , & cum Pluviali , Almutis , & Lineo in signum dignitatis ire , & incedere omnino possint , & debeant : Et nihilominus dilectis Philippo Berualdo Clerico Bononiensi Notario , & secretario nostro antiquo , & Camillo Portio Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe in dicto Gymnasio literarum humanarum Professoribus , & Joanni Gasoldo Presbytero Brixienfis Diocesis Cubiculariis Familiaribus , & continuis comensalibus nostris ob grata devotionis , & familiaritatis obsequia , quæ nobis , & Apostolicæ Sedi hæctenus impenderunt , necnon Vitæ , ac morum honestatem , aliaque laudabilia probitatis , & virtutum merita , quibus Personas suas tam familiari experientia , quam etiam fide dignorum testimoniis juvari percipimus , horum intuitu specialem gratiam facere volentes , ipsosque , & eorum quemlibet a quibusvis excommunicationis , suspensionis , & interdicti , aliisque Ecclesiasticis sententiis , censuris , & pænis a Jure , vel ab Homine quavis occasione , vel causa latis , si quibus quomodolibet innodati existunt , & quilibet ipsorum innodatus existit , ad effectum præsentium dumtaxat consequendum , harum serie absolventes , & absolutos fore censentes , videlicet , Philippo Præ-

Præposituram, Camillo vero unam, Joanni vero prædictis alteram Capellanas prædictas ab eorum primæva erectione hujusmodi sic vacantes cum omnibus juribus, & pertinentiis suis eadem auctoritate conferimus, & de illis providemus. Quocirca Venerabili Fratri Nostro Episcopo Comensi, & dilectis Filiis Mario Maffeo Volaterano Basilicæ Principis Apollitorum de Urbe, ac etiam Baptistæ de Casatio Ecclesiæ Lateranensis Canonicis per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, vel duo, vel unus eorum, vel alium, vel alios Philippum, Camillum, & Joannem prædictos, vel eorum Procuratores eorum nominibus in corporalem possessionem Præposituræ, & Capellaniarum, juriumque, & pertinentiarum prædictarum inducant auctoritate nostra, & defendant inductos, a motibus quibuslibet detentoribus ab eisdem, facientes Philippum ad Præposituram, Camillum, & Joannem ad Capellanas hujusmodi, ut est moris, ammitti, eisque de illarum fructibus, redditibus, & proventibus, Juribus & obventionibus univèrsis integre responderi, ac eisdem Pilippo, & Camillo, & Joanni in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes non permittant illos, aut eorum aliquem contra præsentium tenorem quomodolibet molestari, ac præsentis Litteras, quoties opus fuerit, publicari, illasque, ac omnia, & singula in eis contenta inviolabiliter observari faciant. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii secularis auxilio, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Capitulorum Ecclesiæ, & Basilicæ prædictarum Juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, & indulctis, ac Litteris Apostolicis dilectis filiis Populo Romano Romano per quosvis Romanos Pontifices Prædecessores nostros, & motu, & scientia similibus, etiam cum quibusvis Clausulis etiam derogatoriis derogatoriis, fortioribus, efficacioribus, & insolitis, ac magis urgentissimis concessis, & per nos eisdem motu, & scientia consimilibus etiam clausulis confirmatis, & innovatis, quibus inter alia caveri dicitur, ne quis, nisi civis Romanus natus de vero Cive Romano Urbis beneficia obtinere possit, quibus omnibus, etiam si in eis caveretur, quod illis non nisi sub certis inibi expressis modis, & formis nullatenus derogari possit,

F f f f

illis

illis alias in suo robore permansuris, quoad Philippum, & Joannem prædictos pro hac vice dumtaxat, attenta erectione, & primeva collatione hujusmodi, motu, & scientia similibus, communiter, vel divisim ab eadem sit sede indultum quoad receptionem, vel provisionem alicujus minime teneantur & ad id compelli, aut quod interdici, suspendi, excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem, qualibet alia dicti Sedis Indulgentia generali, vel speciali, cujuscuque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus hujusmodi gratiæ impediri valeant quomodolibet, vel differri, & de qua, cujusque toto tenore habenda sit in nostris Litteris mentio specialis, Nos ex nunc irritum decernimus, & inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ erectionis, institutionis, applicationis, assignationis, reservationis, concessionis, statuti, ordinationis, voluntatis, absolutionis, collationis, provisionis, mandati, derogationis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ &c. Anno MDXIV.

S I X T U S P A P A V.

S E R V U S S E R V O R U M D E I .

Ad perpetuam rei memoriam.

Sacri Apostolatus ministerio meritis, licet insufficientibus, superna dispositione præsidentes, inter cæteras curas, quæ animum nostrum delectant, illam libenter suscipimus, per quam nostræ provisionis auspiciis, officia singula, præsertim in hac Urbe nostrâ consistentia, illorumque regimina Viris committantur idoneis, quorum opere, & auxilio Adolescentes, studii bonarum artium causa, ex diversis Mundi partibus ad ipsam Urbem confluentes, eorum animos virtutibus, bonis moribus feliciter excolere valeant, ac desuper officii nostri partes interponimus, prout in Domino conspiciamus salubriter expedire. Sane licet alias Officium Rectoratus Gymnasii Almæ Urbis uni ex Prælati Romanæ Curia ad ejus vitam concedi, & assignari solitum fuerint & felic. record. Gregorius Papa XIII, prædecessor noster dilectis filiis Annibaldi, & Cæsari de Grassis, aut nonnullis aliis, etiam per viam Coadjutoria cum futura successione, ac clausulis efficacissimis, ne non irritantibus & aliis decretis, aut alias sub certis modo, & forma tunc expressis illud concesserit, & assignaverit, Nosque dilecto filio Magistro Simoni Cecchino Audientia Literarum contradictarum Auditori, & in utraque Signatura nostra Referendario, familiari, & continuo commensali nostro idem officium cum similibus clausulis, etiam ad ejus viram auctoritate Apostolica concesserimus, prout in dicti Prædecessoris, ac nostris desuper confectis litteris plenius continetur; Nihilominus attendentes, quod si dictum Officium Collegio dilectorum filiorum Sacrae Aulae Nostræ Consistorialis Advocatorum perpetuo uniretur, annecteretur, & incorporaretur, idem Officium feliciter gubernaretur, ac utilitati publicæ, & ipsius Gymnasii plenius confuleretur, cum in dicto Collegio semper adint Viri Litterarum scientia, rerum experientia, ac usu, & prudentia præstantes. Idcirco qualibet concessiones, assignationes, ac alias dispositiones de dicto

F f f 2

cto

Et officio per nos, ac prædictum, ac quosvis alios Prædecessores nostros dictis, & aliis quibusvis personis hæcenus factas præmissis, & aliis certis rationabilibus causis adducti, harum serie specialiter, & expresse revocantes, cassantes, irritantes, & annullantes, illasque prorsus, & omnino revocatas, cassas, irritas, & annullatas esse, & censeri debere declarantes, easdemque Personas a prædicto officio penitus amoventes, ac utilitati publicæ prospicere, & Collegii hujusmodi, quod pro sublevandis in aliqua parte nostris, & Sedis Apostolicæ necessitatibus summam sex millium scutorum auri dilecto filio Depositario Datarie nostræ, & in ejus manibus solvere promiserunt, promptam erga nos, & eandem Sedem reverentiam, ac obsequia ad sublevanda onera nostra hujusmodi plurimum in Domino commendantes, ipsumque Collegium, ac illius singulares Personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pænis a Jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes, & absolutos fore censentes, ac dictarum Litterarum tenores præsentibus pro sufficientes expressis habentes. Motu proprio, non ad Collegii prædictorum, vel aliorum pro ipsius nobis super hoc oblate petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, & ex certa scientia nostra, deque Apostolicæ Potestatis plenitudine, officium Rectoratus Gymnasii Urbis hujusmodi, per ipsos Collegium regendum, gubernandum, juxta providam dispositionem, & ordinationem, per eos, vel majorem eorum partem faciendam, & toties quoties eis, vel eorum majori parti expedire videbitur, mutandam cum omnibus, & singulis illis fructibus, redditibus, proventibus, juribus, obventionibus, & emolumentis universis, & quibuscunque tam ordinariis quam extraordinariis, & quæ alii, qui pro tempore fuerunt Rectores dicti Gymnasii quovis modo habuerunt, seu habere potuerunt, ac quibusvis causis, & rationibus, nec non cum quibusvis honoribus, oneribus, præminentis, antelationibus, prærogativis, jurisdictionibus, auctoritatibus, facultatibus, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus privilegiis, & indultis solitis, ac consuetis, & quibusvis aliis concessionibus, & gratiis, quibus tam ultimus, quam alii Rectores dicti

dicti Gymnasii quavis ratione, vel causa usi, gavisi, & potiti fuerunt, ac uti, gaudere, & potiri potuerunt, Collegio Advocatorum hujusmodi, ita quod liceat ipsi Collegio per se, vel alium, seu alios eorum, & Collegii hujusmodi nominibus corporalem, realem, & actualement possessionem dicti Officii apprehendere, ac perpetuo retinere, illiusque fructus redditus, proventus, Jura, obventiones, & emolumenta percipere, exigere, & levare, & in suos, ac Collegii, & Officii hujusmodi usus, & utilitatem convertere. Ipsumque Officium per se, & quemlibet eorum exercere, regere, & gubernare, ac omnia, & singula, quæ ad hujusmodi officium, ejusque liberum exercitium spectant, & pertinent, gerere, & facere, cujusvis licentia desuper minime requisita, auctoritate Apostolica tenore presentium perpetuo unimus, annectimus, incorporamus &c. Ac, ut Collegium, & Advocati hujusmodi, qui majoribus occupationibus detinentur, majoris etiam dignitatis titulo decorentur, omnibus, & singulis prædictæ Aulæ Consistorialis Aduocatis, ut ipsi universos, & quoscumque Advocatos, Procuratores, Doctores, etiam antiquiores, & quoscumque alios, tam in Romana Curia, quam extra eam præcedant. Omniaque, & quæcumquæ privilegia eisdem Collegio, & Advocatis per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros, & præcipue per Piæ Memoræ Julium Papam III. etiam prædecessorem nostrum super facultate Doctores creandi, etiam privative quo ad alios, quæ Privilegia, & Litteras Apostolicas desuper confectas eorum tenores præsentibus etiam pro expressis habentes, auctoritate, & tenore prædictis confirmamus, & innovamus, & quatenus opus sit, de novo concedimus motu, scientia, ac potestatis plenitudine prædictis. Ac universis, & singulis cujuscumque conditionis, status, gradus, dignitatis, & honoris, ne sub indignationis Nostræ aliisque arbitrio nostro poenis imponendis eisdem Collegium Advocatorum in præmissis, vel circa ea, aut in eorum aliquo quomodolibet impedire, molestare, perturbare, seu inquietare contra præsentium continentiam, & tenorem ullatenus audeant, vel præsumant, districtius inhibemus, nec non omnibus, & singulis ad quos spectat, & spectabit quomodolibet in futurum, ut hæc omnia plene observent, & observari faciant præcipimus. Decernentes, Unionem, annectio-

xionem, incorporationem, applicationes, indultum, inhibitionem, ac præceptum prædicta, presentesque Litteras nullo unquam tempore, etiam ad prædictorum, & aliorum quorumvis instantiam, etiam ex quacunque, & inexcogitata causa, etiam sub prætextu, quod in forma Juris facta non fuerint, revocari, alterari, limitari, modificari, aut ad terminos Juris communis reduci, vel quempiam adversus illa in integrum restitui, seu de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vicio, seu intentionis nostræ, aut alio quovis defectu notari, vel impugnari posse, dictosque Collegium ad causam, seu causas, propter quas illa emanarint coram quocumque verificandis non teneri, nec propterea, aut ex eo, quod interesse prætendentes vocati non fuerint, per subreptionem, vel obreptionem obtentam præsumi, aut alias viribus carere, ac illorum quasvis revocationes, suspensiones, derogationes, vel limitationes pro tempore factas, & emanatas pro nova illorum concessione haberi, & quoties illæ emanabunt, toties renovata, & de novo concessa, etiam sub datum per eisdem Collegium eligenda censei, ac Collegium hujusmodi eorundem locorum emptores, & quoscumque alios in præmissis interesse quomodolibet prætendentes, ad probandum, seu verificandum præmissa, & in quos usus prædicta summa conversa fuerit, nullo unquam tempore teneri, nec locorum hujusmodi proventus in sortem principalem computari. Sicque per quoscumque Judices, & Commissarios, etiam Causarum Palatii Apostoli Auditores hujusmodi, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere legatos, ac alios quoscumque, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate in quavis instantia judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca dilecto Filio Magistro Evangelistæ Palloto Datario Prælato Domestico nostro motu simili per Apostolica scripta mandamus, quatenus, ipse per se, vel alium, seu alios faciat Auctoritate nostra Collegium, ac illius Aduocatos prædictos unione, annexione, incorporatione, permissione, concessione, impertitione, confirmatione, innovatione, inhibitione, & decreto, aliisque præmissis pacifice frui, & gaudere. Non permittentes eos, & eorum quemlibet desuper contra præsentium tenorem quomodolibet per quo-

quoscumque indebite molestari . Contradictores per Censuras , & pœnas Ecclesiasticas , aliaque opportuna Juris , & facti remedio appellatione postposita compescendo . Non obstantibus præmissis , ac noitra de non tollendo Jure quæsito , & aliis Cancellariæ Apostolicæ regulis , ac quatenus opus sit , Lateranensis Concilii novissime celebrati uniones perpetuas , nisi in casibus a Jure permissis fieri prohibentibus , & aliis constitutionibus , & ordinationibus Apostolicis , necnon Urbis , & Advocatorum , ac Gymnasii , etiam Juramento , confirmatione Apostolica , vel quavis firmitate alia roboratis , statutis , & consuetudinibus , privilegiis quoque , indultis , & Litteris Apostolicis eidem Urbi , Collegiisque , & Tribunalibus , ac Gymnasii illius , ipsorumque superioribus , & Personis , ac dilectis Filiis Populo Romano sub quibuscumque tenoribus , & formis , ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus , & insolitis clausulis , irritantibusque , & aliis decretis per quoscumque Prædecessores nostros , etiam iteratis vicibus , aut alia quomodolibet in contrarium concessis , approbatis , & innovatis . Quibus omnibus , & singulis , etiam si de illis , eorumque totis tenoribus specialis , specifica , & expressa ac de verbo ad verbum , non autem per clausulas generales idem importantes mentio , seu quævis alia expressio habenda , aut aliaqua exquisita forma ad hoc servanda foret , illis alias in suo robore permanens , hac vice dumtaxat specialiter , & expresse derogamus , ceterisque contrariis quibuscumque . Volumus autem &c. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Marcum Anno Incarnationis Dominicæ MDLXXXVI . Decimo kalendas Septembris . Pontificatus nostri Anno Tertio .

ALE-

ALEXANDER PAPA VII.

SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

IN suprema pastoralis Officii specula a Domino constituti, ad ea, quæ Christianæ Reipublicæ, præsertim Sedis Apostolicæ subditorum utilitatem respiciunt, & morum instructionem, disciplinarumque, & scientiarum propagationem proficere possunt, vigilantia nostræ aciem, prout Officii nostri ratio postulat, sedulo dirigimus. Dudum siquidem inter gravissimas, multiplicesque Apostolicæ servitutis curas peculiari sollicitudine ad Urbis Sapientiam, ædificium, & Sacellum olim magnifice a Pontificibus Prædecessoribus nostris inchoata, imperfecte remanere prospicientes, magno sumptu perfecimus, & absolvimus, & tamen non minus publicæ utilitati, studiorum commoditati, quum Urbis, & ipsius Sapientiæ splendori studentes in eam insignem Bibliothecam a nomine nostro Alexandrinam nuncupatam sumptuose, & splendide a fundamentis construximus, eamque armariis, & magna librorum undique conquestorum copia instruximus, & publicæ usui nedum subditorum nostrorum, sed omnium quarumcumque nationum ad hanc nostram Almam Urbem confluentium sub cura, regimine, & administratione Collegii Advocatorum nostri Consistorii inserviat, & inde quibuscumque literarum studio vacare cupientibus, earumdem capessendarum occasio, & commoditas ministraretur. Verum cum deceat, ut ea, quæ pie, & laudabiliter instituta sunt, bono ordine administrantur, & conserventur. Nos attendentes, quod alias fel. rec. Leo Papa X. Prædecessor noster per suas Litteras in Ecclesia, seu sacello ejusdem Sapientiæ sub invocatione S.S. Leonis Papæ, & Fortunati Martiris, erexit unam Præposituram, quam voluit esse dignitatem in Clero Romano, cum prælatione, & duas Capellanas cum onere earum Capellanis alternatim injuncto celebrandi Missam quolibet die, qua lectiones publicæ in ejusdem Sapientiæ Gymnasio habentur, quarum præsentationem concessit Reformatoribus stu-

studii Urbis , institutionem autem ejusdem Rectori , assignatis Præposito annuis ducatis centum de camera, & cuilibet Capellano quinquaginta similibus , ad quam Præposituram voluit non nisi aliquem ex Professoribus dictæ Sapientiæ, ad Capellanas vero hujusmodi non nisi ex dictis Professoribus, & Romanis, & alias tamen qualitates habentibus, præfatique Reformatores fuerint a fel. rec. Innocentio scilicet Papa X. pariter Prædecessore nostro suppressi ; Et nihilominus provisiones dictarum Præposituræ , & Cappellaniarum a nostris Prædecessoribus , & a nobis fieri consueverint ; postmodum autem annua dos dictarum Præposituræ , & Cappellaniarum diminuta fuerit , adeo ut , modo juxta Tabellam Populi Romani a fel. rec. Paulo Papa V. , & deinde ab aliis Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris subscriptam , sit , videlicet Præpositura scutorum quinquaginta duorum , & bajoccorum quinquaginta monetæ pro quolibet , quæ solvuntur a Depositario Gabellæ nuncupatæ studii Urbis , & in eisdem Litteris impositum fuerit onus celebrandi Anniversarium pro ejus anima , & aliorum de Familia Medicea , qui obierint in Urbe , quod hætenus pro dicti Leonis anima impletum fuit , & annuatim impletur a Collegio Aduocatorum nostri Consistorii ex redditibus dictæ Gabellæ Vini , seu studii , ex qua ad hujusmodi effectum soluuntur annua scuta triginta unum Bidello Punctatori, prævio mandato Decani Advocatorum Consistorialium & Rectoris ejusdem studii , aliaque scuta decem uni ex Professoribus , qui orationem Funebrem in laudem ipsius Pontificis recitare solet . Cumque hodie mutato rerum statu dicta Sapientia Urbis , ejusque Gymnasium , & Sacellum (ut diximus) ad meliorem utilitatem , splendidiorem usum per nos redacta fuerint , proindeque necessarium sit eidem Bibliothecæ de opportunis Custodibus , & Sacello prædicto de Capellanis , qui singulis diebus , in quibus publicæ lectiones habentur , celebrent , providere , dotemque congruam eisdem constituere , & assignare ; motu proprio , non autem ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam , sed ex nostra mera liberalitate , & ex certa scientia , ac de Apostolicæ potestatis plenitudine dictam Constitutionem Leonis X. , & quamcumque aliam , de qua etiam specialis , & individua fieri debeat mentio , earum tenores pro expressis habentes , ac si de verbo ad verbum hic insertæ forent , Præposituram , & Cappellanas prædictas in

G g g g

eadem

eadem Constitutione Leonis X. aut quocumque alio modo erectas, & institutas cum dote, & dotibus superius expressis, seu in alia veriori quantitate, aliis quomodolibet constitutis, & assignatis nunc in vim Apostolicæ seu alterius provisionis possessas, videlicet Præposituram a Dilecto Filio Bartholomæo Oregio Basilicæ S. Petri de Urbe Canonico, atque Capellanias unam a Ven. Fratrem nostro Marco Antonio de Marecotti Episcopo Clusino, & alteram a dilecto etiam filio Sebastiano Baldino earum titulos collativos penitus, & omnino supprimimus, abolemus, ac etiam penitus extinguimus, & fructus pro eisdem Præpositura, & Cappellanis in eisdem, vel aliis verioribus summis, vel quantitibus assignatos separamus, disgregamus, & dismembramus, & a dicta Tabella amoveri, tolli, & levare mandamus, eosque ut supra separatos, & dismembratos Gymnasio, & Sacello Sapientiæ prædictæ assignamus, & pro illis prædictam Sapientiam, & Collegium Advocatorum nostri Consistorii, ad effectum tamen illos solvendi de mandato ejus Rectoris, & Almæ Urbis nostræ Conservatorum pro tempore juxta formam hætenus observatam in eadem Tabella describi, & apponi jubemus, & mandamus; Ex quibus fructibus, & quantitibus prædictis volumus solui menstrua Scuta decem uni Sacerdoti, qui custodiæ ejusdem nostræ Bibliothecæ assistat, & Primus custos nuncupetur, & alia menstrua Scuta septem uni subcustodi, qui pariter sit Sacerdos una cum mansionibus in Ædibus dictæ Sapientiæ a prædicto Collegio Advocatorum designandis, in quibus supradictus custos, & subcustos assidue residere, & habitare, itant nequeant eas ulli alteri locare, neque ullo modo, etiam gratis cuiquam concedere, & alternatim diebus, in quibus publicæ lectiones in Sapientia habentur, factum Missæ sacrificium celebrare, & sacrificiæ, ejusque bonorum, & sacrarum suppellectilium curam, & custodiam diligenter habere teneantur, eorumque deputatio, & amotio sit ad nutum, & libitum dicti Collegii Advocatorum nostri consistorii in futurum; pro enim hac prima vice in custodem Carolum Magrium Presbyterum Melevitanum, ac in secundum Faustum Nairorum Presbyterum Maronitam; prout in Bibliothecarium Marcum Antonium Buratum dicti Collegii Advocatorum, & Collegii, ac Sapientiæ hujusmodi Rectorem deputatum dilectos filios nos eligimus, & nominamus; ita ut primo ex dictis custodibus fiat consignatio
li-

librorum cum inventario, in quo singuli libri, & eorum forma, et tempus, et locus impressionis, et nomen impressoris describantur cum ipsius Custodis obligatione, in forma Camerae Apostolicæ de illis bene, et fideliter conservandis, deque reddendo bonum, et fidele computum ad omnem requisitionem, et instantiam ejusdem Collegii, et propterea volumus, quod in electione subcustodis accedat etiam consensus dicti primi custodis. Indulgemus pariter, atque volumus, quod idem primus custos possit ejus periculo alium ministrum deputare, & constituere, qui eandem Bibliothecam, et libros, eorumque armarios, portas, et fenestras, et loca annexa, ac salam verrere, tergere, et mundare ter in qualibet hebdomada teneatur, cum mercede scutorum duodecim quolibet anno ex dictis redditibus persolvendorum. Ut autem Bibliotheca ista jugiter inserviat usui publico, volumus, mandamus, et præcipimus, quod retineatur aperta de mane per horas quatuor continuas singulis diebus non festivis de præcepto, excepta feria quinta, in qua vacare possit. Diebus autem, in quibus publicæ lectiones in eodem Gymnasio habentur, retineatur aperta tam de mane, quam de vespere, & juxta ordinationem desuper faciendam a Collegio prædictorum Advocatorum nostri Consistorii; pro dote vero ipsius Bibliothecæ, ut libri deficientes, & alii, qui de novo imprimuntur, emi possint, & ipsa Bibliotheca libris augeri, aliisque ejus usibus & occurrentibus necessitatibus provideri valeat, assignamus totum id, quod ex pensionibus, & redditibus Apothecarum, & Mansionum ejusdem Sapientiæ, solutis tamen debitis usque in præsentem diem contractis, & necessariò in futurum contrahendis, nec non expensis necessariis, & opportunis pro manutentione ipsius Sapientiæ, & ejusque Dommorum, & Apothecarum, & Bibliothecæ, Ecclesiæ, & Sacristiæ arbitrio ejusdem Collegii Advocatorum Nostri Consistorii determinandis, supererit, & superfluum erit. Curam vero regimen, gubernium, administrationem, & sollicitudinem pro implemento, executione, manutentione, omnium supraddictarum nostrarum ordinationum, & ipsius Bibliothecæ, excepta hac prima vice, deinceps perpetuis futuris temporibus imponimus, ~~injungimus~~, & committimus eidem Collegio Advocatorum nostri Consistorii, quod teneantur eligere unum ex eisdem Advocatis in Præfectum ejusdem Bibliothecæ, Bibliotheca-

carium nuncupandum duraturum ad Triennium , vel aliis arbitrio Collegii , qui præsit , & continuo ac sedula cura invigilet , ut quilibet ex supradictis Ministris munere suo legitime , & fideliter fungatur , tam circa Bibliothecam , quam circa Ecclesiam , ejusque Sacristiam , ac sacram suppellectilem , curetque omnia à prædictis Custode , Subcustode , & Ministro , qui ipsi obedire teneantur , perfecte , & diligenter impleri . Valeatque idem Præfectus , quotiescumque opus fuerit , libros Bibliothecæ antiquioris , & deterioris impressionis , vel qualitatis , prævio tamen Decreto Collegii legitime congregati , in scriptis redigendo , cum aliis libris permutare , pretiumque necessarium ex redditibus supradictis pro dote ejusdem Bibliothecæ assignatis supplere . Anniversarium autem pro Anima fel. rec. Leonis X. quotannis celebrari solitum , volumus , ut modo , & forma solitis continuetur . Ne autem supradicti Bartholomeus , & Marcus Antonius Episcopus , & Sebastianus , qui Præposituram , & Cappellanas prædictas respectively ut supra obtinent , ab hujusmodi suppressione , & fructuum applicatione per Nos factis damnum , & dispendium patiantur , volumus , & præcipimus , quod Collegium Advocatorum Nostri Consistorii ex supradictis pensionibus Domorum , & Mansionum teneantur solvere eandem summam , quam prius percipiebant , & sumptis ex supradictis fructibus , & pecuniis per Nos applicatis de semestre , in semestre cuilibet , excepta summa pecuniæ , quæ datur pro Elemosina Misarum in diebus , quibus legitur , donec naturaliter quilibet eorum vixerit , vel à Nobis , aut Successoribus Nostri intuitu præmissorum de aliis redditibus provisus fuerint , seu aliquis eorum provisus fuerit , & post ipsorum , & cujuslibet eorum obitum , vel aliam provisionem per Nos , & Successores Nostros faciendam , vel alias quomodolibet cessaverit , Collegium Advocatorum prædictorum amplius non teneatur ad supradictam præstationem , & solutionem , & fructus , & redditus Sapientiæ perpetuò remaneant liberi , & exempti à supradictis oneribus , nec non suppressionem , abolitionem , & extinctionem , separationem , disgregationem , dismembrationem , mandatum , assignationem , voluntatem , præceptum , minutionem , & concessionem , prædicta semper , & perpetuo valida , firma , & efficacia fore , & esse , suosque plenarios , & in-

integros effectus in omnibus, & per omnia, & quoad omnia obtinere, ac eidem Collegio Advocatorum, etiam in omnibus, & quoad omnia suffragari debuisse, & debere, ipsosque super suppressione, abolitione, extinctione, separatione, disgregatione, dismembratione, mandato, assignatione, electione, nominatione, voluntate, præcepto, injunctione, & commissione prædictis à quoquam quovis prætextu, causa, vel occasione molestari, seu perturbari non potuisse, neque posse, ac omnes, & singulas molestationes, perturbationes, controversias, & quæstiones eidem Collegio Advocatorum quomodolibet, coràm quocumque Judice, & in quocumque Tribunali illatas, vel intlictas, injustas, calumniosas, & de facto præsumptas fuisse, & esse, sicque, & non alias per quoscumque Judices, etiam Causarum Curia Camera Apostolica, & Palatii Apostolici Auditores, & quosvis alios Ordinarios, & Delegatos quavis auctoritate fungentes, & honore fulgentes, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, Vicelegatos, & quosvis alios, sublata eis, & eorum cuilibet aliter judicandi facultate, judicari, & definiri debere, motu simili decernimus: Præsentibus quoque nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis, aut intentionis nostræ, vel alio quovis defectu, etiam ex eo, quod res, propter quas præmissa emanarunt, coràm Nobis vel alibi verificata, seu approbata; Et Bartholomeus, Marcus Antonius Episcopus, & Sebastianus prædicti, & alii quomodolibet interesse habentes ad id vocati, seu citati, & auditi non fuerint, nec præmissis consenserint, vel aliàs quovis defectu, & ex quavis causa, quantumvis juridica, & legitima notari, impugnari, invalidari, retractari in Jus, aut controversiam vocari, ad terminos Juris reduci, aut adversus illa quodcumque Juris, gratiæ, vel facti remedium impetrari, nec impetrato uti, nec non sub quibusvis similibus, vel dissimilibus gratiarum, etiam suppressionum, abolitionum, & extinctionum effectum non sortiturum, revocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut aliis contrariis dispositionibus, etiam per quascumque concessionem Apostolicas, aut Cancellariæ Apostolicæ regulas quandocumque etiam in crastinum assumptionis Successorum nostrorum ad Summi Apostolatus Apicem, aut aliàs quomodocumque editas, & sub quibuscumque tenoribus,

& for-

& formis emanatas, & emanandas nullatenus comprehendi, sed semper ab illis exceptas, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & validissimum statum restitutas, repositas, & plenarie reintegratas, ac denuo etiam sub quacumque posteriori data per Collegium Advocatorum prædictorum, & quoscumque alios interessè habentes eligenda de novo concessas, semperque validas, & efficaces fore, & esse, motu pari etiam decernimus. Quocircà Dilectis Filiis Nostri in Urbe, ejusque Districtu Vicario in Spiritualibus Generali, ac Ecclesiæ Sancti Joannis, & Basilicæ Sancti Petri per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum præsentis, & in eis contenta quæcumque, ubi, & quando opus fuerit, & quoties pro parte Collegii Advocatorum præfatorum fuerint requisiti solemniter publicantes, eidemque Collegio in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes faciant auctoritate Nostra præsentis, & in eis contenta quæcumque inviolabiliter observari, ac Collegium hujusmodi eidem Literis pacifice frui, & gaudere non permittentes, Collegium hujusmodi, & Administratores pro tempore existentes desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari, perturbari, vel inquietari; Contradictores quoslibet, & Rebelles per Sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaque opportuna Juris, & facti remedia, appellatione postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras, & pœnas ipsas, etiam iteratis vicibus, servata tamen Concilii Tridentini forma, aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii Secularis, non obstant fel-record, Bonifacii Papæ VIII. Prædecessoris Nostri Constitutione, qua cavetur expresse, ne quis extrâ Civitates, vel Diœceses suas, nisi in certis tunc expressis casibus, & in illis unam Dietam à fine suæ Diœcesis, & Civitatis ad Judicium evocetur, seu ne Judices à Sede Apostolica Deputati extra Civitates, vel Diœceses, in quibus deputati fuerint contrâ quoscumque procedere, aut alii, vel aliis suas vices committere audeant, vel præsumant, & in Concilio Generali edita de duabus Dietis, dummodò ultrâ tres Dietas aliquis vigore præsentium ad Judicium non trahatur; Non-obstantibus Literis Apostolicis prædictis, & in eis contentis quibuscumque, aliisque præmissis, ac Nostra, & Cancellariæ Apostolicæ regula de Jure quæsito non tol-
len-

lendo, aliisque Apostolicis, nec non in Synodalibus, Provincialibus, & Generalibus Conciliis editis Constitutionibus, & Ordinationibus, ac etiam quatenus opus sit supradicti Collegii, & Urbis Privilegiis quoque, Indultis, & Literis Apostolicis illis, ac Senatori, Conservatoribus, Collegio Advocatorum hujusmodi, & Sapientiæ prædictæ, ejusque Rectoribus, & Gubernatoribus sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam Derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & efficacissimis, ac insolitis clausulis, nec non irritantibus, & aliis Decretis per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores Nostros, & Nos, dictamque Sedem, & illius Legatos cum scientia, & potestatis plenitudine, & aliis quomodolibet, etiam iteratis, & multiplicatis vicibus concessis, & concedendis. Quibus omnibus, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & individua, ac de verbo ad verbum expressa, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, illorum omnium, & singulorum tenores, formas, & occasiones præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & insertis, & exacte servatis, & specificatis respective habentes, illis aliàs in suo robore permansuris ad præmissorum effectum specialiter, & expresse motu etiam simili derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ suppressionis, abolitionis, extinctionis, separationis, disgregationis, dismembrationis, mandati, assignationis, erectionis, nominationis, voluntatis, præcepti, injunctionis, commissionis, decreti, declarationis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1667. undecimo kalendas Maii Pontificatus Nostri Anno XI I I.

RE-

B E N E D I C T U S P P. X I V .

S E R V U S S E R V O R U M D E I

Ad perpetuam rei memoriam.

INter conspicuos Ordines , quibus Romana Curia toto terrarum Orbe celeberrima constat atque conflatur , & quorum aliqui pro gerendo universæ Ecclesiæ Catholicæ regimine per inscrutabilem Divini consilii altitudinem humilitati Nostre concredito, alii pro temporali Nostro, seu verius Beatorum Apostolorum patrimonio administrando , consilium atque operam suam Nobis assidue præstant; alii vero Ecclesiarum, sive Universitatum, aut privatorum controversiis , quæ ad Noltram hanc Urbem , & Curiam undique deferuntur , cognoscendis , atque dijudicandis ; alii denique in concertantium juribus , & causis sustinendis , defensandis , agendis , scientiam suam atque labores impendunt ; provida Prædecessorum Nostrorum cura a remotissimis usque temporibus extare voluit illustre Advocatorum Consistorialium Collegium , ex præclaris compositum virtute ac doctrina Viris , quibus , propter scientiæ præstantiam , ac rerum usum atque prudentiam , ex omni Advocatorum cœtu delectis , singulare jus ac privilegium attribuendum perorandi coram Romano Pontifice , in Supremo Justitiæ Solio , adstantibus Venerabilibus Fratibus suis S. R. E. Cardinalibus , solemniter confidente ; in Sacro nimirum Consistorio , in quo plereque olim gravioris momenti causæ , ad Apostolicæ Sedis judicium ex omni parte delatæ , discutiebantur ; & plures adhuc vel examinantur , vel , si illæ extra Consistorium agitæ ac discussæ jam fuerint , in ipso tamen Consistorio definiuntur ac terminantur . Quod quidem Advocatorum prædictorum Collegium , singularesque personæ vertentibus annis eidem adscriptæ , industriam , atque operam suam præfatis Prædecessoribus Nostris ita probarunt , ut & gravissimorum munerum , quæ ad retinendam sanctiorum judiciorum religionem , ad Apostolicæ Sedis jura tuenda & conservanda , ad calamitosorum salutem & defensionem , ac promovendam Juris , & bonarum artium scientiam pertinerent , proprium sibi , atque , ut vocant , priva-

vativum exercitium adjudicari; nec non amplissimis gratiis, privilegiis, atque favoribus, plurium Summorum Pontificum beneficentia cumulari, & cohonestari meruerint.

Quum autem hujusmodi Privilegia, eximiis ipsorum meritis elargita, alia quidem aliis temporibus indulta reperiantur; nonnulla vero, licet longissimi temporis usura, optimo jure eisdem acquisita esse dignoscantur, attamen propter remotissimam fortasse concessionum vetustatem, incertis videantur principiis, & originibus innixa; aliorum denique usum, & quasi possessionem contrariis nonnunquam actibus inturbari, & labefactari contigerit; optandum profecto videbatur, ut unica aliquando eorundem collectione peracta, eademque inviolabili Apostolicæ auctoritatis robore munita, & ipsius Collegii splendori ac dignitati, & jurium ex Pontificia liberalitate eidem competentium firmitati, ac securitati consuleretur. Nos itaque, qui concessum Nobis olim a felic. recordat. Prædecessore Nostro Clemente Papa XI. in eodem Collegio locum multos annos tenuimus, eundemque primum Nobis in Romana Curia honoris gradum fuisse, & validum ad studia laboreque Nostros in Apostolicæ Sedis obsequia collocandos incitamentum, aptissimamque ad superiora munera, & præmia adipiscenda occasionem extitisse, non sine jucunditate & grati animi sensu nobiscum recolimus, & palam profiteamur: cum jam eidem Collegio peculiaria quædam Indulta & Privilegia per alias Nostras Literas in forma Brevis sub annulo Piscatoris expeditas benigne concesserimus; ut illustre ac perenne extaret Nostræ erga prædictum Collegium existimationis & benevolentiam argumentum, eadem Indulta, & Privilegia tam a Nobis, ut præfertur, tributa, quam alia, quorum concessionem diversis Prædecessorum Nostrorum Literis consignatæ reperiuntur, vel quæ ex inveterata consuetudine ipsi Collegio competere dignoscuntur, in unum veluti corpus redigere, eaque omnia Apostolica Nostra Auctoritate firmata & roborata, atque etiam, sicuti opus fuit, declarata & ampliata, præsentibus Nostriis Literis perpetuo valituris comprehendere constituimus. Igitur dilectos Filios modernos Aulæ Nostræ Consistorialis Advocatos, eorumque Collegium prædictum amplioris gratiæ favore prosequi volentes, & a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & Interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis & pœnis

H h h h

a Ju-

a Jure, vel ab Homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium tantum consequendum, eorum singulares personas harum serie absolventes & absolutas fore censentes, Motu proprio, non ad Collegii, & Advocatorum prædictorum, vel aliorum pro ipsis Nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de Nostra mera liberalitate, & ex certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, omnia infrascripta privilegia, indulta, jura, facultates, honores, munera, præeminentias, & prærogativas ipsi Collegio earundem tenore præsentium in perpetuum ailerimus, approbamus, confirmamus, & innovamus, eaque novo Apostolicæ Nostræ Auctoritatis robore communimus, simulque, ut infra, decernimus, itatuimus, declaramus, atque sancimus.

Atque in primis duodenarium ipsorum Advocatorum numerum a Prædecessore Nostro Sixto Papa IV. in suis hac de re posteriore loco expeditis Literis præfinitum, iis modo & forma, quibus ad hæc usque tempora servatum fuit, firmum perpetuò & stabilem esse volumus; ita scilicet, ut septem ex iis, qui juxta admissionis ordinem in Collegio antiquiores erunt, Seniorum atque Participantium nomine, & juribus fruantur; reliqui vero quinque, Juniores & Supranumerum nuncupari & haberi pergant. Si qui vero ex Pontificia dispensatione, justis suadentibus causis, alicui ex duodecim Advocatis Coadjutores cum futura successione deputati fuerint, hi quidem, prout nunc in more habetur, omnia exercere valeant, quæ reliqui de numero possunt; sed durante Coadjutoris munere, & quousque successioni locus factus non fuerit, tam in voce, quam emolumentis in Collegio careant.

Porrò in hujusmodi duodenario Advocatorum Consistorialium numero Civitas nostra Bononiensis, immemorabilis possessionis jure, obtinuit & gaudet, ut uni semper ex ipsius Civibus locus sit, propter eximiam fortassè celebritatem ipsius Bononien. Civitatis & Universitatis, in qua bonas artes atque scientias omnes, ac genuinam potissimum solidamque juris prudentiam, sæculo duodecimo ex diuturna obscuritate, in qua præcedentium temporum barbarie misere jacuerat, in lucem tandem feliciter revocatam, proprias veluti fixissè sedes, indeque cum ad reliquas scholas, tum ad Tribunalia dimanasse,

se, omnium consensu perhibetur. Alius vero locus hujusmodi a fel. record. Pio Papa IV. per Apostolicas Literas datas anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo, octavo Idus Julii, perpetuo assignatus reperitur uni ex Collegio Doctorum Civitatis Mediolanen., quem Romanus Pontifex pro tempore duxerit eligendum ex tribus, ab ipso Mediolanensium Doctorum Collegio, eidem Romano Pontifici præsentatis, seu nominatis. Item rec. mem. Clemens Papa VIII. & Paulus Papa V. alium locum in prædicto Collegio uni Civi Ferrariensi saltem ex privilegio effecto, seu creato itidem perpetuo assignarunt, ac pro tempore concedi voluerunt; quam sane concessionem cumulavit piæ mem. Urbanus Papa VIII. per suas etiam in forma Brevis expeditas Literas datas die decima septima Decembris anni millesimi sexcentissimi vigesimi quinti, dum Civitati nostræ tunc suæ Ferrariensi per easdem Literas indulgit, ut hujusmodi locus nonnisi Civibus Ferrariensibus vere originariis, quorum nominatio ad Magistratum Ferrariæ spectaret, pro tempore concedi, & assignari deberet. Aliumque pariter locum in prædicto Collegio ex Apostolica concessione fel. record. Innocentii Papæ XII. Cives Neapolitani obtinere dignoscuntur, quibus prædictus Innocentius per suas Literas in simili forma Brevis sub datum die decima quarta Novembris anni millesimi sexcentissimi nonagesimi septimi desuper expeditas indulgit, ut occurrente pro tempore prædicti loci, sic eis ut præfertur, concessi vacatione, ab Electis illius Civitatis tres Cives Neapolitani Juris utriusque Doctores Romano Pontifici pro tempore existenti nominarentur, ex quibus idem Romanus Pontifex unum ad hujusmodi Advocati Consistorialis munus præligeret & assumeret, prout in singulis eorundem Pii, Urbani, & Innocentii Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum memoratis Literis latius, & uberius continetur.

Quæ quidem omnia prædictis Civitatibus, Collegiis, seu Universitatibus, vel a Prædecessoribus nostris, ut præfertur, expresse concessa, vel antiquæ consuetudinis jure acquisita, Indulta & Privilegia, ut scilicet ex eisdem unus pro tempore juxta præscriptas respective formas electus, in prædictum Advocatorum Consistorialium Collegium cooptetur, atque ad exercenda munera eidem Collegio & Advocatis competentiã servatis

H h h h 2

tis

vatis servandis admittatur , approbamus , & confirmamus , & quatenus opus sit innovamus , & tanquam ex integro præsentium tenore concedimus , & indulgemus .

Volentes , ut reliqui , ad explendum duodenarium prædictum Advocatorum Consistorialium numerum , ex omni Advocatorum Romanæ Curiaë cœtu eligantur , qui vel Almæ Urbis nostræ , vel alterius Civitatis Apostolicæ Sedis Ditioni in temporalibus subjectæ , Cives existant ; ac necessariis probitatis , doctrinæ , experientiæ , natalium , aliisque requisitis dotibus & qualitatibus præditi sint : Ita tamen , ut quodcumque locus aliquis vacaverit in prædicto Collegio , qui Civibus alicujus ex prædictis Civitatibus addictus non sit , vel cui antea per deputationem Coadiutoris provisum non fuerit , ipsi Advocati Consistoriales collegialiter congregati , pro ipsorum fide , & notitia eorum , qui in Romana Curia laudabilem in Advooati munere operam navant , tres viros ex iis , qui vel Romanæ , ut præfertur , vel alterius Civitatis Ecclesiasticæ Ditionis , Cives existant , quousque in illustre ipsorum Collegium adscribi dignos censuerint , Romano Pontifici pro tempore existenti exhibeant , qui pro suo arbitrio in unum ex illis in Aulaë suæ Consistorialis Advocatum eliget ac deputabit ; Atque ita in posterum servari mandamus , non obstante fel. record. Prædecessoris Nostri Clementis Papa XII. Decreto , edito in Consistorio secreto diei vigesimæ secundæ Januarii anno millesimo septingentesimo trigesimo primo , in quo aliam pro hujusmodi Advocatorum delectu formam præscribat ; cujus Decreti tenorem pro præsentibus inserto , ac de verbo ad verbum expressis habentes , eidem in hac parte , motu , scientia , & potestatis plenitudine paribus , expresse derogamus , illudque , ac si nunquam emanasset , cassamus , irritamus , & annullamus , ac pro cassato , irrito , & annullato in posterum haberi volumus , & jubemus .

Collatum vero semel Advocati Consistorialis Officium , excepto casu spontanæ dimissionis , aut juridicæ privationis , nullatenus vacare intelligatur , nisi per promotionem ad Auditoratum Causarum Sacri Palatii , aut Episcopatum cum residentia oære eidem adnexo , aut ad Cardinalatus dignitatem .

Electis autem juxta formam a Nobis præscriptam , Advoca
ca

catas Consistorialibus, quamvis minime liceat propria hujusmodi Officii munera exercere, nisi post expletas omnes functiones, quæ in eorum admissionibus de more peragendæ sunt, quæque fortallè, sicut etiam pro electis Causarum Sacri Palatii Auditoribus, novam atque meliorem normam, Deo favente, a Nobis accipient; Antianitatis tamen jura eisdem acquiri statuimus ab eo die, quo nostram, seu nostrorum pro tempore successorum de eorundem electione schedulam, Motus proprii nuncupatam, in Collegio præsentaverint. Coadjutores vero eandem antianitatem desument ab eo die, quo post prædictas omnes functiones expletas, antianitatem prædictam sibi ab ipsorum Collegio assignari petierint & obtinuerint, per decretum ejusdem Collegii, Apostolicis deinde Literis in forma Brevis expeditis, si Nobis & Successoribus nostris placuerit approbandum & confirmandum. Quæ omnia in eum finem expresse disposita sunt, ut liquido appareat quibusnam in occurrentibus optionis casibus debeat locus inter septem Seniores seu Participantes, & cui pariter totius Collegii Decanatus pro tempore sit deferendus,

Quod quidem Decanatus officium, Nos inhærendo decretis aliàs ab ipso Collegio conditis, neque a Junioribus aut Coadjutoribus ullo modo, neque a Senioribus absentibus obtineri volumus; sed nec ab iis, qui vel Episcopali caractere insigniti, vel aliàs inter Curia nostræ Prælatos adscripti reperiantur, sed ad eum deferri debere statuimus, qui inter Seniores in Romana Curia præsentis, & non Prælatos, antiquior esse dignoscatur. Eveniente autem casu, quo omnes Advocati Seniores in Romana Curia præsentis, vel Episcopatu vel Prælatura decorati reperiuntur, is qui antiquior inter eos erit, Pro-Decani titulo, muneribusque fruatur, donec in septenarium Participantium numerum subingrediatur aliquis non Prælatus, ad quem Decanatus hujusmodi Officium jure defertur.

Ex privilegiis vero seu prærogativis, quibus hujusmodi Advocatorum Consistorialium nobilis Ordo, ex confessione Prædecessorum Nostrorum, & veteri consuetudine fruatur, nostraque demum voluntate in posterum gaudere dehebit, alia pertinent ad ipsius Ordinis decora & ornamenta, alia vero ad
 exer-

exercitium non unius generis munerum, quæ eidem Collegio privative sunt demandata. Cum enim prædicti Aulæ nostræ Consistorialis Advocati veri sint & indubitati nostri, & Romani pro tempore Pontificis Familiæ, & continui Commensales, neque porro ad instar aliorum familiarium hujusmodi, sed pariformiter & æque principaliter cum aliis Familiaribus, & Commensalibus prædictis habeantur, & haberi debeant; unde etiam panem honoris ex quotidiana nostra & Romani pro tempore Pontificis liberalitate percipiunt; atque in ejusdem Romani Pontificis iter agentis comitatu, quemadmodum in associandis S. R. E. Cardinalibus Legatis de Pontificio Latere missis, nec non occasione obviam eundi Imperatoribus, Regibus, & Principibus Viris ad Curiam venientibus, una cum reliquis Pontificiæ Aulæ Prælatibus, & Familiaribus incedunt; non solum reliquis omnibus Romanæ vel alterius Curie Causarum Advocatis, Patronis, Procuratoribus, atque Causidicis, omnibusque tam Romanæ, quam alterius cujuscumque Universitatis Licentiatis, Doctoribus, Antecessoribus, atque Magistris, etiam antiquioribus, honoris & dignitatis prærogativa præcellunt; sed reliquis etiam tum Clericis tum Laicis, quantumvis ex nobili genere procreatis, & quocumque officio seu dignitate præstantibus, aliorumque Principum Familiaribus, antecedunt; & tam in Cappellis, quam in Consistoriis, & Pontificalibus aliisque Supplicationibus seu Processionibus, Equitatibus, cæterisque publicis Functionibus, locum habere debent, immediate post Cubicularios nostros utriusque Aulæ tam secretæ, quam honoris nuncupatæ, nimirum supra ipsos intimi Sacelli nostri Cappellanos secretos, aliosque inferioris Ordinis, prout jam de expresso mandato nostro, omni sublata dubitandi occasione, in usu positum est; & nihilominus Nos idem perpetuis futuris temporibus observari, præsentium tenore mandamus atque statuimus. Eisdemque Cappellas & Functiones omnes prædicto Advocatorum Consistorialium Collegio, quemadmodum aliis Collegiis in eisdem locum habentibus, per Cursores intimari; atque in eis Candelas, Palmas, & Ceras benedictas, Agnus Dei appellatas, in pari quantitate & qualitate cum reliquis Familiaribus nostris, ipsis distribui; necnon eosdem ad audiendas prædicationes verbi Dei, quæ stans temporibus in Pa-

Palatio nostro habentur, una cum Prælatiſ Romanæ Curia, aliisque Familiaribus noſtris, quemadmodum conſueverunt, admitti volumus & jubemus.

ſeſſionis vero locum, quem iu Cappelliſ, quæ in Baſilica noſtra Vaticana celebrantur, hætenus obtinuerunt, nimirum in inferiori Pontificii Solii gradu, infra Almæ Urbis noſtræ Conſervatores, idem in poſterum in prædictiſ, aliisque Cappelliſ, quæ pro loci amplitudinem eodem ritu diſponi poterunt, eiſdem aſſignari decernimus. Ubi vero Cappellæ in Pontificiſ noſtrarum Ædium Sacelliſ habeantur, ſeu in aliſ Eccleſiſ & loci� eodem ordine diſponantur, quo in prædictiſ Ædium noſtrarum Sacelliſ ordinari conſueverunt; firmam eiſdem & ratam eſſe volumus conſeſſionem ſediliſ ſeu ſcamni ad ipſorum uſum, ante ſcamnum ſeu ſedile pro noſtriſ ad honorem Cubiculariſ apponi ſolitum, de noſtro expreſſo mandato ſemel poſiti & aſſignati, ac deinde per aliaſ noſtraſ in forma Breviſ Litteraſ die quinta Martii anni milleſimi ſeptingentefimi quadrageſimi ſecundi expeditaſ in perpetuum attributi, itaut ab ejuſdem ſcamni ſeu ſediliſ uſu & poſſeſſione a nemine quaviſ auctoritate ullo unquam tempore valeant amoveri. Ubi vero pro deferenda Umbella ſeu Baldacchino in ſupplicationibuſ Pontificiſ, neceſſariuſ forte numeruſ non adſit dilectorum Filiorum utriuſque Signaturæ noſtræ Referendariorum, quibuſ huiſmodi honorem privative conſeſſum eſſe dignoſcitur, huiſmodi numeruſ, præſente Pontifice, ab ipſiſ Cubiculariſ ſecretiſ, vel, hiſ etiam deficientibuſ, ab aliſ ejuſdem Cubiculariſ, honoris nuncupatiſ; eodem vero Pontifice abſente, ab Advocatiſ Conſiſtorialibuſ ſuppleri debere decernimus.

In Conciliſ autem tam Generalibuſ, quàm Provincialibuſ, aliſque, in quibuſ eodem Aulae Noſtræ Conſiſtorialiſ Advocatoſ, ſeu tanquam præſenteſ forte Pontificiſ Familiares Romanam Curiam ſequentes, ſeu tanquam de Legati Apoſtolicae Sediſ comitatu, vel etiam tanquam Decretorum, aut Iuriſ Civiliſ Doctoreſ, quemadmodum in more poſitum eſſe dignoſcitur, locum & ſeſſionem habere contingat; eaſdem omnino præeminentiaſ, ac prærogativaſ tam reſpectu Officialium Romanæ Curia, quàm aliorum quorumlibet, eiſdem competere volumuſ, quaſ in Palatio Noſtro, atque in Romana Curia & Urbe obtinere ſolent.

Ha-

Habitus porro formam eisdem usitatam Advocati prædicti in posterum etiam perpetuo retineant, tam in Pontificalibus, aliisque solemnioribus Functionibus, quam in ipsorum actibus Collegialibus; laneam scilicet talarum Cappam, coloris violacei, rubris undequaque futuris fulcitam, & Holoferico rubro subsutam, cum Capputio ab anteriori parte rotundo, a tergo vero proluxiori, Holoferico pariter rubro intrinsecus, eodem vero extrinsecus æstivo tempore, hiemali autem armellinis pellibus respectively subsuto, eoque vel aperto, vel clauso pro functionum diversitate gestando. Habeant etiam Pluvialis usum in die Coronationis Romani Pontificis, & in altera die, qua novus Pontifex Constantinianæ Lateranensis Basilicæ possessionem solemniter capit: ut scilicet, dum ad decantandum laudes, faustaque omnia novo Pontifici de Cælo adprecanda, præcinente supradicta quidem Coronationis die S. R. E. Cardinali Diaconorum Priore, in die vero Possessionis altero ejusdem S. R. E. Cardinali Priore Presbyterorum, una cum Subdiaconis Apostolicis procedunt, Pluvialibus, transversis induantur; itaut pars aperta Pluvialis remaneat supra humerum dextrum, circa collum autem supra Pluviale Capputium de more deferant: Extra vero prædictas functiones, usualem gestationem Vestis Talaris nigri coloris, cum simili Mantellone rotundo ab Alexandro Papa VII. Prædecessore Nostro per speciale Decretum sub die vigesima septima Novembris anni millesimi sexcentissimi quinquagesimi quinti eisdem Advocatorum Consistorialium Collegio privative concessam, approbamus, & confirmamus; ita scilicet, ut nemini liceat similibus Vestibus & Insigniis uti, ipsisque electis Auditoribus Causarum Sacri Palatii Cappellanis Nostris vetitum sit hujusmodi Habitum assumere, nisi de licentia Collegii prædicti Advocatorum Consistorialium, juxta antiquam observantiam, ab eodem Collegio per supplicem libellum expressè petenda & respectively concedenda; quemadmodum Nos omnibus & singulis, & specialiter Auditoribus electis præfatis, non obstante quacumque consuetudine in contrarium forsitan inducta, per hæc Apostolica scripta vetamus atque interdiciamus.

Utque præterea ex Alma Urbe Nostra alio proficiscentibus prædictis Aulæ Nostræ Consistorialis Advocatis debitus honor ab omnibus habeatur; quod jam vivæ vocis oraculo eisdem con-

concessimus , ut scilicet habitu viatorio ad formam habitus per Prælatos & Familiares Nostros extra Urbem gestari soliti , servato tamen nigro colore , Advocati prædicti uti possint & valeant , præsentium quoque tenore expresse concedimus & indulgemus .

Præcipua verò & propria eorum Collegii munera ea sunt , quæ circa Consistorium , & actus , atque negocia in co gerenda atque tractanda , versantur ; Quæ quidem ita ipsorum Advocatorum Consistorialium propria sunt , ut ad ipsas functiones pro hujusmodi Advocati munere in Consistorio 'peragendas nequidem admittantur ex eodem Collegio illi , qui inter Romanæ Curia Prælatos adscripti reperiuntur , nisi Prælatitio habitu deposito , habitum Advocati Consistorialis in eum finem induere consentiant . Cum igitur aliqua majoris momenti causa in Consistorio secreto veteri more judicialiter agenda erit , non alii , quàm Advocati Consistoriales prædicti ad deducenda Partium jura sunt admittendi . Et quoniam inter majores causas , quæ a Romano Pontifice cum Venerabilium Fratrum suorum consilio definiuntur , Beatificationes Servorum Dei , ac Beatorum Canonizationes merito recensentur , congruum propterea visum est , ut prærogativa scribendi in Jure in hujusmodi Causis Collegio Advocatorum Consistorialium reservaretur ; quamvis , habita ratione plurium Officiorum , quæ illis incumbunt , opportunè quoque statutum sit , a Congregatione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Sacris Ritibus præposita , duodecim alios è celebrioribus Romanæ Curia Causarum Advocatis ad hunc effectum approbari & deputari , ad hoc ut Causarum hujusmodi Postulatores earum Patrocinium alicui ex illis , pro ipsorum libitu , servatis servandis valeant demandare .

Ad ipsos tamen Aulæ Consistorialis Advocatos privative spectat publicas in Consistorio instantias proponere pro Servorum Dei Beatificatione , aut Beatorum Canonizatione , hoc est in Consistoriis publicis , quæ in traditione Pilei Cardinalitii novis Cardinalibus creatis , seu in receptione Legati Sedis Apostolicæ ad Urbem redeuntis , aut alicujus Principum Oratoris ad præstandam obedientiam Sedi Apostolicæ missi celebrantur , Orationes habere super meritis ac virtutibus prædictorum Servorum Dei & Beatorum , instando apud Summum Pontificem ,

ut eorum Beatificationis , aut Canonizationis Causæ committantur , seu ulterius promoveantur , aut respective expediantur ; quemadmodum , abrogato veteri more minus decenter inducto , declamandi scilicet de rebus profanis , & plerumque de atrocioribus criminibus confictis & imaginariis , per Urbani Papæ VIII. Prædecessoris Nostri Decretum sub die vigesima septima Januarii anni millesimi sexcentissimi trigessimi primi editum , subsequuta deinde circa methodum in hujusmodi Orationibus servandam peculiari institutione firmatum fuit . Pro quibus Orationibus peragendis , quæ in duo , aut ad summum in tria Consistoria singulæ dividi consueverunt , quæque non solum a Senioribus & Participantibus , sed etiam a Junioribus & Coadjutoribus per turnum , servato antianitatis ordine , & a Coadjutoribus prædictis tam ex propria , quam ex Coadjuti persona , haberi solent , decem scuta auri in auro Advocato peroranti pro qualibet vice , ex maleficiorum proventibus , expedito Mandato a Notario Charitatis , eoque a Governatore Almae Urbis Nostræ subscripto , perfolvi debent .

In iis pariter publicis Consistoriis , quæ pro alicujus Beati Canonizatione coguntur , ad Advocatum pertinet Consistorialis Aulae , vitam , virtutes , atque miracula Servi Dei fuse integrèque enarrare , atque Instantias Ecclesiarum , Principum , & Populorum pro ejusdem Servi Dei Canonizatione Summo Pontifici repræsentare . Idemque paratus esse debet prædicta omnia , si opus sit , in sequenti Consistorio semipublico itrictim referre . Deinde in die solemnæ Canonizationis in Vaticana Basilica peragendæ , iterum pro definitivæ sententiæ prolacione coram Summo Pontifice publicè instare . Pro quorum omnium implemento is , qui ea gesserit , ex emolumentis , quæ occasione Canonizationis Advocatorum prædictorum Collegio debentur , triginta scuta monetæ percipiet , a Postulatore autem Causæ , eidem dono dabitur Imago depicta Servi Dei inter Sanctos relati .

Quotiescumque demum Summo Pontifici in Consistorio sedenti supplicandum fuerit , sive ii , quorum res agitur , in Curia præsentés sint , sive absentes , dummodo non sint Imperatoris , Regiæ , aut Cardinalitatis dignitatis , & in ipso Consistorio personaliter constituti ; id nonnisi alicujus Advocati Consistorialis voce & opera peragendum erit . Ipsique S. R. E. Car-

Cardinales , ubi suæ Dignitati renunciare , eamque in manibus Summi Pontificis dimittere voluerint , per Advocatum pariter Consistorialem a Collegio de ipsorum assensu deputandum , præsentibus eorundem Procuratoribus legitimum mandatum habentibus , instantiam suam in Consistorio proponi facere debent : Qua de causa centum Ducati auri de Camera ad Collegii creditum antea depositi , eidem Collegio præstandi sunt , iique inter Participantes æquis portionibus dividendi .

Similiter Patriarchæ , Archiepiscopi , & nonnulli ex Episcopis , qui , vel ex Ecclesiarum suarum juribus , vel ex personali concessione , honore Pallii decorantur , illud in Consistorio secreto per interpositam Advocati Consistorialis personam postulabunt . Ideoque si Patriarcha , Archiepiscopus , sive Episcopus , ut supra , Pallio donandus , in Romana Curia præsens existat , in Consistorio prædicto coram Pontifice se sistet , medius inter Advocatum pro eo perorantem a dextris , & Magistrum Cœremoniarum a sinistris ; si vero Prælati extra Curiam moretur , illius Procurator dextrum , Magister vero Cœremoniarum sinistrum , Advocatus autem Consistorialis medium locum tenebit , atque hic pro suprascripti Pallii concessione demissas Pontifici preces exhibebit . Et nisi agatur de Ecclesia in Partibus Infidelium existente , vel cui ad instantiam , & juxta Decretum Congregationis S. R. E. Cardinalium negotiis de Propaganda Fide præpositæ de Pastore provisum fuerit Advocatus prædictus decem Ducatos auri de Camera , qui præcedenter depositi esse debent , pro hujusmodi petitione percipiet . Ad has vero petitiones in Consistorio proponendas soli admittentur septem Advocati seniores seu Participantes , per turnum , exclusis Junioribus & Coadjutoribus , nisi ex persona alicujus ex Senioribus prædictis ad postulandum accesserint .

Alterum vero Officiorum genus , quod eidem Advocatorum Consistorialium Collegio privative incumbit , ad hujusce Almæ Urbis Nostræ Archigymnasii & Studii Generalis regimen spectat : Cujus Gymnasii Rectoratus cum olim uni ex Prælati Romanæ Curie ad ejus vitam concedi & assignari soleret , a Sixto Papa V. Prædecessore Nostro per ejus Literas Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo septimo , decimo kalendas Septembris sub Plumbo datas , pluribus ex causis animum ipsius moventibus , nec non in compen-

sationem certæ pecuniarum summæ a prædicto Advocatorum Consistorialium Collegio in eum finem perfolutæ, eidem Advocatorum Consistorialium Collegio cum omnibus & singulis illius Officii juribus, redditibus, & emolumentis, nec non cum quibusvis honoribus, oneribus, jurisdictionibus, facultatibus, & privilegiis supradicto Rectori Præfato alias competentibus, perpetuo unitum, annexum, & incorporatum fuit.

Quam proinde unionem & perpetuam annexionem & incorporationem Officii Rectoratus hujusmodi, una cum facultatibus ipsum Gymnasium, ejusque Ecclesiam, Scholas, & Bibliothecam regendi, asservandi, & gubernandi, unumque ex proprio Collegio in singulos annos Studiorum Rectorem, atque alterum Bibliothecarium, tum etiam Bibliothecæ prædictæ Custodes, aliosque Gymnasii prædicti Officiales, & Ministros, respective eligendi & deputandi; salvo eorum jure, quibus vel oneroso, vel alio legitimo titulo nonnullorum Officialium hujusmodi deputatio competere dignoscatur; nec non ejusdem Bibliothecæ libros permutandi; statuta quoque, ordinationes & provisiones pro Gymnasii prædicti meliori regimine & utilitate condendi, faciendi, & publicandi, atque illa seu illas, toties quoties eisdem seu majori parti expedire videbitur, mutandi, & innovandi, sicuti per Prædecessores Nostros Sixtum V., Clementem VIII. & Alexandrum VII. Romanos Pontifices eisdem alias concessæ fuerunt, approbamus & confirmamus, &, quatenus opus sit, de novo concedimus & indulgemus.

In eligendis autem per concursum, quoties ita Nobis & Successoribus Nostris, tam Juris Canonici, & Cæsarei in Archigymnasio prædicto Antecessoribus, quam aliarum Theologiæ, Linguae Sanctæ, aliarumque Linguarum, & eloquentiæ, nec non rationalis & experimentalis Philosophiæ, Medicinæ, & cæterarum artium & facultatum, quæ in Archigymnasio hujusmodi publice traduntur, & explicantur, Professoribus atque Lectoribus; volumus, ut concurrentium examini coram Ven. Fratre Nostro Annibale Episcopo Portuensi S. R. E. Cardinali Camerario, & ejusdem Archigymnasii atque Universitatis Studii generalis Cancellario, S. Clementis nuncupato, ejusque in Officio Camerariatus hujusmodi Successoribus, habendo, Ad-

vocati prædicti collegialiter semper assistant ; & pro eorum , qui examinati fuerint , electione , una cum Camerario prædicto , qui tamen duplicis suffragii jure gaudere debeat , iidem Advocati Consistoriales suffragium ferant . Et quidem examen eorum , qui ab obtinendas Cathedras in Decretis , seu in jure civili scientiam & peritiam suam profitentur , ab ipsis Advocatis Consistorialibus peragendum erit . Ad aliarum vero scientiarum , sive facultatum , aut Linguarum Lectores Candidatos experiendos atque probandos , ab Archigymnasii Rectore pro tempore deputato , cum prædicti S. R. E. Cardinalis Camerarii participatione & assensu , alii assumuntur Assesores in scientiis , facultatibus , & Linguis hujusmodi præstantes , juxta quorum consilium atque sententiam tam Camerarius , quam Advocati prædicti in suffragiis ferendis super concurrentium peritia judicia sua dirigere valeant . Ac denique totius examinis , sive concursus , & suffragiorum latorum relatio , Nobis seu Romano pro tempore Pontifici , fiet ; ut vacanti Cathedræ , sive Lecturæ , de persona habili , & idonea , auctoritate Apostolica provideatur .

Firmamque præterea , & ratam perpetuo esse volumus privativam facultatem Candidatos in utroque seu alterutro Jure Canonico & Cæsareo experiendi , probandi , eosdemque Doctores in utroque seu alterutro Jure prædictis in Romana Curia & Urbe creandi , eisque Doctoratus hujusmodi insignia conferendi , supradicto Advocatorum Consistorialium Collegio tum antiquæ consuetudinis & possessionis jure competentem , tum etiam expressis Prædecessorum Nostrorum Indultis & Privilegiis multoties concessam & attributam , præsertim vero a fel. record. Sixto Papa IV. , Julio Papa III. , Sixto Papa V. , & Clemente Papa VIII. , prout in eorum Literis decima octava Septembris anni millesimi quadringentesimi octuagesimi tertii , sexta Februarii anni millesimi quingentesimi quinquagesimi secundi , tertia Septembris anni millesimi quingentesimi octuagesimi septimi , & duodecima Septembris anni millesimi sexcentissimi primi , respective datis , plenius disponitur & continetur . Adhæta vero Privilegia , Indulta , Licentias , & Facultates , quorum prætextu aliæ personæ , seu Collegia cujuscumque status , gradus , conditionis , & præminentia , id sibi licere contendunt , licet alias à prædictis aliisque Prædecesso-

cessoribus nostris declarata, moderata, seu respective annullata, revocata, & viribus vacuata fuerint; Nos etiam, quacumque auctoritate, & potestate, & quibuscumque ex causis, etiam ex titulo oneroso, & sub quibusvis verborum formulis, expressionibus, clausulis, & Decretis, etiam per Nos & Prædecessores Nostros Sedemque Apostolicam, eadem prædictis concessa forent, & quantumvis longæ & immemorabilis consuetudinis usu ab eisdem sive personis, sive Collegiis possessa & obtenta fuerint, præsentium pariter tenore, quatenus opus sit, revocamus, annullamus, & viribus perpetuò vacuumus.

Et nihilominus attendentes, quod inter Dilectos Filios Collegium Nostrorum & Sedis Apostolicæ Notariorum, Protonotariorum nuncupatorum, de numero Participantium, ex una, prædictumque Collegium nostræ Consistorialis Aulæ Advocatorum, ex alia parte, lis, & Causa super facultate promovendi ad gradum Doctoratus in utroque vel altero Jurium, tam in Urbe ejusque Districtu, quam extra illam & illum, in Causarum Palatii Nostri Apostolici Auditorio, coram certo illius Auditore introducta, adhuc pendet indecisa: Nos, qui jura, rationes, & exceptiones utriusque Partis, tam voce nostris auribus insinuata, quam scripto deducta, per Nos ipsos accurate examinavimus, & matura consideratione perpendimus; Volentes ab utroque Collegio tam Notariorum, quam Advocatorum hujusmodi, quorum singulares personæ familiares Nostri existunt, omnes & quascumque super hac re lites, & controversias penitus e medio tollere, eorumque respectiue jura, facultates, & privilegia certis, congruisque limitibus præfinire; Motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, prædictam, ac quacumque aliam, si qua sit, litem & causam in prædicto Auditorio, vel alio quovis Tribunali, coram quocumque Judice, & in quacumque instantia, inter utrumque Collegium hujusmodi super præmissis pendentem (illius respectiue statum, merita, & alia quascumque, etiam de necessitate juris vel facti omnino exprimenda, necnon utriusque Collegii prædicti concessionem, indulgentias, privilegia, & Litteras Apostolicas, eorumque totales, & integros tenores satis Nobis cognitos, & perspectos, præsentibus pro plene, & sufficientes expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes),
ha-

harum ferie ad Nos avocamus, penitusque desuper silentium imponimus, & extinguimus, perpetuumque silentium imponimus, atque os occludimus. Eisdem vero Notariis de numero prædicto nullatenus licuisse, aut licere itatuimus & declaramus, obtentu & vigore Litterarum fel. record. Sixti Papæ V. Prædecessoris Nostri incipien. *Laudabilis* super eorum privilegiis editarum, sub datum videlicet nonis Februarii Pontificatus sui Anno Primo, vel quarumvis aliarum Litterarum Apostolicarum sub quacumque forma eidem Collegio concessarum, examinationem cujusquam, Doctoratus gradum in altero vel utroque Jure suscipere cupientis, ad Partes, & extra Urbem committere, nec sub aliena fide, & relationibus examinationis præsentibus, prout sæpius hæctenus factum fuisse intelligimus, ad hujusmodi doctoratus gradum in eadem Urbe promovere; sed tantummodo Notarios Nostros prædictos, eorumque Collegium quatuor personas singulis annis, easque in Urbe prædicta vere, & realiter præsentibus, prævio riguroso examine, personaliter, & collegialiter per ipsosmet Notarios faciendo, & non aliter, nec alio modo, ad normam Indulti Apostolici a recol. mem. Urbano Papa VIII. etiam Prædecessore Nostro eidem Collegio concessi, per suas Litteras datas sub Annulo Piscatoris die quinta Septembris Anni millesimi sexcentissimi vigesimi noni, ad Doctoratus gradum hujusmodi promovere; libere, & licite posse præsentibus nostræ declarationis oraculo definimus: Decernentes sic, & non aliter intelligendas, & interpretandas fuisse, atque in posterum intelligi, & interpretari debere eorundem Sixti, & Urbani Prædecessorum Litteras prædictas, quas pro majori cautela, & quatenus opus sit, eatenus limitatum, revocamus, & abolemus, quatenus præsentibus nostris Litteris in aliquo adversentur, easdem in omnibus, & per omnia ad viam, & terminos earundem præsentium reducentes; Ne in re, quæ tanti momenti est pro recto ac felici Sanctæ Ecclesiæ & Reipublicæ gubernio, vel periculum immineat, quod sub aliena fide, & relationibus, ad gradus hujusmodi promoveantur indocti. & qui, si diligentem nominationem per ipsosmet Notarios personaliter & collegialiter adhibitam subiissent, minus idonei forsitan reperti fuissent; Vel id, quod absurdum reputamus, sequatur, ut scilicet prædicto Notariorum Nostrorum Collegio, cui.

cui de verè, & realitè præsentibus in eadem Urbe, nonnisi quatuor singulis annis, diligenti præmissis examine, juxta memoratum Urbani Prædecessoris Indultum, ad gradum prædictum promovere concessum fuit; id ipsum in numero indefinito permissum censeatur, quoad eos, qui ab eadem Urbe absentes, & in remotissimis fortasse regionibus constituti permanent.

Ad consulendum tamen indemnitati eorum, qui hætenus a Dilectis Filiis Sedis Apostolicæ Notariis prædictis extra Urbem, & in absentia, contra præsentis nostræ declarationis tenorem, Doctoratus gradum in utroque vel alterutro Jure susceperint; omnes & singulas hujusmodi promotiones ad hunc diem peractas auctoritate nostra perpetuo revalidamus; & quascumque promotionum hujusmodi nullitates, ex potestatis dumtaxat defectu provenientes, earundem præsentium tenore sanamus; Easdemque promotiones, & gradus hætenus ita collatos, & respective susceptos, ad omnes effectus, ad quos de cætero valere censebantur, eisdem sic, ut præfertur, promotis in posterum etiam suffragari debere statuimus.

Quia vero illustre, & perantiquum eorundem Notariorum de numero Participantium Collegium hujusmodi, ob grata devotionis, & familiaritatis obsequia, quæ Nobis, & Apostolicæ Sedi incessanter impendit, aliaque illius, & Notariorum prædictorum merita, speciali benevolentia prosequimur, volentes aliquam propensæ nostræ erga illud voluntatis significationem exhibere, eisdem Notariis de numero prædicto, eorumque Collegio plenam liberamque licentiam, facultatem, & potestatem per easdem præsentibus tribuimus & impertimur, ut ipsi de cætero in perpetuum singulis annis, non quatuor dumtaxat personas, easque familiares, & pauperes, prout in dictis Urbani Prædecessoris Literis præscriptum reperitur, sed vigore præsentium, sex quidem personas, etiamsi non familiares, nec pauperes (dummodo tamen in Urbe præsentibus existant, aliaque necessaria requisita illis suffragentur) ad prædictum gradum Doctoratus in altero, vel utroque jure promovere possint, & valeant; Ita quod sic per eos pro tempore promoti, & laureati omnibus & singulis favoribus, honoribus, gratiis, & privilegiis, quibus similes Doctores in publico Archigymnasio Sapientiæ Urbis Laureati de jure, usu, privilegio con-

consuetudine, aut alias quomolibet utuntur, fruuntur, & pariformiter, & æque principaliter uti, frui, potiri, & gaudere possint & debeant, ac ad omnes & quoscumque effectus, etiam Ecclesiâs Cathedrales assequendi, ab omnibus ubique censeri, haberi, & reputari, ac si in prædicto Archigymnasio vere promoti & laureati fuissent: Ampliantes & extendentes quoad hæc utrasque Sixti & Urbani Prædecessorum Literas prædictas, de cætero in suo robore permanuras.

Volumus autem, quod iidem Notarii, eorumque Collegium prædictum in promotione, & creatione dictorum sex, alterius, vel utriusque Juris Doctorum, omnia & singula ad præscriptum servanda & adimplenda, omnino servare & adimplere teneantur; Et quod numerus dictorum sex, & non ultra, quavis de Causa uno anno non completus, non possit, nec valeat subsequenter annis compleri vel reintegrari; Quodque nota rogatus promotionum, cum nominibus, & cognominibus, ac Patria promotorum, intra Mensem ex tunc proximum, a die, cujuslibet promotionis computandum ad Archivium Urbanum, ad instar aliorum rogitorum, per Secretarium Collegii hujusmodi, vel per ipsos promotos, & laureatos, deferri omnino debeat; Et tunc solum, videlicet, postquam nota prædicta ad Archivium Urbanum delata fuerit, & non antea, talis promotus pro Doctore se gerere, & pro legitime laureato, & promotus ad quoscumque Juris effectus haberi possit. Alias promotus ipse pro Doctore publice, vel privatim se gerens, pœnam falsi ipso facto & jure incurrat.

Omnes vero alias promotiones, & creationes Doctorum in utroque, seu altero Jurium, atque Insignium Doctoralium traditiones ab aliis, quam Advocatis Consistorialibus prædictis, etiam per Comites Palatinos, aut per ipsos Notarios de numero Participantium, eorumque Collegium, præter, vel contra præscriptam formam, & ultra præfinitum numerum, in Romana Curia & Urbe prædicta in posterum factas vel faciendas cum omnibus inde secutis, & sequendis quibuscumque, irritas & inanes, nulliusque roboris vel momenti esse & fore, ac pro nullis & infectis haberi & censeri, neminique ad quoscumque effectus ullo unquam tempore suffragari debere, ipsosque ab aliis quam Advocatis prædictis, etiam per eosdem Notarios de numero prædicto, ultra sex præfatos, ad gradum Doctoratus

k k k k

hu-

hujusmodi nulliter & attentate promotos vel assumptos, pro non Doctoribus haberi, eadem Apostolica Auctoritate statui-
mus, atque decernimus.

Præterea supradictos Nostræ Consistorialis Aulæ Advocatos, eorumque Collegium amplioribus favoribus, & gratiis profecui, & tam prædicti Archigymnasii Almæ Urbis Nostræ splendori & dignitati, quam feliciori, atque utiliori Romanæ Curiæ statui, & regimini plenius consulere & providere volentes, simulque dignum rationique consonum reputantes, ut quicumque ad Dignitates, Prælaturas, Magistratus, aliaque munia, & Officia dictæ Curiæ, quæ in eadem Curia, & in Romana Urbe consistunt, & in ea exercentur, & quæ Doctoratus gradum in utroque vel altero Jurium annexum habent, aut quomodolibet requirunt, pro tempore assumi, & promoveri desiderant, eorum doctrinæ & idoneitatis in prædicto Archigymnasio publicum præbeant experimentum; Apostolica Auctoritate prædicta, motuque, scientia, & potestatis plenitudine paribus statuimus, atque sancimus, ut ii quidem, qui ante diem publicationis præsentium ad hujusmodi Doctoratus gradum in quacumque publica & approbata tam Status Ecclesiastici, quam exera Universitate Studii generalis, legitime promoti extiterint, ad Prælaturas, Magistratus, Judicaturas, Lecturas, & Dignitates etiam Ecclesiasticas dictæ Urbis, necnon ad facultatem scribendi, tam in jure, quam in factis, & patrocinandi uti Procuratores in causis coram prædicto Rotæ Romanæ Auditorio, dummodo cætera necessaria requisita illis alias respective suffragentur, admitti, illasque & illos seu recipere, retinere, & exercere libere & licite possint & valeant, nec ob id eundem Doctoratus gradum in dicto Archigymnasio iteratò suscipere cogantur. Contra vero ii, qui ante diem publicationis earundem præsentium Literarum nondum Doctoralem gradum, ut præfertur, suscepisse comperti fuerint, ad aliquam ex Dignitatibus, vel aliquod ex Beneficiis Ecclesiasticis in Basilicis, aut Collegiatis, vel aliis Ecclesiis ejusdem Urbis consistentibus, pro quibus assequendis, obtinendis, vel retinendis ex Sacrorum Canonum, aut Generalium Conciliorum, vel Constitutionum Apostolicarum, seu aliarum Sanctionum dispositione, vel etiam ex lege foundationis, gradus, & qualitas Doctoralis requiratur, ac etiam ad Prælaturas, Ma-
gi-

gistratus, Judicaturas, etiam alieno nomine exercendas, & Lecturas publicas Urbis & Curiae praedictarum, nec non ad facultatem patrocinandam tanquam Procuratores in causis coram eodem Rotae Auditorio, aut respondendi de jure, seu scribendi pro Advocati munere coram quocumque Judice, seu Tribunali; ac demum ad quodcumque munus vel Officium Urbis, & Curiae praedictarum in ipsa Urbe exercendum, quod de jure pariter, vel statuto, aut ex aliqua Apostolica Constitutione, & Ordinatione, vel etiam ex longa & inveterata consuetudine gradum & qualitatem Doctorem hujusmodi exigit, vel requirat, non possint, nec valeant recipi, vel admitti, illasque ac illos & illa respective obtinere, vel exercere; etiam si Praelaturae & Judicaturae praedictae ejusdem Rotae, Camerae, & Cancellariae Apostolicae, Signaturae Nostrae, Populi Romani, vel cujusvis Collegii etiam privilegiati & privilegiatissimi, ac specialem & specialissimam, ac specificam, & individuum mentionem, & expressionem requirentis existant; nisi ante admissionem & receptionem hujusmodi, vel quoad praedicta Beneficia & Dignitates Ecclesiasticas, infra tempus a jure vel Constitutionibus, & Canonicis Sanctionibus praedictis; aut in fundatione respective praefixum, Doctoratus gradum in ipso publico Urbis Nostrae Archigymnasio susceperint; Decernentes, & eadem Auctoritate statuentes, quod gradus Doctoratus hujusmodi post earum praesentium publicationem in alia quavis Studii generalis Universitate tam externa, quam Status Nostrae Ecclesiasticae, quantumvis publica, approbata, celebri, & famosa, ac specialissima mentione digna, datus & receptus, ipsis graduatis ad quemcumque alium, non autem unquam ad effectum assequendi supradictas Dignitates, Praelaturas, Judicaturas, Lecturas, Munera, & Officia praedicta in Curia & Urbe Nostra, suffragari de reliquo valeat; immo pro effectu praemissorum Doctoratus gradus alibi datus, & receptus, habeatur & haberi debeat, ac si nullo modo datus, ac receptus fuisset.

Ab hac tamen generali lege illos dumtaxat exceptos esse volumus, quos in vim Apostolici privilegii seu Indulti alicui Nationi, Civitati, Universitati, seu Collegio ab hac S. Sede concessi, vel ad munus Advocati Consistorialis, ut supra, vel ad Auditoratum causarum Palatii Nostrae Apostolicae nominari,

k k k k 2

& No-

& Nobis seu Romano Pontifici pro tempore existenti, præsentari, seu aliàs juxta Indultorum hujusmodi tenorem eligi & deputari contingat: Ut scilicet, si illi, qui ad prædicta Officia nominati seu electi fuerint, in aliqua conspicua Universitate aut Collegio, quibus Indulta hujusmodi, seu privilegia concessa fuerunt, ad Doctoralem gradum in utroque jure promoti fuisse dignoscantur, hujusmodi gradus ab iis, ut præfertur, susceptus, juncto illius seu illorum testimonio, qui eos præsentaverint, necnon Pontificis judicio, qui eosdem ad prædicta Officia elegerit & deputaverit, satis eisdem suffragari censeatur, ad effectum assequendi hujusmodi Officia, eaque servatis servandis exercendi, absque eo quod ad iteratam prædicti gradus susceptionem in dicto Sapientiæ Archigymnasio compelli possint,

Ut igitur ordinario & statutum nostrum hujusmodi perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observetur Ven. Fratribus Nostri Thomæ Episcopo Ostien. & Velitern. S. R. E. Cardinali Vice-Cancellario Rufo, & Anibali Episcopo Portuen. ejusdem S. R. E. Cardinali Camerario Sancti Clementis; necnon dilecto Filio Nostro Nereo S. Eustachii prædictæ S. R. E. Diacono Cardinali Corsino nuncupatis, Signaturæ nostræ Justitiæ Præfecto, eorumque in dictis Officiis Successoribus; & dilectis, præterea Filiis, Collegiis Notariorum Apostolicorum, Prothonotariorum nuncupatorum de numero Participantium, & Cappellanorum Nostrorum, Causarum Sacri Palatii Auditorum, necnon Clericorum Camerae Nostræ Apostolicæ, & Signaturæ Justitiæ Referendariorum Votantium, atque Abbreviatorum de Parco Majori, ipsorumque Aulae Nostræ Consistorialis Advocatorum, & Procuratorum Causarum Sacri Palatii, eorumque respectivè Decanis; Capitulis quoque, seu Collegiis Basilicarum, Collegiatarum, & aliarum Ecclesiarum dictæ Urbis, aliisque Superioribus & Personis præsentibus & futuris, ad quos nunc quomodolibet spectat, & pro tempore spectabit, per hæc eadem scripta committimus & injungimus, quatenus ordinationi & statuto prædictis humiliter intendentes, præmissa observari & adimpleri curent, nec quemquam in posterum ad Dignitates, Prælaturas, Magistratus, Judicaturas, Lecturas, Munera, Officia, & Beneficia prædicta, qui Doctoratus gradum in prædicto Archigymnasio non susceperit, extra casus a Nobis, ut
su-

supra, exceptos admittant seu recipiant, neque contra ordinationis & statuti Nostri hujusmodi seriem, dispositionem, & tenorem a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari ullo unquam tempore permittant.

Quæcumque demum Romanæ Curix munera prædicto Advocatorum Consistorialium Collegio tam expressis Prædecessorum Nostrorum concessionibus, quam longæ consuetudinis usu privative, ut præfertur, attributa esse dignoscuntur, ea omnia & singula ita supradicto Collegio addicta & acquisita esse declaramus, ut perpetuis futuris temporibus neque munus Promotoris Fidei; de quo decretum adest Urbani Papæ VIII. sub datum die decimatertia Januarii anni millesimi sexcentissimi trigessimi primi, in favorem ipsius Collegii hætenus inviolabiliter observatum; & quo Nos ipsi, dum, in minoribus constituti, in eodem Collegio locum obtineremus, plures annos perfuncti fuimus; neque Officium Advocati Pauperum, aut aliud Advocati Fisci & Camera Nostre Apostolicæ; quæ olim Seniori de Collegio prædicto pro tempore incumbabant, deinde vero arbitrio Summi Pontificis, in aliquem tamen de ipso Collegio semper conferri consueverunt; nec illud pariter Advocati Fabricæ Basilicæ Apostolorum Principis, aut illud Advocati Senatus & Populi Almæ Urbis Nostre, vel denique munus Commissarii Conclavis Sede vacante, alteri cuiquam personæ, præterquam alicui ex dicto Collegio Advocatorum Aula Nostre Consistorialis, quacumque in contrarium consuetudinæ, si quæ forte circa aliquod ex præmissis muneribus allegari posset, minime obstante, concedi debeat aut assignari.

Volumus tamen, prædicta Officia Promotoris Fidei & Advocati Fisci, quæ duo olim ab una eademque persona conjunctim obtineri & exerceri consueverant, sed a recol. mem. Prædecessore Nostro Clemente Papa XI. justis & rationabilibus de Causis ab invicem disjuncta & separata fuerunt, per ejus Literas perpetuo valituras die septima Aprilis anni millesimi septingentesimi septimi in forma Brevis expeditas, sic etiam in posterum separatim conferri, & a duobus respective Advocatis Consistorialibus exerceri; quidquid deinceps in praxi servatum fuerit, & obtineat de præsentis in persona dilecti Filii Magistri Ludovici de Valentibus moderni Fidei Promotoris, & Fisci Advocati, per specialem gratiam eidem a fel. record. Prædecessore No-

Nostro Clemente Papa XII. concessam, & ultra ipsius personam nullatenus extendendam. Proindeque assignationem portionis panis & vini, necnon scutorum tercentorum monetæ Romanæ, quæ deinde laudatus Clemens Papa XI. per alias suas in simili forma Literas datas die trigesima Aprilis anni millesimi septingentesimi decimi quarti, ex salariis & emolumentis Advocati Fisci detracta, una cum hujusmodi portione panis & vini prædicto Fisci Advocato ex Palatio Apostolico antea dari solita, Promotori Fidei pro tempore existenti de cætero persolvi mandavit, auctoritate prædicta & harum serie approbamus, confirmamus, & innovamus, atque in posterum, quum casus evenerit demandatæ separationis reipsa iterum exequendæ, perpetuo servari mandamus.

Præterea districte præcipimus, ut quicumque ex prædictis Advocatis ad munus Advocati Fisci, & Cameræ Apostolicæ, itemque ad aliud Advocati Pauperum deputati fuerint, omnino abstineant a suscipiendo Patrocinio aliarum Causarum, quæ ad Officium sibi respectively commissum minime pertineant, quacumque pariter in contrarium consuetudine minime obstante.

Ut autem tot tantisque publicis gravissimisque muneribus assiduam operam impendere Advocati prædicti commode valeant, & spirituali simul eorundem consolationi per Apostolicæ benignitatis favorem consultum sit, quod jam per alias Nostras in forma Brevis Literas sub die vigesima octava Februarii anni millesimi septingentesimi quadragésimi secundi expeditas, eisdem elargiti fuimus, id etiam præsentium tenore, & auctoritate prædicta confirmamus & innovamus, ut scilicet eisdem Advocatis Consistorialibus eorumque Coadjutoribus nunc & pro tempore quodcumque existentibus, in privato Domus cujuslibet eorum habitationis, etiam in hac Alma Urbe Nostra; Oratorio ad hoc decenter muro extructo & ornato, seu extruendo & ornando, ab omnibus Domesticis usibus libero, per dilectum Filium Nostrum in eadem Urbe ejusque districtu Vicarium in spiritualibus Generalem, quoad Oratoria in dicta Urbe, & quoad alia extra eandem Urbem per Ordinarium Loci respectively prius visitando & approbando, unam Missam pro unoquoque die, dummodo in Domo hujusmodi celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri concessa non fuerit, per se ipsos, si

Sa-

Sacerdotes fuerint, celebrare, seu per quemcumque Sacerdotem approbatum Secularem, vel de Superiorum suorum licentis Regularem, sine tamen quorumcumque jurium Parochialium præjudicio, ac Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, aliisque solemnioribus anni festis diebus exceptis, in sua, ac quatenus conjugati existant, in eorum respective Uxorum, necnon in eorundem Filiorum, Consanguineorum, & Affinium secum insimul in eadem Domo habitantium, ac cujuslibet eorum Familiæ præsentia, celebrari facere libere & licite possint, ita tamen ut Uxores, & nati, ac Consanguinei & Affines supradicti prædictam unicam Missam ipsis quidem Advocatis præsentibus audire tantummodo, nunquam vero celebrari facere valeant, quodque Familiæ eorum servitiis non necessariis ibidem Missæ interessentes, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus Festis de præcepto liberi minime censeantur. Utque hujusmodi gratia ii dumtaxat ex Advocatis Consistorialibus fruantur, qui super illa Apostolicas in forma Brevis Literas ad uniuscujusque favorem expediendas petierint, atque obtinuerint, & non alias.

Præterea omnia & singula supra expressa, atque alia Collegio Advocatorum hujusmodi concessa Privilegia & Indulta, necnon ejusdem Collegii laudabiles stylos, usus, & consuetudines, ordinationes quoque, Constitutiones, atque Statuta pro ipsius Collegii felici regimine & gubernio facta & condita, licita tamen & honesta, ac Sacris Canonibus & Concilii Tridentini Decretis, Constitutionibus Apostolicis, & præsentium tenori ac dispositioni minime contraria, Apostolica auctoritate earundem tenore præsentium perpetuo confirmamus & approbamus, illisque plenariæ & inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes & singulos tam juris, quam facti, necnon solemnitatum quarumcumque quomodolibet omissarum, aliosque defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus, illaque omnia auctoritate, & tenore prædictis innovamus, & de novo concedimus, ac ab omnibus & singulis personis, ad quas pro tempore spectat & spectabit in futurum, inviolabiliter perpetuo servari volumus & mandamus. Utque supradicta eorum Statuta, Constitutiones, Ordinationes, stylos, usus, & consuetudines pro rerum tempore & personarum qualitate, ac quoties eis expedire videbitur, abrogare, cassare,

fare, mutare, alterare, & alia illorum loco facere, conde-
re, edere, & servare libere; & licite valeant, quæ postquam
facta, condita, & edita fuerint, dummodo, ut præmittitur,
licita & honesta, Sacrisque Canonibus & Decretis dicti Conci-
lii Constitutionibus Apostolicis, ac præsentium tenori contra-
ria non existant, eo ipso dicta auctoritate confirmata sint, ac
ab omnibus & singulis, quos ea concernunt, in futurum sub
pœnis in eis contentis observari debeant; Insuper ut ipsorum
Collegii Secretarium, aliosque Officiales & Ministros pro suo
arbitrio eligere & deputare, amovere, dimittere, & mutare
valeant, quoties id eis expedire videbitur; eisdem auctoritate
& tenore præsentium, etiam perpetuò concedimus & indulge-
mus, plenamque, liberam, & omnimodam facultatem & au-
ctoritatem impertimur, quacumque in contrarium consuetudi-
ne minime obstanti.

Decernentes easdem præsentis Literas, & in eis contenta
quæcumque, etiam ex eo, quod quilibet in præmissis, seu eor-
um aliquo jus, vel interesse habentes, seu habere quomodoli-
bet prætendentes, cujusvis status, gradus, ordinis, præmi-
nentiæ, vel dignitatis existant, sive aliàs specifica, & individua
mentionem & expressionem digni, illis non consenserint, nec ad
ea vocati & auditi, neque Causæ, propter quas eadem præ-
sentes emanaverint, adductæ, verificatæ, vel sufficienter, aut
ullo modo justificatæ fuerint, aut ex alia qualibet, etiam quan-
tumvis juridica & privilegiata causa, colore, prætextu, & ca-
pite, etiam in corpore juris clauso, nullo unquam tempore
de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu in-
tentionis Nostræ, aut interesse habentium consensus aliove quo-
libet, etiam quantumvis magno, ac formali & substantiali de-
fectu, notari, impugnari, infringi, retractari, in controver-
siam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illas
aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcum-
que juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetra-
ri, aut etiam motu pari, & de Apostolicæ potestatis plenitu-
dine simili concessio vel emanato quempiam in iudicio, vel
extra illud uti, seu se juvare ullo modo posse; Sed ipsas præ-
sentes semper firmas, validas, & efficaces existere & fore, ac
dicto Collegio & Advocatis pro tempore existentibus in omni-
bus

bus & per omnia, etiam perpetuò suffragari, ipsumque Collegium ad verificationem, seu justificationem præmissorum, vel partis eorum minime teneri, aut ullo modo quacumque auctoritate compelli debere, sed easdem, & in eis contenta quæcumque ab omnibus, ad quos spectat, & pro tempore quæcumque spectabit, inviolabiliter, & inconcussè servari.

Sicque, & non aliter in præmissis censerì, atque ita per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Apostolicæ Sedis prædictæ Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia ac potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & definiri debere, ac irritum & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Quocirca eisdem Ven. Fratribus Nostris Thomæ Episcopo Ostiensi & Veliterno S. R. E. Cardinali Vice-Cancellario Rufo, & Annibaldi Episcopo Portuen. ejusdem S. R. E. Cardinali Camerario S. Clementis respectivè nuncupatis; nec non dilecto Filio Magistro Flavio Chisio Causarum Curia: Camera: Nostræ Apostolicæ Auditori Generali, eorumque pro tempore in Officiis hujusmodi Successoribus, per hæc Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum, per se, vel alios, seu alium auctoritate Nostra, prædictis Aula: Nostræ Consistorialis Advocatis, eorumque Collegio in præmissis omnibus, & singulis, efficacis defensionis præsidio assistant faciantque eos, & eorum singulos, quoties pro ipsorum parte super hoc fuerint requisiti, omnibus, & singulis præfatis pacifice frui, & gaudere, non permittentes eos, & eorum aliquem, per quoscumque desuper quomodolibet indebite molestari, inquietari, aut impediri. Contradictores quoslibet, & rebelles cujuscumque status, gradus, ordinis, dignitatis, vel præeminentiæ fuerint, per Censuras Ecclesiasticas, & pecuniarias pœnas, aliaque opportuna juris, & facti remedia, appellatione postposita, compescendo.

Non obstantibus Nostra, & Cancellariæ Apostolicæ regula de jure quæsito non tollendo, necnon præmissis omnibus, aliisque Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis generalibus vel specialibus Consti-

tutionibus & Ordinationibus; nec non quibusvis Almæ Urbis Nostræ, Collegiorum quorumcumque, Tribunalium, Universitatum, necnon prædicti Advocatorum Consistorialium Collegii, & Gymnasia, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus; privilegiis quoque, exemptionibus, & Indultis etiam in corpore juris clausis, aut Litteris Apostolicis quibusvis personis, & eisdem Urbi, nec non dilectis Filiis Populo Romano, aliisque Civitatibus, & locis, Collegiis quoque Tribunalibus, Universitatibus, aliisque quibuslibet specifica, & individua mentione dignis, etiam sub quibuscumque verborum tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam clausulis, & decretis, etiam irritantibus in genere, vel specie, etiam motu simili, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, seu Consistorialiter, ac aliàs quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, ac pluries confirmatis, approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & individua mentio, seu quævis alia expressio ad id servanda foret, illorum tenores, formas, causas, & occasiones præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & exactissime servatis, & specificatis respective habentes, illis aliàs in suo robore permanens, hac vice dumtaxat, ad præmissorum effectum plenissime & amplissime motu pari derogamus, & derogatum esse volumus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Volumus insuper, & eadem auctoritate prædicta mandamus, ipsas præsentis, seu earum transumpta in locis solitis Almæ Urbis Nostræ per aliquem ex Curforibus Nostris, ut moris est, publicari, & affigi, sicque publicatas, & affixas omnes & singulos, quos concernunt, seu concernent in futurum, perinde afficere, & arctare, ac si unicuique illorum personaliter intimatæ, & notificatæ fuissent.

Utque earundem præsentium transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, ac sigillo Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides tam in judicio, quam extra illud ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli

Nulli ergo omnino Hominum liceat paginam hanc nostrarum confirmationis , approbationis , innovationis , voluntatis , mandati , statuti , decreti , declarationis , ampliacionis , & extensionis infringere , vel ei ausu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare præsumpserit , indignationem Omnipotentis Dei , ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incurfurum .

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo quarto , quarto kalendas Septembris , Pontificatus Nostri Anno Quinto . D. Cardinalis Passioneus . J. Datarius . Visa de Curia I. C. Boschi . L. Eugenjus .

Registrata in Scretaria Brevium .

Anno a Nativitate Domini Nostri JESU CHRISTI Millesimo septingentesimo quadragesimo quarto , Indictione septima , die vero vigesima sexta Septembris , Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris , & Domini Nostri Domini BENEDICTI Divina Providentia PAPÆ XIV. Anno Quinto , supradicta Constitutio affixa , & publicata fuit ad valvas Basilicæ Lateranensis , & Principis Apostolorum , & Cancellariæ Apostolica , Curiaque Generalis in Monte Citatorio , & in Acie Campi Floræ , ac in aliis locis solitis , & consuetis Urbis per me Franciscum Bartolotti Apost. Curf. Nicolaus Cappelli Mag. Curf.

B E N E D I C T U S P P. XIV.

S E R V U S S E R V O R U M D E I

Ad perpetuam rei memoriam.

Quanta Reipublicæ commoda obveniant ex publicis studiorum Universitatibus, in quibus bonarum artium, ac scientiarum documenta ingenuæ Juventuti traduntur, omnium judicio, & felici experientia evidentissime constat; dum per homines maxime liberalibus disciplinis excultos, atque expolitos, totius Civitatis mores, ad æquitatis, & justitiæ rationem conformari solent, & necessaria in Civilibus Societatibus judicia, recte, ac laudabiliter exerceri, pluraque hominum usibus proficua inveniri passim conspiciuntur, & reliquæ omnes privatæ, ac publicæ res prudenter, utiliterque administrari.

Quamobrem ad nostrum potissime Officium pertinere judicavimus, celeberrimum Almæ Urbis Nostræ Archigymnasium Studii generalis, Sapientiam nuncupatum, speciali providentiæ Nostræ cura tueri, atque fovere; quin etiam, si quæ Nobis ejus rei facultas suppeteret, illius splendorem Novis Apostolicæ liberalitatis favoribus amplificare: Ut, quæ Nobis olim in minoribus adhuc versantibus, ejusdemque Sapientiæ regimen, pro Advocati Consistorialis jure, vel communiter, vel peculiariter moderantibus, ad perficiendum illius statum deesse videbantur, ea nunc, supremæ Auctoritatis nostræ ope, ipsius Universitatis, totiusque Urbis ornamento, & commodo accederent incrementa.

Quæ quidem cum partim in restituendo, aut firmando aptiori, utiliorique ipsius Archigymnasii regimine, atque ordine, partim in nonnullarum, quæ desiderabantur, doctrinarum, & facultatum accessione, consistere intelligeremus; illud hæcenus studiose præstare non omisimus, ut scilicet, quas opportunas judicavimus, lege, sive ad tempus, sive perpetuo, in eodem servandas, præscriberemus; ex quibus meliorem studiorum

ra-

rationem , ac scientiarum tradendarum methodum in ipso recte processuram fore confidimus : Alterum vero , quod ad novas Disciplinarum Cathedras instituendas , augendumque Lectorum numerum pertinebat , ad hunc diem efficere non potuimus , quum id , nec ipsius Archigymnasii reditus , nec Apostolici Erarii Nostri vires , recentibus nimium calamitatibus exhaustæ , ullo modo ferre valerent .

Cum autem recens in Civitate , & Statu Avenionensi , & Comitatu Venaisino nostræ temporali Ditioni subiectis , indulta sit facultas , ut eam vocant , privativa , dandi prælo , ac vendendi , & publicandi per totam Pontificiam Ditionem Civitatis , Status , & Comitatus præfatorum , novitates publicas , tam politicas , quàm litterarias , kalendaria , & alia similia , ipsaque privativa facultas Dilecto Filio Alexandro Giraud ad novem annos concessa , & locata reperiat , pro annua responsione quatuor mille librarum monetæ Galliæ , sub diversis pactis , & conditionibus , prout in Instrumento publico per Acta Dilecti Filii cognominati Jeremia , Notarii publici , & Secretarii Generalis Legationis Avenionensis sub die 16. Mensis Novembris Anni Domini 1747. desuper confecto , & stipulato , plenius continetur .

Nos igitur congruum , & consentaneum arbitantes prædictum reditum quatuor mille librarum dictæ monetæ , qui , quum antea numquam inter emolumenta Cameralia computatus fuerit , ex prædicta nova locatione , & privativa facultate per Nos , ut præfertur , indulta , nuper accrevit , eidem Archigymnasio ad excitandas , & promovendas in eo alias scientias , & liberales artes , integre , & in perpetuum attribuere , verumque hodiernum ipsius Archigymnasii statum , annuos reditus , Cathedras , & Lecturas , regimen , administrationem , & privilegia , de quibus plenam , certamque notitiam habemus , nec non præfatum locationis Instrumentum , omnia item , & singula privilegia , & indulta etiam a Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostris Civitati , & Legationi Avenionensi , ac pro tempore existentibus S. R. E. Cardinalibus de Latere Legatis , & Vicelegatis inibi commorantibus , quomodolibet concessa etiam pluries confirmata , & innovata , ac alia quæcumque etiam specialem , & individua mentionem , & expressionem requirentia , eorumque omnium , & singulorum totos , & in-
te-

tegros tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes,

Motu proprio, & ex certa scientia, meraque deliberatione Nostris, deque Apostolicæ Potestatis plenitudine, in præfato publico Archigymnasio, seu Studio generali, Sapientiæ nuncupato de Urbe, præter eam, in qua Elementa Geometriæ traduntur, aliasque inibi præexistentes Cathedras, & Lecturas, duas novas Cathedras, seu Lecturas, alteram nimirum Mathematicæ, alteram vero Chymicæ, pro aliis duobus Lectoribus altero nempe Mathematicæ, altero autem Chymicæ hujusmodi Professoribus probatæ fidei, & idoneitatis, ad Cathedras hujusmodi pro tempore quomodolibet vacantes, prævio concursu, & servata forma dudum a Nobis in Constitutione Nostra, privilegiorum Nostræ Consistorialis Aulæ Advocatorum confirmatoria, quæ incipit, *Inter cõspicuos Ordines*, edita quarto kalendas Septembris anno quinto §. *In eligendis*, tradita, atque præscripta, deputandis, & assumendis, ad commune bonum, publicamque utilitatem, Apostolica Auctoritate perpetuo erigimus, & instituimus.

Eisdemque Cathedris, seu Lecturis, a Nobis sic erectis, & institutis, pro earum dote, ac utriusque Lectoris congruo salario, & provisione, annuam summam quadringentorum scutorum monetæ Romanæ de juliis decem pro quolibet scuto, ad rationem ducentorum scutorum pro quolibet, eis, ut infra, persolvendorum, eadem Apostolica auctoritate constituimus, & assignamus. Ipsosque futuri pro tempore Mathematicæ, & Chymicæ Lectores, aliorum dicti Archigymnasii Lectorum, Magistrorum, Doctorum, & Professorum consortio, ita ut omnibus, & quibuscumque privilegiis, Indultis, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, favoribus, gratiis, præeminentiis, antelationibus, honoribus, & prærogativis, etiam antianitatis, quibus alii ejusdem Archigymnasii Magistri, Lectores, Doctores, & Professores quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, atque uti, frui, potiri, & gaudere possent, & poterunt in futurum, pariformiter, & æque principaliter, in omnibus, & per omnia, & omnino quoad omnia, ipsi quoque utantur, fruuntur, potiantur, & gaudeant, omnibusque pariter oneribus, & obligationibus, quibus illi subiacent, pari modo etiam ipsi subjaceant, Aposto-
li-

lica itidem Auctoritate adjungimus , & aggregamus :

Ad consulendum vero perpetuæ urriusque Cathedræ a Nobis per præsentem erectæ stabilitati , & manutentioni , prædictam facultatem privativam dandi prælo , ac vendendi , & publicandi per totum Statum Avenionensem , & Comitatum Venaissinum Nostræ temporali Ditioni subiectum , novitates publicas , tam politicas , quam litterarias , kalendaria , cæteraque in memorato locationis Instrumento comprehensa , & expressa , earumdem tenore præsentium approbamus , & confirmamus , ac quatenus opus sit , de novo inducimus , & constituimus . Et nihilominus præfatum annum redditum quatuor mille libratum diætæ monetæ Galliæ , ex concessione , & locatione privativæ facultatis hujusmodi nunc provenientem , & qui deinceps , etiam in quacumque majori summa provenire potuerit , a cæteris Cameræ Nostræ Apostolicæ redditibus , introitibus , & proventibus extraneum , seu perpetuo separatum , atque disjunctum haberi , & censeri volumus , ideoque ab iisdem pari auctoritate itidem perpetuo separamus , sejungimus , & dismembramus , sicque dismembratum , sejunctum , & separatum , præfato Archigymnasio pro utriusque Cathedræ , seu Lecturæ a Nobis per præsentem erectæ , & institutæ , Dote , & pro aliis infra scriptis usibus , etiam perpetuo applicamus , concedimus , & assignamus ,

Quamobrem Dilectis Filiis nunc , & futuris pro tempore ejusdem S. R. E. Cardinalibus Nostris , & Sedis Apostolicæ de Latere Legatis , ac Vicelegatis in dicta Civitate Avenionensi commorantibus , necnon Congregationi Avenionensi , ac præfate Cameræ Apostolicæ Thesaurario , & Commissario Generalibus , aliisque ipsius Cameræ Officialibus , ac Ministris , quocumque nomine nuncupatis , in virtute Sanctæ Obedientiæ districtè inhibemus , ne præfatum annum redditum ex privativæ facultate hujusmodi provenientem , in alios quoscumque usus , & causas , quantumvis privilegiatas , & privilegiatissimas , ullo modo disponere præsumant ; sed ipsa dumtaxat Congregatio , prædictique Legati , ac Vicelegati , seu alii , ad quos , nunc quomodolibet spectat , & spectabit in futurum , si , & postquam , ac quoties pro parte infra scripti Nostri , deinde vero Romani pro tempore Pontificis Secretarii Status , aut Rectoris dicti Archigymnasii fuerint requisiti , tam pro executione , &

con-

conservatione dictæ privativæ facultatis, quam pro integra, celerique exactiōne annui redditus præfati, eorum brachium, & auxilium efficaciter præstent; Ipseque pro tempore Cardinalis Legatus, seu Vicelegatus exactæ pecuniæ depositum, in faciem, & creditum dicti Archigymnasii, ut infra, faciendum sedulo curet.

Quoniam vero Dilectus Filius noster Sylvius Tituli Sancti Callisti S. R. E. Presbyter Cardinalis Valenti nuncupatus, ejusdem S. R. E. Camerarius, & Nobis a Secretis Status, in procuranda prædicti novi redditus accessione, & in illius applicatione ad supradictum effectum proponenda, eximium suum studium de bono publico amplificando, ac de scientiis, ac liberalibus Artibus promovendis Nobis aperte comprobavit; idcirco Nos earumdem tenore præsentium prædicto Sylvio Cardinali, quoad vixerit, plenam, & omnimodam facultatem, potestatem, & auctoritatem tribuimus, & elargimur; post ipsum vero, cuilibet pro tempore existenti Romani Pontificis Secretario Status, necnon præfati Archigymnasii pro tempore Rectori similiter concedimus, & impertimur, ut ipsi, adveniente termino currentis locationis dictæ privativæ facultatis, & sic deinceps, quoties terminus hujusmodi advenerit, eidem pro tempore existenti Legato, seu Vicelegato Avenionensi, aut pro eo, alii, vel aliis, ad quos pro tempore spectabit, aut spectare poterit, celebrationem, & stipulationem novæ locationis ejusmodi privativæ facultatis pro dicto Archigymnasio, celeremque transmissionem pecuniæ de Civitate Avenionensi Romam, ad effectum illam, ut infra, deponendi, absque ulla dependentia à prædicta Congregatione Avenionensi, aut à Camera Apostolica, illiusque Officialibus, & Ministris prædictis committere, & mandare libere, ac licite possint, & valeant.

Postremo volumus, & mandamus. ut pecuniæ, ut supra provenientes apud Mensam Nummulariam Montis Pietatis, ad creditum dicti Archigymnasii in peculiari tamen, & separato computo, deponantur, ita ut cum aliis prædicti Archigymnasii redditibus nullo umquam tempore misceantur, vel confundantur, sed stare debeant dumtaxat ad effectum, ut pro rata scutorum quadringentorum prædictis duobus Lectoribus Mathematicæ, & Chrymiæ, annua honoraria, & stipendia a

No-

Nobis iisdem respective constituta , in consuetis tertiariis, juxta morem aliarum Cathedralium , & Lectorum ipsius Archigymnasii , mediantibus ordinibus manu Rectoris ejusdem pro tempore deputati subscriptis , persolvantur , residuum vero in expensas necessarias pro experimentis Chymicis , & non in alios quoscumque usus , omnino erogetur .

Præsentem quoque Litteras , quæ in dicta Camera Apostolica , juxta Constit. fel. record. Pii Papæ IV. Prædecessoris Nostri desuper editam , præsentari , insinuari , & registrari volumus , præmissaque omnia , & singula , nullo umquam tempore ex quibuscumque causis , de subreptionis , vel obreptionis , seu nullitatis vitio , aut intentionis Nostræ , vel quocumque alio defectu notari , impugnari , retractari , seu etiam revocari , suspendi , restringi , limitari , aut in jus , vel controversiam vocari , seu ad terminos juris reduci posse , sed semper , perpetuumque valida , & efficacia existere , suosque plenarios , & integros effectus sortiri , & obtinere debere , sicque per quoscumque Judices Ordinarios , & Delegatos , etiam S. R. E. Camerarium , & alios Cardinales , nec non Palatii Apostolice Auditores , prædictæque Cameræ Thesaurarium Generalem , & Clericos præsidentes sublata eis , & eorum cuilibet quavis aliter judicandi , & interpretandi facultate , & auctoritate , judicari , & definiri debere ; Et si secus , super his a quoquam quavis Auctoritate scienter , vel ignoranter contigerit attentari , irritum , & inane decernimus .

Non obstantibus quibusvis Constitutionibus , & Ordinationibus Apostolicis generalibus , vel specialibus , dictæque Cameræ , nec non Congregationis Avenion. & Archigymnasii prædicti , etiam juramento , confirmatione Apostolica , vel quavis firmitate alia roboratis , respective statutis , & consuetudinibus , privilegiis quoque , Indultis , & Litteris Apostolicis dictæ Congregationi , eidemque Cameræ , ac illius Officialibus , & Ministris , & quibusvis aliis , sub quibuscumque tenoribus , & formis , ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis , aliisque efficacioribus , & efficacissimis , & insolitis clausulis , ac irritantibus decretis , etiam motu , scientia , deliberatione , & potestatis plenitudine pariter , etiam consistorialiter , ac alias quomodolibet in contrarium præmissorum confirmatis , approbatis , & innovatis : Quibus omnibus , &

M m m m

fin-

singulis , etiam si pro sufficienti illorum derogatione , de illis , eorumque totis tenoribus , specialis , specifica , expressa , & individua , ac de verbo ad verbum , non autem per clausulas generales idem importantes , mentio , seu quævis alia expressio habenda , aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret , illorum omnium , & singulorum tenores præsentibus pro plene , & sufficienter expressis , & insertis habentes , illis alias in suo robore permansuris , ad præmissorum omnium , & singulorum effectum specialiter , & expresse , ac latissime , & plenissime motu simili derogamus , cæterisque contrariis quibuscumque .

Utque de præmissis etiam in Civitate , & Ditione Avenionensi , quandocumque opus fuerit , fides fieri valeat ; volumus , ut earundem præsentium transumptis , etiam impressis , manu alicujus Notarii publici subscriptis , & sigillo præfati Sylvii Cardinalis , seu respectively Romani pro tempore Pontificis Secretarii Status , aut prædicti Archigymnasii Rectoris obsignatis , eadem prorsus fides adhibeatur in Judicio , & extra illud , quæ adhiberetur hisce præsentibus , si forent exhibitæ , vel ostensæ .

Nulli ergo omnino Hominum liceat hanc paginam Nostræ erectionis , dismembrationis , applicationis , inhibitionis , concessionis , decreti , mandati , derogationis , & voluntatis infringere : vei ei ausu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare præsumperit , indignationem Omnipotentis Dei , ac Beatorum Petri , & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum .

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo octavo , quinto Idus Octobris , Pontificatus Nostri Anno nono .

CHIROGRAFO DI NOSTRO SIGNORE
B E N E D E T T O X I V .

Monfignor Clemente Argenvillieres Nostro Uditore , e Rettore Deputato della noſtra Sapienza di Roma .

CI è ſtato da Voi rappreſentato , che fin da quando foſte dal noſtro Collegio degli Avvocati Conciittoriali eletto, e deputato Rettore della Univerſità delli Studj di queſta noſtra Città di Roma , vi applicaſte ſeramente à rintracciare le cauſe, per le quali i buoni Studj , che in eſſa altre volte fiorivano con tanto vantaggio della Gioventù , e del Pubblico, e con decoro , ed ornamento di queſta Santa Sede , ſ'andavano di giorno in giorno quaſi affatto abbandonando ; e ficcome vi parve , che ciò in parte proveniſſe dal non eſſere ben regolato il numero delle Cattedre , e Letture , parte dai frequenti paſſaggi de' Lettori da una ad un'altra Lettura totalmente diverſa , e parte da altre Cauſe , & abuſi .

Perciò incominciaſte fin d'allora , e poi di mano in mano ſiete andato procurando , col conſiglio , e coll' aſſiſtenza di altri due Voſtri Colleghi da Voi preſcelti fin da principio per tal' effetto , cioè dall' Avvocato Niccolò Maria de Vecchj , e di Monſignor Filippo Maria Pirelli di rimediare ai ſudetti , ed altri diſordini , con diverſi provvedimenti da Voi preſi all' occorrenze , col noſtro precedente Oracolo ; e quindi con grandiffimo noſtro piacere , e con applauſo di tutta la Città ſi è veduto ſubito riſorgere l' antico nome , e credito *della Sapienza di Roma* , ritornare nel cuore de' Giovani l' amore , e l' applicazione allo Studio delle Umane , e delle Divine Lettere , e crefcere il concorſo delli Studioſi in numero quaſi al doppio maggiore di quel , che vi era ſul principio del Voſtro Rettorato .

Mà perchè i ſudetti provvedimenti , benchè da Voi preſi , come ſi è detto , col noſtro precedente Oracolo , ſono più

M m m m 2

to-

rosto stati provvedimenti provisionali, e presi per farne esperimento prima di ridurli in forma di stabile, e perpetua Legge: Perciò dopo il decorso di due Anni di detto Vostro Rettorato, volendo Noi stabilire un fermo, e perpetuo sistema, col quale si abbia da regolare, e governare in avvenire questa Nostra altre volte così celebre, e rinomata Università, dalla quale sono usciti in diversi tempi Uomini dottissimi, e per la quale Noi abbiamo tanto amore, per essere stati Noi stessi parecchi anni, prima che fossimo assunti all'onore del Cardinalato, Rettore dell'Università medesima.

Di nostro Moto proprio, certa scienza, e pienezza della Nostra Apostolica Autorità, avendo qui per espresso, e di parola in parola inserito il tenore di tutti, e singoli Decreti, Chirografi, Motuproprij, Brevi, Costituzioni, ed altre qualsivisiano Lettere Apostoliche d'Innocenzo IV., Bonifacio VIII., Eugenio IV., Sisto IV., Leone X., Sisto V., Clemente VIII., Alessandro VII., Innocenzo XII., Clemente XI., e di qualunque altro Nostro Predecessore, e ancora Nostre, e quelle approvando, e confermando nelle parti uniformi, e compatibili, e rispettivamente rievocando, e riformando nelle parti contrarie, e difformi da questa presente Nostra disposizione.

Vogliamo in primo luogo, ordiniamo, e comandiamo, che in avvenire, e di mano in mano, che verranno vacando le Cattedre, e Letture della Sapienza di qualunque Classe ella sia, anche per via di Giubilazione, o che si faccia ad alcuno dei Lettori, che oggi vi sono, qualche accrescimento di Salario, dobbiate Voi, e Vostri Successori pro tempore ridurre le suddette Letture, siccome Noi da adesso per allora, e quando ne verrà il caso, le riduchiamo, e vogliamo s'intendano ipso facto ridotte da ordinarie a *quotidiane*; siccome di Nostro Ordine, e comando avete già fatto per la Cattedra, e Lettura della Scrittura Sagra: Per l'altra della Fisica esperimentale: Per l'altra della Logica: Per l'altra di Medicina Teorica, che ottenne il Dottore Marco Angelo Marcangeli in occasione, che gli accresceste altri trenta scudi di annuo Salario: Per l'altra dell'Istituta Botanica: Per l'altra di Matematica: e finalmente per l'altra di Chirurgia, ed Anatomia. Essendosi per esperienza riconosciuto essere affatto impossibile lo spiegare
con

non sole sessanta Lezioni , quante sono regolarmente quelle , che si chiamano ordinarie , qualunque sia materia , in modo che gli Scolari ne ricavino profitto , e i Padri di Famiglia ottengano il fine , per cui mandano i loro Figlioli allo Studio .

Di più vogliamo , ordiniamo , e comandiamo , che delle tre Classi , quali compongono l'Università) lasciando per ora di fare alcuna innovazione fino ad altro nostro miglior provvedimento rispetto alla terza , che chiamasi *delle Arti*) per quel che appartiene alle altre due Classi *di Legge , e di Medicina* , nelle quali vi sono al presente alcune Letture del tutto inutili , e superflue , si riformi , e restringa il numero dei Lettori , come in appresso , cioè riguardo alla Classe legale , nella quale al presente si trovano nove Lettori di numero , & un'altro sopra numero ammesso ultimamente in concorso . Vogliamo , & ordiniamo , che di mano in mano , che andrà vacando qualche Lettura ò per morte , ò per giubilazione , ò in qualunque altro modo , Voi , e Vostri Successori prò tempore nel Rettorato dobbiate affatto sopprimere , come Noi fin da ora , e per quando succederanno dette vacanze , sopprimiamo affatto le tre Letture , che prima vacarono , di modo che non abbiano in avvenire à restar in questa Classe , che sei Lettori di numero solamente , cioè uno per le Istituzioni Canoniche , l'altro per le Istituzioni Civili , un'altro per le Istituzioni Criminali , un'altro per il Decreto di Graziano , un'altro per le Pandette , ed un altro per una materia ò Criminale ò Civile , ò Canonica in ogn'anno ad arbitrio Vostro , e de' Vostri Successori : e nondimeno , perchè può darfi il caso , che alcuno di detti sei Lettori di numero resti talvolta legittimamente impedito ò per causa d'infermità , ò per qualche speciale Commissione , che gli sia data da Noi , ò da Nostri Successori , perciò vogliamo , che oltre ai sudetti sei Lettori di numero , vi sia sempre in questa Classe legale un'altro Lettore soprannumero , come vi è al presente , il quale abbia l'obbligo di supplire quante volte occorrerà , coll'ordine del Rettore prò tempore , le veci di quello , ò quelli , che faranno come sopra legittimamente impediti ; con che però per soprannumero non si ammetta mai , che un solo .

Per la medesima ragione vogliamo similmente , e comandiamo , che nella Classe Medica , nella quale al presente si
tro-

trovano sette Lettori di numero, e tre Sopranumero ammessi per semplice grazioso rescritto, subito che vacarà o per morte, o per giubilazione come sopra, una di esse Letture, la dobbiate affatto sopprimere, come Noi dà ora per allora la dichiariamo affatto soppressa, ed abolita: Di modo che per l'avvenire di dette antiche Letture non ve ne restino in questa Classe, che sole sei, cioè una per le Istituzioni di Medicina Teorica, un'altra per le Istituzioni di Medicina Pratica; un'altra per le Istituzioni di Botanica, un'altra per le Istituzioni Chirurgiche, ed Anatomiche; un'altra per un Trattato di Medicina Teorica, ed un'altra per un Trattato di Medicina Pratica; ed oltre a queste sei, l'altra, o sia settima, che noi stessi abbiamo di recente istituita, & aggiunta per le Istituzioni, & esperimenti Chimici con un nuovo assegnamento liberalmente donato a questa Nostra Università di Roma, come apparisce dalla Bolla già da noi segnata, quale sarà registrata in una delle prime Camere nel prossimo Novembre. E che in esecuzione di questa nostra volontà accordiate, come noi benignamente accordiamo, e concediamo al Dottor Niccolò Michelangeli la giubilazione, che egli già dà tanto tempo umilmente domanda nelle forme solite, e consuete,

Mà perche in oggi come poc' anzi si è detto, si trovano in detta Classe Medica tre Lettori sopranumero, e noi all'incontro vogliamo, che in avvenire vi sia un solo sopranumero, il quale sia obligato supplire per quelli di detta sua Classe, che saranno legittimamente impediti, nella stessa maniera, che sopra si è ordinato per la Classe Legale. Perciò vi ordiniamo, e comandiamo, che se mai accaderà, che alcuno dei tre sudetti Lettori sopranumero, ammessi per semplice rescritto, subentri per concorso, come in appresso, in caso di vacanza ad alcuna di dette Letture di numero, o manchi in altro qualunque modo, non dobbiate ammettere altro sopranumero in luogo di quel che subentrerà, o mancherà, affinché questa Classe di Medicina resti in avvenire perpetuamente ristretta a sette Lettori di numero, ed un sol Lettore sopranumero. Non intendiamo per altro con ciò d'escludere l'altro Lettore, ed Ostensore della Botanica Pratica, che deve invigilare, e soprintendere alla cura, e direzione dell'Orto Medico sopra il Colle di San Pietro in Montorio, e quivi in al-

alcuni tempi dell'Anno far le sue Lezioni, ed Ostensioni delle Piante tanto noitrali, che Efortiche. Anzi in virtù del presente Nostro Chirografo approviamo, e confermiamo la reintegrazione, che col nostro precedente Oracolo avete fatta di detta distinta Lettura in persona del Padre Abbate Gio: Francesco Maratti Vallombrosano, la quale era stata con publico danno in questi ultimi tempi dismellà, & abbandonata. Vogliamo bensì, che il Lettore sudetto di Botanica Pratica non possa mai passare ad alcuna delle sette Letture di Medicina, che si fanno, e faranno in Sapienza, e molto meno che possa ottare i Salari à quelle destinati, mà debba esser contento del suo particolare assegnamento, che non dovrà mai eccedere l'annua somma di scudi cento venti.

Fissato così in dd. due Classi il numero de' Lettori, volendo Noi provvedere opportunamente all'altro disordine, che fin'ora è nato dal frequente passaggio, che han fatto i Lettori di detti due Classi da una Lettura in un'altra totalmente diversa, e disparata, e quasi per via, e dritto di ozzione, come per esempio dalla Lettura Criminale alla Canoniza, dalla Lettura di Botanica alla Notomia: Vogliamo, ordiniamo, e comandiamo, che per l'avvenire niuna di dette Letture di numero tanto in Legge, quanto in Medicina abbia alcun fisso, e stabile stipendio, ò sia Dote, come anno avuto per lo passato dà qualche tempo à questa parte, specialmente nella Classe legale, mà che in ciascheduna di di dette due Classi tolta qualunque diversità, e distinzione di Letture, e tolti affatto gli emolumenti straordinarj, che si davano à quei, che leggevano le Istituta Legali, e Mediche, gli stipendj, e Salarj di ciascheduno restino in tutto, e per tutto stabiliti nel modo seguente. Cioè i due Lettori più anziani abbiano in ogn'una di dette due Classi annui *scudi quattrocento* per uno: I due meno anziani *scudi trecento*: e gli ultimi *scudi duecento*, quali scudi 200. rispetto al Lettore di Chimica dà Noi nuovamente istituito, si pagaranno con l'assegnamento fattoli à parte in detta Nostra Bolla. Di maniera che dall'anzianità del servizio, e non più dalla diversa qualità, e denominazione delle Cattedre, e Letture dipenda in avvenire il conseguimento del maggiore, ò minor Salario. Per la qual cosa ordiniamo à Voi, & ai Rettori *prò tempore* Vostri Successori, che tanto nell'una, quanto nell'

nell'altra Classe, subito che accaderà qualche vacanza, per la quale vengano a ricadere i Salarj assegnati ad alcuno dei presenti Lettori, dobbiate ridurre proporzionatamente gli stipendj di ciascuno alla somma poco anzi stabilita, secondo la propria anzianità, e che intanto, nè prima, nè dopo seguita detta riduzione, permettiate, che alcuno de' presenti Lettori passi da una Lettura all'altra, giacchè non altrimenti, che restando ciascun di essi sempre fisso, e fermo nella Lettura, alla quale è stato eletto, può sperarsi, che col lungo, e perpetuo studio sulla materia, che gli appartiene, divenga in essa un'eccellente Professore.

E perchè finora in detta Classe Medica, si davano per Turno a due Lettori, che facevano le due Lezioni quotidiane d'Istituta Teorica, e Pratica scudi 120. per ciascheduno, oltre il solito, e consueto Salario: lo che oggi non è più praticabile dopo essere stati da Voi stabiliti come sopra per ordine nostro tre Lettori con Letture fisse, e quotidiane: Perciò in esecuzione di questo Nostro nuovo regolamento vogliamo, che fin da oggi con detti annui scudi 240., che prima si davano per Turno alli detti due Istitutisti, e dopo giubilato detto Dottor Michelangeli, accresciate, & augmentiate, come Noi in virtù del presente accrescemo, & augmentamo li soliti Salarj dei quattro Lettori più anziani, cioè dei Dottori Alessandro Pascoli, Francesco Soldati, Cosimo Grilli, e Marcangelo Marcangeli in altri scudi 40. annui per ciascheduno, col peso però di leggere quotidianamente nei giorni, che stabilirete nel Calendario; e che li residuali scudi 80. dobbiate assegnarli al Padre Francesco Jacquier Lettore di Fisica esperimentale a compimento degli annui scudi 200., che li furon promessi, quando fu eletto a detta Lettura.

Dichiariamo però con il presente, che per ottare gli stipendj, e Salarj maggiori, sebbene l'anzianità sudetta dovrà computarsi dal giorno, che ciascuno sarà stato ammesso per Lettore di numero, nondimeno se alcun Lettore in avvenire per qualsivoglia causa fuor di quella d'infermità, intermetterà di leggere in qualche tempo per se stesso, questo tempo più non debba contarsi per l'anzianità sopradetta.

E benchè i due Lettori soprannumero, cioè uno della Classe Legale, e l'altro della Classe Medica, non debbano mai
ave-

avere , ne possano mai pretendere alcun fisso Stipendio , nondimeno permettiamo a voi , ed agli altri Rettori pro tempore col precedente nostro oracolo , e de' nostri Succellori , secondo le circostanze de' casi , e de' tempi di anche dar loro qualche ricognizione de' denari dell'Università , che come in appresso avvanzaranno , qualora debbano supplire per una Terzaria intera , o per altro più lungo tempo le veci di qualche Lettore di numero , che sia legittimamente impedito per motivo , e causa d'infermità ; Ma qualora debba un soprannumero supplir le veci d'un Lettor impedito per qualunque altra causa , che d'infermità ; vogliamo , che allora il denaro si prenda dal salario di quel Lettore , a cui dovrà supplire .

Perche poi a provvedere l'Università per ogni tempo avvenire di Uomini veramente idonei , e di merito distinto , e necessario , che non si ammetta alcun Lettore , che per via di concorso ; Perciò noi inerendo alla nostra Costituzione : *Inter conspicuos*, dei 29. Agosto 1744. Vogliamo , ed ordiniamo , che per ogni futuro tempo non si ammetta nella Sapienza alcun Lettore , che per solo concorso da tenerli nel modo , e forma , che si è praticato ultimamente per la lettura di Logica , e per l'altra di Notomia , il che servirà anche per animare sempre più la gioventù allo studio , mediante la sicurezza di potersi in tal modo acquistare un giusto , ed onesto premio delle proprie fatiche . Riservando a Noi , ed a' nostri Successori , esclusivamente ad ogn'altro , l'arbitrio di elegger qualche Lettore senza concorso , quando vi sia un soggetto così noto , specialmente per le Opere già da lui pubblicate , che non vi sia bisogno fare altra prova della sua abilità . E perche al presente si ritrovano nell'Università i suddetti tre soprannumerarii ammessi senza concorso nella classe Medica , perciò ordiniamo a voi , ed ai Rettori pro tempore vostri Successori , che dopo ridotto il numero de' Lettori come sopra , venendo la vacanza di qualcuna delle Letture poc'anzi fissate , e stabilite , dobbiate ciò nonostante chiamare il concorso , e colla nostra approvazione conferir la Lettura , e spedirne la Patente a quello , che dopo il solito rigoroso esame , averà riportato nel segreto Scrutinio maggior quantità di voti . Solamente nel caso , che alcuno de' Lettori già ammessi per soprannumero ottenga egual numero di voti , dobbiate preferirlo , come fu ordinato negli accennati ultimi

N n n n

due

due concorsi; E che lo stesso si offervi sempre in avvenire, anche rispetto ai due soprannumerarj, che dovranno tenersi tanto nella classe Legale, che nella Medica per supplire le veci degli impediti: quando non siano stati fin da principio ammessi per concorso,

Per lo stesso fine ordiniamo in oltre, e comandiamo a tenore della Costituzione 4. di Leone X. nostro Predecessore, che assumendo in avvenire alcun Lettore altro impiego, o carica, per cui resti impedito di esercitare per se medesimo la sua lettura, questa vachi ipso facto, & ipso jure; E che quante volte un Lettore lascerà di leggere, o non sarà pronto a salire in Cattedra all'ora destinata, dobbiate Voi, e vostri Successori pro tempore assolutamente, e senza riguardo alcuno, ritenergli quella parte di Salario, che corrisponde alla lettura di quel giorno, e così puntarlo tante volte, quante mancherà di leggere, o di esser pronto a leggere, eccettuato il solo caso d'infermità, nel quale, come anche riguardo all'applicazione di tali puntature vogliamo, che si offervi l'Editto da voi pubblicato a' 18. Ottobre 1747. da noi veduto, ed interamente approvato.

Ed essendo un punto di gravissima importanza per il buon regolamento dello studio, e profitto della Gioventù, che ciò che s'insegna da un Lettore in una facoltà, sia di strada, e preparazione all'altra facoltà superiore, e che all'incontro non si consumi il tempo in materie poco utili, o poco adattate all'esigenza de' tempi nostri: Perciò vogliamo, che sia cura vostra principale, e de' Rettori pro tempore lo stabilire in ciascun' anno prima dell'apertura de' nuovi studj non solo il Calendario dell'Università con li giorni, ed ore, nelle quali dovrà leggerfi, dandovi anche la facoltà, ed arbitrio di ridurre a due le tre ore del dopo pranzo, se così stimarete più opportuno, ma ancora le materie, che dovrà leggere ciascun Lettore, e l'ordine, e metodo, col quale dovrà leggere. Come pure incarichiamo a voi, ed agli altri Rettori pro tempore di non tralasciare le visite delle Scuole, o per voi stesso, o per mezzo di altri Colleghi almeno una volta la settimana: Lodando noi a tal effetto, ed approvando, che fin dal principio del vostro Rettorato abbiate assunto per consiglio, e per ajuto nelle cose, che appartengono alla buona direzione dell'Università

li soprannominati due vostri Colleghi , e similmente per le visite delle Scuole sparse per li Rioni di Roma , la buona direzione delle quali a voi , ed a' vostri Successori interamente appartiene , l'Avvocato Giuseppe Ascevolini , incaricando agli altri vostri Successori nel Rettorato di fare ancor essi il medesimo anche in esecuzione del Decreto fattone altre volte dal pieno Collegio.

Acciochè però i Lettori di ciascuna delle tre Classi restino sempre più animati a servire con attenzione , e puntualità , vogliamo , che non ostante che , secondo l'antico Istituto , di cui si fa memoria ogn'anno nella solenne apertura delli studi , non sono li medesimi condotti , che per determinato tempo di due anni , nondimeno dopo lungo , e puntual servizio , e dopo aver mostrato il loro zelo per l'utile , e per l'onore della Università , possano sperare dalla Beneficenza Nostra , e de' nostri Successori il beneficio della giubilazione . Ma perchè anche in questa parte e occorso alcune volte qualche disordine , ed abuso ; Volendo pertanto noi provvedervi con opportuno regolamento , dichiaramo in primo , che niun Lettore per lungo tempo , che abbia servito , possa pretendere in rigor di giustizia di essere giubilato , attesa la condotta temporaria di ciascun di essi , in conformità di detto antico stabilimento dell'Università , quale noi lasciamo nel suo vigore . Da poi , ed in secondo luogo dichiaro , ed ordinamo , che chiedendosi da taluno di essi la grazia della giubilazione , possa questa darglisi colla seguente diversità , cioè , che quelli , che averanno servito , e letto attualmente nella Sapienza per il tempo continuo di quaranta anni , computato nella stessa maniera che poc' anzi si è detto per l'anzianità , possano essere giubilati senza alcuna diminuzione , o ritenzione dello stipendio , che in quei tempo goderanno secondo la loro anzianità . Quelli poi , che avranno servito sopra i trent'anni , ma non averanno compiuto i quaranta , essendo ammessi da Noi , o da nostri Successori al beneficio della giubilazione , dovranno lasciare del salario , di cui allora goderanno , annui scudi sessanta , e quelli finalmente , che averanno servito sopra i vent'anni , se mai occorrerà , che per ispecial grazia siano giubilati , dovranno lasciare la metà del lor salario , per doverli assegnare in tutto , o in parte , secondo che si crederà convenevole , al nuovo Lettore , che sarà eletto in luogo del Giubilato . Il che però , quanto alle due Classi di Legge , e di

N n n 2

Me-

Medicina dovrà intendersi per le giubilazioni, che si faranno dopo ridotti i Lettori al numero come sopra stabilito. Volendo noi, e decretando espressamente, che se alcuno non avrà compiuto venti anni almeno di esatto, e puntual servizio, non debba mai sperare di esser giubilato, affinché sotto il colore di giubilazione, il pubblico denaro destinato per lo studio, ed al mantenimento necessario de' Lettori, non si converta in altre cause disparate, come pur troppo qualche volta è avvenuto con evidente pregiudizio dell'Università.

In questo modo essendosi data da Noi l'opportuna provvidenza da eseguirsi esattamente nell'avvenire per lo buon regolamento dell'Università, e per evitar i disordini, che si erano introdotti; perche poi è anche necessario di dar provvedimento per le spese, che bisognano per l'Università sudetta; tanto maggiormente per aver noi già cominciato nella detta Università l'Istituto colle Machine liberalmente donate al medesimo; e per essergli per nostro comando messo in miglior ordine, e coltura l'Orto Medico, al quale abbiamo similmente donato altre due oncie della vicina acqua Paola, perciò ascendendo il denaro, che bisognerà per li salarij come sopra stabiliti per la Classe Legale alla somma di scudi mille ottocento annui. Per la Classe Medica ad altri scudi mille novecento venti, coi quali salarij dd. due Classi, e specialmente la Legale resteranno più abbondantemente provvedute, atteso il numero il numero più ristretto dei Lettori, di quel che erano per lo passato. E per la terza Classe delle Arti ad altri scudi mille, e ottocento, quali destiniamo, ed applichiamo alla medesima li restanti quattrocento, e ottanta, che avvanzaranno fino all'intera somma di scudi sei mila assegnati da tempo antichissimo all'Università anzidetta, (senza però comprendere l'annuo Reddito di Avignone da noi ultimamente donato, e respattivamente destinato per li salarij delle due Nuove Cattedre, e per le spese degli esperimenti Fisiici dome in detta nostra Bolla) Vogliamo, ed ordinamo, debbano ogn'anno depositarsi nel nostro Monte di Pietà di Roma in conto a parte, e con ordini sottoscritti da Voi, e Voi tri Successori erogarsi, ed impiegarsi per le spese necessarie della medesima, cioè, per quelle dell'Incisore, ed altre, che occorrono nelle ostensioni Anatomiche, per quelle del Machinista, ed altre, che bisognano nelle dimostrazioni, che si fanno ogni quin-
dici

dici giorni di Fisica Esperimentale , per mantenimento delle Macchine dell'Istituto, che Voi avete fatto già diporre con buon ordine negli armari fabbricati a tal effetto in una delle Stanze superiori della Sapienza , e per l'annuo accrescimento delle medesime per quelle spese , che occorrono per la miglior cultura , ed accrescimento dell'Orto Medico , per dar , quando si creda convenevole , qualche sovvenimento a quei Lettori , che pubblicheranno in avvenire alle stampe qualche opera da essi composta , per accrescere la libreria , e finalmente per ogni altra cosa , che Voi , e Vostri Successori coll'approvazione degli altri Vostri sudetti Colleghi crederete necessaria , utile , ed opportuna all'Università sudetta , perche così e nostra precisa , e determinata volontà , derogando a tal effetto a qualunque cosa ordinata in contrario da Nostri Predecessori .

Sopra tutto vogliamo , ordiniamo , e comandiamo , che voi , e qualunque altro Rettore pro tempore dobbiate vegliare , ed insistere , che i Lettori , e Professori , come sono stati per lo passato ; sieno per l'avvenire di esempio alla Scolaresca tanto nella sana dottrina , quanto nel buon costume , e che gli Scolari , Bidelli , ed altri qualsivogliano Ministri , Servienti , Subalterni , e dipendenti dell'Università osservino la dovuta modestia , e vivano col santo timor di Dio , tanto dentro la Sapienza , e nel tempo delle Lezioni , quanto anche fuori , per il qual effetto i Nostri Predecessori , e specialmente il detto Leone X. han concesso al Rettore sopra di essi , e ciascuno di loro ampia giurisdizione Civile , Criminale , e Milita ; come apparisce dalla Costituzione del nominato Pontefice fra le sue la quarta , alla quale non e stato giammai derogato , e che Noi quando , ne faccia bisogno rinoviamo , e confermiamo . Volendo Noi , che siano puntualmente eseguite le ordinazioni , e proibizioni , che sogliono ogn'anno pubblicarsi con Editti del Rettore pro tempore nella nuova apertura degli studj , come avete voi fatto col vostro pubblicato a' 18. *Ottobre dell'anno scorso 1747.* anche col Nostro precedente Oracolo , ed approvazione .

Ordiniamo oltre a ciò , e comandiamo sì a Voi , che ai vostri Successori di attendere , e ed invigilare , che l'Università non resti in verun conto pregiudicata ne' suoi beni , dritti , e ragioni di qualsivoglia sorta , o nella libera , e pront a esiggenza delle sue rendite , dandovi perciò tutte le facultà necessarie , ed

N n n n 2

oppor-

opportune ad effetto di costringere sommariamente, & more Camerali tutti, e singuli Inquilini, e Debitori della medesima, come pure dobbiate attendere, ed invigilare, che i Lettori, Scolari, Bidelli, ed altri come sopra non siano defraudati del Privilegio del Foro, e degl'altri privilegj, che sono stati lor conceduti dai Nostri Predecessori, e specialmente dal più volte nominato Leone X. Anzi per sempre più animar i medesimi Lettori, e Scolari oltre gli altri privilegj concedutigli da Nostri Predecessori, quali tutti confermiamo, approviamo, e quando ne faccia bisogno, concediamo di nuovo. Vogliamo di più, ed ordiniamo, che in parità di merito, e requisiti i sudetti Lettori, e Scolari siano preferiti ad ogn'altro nel conseguimento de' Beneficj, e Dignità Ecclesiastiche, che si danno per concorso, o che sono di libera collazione della Santa Sede, e rispettivamente nelle Cariche, governi, ed Impieghi pubblici, anche degli Ospedali di questa Nostra Città di Roma, ciascuno secondo la sua professione, e capacità: Al qual effetto, perche sempre apparisca quali sono quei, che debbono godere de sudetti privilegj, vogliamo, che in ogni principio dell'anno Scolastico si faccia la matricola, ed elenco di essi Scolari nella maniera, che voi, e Vostri Successori crederete più facile, ed opportuna.

In ultimo affinche questi Nostri Regolamenti abbiano in ogni tempo il loro pieno, e dovuto effetto, vogliamo, che il Nostro Collegio degli Avvocati Consistoriali congregandosi specialmente a tal effetto in fine di ogni Terziaria riconosca se li medesimi sono puntualmente eseguiti, e che il Decano, o altro de Seniori assieme con il Rettore pro tempore riferiscano fedelmente a Noi, e Nostri Successori lo stato preciso della Università, e suoi bisogni. Per lo che incarichiamo a Voi, ed agl'altri Rettori pro tempore, che almeno nelle cose più gravi, e rilevanti di essa Università, ancorche rimesse al Rettore secondo il costume con special rescritto; non lasciate mai di prenderne prima il parere, e consiglio del medesimo Collegio.

In esecuzione adunque di quanto si dispone in questo nostro Chirografo, diamo a Voi, ed a Vostri Successori pro tempore ampia, ed amplissima facoltà di dar Ordini, far Decreti, spedir Patenti, publicar Notificazioni, et Editti eziandio penali, e far tutt'altro, che crederete necessario, ed opportuno, poiche così e mente, e volontà nostra espressa, volendo, e decretando

do , che al presente Nostro Chirografo dopo che sarà firmato di Nostra Mano , benche non ammesso , ne registrato in Camera , non possa mai darli ne di orrezione , ne di sorrezione , ne possa mai opporsi difetto di nostra volontà , ma debba sempre aver il suo pieno effetto , esecuzione , e vigore non ostanti la Costituzione di Pio IV. Nostro Predecessore de registrandis , la Regola della nostra Cancellaria de Jur. quæs. non tollen. le suddette , e qualsivoglia altra Costituzione , ed ordinazione Apostolica , Statuti della nostra Città di Roma , Stili , Usi , e Consuetudini della Università , ed ogni altra cosa , che faceste in contrario , alle quali tutte , e singule cose avendone qui il tenore per espresso , ed inserito , ampiamente deroghiamo , e così sempre debba giudicarsi , definirsi , ed interpretarsi da qualsivoglia Giudice ordinario , e Delegato , dal Tribunal della piena Camera , e della Rota , dal Illustrissimo Cardinal Camerlengo , e da qualsivoglia Congregazione anche di Illustrissimi Cardinali , togliendo ad essi , ed a ciascuno di loro , ed a qualsivoglia altro ancorche degno di special menzione ogni facoltà di giudicare , o interpretare altrimenti , e dichiarando adesso , per allora irritato , nullo , e di niuno effetto , tuttociò che si attentasse in contrario , ancor che circa le cose contenute nel presente Chirografo non siano stati citati , chiamati , ne intesi li Conservatori di Roma , i moderni Lettori della Università , ed ogni altro , che vi avesse , o pretendesse di avervi interesse .

Dato dal Nostro Palazzo &c. 14. Ottobre 1748.

B E N E D I C T U S P P. X I V.

*Die 24. Augusti 1750. fuit exhibitum in Actis Papparoffi
Not. A. C.*

BE-

B E N E D I C T U S P A P A X I V .

Motu Proprio &c.

Quamvis a tempore antiquissimo, quo Collegium S.N.C. Aulae Advocatorum institutum fuit, nulla extet satis certa memoria, quod eorum aliquis Habitu Laicali incedens, & more Nobilium Laicorum militari Ense præcinctus, Officium retinuerit Advocationis Consistorialis, pro quo, inter cætera, etiam qualitas Clericalis indubitate exigitur; eoque minus postquam fel. rec. Alexander PP. VII. Prædecesor Noster Togam peculiarem, atque distinctam tam in privatis, quam in publicis Functionibus eisdem private indulgit: Quia tamen nuper a nonnullis in dubium revocatum fuerat, utrum Habitus Laicalis per se esset cum dicto Officio incompatibilis, propterea quod Advocati Consistoriales haud raro fuerint Urbis nostræ Conservatores, aliquando Senatores, & quandoque etiam Civitatis Nostræ Bononiensis apud S. Sedem Oratores. Idcirco dilecti Filii Decanus, & moderni Advocati Consistoriales in Aula Magna Romani Nostri Archigymnasii, quod vulgo Sapiencia nuncupatur, more solito Collegialiter, & legitime congregati, ut omnem præciderent super hoc dubitandi occasionem, post maturum rei, ac totius negotii examen, & prævia speciali nostra permissione, præfatæ antiquissimæ consuetudini merito inhærentes, atque utendo facultatibus jam pridem ipsis competentibus, & per Nos etiam nuperrime confirmatis, decernendi, & statuendi unanimi voto, & nemine prorsus ex decem, qui Collegio interfuerunt, dissentiente, aut discrepante, sequens decretum per modum declarationis, & quatenus opus sit, etiam novi Statuti ediderunt, ab unoquoque ipsorum propria manu firmatum, atque subscriptum: Die Mercurij 21. Aprilis 1745. Nos infrascripti Decanus, & Collegium S. C. A. Advocatorum in Aula magna nostri Archigymnasii Romanæ Sapiencie more solito Collegialiter congregati, inhærendo antiquæ consuetudini, & quatenus opus sit, per viam novi statuti, & utendo facultatibus nobis clementissime attributis, & confirmatis a Sanctissimo Domino Nostro Papa BENELECTO XIV. in ejus Constitutione nuper edita sub Datum

eum quarto kalen. Septembris 1744. Statuimus, decernimus, & declaramus, Habitum Laicalem esse incompatibilem cum Officio Advocationis Nostræ Consistorialis, atque ideo per assumptionem ejusdem Habitum Laicalis intelligi ipso facto renunciatum eidem Officio; & ita &c. non solum &c. sed, & omni &c. Thomas Antamorus Decanus: Ludovicus de Valentibus: Joannes Ascevolinus: Nicolaus Maria de Vecchis: Gabriel de Serianis: Julius Cæsar Fagnanus: Virgilius Montecatini: Clemens Argenvillieres: Philippus Maria Pirellius: Alexander Litta: Nos igitur, qui Collegium prædictum pro nostra in ipsum sincera affectione, ac benevolentia pluribus aliis beneficiis dudum ornavimus, & cumulavimus, serio considerantes, Togam Consistorialem non ita esse cum Toga Senatoria incompatibilem, ut pro diversitate actuum, & functionum promiscuus utriusque usus conciliari nequeat: Contra vero neque statui Clericali, neque Officio, & functionibus Advocati Consistorialis, neque demum decori ipsius Collegii congruere ullo pacto, aut convenire, quod aliquis ipsorum Habitum Laicali, atque ense præinctus in publicum prodeat, atque incedat. Ac de cætero attendentes, Habitum Clericalis usum, Togaque Consistorialis insignem quidem, paucisque admodum, & electis Viris concessam prærogativam nullo unquam tempore impedimento, vel moræ fuisse, quominus ipsi Advocati Consistoriales, qui in Sacris constituti non erant, Nobiles uxores duxerint ex Familiis etiam primariis, & magnatitiis tam Urbis, quam reliquarum status nostri Ecclesiastici Civitatum: Motu proprio non ad dicti Collegii Advocatorum, seu illius particularium personarum instantiam, sed ex nostra mera liberalitate, & ex certa scientia, ac matura deliberatione præhabita, deque Apostolicæ Potestatis plenitudine Decretum Collegii præinfertum non modo approbamus, & confirmamus, eique tenore præsentium inviolabilis firmitatis robur adjicimus; verum insuper pro majori cautela eidem Decreto addentes Motu, & potestate paribus volumus, constituimus, decernimus, & ordinamus, quod statim ac aliquis ex Advocatis Consistorialibus tam præsentibus, quam futuris, tam de numero duodenario, seu Titularibus, quam etiam Coadiutoribus sub quacumque forma datis, & constitutis, etiam cum futura successione, prædictum Habitum Laicalem quandocumque assumpserit, & militari ense accinctus in

in publicum prodierit, ipso jure, & ipso facto, absque ulla præcedente monitione, declaratione, vel sententia, ab Officio Advocationis Consistorialis; & respective Coadiutoria perpetuo decidisse censeatur; ita ut Officium prædictum vacet, & respectiva Coadiutoria cesset eo ipso, non obstantibus Legibus, & Statutis, etiam ipsius Collegii, Ordinationibus, & Constitutionibus Apostolicis, Cancellariæ nostræ Regula de jure quæsito non tollendo, cæterisque contrariis quibuscumque. Ut autem, quæ superius constituimus, perpetuis futuris temporibus inviolata serventur, eorum executionem committimus Ven. Fratribus Nostris Thomæ S. R. E. Cardinali Russo nuncupat. Episcopo Ostiensi, & Veliternensi, ac ejusdem S. R. E. Vice-Cancellario, ac Annibali S. Clementis nuncupat. Episcopo Portuensi S. R. E. Camerario, aliisque ejusdem S. R. E. Cardinalibus Camerario, & Vice-Cancellario pro tempore existentibus cum ampla, & libera facultate statuendi, & decernendi quidquid pro accurata, & omnimoda hujusmodi Decreti, & Ordinationis, & voluntatis executione decernendum, & statuendum esse duxerint. Sublata in præmissis quibuscumque Judicibus Ordinariis, & Delegatis etiam Causarum Palatii Apostolici Auditoribus, & Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus aliter judicandi facultate. Nos enim ex nunc irritum, & inane decernimus, si secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari,

Datum Romæ ex Palatio Nostro Quirinali, hac die 5. Maji 1745.

B E N E D I C T U S P P. XIV.

Cum Decanus, & moderni Sac. Consistorialis Aulæ Advocati ad conservandam antiquissimam consuetudinem, quæ inter mox dictos Advocatos floruit, a Laicali videlicet Habitu abstinendi, sub die 21. proximi elapsi Mensis Aprilis Collegialiter congregati Decretum ediderint, per quod declararunt, Habitum Laicalem esse incompatibilem cum Officio Advocationis Consistorialis, adeo ut per assumptionem ejusdem Habitus Laicis intelligatur ipso facto renunciatum eidem Officio, Sanctitas Vestra pro sua erga Collegium Advocatorum prædicto-

torum benevolentia , condignisque rationibus Decretum ab eis , ut supra , editum , Motu proprio confirmare , & approbare Apostolica auctoritate dignatur , & insuper decernere , quod Officium vacet eo ipso , nunc , & pro tempore existentibus S. R. E. Cardinalibus Camerario , & Vice-Cancellario Exequutoribus designatis ; Cum derogationibus , Clausulis , & Decretis in præfenti Cedula Motus Proprii latius expressis .

F I N I S .

